ספר במדבר

Numbers

Formatting by Nathan Kasimer

With the Targum, 1917 JPS Translation, and Rashi

©Nathan Kasimer, 2021 (5782). This text may be re-used under the terms of the Creative Commons Sharealike 2.0 license (CC-BY-SA), the terms of which are available here: https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/. This book includes the following texts:

- Miqra According to the Masora
  - License: CC-BY-SA
  - Source: https://he.wikisource.org/wiki/מקרא_על_פי_מסורה
- Targum Onkelos, vocalized according to the Yemenite Taj
  - License: CC-BY-SA
  - Source: https://he.wikisource.org/wiki/תרגום_אונקלוס
- Rashi Chumash, Metsudah Publications, 2009
  - License: CC-BY

All these texts were retreived from Sefaria. It was typeset and formatted using LaTeX, using the Shlomo font by Shlomo Orbach from https://sites.google.com/site/orlaeinayim/download and the EB Garamond font by Georg Duffner from http://www.georgduffner.at/ebgaramond/index.html. Both of these were used under the terms of the SIL Open Font License.

תוכן העניינים

Introduction v

Usage Guide vi

פרשת במדבר 1

פרשת נשא 19

פרשת בהעלתך 44

פרשת שלח לך 65

פרשת קורח 82

פרשת חקת 97

פרשת בלק 111

פרשת פינחס 129

פרשת מטות 151

פרשת מסעי 166

פרשת דברים למנחה בשבת מסעי 184

פרשת דברים 184

הפטרות 185
- הפטרת במדבר . . . 185
- הפטרת נשא . . . 187
- הפטרת בהעלתך . . . 189
- הפטרת שלח לך . . . 191
- הפטרת קורח . . . 193
- הפטרת חקת . . . 196

הפטרת בלק 199
הפטרת פינחס 200
הפטרת מטות 203
הפטרת מסעי 205
הפטרת שבת ראש חודש 208
הפטרת שבת מחר חודש 210

Introduction

This ḥumash is intended primarily for learning *Shnayim Mikra veEchad Targum*, but to be versatile enough to be usable in a synagogue. To that end, it includes multiple texts used as the "Targum"—Targum Onkelos itself, the commentary of Rashi, and a translation into English. For Haftarot, special Maftir portions, and Shabbat Minḥa readings, only Hebrew and English are printed, since these sections are included for ease of use in synagogues rather than for study use.

The text of the Torah itself is from the *Mikra al pi Masorah* project. The text was selected for its open licensing, extensive source documentation, and accuracy in presenting the masoretic text. The text of Targum is the Wikisource Targum, which is based on Yemenite texts (particularly the 1901 edition of the Taj). It was selected for its accurate vocalization. The English translation is the 1917 JPS translation, and text of Rashi is from the Metsudah edition. All these texts were retrieved from Sefaria. Data for aliya divisions, haftarot, and lengths of parshiyot was pulled from Hebcal. Information on which special *Maftir* and *Haftarot* can occur on which Sabbaths is from the Koren Shabbat Chumash. Sedarim data was pulled from *Mikra al pi Masorah*.

I hope this text will be helpful to those who use it.

Usage Guide

This text has minimal notations about various textual differences in the Masoretic text of the Torah. For information where this text varies from others, see the notes of the *Mikra al pi Masorah* project, or notes in *Minḥat Shai*. The *Mikra al pi Masorah* project also has information in its notes about variations in customs about where to divide aliyot. Only differences that affect the consonantal text as it appears in a Seder Torah are noted. Kamatz Katan is indicated with a special symbol for the text of the Torah, but not in the text of the Targum. *Paseq* is indicated with a vertical bar with a space on both sides, but the line indicating a *munaḥ legarmei* has no space between the line and the preceding word.

To reduce confusion, different numbering systems used for running verse references are numbered differently. Roman numerals are used for chapters, Hindu-Arabic numerals for verses, and Hebrew letters for Sedarim. In verse references in notes, however, chapters are listed in Hindu-Arabic numerals. Where there are attested seder divisions that are not included in the traditional 154-seder count, the number is printed with an asterisk, indicating that it is a seder break but the seder number has not increased. Instances where there are variations in tradition for the start of a seder are in brackets or parentheses.

Names of parshiyot, aliyot, and the number of verses in each parsha are noted in Rashi script. The weekday aliyot can be assumed to end where the second aliya begins. The ending is noted if that is not the case. לוי and ישראל indicate the weekday aliyot. Aliyot for doubled parshiyot are in parentheses.

Parsha breaks are indicated with a פ or ס in parentheses. A petuḥa is a paragraph break that ends a line, a setuma is a break where a blank space is left mid-line. Keri ukhetiv instances are noted with brackets and letters indicating which text is the keri and which is the ketiv.

Large/small letters are printed in the text. Note that in an actual Seder Torah the large/small letters have the top of the letter aligned with the rest of the text. They are printed aligned with the bottom line here due to typesetting considerations. Other special letters are indicated with parenthetical notes.

במדבר
א

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר׃

וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמַדְבְּרָא דְּסִינַי בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא בְּחַד לְיַרְחָא תִּנְיָנָא בְּשַׁתָּא תִּנְיֵיתָא לְמִפְּקְהוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמֵימַר׃

1 AND THE Lord spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after the were come out of the land of Egypt, saying:

2 שְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת כָּל־זָכָר לְגֻלְגְּלֹתָם׃

קַבִּילוּ יָת חוּשְׁבַּן כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְזַרְעָיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן כָּל דְּכוּרָא לְגוּלְגְּלְתְּהוֹן׃

2 'Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, every male, by their polls;

3 מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל־יֹצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצִבְאֹתָם אַתָּה וְאַהֲרֹן׃

מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא כָּל נָפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּמְנוֹן יָתְהוֹן לְחֵילֵיהוֹן אַתְּ וְאַהֲרֹן׃

3 from twenty years old and upward, all that are able to go forth to war in Israel: ye shall number them by their hosts, even thou and Aaron.

4 וְאִתְּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לַמַּטֶּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית־אֲבֹתָיו הוּא׃

וְעִמְּכוֹן יְהוֹן גּוּבְרָא גּוּבְרָא לְשִׁבְטָא גְּבַר רֵישׁ לְבֵית אֲבָהָתוֹהִי הוּא׃

4 And with you there shall be a man of every tribe, every one head of his fathers' house.

5 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעַמְדוּ אִתְּכֶם לִרְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר׃

וְאִלֵּין שְׁמָהָת גּוּבְרַיָּא דִּיקוּמוּן עִמְּכוֹן לִרְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּר שְׁדֵיאוּר׃

לוי

5 And these are the names of the men that shall stand with you: of Reuben, Elizur the son of Shedeur.

6 לְשִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי׃

לְשִׁמְעוֹן שְׁלוּמִיאֵל בַּר צוּרִישַׁדָּי׃

6 Of Simeon, Shelumiel the son of Zurishaddai.

7 לִיהוּדָה נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב׃

לִיהוּדָה נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב׃

7 Of Judah, Nahshon the son of Amminadab.

8 לְיִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר׃

לְיִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בַּר צוּעָר׃

8 Of Issachar, Nethanel the son of Zuar.

9 לִזְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן׃

לִזְבוּלוּן אֱלִיאָב בַּר חֵלֹן׃

9 Of Zebulun, Eliab the son of Helon.

10 לִבְנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד לִמְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר׃

לִבְנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד לִמְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָהצוּר׃

10 Of the children of Joseph: of Ephraim, Elishama the son of Ammihud; of Manasseh, Gamaliel the son of Pedahzur.

11 לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי׃

לְבִנְיָמִין אֲבִידָן בַּר גִּדְעוֹנִי׃

11 Of Benjamin, Abidan the son of Gideoni.

(1) וידבר. במדבר סיני באחד לחדש. ממוך מיבמן לפניו מוכס לוחס כל שעה כשיגלו ממלרים מנמן וכשנפלו בעגל מנמן לידע מין הסותרים כשבע להשרות שכינתו עליהן מנמן. בחמד בניסן הוקס המשכן ובחמד בחייר מנמס:

(2) למשפחתם. דע מנין כל שבט ושבט: לבית אבתם. מי שאביו משבט לחד ואמו משבט לחר יקוס על שבט לביו (ב"ב קט, ב): לגלגלתם. על ידי שקלים נקט לגלגולת:

(3) כל יצא צבא. מגיד שלין יוצא בצבא פחות מבן עשרים:

(4) ואתכם יהיו. כשתפקדו לוחס יהיו עמכם נשיא כל שבט ושבט:

12	לְדָ֖ן אֲחִיעֶ֣זֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּ֑י׃	לְדָן אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדָּי׃	12 Of Dan, Ahiezer the son of Ammishaddai.
13	לְאָשֵׁ֖ר פַּגְעִיאֵ֣ל בֶּן־עָכְרָ֑ן׃	לְאָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן׃	13 Of Asher, Pagiel the son of Ochran.
14	לְגָ֖ד אֶלְיָסָ֣ף בֶּן־דְּעוּאֵ֑ל׃	לְגָד אֶלְיָסָף בַּר דְּעוּאֵל׃	14 Of Gad, Eliasaph the son of Deuel.
15	לְנַפְתָּלִ֖י אֲחִירַ֣ע בֶּן־עֵינָ֑ן׃	לְנַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר עֵינָן׃	15 Of Naphtali, Ahira the son of Enan.'
16	אֵ֖לֶּה (כ׳ קריאי)[ק׳ קְרוּאֵ֣י] הָעֵדָ֑ה נְשִׂיאֵ֣י מַטּ֔וֹת אֲבוֹתָ֖ם רָאשֵׁ֥י אַלְפֵ֖י יִשְׂרָאֵ֥ל הֵֽם׃	אִלֵּין מְעָרְעֵי כְנִשְׁתָּא רַבְרְבֵי שִׁבְטֵי אֲבָהָתְהוֹן רֵישֵׁי אַלְפַיָּא דְיִשְׂרָאֵל אִנּוּן׃	16 These were the elect of the congregation, the princes of the tribes of their fathers; they were the heads of the thousands of Israel.
17	וַיִּקַּ֣ח מֹשֶׁ֔ה וְאַהֲרֹ֖ן אֶת־הָאֲנָשִׁ֥ים הָאֵ֖לֶּה אֲשֶׁ֥ר נִקְּבוּ֙ בְּשֵׁמֹֽת׃ (בספרי ספרד ואשכנז בְּשֵׁמוֹת)	וּדְבַר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יָת גּוּבְרַיָּא הָאִלֵּין דְּאִתְפָּרְשׁוּ בִּשְׁמָהָן׃	17 And Moses and Aaron took these men that are pointed out by name.
18	וְאֶת־כָּל־הָעֵדָ֖ה הִקְהִ֣ילוּ בְאֶחָד֮ לַחֹ֣דֶשׁ הַשֵּׁנִי֒ וַיִּתְיַלְּד֣וּ עַל־מִשְׁפְּחֹתָ֗ם לְבֵ֤ית אֲבֹתָם֙ בְּמִסְפַּ֣ר שֵׁמוֹת֔ מִבֶּ֥ן עֶשְׂרִ֖ים שָׁנָ֑ה וָמַ֣עְלָה לְגֻלְגְּלֹתָֽם׃	וְיָת כָּל כְּנִשְׁתָּא כְּנַשׁוּ בְּחַד לְיַרְחָא תִּנְיָנָא וְאִתְיַחְסוּ עַל זַרְעַיָּתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא לְגוּלְגְּלְתְּהוֹן׃	18 And they assembled all the congregation together on the first day of the second month, and they declared their pedigrees after their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, by their polls.
19	כַּאֲשֶׁ֥ר צִוָּ֛ה יְהוָ֖ה אֶת־מֹשֶׁ֑ה וַיִּפְקְדֵ֖ם בְּמִדְבַּ֥ר סִינָֽי׃ (ס)	כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה וּמְנָנוּן בְּמַדְבְּרָא דְסִינָי׃	19 As the LORD commanded Moses, so did he number them in the wilderness of Sinai.
20	וַיִּהְיוּ֙ בְּנֵי־רְאוּבֵ֣ן בְּכֹ֔ר יִשְׂרָאֵ֖ל תּוֹלְדֹתָ֑ם לְמִשְׁפְּחֹתָ֗ם לְבֵ֤ית אֲבֹתָם֙ בְּמִסְפַּ֣ר שֵׁמוֹת֔ לְגֻלְגְּלֹתָ֖ם כָּל־זָכָ֑ר מִבֶּ֥ן עֶשְׂרִ֖ים שָׁנָ֑ה וָמַ֣עְלָה כֹּ֖ל יֹצֵ֥א צָבָֽא׃	וַהֲווֹ בְנֵי רְאוּבֵן בּוּכְרֵיהּ דְיִשְׂרָאֵל תּוֹלְדָתְהוֹן לְזַרְעָיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן לְגוּלְגְּלָתְהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כֹּל נָפֵיק חֵילָא׃	20 And the children of Reuben, Israel's first-born, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;
21	פְּקֻדֵיהֶ֖ם לְמַטֵּ֣ה רְאוּבֵ֑ן שִׁשָּׁ֤ה וְאַרְבָּעִים֙ אֶ֔לֶף וַחֲמֵ֖שׁ מֵאֽוֹת׃ (פ)	מִנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דִרְאוּבֵן אַרְבְּעִין וְשִׁתָּא אַלְפִין וַחֲמֵישׁ מְאָה׃	21 those that were numbered of them, of the tribe of Reuben, were forty and six thousand and five hundred.

(16) אלה קרואי העדה. הנקראים לכל דבר מצינות שנעדה׃
(17) האנשים האלה. אלו שניים עשר נשיאים הללו׃ אשר נקבו. לו כאן נאמות׃
(18) ויתילדו על משפחותם. הביאו ספרי יחוסיהם ועידי חזקת לידתם כל אחד ואחד להתייחס על השבט׃

לִבְנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם
22 לִמְשִׁפְחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקֻדָיו
בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת לְגֻלְגְּלֹתָם כָּל־
זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה
כֹּל יֹצֵא צָבָא:

לִבְנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֻתָהֹון
לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן
22 מִנְנָוהִי בְּמִנְיַן שְׁמָהָן
לְגוּלְגֻלָתְהוֹן כָּל דְּכוּרָא
מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כֹּל
נָפֵיק חֵילָא:

Of the children of Simeon, their generations, by their families, by their fathers' houses, those that were numbered thereof, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;

פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה שִׁמְעוֹן
23 תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ
מֵאוֹת: (פ)

מִנְנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן
23 חַמְשִׁין וְתִשְׁעָא אַלְפִין וּתְלָת
מְאָה:

those that were numbered of them, of the tribe of Simeon, were fifty and nine thousand and three hundred.

לִבְנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם
24 לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת
מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל
יֹצֵא צָבָא:

לִבְנֵי גָד תּוֹלְדֻתָהֹון
לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן
24 בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין
וּלְעֵילָא כֹּל נָפֵיק חֵילָא:

Of the children of Gad, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;

פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה גָּד חֲמִשָּׁה
25 וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת
וַחֲמִשִּׁים: (פ)

מִנְנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּגָד אַרְבְּעִין
25 וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה
וְחַמְשִׁין:

those that were numbered of them, of the tribe of Gad, were forty and five thousand six hundred and fifty.

לִבְנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם
26 לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם
בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה
וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא:

לִבְנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֻתָהֹון
לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן
26 בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין
וּלְעֵילָא כֹּל נָפֵיק חֵילָא:

Of the children of Judah, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;

פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה יְהוּדָה אַרְבָּעָה
27 וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: (פ)

מִנְנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה
27 שִׁבְעִין וְאַרְבְּעָא אַלְפִין וְשִׁית
מְאָה:

those that were numbered of them, of the tribe of Judah, were threescore and fourteen thousand and six hundred.

לִבְנֵי יִשָּׂשכָר תּוֹלְדֹתָם
28 לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם
בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה
וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא:

לִבְנֵי יִשָּׂשכָר תּוֹלְדֻתָהֹון
לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן
28 בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין
וּלְעֵילָא כֹּל נָפֵיק חֵילָא:

Of the children of Issachar, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;

פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה יִשָּׂשכָר
29 אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע
מֵאוֹת: (פ)

מִנְנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר
29 חַמְשִׁין וְאַרְבְּעָא אַלְפִין וְאַרְבַּע
מְאָה:

those that were numbered of them, of the tribe of Issachar, were fifty and four thousand and four hundred.

30 לִבְנֵי זְבוּלֻן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֹצֵא צָבָא׃

30 לִבְנֵי זְבוּלוּן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְזַרְעֲיָתָהוֹן לְבֵית אֲבָהָתָהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כֹּל נָפֵיק חֵילָא׃

Of the children of Zebulun, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;

31 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה זְבוּלֻן שִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ (פ)

31 מִנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דִּזְבוּלוּן חַמְשִׁין וְשִׁבְעָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה׃

those that were numbered of them, of the tribe of Zebulun, were fifty and seven thousand and four hundred.

32 לִבְנֵי יוֹסֵף לִבְנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֹצֵא צָבָא׃

32 לִבְנֵי יוֹסֵף לִבְנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדָתָהוֹן לְזַרְעֲיָתָהוֹן לְבֵית אֲבָהָתָהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כֹּל נָפֵיק חֵילָא׃

Of the children of Joseph, namely, of the children of Ephraim, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;

33 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה אֶפְרָיִם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ (פ)

33 מִנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּאֶפְרַיִם אַרְבְּעִין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃

those that were numbered of them, of the tribe of Ephraim, were forty thousand and five hundred.

34 לִבְנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֹצֵא צָבָא׃

34 לִבְנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדָתָהוֹן לְזַרְעֲיָתָהוֹן לְבֵית אֲבָהָתָהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כֹּל נָפֵיק חֵילָא׃

Of the children of Manasseh, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;

35 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמָאתָיִם׃ (פ)

35 מִנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דִּמְנַשֶּׁה תְּלָתִין וּתְרֵין אַלְפִין וּמְאָתַן׃

those that were numbered of them, of the tribe of Manasseh, were thirty and two thousand and two hundred.

36 לִבְנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֹצֵא צָבָא׃

36 לִבְנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדָתָהוֹן לְזַרְעֲיָתָהוֹן לְבֵית אֲבָהָתָהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כֹּל נָפֵיק חֵילָא׃

Of the children of Benjamin, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;

37 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה בִנְיָמִן חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ (פ)

37 מִנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּבִנְיָמִן תְּלָתִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה׃

those that were numbered of them, of the tribe of Benjamin, were thirty and five thousand and four hundred.

38 לִבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא׃

לִבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן לְזַרְעִיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כֹּל נָפֵיק חֵילָא׃

38 Of the children of Dan, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;

39 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה דָן שְׁנַיִם וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת׃ (פ)

מִנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּדָן שִׁתִּין וּתְרֵין אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה׃

39 those that were numbered of them, of the tribe of Dan, were threescore and two thousand and seven hundred.

40 לִבְנֵי אָשֵׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא׃

לִבְנֵי אָשֵׁר תּוֹלְדֹתָהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן לְזַרְעִיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כֹּל נָפֵיק חֵילָא׃

40 Of the children of Asher, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;

41 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה אָשֵׁר אֶחָד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ (פ)

מִנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּאָשֵׁר אַרְבְּעִין וְחַד אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃

41 those that were numbered of them, of the tribe of Asher, were forty and one thousand and five hundred.

42 בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא׃

בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן לְזַרְעִיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כֹּל נָפֵיק חֵילָא׃

42 Of the children of Naphtali, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;

43 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה נַפְתָּלִי שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ (פ)

מִנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּנַפְתָּלִי חַמְשִׁין וּתְלָתָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה׃

43 those that were numbered of them, of the tribe of Naphtali, were fifty and three thousand and four hundred.

44 אֵלֶּה הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר ׀ פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵים עָשָׂר אֲנָשִׁים אִישׁ־אֶחָד לְבֵית־אֲבֹתָיו הָיוּ׃

אִלֵּין מִנְיָנַיָּא דְּמָנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל תְּרֵי עֲשַׂר גּוּבְרִין גּוּבְרָא חַד לְבֵית אֲבָהָתְהוֹהִי הֲווֹ׃

44 These are those that were numbered, which Moses and Aaron numbered, and the princes of Israel, being twelve men; they were each one for his fathers' house.

45 וַיִּהְיוּ כָּל־פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל־יֹצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל׃

וַהֲווֹ כָּל מִנְיָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל׃

45 And all those that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war in Israel;

46 וַיִּהְיוּ כָּל־הַפְּקֻדִים שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים׃

וַהֲווֹ כָּל מִנְיָנַיָּא שֵׁית מְאָה וּתְלָתָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה וְחַמְשִׁין׃

46 even all those that were numbered were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.

47 But the Levites after the tribe of their fathers were not numbered among them.

47 וְהַלְוִיִּם לְמַטֵּה אֲבֹתָם לֹא הָתְפָּקְדוּ בְּתוֹכָם׃ (פ) וְלֵיוָאֵי לִשְׁבְטָא דַּאֲבָהָתְהוֹן לָא אִתְמְנִיאוּ בֵּינֵיהוֹן׃

48 And the LORD spoke unto Moses, saying:

48 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃

49 'Howbeit the tribe of Levi thou shalt not number, neither shalt thou take the sum of them among the children of Israel;

49 אַךְ אֶת־מַטֵּה לֵוִי לֹא תִפְקֹד וְאֶת־רֹאשָׁם לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ בְּרַם יָת שִׁבְטָא דְּלֵוִי לָא תְמַנֵּי וְיָת חוּשְׁבָּנְהוֹן לָא תְקַבֵּיל בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

50 but appoint thou the Levites over the tabernacle of the testimony, and over all the furniture thereof, and over all that belongeth to it; they shall bear the tabernacle, and all the furniture thereof; and they shall minister unto it, and shall encamp round about the tabernacle.

50 וְאַתָּה הַפְקֵד אֶת־הַלְוִיִּם עַל־מִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְעַל כָּל־כֵּלָיו וְעַל כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ הֵמָּה יִשְׂאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְהֵם יְשָׁרְתֻהוּ וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ׃ וְאַתְּ מַנֵּי יָת לֵיוָאֵי עַל מַשְׁכְּנָא דְּסָהֲדוּתָא וְעַל כָּל מָנוֹהִי וְעַל כָּל דִּלֵּיהּ אִנּוּן יְטַלּוּן יָת מַשְׁכְּנָא וְיָת כָּל מָנוֹהִי וְאִנּוּן יְשַׁמְּשׁוּנֵיהּ וּסְחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁכְּנָא יִשְׁרוֹן׃

51 And when the tabernacle setteth forward, the Levites shall take it down; and when the tabernacle is to be pitched, the Levites shall set it up; and the common man that draweth nigh shall be put to death.

51 וּבִנְסֹעַ הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבַחֲנֹת הַמִּשְׁכָּן יָקִימוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת׃ וּבְמִטַּל מַשְׁכְּנָא יְפָרְקוּן יָתֵיהּ לֵיוָאֵי וּבְמִשְׁרֵי מַשְׁכְּנָא יְקִימוּן יָתֵיהּ לֵיוָאֵי וְחֵילוֹנַי דְּיִקְרַב יִתְקְטֵיל׃

52 And the children of Israel shall pitch their tents, every man with his own camp, and every man with his own standard, according to their hosts.

52 וְחָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל־מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל־דִּגְלוֹ לְצִבְאֹתָם׃ וְיִשְׁרוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר עַל מִשְׁרוֹהִי וּגְבַר עַל טְקָסֵיהּ לְחֵילֵיהוֹן׃

53 But the Levites shall pitch round about the tabernacle of the testimony, that there be no wrath upon the congregation of the children of Israel; and the Levites shall keep the charge of the tabernacle of the testimony.'

53 וְהַלְוִיִּם יַחֲנוּ סָבִיב לְמִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְלֹא־יִהְיֶה קֶצֶף עַל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׁמְרוּ הַלְוִיִּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן הָעֵדוּת׃ וְלַיְוָאֵי יִשְׁרוֹן סְחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁכְּנָא דְּסָהֲדוּתָא וְלָא יְהֵי רוּגְזָא עַל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִטְּרוּן לֵיוָאֵי יָת מַטְּרַת מַשְׁכְּנָא דְּסָהֲדוּתָא׃

(49) אך את מטה לוי לא תפקד. כדמי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו. דבר אחר לפי הקב"ה שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מבן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר אמר אל יהיו אלו בכלל לפי שהם שלי שלש טעו בעגל:

(50) ואתה הפקד את הלוים. כתרגומו מני לשון מנוי שררה על דבר שהוא ממונה עליו כמו (משלי כ, ג) ויפקד המלך פקידים:

(51) יורידו אתו. כתרגומו יפרקון כשנתין ליסע במדבר ממסע למסע היו מפרקין אותו מהקמתו ונושאין אותו עד מקום אשר ישכון שם הענן ויחנו שם ומקימין אותו: והזר הקרב. לעבודתם זו: יומת. בידי שמים (סנהדרין פד, ב):

(52) ואיש על דגלו. כמו שהדגלים סדורים בספר זה שלשה שבטים לכל דגל:

(53) ולא יהיה קצף. שם תעשה כמלותי לא יהיה קצף ושם נאמר שיכנסו זרים בעבודתם זו יהיה קצף כמו שמצינו במעשה קרח (במדבר יז, יא) כי יצא הקצף וגו':

54 וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ׃ (פ)

54 Thus did the children of Israel; according to all that the LORD commanded Moses, so did they.

שלישי ב

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃

1 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:

2 אִישׁ עַל־דִּגְלוֹ בְּאֹתֹת לְבֵית אֲבֹתָם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאֹהֶל־מוֹעֵד יַחֲנוּ׃

2 'The children of Israel shall pitch by their fathers' houses; every man with his own standard, according to the ensigns; a good way off shall they pitch round about the tent of meeting.

3 וְהַחֹנִים קֵדְמָה מִזְרָחָה דֶּגֶל מַחֲנֵה יְהוּדָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי יְהוּדָה נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב׃

3 Now those that pitch on the east side toward the sunrising shall be they of the standard of the camp of Judah, according to their hosts; the prince of the children of Judah being Nahshon the son of Amminadab,

4 וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃

4 and his host, and those that were numbered of them, threescore and fourteen thousand and six hundred;

5 וְהַחֹנִים עָלָיו מַטֵּה יִשָּׂשכָר וְנָשִׂיא לִבְנֵי יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר׃

5 and those that pitch next unto him shall be the tribe of Issachar; the prince of the children of Issachar being Nethanel the son of Zuar,

6 וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָיו אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃

6 and his host, even those that were numbered thereof, fifty and four thousand and four hundred;

7 מַטֵּה זְבוּלֻן וְנָשִׂיא לִבְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן׃

7 and the tribe of Zebulun; the prince of the children of Zebulun being Eliab the son of Helon,

8 וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָיו שִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃

8 and his host, and those that were numbered thereof, fifty and seven thousand and four hundred;

(2) באתת. כל דגל יהיה לו אות מפה צבועה מלויה בו צבעו של זה לפי כבודו של אחד כגון מצנו הקבועה בחסן ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו (תנחומא במדבר יב). דבר אחר באותות בגיד פרוסת באות שמסר לסם יעקב כשהיה כשהוא הדרוס וכו' כדלעיל בתנחומא בפרשה זו: מנגד. מרחוק מיל כמו שנאמר ויהושע (יהושע ג, ד) לך רחוק יהיה ביניכם וביניו כאלפים אמה שיוכלו לצפות בשבת משה ואהרן וביניו והלויס חוגים בסמוך לו (תנחומא שם ט):

(3) קדמה. לפניס הקרויה קדם ומיזו זו רוח מזרחית והמערב קרוי אחור:

9 כָּל־הַפְּקֻדִּים לְמַחֲנֵה יְהוּדָה מְאַת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וְשֵׁשֶׁת־אֲלָפִים וְאַרְבַּע־מֵאוֹת לְצִבְאֹתָם רִאשֹׁנָה יִסָּעוּ׃ (ס)

9 כָּל מִנְיָנָיְא לְמַשְׁרִית יְהוּדָה מְאָה וּתְמָנָן וְשִׁתָּא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה לְחֵילֵיהוֹן בְּקַדְמֵיתָא נָטְלִין׃

9 all that were numbered of the camp of Judah being a hundred thousand and fourscore thousand and six thousand and four hundred, according to their hosts; they shall set forth first.

10 דֶּגֶל מַחֲנֵה רְאוּבֵן תֵּימָנָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר׃

10 טֵיקַס מַשְׁרִית רְאוּבֵן דָּרוֹמָא לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּר שְׁדֵיאוּר׃

10 On the south side shall be the standard of the camp of Reuben according to their hosts; the prince of the children of Reuben being Elizur the son of Shedeur,

11 וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָיו שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃

11 וְחֵילֵיהּ וּמְנָנָוֹהִי אַרְבְּעִין וְשִׁתָּא אַלְפִין וַחֲמֵישׁ מְאָה׃

11 and his host, and those that were numbered thereof, forty and six thousand and five hundred;

12 וְהַחֹנִם עָלָיו מַטֵּה שִׁמְעוֹן וְנָשִׂיא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי׃

12 וְדִשְׁרַן סְמִיכִין עֲלוֹהִי שִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן וְרַבָּא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלוּמִיאֵל בַּר צוּרִישַׁדָּי׃

12 and those that pitch next unto him shall be the tribe of Simeon; the prince of the children of Simeon being Shelumiel the son of Zurishaddai,

13 וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת׃

13 וְחֵילֵיהּ וּמְנָנֵיהוֹן חַמְשִׁין וְתִשְׁעָא אַלְפִין וּתְלָת מְאָה׃

13 and his host, and those that were numbered of them, fifty and nine thousand and three hundred;

14 וּמַטֵּה גָּד וְנָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן־רְעוּאֵל׃

14 וְשִׁבְטָא דְּגָד וְרַבָּא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בַּר רְעוּאֵל׃

14 and the tribe of Gad; the prince of the children of Gad being Eliasaph the son of Reuel,

15 וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים׃

15 וְחֵילֵיהּ וּמְנָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וַחֲמִשָּׁא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה וְחַמְשִׁין׃

15 and his host, even those that were numbered of them, forty and five thousand and six hundred and fifty;

16 כָּל־הַפְּקֻדִּים לְמַחֲנֵה רְאוּבֵן מְאַת אֶלֶף וְאֶחָד וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים לְצִבְאֹתָם וּשְׁנִים יִסָּעוּ׃ (ס)

16 כָּל מִנְיָנָיְא לְמַשְׁרִית רְאוּבֵן מְאָה וְחַמְשִׁין וְחַד אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה וְחַמְשִׁין לְחֵילֵיהוֹן בְּתִנְיֵיתָא נָטְלִין׃

16 all that were numbered of the camp of Reuben being a hundred thousand and fifty and one thousand and four hundred and fifty, according to their hosts; and they shall set forth second.

17 וְנָסַע אֹהֶל־מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֹת כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵּן יִסָּעוּ אִישׁ עַל־יָדוֹ לְדִגְלֵיהֶם׃ (ס)

17 וְנִטֵּיל מַשְׁכַּן זִמְנָא מַשְׁרִית לֵיוָאֵי בְּגוֹ מַשְׁרְיָתָא כְּמָא דְּשָׁרַן כֵּן נָטְלִין גְּבַר עַל אַתְרֵיהּ לְטִקְסֵיהוֹן׃

17 Then the tent of meeting, with the camp of the Levites, shall set forward in the midst of the camps; as they encamp, so shall they set forward, every man in his place, by their standards.

(9) ראשונה יסעו. כשרואין הענן מסתלק תוקעין התכהים בתקועות ונוסע מחנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכין כדרך מזרחיתן הלוים והעגלות בתוכם דגל יהודה במזרח ושל ראובן בדרום ושל אפרים במערב ושל דן בצפון׃

(17) ונסע אהל מועד. לאחר שני דגלים הללו׃ כאשר יחנו כן יסעו. כמו שפירשתי הליכתן כחניתן כל דגל מהלך

18 דֶּגֶל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי אֶפְרָיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד׃
18 טֵיקַס מַשְׁרִית אֶפְרַיִם לְחֵילֵיהוֹן מַעְרְבָא וְרַבָּא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד׃
18 On the west side shall be the standard of the camp of Ephraim according to their hosts; the prince of the children of Ephraim being Elishama the son of Ammihud,

19 וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃
19 וְחֵילֵיהּ וּמְנָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין אַלְפִין וַחֲמֵישׁ מְאָה׃
19 and his host, and those that were numbered of them, forty thousand and five hundred;

20 וְעָלָיו מַטֵּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר׃
20 וְדִסְמִיכִין עֲלוֹהִי שִׁבְטָא דִּמְנַשֶּׁה וְרַבָּא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָהצוּר׃
20 and next unto him shall be the tribe of Manasseh; the prince of the children of Manasseh being Gamaliel the son of Pedahzur,

21 וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמָאתָיִם׃
21 וְחֵילֵיהּ וּמְנָנֵיהוֹן תְּלָתִין וּתְרֵין אַלְפִין וּמְאתַן׃
21 and his host, and those that were numbered of them, thirty and two thousand and two hundred;

22 וּמַטֵּה בִנְיָמִן וְנָשִׂיא לִבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי׃
22 וְשִׁבְטָא דִּבְנְיָמִין וְרַבָּא לִבְנֵי בִנְיָמִין אֲבִידָן בַּר גִּדְעוֹנִי׃
22 and the tribe of Benjamin; the prince of the children of Benjamin being Abidan the son of Gideoni,

23 וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃
23 וְחֵילֵיהּ וּמְנָנֵיהוֹן תְּלָתִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה׃
23 and his host, and those that were numbered of them, thirty and five thousand and four hundred;

24 כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה אֶפְרַיִם מְאַת אֶלֶף וּשְׁמֹנַת־אֲלָפִים וּמֵאָה לְצִבְאֹתָם וּשְׁלִשִׁים יִסָּעוּ׃ (ס)
24 כָּל מְנָנַיָּא לְמַשְׁרִית אֶפְרַיִם מְאָה וּתְמָנְיָא אַלְפִין וּמְאָה לְחֵילֵיהוֹן בְּתִלִיתֵיתָא נָטְלִין׃
24 all that were numbered of the camp of Ephraim being a hundred thousand and eight thousand and a hundred, according to their hosts; and they shall set forth third.

25 דֶּגֶל מַחֲנֵה דָן צָפֹנָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי׃
25 טֵיקַס מַשְׁרִית דָּן צִפּוּנָא לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא לִבְנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדָּי׃
25 On the north side shall be the standard of the camp of Dan according to their hosts; the prince of the children of Dan being Ahiezer the son of Ammishaddai,

26 וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת׃
26 וְחֵילֵיהּ וּמְנָנֵיהוֹן שִׁתִּין וּתְרֵין אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה׃
26 and his host, and those that were numbered of them, threescore and two thousand and seven hundred;

27 וְהַחֹנִים עָלָיו מַטֵּה אָשֵׁר וְנָשִׂיא לִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן׃
27 וְדִשְׁרַן סְמִיכִין עֲלוֹהִי שִׁבְטָא דְּאָשֵׁר וְרַבָּא לִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן׃
27 and those that pitch next unto him shall be the tribe of Asher; the prince of the children of Asher being Pagiel the son of Ochran,

28 וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אֶחָד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃
28 וְחֵילֵיהּ וּמְנָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וְחַד אַלְפִין וַחֲמֵישׁ מְאָה׃
28 and his host, and those that were numbered of them, forty and one thousand and five hundred;

לרוח הקבועה לו (סס יג): על ידו. על מקומו ואין לשון יד זז ממשמעו רוח של נדו קרוי על ידו הסמוכה לו לכל הוסטת ידו. מיגשו"ן מיש"ן בלע"ז:
(20) ועליו. כתרגומו ודסמיכין עלוהי:

29 וּמַטֵּה נַפְתָּלִי וְנָשִׂיא לִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן׃
וְשִׁבְטָא דְּנַפְתָּלִי וְרַבָּא לִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר עֵינָן׃
29 and the tribe of Naphtali; the prince of the children of Naphtali being Ahira the son of Enan,

30 וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃
וְחֵילֵיהּ וּמְנָנֵיהוֹן חַמְשִׁין וּתְלָתָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה׃
30 and his host, and those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred;

31 כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה דָן מְאַת אֶלֶף וְשִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת לָאַחֲרֹנָה יִסְעוּ לְדִגְלֵיהֶם׃ (פ)
כָּל מְנָנָיָא לְמַשְׁרִית דָּן מְאָה וְחַמְשִׁין וְשִׁבְעָא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה בְּבָתְרֵיתָא נָטְלִין לְטִקְסֵיהוֹן׃
31 all that were numbered of the camp of Dan being a hundred thousand and fifty and seven thousand and six hundred; they shall set forth hindmost by their standards.'

32 אֵלֶּה פְקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֹת לְצִבְאֹתָם שֵׁשׁ־מֵאוֹת אָלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים׃
אִלֵּין מְנָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן כָּל מְנָנֵי מַשְׁרְיָתָא לְחֵילֵיהוֹן שֵׁית מְאָה וּתְלָתָא אַלְפִין וַחֲמֵישׁ מְאָה וְחַמְשִׁין׃
32 These are they that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses; all that were numbered of the camps according to their hosts were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.

33 וְהַלְוִיִּם לֹא הָתְפָּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
וְלֵיוָאֵי לָא אִתְמְנִיאוּ בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃
33 But the Levites were not numbered among the children of Israel; as the Lord commanded Moses.

34 וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן חָנוּ לְדִגְלֵיהֶם וְכֵן נָסָעוּ אִישׁ לְמִשְׁפְּחֹתָיו עַל־בֵּית אֲבֹתָיו׃ (פ)
וַעֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה כֵּן שָׂרָן לְטִקְסֵיהוֹן וְכֵן נָטְלִין גְּבַר לְזַרְעִיתֵיהּ עַל בֵּית אֲבָהָתוֹהִי׃
34 Thus did the children of Israel: according to all that the Lord commanded Moses, so they pitched by their standards, and so they set forward, each one according to its families, and according to its fathers' houses.

רביעי
ג III וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דִּבֶּר יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר סִינָי׃
וְאִלֵּין תּוֹלְדָת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹמָא דְּמַלֵּיל יְיָ יָת מֹשֶׁה בְּטוּרָא דְּסִינָי׃
Now these are the generations of Aaron and Moses in the day that the Lord spoke with Moses in mount Sinai.

2 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־אַהֲרֹן הַבְּכֹר נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר׃
וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי אַהֲרֹן בּוּכְרָא נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר׃
2 And these are the names of the sons of Aaron: Nadab the first-born, and Abihu, Eleazar, and Ithamar.

3 אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים הַמְּשֻׁחִים אֲשֶׁר־מִלֵּא יָדָם לְכַהֵן׃
אִלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי אַהֲרֹן כָּהֲנַיָּא דְּאִתְרַבִּיאוּ דְּאִתְקָרַב קוּרְבָּנְהוֹן לְשַׁמָּשָׁא׃
3 These are the names of the sons of Aaron, the priests that were anointed, whom he consecrated to minister in the priest's office.

(1) ואלה תולדת אהרן ומשה. ומינו מזכיר מלת בני אהרן ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה מלמד שכל המלמד את בן מביאו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו (סנהדרין יט, ב): ביום דבר ה׳ את משה. ועשו אלו התולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגבורה:

4	וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי יְהוָה בְּהַקְרִבָם אֵשׁ זָרָה לִפְנֵי יְהוָה בְּמִדְבַּר סִינָי וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיְכַהֵן אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר עַל־פְּנֵי אַהֲרֹן אֲבִיהֶם׃ (פ)	וּמֵת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי יְיָ בְּקָרוֹבֵיהוֹן אִישְׁתָּא נוּכְרֵיתָא קֳדָם יְיָ בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי וּבְנִין לָא הֲווֹ לְהוֹן וְשַׁמֵּישׁ אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר עַל אַפֵּי אַהֲרֹן אֲבוּהוֹן׃	And Nadab and Abihu died before the LORD, when they offered strange fire before the LORD, in the wilderness of Sinai, and they had no children; and Eleazar and Ithamar ministered in the priest's office in the presence of Aaron their father.
5	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃	וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃	And the LORD spoke unto Moses, saying:
6	הַקְרֵב אֶת־מַטֵּה לֵוִי וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְשֵׁרְתוּ אֹתוֹ׃	קָרֵיב יָת שִׁבְטָא דְלֵוִי וּתְקֵים יָתֵיהּ קֳדָם אַהֲרֹן כָּהֲנָא וְיִשַׁמְּשׁוּן יָתֵיהּ׃	'Bring the tribe of Levi near, and set them before Aaron the priest, that they may minister unto him.
7	וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמַרְתּוֹ וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת כָּל־הָעֵדָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן׃	וְיִטְּרוּן יָת מַטְּרַתֵּיהּ וְיָת מַטְּרַת כָּל כְּנִשְׁתָּא קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא לְמִפְלַח יָת פּוּלְחַן מַשְׁכְּנָא׃	And they shall keep his charge, and the charge of the whole congregation before the tent of meeting, to do the service of the tabernacle.
8	וְשָׁמְרוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן׃	וְיִטְּרוּן יָת כָּל מָנֵי מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיָת מַטְּרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִפְלַח יָת פּוּלְחַן מַשְׁכְּנָא׃	And they shall keep all the furniture of the tent of meeting, and the charge of the children of Israel, to do the service of the tabernacle.
9	וְנָתַתָּה אֶת־הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וְלִבְנָיו נְתוּנִם נְתוּנִם הֵמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃	וְתִתֵּין יָת לֵיוָאֵי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי מְסִירִין יְהִבִין אִנּוּן לֵיהּ מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃	And thou shalt give the Levites unto Aaron and to his sons; they are wholly given unto him from the children of Israel.
10	וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת׃ (פ)	וְיָת אַהֲרֹן וְיָת בְּנוֹהִי תְּמַנֵּי וְיִטְּרוּן יָת כְּהוּנַּתְהוֹן וְחֵילוֹנִי דְיִקְרַב יִתְקְטֵיל׃	And thou shalt appoint Aaron and his sons, that they may keep their priesthood; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'
11	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃	וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃	And the LORD spoke unto Moses, saying:

(4) על פני אהרן. בחייו (במ"ר ג, כו):

(6) ושרתו אתו. ומהו השירות ושמרו את משמרתו לפי שמירת המקדש עליו שלא יקרב זר כמו שנאמר (במדבר יח, ג) אתה ובניך ובית אביך אתך תשאו את עון המקדש והלוים הללו מסייעין לותם זו היא השירות: ושמרו את משמרתו. כל מנוי שהאדם ממונה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי משמרת ככל המקרא ובלשון משנה כמו שמכרו בגגתן ופרש והלך לין משמרתי ומשמרתך שוה (מגילה יג, ב) וכן משמרות כהונה ולויה:

(8) ואת משמרת בני ישראל. שכולן היו זקוקין למקדש שלא שהלוים בחיים ממתיסים בשליחותם לפיכך לוקחים מהם המעשרות בשכרן שנאמר (להלן יח, לא) כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם:

(9) נתונם המה לו. לעזרה: מאת בני ישראל. כמו מתוך בני ישראל כלומר משאר כל העדה ובדלו לכך בגזרת המקום והוא נתנם לו שנאמר (שם ח, יט) ואתנה את הלוים נתונים וגו׳:

(10) ואת אהרן ואת בניו תפקד. לשון פקידות ומינוי לשון מנין: ושמרו את כהונתם. קבלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות לכהנים:

12 וַאֲנִי֙ הִנֵּ֣ה לָקַ֔חְתִּי אֶת־הַלְוִיִּ֖ם מִתּ֣וֹךְ בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל תַּ֚חַת כָּל־בְּכ֣וֹר פֶּ֔טֶר רֶ֖חֶם מִבְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל וְהָי֥וּ לִ֖י הַלְוִיִּֽם׃

12 וַאֲנָא הָא קָרֵיבִית יָת לֵיוָאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלָף כָּל בּוּכְרָא פָּתַח וַלְדָּא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוֹן מְשַׁמְּשִׁין קֳדָמַי לֵיוָאֵי׃

'And I, behold, I have taken the Levites from among the children of Israel instead of every first-born that openeth the womb among the children of Israel; and the Levites shall be Mine;

13 כִּ֣י לִ֔י כָּל־בְּכ֖וֹר בְּי֣וֹם׀ הַכֹּתִ֣י כָל־בְּכ֣וֹר בְּאֶ֣רֶץ מִצְרַ֗יִם הִקְדַּ֤שְׁתִּי לִי֙ כָּל־בְּכ֣וֹר בְּיִשְׂרָאֵ֔ל מֵאָדָ֖ם עַד־בְּהֵמָ֑ה לִ֥י יִהְי֖וּ אֲנִ֥י יְהוָֹֽה׃ (פ)

13 אֲרֵי דִילִי כָל בּוּכְרָא בְּיוֹמָא דְּקַטֶלִית כָּל בּוּכְרָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם אַקְדֵּישִׁית קֳדָמַי כָּל בּוּכְרָא בְּיִשְׂרָאֵל מֵאֲנָשָׁא עַד בְּעִירָא דִילִי יְהוֹן אֲנָא יְיָ׃

for all the first-born are Mine: on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I hallowed unto Me all the first-born in Israel, both man and beast, Mine they shall be: I am the LORD.' .

14 וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֑ה בְּמִדְבַּ֖ר סִינַ֥י לֵאמֹֽר׃

14 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמַדְבְּרָא דְּסִינַי לְמֵימַר׃

And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, saying:

15 פְּקֹ֞ד אֶת־בְּנֵ֣י לֵוִ֗י לְבֵ֤ית אֲבֹתָם֙ לְמִשְׁפְּחֹתָ֔ם כָּל־זָכָ֖ר מִבֶּן־חֹ֣דֶשׁ וָמַ֑עְלָה תִּפְקְדֵֽם׃

15 מְנִי יָת בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן לְזַרְעִיָתְהוֹן כָּל אַבָּהָתְהוֹן לֵיזַרְעִיָתְהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא תִּמְנִינוּן׃

'Number the children of Levi by their fathers' houses, by their families; every male from a month old and upward shalt thou number them.'

16 וַיִּפְקֹ֣ד אֹתָ֔ם מֹשֶׁ֖ה עַל־פִּ֣י יְהוָ֑ה כַּאֲשֶׁ֖ר צֻֽוָּה׃

16 וּמְנָא יָתְהוֹן מֹשֶׁה עַל מֵימְרָא דַיְיָ כְּמָא דְּאִתְפַּקַּד׃

And Moses numbered them according to the word of the LORD, as he was commanded.

17 וַיִּֽהְיוּ־אֵ֔לֶּה בְּנֵי־לֵוִ֖י בִּשְׁמֹתָ֑ם גֵּרְשׁ֥וֹן וּקְהָ֖ת וּמְרָרִֽי׃

17 וְהָווֹ אִלֵּין בְּנֵי לֵוִי בִּשְׁמָהָתְהוֹן גֵּרְשׁוֹן וּקְהָת וּמְרָרִי׃

And these were the sons of Levi by their names: Gershon, and Kohath, and Merari.

18 וְאֵ֣לֶּה שְׁמ֗וֹת בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן֙ לְמִשְׁפְּחֹתָ֔ם לִבְנִ֖י וְשִׁמְעִֽי׃

18 וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן לְזַרְעִיָתְהוֹן לִבְנִי וְשִׁמְעִי׃

And these are the names of the sons of Gershon by their families: Libni and Shimei.

19 וּבְנֵ֣י קְהָ֔ת לְמִשְׁפְּחֹתָ֑ם עַמְרָ֥ם וְיִצְהָ֖ר חֶבְרֹ֥ן וְעֻזִּיאֵֽל׃

19 וּבְנֵי קְהָת לְזַרְעִיָתְהוֹן עַמְרָם וְיִצְהָר חֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל׃

And the sons of Kohath by their families: Amram and Izhar, Hebron and Uzziel.

(12) ואני הנה לקחתי. מתוך בני ישראל. שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי על ידי הבכורות שזכיתי בהם ולקחתים תמורתם לפי שהיתה העבודה בבכורות וכשחטאו בעגל נפסלו והלוים שלא עבדו עבודת גלילים נבחרו תחתיהם (מדרש אגדה):

(15) מבן חדש ומעלה. משיגע מכלל נפלים הוא ונמנה ליקרע שומר משמרת הקדש. אמר רבי יהודה ברבי שלוש למוד הוא שיהא נמנע להיות נמנה מן הבטן שנאמר (להלן כו, נט) אשר ילדה אותה ללוי במצרים עם כניסתה בפתח מצרים ילדה אותו ונמנית בשבעים נפשות שכשחתה מונה חשבונם לץ תמלחם שלש שבעים חסר אחת והיא השלימה את המנין (תנחומא במדבר טז):

(16) על פי ה׳. אמר משה לפני הקב״ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מניין יוצאיהם אמר לו הקב״ה עשה אתה שלי ואני אעשה שלי הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו ובת קול יוצאת מן האהל ואומרת כך וכך תינוקות יש באהל זה לכך נאמר על פי ה׳ (שם):

20 וּבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם מַחְלִי
וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת הַלֵּוִי
לְבֵית אֲבֹתָם׃

20 וּבְנֵי מְרָרִי לְזַרְעֲיָתְהוֹן מַחְלִי
וּמוּשִׁי אִלֵּין אִנּוּן זַרְעָיָת לֵוִי
לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן׃

20 And the sons of Merari by their families: Mahli and Mushi. These are the families of the Levites according to their fathers' houses.

21 לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי
וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם
מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִּי׃

21 לְגֵרְשׁוֹן זַרְעִית לִבְנִי וְזַרְעִית
שִׁמְעִי אִלֵּין אִנּוּן זַרְעָיָת גֵּרְשׁוֹן׃

21 Of Gershon was the family of the Libnites, and the family of the Shimeites; these are the families of the Gershonites.

22 פְּקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר
מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה פְּקֻדֵיהֶם
שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃

22 מִנְיָנֵיהוֹן בְּמִנְיַן כָּל דְּכוּרָא
מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא מִנְיָנֵיהוֹן
שִׁבְעָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃

22 Those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, even those that were numbered of them were seven thousand and five hundred.

23 מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִּי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן
יַחֲנוּ יָמָּה׃

23 זַרְעָיָת גֵּרְשׁוֹן אֲחוֹרֵי מַשְׁכְּנָא
יִשָּׁרוֹן מַעְרְבָא׃

23 The families of the Gershonites were to pitch behind the tabernacle westward;

24 וּנְשִׂיא בֵּית־אָב לַגֵּרְשֻׁנִּי אֶלְיָסָף
בֶּן־לָאֵל׃

24 וְרַב בֵּית בָּא לְבֵית גֵּרְשׁוֹן
אֶלְיָסָף בַּר לָאֵל׃

24 the prince of the fathers' house of the Gershonites being Eliasaph the son of Lael,

25 וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן בְּאֹהֶל
מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וְהָאֹהֶל מִכְסֵּהוּ
וּמָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃

25 וּמַטְּרַת בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן בְּמַשְׁכְּנָא
זִמְנָא מַשְׁכְּנָא וּפְרָסָא חוּפָּאֵיהּ
וּפְרָסָא דִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃

25 and the charge of the sons of Gershon in the tent of meeting the tabernacle, and the Tent, the covering thereof, and the screen for the door of the tent of meeting,

26 וְקַלְעֵי הֶחָצֵר וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח
הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־
הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת־מֵיתָרָיו לְכֹל
עֲבֹדָתוֹ׃ (ס)

26 וְיִרְדֵי דָרְתָא וְיָת פְּרָסָא
דִּתְרַע דָּרְתָא דְּעַל מַשְׁכְּנָא
וְעַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר וְיָת
אֲטוּנוֹהִי לְכֹל פּוּלְחָנֵיהּ׃

26 and the hangings of the court, and the screen for the door of the court—which is by the tabernacle, and by the altar, round about—and the cords of it, even whatsoever pertaineth to the service thereof.

27 וְלִקְהָת מִשְׁפַּחַת הָעַמְרָמִי
וּמִשְׁפַּחַת הַיִּצְהָרִי וּמִשְׁפַּחַת
הַחֶבְרֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעֻזִּיאֵלִי
אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי׃

27 וְלִקְהָת זַרְעִית עַמְרָם וְזַרְעִית
יִצְהָר וְזַרְעִית חֶבְרוֹן וְזַרְעִית
עֻזִּיאֵל אִלֵּין אִנּוּן זַרְעָיָת קְהָת׃

27 And of Kohath was the family of the Amramites, and the family of the Izharites, and the family of the Hebronites, and the family of the Uzzielites; these are the families of the Kohathites:

28 בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ
וָמָעְלָה שְׁמֹנַת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ
מֵאוֹת שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ׃

28 בְּמִנְיַן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא
וּלְעֵילָּא תְּמָנְיָא אַלְפִין וְשִׁית
מְאָה נָטְרֵי מַטַּרְתָּא דְּקוּדְשָׁא׃

28 according to the number of all the males, from a month old and upward, eight thousand and six hundred, keepers of the charge of the sanctuary.

(21) לגרשון משפחת הלבני. כלומר לגרשון היו הפקודים משפחת הלבני ומשפחת השמעי פקודיהם כך וכך׃
(25) המשכן. יריעות התחתונות׃ והאהל. יריעות עזים העשויות לגג׃ מכסהו. עורות מילים ותחשים׃ ומסך פתח. סוף סוילון׃
(26) ואת מיתריו. של משכן והאהל ולא של חצר׃

29 מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־קְהָת יַחֲנוּ עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן תֵּימָנָה׃
זַרְעִית בְּנֵי קְהָת יִשְׁרוֹן עַל שִׁדָּא דְּמַשְׁכְּנָא דָּרוֹמָא׃
29 The families of the sons of Kohath were to pitch on the side of the tabernacle southward;

30 וּנְשִׂיא בֵית־אָב לְמִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי אֱלִיצָפָן בֶּן־עֻזִּיאֵל׃
וְרַב בֵּית בָּא לְזַרְעִית קְהָת אֱלִיצָפָן בַּר עֻזִּיאֵל׃
30 the prince of the fathers' house of the families of the Kohathites being Elizaphan the son of Uzziel,

31 וּמִשְׁמַרְתָּם הָאָרֹן וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמְּנֹרָה וְהַמִּזְבְּחֹת וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ בָּהֶם וְהַמָּסָךְ וְכָל עֲבֹדָתוֹ׃
וּמַטַּרְתְּהוֹן אֲרוֹנָא וּפָתוּרָא וּמְנָרְתָּא וּמַדְבְּחַיָּא וּמָנֵי קוּדְשָׁא דְּיִשַׁמְּשׁוּן בְּהוֹן וּפְרָסָא וְכֹל פּוּלְחָנֵיהּ׃
31 and their charge the ark, and the table, and the candlestick, and the altars, and the vessels of the sanctuary wherewith the priests minister, and the screen, and all that pertaineth to the service thereof;

32 וּנְשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלֵּוִי אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן פְּקֻדַּת שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ׃
וְאַמַּרְכְּלָא דְּמַמָּנָא עַל רַבְרְבֵי לֵיוָאֵי אֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כָּהֲנָא מְתְּחוֹת יְדוֹהִי מְמוּנַּן נָטְרֵי מַטַּרְתָּא דְּקוּדְשָׁא׃
32 Eleazar the son of Aaron the priest being prince of the princes of the Levites, and having the oversight of them that keep the charge of the sanctuary.

33 לְמָרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמּוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת מְרָרִי׃
לִמְרָרִי זַרְעִית מַחְלִי וְזַרְעִית מוּשִׁי אִלֵּין אִנּוּן זַרְעָיָת מְרָרִי׃
33 Of Merari was the family of the Mahlites, and the family of the Mushites; these are the families of Merari.

34 וּפְקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּמָאתָיִם׃
וּמִנְיָנֵיהוֹן בְּמִנְיַן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָא שִׁתָּא אַלְפִין וּמָאתַן׃
34 And those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, were six thousand and two hundred;

35 וּנְשִׂיא בֵית־אָב לְמִשְׁפְּחֹת מְרָרִי צוּרִיאֵל בֶּן־אֲבִיחָיִל עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ צָפֹנָה׃
וְרַב בֵּית בָּא לְזַרְעָיָת מְרָרִי צוּרִיאֵל בַּר אֲבִיחָיִל עַל שִׁדָּא דְּמַשְׁכְּנָא יִשְׁרוֹן צִפּוּנָא׃
35 the prince of the fathers' house of the families of Merari being Zuriel the son of Abihail; they were to pitch on the side of the tabernacle northward;

36 וּפְקֻדַּת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מְרָרִי קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וַאֲדָנָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכֹל עֲבֹדָתוֹ׃
וְדִמְסִיר לְמִטַּר לִבְנֵי מְרָרִי דַּפֵּי מַשְׁכְּנָא וְעָבְרוֹהִי וְעַמּוּדוֹהִי וְסָמְכוֹהִי וְכָל מָנוֹהִי וְכֹל פּוּלְחָנֵיהּ׃
36 the appointed charge of the sons of Merari being the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof, and all the instruments thereof, and all that pertaineth to the service thereof;

37 וְעַמֻּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב וְאַדְנֵיהֶם וִיתֵדֹתָם וּמֵיתְרֵיהֶם׃
וְעַמּוּדֵי דָּרְתָא סְחוֹר סְחוֹר וְסָמְכֵיהוֹן וְסִכֵּיהוֹן וַאֲטוֹנֵיהוֹן׃
37 and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords.

(29) משפחת בני קהת יחנו וגו׳ תימנה. וסמוכין להם דגל ראובן החוזים תימנה (לעיל ב, י) חוי לרעא וחוי לשכנו לכך נקו מהם דתן ואבירם ומאתים וחמשים איש עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם (תנחומא במדבר יג):
(31) והמסך. היא הפרכת שלף היא קרויה (שמות מ, כא) (פרכת) המסך:
(32) ונשיא נשיאי הלוי. ממונה על כלם ועל מה היא נשיאותו: פקודת שומרי משמרת הקודש. על ידו היה פקודת כולם:

38 וְהַחֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קֵדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד מִזְרָחָה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו שֹׁמְרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת׃

38 וְדִשְׁרַן קֶדָם מַשְׁכְּנָא קִדּוּמָא קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא מַדְנְחָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנוֹהִי נָטְרִין מַטַּרְתָּא דְּקוּדְשָׁא לְמַטְּרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְחֵילוֹנַי דְּיִקְרַב יִתְקְטֵיל׃

38 And those that were to pitch before the tabernacle eastward, before the tent of meeting toward the sunrising, were Moses, and Aaron and his sons, keeping the charge of the sanctuary, even the charge for the children of Israel; and the common man that drew nigh was to be put to death.

39 כָּל־פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה לְמִשְׁפְּחֹתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אָלֶף׃ (ס)

39 כָּל מְנָנֵי לֵיוָאֵי דְּמָנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מֵימְרָא דַּיְיָ לְזַרְעָיָתְהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא עֶשְׂרִין וּתְרֵין אַלְפִין׃

39 All that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron numbered at the commandment of the LORD, by their families, all the males from a month old and upward, were twenty and two thousand.

40 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְּקֹד כָּל־בְּכֹר זָכָר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה וְשָׂא אֶת מִסְפַּר שְׁמֹתָם׃

40 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה מְנִי כָּל בְּכוֹרַיָּא דִּכוּרַיָּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא וְקַבֵּיל יָת חוּשְׁבַּן שְׁמָהָתְהוֹן׃

40 And the LORD said unto Moses: 'Number all the first-born males of the children of Israel from a month old and upward, and take the number of their names.

41 וְלָקַחְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת כָּל־בְּכֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בִּבְהֵמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

41 וְתִקְרֵיב יָת לֵיוָאֵי קֳדָמַי אֲנָא יְיָ חֻלָּף כָּל בּוּכְרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָת בְּעִירָא דְּלֵיוָאֵי חֻלָּף כָּל בּוּכְרָא בִּבְעִירָא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

41 And thou shalt take the Levites for Me, even the LORD, instead of all the first-born among the children of Israel; and the cattle of the Levites instead of all the firstlings among the cattle of the children of Israel.'

42 וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת־כָּל־בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

42 וּמְנָא מֹשֶׁה כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָתֵיהּ יָת כָּל בּוּכְרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

42 And Moses numbered, as the LORD commanded him, all the first-born among the children of Israel.

43 וַיִּהְיוּ כָל־בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה לִפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמָאתָיִם׃ (פ)

43 וַהֲווֹ כָּל בְּכוֹרַיָּא דִּכוּרַיָּא בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא לִמְנָנֵיהוֹן עֶשְׂרִין וּתְרֵין אַלְפִין וּמְאָתַן וְשִׁבְעִין וּתְלָתָא׃

43 And all the first-born males according to the number of names, from a month old and upward, of those that were numbered of them, were twenty and two thousand two hundred and threescore and thirteen.

(38) משה ואהרן ובניו. וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והסוגים עליו יעשכר וזבולן טוב לעכנו לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה ועשו גדולים בתורה שנאמר (תהלים ס, ט) יהודה מחוקקי (דה"ת יב, לג) ומבני יששכר יודעי בינה וגו' מחזיק לשני שהרלחות ומזבולן (שופטים ה, יד) מושכים בשבט סופר (תנחומא שם):

(39) אשר פקד משה ואהרן. נקוד על ואהרן לומר שלא היה במנין הלויס (בכורות ז, ו): שנים ועשרים אלף. ובפרטן אתה מוצא שלא מאות יתרים בני גרשון שבעת אלפים וחמש מאות. בני קהת שמונת אלפים ושש מאות. בני מררי ששת אלפים ומאתים. ולמה לא כללן עם השאר ויפלו את הבכורות ולא יהיו זקוקים לשלשה ושבעים ומאתים בכורות העודפים על המנין לפדיון ממרו רבותינו במסכת בכורות (ה, ו) חותן שלש מאות לויס בכורים היו ודיס שיפקיעו עצמס מן הפדיון:

(40) פקד כל בכור זכר וגו' מבן חדש ומעלה. משיגע מכלל ספק נפלים:

44 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 44 And the Lord spoke unto Moses, saying:

45 קַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֶמְתָּם וְהָיוּ־לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְהוָה׃ 45 'Take the Levites instead of all the first-born among the children of Israel, and the cattle of the Levites instead of their cattle; and the Levites shall be Mine, even the Lord's.

46 וְאֶת פִּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשִּׁבְעִים וְהַמָּאתָיִם הָעֹדְפִים עַל־הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 46 And as for the redemption of the two hundred and three score and thirteen of the first-born of the children of Israel, that are over and above the number of the Levites,

47 וְלָקַחְתָּ חֲמֻשֶּׁת חֲמֻשֶּׁת שְׁקָלִים לַגֻּלְגֹּלֶת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקָּח עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשָּׁקֶל׃ 47 thou shalt take five shekels apiece by the poll; after the shekel of the sanctuary shalt thou take them—the shekel is twenty gerahs.

48 וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פִּדוּיֵי הָעֹדְפִים בָּהֶם׃ 48 And thou shalt give the money wherewith they that remain over of them are redeemed unto Aaron and to his sons.'

49 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפִּדְיֹם מֵאֵת הָעֹדְפִים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּם׃ 49 And Moses took the redemption-money from them that were over and above them that were redeemed by the Levites;

50 מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת־הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וָאֶלֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃ 50 from the first-born of the children of Israel took he the money: a thousand three hundred and threescore and five shekels, after the shekel of the sanctuary.

51 וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־כֶּסֶף הַפִּדְיֶם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ (פ) 51 And Moses gave the redemption-money unto Aaron and to his sons, according to the word of the Lord, as the Lord commanded Moses.

(45) ואת בהמת הלוים וגו׳. לפי פדו בהמות הלויס את בכורי בהמה טהורה של ישראל שלא את פטרי חמוריהם ושה תמד של בן לוי פטר כמה פטרי חמורים של ישראל תדע שהרי מנה העודפים במלם ולא מנה העודפים בבהמה (שם ז, ג):

(46) ואת פדויי השלשה וגו׳. ואת הבכורות הצריכין להפדות בהם אלו השלשה ושבעים ומאתים העודפים בהם ויתריס על הלויס מסה תקח חמשת שקלים לגלגלת כך היתה מכירתו של יוסף עשרים כסף שהיה בכורה של רחל (בראשית פרק ל, יח):

(49) העודפים על פדויי הלוים. על אותן שפדו הלויס בגופן:

(50) חמשה וששים ושלש מאות ואלף. כך סכום החשבון חמשת שקלים לגלגלת למאתים בכורות אלף שקל לשבעים בכורות שלש מאות וחמשים שקל לשלש בכורות חמשת עשר שקל למר כיצד לעשה בכור שאומר לו תן חמשת שקלים יאמר לי יני מפדויי הלויס מה עשה הניף שניס ועשרין אלף פתקין וכתב עליהן בן לוי ומאתים ושבעים ושלשה פתקין כתב עליהן ה' שקלים בללן ותתן בקלפי אמר להן בואו וטלו פתקיכם לפי הגורל (במדבר רבה ד, י. סנהדרין יז, ב):

IV	And the Lord spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־ אַהֲרֹן לֵאמֹר׃	שביעי וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְלַאֲהַרֹן לְמֵימַר׃
2	'Take the sum of the sons of Kohath from among the sons of Levi, by their families, by their fathers' houses,	2 נְשֹׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קְהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם׃	קַבִּילוּ יָת חוּשְׁבַּן בְּנֵי קְהָת מִגּוֹ בְּנֵי לֵוִי לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן׃
3	from thirty years old and upward even until fifty years old, all that enter upon the service, to do work in the tent of meeting.	3 מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־בָּא לַצָּבָא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃	מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא לְמֶעֱבַד עֲבִידְתָא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃
4	This is the service of the sons of Kohath in the tent of meeting, about the most holy things:	4 זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי־קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים׃	דֵּין פּוּלְחַן בְּנֵי קְהָת בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא קוּדְשָׁא קוּדְשַׁיָּא׃
5	when the camp setteth forward, Aaron shall go in, and his sons, and they shall take down the veil of the screen, and cover the ark of the testimony with it;	5 וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בִּנְסַע הַמַּחֲנֶה וְהוֹרִדוּ אֵת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ וְכִסּוּ־בָהּ אֵת אֲרֹן הָעֵדֻת׃	וְיֵיעוֹל אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי בְּמִטַּל מַשְׁרְיָתָא וְיָפְרְקוּן יָת פָּרוּכְתָּא דִּפְּרָסָא וְיכַסּוֹן בַּהּ יָת אֲרוֹנָא דְּסָהֲדוּתָא׃
6	and shall put thereon a covering of sealskin, and shall spread over it a cloth all of blue, and shall set the staves thereof.	6 וְנָתְנוּ עָלָיו כְּסוּי עֹור תַּחַשׁ וּפָרְשׂוּ בֶגֶד־כְּלִיל תְּכֵלֶת מִלְמָעְלָה וְשָׂמוּ בַדָּיו׃	וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי חוּפְאָה דְּמַשַׁךְ סָסְגוֹנָא וְיִפְרְסוּן לְבוּשׁ גְּמִיר תַּכְלָא מִלְעֵילָא וְיִשַּׁוּוֹן אֲרִיחוֹהִי׃
7	And upon the table of showbread they shall spread a cloth of blue, and put thereon the dishes, and the pans, and the bowls, and the jars wherewith to pour out; and the continual bread shall remain thereon.	7 וְעַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים יִפְרְשׂוּ בֶגֶד תְּכֵלֶת וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת־הַקְּעָרֹת וְאֶת־הַכַּפֹּת וְאֶת־הַמְנַקִּיֹּת וְאֶת קְשׂוֹת הַנָּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה׃	וְעַל פָּתוֹרָא דְּלֶחֱמֵי אַפֵּיָא יִפְרְסוּן לְבוּשׁ תַּכְלָא וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי יָת מְגַסַּיָּא וְיָת בָּזִכְיָא וְיָת מְכִילָתָא וְיָת קְסָוָת נְסוּכָא וְלַחְמָא תְּדִירָא עֲלוֹהִי יְהֵי׃
8	And they shall spread upon them a cloth of scarlet, and cover the same with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	8 וּפָרְשׂוּ עֲלֵיהֶם בֶּגֶד תּוֹלַעַת שָׁנִי וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסֵה עֹור תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו׃	וְיִפְרְסוּן עֲלֵיהוֹן לְבוּשׁ צְבַע זְהוֹרִי וְיכַסּוֹן יָתֵיהּ בְּחוּפְאָה דְּמַשַׁךְ סָסְגוֹנָא וְיִשַּׁוּוֹן יָת אֲרִיחוֹהִי׃

(2) נשא את ראש וגו׳. מנה מכס את הלוויין לעבודת משא והן מבן שלשים ועד בן חמשים שנה והפחות משלשים לא נתמנו כאן מכאן למדנו (חגיגה ה, כא) בן שלשים לכח והיותר על בן חמשים כאן מכחים מעתה:

(4) קדש הקדשים. המקודש שבכולן הארון והשלחן והמנורה והמזבחות והפרוכת וכלי שרת:

(5) ובא אהרן ובניו וגו׳. יכניסו כל כלי וכלי לנרתקו המפורש לו בפרשה זו ולא יטרכו הלויים בני קהת משלח: בנסוע המחנה. כשהענן מסתלק מן יודעין שיסעו:

(7) קערות וכפות קשות ומנקיות. כגון פירשתי בשלחן המסכן (שמות כה, כט): הנסך. הכסוי לשון מסך. (סה) משך יוסף נהם:

9 וְלָקְחוּ֙ בֶּ֣גֶד תְּכֵ֔לֶת וְכִסּ֕וּ אֶת־ מְנֹרַ֖ת הַמָּאֹ֑ור וְאֶת־נֵרֹתֶ֙יהָ֙ וְאֶת־ מַלְקָחֶ֣יהָ וְאֶת־מַחְתֹּתֶ֔יהָ וְאֶ֖ת כָּל־כְּלֵ֣י שַׁמְנָ֑הּ אֲשֶׁ֥ר יְשָׁרְתוּ־ לָ֖הּ בָּהֶֽם׃

9 And they shall take a cloth of blue, and cover the candlestick of the light, and its lamps, and its tongs, and its snuffdishes, and all the oil vessels thereof, wherewith they minister unto it.

וְיִסְּבוּן לְבוּשׁ תְּכֵלֶת וִיכַסּוּן יָת מְנָרְתָא דְּאַנְהוֹרֵי וְיָת בּוּצִינַהָא וְיָת צֵיבְתַהָא וְיָת מַחְתְּיָתַהָא וְיָת כָּל מָנֵי שְׁמוּשַׁהּ דִּישַׁמְּשׁוּן לַהּ בְּהוֹן׃

10 וְנָתְנ֥וּ אֹתָ֛הּ וְאֶת־כָּל־כֵּלֶ֖יהָ אֶל־ מִכְסֶ֣ה עֹ֑ור תָּ֚חַשׁ וְנָתְנ֖וּ עַל־ הַמָּֽוט׃

10 And they shall put it and all the vessels thereof within a covering of sealskin, and shall put it upon a bar.

וְיִתְּנוּן יָתַהּ וְיָת כָּל מָנַהָא לְחוּפְּאָה דְּמְשַׁךְ סָסְגוֹנָא וְיִתְּנוּן עַל אַרְיָחָא׃

11 וְעַ֤ל מִזְבַּח֙ הַזָּהָ֔ב יִפְרְשׂ֖וּ בֶּ֣גֶד תְּכֵ֑לֶת וְכִסּ֣וּ אֹתֹ֔ו בְּמִכְסֵ֖ה עֹ֑ור תָּ֚חַשׁ וְשָׂמ֖וּ אֶת־בַּדָּֽיו׃

11 And upon the golden altar they shall spread a cloth of blue, and cover it with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.

וְעַל מַדְבְּחָא דְּדַהֲבָא יִפְרְשׂוּן לְבוּשׁ תְּכֵלֶת וִיכַסּוֹן יָתֵיהּ בְּחוּפְּאָה דְּמְשַׁךְ סָסְגוֹנָא וְיִשַׁוּוֹן יָת אַרְיָחוֹהִי׃

12 וְלָקְח֣וּ אֶת־כָּל־כְּלֵ֣י הַשָּׁרֵ֗ת אֲשֶׁ֤ר יְשָׁרְתוּ־בָם֙ בַּקֹּ֔דֶשׁ וְנָתְנ֗וּ אֶל־בֶּ֙גֶד֙ תְּכֵ֔לֶת וְכִסּ֥וּ אוֹתָ֖ם בְּמִכְסֵ֣ה עֹ֑ור תָּ֚חַשׁ וְנָתְנ֖וּ עַל־ הַמָּֽוט׃

12 And they shall take all the vessels of ministry, wherewith they minister in the sanctuary, and put them in a cloth of blue, and cover them with a covering of sealskin, and shall put them on a bar.

וְיִסְּבוּן יָת כָּל מָנֵי שְׁמוּשָׁא דְּיִשַׁמְּשׁוּן בְּהוֹן בְּקוּדְשָׁא וְיִתְּנוּן לִלְבוּשׁ תְּכֶלֶת וִיכַסּוֹן יָתְהוֹן בְּחוּפְּאָה דְּמְשַׁךְ סָסְגוֹנָא וְיִתְּנוּן עַל אַרְיָחָא׃

13 וְדִשְּׁנ֖וּ אֶת־הַמִּזְבֵּ֑חַ וּפָרְשׂ֥וּ עָלָ֖יו בֶּ֥גֶד אַרְגָּמָֽן׃

13 And they shall take away the ashes from the altar, and spread a purple cloth thereon.

וְיַסְּקוּן יָת קְטָמָא דְּמַדְבְּחָא וְיִפְרְסוּן עֲלוֹהִי לְבוּשׁ אַרְגְּוָן׃

14 וְנָתְנ֣וּ עָלָ֗יו אֶת־כָּל־כֵּלָיו֙ אֲשֶׁ֣ר יְשָׁרְתוּ֙ עָלָ֔יו בָּהֶ֖ם אֶת־הַמַּחְתֹּ֑ת אֶת־הַמִּזְלָגֹ֥ת וְאֶת־הַיָּעִ֖ים וְאֶת־ הַמִּזְרָקֹ֑ת כֹּ֖ל כְּלֵ֣י הַמִּזְבֵּ֔חַ וּפָרְשׂ֥וּ עָלָ֖יו כְּסֻ֣וי עֹ֑ור תָּ֚חַשׁ וְשָׂמ֖וּ בַּדָּֽיו׃

14 And they shall put upon it all the vessels thereof, wherewith they minister about it, the fire-pans, the flesh-hooks, and the shovels, and the basins, all the vessels of the altar; and they shall spread upon it a covering of sealskin, and set the staves thereof.

וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי יָת כָּל מָנוֹהִי דְּיִשַׁמְּשׁוּן עֲלוֹהִי בְּהוֹן יָת מַחְתְּיָתָא וְיָת צִנּוֹרְיָתָא וְיָת מַגְרוֹפְיָתָא וְיָת מִזְרַקְיָא כֹּל מָנֵי מַדְבְּחָא וְיִפְרְסוּן עֲלוֹהִי חוּפְּאָה דְּמְשַׁךְ סָסְגוֹנָא וְיִשַׁוּוֹן אַרְיָחוֹהִי׃

(9) מלקחיה. כמין צנצנת שמושך בה את הפתילה לכל צד שירצה: מחתתיה. כמין כף קטנה ושוליה פשוטין ועל סגלגלים ומין לה מחילה לפניה עליה מצדיה ומושיב בה את הגרות כשמטיבין: נרתיה. לוצי"ר בלע"ז שנותנים בהן השמן והפתילות:
(10) אל מכסה עור תחש. כמין מלוף (כלים יג):
(12) את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקדש. נתון המשכן שהוא קדש ואין כלי הקטרת שמשרתין בהם נמוצא בפנימי:
(13) ודשנו את המזבח. מוצא הנחשת: ודשנו. יטלו את הדשן מעליו: ופרשו עליו בגד ארגמן. ואם שירדה מן השמים רבועה תחת הבגד כארי בשעת המשעות (יומא כא, ב) ואינה שורפתו שהיו כופין עליה פסכתר של נחשת (עירובין קא):
(14) מחתת. שבהן חותים גחלים למרומת הדשן שעשויה כמין מחבת שאין לה אלא שלש מחילות ומלפניה שוקבת את הגחלים: מזלגות. לגוליות של נחשת שבהן מכין בגחלים על המוצא להפכן כדי שיתעכלו יפה ומהר: יעים. הם מגרפות ובלע"ז ווידי"ל והן של נחושת ובהן מכבדין את הדשן מעל המוצא:

וְכִלָּה אַהֲרֹן־וּבָנָיו לְכַסֹּת אֶת־ 15 הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בִּנְסַע הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְּנֵי־קְהָת לָשֵׂאת וְלֹא־יִגְּעוּ אֶל־ הַקֹּדֶשׁ וָמֵתוּ אֵלֶּה מַשָּׂא בְּנֵי־ קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃

וישיצי אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי לְכַסָּאָה יָת קוּדְשָׁא וְיָת כָּל מָנֵי קוּדְשָׁא בְּמִטַּל מַשְׁרִיתָא וּבָתַר כֵּן יֵיעֲלוּן בְּנֵי קְהָת לְמִטַּל וְלָא יִקְרְבוּן לְקוּדְשָׁא וְלָא יְמוּתוּן דֵּין מַטּוּל בְּנֵי קְהָת בְּמַשְׁכַּן זְמָנָא׃

15 And when Aaron and his sons have made an end of covering the holy furniture, and all the holy vessels, as the camp is to set forward—after that, the sons of Kohath shall come to bear them; but they shall not touch the holy things, lest they die. These things are the burden of the sons of Kohath in the tent of meeting.

וּפְקֻדַּת אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמָּאוֹר וּקְטֹרֶת 16 הַסַּמִּים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פְּקֻדַּת כָּל־ הַמִּשְׁכָּן וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בְּקֹדֶשׁ וּבְכֵלָיו׃ (פ)

וְדִמְסִיר לְאֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כָּהֲנָא מִשְׁחָא דְּאַנְהָרוּתָא וּקְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא וּמִנְחָתָא תְּדִירָא וּמִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא מְסָרַת כָּל מַשְׁכְּנָא וְכָל דְּבֵיהּ בְּקוּדְשָׁא וּבְמָנוֹהִי׃

16 And the charge of Eleazar the son of Aaron the priest shall be the oil for the light, and the sweet incense, and the continual meal-offering, and the anointing oil: he shall have the charge of all the tabernacle, and of all that therein is, whether it be the sanctuary, or the furniture thereof.'

מפטיר ד וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־ אַהֲרֹן לֵאמֹר׃

ומַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לְמֵימַר׃

17 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:

אַל־תַּכְרִיתוּ אֶת־שֵׁבֶט מִשְׁפְּחֹת 18 הַקָּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם׃

לָא תְּשֵׁיצוֹן יָת שֵׁיבַט זַרְעָיַת קָהָת מִגּוֹ לֵיוָאֵי׃

18 'Cut ye not off the tribe of the families of the Kohathites from among the Levites;

וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמֻתוּ 19 בְּגֻשָׁתָם אֶת־קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים אַהֲרֹן וּבָנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאֶל־ מַשָּׂאוֹ׃

וְדָא עֲבִידוּ לְהוֹן וְיֵיחוֹן וְלָא יְמוּתוּן בְּמִקְרַבְהוֹן לְקוּדְשָׁא קוּדְשַׁיָּא אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יֵיעֲלוּן וִימַנּוֹן יָתְהוֹן גְּבַר גְּבַר עַל פּוּלְחָנֵיהּ וּלְמַטּוּלֵיהּ׃

19 but thus do unto them, that they may live, and not die, when they approach unto the most holy things: Aaron and his sons shall go in, and appoint them every one to his service and to his burden;

קנט פסוקים וְלֹא־יָבֹאוּ לִרְאוֹת כִּבְלַע אֶת־ 20 הַקֹּדֶשׁ וָמֵתוּ׃ (פ)

וְלָא יֵיעֲלוּן לְמֶחְזֵי כַּד מְכַסַּן יָת מָנֵי קוּדְשָׁא וְלָא יְמוּתוּן׃

20 but they shall not go in to see the holy things as they are being covered, lest they die.'

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22 on page 185. On Erev Rosh Ḥodesh, read the Haftara on page 210.

(15) לכסת את הקדש. לאהרון ולמזבח: ואת כל כלי הקדש. למנורה וכלי שרת: ומתו. שלא יגעו מיד בידי שמים:

(16) ופקדת אלעזר. שהוא ממונה עליהם לשלח לומס שמן וקטרת ושמן המשחה ומנחת התמיד עליו מוטל לנוות ולזרז ולהקריב בעת מניינן: פקדת כל המשכן. ועוד היה ממונה על משא בני קהת לנוות לים לים על עבודתו ועל משאו והוא המשכן וכל אשר בו כל הסדורים למעלה בפרשה זו אבל משא בני גרשון ומררי שהיו מקדם הקדשים על פי לימתר היה כמו שכתוב בפרשת נשא (להלן פסוק כח):

(18) אל תכריתו. אל תגרמו להם שימותו:

(20) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש. למוך נרתק שלו כמו שפירשתי למעלה בפרשה זו ופרשו עליו בגד פלוני וכשו מותו במכשה פלונית ובלוע שלו הוא כשויו:

21	And the LORD spoke unto Moses saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃	גמ
22	‘Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers’ houses, by their families;	נָשֹׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־ הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם׃	22
23	from thirty years old and upward until fifty years old shalt thou number them: all that enter in to wait upon the service, to do service in the tent of meeting.	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה עַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־הַבָּא לִצְבָא צָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃	23
24	This is the service of the families of the Gershonites, in serving and in bearing burdens:	זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִּי לַעֲבֹד וּלְמַשָּׂא׃	24
25	they shall bear the curtains of the tabernacle, and the tent of meeting, its covering, and the covering of sealskin that is above upon it, and the screen for the door of the tent of meeting;	וְנָשְׂאוּ אֶת־יְרִיעֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־ אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֵּהוּ וּמִכְסֵה הַתַּחַשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְמָעְלָה וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃	לוי
26	and the hangings of the court, and the screen for the door of the gate of the court, which is by the tabernacle and by the altar round about, and their cords, and all the instruments of their service, and whatsoever there may be to do with them, therein shall they serve.	וְאֶת קַלְעֵי הֶחָצֵר וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח שַׁעַר הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל־ הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מֵיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה לָהֶם וְעָבָדוּ׃	26
27	At the commandment of Aaron and his sons shall be all the service of the sons of the Gershonites, in all their burden, and in all their service; and ye shall appoint unto them in charge all their burden.	עַל־פִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו תִּהְיֶה כָּל־ עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי לְכָל־מַשָּׂאָם וּלְכָל עֲבֹדָתָם וּפְקַדְתֶּם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת אֵת כָּל־מַשָּׂאָם׃	27

(22) נשא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שצויתיך על בני קהת לרוב כמה ים שהגיעו לכלל עבודה׃
(25) את יריעת המשכן. עשר התחתונות׃ ואת אהל מועד. יריעות עזים העשויות לאהל עליו׃ מכסהו. עורות אילים מאדמים׃ מסך פתח. וילון המזרחי׃
(26) אשר על המשכן. כלומר הקלעים והמסך של חצר הסוככים ומגיעים על המשכן ועל מזבח הנחשת סביב׃ ואת כל אשר יעשה להם. כתרגומו ויש כל דיתמסר להון לבני גרשון׃
(27) על פי אהרן ובניו. ומיזה מהבניס ממונה עליהם ביד ליתמר בן אהרן הכהן׃

28 זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּמִשְׁמַרְתָּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃ (ס)

28 דֵּין פּוּלְחַן זַרְעָיַת בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא וּמַטַּרְתְּהוֹן בִּידָא דְּאִיתָמָר בַּר אַהֲרֹן כָּהֲנָא׃

This is the service of the families of the sons of the Gershonites in the tent of meeting; and their charge shall be under the hand of Ithamar the son of Aaron the priss.

29 בְּנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית־אֲבֹתָם תִּפְקֹד אֹתָם׃

יפקדם 29 בְּנֵי מְרָרֵי לְזַרְעָיָתְהוֹן לְבֵית־אֲבָהָתְהוֹן תִּמְנֵי יָתְהוֹן׃

As for the sons of Merari, thou shalt number them by their families, by their fathers' houses;

30 מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקְדֵם כָּל־הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד׃

30 מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין תִּמְנִינוּן כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא לְמִפְלַח יָת פּוּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא׃

from thirty years old and upward even unto fifty years old shalt thou number them, every one that entereth upon the service, to do the work of the tent of meeting.

31 וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מַשָּׂאָם לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמּוּדָיו וַאֲדָנָיו׃

31 וְדָא מַטַּרַת מַטּוּלְהוֹן לְכָל פּוּלְחָנְהוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא דַּפֵּי מַשְׁכְּנָא וְעָבְרוֹהִי וְעַמּוּדוֹהִי וְסָמְכוֹהִי׃

And this is the charge of their burden, according to all their service in the tent of meeting: the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof;

32 וְעַמּוּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב וַאֲדָנֵיהֶם וְיִתְדֹתָם וּמֵיתְרֵיהֶם לְכָל־כְּלֵיהֶם וּלְכָל עֲבֹדָתָם וּבְשֵׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת־כְּלֵי מִשְׁמֶרֶת מַשָּׂאָם׃

32 וְעַמּוּדֵי דָּרְתָא סְחוֹר סְחוֹר וְסָמְכֵיהוֹן וְסִכֵּיהוֹן וַאֲטוּנֵיהוֹן לְכָל מָנֵיהוֹן וּלְכֹל פּוּלְחָנְהוֹן וּבְשְׁמָהָן תִּמְנוֹן יָת מָנֵי מַטַּרַת מַטּוּלְהוֹן׃

and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords, even all their appurtenance, and all that pertaineth to their service; and by name ye shall appoint the instruments of the charge of their burden.

33 זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי מְרָרִי לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃

ע"כ נמול 33 דֵּין פּוּלְחַן זַרְעָיַת בְּנֵי מְרָרִי לְכָל פּוּלְחָנְהוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא בִּידָא דְּאִיתָמָר בַּר אַהֲרֹן כָּהֲנָא׃

This is the service of the families of the sons of Merari, according to all their service, in the tent of meeting, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.'

34 וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂיאֵי הָעֵדָה אֶת־בְּנֵי הַקְּהָתִי לְמִשְׁפְּחֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם׃

34 וּמָנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרְבֵי כְּנִשְׁתָּא יָת בְּנֵי קְהָת לְזַרְעָיָתְהוֹן וּלְבֵית אֲבָהָתְהוֹן׃

And Moses and Aaron and the princes of the congregation numbered the sons of the Kohathites by their families, and by their fathers' houses,

35 מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃

35 מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא לְפוּלְחָנָא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃

from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting.

(32) ויתדתם ומיתריהם. שלו עמודים שהרי יתדות ומיתרי הקלעים במשמע בני גרשון היו ויתדות ומיתרים היו ליריעות ולקלעים מלמטה שלו תגביהם הרוח ויתדות ומיתרים היו לעמודים סביב לתלות בהם הקלעים בשפתם העליונה בכלונסות וקונדסין כמו שמנויה במלאכת המשכן (פ"ה):

36 וַיִּהְיוּ֙ פְּקֻדֵיהֶ֔ם לְמִשְׁפְּחֹתָ֑ם
אַלְפַּ֤יִם שְׁבַע֙ מֵא֣וֹת וַחֲמִשִּׁ֔ים׃

36 וַהֲוֹו֙ מִנְיָנֵיהוֹן֙ לְזַרְעָיָתְהוֹן֙
תְּרֵ֣ין אַלְפִ֔ין שְׁבַ֥ע מְאָ֖ה
וְחַמְשִׁ֑ין׃

36 And those that were numbered of them by their families were two thousand seven hundred and fifty.

37 אֵ֚לֶּה פְּקוּדֵ֣י מִשְׁפְּחֹ֣ת הַקְּהָתִ֔י
כָּל־הָעֹבֵ֖ד בְּאֹ֣הֶל מוֹעֵ֑ד אֲשֶׁ֨ר
פָּקַ֜ד מֹשֶׁ֤ה וְאַהֲרֹן֙ עַל־פִּ֣י יְהוָ֔ה
בְּיַד־מֹשֶׁ֖ה׃ (ס)

37 אִלֵּין מִנְיָנֵי זַרְעָיָת קְהָת כָּל
דְּפָלַח בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא דְּמָנָא
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מֵימְרָא דַּיְיָ
בִּידָא דְּמֹשֶׁה׃

37 These are they that were numbered of the families of the Kohathites, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the Lord by the hand of Moses. .

38 וּפְקוּדֵ֖י בְּנֵ֣י גֵרְשׁ֑וֹן לְמִשְׁפְּחֹתָ֖ם
וּלְבֵ֥ית אֲבֹתָֽם׃

38 וּמִנְיָנֵי בְנֵי גֵרְשׁוֹן לְזַרְעָיָתְהוֹן
וּלְבֵית אֲבָהָתְהוֹן׃

38 And those that were numbered of the sons of Gershon, by their families, and by their fathers' houses,

39 מִבֶּ֣ן שְׁלֹשִׁ֔ים שָׁנָ֖ה וָמַ֑עְלָה וְעַד
בֶּן־חֲמִשִּׁ֣ים שָׁנָ֔ה כָּל־הַבָּ֖א
לַצָּבָ֥א לַעֲבֹדָ֖ה בְּאֹ֥הֶל מוֹעֵֽד׃

39 מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד
בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי
לְחֵילָא לְפוּלְחָנָא בְּמַשְׁכַּן
זִמְנָא׃

39 from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,

40 וַיִּהְיוּ֙ פְּקֻדֵיהֶ֔ם לְמִשְׁפְּחֹתָ֑ם
לְבֵ֥ית אֲבֹתָ֖ם אַלְפַּ֥יִם וְשֵׁ֛שׁ
מֵא֥וֹת וּשְׁלֹשִֽׁים׃

40 וַהֲוֹו֙ מִנְיָנֵיהוֹן֙ לְזַרְעָיָתְהוֹן֙
לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן תְּרֵין אַלְפִּין
וְשִׁית מְאָה וּתְלָתִין׃

40 even those that were numbered of them, by their families, by their fathers' houses, were two thousand and six hundred and thirty.

41 אֵ֚לֶּה פְּקוּדֵ֣י מִשְׁפְּחֹ֣ת בְּנֵ֣י גֵרְשׁ֔וֹן
כָּל־הָעֹבֵ֖ד בְּאֹ֣הֶל מוֹעֵ֑ד אֲשֶׁ֨ר
פָּקַ֜ד מֹשֶׁ֤ה וְאַהֲרֹן֙ עַל־פִּ֣י יְהוָ֔ה׃

41 אִלֵּין מִנְיָנֵי זַרְעָיָת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן
כָּל דְּפָלַח בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא דְּמָנָא
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מֵימְרָא דַּיְיָ׃

41 These are they that were numbered of the families of the sons of Gershon, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the Lord.

42 וּפְקוּדֵ֖י מִשְׁפְּחֹ֣ת בְּנֵ֣י מְרָרִ֑י
לְמִשְׁפְּחֹתָ֖ם לְבֵ֥ית אֲבֹתָֽם׃

42 וּמִנְיָנֵי זַרְעָיָת בְּנֵי מְרָרִי
לְזַרְעָיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן׃

42 And those that were numbered of the families of the sons of Merari, by their families, by their fathers' houses,

43 מִבֶּ֣ן שְׁלֹשִׁ֔ים שָׁנָ֖ה וָמַ֑עְלָה וְעַד
בֶּן־חֲמִשִּׁ֣ים שָׁנָ֔ה כָּל־הַבָּ֖א
לַצָּבָ֥א לַעֲבֹדָ֖ה בְּאֹ֥הֶל מוֹעֵֽד׃

43 מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד
בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי
לְחֵילָא לְפוּלְחָנָא בְּמַשְׁכַּן
זִמְנָא׃

43 from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,

44 וַיִּהְיוּ֙ פְּקֻדֵיהֶ֔ם לְמִשְׁפְּחֹתָ֑ם
שְׁלֹ֥שֶׁת אֲלָפִ֖ים וּמָאתָֽיִם׃

44 וַהֲוֹו֙ מִנְיָנֵיהוֹן֙ לְזַרְעָיָתְהוֹן֙
תְּלָתָ֣א אַלְפִּ֔ין וּמְאָתַ֖ן׃

44 even those that were numbered of them by their families, were three thousand and two hundred.

45 אֵלֶּה פְקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי מְרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃

45 These are they that were numbered of the families of the sons of Merari, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.

46 כָּל־הַפְּקֻדִּים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַלְוִיִּם לְמִשְׁפְּחֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם׃

46 All those that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron and the princes of Israel numbered, by their families, and by their fathers' houses,

47 מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבֹדָה וַעֲבֹדַת מַשָּׂא בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃

47 from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered in to do the work of service, and the work of bearing burdens in the tent of meeting,

48 וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם שְׁמֹנַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים׃

48 even those that were numbered of them, were eight thousand and five hundred and fourscore.

49 עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מַשָּׂאוֹ וּפְקֻדָיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ (פ)

49 According to the commandment of the LORD they were appointed by the hand of Moses, every one to his service, and to his burden; they were also numbered, as the LORD commanded Moses.

V

א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃

V And the LORD spoke unto Moses, saying:

2 צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשַׁלְּחוּ מִן־הַמַּחֲנֶה כָּל־צָרוּעַ וְכָל־זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ׃

2 'Command the children of Israel, that they put out of the camp every leper, and every one that hath an issue, and whosoever is unclean by the dead;

(47) עבודת עבודה. הוא הסיר במלאים וכעורות שהיא עבודה לעבודה אחרת (ערכין יא, ו): ועבודת משא. כמשמעו:

(49) ופקדיו אשר צוה ה׳ את משה. ומותן הפקודים היו במנוה מבן שלשים שנה ועד בן חמשים:

(2) צו את בני ישראל וגו׳. פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן ושמנה פרשיות נאמרו בו ביום כדאיתא במסכת גיטין בפרק הנזקין (ס, ב־ג): וישלחו מן המחנה. שלא מחנות היו שם בשעת חנייתן. תוך הקלעים היא מחנה שכינה. חנייה סביב כמו שמפורש בפרשת במדבר סיני (לעיל ב, ב) היא מחנה לויה. ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע רוחות היא מחנה ישראל. הצרוע נשתלח חוץ לכולן. הזב מותר במחנה ישראל ומשולח מן השתים. וטמא לנפש מותר אף בשל לויה וחיוו משולח אלא מפני שכינה. וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות במסכת פסחים (סז, ב־ג): טמא לנפש. דמשמע לטמי נפשא דאיכא למשמע מיני שהוא נשון עצמות אדם שנשון אחרי והרבה ים בארצות רבה (י, ב. כח, ב. עא, ב. ועוד) אלדריאנוס שחיק טמיע שחיק עצמות:

מִזָּכָר עַד־נְקֵבָה תְּשַׁלֵּחוּ אֶל־ 3 מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תְּשַׁלְּחוּם וְלֹא יְטַמְּאוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם׃

מִדְּכַר עַד נוּקְבָא תְּשַׁלְּחוּן לְמִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא תְּשַׁלְּחוּנוּנוּן וְלָא יְסָאֲבוּן יָת מַשְׁרְיָתְהוֹן דִּשְׁכִינְתִּי שָׁרְיָא בֵּינֵיהוֹן׃

3 both male and female shall ye put out, without the camp shall ye put them; that they defile not their camp, in the midst whereof I dwell.'

וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְשַׁלְּחוּ 4 אוֹתָם אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ (פ)

וַעֲבָדוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשַׁלַּחוּ יָתְהוֹן לְמִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה כֵּן עֲבַדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

4 And the children of Israel did so, and put them out without the camp; as the Lord spoke unto Moses, so did the children of Israel.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 5

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃

5 And the Lord spoke unto Moses, saying:

דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ־ 6 אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל־חַטֹּאת הָאָדָם לִמְעֹל מַעַל בַּיהוָה וְאָשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא׃

מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אוֹ אִתְּתָא אֲרֵי יַעְבְּדוּן מִכָּל חוֹבֵי אֲנָשָׁא לְשַׁקָּרָא שִׁקַּר וֶאֱתָדָם יְיָ וְיִתְחַיַּב אֲנָשָׁא הַהוּא׃

6 Speak unto the children of Israel: When a man or woman shall commit any sin that men commit, to commit a trespass against the Lord, and that soul be guilty;

וְהִתְוַדּוּ אֶת־חַטָּאתָם אֲשֶׁר 7 עָשׂוּ וְהֵשִׁיב אֶת־אַשְׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישִׁתָו יֹסֵף עָלָיו וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשַׁם לוֹ׃

וְיוַדּוֹן יָת חוֹבֵיהוֹן דַּעֲבַדוּ וְיָתִיב יָת חוֹבְתֵּיהּ בְּרֵישֵׁיהּ וְחוּמְשֵׁיהּ יוֹסִיף עֲלוֹהִי וְיִתֵּין לְדִתַּיָּב לֵיהּ׃

7 then they shall confess their sin which they have done; and he shall make restitution for his guilt in full, and add unto it the fifth part thereof, and give it unto him in respect of whom he hath been guilty.

וְאִם־אֵין לָאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב 8 הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב לַיהוָה לַכֹּהֵן מִלְּבַד אֵיל הַכִּפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר־בּוֹ עָלָיו׃

וְאִם לֵית לִגְבַר פָּרִיק לְאָתָבָא חוֹבְתָא לֵיהּ חוֹבְתָא דְּמִתְיְהִיב קֳדָם יְיָ לְכָהֲנָא בָּר מִדְּכַר כִּפּוּרַיָּא דְּיִכַּפַּר בֵּיהּ עֲלוֹהִי׃

8 But if the man have no kinsman to whom restitution may be made for the guilt, the restitution for guilt which is made shall be the Lord's, even the priest's; besides the ram of the atonement, whereby atonement shall be made for him.

וְכָל־תְּרוּמָה לְכָל־קָדְשֵׁי בְנֵי־ 9 יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה׃

וְכָל אַפְרָשׁוּתָא לְכָל קוּדְשַׁיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּיִקְרְבוּן לְכָהֲנָא דִּילֵיהּ יְהֵי׃

9 And every heave-offering of all the holy things of the children of Israel, which they present unto the priest, shall be his.

(6) למעל מעל בה׳. הרי חזר וכתב כאן פרשת גזל ונשבע על שקר היא המורה בפרשת ויקרא (ה, כא) ומעלה מעל בה׳ וכתב בעמיתו וגו׳ ונשבית כאן בשביל שני דברים שנתחדשו בה האחד שבתוב והתודו לומר שאינו חייב תוספת וחמשת על פי עדים עד שיודה בדבר והשני על גזל הגר שהוא ניתן לכהניס (ספרי נשא ג):

(7) את אשמו בראשו. הוא הקרן שנשבע עליו (ב"ק קי, ב): לאשר אשם לו. למי שנתחייב לו (תוספות יט):

(8) ואם אין לאיש גאל. אמת המוצע שהשביעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו. כשנמלך זה להתודות על עונו ואמרו רבותינו (ספרי נשא ד. ב"ק קטו, ב) וכי יש לך מדם שישתלם אין לו גואלים אלא בן או בת או אח אלא בשר הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב אלא זה הגר שמת ואין לו יורשים: האשם המושב. זה הקרן והתוספת (ב"ק קי, ב): לה׳ הכהן. קנאו השם ונתנו לכהן שנאותו משמר (ספרי נשא ד. ב"ק קטו, ב): מלבד איל הכפרים. האמור בויקרא (ה, כה) שהוא צריך להביא:

10 וְאִישׁ אֶת־קָדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ אִישׁ אֲשֶׁר־יִתֵּן לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה׃ (פ)

10 וגְּבַר יָת מַעְשַׂר קוּדְשׁוֹהִי דִּילֵיהּ יְהֵי גְּבַר דְּיִתֵּין לְכָהֲנָא דִּילֵיהּ יְהֵי׃

10 And every man's hallowed things shall be his: whatsoever any man giveth the priest, it shall be his.

רביעי ה

11 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃

11 ומַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃

11 And the Lord spoke unto Moses, saying:

12 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי־תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ וּמָעֲלָה בּוֹ מָעַל׃

12 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן גְּבַר גְּבַר אֲרֵי תְסְטֵי אִתְּתֵיהּ וּתְשַׁקַּר בֵּיהּ שְׁקַר׃

12 Speak unto the children of Israel, and say unto them: If any man's wife go aside, and act unfaithfully against him,

13 וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת־זֶרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה׃

13 וְיִשְׁכּוֹב גְּבַר יָתַהּ שְׁכְבַת זַרְעָא וְיֵהֵי מְכוּפָּא מֵעֵינֵי בַּעְלַהּ וּמִסְתַּמְרָא וְהִיא מְסָאֲבָא וְסָהִיד לֵית בַּהּ וְהִיא לָא אִתְאַחֲדַת׃

13 and a man lie with her carnally, and it be hid from the eyes of her husband, she being defiled secretly, and there be no witness against her, neither she be taken in the act;

14 וְעָבַר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִוא נִטְמָאָה אוֹ־עָבַר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נִטְמָאָה׃

14 וְיִעְבַּר עֲלוֹהִי רוּחַ קִנְאָה וְיקַנֵּי יָת אִתְּתֵיהּ וְהִיא מְסָאֲבָא אוֹ עֲבַר עֲלוֹהִי רוּחַ קִנְאָה וְקַנֵּי יָת אִתְּתֵיהּ וְהִיא לָא מְסָאֲבָא׃

14 and the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be defiled; or if the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be not defiled;

(9) וכל תרומה וגו׳. אמר רבי יצחק אלו ולדות שבקדשים שנאמר בהם (שמות כג, יט) תביא ביית ה׳ אלהיך ואיני יודע מה יעשה בהם תלמוד לומר לומר לכהן לכהן שיקריבו אלו הבכורים שנאמר בהם (שמות כג, יט) תביא בית ה׳ אלהיך ואיני יודע מה יעשה בהם תלמוד לומר לכהן לו יהיה בא הכתוב ולימד על הבכורים שיהיו נתנין לכהן (ספרי נשא ה):

(10) ואיש את קדשיו לו יהיו. לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה יכול יגזלו ויטלוס בזרוע תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לבעלים (סא ו) ועוד מדרשים הרבה דרשו בו בספרי. ומדרש אגדה (תנחומא ראה י) ואיש את קדשיו לו יהיו מי שמעכב מעשרותיו ואינו נותנן לו יהיו המעשרות קוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשר שהיתה למודה לעשות: איש אשר יתן לכהן. מתנות הרשויות לו: לו יהיה. ממון הרבה (ברכות סג, ב):

(12) איש איש כי תשטה אשתו. מה כתוב למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אם אתה מעכב מתנות הכהן חייך שאינתרך לבא אלו להביא לו את הסוטה (סא): איש איש. ללמדך שמועלת בשתים בלחמה של מעלה ואיבה מלמטה (תנחומא נשא ה): כי תשטה אשתו. שנו רבותינו (סא) אין המנאפין נוחפין עד שתכנס בהן רוח שטות דכתיב כי תשטה וכתיב בו (משלי ו, לג) נוחף אשה חסר לב. ופשוטו של מקרא כי תשטה תט מדרכי לניעות ותשטה בעיניו כמו (סא ד, טו) שטה מעליו ועבור (סא ז, כה) אל יסט אל דרכיה נתך: ומעלה בו מעל. ומהו המעל:

(13) ושכב איש אתה. איש פרט לקטן ומי שאינו איש (סוטה כח. תנחומא נשא ו. ספרי ז): אתה שכבת זרע. שכיבתה פוסלת אותה ואין שכיבת אחותה פוסלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו (יבמות לה. תנחומא סא): ונעלם מעיני אישה. פרט לאומנת הפ שהיה רואה ומעמעם (ס"ג ומעלים) אין המים בודקין אותה (סוטה כז. ספרי ז. תנחומא ז): ונסתרה. שיעור שתראה לטומאת ביאה: ועד אין בה. הפ אם יש בה אפילו עד אחד שאמר נטמאת לא היתה שותה (סוטה ג, ג. לא, ב): ועד אין בה. בטומאה אבל יש עדים לסתירה (סא ג, ג): נתפשה. נאחזה כמו (דברים כב, כח) ותפשה ושכב עמה (ספרי ז):

(14) ועבר עליו. קודם לסתירה: רוח קנאה וקנא. פירשו רבותינו (סוטה ג, ב) לשון התראה שאתרה בה אל תסתרי עם איש פלוני: והיא נטמאה או עבר עליו וגו׳. כלומר הוא התרה בה ועברה על התראתו ואין ידוע אם נטמאה אם לאו:

וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶל־ 15
הַכֹּהֵן וְהֵבִיא אֶת־קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ
עֲשִׂירִת הָאֵיפָה קֶמַח שְׂעֹרִים
לֹא־יִצֹק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן
עָלָיו לְבֹנָה כִּי־מִנְחַת קְנָאֹת
הִוא מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזֶּכֶרֶת עָוֹן:

then shall the man bring his wife unto the priest, and shall bring her offering for her, the tenth part of 15 an ephah of barley meal; he shall pour no oil upon it, nor put frankincense thereon; for it is a meal-offering of jealousy, a meal-offering of memorial, bringing iniquity to remembrance.

וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהֶעֱמָדָהּ 16
לִפְנֵי יְהוָה:

16 And the priest shall bring her near, and set her before the Lord.

וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קְדֹשִׁים 17
בִּכְלִי־חָרֶשׂ וּמִן־הֶעָפָר אֲשֶׁר
יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח
הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמָּיִם:

And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust 17 that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water.

וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה 18
לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ
הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת
מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קְנָאֹת הִוא
וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים
הַמְאָרְרִים:

And the priest shall set the woman before the Lord, and let the hair 18 of the woman's head go loose, and put the meal-offering of memorial in her hands, which is the meal-offering of jealousy; and the priest shall have in his hand the water of bitterness that causeth the curse.

וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶל־
הַכֹּהֵן וְהֵבִיא אֶת־קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ
עֲשִׂירִת הָאֵיפָה קֶמַח שְׂעֹרִים
לֹא־יִצֹק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן
עָלָיו לְבֹנָה כִּי־מִנְחַת קְנָאֹת
הִוא מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזֶּכֶרֶת עָוֹן:

וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהֶעֱמָדָהּ
לִפְנֵי יְהוָה:

וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קְדֹשִׁים
בִּכְלִי־חָרֶשׂ וּמִן־הֶעָפָר אֲשֶׁר
יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח
הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמָּיִם:

וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה
לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ
הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת
מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קְנָאֹת הִוא
וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים
הַמְאָרְרִים:

וְיַיְתֵי גּוּבְרָא יָת אִתְּתֵיהּ
לְוָת כָּהֲנָא וְיַיְתֵי יָת קוּרְבָּנַהּ
עֲלַהּ חַד מִן עַשְׂרָא בְּתְלָת
סְאִין קֶמַח שְׂעָרִין לָא יְרִיק
עֲלוֹהִי מַשְׁחָא וְלָא יִתֵּין עֲלוֹהִי
לְבוֹנְתָא אֲרֵי מִנְחַת קְנָאתָא
הִוא מִנְחַת דּוּכְרָנָא מַדְכֶּרֶת
חוֹבִין:

וְיַקְרֵיב יָתַהּ כָּהֲנָא וְיִקְיְמִנַּהּ
קֳדָם יְיָ:

וְיִסַּב כָּהֲנָא מֵי כִיּוֹר בְּמָאן
דַּחֲסַף וּמִן עַפְרָא דִּיהֵי
בְּאַיסוֹרֵי מַשְׁכְּנָא יִסַּב כָּהֲנָא
וְיִתֵּין לְמַיָּא:

וְיָקֵים כָּהֲנָא יָת אִתְּתָא קֳדָם יְיָ
וְיִפְרַע יָת רֵישָׁא דְּאִתְּתָא וְיִתֵּין
עַל יְדָהָא יָת מִנְחַת דִּכְרָנָא
מִנְחַת קְנָאתָא הִיא וּבִידָא
דְּכָהֲנָא יְהוֹן מַיָּא מָרִירַיָּא
מְלָטְטָיָא:

(15) קמח. שלש יהא מסלת (ספרי נשא ח): שעורים. ולא חטים היא עשתה מעשה בהמה וקרבנה מאכל בהמה (סוטה טו, ב. ספרי שם): לא יצק עליו שמן. שלש יהא קרבנה מהודר שהשמן קרוי חור והיא עשתה בחשד (סוטה טו, ב. תנחומא נשא ג): ולא יתן עליו לבונה. שהמחוסה נקרעות לבונה שנאמר (שיר ד, ו) אלך לגבעת הלבונה והיא פירשה מדרכיהן (סוטה ט. תנחומא שם): כי מנחת קנאת הוא. הקמח הזה. קמח לשון זכר: מנחת קנאת. מעוררת עליה שתי קנאות קנאת המקום וקנאת הבעל (ספרי ח):

(17) מים קדשים. שקדשו בכיור (שם י. כתובות עב. סוטה טו, ב) לפי שנעשה הכיור מנחשת מראות הנשואות וזו פירשה מדרכיהן שהיו נבעלות לבעליהן במצריים תחת התפוח וזו קלקלה לאחר תבדק בו (תנחומא פקודי ט): בכלי חרש. היה השקתה את הגופף יין משופח בכוסות משופחים לפיכך תשתה מיס המריס במקידה בזויה של חרס (סוטה ז):

(18) והעמיד הכהן וגו'. והלא כבר נאמר והעמידה לפני ה' אלא מסיענין היו לותה ממקום למקום כדי ליגעה ותטרף דעתה ותודה (שם ח, ו): ופרע. סותר את קליעת שערה כדי לבזותה מכאן לנשות ישראל שגלוי הראש גנאי להן (שם יד. כתובות עב, ו. ספרי): לפני ה'. בשער ניקנור הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים (ספרי. סוטה ז, ו): ונתן על כפיה. ליגעה ולוי תטרף דעתה ותודה ולא ימתה שם המיוחד על המים (שם יד, ו): המרים. על שם שופין שהשם מריס לה (ספרי נשא יט): המאררים. המחסריס לותה מן העולם לשון (יחזקאל כא, כד) סילון ממחיר ולא יתכן לפרש מים מרוריס שהרי קדושים הן ולא מרוריס כתב הכתוב הלא מאררים את אחריס ואף לונקלוס לא תרגם ליטיין אלא מלטטיין שמרות קללה בגופה של זו:

וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר
אֶל־הָאִשָּׁה אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ
אֹתָךְ וְאִם־לֹא שָׂטִית טֻמְאָה
תַּחַת אִישֵׁךְ הִנָּקִי מִמֵּי הַמָּרִים
הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה׃

19 And the priest shall cause her to swear, and shall say unto the woman: 'If no man have lain with thee, and if thou hast not gone aside to uncleanness, being under thy husband, be thou free from this water of bitterness that causeth the curse;

וְאַתְּ כִּי שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ וְכִי
נִטְמֵאת וַיִּתֵּן אִישׁ בָּךְ אֶת־
שְׁכָבְתּוֹ מִבַּלְעֲדֵי אִישֵׁךְ׃

20 but if thou hast gone aside, being under thy husband, and if thou be defiled, and some man have lain with thee besides thy husband—

וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה
בִּשְׁבֻעַת הָאָלָה וְאָמַר הַכֹּהֵן
לָאִשָּׁה יִתֵּן יְהוָה אוֹתָךְ לְאָלָה
וְלִשְׁבֻעָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ בְּתֵת
יְהוָה אֶת־יְרֵכֵךְ נֹפֶלֶת וְאֶת־
בִּטְנֵךְ צָבֶה׃

21 then the priest shall cause the woman to swear with the oath of cursing, and the priest shall say unto the woman—the LORD make thee a curse and an oath among thy people, when the LORD doth make thy thigh to fall away, and thy belly to swell;

וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה
בְּמֵעַיִךְ לַצְבוֹת בֶּטֶן וְלַנְפֵּל יָרֵךְ
וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן ׀ אָמֵן׃

22 and this water that causeth the curse shall go into thy bowels, and make thy belly to swell, and thy thigh to fall away'; and the woman shall say: 'Amen, Amen.'

וְכָתַב אֶת־הָאָלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן
בַּסֵּפֶר וּמָחָה אֶל־מֵי הַמָּרִים׃

23 And the priest shall write these curses in a scroll, and he shall blot them out into the water of bitterness.

וְהִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־מֵי
הַמָּרִים הַמְאָרְרִים וּבָאוּ בָהּ
הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים׃

24 And he shall make the woman drink the water of bitterness that causeth the curse; and the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter.

וַיּוֹמֵי יָתַהּ כָּהֲנָא וַיֵּימַר
לְאִתְּתָא אִם לָא שְׁכִיב
גְּבַר יָתִיךְ וְאִם לָא סְטֵית
לְאִסְתַּאֲבָא בָּר מִבַּעְלִיךְ הֲוֵי
זַכְּאָה מִמַּיָּא מָרִירַיָּא מְלָטְטַיָּא
הָאִלֵּין׃

וְאַתְּ אֲרֵי סְטֵית בָּר מִבַּעְלִיךְ
וַאֲרֵי אִסְתָּאַבְתְּ וִיהַב גְּבַר בִּיךְ
יָת שְׁכָבְתִּיהּ בָּר מִבַּעְלִיךְ׃

וַיּוֹמֵי כָהֲנָא יָת אִתְּתָא בְּמוֹמָתָא
דְּלָוְטָא וְיֵימַר כָּהֲנָא לְאִתְּתָא
יִתֵּין יְיָ יָתִיךְ לְלָוָט וּלְמוֹמֵי
בְּגוֹ עַמִּיךְ בְּדִיתֵין יְיָ יָת יַרְכִּיךְ
מַסְיָא וְיָת מְעַכֵּי נָפְחִין׃

וְיֵיעֲלוּן מַיָּא מְלָטְטַיָּא
הָאִלֵּין בִּמְעַכֵּי לְאַפָּחָא מְעִין
וּלְאַמְסָאָה יֵירַךְ וְתֵימַר אִתְּתָא
אָמֵן אָמֵן׃

וְיִכְתּוֹב יָת לָוָטַיָּא הָאִלֵּין
כָּהֲנָא בְּסִפְרָא וְיִמְחוֹק לְמַיָּא
מְרִירַיָּא׃

וְיַשְׁקֵי יָת אִתְּתָא יָת מַיָּא
מָרִירַיָּא מְלָטְטַיָּא וְיֵיעֲלוּן בַּהּ
מַיָּא מְלָטְטַיָּא לְלָוָט׃

(19) והשביע וגו׳. ומה היא השבועה אם לא שכב הנקי הא אם שכב הנקי (ס״ל לא תנקי)שמכלל לאו אתה שומע הן אלא שמוציא לפתוח בדיני נפשות תחלה לזכות:
(20) ואת כי שטית. כי משמש בלשון אם:
(21) בשבעת האלה. שבועה של קללה: יתן ה׳ אותך לאלה וגו׳. שיהיו הכל מקללין בין יבואך כדרך שבא לפלונית: ולשבעה. שיהיו הכל נשבעין בין לא יארע לי כדרך שמירע לפלונית וכן הוא אומר (ישעיה סה, טו) והנחתם שמכם לשבועה לצדיקי שהצדיקים נשבעים בפורענותן של רשעים וכן לענין הברכה (בראשית יב, ג) ונברכו וגו׳ (שם מח, כ) בך יברך ישראל לאמר (סוטה יח. שבועות כא): את ירכך. בקללה הקדים ירך לבטן לפי שבה התחילה בעבירה תחלה: צבה. כתרגומו נפוחה:
(22) לצבות בטן. כמו להשבות בטן זהו שומם פתח שהלמד נקודה בו וכן (שמות יג, כא) לנחותם הדרך (דברים ח, ג) לרעותכם בדרך אשר תלכו בה וכן לנפיל ירך שהמיס מעצים את הבטן ומפילים את הירך: לצבות בטן ולנפל ירך. בטנו וירכו של בועל או גופו של נבעלת כשהוא שומר את ירכך נופלת ואת בטנך נבה הרי של נבעלת שומר (סוטה כא, ו): אמן אמן. קבלת שבועה שמן על השבועה שמן שם שמים זה שמן שם מאיים שאר שמן שלא שטיתי לרוסה ונשואה שומרת יבם וכנוסה (שם יח, ו):

25 וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת־ מִנְחַת הַקְּנָאֹת וְהֵנִיף אֶת־ הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ׃

25 וְיָסַב כֹּהֲנָא מִידָּא דְאִתְּתָא יָת מִנְחָתָא דְּקִנְאָתָא וְיֵרִים יָת מִנְחָתָא קֳדָם יְיָ וְיִקְרֵיב יָתַהּ לְמַדְבְּחָא׃

And the priest shall take the meal-offering of jealousy out of the woman's hand, and shall wave the meal-offering before the Lord, and bring it unto the altar.

26 וְקָמַץ הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־ אֲזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְאַחַר יַשְׁקֶה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־ הַמָּיִם׃

26 וְיִקְמוֹץ כָּהֲנָא מִן מִנְחָתָא יָת אַדְכָּרְתַהּ וְיַסֵּיק לְמַדְבְּחָא וּבָתַר כֵּן יַשְׁקֵי יָת אִתְּתָא יָת מַיָּא׃

And the priest shall take a handful of the meal-offering, as the memorial-part thereof, and make it smoke upon the altar, and afterward shall make the woman drink the water.

27 וְהִשְׁקָהּ אֶת־הַמַּיִם וְהָיְתָה אִם־ נִטְמְאָהּ וַתִּמְעֹל מַעַל בְּאִישָׁהּ וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים וְצָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵכָהּ וְהָיְתָה הָאִשָּׁה לְאָלָה בְּקֶרֶב עַמָּהּ׃

27 וַיַשְׁקֵינַהּ יָת מַיָּא וּתְהֵי אִם אִסְתָּאֲבַת וְשַׁקְרַת שִׁקְרָא בְּבַעְלַהּ וְיֵיעֲלוּן בַּהּ מַיָּא מְלַטְטָיָא לְלָוְטָ וְיִפְחוּן מְעַהָא וְתִתְמְסֵי יַרְכַּהּ וּתְהֵי אִתְּתָא לְלוָטָא בְּגוֹ עַמַּהּ׃

And when he hath made her drink the water, then it shall come to pass, if she be defiled, and have acted unfaithfully against her husband, that the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter, and her belly shall swell, and her thigh shall fall away; and the woman shall be a curse among her people.

28 וְאִם־לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהֹרָה הִוא וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע׃

28 וְאִם לָא אִסְתָּאֲבַת אִתְּתָא וְדָכְיָא הִיא וְתִתְּפּוֹק זַכָּאָה וּתְעַדֵּי עִדּוּי׃

And if the woman be not defiled, but be clean; then she shall be cleared, and shall conceive seed.

29 זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאֹת אֲשֶׁר תִּשְׂטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה׃

29 דָּא אוֹרָיְתָא דְּקִנְאָתָא דְּתִסְטֵי אִתְּתָא בָּר מִבַּעְלַהּ וְתִסְתָּאַב׃

This is the law of jealousy, when a wife, being under her husband, goeth aside, and is defiled;

30 אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהֶעֱמַד אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֵת כָּל־הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃

30 אוֹ גְּבַר דְּתַעְבַּר עֲלוֹהִי רוּחַ קַנָּאָה וְיקַנֵּי יָת אִתְּתֵיהּ וְיקֵים יָת אִתְּתָא קֳדָם יְיָ וְיַעֲבֵיד לַהּ כָּהֲנָא יָת כָּל אוֹרָיְתָא הָדָא׃

or when the spirit of jealousy cometh upon a man, and he be jealous over his wife; then shall he set the woman before the Lord, and the priest shall execute upon her all this law.

(24) והשקה את האשה. אין זה סדר המעשה שהרי בתחלה הקריב מנחתה קודם שכתוב שכשישקנה יבאו בה למרים לפי שנאמר בתן וירך מנין לשאר כל הגוף תלמוד לומר ובאו בה בכולה מה כן מה תלמוד לומר בתן וירך לפי שהן התחילו בעבירה תחלה לפיכך התחיל מהם הפורענות (סה ח, ג): למרים. להיות לה לרעיס ומריס:

(25) והניף. מולין ומניף מעלה ומוריד ואף היא מניפה עמו שידה למעלה מידו של כהן (סה יט, ו): והקריב אותה. זו היא הגשתה בקרן דרומית מערבית של מזבח קודם קמיצה כשאר מנחות (סה יד, ג):

(26) אזכרתה. הוא הקומץ שעל ידי הקטרתו המעתה בא לזכרון לגבוה (ספרי נשא יז):

(27) והשקה את המים. לרבות שאם ממרה מיני שותה לאחר שנמחקה המגלה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחה תלמוד לומר כן תמרה טמאה מני (סוטה כז): וצבתה בטנה וגו׳. אף על פי שבקללה הזכיר ירך תחלה המיס תינן בודקין תחלה כדרך כניסתן בה: והיתה האשה לאלה. כמו שפירשתי שיהיו הכל תלין בה: בקרב עמה. הפרס יש בין תחלה המתנוול במקום שניכר לתחלה המתנוול במקום שאינו ניכר (ספרי יד):

(28) ואם לא נטמאה האשה. בשתירה זו: וטהורה היא. ממקום אחר: ונקתה. ממיס המאדריס ולא עוד אלא שזרעה זרע שהיתה יולדת בעור תלד בריות שהיתה יולדת שמוריס יולדת לבנים (סה יט. סוטה כו, ו):

31	וְנָקָה הָאִישׁ מֵעָוֹן וְהָאִשָּׁה הַהִוא תִּשָּׂא אֶת־עֲוֹנָהּ׃ (פ)	וְיִהְיֶה זָכָא גּוּבְרָא מֵחוֹבִין וְאִתְּתָא הַהִיא תְּקַבֵּיל יָת חוֹבָהּ׃	31 And the man shall be clear from iniquity, and that woman shall bear her iniquity.
VI			
ה*	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃	וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃	And the Lord spoke unto Moses, saying:
2	דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר לַיהוָה׃	מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן גְּבַר אוֹ אִתְּתָא אֲרֵי יְפָרֵישׁ לְמִדַּר נְדַר נְזִירוּ לְמִזַּר קֳדָם יְיָ׃	2 Speak unto the children of Israel, and say unto them: When either man or woman shall clearly utter a vow, the vow of a Nazirite, to consecrate himself unto the Lord,
3	מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל־מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וַעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל׃	מֵחֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק יְזַר חַל דַּחֲמַר חֲדַת וְחַל דַּחֲמַר עַתִּיק לָא יִשְׁתֵּי וְכָל מַתְרוּת עִנְבִין לָא יִשְׁתֵּי וְעִנְבִין רַטִּיבִין וַיבִישִׁין לָא ייכוֹל׃	3 he shall abstain from wine and strong drink: he shall drink no vinegar of wine, or vinegar of strong drink, neither shall he drink any liquor of grapes, nor eat fresh grapes or dried.
4	כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד־זָג לֹא יֹאכֵל׃	כֹּל יוֹמֵי נְזִרֵיהּ מִכֹּל דְּיִתְעֲבִיד מִגֻּפְנָא דְּחַמְרָא מִפֶּרְצָנִין וְעַד עִצּוּרִין לָא ייכוֹל׃	4 All the days of his Naziriteship shall he eat nothing that is made of the grape-vine, from the pressed grapes even to the grapestone.
5	כָּל־יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא־יַעֲבֹר עַל־רֹאשׁוֹ עַד־מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר־יַזִּיר לַיהוָה קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ׃	כֹּל יוֹמֵי נֶדֶר נִזְרֵיהּ מַסְפַּר לָא יְעִבַּר עַל רֵישֵׁיהּ עַד מִשְׁלַם יוֹמַיָּא דְּנָזִיר קֳדָם יְיָ קַדִּישׁ יְהֵי יְרַבֵּי פֵּירוּעַ שְׂעַר רֵישֵׁיהּ׃	5 All the days of his vow of Naziriteship there shall no razor come upon his head; until the days be fulfilled, in which he consecrateth himself unto the Lord, he shall be holy, he shall let the locks of the hair of his head grow long.
6	כָּל־יְמֵי הַזִּירוֹ לַיהוָה עַל־נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא׃	כֹּל יוֹמִין דְּנָזִיר קֳדָם יְיָ עַל נַפְשָׁת מִיתָא לָא ייעוֹל׃	6 All the days that he consecrateth himself unto the Lord he shall not come near to a dead body.

(30) או איש. כמו (שמות כא, לו) או נודע כלומר סם ימים קנאי הוא לכך והעמיד את האשה׃
(31) ונקה האיש מעון. סם בדקוה הסיס על ידמג לומר חבאי במיתתה נקי הוא מן העוגש. דבר אחר מסיסקנה תהא אצלו בהיתר ונקה מעון שהסוטה מסורה לבעלה (ספרי כח)׃
(2) כי יפלא. יפריש למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין שהוא מביא לידי ניאוף (סוטה ג, ו)׃ נדר נזיר. יין נזירה בכל מקום אלא פריסה אף כאן שפירש מן היין׃ להזיר לה׳. להבדיל עצמו מן היין לשם שמים (נדרים ט, ב. ספרי כג)׃
(3) מיין ושכר. כתרגומו מחמר חדת ועתיק שהיין משכר כשהוא יפן׃ וכל משרת. לשון נביעה במים או בכל משקה ובלשון משנה יש הרבה מין שורין דיו וסממנים (שבת יז, ב) נזיר שאיה פחו ביין (נזיר לד, ב)׃
(4) חרצנים. סם הגרעינין׃ זג. סם הקליפות שמצאנו שהתרגימ בתוכן בענבל בזוג (ספרי כד. נזיר סח)׃
(5) קדש יהיה. השער שלו לגדל הפרע של שער ראשו (ספרי)׃ פרע. נקוד פתח קטן (סגול) לפי שהוא דבוק לשער ראשו פרע של שער ופירוש של פרע גידול של שער וכן (ויקרא כא, י) את ראשו לא יפרע ואין קרוי פרע פחות מל׳ יום׃

7 לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא־יִטַּמָּא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל־רֹאשׁוֹ׃

לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ לַאֲחוּהִי וְלַאֲחָתֵיהּ לָא יְסָתָאֵב לְהוֹן בְּמוֹתְהוֹן אֲרֵי נִזְרָא דֵּאֱלָהֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ׃

7 He shall not make himself unclean for his father, or for his mother, for his brother, or for his sister, when they die; because his consecration unto God is upon his head.

8 כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ קָדֹשׁ הוּא לַיהוָה׃

כֹּל יוֹמֵי נִזְרֵיהּ קַדִּישׁ הוּא קֳדָם יְיָ׃

8 All the days of his Naziriteship he is holy unto the LORD.

9 וְכִי־יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ׃

וַאֲרֵי יְמוּת מִיתָא עֲלוֹהִי בְּתִכּוּף שָׁלוּ וְיסָאֵיב רֵישׁ נִזְרֵיהּ וְיגַלַּח רֵישֵׁיהּ בְּיוֹמָא דְּדְכוּתֵיהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְגַלְּחִנֵּיהּ׃

9 And if any man die very suddenly beside him, and he defile his consecrated head, then he shall shave his head in the day of his cleansing, on the seventh day shall he shave it.

10 וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבִא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃

וּבְיוֹמָא תְמִינָאָה יַיְתֵי תְּרֵין שַׁפְנִינִין אוֹ תְּרֵין בְּנֵי יוֹנָה לְוָת כָּהֲנָא לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃

10 And on the eighth day he shall bring two turtledoves, or two young pigeons, to the priest, to the door of the tent of meeting.

11 וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל־הַנָּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת־רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא׃

וְיַעֲבִיד כָּהֲנָא חַד לְחַטָּאתָא וְחַד לַעֲלָתָא וְיכַפַּר עֲלוֹהִי מִדְּחָב עַל מִיתָא וְיקַדֵּישׁ יָת רֵישֵׁיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא׃

11 And the priest shall prepare one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, and make atonement for him, for that he sinned by reason of the dead; and he shall hallow his head that same day.

12 וְהִזִּיר לַיהוָה אֶת־יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ׃

וְיַזַּר קֳדָם יְיָ יָת יוֹמֵי נִזְרֵיהּ וַיַיְתֵי אִמַּר בַּר שַׁתֵּיהּ לַאֲשָׁמָא וְיוֹמַיָּא קַדְמָאֵי יִבְטְלוּן אֲרֵי אִסְתָּאַב נִזְרֵיהּ׃

12 And he shall consecrate unto the LORD the days of his Naziriteship, and shall bring a he-lamb of the first year for a guilt-offering; but the former days shall be void, because his consecration was defiled.
.

13 וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בְּיוֹם מְלֹאת יְמֵי נִזְרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃

וְדָא אוֹרָיְתָא דִּנְזִירָא בְּיוֹם מִשְׁלַם יוֹמֵי נִזְרֵיהּ יַיְתֵי יָתֵיהּ לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃

13 And this is the law of the Nazirite, when the days of his consecration are fulfilled: he shall abring it unto the door of the tent of meeting;

(8) כל ימי נזרו קדוש הוא. זו קדושת הגוף (ספרי כז) מלימטע למתים׃
(9) פתע. זה שוגג: פתאם. זה מזיד (ספרי כח) ויש לומרים פתע פתאום דבר אחד הוא מקרא של פתאום: וכי ימות מת עליו. בהעלם אחות הוא: ביום טהרתו. ביום הזייתו או יום שלישי שהוא שביעי לומר תלמוד לומר ביום השביעי מי שביעי יכול אפילו לא הזה תלמוד לומר ביום טהרתו (שם):
(10) וביום השמיני יבא שתי תרים. להוציא את השביעי או יום שלישי להוציא את התשיעי קבע זמן לקרבן וקבע זמן למקריבין מה קרבן הבא שיר ושמיני והלאה (ויקרא כב, כז) אף מקריבין שמיני ושמיני והלאה (ספרי כט):
(11) מאשר חטא על הנפש. שלא נזהר מטומאת המת רבי אלעזר הקפר אומר שביער עצמו מן היין (שם ל): וקדש את ראשו. לאזור ולהתהיל מנין נזירותו כבתחלה (שם):
(12) והזיר לה׳ את ימי נזרו. יאזור וימנה נזירותו כבתחלה: והימים הראשונים יפלו. לא יעלו מן המנין:
(13) יביא אתו. יביא את עצמו וזה אחד משלשה מתים שהיה רבי ישמעאל דורש כן כיוצא בו (ויקרא כב, טז) והשלימו מותם

14 וְהִקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ תָמִים אֶחָד לְעֹלָה וְכַבְשָׂה אַחַת בַּת־שְׁנָתָהּ תְּמִימָה לְחַטָּאת וְאַיִל־אֶחָד תָּמִים לִשְׁלָמִים׃

14 and he shall present his offering unto the LORD, one he-lamb of the first year without blemish for a burnt-offering, and one ewe-lamb of the first year without blemish for a sin-offering, and one ram without blemish for peace-offerings,

15 וְסַל מַצּוֹת סֹלֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם׃

15 and a basket of unleavened bread, cakes of fine flour mingled with oil, and unleavened wafers spread with oil, and their meal-offering, and their drink-offerings.

16 וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה אֶת־חַטָּאתוֹ וְאֶת־עֹלָתוֹ׃

16 And the priest shall bring them before the LORD, and shall offer his sin-offering, and his burnt-offering.

17 וְאֶת־הָאַיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סַל הַמַּצּוֹת וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת־נִסְכּוֹ׃

17 And he shall offer the ram for a sacrifice of peace-offerings unto the LORD, with the basket of unleavened bread; the priest shall offer also the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.

18 וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת־שְׂעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים׃

18 And the Nazirite shall shave his consecrated head at the door of the tent of meeting, and shall take the hair of his consecrated head, and put it on the fire which is under the sacrifice of peace-offerings.

19 וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַזְּרֹעַ בְּשֵׁלָה מִן־הָאַיִל וְחַלַּת מַצָּה אַחַת מִן־הַסַּל וּרְקִיק מַצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל־כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחַר הִתְגַּלְּחוֹ אֶת־נִזְרוֹ׃

19 And the priest shall take the shoulder of the ram when it is sodden, and one unleavened cake out of the basket, and one unleavened wafer, and shall put them upon the hands of the Nazirite, after he hath shaven his consecrated head.

עון משמה את עצמם כיוצא בו (דברים לד, ו) ויקבור אותו בגי הוא קבר את עצמו (ספרי לג):

(15) ומנחתם ונסכיהם. של עולה ושלמים לפי שהיו בכלל ויצאו לידון בדבר חדש שיטעינו לחם החזירן לכללן שיטעינו נסכים כדין עולה ושלמים (שם לד): חלות בלולות ורקיקי מצות. עשר מכל מין (מנחות עח, ז):

(17) זבח שלמים לה׳ על סל המצות. יפתח את השלמים על מנת לקדש את הלחם (שם מו, ג): את מנחתו ואת נסכו. של איל:

(18) וגלח הנזיר פתח אהל מועד. יכול יגלח בעזרה הרי זה דרך בזיון תלוי וגלח הנזיר לאחר שחיטת השלמים שכתוב בהם (ויקרא ג, ב) ושחטו פתח אהל מועד (ספרי לה): אשר תחת זבח השלמים. תחת הדוד שהוא מבשלן בו לפי שהשלמי נזיר היו מתבשלין בעזרה שנאי ליטול הכהן הזרוע לאחר שנתבשל ולהניף לפני ה׳:

(19) הזרוע בשלה. לאחר שנתבשלה (שם לו):

וְהֵנִיף֩ אוֹתָ֨ם הַכֹּהֵ֜ן ׀ תְּנוּפָ֗ה
לִפְנֵ֤י יְהוָה֙ קֹ֣דֶשׁ הוּא֮ לַכֹּהֵן֒
עַ֚ל חֲזֵ֣ה הַתְּנוּפָ֔ה וְעַ֖ל שׁ֣וֹק
הַתְּרוּמָ֑ה וְאַחַ֗ר יִשְׁתֶּ֥ה הַנָּזִ֛יר
יָֽיִן׃

וִירִים יָתְהוֹן כָּהֲנָא אֲרָמָא
קֳדָם יְיָ קוּדְשָׁא הוּא לְכָהֲנָא
עַל חַדְיָא דַאֲרָמוּתָא וְעַל שָׁקָא
דְאַפְרָשׁוּתָא וּבָתַר כֵּן יִשְׁתֵּי
נְזִירָא חַמְרָא׃

20 And the priest shall wave them for a wave-offering before the Lord; this is holy for the priest, together with the breast of waving and the thigh of heaving; and after that the Nazirite may drink wine.

זֹ֣את תּוֹרַ֣ת הַנָּזִ֗יר אֲשֶׁ֤ר יִדֹּר֙
קָרְבָּנ֣וֹ לַיהוָ֔ה עַל־נִזְרֹ֑ו מִלְבַ֗ד
אֲשֶׁר־תַּשִּׂ֤יג יָדֹו֙ כְּפִ֣י נִדְרֹ֔ו אֲשֶׁ֥ר
יִדֹּ֖ר כֵּ֣ן יַעֲשֶׂ֑ה עַ֚ל תּוֹרַ֣ת
נִזְרֹ֔ו׃ (פ)

דָּא אוֹרָיְתָא דִּנְזִירָא דְיִדַּר
קוּרְבָּנֵיהּ קֳדָם יְיָ עַל נִזְרֵיהּ בָּר
מִדְּתַדְבִּיק יְדֵיהּ כְּפוֹם נִדְרֵיהּ
דְּיִדַּר כֵּן יַעֲבִיד עַל אוֹרָיְתָא
דְּנִזְרֵיהּ׃

21 This is the law of the Nazirite who voweth, and of his offering unto the Lord for his Naziriteship, beside that for which his means suffice; according to his vow which he voweth, so he must do after the law of his Naziriteship.

ו וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃

22 And the Lord spoke unto Moses, saying:

דַּבֵּ֞ר אֶל־אַהֲרֹ֣ן וְאֶל־בָּנָ֗יו
לֵאמֹר֙ כֹּ֣ה תְבָרֲכ֔וּ אֶת־בְּנֵ֖י
יִשְׂרָאֵ֑ל אָמֹ֖ור לָהֶֽם׃ (ס)

מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהִי
לְמֵימַר כְּדֵין תְּבָרְכוּן יָת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כַּד תֵּימְרוּן לְהוֹן׃

23 ‘Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye shall bless the children of Israel; ye shall say unto them:

יְבָרֶכְךָ֥ יְהוָ֖ה וְיִשְׁמְרֶֽךָ׃ (ס)

יְבָרְכִנָּךְ יְיָ וְיִטַּרְנָךְ׃

24 The Lord bless thee, and keep thee;

יָאֵ֨ר יְהוָ֤ה ׀ פָּנָיו֙ אֵלֶ֔יךָ
וִיחֻנֶּֽךָּ׃ (ס)

יַנְהַר יְיָ שְׁכִינְתֵּיהּ לְוָתָךְ
וְיֵחוֹס יָתָךְ׃

25 The Lord make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;

יִשָּׂ֨א יְהוָ֤ה ׀ פָּנָיו֙ אֵלֶ֔יךָ וְיָשֵׂ֥ם לְךָ֖
שָׁלֹֽום׃ (ס)

יְסַב יְיָ אַפּוֹהִי לְוָתָךְ וְיִשַׁוֵּי לָךְ
שְׁלָם׃

26 The Lord lift up His countenance upon thee, and give thee peace.

וְשָׂמ֥וּ אֶת־שְׁמִ֖י עַל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל
וַאֲנִ֖י אֲבָרְכֵֽם׃ (ס)

וְיִשַׁוּון יָת בְּרָכַת שְׁמִי עַל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַאֲנָא אֲבָרֵיכִנּוּן׃

27 So shall they put My name upon the children of Israel, and I will bless them.’

(20) קדש הוא לכהן. כתלה והרקיק והזרוע תרומה הן לכהן: על חזה התנופה. מלמד חזה ושוק הרמוים לו מכל שלמים מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה לפי שהיו שלמי נזיר בכלל וילמו לידון בדבר המדש להפרשת זרוע הוצרך להחזירן לכללן לידון לף בחזה ושוק (שם לז):

(21) מלבד אשר תשיג ידו. שתא אמר הריני נזיר על מנת לגלח על ק' עולות ועל ק' שלמים: כפי נדרו אשר ידר כן יעשה. מוסף על תורת נזרו (שם לח). על תורת הנזיר מוסף ולא יתסר שתא אמר הריני נזיר חמש נזירות על מנת לגלח על ג' בהמות הללו אין אני קורא בו כתסר ידור כן יעשה:

(23) אמור להם. כמו זכור שמור בלע"ז דיטנ"ט: אמור להם. שיהיו כולם שומעים (שם לט): אמור. מלא לא תברכם בתפזון ובבהלות מלא בכוונה ובלב שלם (במדבר רבה. תנחומא י):

(24) יברכך. שיתברכו ונכסיך (ספרי מ. תנחומא י): וישמרך. שלא יבאו עליך שודדים ליטול ממונך שהמונם מתנה לעבדו אינו יכול לגמרו מכל מדם וכיון שבאים לסטים עליו ונוטלין מותה ממנו מה הנאה יש לו בממתנה זו אבל הקב"ה הוא הנותן הוא השומר (תנחומא י). והרבה מדרשים דרשו בו בספרי:

(25) יאר ה' פניו אליך. ילמה לך פניס שוחקות פניס להודות (ספרי מה. תנחומא י): ויחנך. יתן לך חן (ספרי שם):

(26) ישא ה' פניו אליך. יכבוש כעסו (במ"ר יא, ז):

(27) ושמו את שמי. יברכוס בשם המפורש (ספרי מג): ואני אברכם. לישראל ומסכים עם הכהנים. דבר אחר ואני אברכם לכהנים (חולין מט, ב):

	And it came to pass on the day that Moses had made an end of setting	וַיְהִי בְּיוֹם֙ כַּלּ֣וֹת מֹשֶׁ֔ה לְהָקִ֖ים	וַהֲוָה בְּיוֹמָא דְּשֵׁיצֵי מֹשֶׁה
VII	up the tabernacle, and had anointed it and sanctified it, and all	אֶת־הַמִּשְׁכָּ֑ן וַיִּמְשַׁ֥ח אֹת֛וֹ וַיְקַדֵּ֥שׁ	לְאָקָמָא יָת מַשְׁכְּנָא וְרַבִּי יָתֵיהּ
	the furniture thereof, and the altar and all the vessels thereof, and had	אֹת֖וֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָ֑יו וְאֶת־	וְקַדֵּישׁ יָתֵיהּ וְיָת כָּל מָנוֹהִי וְיָת
	anointed them and sanctified them;	הַמִּזְבֵּ֣חַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָ֔יו וַיִּמְשָׁחֵ֖ם	מַדְבְּחָא וְיָת כָּל מָנוֹהִי וְרַבְּנוּן
		וַיְקַדֵּ֥שׁ אֹתָֽם׃	וְקַדֵּישׁ יָתְהוֹן׃
	that the princes of Israel, the heads	וַיַּקְרִ֣יבוּ נְשִׂיאֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל רָאשֵׁ֛י	וְקָרִיבוּ רַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל רֵישֵׁי
2	of their fathers' houses, offered—these were the princes of the tribes, these are they that were	בֵּ֥ית אֲבֹתָ֖ם הֵ֣ם נְשִׂיאֵ֣י הַמַּטֹּ֑ת	בֵּית אֲבָהָתְהוֹן אִנּוּן רַבְרְבֵי
		הֵ֣ם הָעֹמְדִ֔ים עַל־הַפְּקֻדִֽים׃	שִׁבְטַיָּא אִנּוּן דְּקָיְמִין עַל
	over them that were numbered.		מִנְיָנָיָא׃
	And they brought their offering	וַיָּבִ֣יאוּ אֶת־קָרְבָּנָ֗ם לִפְנֵ֤י יְהוָה֙	וְאַיתִיאוּ יָת קוּרְבָּנְהוֹן לְקֳדָם
3	before the LORD, six covered wagons, and twelve oxen: a wagon for every two of the princes, and for	שֵׁ֣שׁ־עֶגְלֹ֣ת צָבׇ֗ו וּשְׁנֵ֤י עָשָׂר֙ בָּקָ֔ר	יְיָ שֵׁית עֶגְלָן כַּד מְחַפְּיָן וּתְרֵי
		עֶגָלָ֖ה עַל־שְׁנֵ֣י הַנְּשִׂאִ֑ים וְשׁ֥וֹר	עֲשַׂר תּוֹרִין עֶגַלְתָּא עַל תְּרִין
	each one an ox; and they presented them before the tabernacle.	לְאֶחָ֔ד וַיַּקְרִ֥יבוּ אוֹתָ֖ם לִפְנֵ֥י	רַבְרְבַיָּא וְתוֹרָא לְחַד וְקָרִיבוּ
		הַמִּשְׁכָּֽן׃	יָתְהוֹן לְקֳדָם מַשְׁכְּנָא׃
4	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּ֥אמֶר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃	וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימַר׃
	'Take it of them, that they may be	קַ֚ח מֵאִתָּ֔ם וְהָי֥וּ לַעֲבֹ֖ד אֶת־	סַב מִנְּהוֹן וִיהוֹן לְמִפְלַח יָת
5	to do the service of the tent of meeting; and thou shalt give them unto the Levites, to every man according to his service.'	עֲבֹדַ֣ת אֹ֣הֶל מוֹעֵ֑ד וְנָתַתָּ֥ה אוֹתָ֛ם	פּוּלְחָנֵי מַשְׁכַּן זִמְנָא וְתִתֵּין
		אֶל־הַלְוִיִּ֖ם אִ֣ישׁ כְּפִ֥י עֲבֹדָתֽוֹ׃	יָתְהוֹן לְלֵיָאֵי גְּבַר כְּמִסַּת
			פּוּלְחָנֵיהּ׃
6	And Moses took the wagons and the oxen, and gave them unto the Levites.	וַיִּקַּ֥ח מֹשֶׁ֛ה אֶת־הָעֲגָלֹ֖ת וְאֶת־	וּנְסִיב מֹשֶׁה יָת עֶגְלָתָא וְיָת
		הַבָּקָ֑ר וַיִּתֵּ֣ן אוֹתָ֔ם אֶל־הַלְוִיִּֽם׃	תּוֹרֵי וִיהַב יָתְהוֹן לְלֵיָאֵי׃

(1) ויהי ביום כלות משה. כלות כתיב (ר"ל נפת"ח ולפ כלות נסו"פ ודו"ק) יוס הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה (במדרש רבה. תנחומא נשא כ): כלות כתיב. נעלמו ואהליאב וכל חכם לב עשו את המשכן ותלאו הכתוב כאלו נאמר נפשו עליו לרצות תבניתו כל דבר ודבר כמו שהרואהו נהר להורות לעושי המלאכה ולפ טעה בתבניתו אחת וכן מצינו בדוד שאמר נפשו עליו לרצות בית המקדש שנאמר (תהלים קלב, ג-ד) זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' לפיכך נקרא על שמו שנאמר (מלכים-ב יב, טז) רחה ביתך דוד (תנחומא נשא יג): ביום כלות משה להקים. ולפ שנאמר ביוס הקים מלאך שכל שבעת ימי המלואים היה משה מעמידו ומפרקו ובאותו היוס העמידו ולפ פרקו לכך נאמר ביוס כלות משה להקים אותו היוס כלו הקמותיו ורמז מודעת ניסן היה בשני נאמרה הפרה בשלישי הזה הזיה לשמונה ובשביעי גלחו (גיטין ס. ספרי מד):

(2) הם נשיאי המטה. שהיו שוטרים עליהם כמלכים והיו מוכיס עליהם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל וגו' (ספרי מה): הם העומדים על הפקודים. שעמדו עם משה ואהרן כשמנו את ישראל שנאמר (במדבר ג, ד) ואלעזר ואיתמר יהיו וגו':

(3) שש עגלת צב. אין צב אלא מחופים וכן (ישעיה סו, כ) בצבים ובפרדים (ספרי שם) עגלות מכוסים קרויס צבים: ויקריבו אותם לפני המשכן. שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום. אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן במלאכה ובמלאכת המשכן לפי שהתנדבו מתלה אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו בזמן שיתנדבו ומה שמתנדבין אנו משלימין כיון שראו שהשלימו בזמן את הכל שנאמר (שמות לו, ז) והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר מה נו לעשות הניחו את בצלאל והמלואים לחפוד ולחשן לכך התנדבו כאן תחלה (ספרי שם):

7 אֵת֙ שְׁתֵּ֣י הָעֲגָל֔וֹת וְאֵת֙ אַרְבַּ֣עַת
הַבָּקָ֔ר נָתַ֖ן לִבְנֵ֣י גֵרְשׁ֑וֹן כְּפִ֥י
עֲבֻדָּתָֽם׃

7 יָת תַּרְתֵּין עֶגְלָן וְיָת אַרְבְּעָא
תּוֹרִין יְהַב לִבְנֵי גֵּרְשׁוֹן כְּמִסַּת
פּוּלְחָנְהוֹן׃

7 Two wagons and four oxen he gave
unto the sons of Gershon,
according to their service.

8 וְאֵת֙ אַרְבַּ֣ע הָעֲגָל֔וֹת וְאֵת֙ שְׁמֹנַ֣ת
הַבָּקָ֔ר נָתַ֖ן לִבְנֵ֣י מְרָרִ֑י כְּפִ֤י
עֲבֻדָּתָם֙ בְּיַד֙ אִיתָמָ֣ר בֶּן־אַהֲרֹ֔ן
הַכֹּהֵֽן׃

8 וְיָת אַרְבַּע עֶגְלָן וְיָת תְּמָנְיָא
תּוֹרִין יְהַב לִבְנֵי מְרָרִי כְּמִסַּת
פּוּלְחָנְהוֹן בִּידָא דְּאִיתָמָר בַּר
אַהֲרֹן כָּהֲנָא׃

8 And four wagons and eight oxen he
gave unto the sons of Merari,
according unto their service, under
the hand of Ithamar the son of
Aaron the priest.

9 וְלִבְנֵ֣י קְהָ֔ת לֹ֥א נָתָ֖ן כִּי־עֲבֹדַ֣ת
הַקֹּ֑דֶשׁ עֲלֵהֶ֥ם בַּכָּתֵ֖ף יִשָּׂאֽוּ׃

9 וְלִבְנֵי קְהָת לָא יְהַב אֲרֵי
פּוּלְחַן קוּדְשָׁא עֲלֵיהוֹן
בְּכַתְפָּא נָטְלִין׃

9 But unto the sons of Kohath he
gave none, because the service of
the holy things belonged unto
them: they bore them upon their
shoulders.

10 וַיַּקְרִיבוּ֙ הַנְּשִׂאִ֔ים אֵ֖ת חֲנֻכַּ֣ת
הַמִּזְבֵּ֑חַ בְּיוֹם֙ הִמָּשַׁ֣ח אֹת֔וֹ
וַיַּקְרִ֥יבוּ הַנְּשִׂיאִ֖ם אֶת־קָרְבָּנָ֥ם
לִפְנֵ֖י הַמִּזְבֵּֽחַ׃

10 וְקָרִיבוּ רַבְרְבַיָּא יָת חֲנוּכַּת
מַדְבְּחָא בְּיוֹמָא דְּרַבְיָאוּ יָתֵיהּ
וְקָרִיבוּ רַבְרְבַיָּא יָת קוּרְבָּנְהוֹן
לְקֳדָם מַדְבְּחָא׃

10 And the princes brought the
dedication-offering of the altar in
the day that it was anointed, even
the princes brought their offering
before the altar.

11 וַיֹּ֣אמֶר יְהוָ֔ה אֶל־מֹשֶׁ֖ה נָשִׂ֣יא
אֶחָ֣ד לַיּ֔וֹם נָשִׂ֥יא אֶחָ֛ד לַיּ֖וֹם
יַקְרִ֑יבוּ אֶת־קָרְבָּנָ֥ם לַחֲנֻכַּ֖ת
הַמִּזְבֵּֽחַ׃ (ס)

11 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה רַבָּא חַד
לְיוֹמָא רַבָּא חַד לְיוֹמָא
יְקָרְבוּן יָת קוּרְבָּנְהוֹן לַחֲנוּכַּת
מַדְבְּחָא׃

11 And the LORD said unto Moses:
'They shall present their offering
each prince on his day, for the
dedication of the altar.'

12 וַיְהִ֗י הַמַּקְרִ֤יב בַּיּוֹם֙ הָרִאשׁ֔וֹן
אֶת־קָרְבָּנ֖וֹ נַחְשׁ֣וֹן בֶּן־עַמִּינָדָ֑ב
לְמַטֵּ֖ה יְהוּדָֽה׃

12 וַהֲוָה דְּמָקְרֵיב בְּיוֹמָא קַדְמָאָה
יָת קוּרְבָּנֵיהּ נַחְשׁוֹן בַּר
עַמִּינָדָב לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה׃

12 And he that presented his offering
the first day was Nahshon the son of
Amminadab, of the tribe of Judah;

(7) כפי עבדתם. שהיה משא בני גרשון קל משל מררי שהיו נושאים הקרשים והעמודים והמלבנים׃
(9) כי עבדת הקדש עליהם. משא לבד הקדושה האהרן והמלאכה וגו׳ לפיכך נתנה יותר׃
(10) ויקריבו הנשאים את חנכת המזבח. למה שהתנדבו העגלות והבקר לשלח המשכן נשמט מהם לבא להתנדב קרבנות
המזבח לחנכתו׃ ויקריבו הנשיאים את קרבנם לפני המזבח. כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה (ספרי
מז)׃
(11) יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח. ועדיין לא היה יודע משה היאך יקריבו שם כסדר תולדותם שם כסדר המשעות
על שנאמר לו מפי הקב״ה יקריבו למשעות ימים יומו (שם. זבחים נא)׃
(12) ביום הראשון. יומו היוה נטל עשר עשרות רשמות למעשה ברשמים ג׳ לשמיים וכו׳ כדלימנו בסדר עולם (פ״ז)׃
למטה יהודה. יתכן הכתוב על שבטו משבטו ולא שבטו משבטו והקריב הוא יומו אומר למטה יהודה אלא שבטו משבטו והביא
תלמוד לומר זה קרבן נחשון משלו הביא (ספרי מח)׃

וְקָרְבָּנֹו֙ קַעֲרַת־כֶּ֣סֶף אַחַ֔ת
13 שְׁלֹשִׁ֥ים וּמֵאָ֖ה מִשְׁקָלָ֑הּ מִזְרָ֣ק
אֶחָ֔ד כֶּ֚סֶף שִׁבְעִ֣ים שֶׁ֔קֶל בְּשֶׁ֖קֶל
הַקֹּ֑דֶשׁ שְׁנֵיהֶ֗ם מְלֵאִ֛ים סֹ֥לֶת
בְּלוּלָ֖ה בַּשֶּׁ֑מֶן לְמִנְחָֽה׃

וְקוּרְבָּנֵיהּ מְגַסְתָּא דְּכְסַף
חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין הָוֵי
13 מַתְקָלֵהּ מְזַרְקָא חַד דְּכַסְפָּא
מַתְקָלֵיהּ שְׁבְעִין סְלְעִין
בְּסְלְעֵי קוּדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן
מְלַן סוּלְתָּא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח
לְמִנְחָתָא׃

one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;

13

כַּ֥ף אַחַ֖ת עֲשָׂרָ֣ה זָהָ֑ב מְלֵאָ֖ה
14 קְטֹֽרֶת׃

בָּזְכָּא חֲדָא מַתְקָלַהּ עֲשַׂר
14 סְלְעִין הִיא דְּדַהַב מַלְיָא
קְטֹרֶת בּוֹסְמַיָּא׃

one golden pan of ten shekels, full of incense;

14

פַּ֣ר אֶחָ֣ד בֶּן־בָּקָ֗ר אַ֚יִל אֶחָ֔ד
15 כֶּ֥בֶשׂ־אֶחָ֖ד בֶּן־שְׁנָתֹ֑ו לְעֹלָֽה׃

תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד
15 אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא׃

one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;

15

שְׂעִיר־עִזִּ֥ים אֶחָ֖ד לְחַטָּֽאת׃
16

צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּתָא׃
16

one male of the goats for a sin-offering;

16

וּלְזֶ֣בַח הַשְּׁלָמִ֗ים בָּקָ֛ר שְׁנַ֥יִם
אֵילִ֖ם חֲמִשָּׁ֣ה עַתּוּדִ֣ים חֲמִשָּׁ֔ה
כְּבָשִׂ֥ים בְּנֵי־שָׁנָ֖ה חֲמִשָּׁ֑ה זֶ֚ה
17 קָרְבַּ֣ן נַחְשֹׁ֔ון בֶּן־עַמִּינָדָֽב׃ (פ)

וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרֵי תַּרִין
דְּכַרֵי חַמְשָׁא גְּדֵי חַמְשָׁא
אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא חַמְשָׁא דֵּין
17 קוּרְבָּנָא דְּנַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב׃

and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nahshon the son of Amminadab.

17

בַּיּ֣וֹם ׀ הַשֵּׁנִ֗י הִקְרִ֛יב נְתַנְאֵ֥ל בֶּן־
צוּעָ֖ר נְשִׂ֥יא יִשָּׂשכָֽר׃
18

בְּיוֹמָא תִנְיָנָא קָרֵיב נְתַנְאֵל בַּר
צוּעָר רַב שִׁבְטָא דְּיִשָּׂשכָר׃
18

On the second day Nethanel the son of Zuar, prince of Issachar, did offer:

18

הִקְרִ֣ב אֶת־קָרְבָּנֹ֗ו קַעֲרַת־כֶּ֤סֶף
אַחַת֙ שְׁלֹשִׁ֣ים וּמֵאָ֔ה מִשְׁקָלָ֑הּ
מִזְרָ֣ק אֶחָ֔ד כֶּ֚סֶף שִׁבְעִ֣ים שֶׁ֔קֶל
בְּשֶׁ֖קֶל הַקֹּ֑דֶשׁ שְׁנֵיהֶ֗ם מְלֵאִ֛ים
19 סֹ֥לֶת בְּלוּלָ֖ה בַּשֶּׁ֑מֶן לְמִנְחָֽה׃

קָרֵיב יָת קוּרְבָּנֵיהּ מְגַסְתָּא
דְּכְסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין
סְלְעִין הָוֵי מַתְקָלַהּ מְזַרְקָא
חַד דְּכַסְפָּא מַתְקָלֵיהּ שְׁבְעִין
סְלְעִין בְּסְלְעֵי קוּדְשָׁא
תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סוּלְתָּא דְּפִילָא
בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא׃

he presented for his offering one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;

19

(13) שניהם מלאים סלת. למנחת נדבה (סס מט):

(14) עשרה זהב. כתרגומו משקל עשר שקלי הקדש היה כה: מלאה קטרת. לא מצינו קטרת ליחיד ולא על מזבח החיצון אלא זו בלבד והורלמת שעה היתה (מנחות ג, ג):

(15) פר אחד. מיוחד שנעדרו (ספרי נ):

(16) שעיר עזים אחד לחטאת. לכפר על קבר התהום (סס נא) (עיין ברע"ס) וטומאת ספק:

(18) הקריב נתנאל בן צוער. הקרב את קרבנו. מה תלמוד לומר הקריב שנשנו על ששכר מה שלא נאמר בכל השבטים לפי שבא רואבן וערער ואמר הי שקדמני יהודה אחי לקריב אני אחריו אמר לו משה מפי הגבורה נאמר לי שיקריבו כסדר מסעם לדגליהם לכך אמר הקרב את קרבנו והוא משה מפי הקב"ה שהוא משמש הקרב לשון גוזי שמפי הגבורה נצטווה הקרב ומהו הקריב הקריב ג' פעמים שנשנתה ג' דברים זכה להקריב שני לשבטים אחת שהיו יודעים בתורה שנאמר (ד"ה ו יב, לג) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ואחת שהיה נתנו עלה לנשיאים להתנדב קרבנות הללו (ספרי נב) וביהודו של רבי משה הדרשן מצאתי אמר רבי פנחס בן יאיר נתגלגל בן צוער השיאן עלה זה:

20	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזִכָּא חֲדָא מַתְקָלַהּ עֲשַׂר סְלְעִין הִיא דְּדַהַב מַלְיָא קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא:	20 one golden pan of ten shekels, full of incense;
21	פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא:	21 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;
22	שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:	צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּתָא:	22 one male of the goats for a sin-offering;
23	וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר: (פ)	וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרֵי תַּרִין דְּכֹרֵי חַמְשָׁא גְּדֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא חַמְשָׁא דֵּין קוּרְבָּנָא דְּנַתַנְאֵל בַּר צוּעָר:	23 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nethanel the son of Zuar.
24	בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לִבְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:	בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה רַבָּא לִבְנֵי זְבוּלוֹן אֱלִיאָב בַּר חֵילוֹן:	24 On the third day Eliab the son of Helon, prince of the children of Zebulun:
25	קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה:	קוּרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דְּכַסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין הָוֵי מַתְקָלַהּ מְזַרְקָא חַד דְּכַסַפָּא מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סְלְעִין בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סוּלְתָּא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	25 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;
26	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזִכָּא חֲדָא מַתְקָלַהּ עֲשַׂר סְלְעִין הִיא דְּדַהַב מַלְיָא קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא:	26 one golden pan of ten shekels, full of incense;

(19) קערת כסף. מנין תותיותיו בגימטריא תמק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון: שלשים ומאה משקלה. על שם שכשהעמיד תולדות לקיום העולם נתן מאה ול' שנה היה שנאמר (בראשית ה, ג) ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו וגו': מזרק אחד כסף. בגימטריא תק"כ על שם נח שהעמיד תולדות נתן ת"ק שנה ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזירת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי אצל (שם ו, ג) והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפיכך נאמר מזרק אחד כסף ולא נאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף תותיות של אחד מנטרפות למנין: שבעים שקל. כנגד שבעים אומות שילדו מבניו:

(20) כף אחת. כנגד המורה שנתנה מידו של הקב"ה: עשרה זהב. כנגד עשרת הדברות: מלאה קטרת. גימטריא של קטרת תרי"ג מצות ובלבד שתחליף קו"ף בדלי"ת על ידי ס"ת ב"ש ג"ר ד"ק (במדב"ר יג, טו):

(21) פר אחד. כנגד שנראה שנאמר בו (בראשית יח, ז) ויקח בן בקר: איל אחד. כנגד יצחק (שם כב, יג) ויקח את האיל וגו': כבש אחד. כנגד יעקב (שם ל, מ) והכשבים הפריד יעקב:

(22) שעיר עזים. לכפר על מכירת יוסף שנאמר בו (שם לז, לא) וישחטו שעיר עזים:

(23) ולזבח השלמים בקר שנים. כנגד משה ואהרן שנתנו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים: אילם עתודים כבשים. ג' מינים כנגד כהנים ולויים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש ממשיות כנגד ממשה מומתין וחמש הדברות הכתובין על לוח אחד וחמש הכתובין על השני. עד כאן מיסודו של רבי משה הדרשן:

(24) ביום השלישי נשיא וגו'. ביום השלישי היה נשיא המקריב לבני זבולון וכן כולם אבל בנתנאל שנאמר בו הקריב נתנאל נופל שאמרו הללוהו לומר נשיא יששכר לפי שכבר הזכיר שמו והקרבנו ושמחר שלח נאמר בהן הקריב נופל עליהן לשון זה נשיא לבני פלוני תחתו היום היה הנשיא המקריב לשבט פלוני:

27 פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃
תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתִּיהּ לַעֲלָתָא׃
27 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;

28 שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃
צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּתָא׃
28 one male of the goats for a sin-offering;

29 וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן׃ (פ)
וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרֵי תַּרִין דְכַרֵי חַמְשָׁא גְּדֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא חַמְשָׁא דֵּין קוּרְבָּנָא דֶּאֱלִיאָב בַּר חֵלוֹן׃
29 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliab the son of Helon.

30 בַּיּוֹם הָרְבִיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר׃
בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה רַבָּא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּר שְׁדֵיאוּר׃
30 On the fourth day Elizur the son of Shedeur, prince of the children of Reuben:

31 קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמְאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לְמִנְחָה׃
קוּרְבָּנֵיהּ מָגִסְתָּא דִכְסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין הָוֵי מַתְקָלֵהּ מְזַרְקָא חַד דְכַסְפָּא מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סְלְעִין בִּסְלְעֵי קוּדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סוּלְתָּא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא׃
31 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;

32 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃
בְּזִכָּא חֲדָא מַתְקָלַהּ עֲשַׂר סְלְעִין הִיא דְדָהַב מַלְיָא קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא׃
32 one golden pan of ten shekels, full of incense;

33 פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃
תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתִּיהּ לַעֲלָתָא׃
33 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;

34 שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃
צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּתָא׃
34 one male of the goats for a sin-offering;

35 וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר׃ (פ)
וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרֵי תַּרִין דְכַרֵי חַמְשָׁא גְּדֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא חַמְשָׁא דֵּין קוּרְבָּנָא דֶּאֱלִיצוּר בַּר שְׁדֵיאוּר׃
35 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elizur the son of Shedeur.

36 בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי׃
בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה רַבָּא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלוּמִיאֵל בַּר צוּרִישַׁדָּי׃
36 On the fifth day Shelumiel the son of Zurishaddai, prince of the children of Simeon:

37	קָרְבָּנֹו קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:	קוּרְבָּנֵיהּ מְגַסְתָּא דְּכֶסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין הָוֵי מַתְקָלַהּ מִזְרָקָא חַד דְּכַסְפָּא מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סְלְעִין בְּסְלְעֵי קוּדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סוּלְתָּא דְּפִילָא בִּמְשַׁח לְמִנְחָתָא:	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;
38	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	כְּף חֲדָא מַתְקָלַהּ עֲשַׂר סְלְעִין הֵיא דְּדַהַב מַלְיָא קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא:	one golden pan of ten shekels, full of incense;
39	פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא:	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;
40	שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:	צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּתָא:	one male of the goats for a sin-offering;
41	וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי: (פ)	וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרֵי תְּרֵין דְּכַרֵי חַמְשָׁא גְּדֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא חַמְשָׁא דֵּין קוּרְבָּנָא דִּשְׁלוּמִיאֵל בַּר צוּרִישַׁדָּי:	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Shelumiel the son of Zurishaddai.
42 שני	בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי נָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל:	בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה רַבָּא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בַּר דְּעוּאֵל:	On the sixth day Eliasaph the son of Deuel, prince of the children of Gad:
43	קָרְבָּנֹו קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:	קוּרְבָּנֵיהּ מְגַסְתָּא דְּכֶסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין הָוֵי מַתְקָלַהּ מִזְרָקָא חַד דְּכַסְפָּא מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סְלְעִין בְּסְלְעֵי קוּדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סוּלְתָּא דְּפִילָא בִּמְשַׁח לְמִנְחָתָא:	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;
44	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	כְּף חֲדָא מַתְקָלַהּ עֲשַׂר סְלְעִין הֵיא דְּדַהַב מַלְיָא קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא:	one golden pan of ten shekels, full of incense;
45	פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא:	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;
46	שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:	צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּתָא:	one male of the goats for a sin-offering;

47 וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם
אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה
כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה
קָרְבַּן אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל׃ (פ)

47 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliasaph the son of Deuel.

וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרֵי תְּרֵין
דְּכָרֵי חַמְשָׁא גְּדֵי חַמְשָׁא
אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא חַמְשָׁא דֵּין
קוּרְבָּנָא דְּאֶלְיָסָף בַּר דְּעוּאֵל׃

ז 48 בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי
אֶפְרָיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד׃

48 On the seventh day Elishama the son of Ammihud, prince of the children of Ephraim:

בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה רַבָּא לִבְנֵי
אֶפְרָיִם אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד׃

49 קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת
שְׁלֹשִׁים וּמְאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק
אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת
בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃

49 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;

קוּרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דְּכֶסַף חֲדָא
מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין הָוֵי
מַתְקָלַהּ מְזָרְקָא חַד דְּכַסְפָּא
מַתְקָלֵיהּ שְׁבְעִין סְלְעִין
בְּסְלְעֵי קוּדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן
מְלַן סוּלְתָּא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח
לְמִנְחָתָא׃

50 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
קְטֹרֶת׃

50 one golden pan of ten shekels, full of incense;

בְּזִכָּא חֲדָא מַתְקָלַהּ עֲשַׂר
סְלְעִין הִיא דְּדְהַב מְלְיָא
קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא׃

51 פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד
כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃

51 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;

תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד
אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא׃

52 שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃

52 one male of the goats for a sin-offering;

צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּתָא׃

53 וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם
אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה
כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה
זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁמָע בֶּן־
עַמִּיהוּד׃ (פ)

53 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elishama the son of Ammihud.

וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרֵי תְּרֵין
דְּכָרֵי חַמְשָׁא גְּדֵי חַמְשָׁא
אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא חַמְשָׁא דֵּין
קוּרְבָּנָא דֶּאֱלִישָׁמָע בַּר
עַמִּיהוּד׃

54 בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה
גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר׃

54 On the eighth day Gamaliel the son of Pedahzur, prince of the children of Manasseh:

בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה רַבָּא לִבְנֵי
מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָהצוּר׃

55 קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת
שְׁלֹשִׁים וּמְאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק
אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת
בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃

55 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;

קוּרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דְּכֶסַף חֲדָא
מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין הָוֵי
מַתְקָלַהּ מְזָרְקָא חַד דְּכַסְפָּא
מַתְקָלֵיהּ שְׁבְעִין סְלְעִין
בְּסְלְעֵי קוּדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן
מְלַן סוּלְתָּא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח
לְמִנְחָתָא׃

56 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃
בְּזוּכָא חֲדָא מַתְקָלַהּ עֲשַׂר סְלְעִין הִיא דְּדַהַב מַלְיָא קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא׃
56 one golden pan of ten shekels, full of incense;

57 פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃
תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתִּיהּ לַעֲלָתָא׃
57 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;

58 שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃
צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּתָא׃
58 one male of the goats for a sin-offering;

59 וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר׃ (פ)
וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרֵי תַּרִין דְּכָרֵי חַמְשָׁא גְּדֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא חַמְשָׁא דֵּין קוּרְבָּנָא דְּגַמְלִיאֵל בַּר פְּדָהצוּר׃
59 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lamb of the first year. This was the offering of Gamaliel the son of Pedahzur.

60 בַּיּוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי׃
בְּיוֹמָא תְּשִׁיעָאָה רַבָּא לִבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בַּר גִּדְעוֹנִי׃
60 On the ninth day Abidan the son of Gideoni, prince of the children of Benjamin:

61 קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃
קוּרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דְּכַסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין הָוֵי מַתְקָלַהּ מִזְרָקָא חַד דְּכַסְפָּא מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סְלְעִין בְּסְלְעֵי קוּדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סוּלְתָּא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא׃
61 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;

62 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃
בְּזוּכָא חֲדָא מַתְקָלַהּ עֲשַׂר סְלְעִין הִיא דְּדַהַב מַלְיָא קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא׃
62 one golden pan of ten shekels, full of incense;

63 פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃
תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתִּיהּ לַעֲלָתָא׃
63 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;

64 שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃
צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּתָא׃
64 one male of the goats for a sin-offering;

65 וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי׃ (פ)
וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרֵי תַּרִין דְּכָרֵי חַמְשָׁא גְּדֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא חַמְשָׁא דֵּין קוּרְבָּנָא דַּאֲבִידָן בַּר גִּדְעוֹנִי׃
65 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Abidan the son of Gideoni.

66 בַּיּוֹם הָעֲשִׂירִי נָשִׂיא לִבְנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי׃
בְּיוֹמָא עֲשִׂירָאָה רַבָּא לִבְנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדָּי׃
66 On the tenth day Ahiezer the son of Ammishaddai, prince of the children of Dan:

67	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	67 קָרְבָּנֹו קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃	קוּרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דְכַסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין חָוֵי מַתְקָלֵהּ מְזָרְקָא חַד דְכַסְפָּא מַתְקָלֵיהּ שַׁבְעִין סְלְעִין בְּסְלְעֵי קוּדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סוּלְתָּא דְפִילָא בְמִשַׁח לְמִנְחָתָא׃
68	one golden pan of ten shekels, full of incense;	68 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃	בְּזִכְּא חֲדָא מַתְקָלֵהּ עֲשַׂר סְלְעִין הִיא דְדַהַב מַלְיָא קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא׃
69	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	69 פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃	תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא׃
70	one male of the goats for a sin-offering;	70 שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃	צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּתָא׃
71	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahiezer the son of Ammishaddai.	71 וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי׃ (פ)	וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרֵי תְּרֵין דִכְרֵי חַמְשָׁא גְּדֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא חַמְשָׁא דֵין קוּרְבְּנָא דַאֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדָּי׃
72	On the eleventh day Pagiel the son of Ochran, prince of the children of Asher:	שביעי בְּיוֹם עַשְׁתֵּי עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא לִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן׃	בְּיוֹם חַד עֲשַׂר יוֹמִין רַבָּא לִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן׃
73	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	73 קָרְבָּנֹו קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃	קוּרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דְכַסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין חָוֵי מַתְקָלֵהּ מְזָרְקָא חַד דְכַסְפָּא מַתְקָלֵיהּ שַׁבְעִין סְלְעִין בְּסְלְעֵי קוּדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סוּלְתָּא דְפִילָא בְמִשַׁח לְמִנְחָתָא׃
74	one golden pan of ten shekels, full of incense;	74 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃	בְּזִכְּא חֲדָא מַתְקָלֵהּ עֲשַׂר סְלְעִין הִיא דְדַהַב מַלְיָא קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא׃
75	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	75 פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃	תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא׃
76	one male of the goats for a sin-offering;	76 שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃	צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּתָא׃

77 וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן׃ (פ)

וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרֵי תְרֵין דְּכָרֵי חַמְשָׁא גְּדֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא חַמְשָׁא דֵּין קוּרְבָּנָא דְּפַגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן׃

77 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Pagiel the son of Ochran.

78 בְּיוֹם שְׁנֵים עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא לִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן׃

בְּיוֹם תְּרֵי עֲסַר יוֹמִין רַבָּא לִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר עֵינָן׃

78 On the twelfth day Ahira the son of Enan, prince of the children of Naphtali:

79 קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃

קוּרְבָּנֵיהּ מָנָא חֲדָא דִּכְסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין הָוֵי מַתְקָלֵיהּ מְזַרְקָא חַד דְּכַסְפָּא מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סְלְעִין בְּסְלְעֵי קוּדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סוּלְתָּא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא׃

79 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;

80 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃

בְּזִכָּא חֲדָא מַתְקָלֵיהּ עֲשַׂר סְלְעִין הִיא דְּדַהַב מַלְיָא קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא׃

80 one golden pan of ten shekels, full of incense;

81 פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃

תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא׃

81 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;

82 שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃

צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּתָא׃

82 one male of the goats for a sin-offering;

83 וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן׃ (פ)

וּלְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרֵי תְרֵין דְּכָרֵי חַמְשָׁא גְּדֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא חַמְשָׁא דֵּין קוּרְבָּנָא דַּאֲחִירַע בַּר עֵינָן׃

83 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahira the son of Enan.

84 זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל קַעֲרֹת כֶּסֶף שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מִזְרְקֵי־כֶסֶף שְׁנֵים עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה׃

דָּא חֲנוּכַּת מַדְבְּחָא בְּיוֹמָא דְּרַבִּיאוּ יָתֵיהּ מִן רַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל מְגִסֵּי כַסְפָּא תְּרֵתַּא עֲשַׂרֵי מְזָרְקֵי כַסְפָּא תְּרֵי עֲשַׂר בָּזְכֵי דְּדַהֲבָא תַּרְתֵּא עֲשָׂרֵי׃

84 This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans;

(84) ביום המשח אותו. נו ביום שנמשח הקריב ומה ת"ל מקריב לאחרי המשח שנמשח תחלה ואחר כך הקריב לו לאחרי המשח לאחר זמן ולא נח נלמד לומר שנמשח ביום הקהות לומר (ויקרא ז, לו) ביום משחו אותם למדנו שנמשח ביום ומה ת"ל לומר לומר שנמשח ביום שהקריב (ספרי נג): קערת כסף שתים עשרה. סס הס שהתנדבו ולא נזירע בהס פסול (ספרי שם. גמ"ר):

85 שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה הַקְּעָרָה הָאַחַת כֶּסֶף וְשִׁבְעִים הַמִּזְרָק הָאֶחָד כֶּסֶף הַכֵּלִים אַלְפַּיִם וְאַרְבַּע־מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃

each silver dish weighing a hundred and thirty shekels, and each basin seventy; all the silver of the vessels two thousand and four hundred shekels, after the shekel of the sanctuary;

מְאָה וּתְלָתִין סַלְעִין הָוֵי מַתְקָלֵהּ דְּמַגִּסְתָּא חֲדָא דְּכַסְפָּא וְשַׁבְעִין דְּמִזְרָקָא חַד כֹּל כְּסַף מָנְיָא תְּרֵין אַלְפִּין וְאַרְבַּע מְאָה בְּסַלְעֵי קוּדְשָׁא׃

86 כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה מְלֵאֹת קְטֹרֶת עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּל־זְהַב הַכַּפּוֹת עֶשְׂרִים וּמֵאָה׃

twelve golden pans, full of incense, weighing ten shekels apiece, after the shekel of the sanctuary; all the gold of the pans a hundred and twenty shekels;

בָּזְכִי דְּדַהֲבָא תַּרְתַּא עַשְׂרֵי מָלְיָן קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא מַתְקָל עֲשַׂר סַלְעִין הָוֵי מַתְקָלֵהּ דְּבָזְכָא בְּסַלְעֵי קוּדְשָׁא כָּל דְּהַב בָּזְכַיָּא מְאָה וְעֶשְׂרִין׃

מפטיר 87 כָּל־הַבָּקָר לָעֹלָה שְׁנֵים עָשָׂר פָּרִים אֵילִם שְׁנֵים־עָשָׂר כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנֵים עָשָׂר וּמִנְחָתָם וּשְׂעִירֵי עִזִּים שְׁנֵים עָשָׂר לְחַטָּאת׃

all the oxen for the burnt-offering twelve bullocks, the rams twelve, the he-lambs of the first year twelve, and their meal-offering; and the males of the goats for a sin-offering twelve;

כָּל תּוֹרֵי לַעֲלָתָא תְּרֵי עֲשַׂר תּוֹרִין דְּכָרִין תְּרֵי עֲשַׂר אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא תְּרֵי עֲשַׂר וּמַנְחָתְהוֹן וּצְפִּירֵי בְּנֵי עִזֵּי תְּרֵי עֲשַׂר לְחַטָּתָא׃

88 וְכֹל בְּקַר זֶבַח הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה פָּרִים אֵילִם שִׁשִּׁים עַתֻּדִים שִׁשִּׁים כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁשִּׁים זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הִמָּשַׁח אֹתוֹ׃

and all the oxen for the sacrifice of peace-offerings twenty and four bullocks, the rams sixty, the he-goats sixty, the he-lambs of the first year sixty. This was the dedication-offering of the altar, after that it was anointed.

וְכֹל תּוֹרֵי לְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא עֶשְׂרִין וְאַרְבְּעָא תּוֹרִין דְּכָרֵי שִׁתִּין גְּדֵי שִׁתִּין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא שִׁתִּין דָּא חֲנוּכַּת מַדְבְּחָא בָּתַר דְּרַבְּיאוּ יָתֵיהּ׃

קעו פסוקים 89 וּבְבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת־הַקּוֹל מִדַּבֵּר אֵלָיו מֵעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־אֲרֹן הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו׃ (פ)

And when Moses went into the tent of meeting that He might speak with him, then he heard the Voice speaking unto him from above the ark-cover that was upon the ark of the testimony, from between the two cherubim; and He spoke unto him.

וְכַד עָלִיל מֹשֶׁה לְמַשְׁכַּן זִמְנָא לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ וְשָׁמַע יָת קָלָא דְּמִתְמַלַּל עִמֵּיהּ מֵעִלָּוֵי כָּפוּרְתָּא דְּעַל אֲרוֹנָא דְּסָהֲדוּתָא מִבֵּין תְּרֵין כְּרוּבַיָּא וּמִתְמַלַּל עִמֵּיהּ׃

(85) שלשים ומאה הקערה האחת וגו׳. מה תלמוד לומר לפי שנאמר שלשים ומאה משקלה ולא פירש בזיז שקל לכך חזר ושנאה כאן וכלל נכוון כל כסף הכלים בשקל הקדש (ספרי נד): כל כסף הכלים וגו׳. למדך שהיו כלי המקדש מכווגים במשקלן שוקלן אחד אחד ושוקלן כולן כאחד לא ריבה ולא מיעט (ספרי שם):

(86) כפות זהב שתים עשרה. למה נאמר לפי שנאמר כף אחת עשרה זהב היה על זהב ומשקלה עשרה שקלים על כסף או היו אלו לא כף אחת על כסף ומשקלה עשרה שקלי זהב ושקלי זהב אין משקלם שוה לשל כסף תלמוד לומר כפות זהב על זהב היו (ספרי נה):

(89) ובבא משה. שני כתובים המכחישים זה את זה בא שליבי והכריע ביניהם כתוב אחד אומר (ויקרא ו, ו) וידבר ה׳ אליו מאהל מועד והוא מוך לפרכת וכתוב אחד אומר (שמות כה, כב) ודברתי אתך מעל הכפרת בא זה והכריע ביניהם משה בא על אהל מועד ושמע את הקול הבא מעל הכפרת (ספרי שם): מבין שני הכרובים. הקול יוצא מן השמים לבין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד: וישמע את הקול. יכול קול נמוך תלמוד לומר את הקול הוא הקול שנדבר עמו בסיני וכשמגיע לפתח היה יוצא ולא היה מוך לאהל (במדבר רבה. ספרי שם): מדבר. כמו מתדבר כגודו של מעלה לומר כן מדבר ביום לבין עצמו ומשה שומע מאליו: וידבר אליו. למעט את אהרן מן ההברות (ספרי נח):

The Haftarah is Judges 13:2 – 13:25 on page 187.

בהעלתך ח	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃	וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃	VIII And the LORD spoke unto Moses, saying:
2	דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת־הַנֵּרֹת אֶל־מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת׃	מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְתֵימַר לֵיהּ בְּאַדְלָקוּתָךְ יָת בּוֹצִינַיָּא לָקֳבֵיל אַפֵּי מְנָרְתָּא יְהוֹן מְנַהֲרִין שִׁבְעָא בּוֹצִינַיָּא׃	2 'Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick.'
3	וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל־מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הֶעֱלָה נֵרֹתֶיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃	וַעֲבַד כֵּן אַהֲרֹן לָקֳבֵיל אַפֵּי מְנָרְתָּא אַדְלִיק בּוֹצִינַהָא כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃	3 And Aaron did so: he lighted the lamps thereof so as to give light in front of the candlestick, as the LORD commanded Moses.
4	וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד־יְרֵכָהּ עַד־פִּרְחָהּ מִקְשָׁה הִוא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמְּנֹרָה׃ (פ)	וְדֵין עוֹבָד מְנָרְתָּא נְגִידָא דְּהַב עַד שַׁדְהָּה עַד שׁוֹשַׁנַּהּ נְגִידָא הֵיא כְּחֶזְוָא דְּאַחֲזֵי יְיָ יָת מֹשֶׁה כֵּן עֲבַד יָת מְנָרְתָּא׃	4 And this was the work of the candlestick, beaten work of gold; unto the base thereof, and unto the flowers thereof, it was beaten work; according unto the pattern which the LORD had shown Moses, so he made the candlestick.
5	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃	וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃	5 And the LORD spoke unto Moses, saying:
6	קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטִהַרְתָּ אֹתָם׃	קָרֵיב יָת לֵיוָאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִדַּכֵּי יָתְהוֹן׃	6 'Take the Levites from among the children of Israel, and cleanse them.

(2) בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים. לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דז דעתו כשלא היה עמהם בחנוכה לז הוז ולז שבטו אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות: בהעלתך. על שם שהלהב עולה כתוב בהדלקתן לשון עליה צריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה (שבת כא, ז) ועוד דרשו רבותינו (ספרי נט) מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב: אל מול פני המנורה. אל מול נר האמצעי שהיו קונים ללז נגוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות. משה שמע שהם קונים שלשה מזרחיים פונים למול האמצעי הפחילות שבהן וכן שלשה המערביים לשני הפחילות למול האמצעי ולמה כדי שלז יאמרו לאורה הוא צריך (תנחומא בהעלתך ה):

(3) ויעש כן אהרן. להגיד שבחו של אהרן שלז שינה (ספרי בהעלתך ס):

(4) וזה מעשה המנורה. שהראהו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה לכך נאמר וזה (שם סא): מקשה. בטדי"ך בלע"ז לשון מעשה דק שבה הכל מקשה ודרך על לשמש בלשון זה כמו (שופטים טו, ה) מגדיש ועד קמה ועד כרם זית: כמראה אשר הראה וגו'. כתבנית שלשה הראהו בהר כמו שנאמר (שמות כה, מ) ורלזה ועשה בתבניתם וגו' (ספרי שם): כן עשה את המנורה. מי שעשאה ומדרש אגדה (תנחומא בהעלתך ג) על ידי הקב"ה נעשית מאליה:

(6) קח את הלוים. קשה בדבריס שאריכס שתזכו להיות שמשיס למקום (מדרש אגדה):

7 וְכֹה־תַעֲשֶׂה לָהֶם֮ לְטַהֲרָם֒ הַזֵּה עֲלֵיהֶם֙ מֵ֣י חַטָּ֔את וְהֶֽעֱבִ֥ירוּ תַ֖עַר עַל־כָּל־בְּשָׂרָ֑ם וְכִבְּס֥וּ בִגְדֵיהֶ֖ם וְהִטֶּהָֽרוּ׃

וְכֹה־תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם הַזֵּה עֲלֵיהֶם מֵי חַטָּאת וְהֶעֱבִירוּ תַעַר עַל־כָּל־בְּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בִגְדֵיהֶם וְהִטֶּהָרוּ׃

וּכְדֵין תַּעֲבִיד לְהוֹן לְדַכּוֹאֵיהוֹן אַדֵּי עֲלֵיהוֹן מַיָּא דְּחַטָּתָא וְיַעְבְּרוּן מַסְפַּר עַל כָּל בְּשְׂרְהוֹן וְיחַוְּרוּן לְבוּשֵׁיהוֹן וְיִדְכּוֹן׃

7 And thus shalt thou do unto them, to cleanse them: sprinkle the water of purification upon them, and let them cause a razor to pass over all their flesh, and let them wash their clothes, and cleanse themselves.

8 וְלָקְח֣וּ פַ֔ר בֶּן־בָּקָ֖ר וּמִנְחָת֑וֹ סֹ֚לֶת בְּלוּלָ֣ה בַשָּׁ֔מֶן וּפַר־שֵׁנִ֥י בֶן־בָּקָ֖ר תִּקַּ֥ח לְחַטָּֽאת׃

וְלָקְחוּ פַּר בֶּן־בָּקָר וּמִנְחָתוֹ סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן וּפַר־שֵׁנִי בֶן־בָּקָר תִּקַּח לְחַטָּאת׃

וְיִסְבוּן תּוֹר בַּר תּוֹרֵי וּמִנְחָתֵיהּ סוּלְתָּא דְּפִילָא בְּמִשַׁח וְתוֹר תִּנְיָן בַּר תּוֹרֵי תִּסַּב לְחַטָּתָא׃

8 Then let them take a young bullock, and its meal-offering, fine flour mingled with oil, and another young bullock shalt thou take for a sin-offering.

9 וְהִקְרַבְתָּ֖ אֶת־הַלְוִיִּ֑ם לִפְנֵ֖י אֹ֣הֶל מוֹעֵ֔ד וְהִקְהַלְתָּ֖ אֶת־כָּל־עֲדַ֥ת בְּנֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃

וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

וּתְקָרֵיב יָת לֵיוָאֵי קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא וְתִכְנוֹשׁ יָת כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

9 And thou shalt present the Levites before the tent of meeting; and thou shalt assemble the whole congregation of the children of Israel.

10 וְהִקְרַבְתָּ֥ אֶת־הַלְוִיִּ֖ם לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה וְסָמְכ֥וּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֛ל אֶת־יְדֵיהֶ֖ם עַל־הַלְוִיִּֽם׃

וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסָמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הַלְוִיִּם׃

וּתְקָרֵיב יָת לֵיוָאֵי קֳדָם יְיָ וְיִסְמְכוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת יְדֵיהוֹן עַל לֵיוָאֵי׃

ישראל 10 And thou shalt present the Levites before the LORD; and the children of Israel shall lay their hands upon the Levites.

11 וְהֵנִ֨יף אַהֲרֹ֜ן אֶת־הַלְוִיִּ֗ם תְּנוּפָה֙ לִפְנֵ֣י יְהוָ֔ה מֵאֵ֖ת בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל וְהָי֥וּ לַעֲבֹ֖ד אֶת־עֲבֹדַ֥ת יְהוָֽה׃

וְהֵנִיף אַהֲרֹן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת יְהוָה׃

וְיֵרִים אַהֲרֹן יָת לֵיוָאֵי אֲרָמָא קֳדָם יְיָ מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוֹן לְמִפְלַח יָת פּוּלְחָנָא דַיְיָ׃

11 And Aaron shall offer the Levites before the LORD for a wave-offering from the children of Israel, that they may be to do the service of the LORD.

12 וְהַלְוִיִּם֙ יִסְמְכ֣וּ אֶת־יְדֵיהֶ֔ם עַ֖ל רֹ֣אשׁ הַפָּרִ֑ים וַֽעֲשֵׂ֞ה אֶת־הָאֶחָ֣ד חַטָּ֗את וְאֶת־הָאֶחָד֙ עֹלָ֔ה לַיהוָ֖ה לְכַפֵּ֥ר עַל־הַלְוִיִּֽם׃

וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וַעֲשֵׂה אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְוִיִּם׃

וְלֵיוָאֵי יִסְמְכוּן יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ תּוֹרַיָּא וַעֲבֵיד יָת חַד חַטָּתָא וְיָת חַד עֲלָתָא קֳדָם יְיָ לְכַפָּרָא עַל לֵיוָאֵי׃

12 And the Levites shall lay their hands upon the heads of the bullocks; and offer thou the one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, unto the LORD, to make atonement for the Levites.

13 וְהַעֲמַדְתָּ֞ אֶת־הַלְוִיִּ֗ם לִפְנֵי֙ אַהֲרֹ֣ן וְלִפְנֵ֣י בָנָ֔יו וְהֵנַפְתָּ֥ אֹתָ֖ם תְּנוּפָ֥ה לַיהוָֽה׃

וְהַעֲמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אַהֲרֹן וְלִפְנֵי בָנָיו וְהֵנַפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לַיהוָה׃

וּתְקִים יָת לֵיוָאֵי קֳדָם אַהֲרֹן וּקְדָם בְּנוֹהִי וּתְרִים יָתְהוֹן אֲרָמָא קֳדָם יְיָ׃

13 And thou shalt set the Levites before Aaron, and before his sons, and offer them for a wave-offering unto the LORD.

(7) הזה עליהם מי חטאת. שלא יפחדו מפני טמאי מתים שבהם: והעבירו תער. מגלחי בדברי רבי משה הדרשן לפי שנתנו כפרה על הבכורות שעבדו עבודת גלולים והיו קרויה זבחי מתים והמגורע קרוי מת הזקיקם תגלחת כמגורעים:

(8) ולקחו פר בן בקר. והוא עולה כמו שנאמר ועשה את האחד עולה והוא קרבן נזיר שעבדו גלולים: ופר שני. מה תלמוד לומר שני לומר לך מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת (עד כאן דברי רבי מאיר) (הוריות ה, ג) ובזו יש שמך לדבריו בפרה כהנים (ויקרא חובה פ"ג ז) ואומר אני שהורתה שעה היתה שעיר היה להם להביא לחטאת עבודת גלולים עם פר העולה:

(9) והקהלת את כל עדת. לפי שהלוים נמנעים קרבן כפרה מחמיהם יבואו ויעמדו על קרבנם ויסמכו את ידיהם עליהם (מדרש הגדה):

(11) והניף אהרן את הלוים תנופה. כדרך שאתם מגורע טעון תנופה חי (ויקרא יד, ג. מדרש הגדה). שלא תנופות נאמרו בפרשה זו הרמה ותנופה לבני קהת לכך נאמר כן והיו לעבוד את עבודת ה' לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם אהרון והשלחן וגו'. השניה לבני גרשון לכך נאמר כן תנופה לה' שאף עליהם היתה עבודת הקודש יריעות וקרסים (לריך לומר וקרסים דשלו קרסים ביד משא בני מררי) הנראות בבית קודש הקדשים והשלישית לבני מררי (מדרש הגדה):

14 וְהִבְדַּלְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם׃

14 Thus shalt thou separate the Levites from among the children of Israel; and the Levites shall be Mine.

וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד
15 אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְטִהַרְתָּ אֹתָם
וְהֵנַפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה׃

15 And after that shall the Levites go in to do the service of the tent of meeting; and thou shalt cleanse them, and offer them for a wave-offering.

כִּי נְתֻנִים נְתֻנִים הֵמָּה לִי מִתּוֹךְ
16 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פִּטֶרֶת כָּל־
רֶחֶם בְּכוֹר כֹּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לָקַחְתִּי אֹתָם לִי׃

16 For they are wholly given unto Me from among the children of Israel; instead of all that openeth the womb, even the first-born of all the children of Israel, have I taken them unto Me.

כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
17 בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בְּיוֹם הַכֹּתִי
כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי׃

17 For all the first-born among the children of Israel are Mine, both man and beast; on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I sanctified them for Myself.

וָאֶקַּח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־
18 בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

18 And I have taken the Levites instead of all the first-born among the children of Israel.

וָאֶתְּנָה אֶת־הַלְוִיִּם נְתֻנִים
לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי
19 יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר
עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בִּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגֶשֶׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶל־הַקֹּדֶשׁ׃

19 And I have given the Levites— they are given to Aaron and to his sons from among the children of Israel, to do the service of the children of Israel in the tent of meeting, and to make atonement for the children of Israel, that there be no plague among the children of Israel, through the children of Israel coming nigh unto the sanctuary.'

וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־עֲדַת
20 בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם כְּכֹל אֲשֶׁר־
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לַלְוִיִּם כֵּן־
עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

20 Thus did Moses, and Aaron, and all the congregation of the children of Israel, unto the Levites; according unto all that the Lord commanded Moses touching the Levites, so did the children of Israel unto them.

(16) נתנים נתנים. נתונים למשך נתונים לעזיר (סמ): פטרת. פתיחת:

(17) כי לי כל בכור. שלי היו הבכורות בקו הדין שהרגתי עליהם בין בכורי מצרים ולקחתי לותם לי עד שטעו בעגל ועכשיו ולקח את הלויס:

(19) ואתנה וגו׳. ס׳ פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה להודיע חבתן שנכפלו לזכרותיהן במקרא אחד כמנין ס׳ רומסי תורה וכן רמיתי בג״ל (ויק״ל ג, ז): ולא יהיה בבני ישראל נגף. שלא יטמרכו לגשת אל הקדש שאם יגשו יהיה נגף:

21 וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיְכַבְּסוּ בִגְדֵיהֶם וַיָּנֶף אַהֲרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיְכַפֵּר עֲלֵיהֶם אַהֲרֹן לְטַהֲרָם׃

21 And the Levites purified themselves, and they washed their clothes; and Aaron offered them for a sacred gift before the Lord; and Aaron made atonement for them to cleanse them.

22 וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי אַהֲרֹן וְלִפְנֵי בָנָיו כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כֵּן עָשׂוּ לָהֶם׃ (ס)

22 And after that went the Levites in to do their service in the tent of meeting before Aaron, and before his sons; as the Lord had commanded Moses concerning the Levites, so did they unto them.

23 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃

23 And the Lord spoke unto Moses, saying:

24 זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה יָבוֹא לִצְבֹא צָבָא בַּעֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד׃

24 'This is that which pertaineth unto the Levites: from twenty and five years old and upward they shall go in to perform the service in the work of the tent of meeting;

25 וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְּבָא הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד׃

25 and from the age of fifty years they shall return from the service of the work, and shall serve no more;

26 וְשֵׁרֵת אֶת־אֲחָיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִשְׁמֹר מִשְׁמֶרֶת וַעֲבֹדָה לֹא יַעֲבֹד כָּכָה תַּעֲשֶׂה לַלְוִיִּם בְּמִשְׁמְרֹתָם׃ (פ)

26 but shall minister with their brethren in the tent of meeting, to keep the charge, but they shall do no manner of service. Thus shalt thou do unto the Levites touching their charges.'

IX שלישי וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר׃

IX And the Lord spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the first month of the second year after they were come out of the land of Egypt, saying:

(20) ויעש משה ואהרן וכל עדת וגו׳. משה העמידן ואהרן הניפם וישראל סמכו את ידיהם׃
(22) כאשר צוה ה׳ וגו׳ כן עשו. להגיד שבח העושין והנעשה בהם שאחד מהן לא עכב׃
(24) זאת אשר ללוים. שניס פוסליס בהם ואין המומין פוסליס בהם (ספרי קכ. מולין כד, ב): מבן חמש ועשרים. ובמקום אחר אומר (במדבר ד, ג) מבן שלשים שנה הא כיצד מבן כ״ה נה ללמוד הלכות עבודה ולומד שמש שניס ובן ל׳ עובד מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו בשש שניס שמש ושוב הוא רואה (חולין כח):
(25) ולא יעבוד עוד. עבודת משא בכתף אבל מותר הוא לנעילת שערים ולסיר ולטעון עגלות (ספרי קג) וזהו ושרת את אחיו עם אחותי כתרגומו׃
(26) לשמר משמרת. לחנות סביב לאהל ולהקיס ולהוריד בשעת המסעות׃
(1) בחדש הראשון. פרשה שנאמרה הספר (לעיל ז, ו) לא נאמרה עד שיירד למדת שלין סדר מוקדם ומאוחר בתורה (פסחים ו, ב) ולמה לא פתח בזו מפני שהוא גנותן של ישראל (ספרי קד) שכל מרגלים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד׃

2 וְיַעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפָּסַח בְּמוֹעֲדוֹ׃

2 'Let the children of Israel keep the passover in its appointed season.

2 וְיַעֲבְדוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת פִּסְחָא בְּזִמְנֵיהּ׃

3 בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר־יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעַרְבַּיִם תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמוֹעֲדוֹ כְּכָל־חֻקֹּתָיו וּכְכָל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ׃

3 In the fourteenth day of this month, at dusk, ye shall keep it in its appointed season; according to all the statutes of it, and according to all the ordinances thereof, shall ye keep it.'

3 בְּאַרְבְּעַת עֲשַׂר יוֹמָא בְּיַרְחָא הָדֵין בֵּין שְׁמַשַׁיָּא תַּעְבְּדוּן יָתֵיהּ בְּזִמְנֵיהּ כְּכָל גְּזֵירָתֵיהּ וּכְכָל דְּחָזֵי לֵיהּ תַּעְבְּדוּן יָתֵיהּ׃

4 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשֹׂת הַפָּסַח׃

4 And Moses spoke unto the children of Israel, that they should keep the passover.

4 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעֲבַד פִּסְחָא׃

5 וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בָּרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּמִדְבַּר סִינָי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

5 And they kept the passover in the first month, on the fourteenth day of the month, at dusk, in the wilderness of Sinai; according to all that the Lord commanded Moses, so did the children of Israel.

5 וַעֲבַדוּ יָת פִּסְחָא בְּנִיסָן בְּאַרְבְּעַת עֲשַׂר יוֹמָא לְיַרְחָא בֵּין שְׁמַשַׁיָּא בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי כְּכֹל דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה כֵּן עַבַדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

6 וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשֹׂת־הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא׃

6 But there were certain men, who were unclean by the dead body of a man, so that they could not keep the passover on that day; and they came before Moses and before Aaron on that day.

6 וַהֲווֹ גּוּבְרַיָּא דַּהֲווֹ מְסָאֲבִין לִטְמֵי נַפְשָׁא דַּאֲנָשָׁא וְלָא יְכִילוּ לְמֶעְבַּד פִּסְחָא בְּיוֹמָא הַהוּא וּקְרִיבוּ קֳדָם מֹשֶׁה וּקְדָם אַהֲרֹן בְּיוֹמָא הַהוּא׃

7 וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הָהֵמָּה אֵלָיו וַאֲמָרוּ גּוּבְרַיָּא הָאִנּוּן לֵיהּ אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגָּרַע לְבִלְתִּי הַקְרִיב אֶת־קָרְבַּן יְהוָה בְּמֹעֲדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

7 And those men said unto him: 'We are unclean by the dead body of a man; wherefore are we to be kept back, so as not to bring the offering of the Lord in its appointed season among the children of Israel?'

7 אֲנַחְנָא מְסָאֲבִין לִטְמֵי נַפְשָׁא דַּאֲנָשָׁא לְמָא נִתְמְנַע בְּדִיל דְּלָא לְקָרְבָא יָת קוּרְבָּנָא דַיְיָ בְּזִמְנֵיהּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

(2) במועדו. לף בשבת במועדו לף בטומאה (שם):

(3) ככל חקתיו. ילו מלות שבגופו שה תמיס זכר בן שנה (פסחים נה, ו): וככל משפטיו. ילו מלות שעל גופו ממקום אחר כגון שבעת ימיס למצה ובביעור חמץ. (ס"ו מלות שבגופו. שה תמיס זכר בן שנה. שעל גופו. לני שם רשאו על כרעיו ועל קרנו. שאוכ לגופו. מצה וביעור חמץ):

(4) וידבר משה וגו'. מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' ילא בשמע פרשת מועדיס מסיני אמר להס וחזר והזהירס בשעת מעשה (ספרי סו):

(6) לפני משה ולפני אהרן. כשמיהס יושבין בבית המדרש הלו ושאלוס ולא יתכן לומר זה אחר זה שאס משה לא היה יודע שהרי מניו לו (ספרי שם):

(7) למה נגרע. אמר להס אין קדשיס קריבין בטומאה אמרו לו יזרק הדס עלינו בכהניס טהורים ויאכל הבשר לטמאים (ס"ו לטהורים כן גירסת רש"י) אמר להס עמדו ואשמעה כתלמיד המובטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שכך מובטח שכל זמן שהיה רועה היה מדבר עס השכינה (סנהדרין פ"ק) ורעויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה כשאר כל התורה כולה ילא זכו ילו שתאמר על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי (ספרי שם):

8 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עִמְדוּ וְאֶשְׁמְעָה מַה־יְצַוֶּה יְהוָה לָכֶם׃ (פ)

8 And Moses said unto them: 'Stay ye, that I may hear what the Lord will command concerning you.'

וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אוֹרִיכוּ עַד דְּאֶשְׁמַע מָא דְּאֶתְפַּקַּד מִן קֳדָם יְיָ עַל דִּילְכוֹן׃

9 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃

9 And the Lord spoke unto Moses, saying:

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃

10 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יִהְיֶה־טָמֵא ׀ לָנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אֽוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶּסַח לַיהוָה׃

10 'Speak unto the children of Israel, saying: If any man of you or of your generations shall be unclean by reason of a dead body, or be in a journey afar off, yet he shall keep the passover unto the Lord;

מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר גְּבַר גְּבַר אֲרֵי יְהֵי מְסָאַב לְטָמֵי נַפְשָׁא דַּאֲנָשָׁא אוֹ בְאוֹרַח רַחִיקָא לְכוֹן אוֹ לְדָרֵיכוֹן וְיַעֲבֵיד פִּסְחָא קֳדָם יְיָ׃

11 בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעַרְבַּיִם יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מַצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ׃

11 in the second month on the fourteenth day at dusk they shall keep it; they shall eat it with unleavened bread and bitter herbs;

בְּיַרְחָא תִּנְיָנָא בְּאַרְבְּעַת עְשַׂר יוֹמָא בֵּין שְׁמָשַׁיָּא יַעְבְּדוּן יָתֵיהּ עַל פַּטִּיר וּמְרָרִין יֵיכְלִנֵיהּ׃

12 לֹא־יַשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ־בוֹ כְּכָל־חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ׃

12 they shall leave none of it unto the morning, nor break a bone thereof; according to all the statute of the passover they shall keep it.

לָא יַשְׁאֲרוּן מִנֵּיהּ עַד צַפְרָא וְגַרְמָא לָא יְתִבְּרוּן בֵּיהּ כְּכָל גְּזֵרַת פִּסְחָא יַעְבְּדוּן יָתֵיהּ׃

13 וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבְדֶרֶךְ לֹא־הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפָּסַח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ כִּי־קָרְבַּן יְהוָה לֹא הִקְרִיב בְּמֹעֲדוֹ חֶטְאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא׃

13 But the man that is clean, and is not on a journey, and forbeareth to keep the passover, that soul shall be cut off from his people; because he brought not the offering of the Lord in its appointed season, that man shall bear his sin.

וּגְבַר דְּהוּא דְכֵי וּבְאוֹרַח לָא הֲוָה וְיִתְמְנַע מִלְּמֶעְבַּד פִּסְחָא וְיִשְׁתֵּיצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ אֲרֵי קוּרְבָּנָא דַיְיָ לָא קָרֵיב בְּזִמְנֵיהּ חוֹבֵיהּ יְקַבֵּיל גּוּבְרָא הַהוּא׃

14 וְכִי־יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר וְעָשָׂה פֶּסַח לַיהוָה כְּחֻקַּת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֶׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וּלְאֶזְרַח הָאָרֶץ׃ (ס)

14 And if a stranger shall sojourn among you, and will keep the passover unto the Lord: according to the statute of the passover, and according to the ordinance thereof, so shall he do; ye shall have one statute, both for the stranger, and for him that is born in the land.'

וַאֲרֵי יִתְגַּיֵּר עִמְּכוֹן גִּיּוֹרָא וְיַעֲבֵיד פִּסְחָא קֳדָם יְיָ כִּגְזֵירַת פִּסְחָא וּכְדַתְחֵזֵי לֵיהּ כֵּן יַעֲבֵיד קְיָמָא חַד יְהֵי לְכוֹן וּלְגִיּוֹרָיָא וּלְיַצִּיבָיָא דְּאַרְעָא׃

רביעי 15 וּבְיוֹם הָקִים אֶת־הַמִּשְׁכָּן כִּסָּה הֶעָנָן אֶת־הַמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל הָעֵדֻת וּבָעֶרֶב יִהְיֶה עַל־הַמִּשְׁכָּן כְּמַרְאֵה־אֵשׁ עַד־בֹּקֶר׃

15 And on the day that the tabernacle was reared up the cloud covered the tabernacle, even the tent of the testimony; and at even there was upon the tabernacle as it were the appearance of fire, until morning.

וּבְיוֹמָא דְאִתְקֵם מַשְׁכְּנָא חַפָּא עֲנָנָא יָת מַשְׁכְּנָא לְמַשְׁכְּנָא דְּסָהֲדוּתָא וּבְרַמְשָׁא הֲוֵי עַל מַשְׁכְּנָא כְּחֵיזוּ אִישָׁתָא עַד צַפְרָא׃

(10) או בדרך רחקה. נקוד עליו לומר לץ שרמוקה ודמי מלץ שהיה חוץ למקופת העזרה כל זמן שחיטה (פסחים נג, ב. ספרי סט). פסח שני מלה ומקץ עמו בניח ומין שם יוסד טוב ומין מיקור חמץ מלץ עמו בהכילתו (פסחים נה, ו):

(14) וכי יגור אתכם גר ועשה פסח. יכול כל המתגייר יעשה פסח מיד תלמוד לומר מקה מחת וגו' מלץ כך משמעו וכי יגור אתכם גר ועץ עת לעשות פסח עם תגיריו כחקה וכמשפט יעשה (פסחים נג. ספרי עץ):

16 כֵּן יִהְיֶה תָּמִיד הֶעָנָן יְכַסֶּנּוּ
וּמַרְאֵה־אֵשׁ לָיְלָה׃

16 כֵּן הָיוּ תְדִירָא עֲנָנָא חָפֵי לֵיהּ
וְחֵיזוּ אִישָׁתָא בְּלֵילְיָא׃

16 So it was alway: the cloud covered it,
and the appearance of fire by night.

17 וּלְפִי הֵעָלוֹת הֶעָנָן מֵעַל הָאֹהֶל
וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכָּן־שָׁם הֶעָנָן
שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

17 וּלְפוּם אִסְתַּלְקוּת עֲנָנָא מֵעִלָּוֵי
מַשְׁכְּנָא וּבָתַר כֵּן נָטְלִין בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וּבַאֲתַר דְּשָׁרֵי תַּמָּן
עֲנָנָא תַּמָּן שָׁרַן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

17 And whenever the cloud was taken
up from over the Tent, then after
that the children of Israel
journeyed; and in the place where
the cloud abode, there the children
of Israel encamped.

18 עַל־פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְעַל־פִּי יְהוָה יַחֲנוּ כָּל־יְמֵי אֲשֶׁר
יִשְׁכֹּן הֶעָנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ׃

18 עַל מֵימְרָא דַיְיָ נָטְלִין בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְעַל מֵימְרָא דַיְיָ שָׁרַן
כָּל יוֹמִין דְּשָׁרֵי עֲנָנָא עַל
מַשְׁכְּנָא שָׁרַן׃

18 At the commandment of the LORD
the children of Israel journeyed,
and at the commandment of the
LORD they encamped: as long as
the cloud abode upon the
tabernacle they remained
encamped.

19 וּבְהַאֲרִיךְ הֶעָנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן
יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יִסָּעוּ׃

19 וּבְאוֹרָכוּת עֲנָנָא עַל מַשְׁכְּנָא
יוֹמִין סַגִּיאִין וְיִטְּרוּן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל יָת מַטְּרַת מֵימְרָא דַיְיָ
וְלָא נָטְלִין׃

19 And when the cloud tarried upon
the tabernacle many days, then the
children of Israel kept the charge of
the LORD, and journeyed not.

20 וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הֶעָנָן יָמִים
מִסְפָּר עַל־הַמִּשְׁכָּן עַל־פִּי יְהוָה
יַחֲנוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יִסָּעוּ׃

20 וְאִית דְּהָוֵי עֲנָנָא יוֹמִין דְּמִנְיָן
עַל מַשְׁכְּנָא עַל מֵימְרָא דַיְיָ
שָׁרַן וְעַל מֵימְרָא דַיְיָ נָטְלִין׃

20 And sometimes the cloud was a few
days upon the tabernacle; according
to the commandment of the LORD
they remained encamped, and
according to the commandment of
the LORD they journeyed.

21 וְיֵשׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה הֶעָנָן מֵעֶרֶב
עַד־בֹּקֶר וְנַעֲלָה הֶעָנָן בַּבֹּקֶר
וְנָסָעוּ אֹו יוֹמָם וָלַיְלָה וְנַעֲלָה
הֶעָנָן וְנָסָעוּ׃

21 וְאִית דְּהָוֵי עֲנָנָא מֵרַמְשָׁא
עַד צַפְרָא וּמִסְתַּלֵּק עֲנָנָא
בְּצַפְרָא וְנָטְלִין אוֹ יְמָם וְלֵילֵי
וּמִסְתַּלֵּק עֲנָנָא וְנָטְלִין׃

21 And sometimes the cloud was from
evening until morning; and when
the cloud was taken up in the
morning, they journeyed; or if it
continued by day and by night,
when the cloud was taken up, they
journeyed.

(15) המשכן לאהל העדות. המשכן העשוי להיות מהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן. כמו הוֹה על המשכן וכן כל נוסח הפרשה:

(17) העלות הענן. כתרגומו מסתלקות וכן ועלה הענן ולא יתכן לכתוב ולפי עלות הענן ועלה הענן אמין זה לשון סלוק מלא נמוח ועלייה כמו (מלכים־ב יח, מד) והנה עד קטנה ככף איש עולה מים׃

(18) על פי ה׳ יסעו. שניהו במלאכת המשכן (פי"ג) כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה תקעו והכריעו ותקעו ולא היה מהלך עד שמשה אומר (להלן י, לה) קומה ה׳ ונפצו דגל מחנה יהודה זו בספרי (פל): ועל פי ה׳ יחנו. כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נפרס עד שמשה אומר (להלן י, לו) שובה ה׳ רבבות אלפי ישראל הוי אומר על פי ה׳ וביד משה (מלאכת המשכן פי"ד):

(20) ויש. כלומר ופעמים: ימים מספר. ימים מועטים:

22 אוֹ־יֹמַיִם אוֹ־חֹדֶשׁ אוֹ־יָמִים בְּהַאֲרִיךְ הֶעָנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן לִשְׁכֹּן עָלָיו יַחֲנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסָּעוּ וּבְהֵעָלֹתוֹ יִסָּעוּ׃

אוֹ תְּרֵין יוֹמִין אוֹ יַרְחָא אוֹ עִדָּן בְּעִדָּן בְּאוֹרְכוּת עֲנָנָא עַל מַשְׁכְּנָא לְמִשְׁרֵי עֲלוֹהִי שָׁרַן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא נָטְלִין וּבְאִסְתַּלָּקוּתֵיהּ נָטְלִין׃

Whether it were two days, or a month, or a year, that the cloud tarried upon the tabernacle, abiding thereon, the children of Israel remained encamped, and journeyed not; but when it was taken up, they journeyed.

23 עַל־פִּי יְהוָה יַחֲנוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יִסָּעוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שָׁמָרוּ עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃ (פ)

עַל מֵימְרָא דַּייָ שָׁרַן וְעַל מֵימְרָא דַּייָ נָטְלִין יָת מַטְּרַת מֵימְרָא דַּייָ נָטְרִין עַל מֵימְרָא דַּייָ בִּידָא דְּמֹשֶׁה׃

At the commandment of the Lord they encamped, and at the commandment of the Lord they journeyed; they kept the charge of the Lord, at the commandment of the Lord by the hand of Moses.

X ט וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃

And the Lord spoke unto Moses, saying:

2 עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצֹצְרֹת כֶּסֶף מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת־הַמַּחֲנוֹת׃

עֲבִיד לָךְ תַּרְתֵּין חֲצוֹצְרָן דִּכְסַף גְּגִיד תַּעֲבִיד יָתְהוֹן וְיִהְוֻן לָךְ לְעָרְעָא כְּנִשְׁתָּא וּלְאַטָּלָא יָת מַשְׁרְיָתָא׃

‘Make thee two trumpets of silver; of beaten work shalt thou make them; and they shall be unto thee for the calling of the congregation, and for causing the camps to set forward.

3 וְתָקְעוּ בָהֶן וְנוֹעֲדוּ אֵלֶיךָ כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃

וְיִתְקְעוּן בְּהוֹן וְיִזְדַּמְנוּן לָוָתָךְ כָּל כְּנִשְׁתָּא לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃

And when they shall blow with them, all the congregation shall gather themselves unto thee at the door of the tent of meeting.

4 וְאִם־בְּאַחַת יִתְקָעוּ וְנוֹעֲדוּ אֵלֶיךָ הַנְּשִׂיאִים רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל׃

וְאִם בַּחֲדָא יִתְקְעוּן וְיִזְדַּמְנוּן לָוָתָךְ רַבְרְבַיָּא רֵישֵׁי אַלְפַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל׃

And if they blow but with one, then the princes, the heads of the thousands of Israel, shall gather themselves unto thee.

5 וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה וְנָסְעוּ הַמַּחֲנוֹת הַחֹנִים קֵדְמָה׃

וְתִתְקְעוּן יַבָּבְתָּא וְיִטְלוּן מַשְׁרְיָתָא דְּשָׁרְיָן קִדּוּמָא׃

And when ye blow an alarm, the camps that lie on the east side shall take their journey.

6 וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה שֵׁנִית וְנָסְעוּ חֲנֹת הַמַּחֲנוֹת הַחֹנִים תֵּימָנָה תְּרוּעָה יִתְקְעוּ לְמַסְעֵיהֶם׃

וְתִתְקְעוּן יַבָּבְתָּא תִּנְיָנוּת וְיִטְלוּן מַשְׁרְיָתָא דְּשָׁרָן דָּרוֹמָא יַבָּבְתָּא יִתְקְעוּן לְמַטְּלָנֵיהוֹן׃

And when ye blow an alarm the second time, the camps that lie on the south side shall set forward; they shall blow an alarm for their journeys.

(22) או ימים. שנה כמו (ויקרא כה, כט) ימים תהיה גאולתו׃

(2) עשה לך. (שיהיו תוקעין לפניך כמלך (דברים לג, ה) ויהי בישורון מלך)׃ עשה לך. משלך׃ (אתה עושה ומשתמש בהם ולא אחר) (שם)׃ למקרא העדה. כשתרצה לדבר עם הסנהדרין ושאר העם ותקרא לאסוף אליך תקרא על ידי תוקעות׃ ולמסע את המחנות. כשעת סלוק מסעות תתקעו בהם לסימן נמצאת אתה אומר על פי שלשה היו נוסעים על פי הקב"ה ועל פי משה ועל פי תוקעות (מלאכת המשכן פי"ג)׃ מקשה. מהעשת תעשה בהקשת הקורנס (ספרי עג)׃

(3) ותקעו בהן. כשתיחן ותוקע סימן למקרא העדה שנאמר ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד׃

(4) ואם באחת יתקעו. הוקע סימן למקרא הנשיאים שנאמר ונועדו אליך הנשיאים ואף הן יעידתן אל פתח אהל מועד ומגזרה שוה הוקע בא בספרי (עג)׃

(5) ותקעתם תרועה. סימן מסע המחנות תקיעה תרועה ותקיעה כך הוקע נדרש בספרי (שם) מן המקראות היתרים (ר"ה לה)׃

7 וּבְהַקְהִיל אֶת־הַקָּהָל תִּתְקְעוּ וּבִמְכֹנַשׁ יָת קְהָלָא תִּתְקְעוּן וְלָא תְרִיעוּ׃ — 7 But when the assembly is to be gathered together, ye shall blow, but ye shall not sound an alarm.

8 וּבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם׃ — וּבְנֵי אַהֲרֹן כָּהֲנַיָּא יִתְקְעוּן בְּחֲצוֹצְרָתָא וִיהוֹן לְכוֹן לְקְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן׃ — 8 And the sons of Aaron, the priests, shall blow with the trumpets; and they shall be to you for a statute for ever throughout your generations.

9 וְכִי־תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל־הַצַּר הַצֹּרֵר אֶתְכֶם וַהֲרֵעֹתֶם בַּחֲצֹצְרֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאֹיְבֵיכֶם׃ — וַאֲרֵי תֵיעֲלוּן לְאַגָּחָא קְרָבָא בַּאֲרַעְכוֹן עַל מָעִיקֵי דְמָעִיקִין לְכוֹן וּתְיַבְּבוּן בַּחֲצוֹצְרָתָא וְייעוֹל דּוּכְרָנְכוֹן לְטָבָא קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וְתִתְפַּרְקוּן מִשָּׂנְאֵיכוֹן׃ — 9 And when ye go to war in your land against the adversary that oppresseth you, then ye shall sound an alarm with the trumpets; and ye shall be remembered before the LORD your God, and ye shall be saved from your enemies.

10 וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם (בספרי ספרד ואשכנז חָדְשְׁכֶם) וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ (פ) — וּבְיוֹם חֶדְוַתְכוֹן וּבְמוֹעֲדֵיכוֹן וּבְרֵישֵׁי יַרְחֵיכוֹן וְתִתְקְעוּן בַּחֲצוֹצְרָתָא עַל עֲלָוָתְכוֹן וְעַל נִכְסַת קוּדְשֵׁיכוֹן וִיהוֹן לְכוֹן לְדוּכְרָנָא קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ — 10 Also in the day of your gladness, and in your appointed seasons, and in your new moons, ye shall blow with the trumpets over your burnt-offerings, and over the sacrifices of your peace-offerings; and they shall be to you for a memorial before your God: I am the LORD your God.'

חמישי 11 וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נַעֲלָה הֶעָנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת׃ — וַהֲוָה בְּשַׁתָּא תִנְיֵיתָא בְּיַרְחָא תִנְיָנָא בְּעֶשְׂרִין בְּיַרְחָא אִסְתַּלַּק עַנָנָא מֵעִלְוֵי מַשְׁכְּנָא דְּסָהֲדוּתָא׃ — 11 And it came to pass in the second year, in the second month, on the twentieth day of the month, that the cloud was taken up from over the tabernacle of the testimony.

12 וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינָי וַיִּשְׁכֹּן הֶעָנָן בְּמִדְבַּר פָּארָן׃ — וּנְטַלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַטְּלָנֵיהוֹן מִמַּדְבְּרָא דְסִינַי וּשְׁרָא עַנָנָא בְּמַדְבְּרָא דְפָארָן׃ — 12 And the children of Israel set forward by their stages out of the wilderness of Sinai; and the cloud abode in the wilderness of Paran.—

(7) ובהקהיל את הקהל וגו׳. לפי שהוא אומר והיו לך למקרא העדה ולמסע אין המחנות מה מקרא העדה תוקע בשני כהנים ובשתי חצוצרות ותקעו בהן וגו׳ אף מסע המחנות בשתי כהנים יכול מה מסע המחנות תוקע ומריע ותוקע אף מקרא העדה תוקע ומריע ותוקע ומעתה אין חילוק בין מקרא העדה למסע את המחנות תלמוד לומר ובהקהיל את הקהל וגו׳ לומר שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים הרי סיפן לשלשתם מקרא העדה בשתים ושל נשיאים באחת וזו וזו אין בהם תרועה ומסע המחנות בשתים על ידי תרועה ותקיעה (ספרי עח):

(8) ובני אהרן יתקעו. במקלות ובמסעות הללו:

(10) על עלותיכם. בקרבן נדבה הכתוב מדבר (ספרי עז. ערכין יג): אני ה׳ אלהיכם. מכאן למדנו מלכיות עם זכרונות ושופרות שנאמר ותקעתם הרי שופרות לזכרון הרי זכרונות אני ה׳ אלהיכם זו מלכיות וכו׳ (ספרי שם):

(11) בחדש השני. נמצאת אתה אומר שנים עשר חודש שבין חורב לקבר הרים חודש אחד ומחצה ומן קבר הרים לחצירות ל״ג) ולא נסעו עד עשרים בניסן לשנה הבאה (סדר עולם פ״ח):

(12) למסעיהם. כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי מאחרון: במדבר פארן. קברות התאוה במדבר פארן היה ושם הוא ממסע זה:

13 וַיִּסְעוּ בָרִאשֹׁנָה עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃
13 And they took their first journey, according to the commandment of the Lord by the hand of Moses.

14 וַיִּסַּע דֶּגֶל מַחֲנֵה בְנֵי־יְהוּדָה בָּרִאשֹׁנָה לְצִבְאֹתָם וְעַל־צְבָאוֹ נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב׃
14 And in the first place the standard of the camp of the children of Judah set forward according to their hosts; and over his host was Nahshon the son of Amminadab.

15 וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְּנֵי יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר׃
15 And over the host of the tribe of the children of Issachar was Nethanel the son of Zuar.

16 וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְּנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן׃
16 And over the host of the tribe of the children of Zebulun was Eliab the son of Helon.

17 וְהוּרַד הַמִּשְׁכָּן וְנָסְעוּ בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי נֹשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן׃
17 And the tabernacle was taken down; and the sons of Gershon and the sons of Merari, who bore the tabernacle, set forward.

18 וְנָסַע דֶּגֶל מַחֲנֵה רְאוּבֵן לְצִבְאֹתָם וְעַל־צְבָאוֹ אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר׃
18 And the standard of the camp of Reuben set forward according to their hosts; and over his host was Elizur the son of Shedeur.

19 וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלוּמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי׃
19 And over the host of the tribe of the children of Simeon was Shelumiel the son of Zurishaddai.

20 וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְּנֵי־גָד אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל׃
20 And over the host of the tribe of the children of Gad was Eliasaph the son of Deuel.

21 וְנָסְעוּ הַקְּהָתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהֵקִימוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־בֹּאָם׃
21 And the Kohathites the bearers of the sanctuary set forward, that the tabernacle might be set up against their coming.

(17) והורד המשכן. כיון שנוסע דגל יהודה נכנסו אהרן ובניו ופרקו את הפרכת וכסו בה את הארון שנאמר (במדבר ד, ה) ובא אהרן ובניו בנסוע המחנה ובני גרשון ובני מררי פורקין המשכן וטוענין אותו בעגלות והארון וכלי הקדש על משא בני קהת עומדים מכוסין ונתונין על המוטות עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך ונסעו הקהתים (מלאכת המשכן פי"ג. תנחומא במדבר יג):

(21) נשאי המקדש. נוסעי דגליס המקודמים: והקימו את המשכן. בני גרשון ובני מררי שהיו קודמים להם מסע שני דגלים היו מקימין את המשכן כשהיה הענן סוכן וסימן המחנייה נראה דגל מחנה יהודה והם חונים ועדיין בני קהת נשאים משהגיעו עם שני דגלים האחרונים היו בני גרשון ובני מררי מקימין את המשכן וכשבאים בני קהת מוצאים אותו על מכונו ומכניסין בו אהרן והבנים והמנורה והמזבחות וזהו משמעות המקרא והקימו מקימי המשכן אותו עד טרם בואם של בני קהת:

22 וְנָסַע֙ דֶּ֣גֶל מַחֲנֵ֔ה בְּנֵ֖י־אֶפְרַ֑יִם וְנָטַ֣יל טִיקַ֔ס מַשְׁרִ֖ית בְּנֵ֣י
לְצִבְאֹתָ֗ם וְעַל־צְבָאוֹ֙ אֱלִישָׁמָ֔ע
בֶּן־עַמִּיהֽוּד׃

22 And the standard of the camp of the children of Ephraim set forward according to their hosts; and over his host was Elishama the son of Ammihud.

23 וְעַל־צְבָ֖א מַטֵּ֣ה בְנֵֽי מְנַשֶּׁ֑ה וְעַל֙ חֵ֣יל דְּשִׁבְטָ֔א דִּבְנֵ֖י
גַּמְלִיאֵ֥ל בֶּן־פְּדָהצֽוּר׃

23 And over the host of the tribe of the children of Manasseh was Gamaliel the son of Pedahzur.

24 וְעַל־צְבָ֖א מַטֵּ֣ה בְנֵֽי בִנְיָמִ֑ן וְעַל֙ חֵ֣יל דְּשִׁבְטָ֔א דִּבְנֵ֖י
אֲבִידָ֥ן בֶּן־גִּדְעוֹנִֽי׃

24 And over the host of the tribe of the children of Benjamin was Abidan the son of Gideoni.

25 וְנָסַ֞ע דֶּ֣גֶל מַחֲנֵ֣ה בְנֵי־דָ֗ן מְאַסֵּף֙ וְטִיקַ֣ס מַשְׁרִ֔ית בְּנֵ֖י
לְכָל־הַמַּחֲנֹ֑ת לְצִבְאֹתָ֗ם וְעַל־ דָּ֚ן מְכַנֵּ֣ישׁ לְכָל מַשְׁרְיָתָ֔א
צְבָאוֹ֙ אֲחִיעֶ֣זֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּֽי׃ לְחֵילֵיהוֹן֙ וְעַל֙ חֵ֣יל֔ה
אֲחִיעֶ֖זֶר בַּ֣ר עַמִּישַׁדָּֽי׃

25 And the standard of the camp of the children of Dan, which was the rearward of all the camps, set forward according to their hosts; and over his host was Ahiezer the son of Ammishaddai.

26 וְעַל־צְבָ֖א מַטֵּ֣ה בְנֵֽי אָשֵׁ֑ר וְעַל֙ חֵ֣יל דְּשִׁבְטָ֔א דִּבְנֵ֖י אָשֵׁ֥ר
פַּגְעִיאֵ֥ל בֶּן־עָכְרָֽן׃

26 And over the host of the tribe of the children of Asher was Pagiel the son of Ochran.

27 וְעַל־צְבָ֖א מַטֵּ֣ה בְנֵֽי נַפְתָּלִ֑י וְעַל֙ חֵ֣יל דְּשִׁבְטָ֔א דִּבְנֵ֖י
אֲחִירַ֥ע בֶּן־עֵינָֽן׃

27 And over the host of the tribe of the children of Naphtali was Ahira the son of Enan.

28 אֵ֚לֶּה מַסְעֵ֣י בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֔ל אִלֵּין֙ מַטְלָנֵ֣י בְנֵ֔י יִשְׂרָאֵ֖ל
לְצִבְאֹתָ֑ם וַיִּסָּֽעוּ׃ (ס) לְחֵילֵיהוֹן֙ וּנְטַלוּ׃

28 Thus were the journeyings of the children of Israel according to their hosts.—And they set forward.

29 וַיֹּ֣אמֶר מֹשֶׁ֗ה לְחֹבָב֙ בֶּן־רְעוּאֵ֣ל הַמִּדְיָנִי֮ חֹתֵן֒ מֹשֶׁה֙ נֹסְעִ֔ים וַאֲמַר֙ מֹשֶׁה֙ לְחוֹבָ֣ב בַּר֙
אֲנַ֣חְנוּ אֶל־הַמָּקוֹם֮ אֲשֶׁ֣ר אָמַ֣ר רְעוּאֵ֣ל מִדְרִינָאָ֔ה חֲמוּהִי֙
יְהוָ֣ה אֹת֔וֹ אֶתֵּ֖ן לָכֶ֑ם לְכָה֙ אִתָּ֔נוּ דְּמֹשֶׁ֖ה נָטְלִ֣ין אֲנַ֔חְנָא לְאַתְרָ֗א
וְהֵטַ֣בְנוּ לָ֔ךְ כִּֽי־יְהוָ֥ה דִּבֶּ֖ר־טֽוֹב דַּאֲמַ֤ר יְיָ֙ יָתֵ֣יהּ אֶתֵּ֔ין לְכ֖וֹן
עַל־יִשְׂרָאֵֽל׃ אִיתָ֥א עִמָּ֖נָא וְנוֹטִ֣יב לָ֑ךְ אֲרֵ֥י
יְיָ֛ מַלִּ֥יל לְאִיתָאָ֖ה טָבְתָ֥א עַל
יִשְׂרָאֵֽל׃

29 And Moses said unto Hobab, the son of Reuel the Midianite, Moses' father-in-law: 'We are journeying unto the place of which the LORD said: I will give it you; come thou with us, and we will do thee good; for the LORD hath spoken good concerning Israel.'

(25) מאסף לכל המחנות. תלמוד ירושלמי (עירובין ה, ז) לפי שהיה שבטו של דן מרובה בגולגולתין היה נוסע באחרונה וכל מי שהיה מצדד דבר היה מחזירו לו. ותניא כמאן דאמר כתיבה היו מהלכין ומפיק לה מן (במדבר ג, יז) כאשר יחנו כן יסעו. ותניא דאמרי כקורה היו מהלכין ומפיק לה מן מאסף לכל המחנות:

(28) אלה מסעי. זה סדר מסעיהם: ויסעו. ביום ההוא נסעו:

(29) חובב. הוא יתרו שנאמר (שופטים ד, יא) מבני חובב חותן משה ומה תלמוד לומר (שמות ג, יא) ותבואנה אל רעואל אביהן מלמד שהתינוקות קורין לאבי אביהן אבא ושמות הרבה היו לו יתר על שם שיתר פרשה אחת בתורה חובב על שהכה את התורה וכו' (ספרי עח): נסעים אנחנו אל המקום. מיד עד ג' ימים אמו נכנסין לארץ שנאמר זה הדבר אשר צוה ה' לאמר שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען (יהושע ב, א) ומפני מה אמר משה לחובב שמא עינו עמהם שעדיין לא נגזרה גזרה עליו וכשבור שהוא נכנס (ספרי שם):

30 וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֵךְ כִּי אִם־ אֶל־אַרְצִי וְאֶל־מוֹלַדְתִּי אֵלֵךְ׃

30 And he said unto him: 'I will not go; but I will depart to mine own land, and to my kindred.'

31 וַיֹּאמֶר אַל־נָא תַּעֲזֹב אֹתָנוּ כִּי־ עַל־כֵּן יָדַעְתָּ חֲנֹתֵנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָּנוּ לְעֵינָיִם׃

31 And he said: 'Leave us not, I pray thee; forasmuch as thou knowest how we are to encamp in the wilderness, and thou shalt be to us instead of eyes.

32 וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ׃

32 And it shall be, if thou go with us, yea, it shall be, that what good soever the Lord shall do unto us, the same will we do unto thee.'

33 וַיִּסְעוּ מֵהַר יְהוָה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה נֹסֵעַ לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לָתוּר לָהֶם מְנוּחָה׃

33 And they set forward from the mount of the Lord three days' journey; and the ark of the covenant of the Lord went before them three days' journey, to seek out a resting-place for them.

34 וַעֲנַן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנָסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה׃ (ס)

34 And the cloud of the Lord was over them by day, when they set forward from the camp.

35 וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְהוָה וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ׃

ז סמי

35 And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said: 'Rise up, O Lord, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee.'

(30) אל ארצי ואל מולדתי. סח נסגיל נכסי סח נסגיל מסשמתי (ספרי עט):

(31) אל נא תעזב. מין נח מלמ לשון בקשה שלא יאמרו לח יאמרו לח נמגייר יסרו מאסה שכור היה שיש לגריס חלק בארץ עכשיו שלשה שמין לסס חלק הניסס והלך לו (שם פ): כי על כן ידעת חנתנו במדבר. כי נאה לך לעשות זאת על שכר ידעת מנותנו במדבר ורחית נסיס וגבורות שנעשו לנו (שם): כי על כן ידעת. כמו על שכר ידעת כמו (ברשסית לח, כו) כי על כן נתתיה לשלה בני (שם יח, ה) כי על כן עברתם (שם יט, ח) כי על כן באו (שם לג, י) כי על כן ראיתי פניך: והיית לנו לעינים. לשון עבר כתרגומו. דבר אחר לשון עתיד כל דבר ודבר שיתעלס מעיניו תהיה מאיר עיניו. דבר אחר שתהא חביב עליו כגלגל עיניו שנאמר (דברים י, יט) ואהבתם את הגר:

(32) והיה הטוב ההוא וגו'. מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מתלקין את הארץ היה דושנה של ירימו ת"ק אמה על ת"ק אמה והניחוהו מלחלוק אמרו מי שיבנה בית המקדש בחלקו הוא יטלנו ובין כך ובין כך נתנוהו לבני יתרו ליונדב בן רכב שנאמר (שופטים א, טז) ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים וגו' (ספרי פא):

(33) דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ביום אחד שהיה הקב"ה חפץ להכניסם לארץ מיד (שם פב): וארון ברית ה' נסע לפניהם דרך שלשת ימים. זה הארון היועץ עמהם למלחמה ובו שברי לוחות מונחים ומקדים לפניהם דרך שלשת ימים לתקן להם מקום חנייה (ספרי פג. ב"ב יד):

(34) וענן ה' עליהם יומם. שנעשה עננים כתובים במסעיהם מרבע מד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפניהם מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים (ספרי שם): מן המחנה. ממקום חנייתן:

(35) ויהי בנסע הארן. עשה לו סמניות מלפניו ומלאחריו לומר שמין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק בין פורענויות

36 וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל׃ ז (פ)

וּבְמִשְׁרֹתֹהִי אֲמַר תּוּב יְיָ שְׁרֵי בִּיקָרָךְ בְּגוֹ רִבְוָות אַלְפַיָּא דְיִשְׂרָאֵל׃

36 And when it rested, he said: 'Return, O LORD, unto the ten thousands of the families of Israel.'

XI וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאֹנְנִים רַע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר־בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה׃

וַהֲוָה עַמָּא כַּד מִסְתַּקְפִין בִּישׁ קֳדָם יְיָ וּשְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ וּתְקִיף רוּגְזֵיהּ וּדְלֵיקַת בְּהוֹן אִישָׁתָא מִן קֳדָם יְיָ וְשֵׁיצִיאַת בְּסִיפֵי מַשְׁרְיָתָא׃

XI And the people were as murmurers, speaking evil in the ears of the LORD; and when the LORD heard it, His anger was kindled; and the fire of the LORD burnt among them, and devoured in the uttermost part of the camp.

2 וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ׃

וְצַוַח עַמָּא עַל מֹשֶׁה וְצַלִּי מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ וְאִשְׁתְּקַעַת אִישָׁתָא׃

2 And the people cried unto Moses; and Moses prayed unto the LORD, and the fire abated.

3 וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא תַּבְעֵרָה כִּי־בָעֲרָה בָם אֵשׁ יְהוָה׃

וּקְרָא שְׁמֵיהּ דְּאַתְרָא הַהוּא דְּלֵיקְתָא אֲרֵי דְלֵיקַת בְּהוֹן אִישָׁתָא מִן קֳדָם יְיָ׃

3 And the name of that place was called Taberah, because the fire of the LORD burnt among them.

4 וְהָאסַפְסֻף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּוּ תַּאֲוָה וַיָּשֻׁבוּ וַיִּבְכּוּ גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר׃

וְרַבְרְבִין דְּבֵינֵיהוֹן שַׁאִילוּ שַׁאֵילְתָּא וְתָבוּ וּבְכוֹ אַף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרוּ מַן יוֹכֵילִנָּא בִּשְׂרָא׃

4 And the mixed multitude that was among them fell a lusting; and the children of Israel also wept on their part, and said: 'Would that we were given flesh to eat!

5 זָכַרְנוּ אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם אֵת הַקִּשֻּׁאִים וְאֶת הָאֲבַטִּחִים וְאֶת־הֶחָצִיר וְאֶת־הַבְּצָלִים וְאֶת־הַשּׁוּמִים׃

דְּכִירִין אֲנַחְנָא יָת נוּנָיָא דַּהֲוֵינָא אָכְלִין בְּמִצְרַיִם מַגָּן יָת בּוּצִינָיָא וְיָת אֲבַטִּיחַיָּא וְכָרְתֵי וּבוּצְלֵי וְתוּמֵי׃

5 We remember the fish, which we were wont to eat in Egypt for nought; the cucumbers, and the melons, and the leeks, and the onions, and the garlic;

לפורעניות וכו' כדאיתא בכל כתבי הקדש (שבת קטז, ע"ב): קומה ה'. לפי שהיה מקדים לפניהם מהלך שלשת ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תתרחק יותר (תנחומא זוכיקהל ז): ויפוצו אויביך. המכונסין (ספרי פד): וינסו משנאיך. אלו הכרובים: משנאיך. אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם שנאמר (תהלים פג, ג-ד) ומשנאיך נשאו ראש ומי הם על עמך יערימו סוד (ספרי שם):

(36) שובה ה'. מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן (ישעיה ל, טו) בשובה ונחת תושעון: רבבות אלפי ישראל. מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רבבות (ספרי שם. ירמות סד, ע"ב):

(1) ויהי העם כמתאננים. אין העם אלא לשעיס וכן הוא אומר (שמות יז, ד) מה אעשה לעם הזה ואומר (ירמיה יג, י) העם הרע הזה. וכשהם כשרים קרואים עמי שנאמר (שמות ז, טז) שלח עמי (מיכה ו, ג) עמי מה עשיתי לך (ספרי פה): כמתאננים. אין מתאוננים אלא לשון עלילה מבקשים עלילה תחיל לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר בשמשון (שופטים יד, ד) כי תואנה הוא מבקש (ספרי שם): רע באזני ה'. תואנה שהיו רעה בעיני ה' שמתכוונים שתבא בזעזוי ויקניט שמרו לו כמה לבטנו בדרך הזה שלשה ימים שלא נתנו מעניו הדרך: ויחר אפו. לפי שהיתי מתכוין לטובתכם שתכנסו לארץ מיד: בקצה המחנה. בשוקין שבהם לשפלות אלו ערב רב דברי שמעון בן מנסיא אומר בקלקלים שבהם ובגדולים:

(2) ויצעק העם אל משה. משל למלך בשר ודם שכעס על בנו והלך הבן אצל אוהבו של אביו ואמר לו אל תגלה ובקש עלי מאבא (ספרי פו): ותשקע האש. שקעה במקומה בארץ שאילו מזרה לאחת הרוחות היתה מקפלת והולכת כל אותו הרוח (שם):

(4) והאספסף. אלו ערב רב שנאספו אליהם בצאתם ממצרים (שם): וישבו. גם בני ישראל ויבכו עמהם (שם): מי יאכלנו בשר. וכי לא היה להם בשר והלא כבר נאמר (שמות יב, לח) וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר וגו' ואם תאמר אכלוס והלא נכניסתם לארץ נאמר (במדבר לב, ע"ב) ומקנה רב היה לבני ראובן וגו' אלא שמבקשים עלילה (ספרי שם):

6 but now our soul is dried away;
there is nothing at all; we have
nought save this manno to look
to.'—

7 Now the manna was like coriander
seed, and the appearance thereof as
the appearance of bdellium.

8 The people went about, and
gathered it, and ground it in mills,
or beat it in mortars, and seethed it
in pots, and made cakes of it; and
the taste of it was as the taste of a
cake baked with oil.

9 And when the dew fell upon the
camp in the night, the manna fell
upon it.—

10 And Moses heard the people
weeping, family by family, every
man at the door of his tent; and the
anger of the Lord was kindled
greatly; and Moses was displeased.

6 וְעַתָּה֙ נַפְשֵׁ֣נוּ יְבֵשָׁ֔ה אֵ֥ין כֹּ֖ל בִּלְתִּ֣י אֶל־הַמָּ֑ן עֵינֵֽינוּ׃
וּכְעַ֨ן נַפְשֵׁ֜נוּ תְּאִיבָ֗א לֵית֙ כָּל֙ מִדְּעַ֔ם אֶלָּהֵ֥ין לְמַנָּ֖א עֵינָֽנָא׃

7 וְהַמָּ֕ן כִּזְרַע־גַּ֖ד הֽוּא֙ וְעֵינ֔וֹ כְּעֵ֖ין הַבְּדֹלַֽח׃
וּמַנָּ֗א כְּבַ֤ר זַרְעָ֙א֙ גִּדָּ֣א הוּא֔ וְחֶזְוֵיהּ֖ כְּחֶזְיוּ֥ בְּדוֹלְחָֽא׃

8 שָׁ֣טוּ׀ הָעָ֣ם וְלָקְט֗וּ וְטָחֲנ֤וּ בָרֵחַ֙יִם֙ אָ֣וֹ דָכ֣וּ בַּמְּדֹכָ֔ה וּבִשְּׁל֥וּ בַפָּר֖וּר וְעָשׂ֣וּ אֹתוֹ֮ עֻגּוֹת֒ וְהָיָ֤ה טַעְמוֹ֙ כְּטַ֣עַם לְשַׁ֔ד הַשָּֽׁמֶן׃
שָׁיְטִ֣ין עַמָּ֗א וְלָקְטִ֤ין דְּצָבְי֙ טָחֵ֣ין בְּרֵחְיָ֔א וּדְצָבְי֖ דָּאֵ֣יךְ בְּמִדּוֹכְתָ֑א וּמְבַשְּׁלִ֣ין לִיהּ֮ בְּקִדְרָ֒א וְעָבְדִ֣ין יָתֵ֔יהּ גְּרִיצָ֖ן וְהָוֵ֥י טַעְמֵיהּ֙ כְּטַ֣עֲמָא דְּלִישׁ֔ בְּמִשְׁחָֽא׃

9 וּבְרֶ֥דֶת הַטַּ֛ל עַל־הַמַּחֲנֶ֖ה לָ֑יְלָה יֵרֵ֥ד הַמָּ֖ן עָלָֽיו׃
וְכַד֩ נָחֵ֨ית טַלָּ֜א עַל֙ מַשְׁרִיתָ֔א בְּלֵילְיָ֖א נָחֵ֣ית מַנָּ֑א עֲלוֹהִֽי׃

10 וַיִּשְׁמַ֣ע מֹשֶׁ֗ה אֶת־הָעָם֙ בֹּכֶ֣ה לְמִשְׁפְּחֹתָ֔יו אִ֖ישׁ לְפֶ֣תַח אָהֳלֹ֑ו וַיִּֽחַר־אַ֤ף יְהוָה֙ מְאֹ֔ד וּבְעֵינֵ֖י מֹשֶׁ֥ה רָֽע׃
וּשְׁמַ֣ע מֹשֶׁ֗ה יָת֙ עַמָּ֣א בָכֶ֔ן לְזַרְעַיָּתְה֖וֹן גְּבַ֣ר בְּתָ֣רַע מַשְׁכְּנֵיהּ֑ וּתְקֵ֤ף רוּגְזָא֙ דַּיְיָ֣ לַחְדָּ֔א וּבְעֵינֵ֥י מֹשֶׁ֖ה בִּֽישׁ׃

(5) אשר נאכל במצרים חנם. סם תאמר שמגריים נותנים להם דגים חנם והלא כבר נאמר (שמות ה, יא) ומבן לא יתנן לכם סם מבן לא היו נותנין להם חנם דגים היו נותנין להם חנם ומהו אומר חנם חנם מן המצות (ספרי פז): את הקשאים. אמר רבי שמעון מפני מה המן משמנה לכל דבר מוץ מפני שהן קשים למעיקות אומרים לאשה אל תאכלי שום ובצל מפני התינוק משל למלך כו' כדאיתא בספרי (שם): הקשאים. הם קוקומבר"ש בלע"ז: אבטחים. גורק"ש: החציר. כריתין פורי"ש ותרגומו יתּ גוניא וכו':

(6) אל המן עינינו. מן בשאר מן בערב (שם):

(7) והמן כזרע גד. מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים בלתי אל המן עינינו והקב"ה הכתיב בתורה והמן כזרע גד וגו' כלומר לאו בתי עולם על מה מתלוננים בני והמן כך וכך הוא משוב (ספרי פמ): כזרע גד. עגול כגידלת זרע קוליינד"ר: בדלח. שם מבן טובא קריסט"ל:

(8) שטו. אין שייט אלא לשון טיול מישבני"ר בלע עמל: ושחנו ברחים וגו'. לא ירד בריחים ולא בקדירה ולא במדוכה אלא משמנה היה טעמו לנטחנין ולנדוכין ולמבושלין (שם פט): בפרור. קדרה: לשד השמן. לחלות של שמן כך פירשו רוסם ודומה לו (תהלים לג, ד) נהפך לשדי בחרבוני קין והלמ"ד יסוד נהפך לחלותי בחרבוני קין ורבותינו פרשוהו (ספרי פט) לשון שדים אף אין ענין שדים אצל שמן ואי אפשר לומר לשד השמן לשון (דברים לג, טו) ויאמין יאורון שאם כן היה המ"ס נקוד קמ"ץ קטן וטעמו למטה תחת המ"ם עכשיו שהמ"ם נקוד פת"ח קטן (קמוץ) והטעם תחת הש"ין לשון שמן הוא והש"ין הנקודה בקמץ גדול ואינה נקודה בפתח קטן מפני שהוא סוף פסוק. דבר אחר לשד לשון נוטריקון לישׁ שמן דבש כעיסה הנלושה בשמן וקטופה בדבש ותרגום של מונקלוס דמתרגם לילים במשמע נוטה לפתרונו של דומם שהעיסה הנלושה בשמן לחלותית שמן יש בה:

(10) בכה למשפחותיו. משפחות משפחות נפרדים ובוכים לפרקם תרעומתן בגלוי (ספרי ל) ורבותינו אמרו (שם. יומא עה, ב) למשפחותיו על עסקי משפחות על עריות הנאמרות להם:

11 וַיֹּ֤אמֶר מֹשֶׁה֙ אֶל־יְהוָ֔ה לָמָּ֥ה הֲרֵעֹ֖תָ לְעַבְדֶּ֑ךָ וְלָמָּ֤ה לֹא־
מָצָ֙אתִי֙ חֵ֣ן בְּעֵינֶ֔יךָ לָשׂ֖וּם אֶת־
מַשָּׂ֣א כָּל־הָעָ֣ם הַזֶּ֔ה עָלָֽי׃

11 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ לְמָא
אַבֵאישְׁתָּא לְעַבְדָּךְ וּלְמָא
לָא אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין קֳדָמָךְ
לְשַׁוָּאָה יָת מַטוּל כָּל עַמָּא
הָדֵין עֲלָי׃

11 And Moses said unto the Lord:
'Wherefore hast Thou dealt ill with
Thy servant? and wherefore have I
not found favour in Thy sight, that
Thou layest the burden of all this
people upon me?

12 הֲאָנֹכִ֤י הָרִ֙יתִי֙ אֶת־כָּל־הָעָ֣ם הַזֶּ֔ה אִם־אָנֹכִ֖י יְלִדְתִּ֑יהוּ כִּי־
תֹאמַ֤ר אֵלַי֙ שָׂאֵ֣הוּ בְחֵיקֶ֔ךָ
כַּאֲשֶׁ֤ר יִשָּׂא֙ הָאֹמֵ֣ן אֶת־הַיֹּנֵ֔ק עַל
הָאֲדָמָ֕ה אֲשֶׁ֥ר נִשְׁבַּ֖עְתָּ לַאֲבֹתָֽיו׃

12 הַאֲנָא קַבֵּילִית יָת כָּל עַמָּא הָדֵין אִם
בְּנֵי אִנּוּן דַּאֲמַרְתְּ לִי סוֹבַרְהִי
בְּתוּקְפָךְ כְּמָא דְּמְסוֹבַר
תּוּרְבְּנָא יָת יַנְקָא עַל אַרְעָא
דְּקַיֵּימְתָּא לַאֲבָהָתּוֹהִי׃

12 Have I conceived all this people?
have I brought them forth, that
Thou shouldest say unto me: Carry
them in thy bosom, as a
nursing-father carrieth the sucking
child, unto the land which Thou
didst swear unto their fathers?

13 מֵאַ֤יִן לִי֙ בָּשָׂ֔ר לָתֵ֖ת לְכָל־הָעָ֣ם
הַזֶּ֑ה כִּי־יִבְכּ֤וּ עָלַי֙ לֵאמֹ֔ר תְּנָה־
לָּ֖נוּ בָּשָׂ֥ר וְנֹאכֵֽלָה׃

13 מִנָּן לִי בִּשְׂרָא לְמִתַּן לְכָל עַמָּא
הָדֵין אֲרֵי בָּכִן עֲלַי לְמֵימַר הַב
לַנָא בִּשְׂרָא וְנֵיכוֹל׃

13 Whence should I have flesh to give
unto all this people? for they
trouble me with their weeping,
saying: Give us flesh, that we may
eat.

14 לֹֽא־אוּכַ֥ל אָנֹכִ֖י לְבַדִּ֑י לָשֵׂ֥את
אֶת־כָּל־הָעָ֣ם הַזֶּ֔ה כִּ֥י כָבֵ֖ד
מִמֶּֽנִּי׃

14 לֵית אֲנָא יָכֵיל בִּלְחוֹדַי
לְסוֹבָרָא יָת כָּל עַמָּא הָדֵין
אֲרֵי יַקִּיר מִנִּי׃

14 I am not able to bear all this people
myself alone, because it is too heavy
for me.

15 וְאִם־כָּ֣כָה אַתְּ־עֹשֶׂ֣ה לִ֔י הָרְגֵ֖נִי
נָ֣א הָרֹ֑ג אִם־מָצָ֤אתִי חֵן֙ בְּעֵינֶ֔יךָ
וְאַל־אֶרְאֶ֖ה בְּרָעָתִֽי׃ (פ)

15 וְאִם כְּדֵין אַתְּ עָבִיד לִי
קְטוֹלְנִי כְּעַן מִקְטָל אִם
אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין קֳדָמָךְ וְלָא
אֶחֱזֵי בִּבְשָׁתִי׃

15 And if Thou deal thus with me, kill
me, I pray Thee, out of hand, if I
have found favour in Thy sight; and
let me not look upon my
wretchedness.'

16 וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֶל־מֹשֶׁ֔ה אֶסְפָּה־
לִּ֥י שִׁבְעִ֛ים אִ֖ישׁ מִזִּקְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל
אֲשֶׁ֤ר יָדַ֙עְתָּ֙ כִּי־הֵ֣ם זִקְנֵ֣י הָעָ֔ם
וְשֹׁטְרָ֖יו וְלָקַחְתָּ֣ אֹתָ֔ם אֶל־אֹ֖הֶל
מוֹעֵ֑ד וְהִתְיַצְּב֥וּ שָׁ֖ם עִמָּֽךְ׃

16 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ קֳדָמַי
שִׁבְעִין גּוּבְרָא מִסָּבֵי יִשְׂרָאֵל
דִּידַעְתָּ אֲרֵי אִנּוּן סָבֵי עַמָּא
וְסָרְכוֹהִי וְתִדְבַּר יָתְהוֹן
לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִתְעַתְּדוּן תַּמָּן
עִמָּךְ׃

16 And the Lord said unto Moses:
'Gather unto Me seventy men of the
elders of Israel, whom thou
knowest to be the elders of the
people, and officers over them; and
bring them unto the tent of
meeting, that they may stand there
with thee.

(12) כי תאמר אלי. שאתה אומר אלי שאהיו כאומן הנושא התינוק והיכן אמר לו כן (שמות נג, לד) לך נשא את העם ואומר (שמות ו, יג) ויצום אל בני ישראל על מנת שיהיו סוכלים אותם ומחרפים אותם: על האדמה אשר נשבעת לאבותיו. אתה אומר לי לשאתם כאומן:

(15) ואם ככה את עשה לי. משם כתוב אל משה כנקבה כשהראהו הקב"ה הפורענות שהוא עתיד להביא עליהם על זאת אמר לפניו אם כן הרגני תחלה (ספרי נשא): ואל אראה ברעתי. נרעעתם היה לו לכתוב אלא שכינה הכתוב וזה אחד מתקוני סופרים נאורה לכיעור ולתקון לשון (מכילתא שירתא פ"י. תנחומא בשלח טז):

(16) אספה לי. הרי משובח לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לבדי והזקנים הרשעונים היכן היו והלא אף במצרים יצאו עמהם שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל אלא בשם שנתערבו אתו ורעויה היו מסיני לכך דכתיב (שמות כד, יא) ויחזו את האלהים שנהגו קלות ראש כנושך פתו ומדבר בפני המלך וזהו (שם) ויאכלו וישתו ולא רצה הקב"ה ליתן מחלוקת בעמו תורה ופרע להם כאן (תנחומא בהעלתך טז): אשר ידעת כי הם וגו'. לומר שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים במצרים

וְיָרַדְתִּי וְדִבַּרְתִּי עִמְּךָ שָׁם וְאָצַלְתִּי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׂמְתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ אִתְּךָ בְּמַשָּׂא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אַתָּה לְבַדֶּךָ׃

17 And I will come down and speak with thee there; and I will take of the spirit which is upon thee, and will put it upon them; and they shall bear the burden of the people with thee, that thou bear it not thyself alone.

וְאֶל־הָעָם תֹּאמַר הִתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר וַאֲכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרָיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וַאֲכַלְתֶּם׃

18 And say thou unto the people: Sanctify yourselves against to-morrow, and ye shall eat flesh; for ye have wept in the ears of the LORD, saying: Would that we were given flesh to eat! for it was well with us in Egypt; therefore the LORD will give you flesh, and ye shall eat.

לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּן וְלֹא יוֹמָיִם וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֲשֶׂרֶה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם׃

19 Ye shall not eat one day, nor two days, nor five days, neither ten days, nor twenty days;

עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־יֵצֵא מֵאַפְּכֶם וְהָיָה לָכֶם לְזָרָא יַעַן כִּי־מְאַסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וַתִּבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶּה יָצָאנוּ מִמִּצְרָיִם׃

20 but a whole month, until it come out at your nostrils, and it be loathsome unto you; because that ye have rejected the LORD who is among you, and have troubled Him with weeping, saying: Why, now, came we forth out of Egypt?'

וְאָצַלְתִּי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׂמְתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ אִתְּךָ בְּמַשָּׂא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אַתָּה לְבַדֶּךָ׃

17 וְאָצַלְתִּי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׂמְתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ אִתְּךָ בְּמַשָּׂא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אַתָּה לְבַדֶּךָ׃

וְאֶל־הָעָם תֹּאמַר הִתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר וַאֲכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרָיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וַאֲכַלְתֶּם׃

18 לְמָחָר וַאֲכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרָיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וַאֲכַלְתֶּם׃

לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּן וְלֹא יוֹמָיִם וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֲשֶׂרֶה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם׃

19 לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּן וְלֹא יוֹמָיִם וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֲשֶׂרֶה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם׃

עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־יֵצֵא מֵאַפְּכֶם וְהָיָה לָכֶם לְזָרָא יַעַן כִּי־מְאַסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וַתִּבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶּה יָצָאנוּ מִמִּצְרָיִם׃

20 עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־יֵצֵא מֵאַפְּכֶם וְהָיָה לָכֶם לְזָרָא יַעַן כִּי־מְאַסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וַתִּבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶּה יָצָאנוּ מִמִּצְרָיִם׃

בעבודת פרך והיו מרמרים עליהם ומוכים על ידם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל עמה יתמנו בגדולתן כדרך שנטערו בגרתן (ספרי נג): ולקחת אותם. קחם כדבריך משריכם שנתמניתם פרנסים על גויו של מקום: והתיצבו שם עמך. כדי שילמדו ישראל ויהגו בהם גדולה וכבוד וילמדו חביבין הלו שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקב"ה (ספרי שם):

(17) וירדתי. זו אחת מעשר ירידות הכתובות בתורה (שם נג): ודברתי עמך. ולא עמהם (שם): ואצלתי. כתרגומו ומרבי כמו (שמות כד, יא) ואל אצילי בני ישראל: ושמתי עליהם. למה משה דומה באותה שעה לנר שמונח על גבי מנורה והכל מדליקין הימנו ואין חוזר חסר כלום (ספרי שם): ונשאו אתך. התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח בני שהם טרחניס ומרגניס (שם נג): ולא תשא אתה לבדך. הרי משובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לבדי (ספרי):

(18) התקדשו. הזמינו עצמכם לפורענות וכן הוא אומר (ירמיה יב, ג) והקדישם ליום הריגה (ספרי נד):

(20) עד חדש ימים. זו בכשרים שמתמלין על מטותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה ובורעים הוא אומר (להלן נג) הבשר עודנו בין שניהם כך היא שנויה בספרי (נד) שנויה במכילתא (ויסע פ"ג. יומא עה, ב) שנויה חילוף הרשעים אוכלין ומלטערין שלשים יום והכשרים הבשר עודנו בין שניהם: עד אשר יצא מאפכם. כתרגומו די תקונון ביה יהא דומה לכם כחילו שלמתם ממנו יותר מדאי עד שיוצא ונגעל לאוזן דרך הפה: והיה לכם לזרא. שתהיו מרחקין אותו יותר ממה שקרבתם (ספרי שם) ובדברי רבי משה הלרשן רמיתי שיש לשון שקורין לחרב זרא: את ה׳ אשר בקרבכם. אף לא שנטעתי שכינתי ביניכם לא גבה לבבכם לכל הדברים הללו (שם):

21 וַיֹּ֣אמֶר מֹשֶׁ֗ה שֵׁשׁ־מֵא֤וֹת אֶ֙לֶף֙ רַגְלִ֣י הָעָ֔ם אֲשֶׁ֥ר אָנֹכִ֖י בְּקִרְבּ֑וֹ וְאַתָּ֣ה אָמַ֔רְתָּ בָּשָׂר֙ אֶתֵּ֣ן לָהֶ֔ם וְאָכְל֖וּ חֹ֥דֶשׁ יָמִֽים׃

וַאֲמַר מֹשֶׁה שֵׁית מְאָה אַלְפִין גּוּבְרָא רַגְלָאָה עַמָּא דְּאֶנָא בֵּינֵיהוֹן וְאַתְּ אֲמַרְתְּ בְּשָׂרָא אֶתֵּין לְהוֹן וְיֵכְלוּן יַרַח יוֹמִין׃

21 And Moses said: 'The people, among whom I am, are six hundred thousand men on foot; and yet Thou hast said: I will give them flesh, that they may eat a whole month!

22 הֲצֹ֤אן וּבָקָר֙ יִשָּׁחֵ֣ט לָהֶ֔ם וּמָצָ֖א לָהֶ֑ם אִם־אֶ֨ת־כָּל־דְּגֵ֤י הַיָּם֙ יֵאָסֵ֣ף לָהֶ֔ם וּמָצָ֖א לָהֶֽם׃ (פ)

הַעָאן וְתוֹרִין יִתְנַכְסוּן לְהוֹן הַיְסַפְּקוּן לְהוֹן אִם יָת כָּל נוּנֵי יַמָּא יִתְכַּנְשׁוּן לְהוֹן הַיְסַפְּקוּן לְהוֹן׃

22 If flocks and herds be slain for them, will they suffice them? or if all the fish of the sea be gathered together for them, will they suffice them?'

23 וַיֹּ֥אמֶר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֑ה הֲיַ֣ד יְהוָ֔ה תִּקְצָ֔ר עַתָּ֥ה תִרְאֶ֖ה הֲיִקְרְךָ֥ דְבָרִ֖י אִם־לֹֽא׃

יא

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הֲמֵימְרָא דַּיְיָ מִתְעַכַּב כְּעַן תֶּחֱזֵי הֵיעָרְעָנָךְ פִּתְגָמִי אִם לָא׃

23 And the LORD said unto Moses: 'Is the LORD's hand waxed short? now shalt thou see whether My word shall come to pass unto thee or not.'

24 וַיֵּצֵ֣א מֹשֶׁ֔ה וַיְדַבֵּ֖ר אֶל־הָעָ֑ם אֵ֚ת דִּבְרֵ֣י יְהוָ֔ה וַיֶּאֱסֹ֞ף שִׁבְעִ֤ים אִישׁ֙ מִזִּקְנֵ֣י הָעָ֔ם וַיַּעֲמֵ֖ד אֹתָ֑ם סְבִיבֹ֖ת הָאֹֽהֶל׃

וּנְפַק מֹשֶׁה וּמַלֵּיל עִם עַמָּא יָת פִּתְגָמַיָּא דַּיְיָ וּכְנַשׁ שִׁבְעִין גּוּבְרָא מְסָבֵי עַמָּא וַאֲקֵים יָתְהוֹן סְחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁכְּנָא׃

24 And Moses went out, and told the people the words of the LORD; and he gathered seventy men of the elders of the people, and set them round about the Tent.

25 וַיֵּ֤רֶד יְהוָה֙ ׀ בֶּֽעָנָ֔ן וַיְדַבֵּ֖ר אֵלָ֑יו וַיָּ֣אצֶל מִן־הָר֣וּחַ אֲשֶׁר֮ עָלָיו֒ וַיִּתֵּ֣ן עַל־שִׁבְעִ֣ים אִ֔ישׁ הַזְּקֵנִ֖ים וַיְהִ֣י כְּנ֤וֹחַ עֲלֵיהֶם֙ הָר֣וּחַ וַיִּתְנַבְּא֔וּ וְלֹ֥א יָסָֽפוּ׃

וְאִתְגְּלִי יְיָ בַּעֲנָנָא וּמַלֵּיל עִמֵּיהּ וְרַבִּי מִן רוּחָא דַּעֲלוֹהִי וִיהַב עַל שִׁבְעִין גּוּבְרָא סָבַיָּא וַהֲוָת כַּד שְׁרַת עֲלֵיהוֹן רוּחַ נְבוּאָה וּמִתְנַבְּאָן וְלָא פְּסִקִין׃

25 And the LORD came down in the cloud, and spoke unto him, and took of the spirit that was upon him, and put it upon the seventy elders; and it came to pass, that, when the spirit rested upon them, they prophesied, but they did so no more.

(21) שש מאות אלף רגלי. לפי שהם למנות את הפרט שלשת אלפים היתירים. ורבי משה הדרשן פירש שלפי גובה מזון שיגלו ממנה׳ס׃

(22) הצאן ובקר ישחט. זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו (ר״ה יח, ב) רבי עקיבא אומר שם מאות אלף רגלי ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים הצאן ובקר וגו׳ הכל כמשמעו מי יספיק להם כענין שנאמר (ויקרא כה, כו) ומצא כדי גמולתו ומיזו קשה זו או (במדבר כ, י) שמעו נא המורים אלא לפי שלא אמר ברכים חיסך לו הכתוב ולא נפרע ממנו וזו של מריבה היתה בגלוי לפיכך לא חיסך לו הכתוב. רבי שמעון אומר שם ושלוש לא עלתה על דעתו של אותו נדיק כך מי שכתוב בו (שם יב, ז) בכל ביתי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק בנו אלא כך אמר שם שש מאות אלף רגלי וגו׳ ואתה אמרת בשר אתן להם ימים ואחר כך תהרוג אומה גדולה כזו הצאן ובקר ישחט להם כדי שיהרגו ותהא מכילה זו מספקתן עד עולם וכי שבחך הוא זה אומרים לו לאמור טול כור שעורים ונאמוך לאשך הקב״ה ואם לא תתן יאמרו שקללה ידי הטוב בעיניך ויד ה׳ תקלר בעיניהם יאבדו הם ואלו תהי כיונק בהם ואל תהי ידי קללה לפניהם אפילו שעה אחת (תוספתא סוטה ו, ז):

(23) עתה תראה היקרך דברי. רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאינן מבקשים אלא עלילה לא תספיק להם סופן לדון אחריך אם אתה נותן להם בשר בהמה גסה יאמרו דקה בקשנו ואם אתה נותן להם דקה יאמרו גסה בקשנו היה ועוף בקשנו דגים ומגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקללה ידי (שם) אמר לפניו הריני הולך ומפייסין אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא יאמרו לך הלך משה לפייסין (זה קאי גם לרש״י לעיל) אמר להם היד ה׳ תקלר (תהלים עח, כ) הן הכה צור ויזובו מים וגו׳ הגם לחם יוכל תת אמרו פשרה היא זו אין בו כח למלאות שלחנו וזהו שנאמר וילע משה וידבר אל העם כיון שלא שמעו לו ויאמר שבעים איש וגו׳ (ספרי נה):

וַיִּשָּׁאֲרוּ שְׁנֵי־אֲנָשִׁים ׀ בַּמַּחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד ׀ אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מֵידָד וַתָּנַח עֲלֵהֶם הָרוּחַ וְהֵמָּה בַּכְּתֻבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֹהֱלָה וַיִּתְנַבְּאוּ בַּמַּחֲנֶה׃

26 But there remained two men in the camp, the name of the one was Eldad, and the name of the other Medad; and the spirit rested upon them; and they were of them that were recorded, but had not gone out unto the Tent; and they prophesied in the camp.

וַיָּרָץ הַנַּעַר וַיַּגֶּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמֵידָד מִתְנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה׃

27 And there ran a young man, and told Moses, and said: 'Eldad and Medad are prophesying in the camp.'

וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מְשָׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחֻרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי מֹשֶׁה כְּלָאֵם׃

28 And Joshua the son of Nun, the minister of Moses from his youth up, answered and said: 'My lord Moses, shut them in.'

וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הַמְקַנֵּא אַתָּה לִי וּמִי יִתֵּן כָּל־עַם יְהוָה נְבִיאִים כִּי־יִתֵּן יְהוָה אֶת־רוּחוֹ עֲלֵיהֶם׃

29 And Moses said unto him: 'Art thou jealous for my sake? would that all the LORD's people were prophets, that the LORD would put His spirit upon them! '

שביעי וַיֵּאָסֵף מֹשֶׁה אֶל־הַמַּחֲנֶה הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

30 And Moses withdrew into the camp, he and the elders of Israel.

וְרוּחַ נָסַע מֵאֵת יְהוָה וַיָּגָז שַׂלְוִים מִן־הַיָּם וַיִּשֹּׁשׁ עַל־הַמַּחֲנֶה כְּדֶרֶךְ יוֹם כֹּה וּכְדֶרֶךְ יוֹם כֹּה סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה וּכְאַמָּתַיִם עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ׃

31 And there went forth a wind from the LORD, and brought across quails from the sea, and let them fall by the camp, about a day's journey on this side, and a day's journey on the other side, round about the camp, and about two cubits above the face of the earth.

(25) ולא יספו. לפי נתנבאו אלמד אותו היום לנבוא כך מפורש בספרי (סט) ומונקלוס תרגם ולפי פסקה נבואה מסס:

(26) וישארו שני אנשים. מאותן שנבחרו ממרו מיין אלו כלמין לגדולה זו (ספרי. תנחומא בהעלתך יג): והמה בכתבים. במנורריים שבסס לסנהדרין וכתבו כולם נקובים בשמות ועל ידי גורל לפי שהשטון עולה לי"ב שבטיס ששה עשר לכל שבט ושבט חוץ משני שבטיס שמין מגיע אלייסס אלא ממשה ממשה למר משה אין שבט שומע לי לפחות משבטו זקן אחד מה עשה נטל ע"ב פתקין וכתב על שבעיס זקן ועל שניס חלק וברר מכל שבט ושבט ששה והיו ע"ב אמר להס טלו פתקיכס מתוך קלפי מי שעלה גידו זקן נתקדש ומי שעלה בידו חלק אמר לו המקום לפי חפץ בך (ספרי לה):

(27) וירץ הנער. יש מומריס גרשום בן משה היה (תנחומא סט):

(28) כלאם. הטל עליהס צרכי צבור והס כליס מאליהס. דבר אחר תנס אל בית הכלא לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ (סנהדרין יז, ב. ספרי נו-נה):

(29) המקנא אתה לי. הקנאתי אתה לי הקנאתי אתה מקנא: לי. כמו בשבילי כל לשון קנאה אלס הנותן לב על הדבר או לנקום או לעזור מנפרמנ"ט בלע"ז ומוזז בעובי המשפט:

(30) ויאסף משה. מפתח אהל מועד: אל המחנה. נכנסו שיש לאהלו: ויאסף. לשון כניסה אל הבית כמו (דברים כב, ג) ואספתו אל תוך ביתך. ומצינו לכולס (תהלים לט, ז) יצבור ולא ידע מי אוספס מלמד שלא הבית עליהס פורענות עד שנכנסו הצדיקים שיש לאהלו (ספרי נו):

וַיָּקָם הָעָם כָּל־הַיּוֹם הַהוּא וְכָל־הַלַּיְלָה וְכָל־יוֹם הַמָּחֳרָת וַיַּאַסְפוּ אֶת־הַשְּׂלָו הַמַּמְעִיט אָסַף עֲשָׂרָה חֲמָרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שָׁטוֹחַ סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה׃

32 And the people rose up all that day, and all the night, and all the next day, and gathered the quails; he that gathered least gathered ten heaps; and they spread them all abroad for themselves round about the camp.

הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם טֶרֶם יִכָּרֵת וְאַף יְהוָה חָרָה בָּעָם וַיַּךְ יְהוָה בָּעָם מַכָּה רַבָּה מְאֹד׃

33 While the flesh was yet between their teeth, ere it was chewed, the anger of the Lord was kindled against the people, and the Lord smote the people with a very great plague.

וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת הַתַּאֲוָה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמִּתְאַוִּים׃

34 And the name of that place was called Kibroth-hattaavah, because there they buried the people that lusted.

מִקִּבְרוֹת הַתַּאֲוָה נָסְעוּ הָעָם חֲצֵרוֹת וַיִּהְיוּ בַּחֲצֵרוֹת׃ (פ)

35 From Kibroth-hattaavah the people journeyed unto Hazeroth; and they abode at Hazeroth.

XII וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל־אֹדוֹת הָאִשָּׁה הַכֻּשִׁית אֲשֶׁר לָקָח כִּי־אִשָּׁה כֻּשִׁית לָקָח׃

XII And Miriam and Aaron spoke against Moses because of the Cushite woman whom he had married; for he had married a Cushite woman.

2 וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אַךְ־בְּמֹשֶׁה דִּבֶּר יְהוָה הֲלֹא גַם־בָּנוּ דִבֵּר וַיִּשְׁמַע יְהוָה׃

2 And they said: 'Hath the Lord indeed spoken only with Moses? hath He not spoken also with us?' And the Lord heard it.—

(31) ויגז. ויפרים וכן (תהלים ל, י) כי גז חיש וכן (עמוס ח, יב) נגוזו ועבר: ויטש. ויפשוט כמו (שמואל־ב ל, טז) והנם נטושים על פני כל הארץ (יחזקאל לט, ה) ועטפתיך המדברה: וכאמתים. פורמות בגובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי שלא יהא טורח בשפיפתן לא להגביה ולא לשמות (ספרי נז):

(32) הממעיט. מי שאסף פחות מכולם העליס והחגריס אסף עשרה חמרים: וישטחו. עשו לומן משטיחין משטיחין (שם נח):

(33) טרם יכרת. כתרגומו עד לא פסק. דבר אחר אינו מספיק לפוסקו בשיניו עד שנשמתו יוצאה (שם נז):

(1) ותדבר. אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר (בראשית מב, ל) דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות ואין אמירה בכל מקום אלא לשון מתונים וכן הוא אומר (בראשית יט, ז) ויאמר אל נא אחי תרעו (במדבר יב, ו) ויאמר שמעו נא דברי (ספרי נטו). כל נא לשון בקשה: ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה בדבור תחלה לפיכך הקדימה הכתוב תחלה ומניין היתה יודעת מריס שפירש משה מן האשה רבי נתן אומר מריס היתה בלה בשעה שנאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה כיון ששמעה לפורה אמרה אוי לנשותיהן של אלו אם משה נזקקים לנבואה שיהיו פורשין מנשותיהן מנשותיהן כדרך שפירש בעלי ממני ומשה ידעה מריס והגידה לאהרן ומה מריס שלא נתכוונה לגנותו כך נענשה ק"ו למספר בגנותו של חבירו (ספרי שם):

האשה הכשית. מגיד שהכל מודים ביפיה כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי (שם): כושית. בגימטריא יפת מראה (תנחומא נו, יג): על אדות האשה. על אודות גירושיה: כי אשה כשית לקח. מה תלמוד לומר שלא יש לך אשה נאה ביפיה ואינה נאה במעשיה במעשיה ולא ביפיה אבל זאת נאה בכל: האשה הכשית. על שם נויה נקראת כושית כאדם הקורא את בנו נאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין הרע (שם): כי אשה כשית לקח. ועתה גרשה (שם):

(2) הרק אך. עמו לבדו דבר ה׳: הלא גם בנו דבר. ולא פירשנו מדרך ארץ (ספרי ק):

3 וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ (ס)

3 וגוּבְרָא מֹשֶׁה עַנְוְתָן לַחְדָּא מִכֹּל אֱנָשָׁא דְּעַל אַפֵּי אַרְעָא׃

3 Now the man Moses was very meek, above all the men that were upon the face of the earth.—

4 וַיֹּאמֶר יְהוָה פִּתְאֹם אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־מִרְיָם צְאוּ שְׁלָשְׁתְּכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלָשְׁתָּם׃

4 וַאֲמַר יְיָ בְּתִכּיף לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וּלְמִרְיָם פּוּקוּ תְּלָתֵיכוֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וּנְפַקוּ תְּלָתֵיהוֹן׃

4 And the LORD spoke suddenly unto Moses, and unto Aaron, and unto Miriam: 'Come out ye three unto the tent of meeting.' And they three came out.

5 וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֹד פֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אַהֲרֹן וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם׃

5 וְאִתְגְּלִי יְיָ בְּעַמּוּדָא דַּעֲנָנָא וְקָם בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא וּקְרָא אַהֲרֹן וּמִרְיָם וּנְפַקוּ תַּרְוֵיהוֹן׃

5 And the LORD came down in a pillar of cloud, and stood at the door of the Tent, and called Aaron and Miriam; and they both came forth.

6 וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ־נָא דְבָרָי אִם־יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם יְהוָה בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע בַּחֲלוֹם אֲדַבֶּר־בּוֹ׃

6 וַאֲמַר שְׁמַעוּ כְעַן פִּתְגָמָי אִם יְהוֹן לְכוֹן נְבִיין אֲנָא יְיָ בְּחֶזְיוֹן אֶנָא מִתְגְּלֵי לְהוֹן בְּחֶלְמִין אֲנָא מְמַלֵּיל עִמְּהוֹן׃

6 And He said: 'Hear now My words: if there be a prophet among you, I the LORD do make Myself known unto him in a vision, I do speak with him in a dream.

7 לֹא־כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא׃

7 לָא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל עַמִּי מְהֵימָן הוּא׃

7 My servant Moses is not so; he is trusted in all My house;

8 פֶּה אֶל־פֶּה אֲדַבֶּר־בּוֹ וּמַרְאֶה וְלֹא בְחִידֹת וּתְמֻנַת יְהוָה יַבִּיט וּמַדּוּעַ לֹא יְרֵאתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְמֹשֶׁה׃

8 מַמְלַל עִם מַמְלַל מַלִּילְנָא עִמֵּיהּ בְּחֵיזוּ וְלָא בְּחֶדְוָן וּבִדְמוּת יְקָרָא דַּיְיָ מִסְתַּכַּל וּמָדִין לָא דְחֵילְתּוּן לְמַלָּלָא בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה׃

8 with him do I speak mouth to mouth, even manifestly, and not in dark speeches; and the similitude of the LORD doth he behold; wherefore then were ye not afraid to speak against My servant, against Moses?'

(3) ענו. שפל ונכנע׃

(4) פתאום. נגלה עליהם פתאום והם טמאים בדרך ארץ והיו נועצים מיס מיס להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחר שנגלית עליו שכינה תדיר ואין עת קבועה לדבור (תנחומא סט)׃ צאו שלשתכם. מגיד שמשלחן נקראו בדבור אחד מה שמי מפסיר לפה לומר ולאזן לשמוע (ספרי קג)׃

(5) בעמוד ענן. יצא יחידי שלא כמדת בשר ודם בשר ודם כשיוצא למלחמה יוצא בשלוכלוסין וכשיוצא לשלום יוצא בשלוכלוסין מעוטים ומדת הקב"ה יוצא למלחמה יחידי שנאמר (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה ויוצא לשלום בשלוכלוסין שנאמר (תהלים סח, יח) רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (ספרי סט)׃ ויקרא אהרן ומרים. שיהיו נמשכין ויוצאין מן החצר לקראת הדבור (שם)׃ ויצאו שניהם. ומפני מה משכן והפרידן ממשה לפי שתומרים מקנא שאשתו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו וכן מצינו בנח שלא בפניו נאמר (בראשית ו, ט) ויש לדיק תמים ובפניו נאמר (שם ז, ו) כי אותך ראיתי לדיק לפני. דבר אחר שלא ישמע בגזיפתו של אהרן (ספרי שם)׃

(6) שמעו נא דברי. יש נ שלא בפה בקשה (ספרי קג)׃ אם יהיה נביאכם. שם יהיו לכם נביאים׃ ה׳ במראה אליו אתודע. שכינת שמי אין נגלית עליו בשאפקלריא המאירה שלא בחלום וחזיון׃

(8) פה אל פה. ממרתי לו לפרוש מן האשה והיכן ממרתי לו בסיני (דברים ה, כז) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי (ספרי. תנחומא טו, יג)׃ ומראה ולא בחידות. ומראה זה מלאה דבור. שאני מפרש לו דבורי במלאית פניס שבו ואיני קוסתו בחידות כענין שנאמר ליחזקאל (יחזקאל יז, ג) חוד חידה וגו'. יכול מלאה שכינה תלמוד לומר (שמות לג, כ) לא תוכל לראות את פני (ספרי קג)׃ ותמנת ה׳ יביט. זה מלאה מחוריס כענין שנאמר (שמות לג, כג)

9 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בָּם וַיֵּלַךְ׃
וּתְקֵיף רוּגְזָא דַיְיָ בְּהוֹן וְאִסְתַּלַק׃
9 And the anger of the Lord was kindled against them; and He departed.

10 וְהֶעָנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וְהִנֵּה מִרְיָם מְצֹרַעַת כַּשָּׁלֶג וַיִּפֶן אַהֲרֹן אֶל־מִרְיָם וְהִנֵּה מְצֹרָעַת׃
וַעֲנָנָא אִסְתַּלַק מֵעִלָּוֵי מַשְׁכְּנָא וְהָא מִרְיָם חָוְרָא כְּתַלְגָּא וְאִתְפְּנִי אַהֲרֹן לְוָת מִרְיָם וְהָא סְגִירָא׃
10 And when the cloud was removed from over the Tent, behold, Miriam was leprous, as white as snow; and Aaron looked upon Miriam; and, behold, she was leprous.

11 וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנִי אַל־נָא תָּשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר חָטָאנוּ׃
וַאֲמַר אַהֲרֹן לְמֹשֶׁה בְּבָעוּ רְבּוֹנִי לָא כְעַן תְּשַׁוֵּי עֲלַנָא חוֹבָא דְּאִטְפַּשְׁנָא וְדִסְרַחְנָא׃
11 And Aaron said unto Moses: 'Oh my lord, lay not, I pray thee, sin upon us, for that we have done foolishly, and for that we have sinned.

12 אַל־נָא תְהִי כַּמֵּת אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִמּוֹ וַיֵּאָכֵל חֲצִי בְשָׂרוֹ׃
לָא כְעַן תִּתְרַחַק דָּא מִבִּינָנָא אֲרֵי אֶחָתָנָא הִיא צַלִּי כְעַן עַל בִּשְׂרָא מִיתָא הָדֵין דְּבַהּ וְיִתַּסֵּי׃
12 Let her not, I pray, be as one dead, of whom the flesh is half consumed when he cometh out of his mother's womb.'

13 וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר אֵ֖ל נָ֣א רְפָ֣א נָ֔א לָ֑הּ׃ (פ)
וְצַלִּי מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ לְמֵימַר אֱלָהָא בְּבָעוּ אַסִּי כְעַן יָתַהּ׃
13 And Moses cried unto the Lord, saying: 'Heal her now, O God, I beseech Thee.'

ורלית את מחורי (ספרי שם): בעבדי במשה. אינו אומר כעבדי משה אלא כעבדי משה כעבדי אף על פי שאינו משה במשה אפילו אינו עבדי כדאי הייתם לירא מפניו וכל שכן שהוא עבדי ועבד מלך מלך היה לכם לומר אין המלך מוהבו חנם ואם תאמרו מיני מכיר במעשיו זו קשה מן הרשאונה (שם. תנחומא שם):

(9) ויחר אף ה׳ בם וילך. מאחר שהודיעם שרמונם גזר עליהם נדוי קל ומומר לבשר ודם שלא יכעוס על מחירו עד שיודיענו שרמונו (ספרי קד. תנחומא שם):

(10) והענן סר. ומאחר כך והנה מריס מצורעת כשלג משל למלך שאמר לפדגוג רדה את בני מצל לא תרדנו עד שאלך מאצלך שרחמי עליו (ספרי קה. תנחומא שם):

(11) נואלנו. כתרגומו לשון חויל:

(12) אל נא תהי. לחומנו זו: כמת. שהמצורע חשוב כמת מה מת מטמא בגיעה אף מצורע מטמא בגיעה (נדרים סד, ב. ספרי שם. תנחומא שם): אשר בצאתו מרחם אמו. למנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב וכן אלי בשרנו אלי בשרנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב לשר מאחר שיצאה מרחם אמנו היה לנו כאילו נאכל אלי בשרנו כענין שנאמר (ברחשית לז, כז) כי אחינו בשרנו הוא (ספרי שם. תנחומא שם) ולפי משמעו אף הוא נראה כן אין ראוי לאת להניח את אחותו להיות כמת: אשר בצאתו. מאחר שיצא זה מרחם אמו אל זה שיש כח בידו לעזור ואינו עוזרו הרי נאכל אלי בשרו שאחיו בשרו הוא. דבר אחר אל תהי כמת שאין רופאה בתפלה מי מסגירה ומי מטהרה אלי אי אפשר לרחותה שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים וכהן אחר אין בעולם וזהו שאר בנאתו מרחם אמו (תנחומא שם):

(13) אל נא רפא נא לה. בא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשואל דבר מחבירו צריך לומר שניס או שלשה דברי תחנונים ואחר כן יבקש שאלותיו (ספרי שם. תנחומא שם): לאמר. מה תלמוד לומר לאמר לו השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו עד שהשיבו ואפילו ירק ירק וגו' רבי אלעזר בן עזריה אומר בל' מקומות בקש משה מלפני הקב"ה להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לאו. כיוצא בו (שמות ו, יב) וילבר משה לפני ה' לאמר וגו' מה תלמוד לומר לאמר השיבני אם גואלתם אתה אם לאו עד שהשיבו עתה תראה וגו'. כיוצא בו (במדבר כז, טו) וילבר משה אל ה' לאמר יפקד ה' אלהי הרוחות לכל בשר. כיוצא בו (דברים ג, כג) ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר השיבו רב לך (ספרי שם): רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בתפלה אלא יהיו ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד ומרבה בתפלה. (דבר אחר אלא יאמרו ישראל בשביל אחותו הוא מאריך בתפלה אבל בשבילנו אינו מאריך בתפלה) (ספרי שם. תנחומא שם):

מפטיר	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים תִּסָּגֵר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף׃	וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאִלּוּ אֲבוּהָ מְנָוָף נְזַף בַּהּ הֲלָא תִתְכְּלֵים שִׁבְעָא יוֹמִין תִּסְתְּגַר שִׁבְעָא יוֹמִין מִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא וּבָתַר כֵּן תִּתְכְּנֵישׁ׃	14 And the LORD said unto Moses: 'If her father had but spit in her face, should she not hide in shame seven days? let her be shut up without the camp seven days, and after that she shall be brought in again.'
15	וַתִּסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד־הֵאָסֵף מִרְיָם׃	וְאִסְתְּגַרַת מִרְיָם מִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא שִׁבְעָא יוֹמִין וְעַמָּא לָא נְטַל עַד דְּאִתְכְּנִישַׁת מִרְיָם׃	15 And Miriam was shut up without the camp seven days; and the people journeyed not till Miriam was brought in again.
קלו פסוקים	וְאַחַר נָסְעוּ הָעָם מֵחֲצֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר פָּארָן׃ (פ)	וּבָתַר כֵּן נְטָלוּ עַמָּא מֵחֲצֵרוֹת וּשְׁרוֹ בְּמַדְבְּרָא דְּפָארָן׃	16 And afterward the people journeyed from Hazeroth, and pitched in the wilderness of Paran.

The Haftarah is Zechariah 2:14 – 4:7 on page 189.

שלח לך יב	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃	וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃	XIII And the LORD spoke unto Moses, saying:
2	שְׁלַח־לְךָ אֲנָשִׁים וְיָתֻרוּ אֶת־אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמַטֵּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלָחוּ כֹּל נָשִׂיא בָּהֶם׃	שְׁלַח לָךְ גּוּבְרִין וְיַאֲלְלוּן יָת אַרְעָא דִּכְנַעַן דַּאֲנָא יָהֵיב לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל גּוּבְרָא חַד גּוּבְרָא חַד לְשִׁבְטָא דַּאֲבָהָתוֹהִי תִּשְׁלְחוּן כֹּל רַבָּא דִּבְהוֹן׃	2 'Send thou men, that they may spy out the land of Canaan, which I give unto the children of Israel; of every tribe of their fathers shall ye send a man, every one a prince among them.'
3	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּארָן עַל־פִּי יְהוָה כֻּלָּם אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵמָּה׃	וּשְׁלַח יָתְהוֹן מֹשֶׁה מִמַּדְבְּרָא דְּפָארָן עַל מֵימְרָא דַּיְיָ כּוּלְהוֹן גּוּבְרִין רֵישֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִנּוּן׃	3 And Moses sent them from the wilderness of Paran according to the commandment of the LORD; all of them men who were heads of the children of Israel.
וְזֹאת	וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם לְמַטֵּה רְאוּבֵן שַׁמּוּעַ בֶּן־זַכּוּר׃	וְאִלֵּין שְׁמָהָתְהוֹן לְשִׁבְטָא דִּרְאוּבֵן שַׁמּוּעַ בַּר זַכּוּר׃	4 And these were their names: of the tribe of Reuben, Shammua the son of Zaccur.

(14) ואביה ירק ירק בפניה. ומה תניה הרחה לה פניס זועפות הלוי תכלס שבעת ימים קל וחומר לשכינה י"ד יוס הלוי ויו לבא מן הדין להיות כנדון לפיכך לף בגזיפתי תסגר שבעת ימים (ב"ק כה, ו). ספרי קו): ואחר תאסף. תומר לוני כל הסיפות האמורות במלורעים על שם שהוא משולש ממון למחנה וכשהוא נרפע נאסף אל המחנה כתוב בו סיפה לשון הכנסה:

(15) והעם לא נסע. זה הכבוד תלק לה המקום בשביל שעה אחת שהמתינה למשה כשהושלך ליאור שנאמר (שמות ג, ד) ותתנצ תאותו מרחוק וגו' (סוטה ט, ב):

(2) שלח לך אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה בחייה ורשעים הללו רחו ולא לקחו מוסר (במדבר רבה. תנחומא שלח ה): שלח לך. לדעתך אני אומר לך אס תרלה שלח לפי שאתו יהרלו בחלל ולא לקחו מוסר (דברים ט, כג) נשלחה מנשים לפניו כמה שנאמר (שם) ותקרבון אלי כלכס וגו' ומשה נמלך בשכינה אמר אני אומרתי להס שהיא טובה שנאמר (שמות ג, יז) ועלה אתכס מעני מלריס וגו' חייסס שאני נותן להס מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה (במדבר רבה. סוטה לד, ב. תנחומא שם):

(3) על פי ה׳. ברשותו שלא עכב על ידו: כלם אנשים. כל מנשים שבמקרא לשון חשיבות ומותה שעה כשרים היו (במ"ר טז, ה):

5	לְמַטֵּה שִׁמְעוֹן שָׁפָט בֶּן־חוֹרִי׃	לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן שָׁפָט בַּר חוֹרִי׃	5 Of the tribe of Simeon, Shaphat the son of Hori.
6	לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה׃	לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה׃	6 Of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.
7	לְמַטֵּה יִשָּׂשכָר יִגְאָל בֶּן־יוֹסֵף׃	לְשִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר יִגְאָל בַּר יוֹסֵף׃	7 Of the tribe of Issachar, Igal the son of Joseph.
8	לְמַטֵּה אֶפְרָיִם הוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן׃	לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בַּר נוּן׃	8 Of the tribe of Ephraim, Hoshea the son of Nun.
9	לְמַטֵּה בִנְיָמִן פַּלְטִי בֶּן־רָפוּא׃	לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִין פַּלְטִי בַּר רָפוּא׃	9 Of the tribe of Benjamin, Palti the son of Raphu.
10	לְמַטֵּה זְבוּלֻן גַּדִּיאֵל בֶּן־סוֹדִי׃	לְשִׁבְטָא דִזְבוּלוּן גַּדִּיאֵל בַּר סוֹדִי׃	10 Of the tribe of Zebulun, Gaddiel the son of Sodi.
11	לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶּן־סוּסִי׃	לְשִׁבְטָא דְיוֹסֵף לְשִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה גַּדִּי בַּר סוּסִי׃	11 Of the tribe of Joseph, namely, of the tribe of Manasseh, Gaddi the son of Susi.
12	לְמַטֵּה דָּן עַמִּיאֵל בֶּן־גְּמַלִּי׃	לְשִׁבְטָא דְדָן עַמִּיאֵל בַּר גְּמַלִּי׃	12 Of the tribe of Dan, Ammiel the son of Gemalli.
13	לְמַטֵּה אָשֵׁר סְתוּר בֶּן־מִיכָאֵל׃	לְשִׁבְטָא דְאָשֵׁר סְתוּר בַּר מִיכָאֵל׃	13 Of the tribe of Asher, Sethur the son of Michael.
14	לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחְבִּי בֶּן־וָפְסִי׃	לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי נַחְבִּי בַּר וָפְסִי׃	14 Of the tribe of Naphtali, Nahbi the son of Vophsi.
15	לְמַטֵּה גָּד גְּאוּאֵל בֶּן־מָכִי׃	לְשִׁבְטָא דְגָד גְּאוּאֵל בַּר מָכִי׃	15 Of the tribe of Gad, Geuel the son of Machi.
16	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן יְהוֹשֻׁעַ׃	אִלֵּין שְׁמָהָת גּוּבְרַיָּא דִשְׁלַח מֹשֶׁה לְאַלָּלָא יָת אַרְעָא וּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בַּר נוּן יְהוֹשֻׁעַ׃	16 These are the names of the men that Moses sent to spy out the land. And Moses called Hoshea the son of Nun Joshua.
17	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לָתוּר אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עֲלוּ זֶה בַּנֶּגֶב וַעֲלִיתֶם אֶת־הָהָר׃	וּשְׁלַח יָתְהוֹן מֹשֶׁה לְאַלָּלָא יָת אַרְעָא דִכְנָעַן וַאֲמַר לְהוֹן סַקוּ דָא בְּדָרוֹמָא וְתִסְקוּן לְטוּרָא׃	ישראל 17 And Moses sent them to spy out the land of Canaan, and said unto them: 'Get you up here into the South, and go up into the mountains;

(16) ויקרא משה להושע וגו׳. התפלל עליו יה יושיעך מעצת מרגלים (במ״ר. סוטה שם):

(17) עלו זה בנגב. הוא היה הפסוקת של ארץ ישראל שכן דרך המגרים מרגלין את הפסולת תחלה ומאחר כך מרגלין את הטוב (תנחומא שלח ו):

וּרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מַה־הִוא
וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֶחָזָק
הוּא הָרָפֶה הַמְעַט הוּא אִם־
רָב׃

וְתַחְזוֹן יָת אַרְעָא מָא הִיא וְיָת
עַמָּא דְיָתֵיב עֲלַהּ הֲתַקִּיף הוּא
אִם חַלָּשׁ הֲזָעֵיר הוּא אִם סַגִּי׃

18 and see the land, what it is; and the people that dwelleth therein, whether they are strong or weak, whether they are few or many;

וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהּ
הֲטוֹבָה הִוא אִם־רָעָה וּמָה
הֶעָרִים אֲשֶׁר־הוּא יוֹשֵׁב בָּהֶנָּה
הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים׃

וּמָא אַרְעָא דְהוּא יָתֵיב בַּהּ
הֲטָבָא הִיא אִם בִּישָׁא וּמָא
קִרְוַיָּא דְהוּא יָתֵיב בְּהוֹן
הֲבְפַצְחִין אִם בְּכַרְכִין׃

19 and what the land is that they dwell in, whether it is good or bad; and what cities they are that they dwell in, whether in camps, or in strongholds;

וּמָה הָאָרֶץ הַשְּׁמֶנָה הִוא
אִם־רָזָה הֲיֵשׁ־בָּהּ עֵץ אִם־אַיִן
וְהִתְחַזַּקְתֶּם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרִי
הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יְמֵי בִּכּוּרֵי
עֲנָבִים׃

וּמָא אַרְעָא הֲעַתִּירָא הִיא אִם
מְסָכֵינָא הַאִית בַּהּ אִילָנִין אִם
לָא וְתִתְקַפוּן וְתִסְבוּן מֵאִבָּא
דְאַרְעָא וְיוֹמָיָא יוֹמֵי בְּכוּרֵי
עִנְבִין׃

20 and what the land is, whether it is fat or lean, whether there is wood therein, or not. And be ye of good courage, and bring of the fruit of the land.'—Now the time was the time of the first-ripe grapes.—

וַיַּעֲלוּ וַיָּתֻרוּ אֶת־הָאָרֶץ
מִמִּדְבַּר־צִן עַד־רְחֹב לְבֹא
חֲמָת׃

וְסַלִּיקוּ וַאֲלִילוּ יָת אַרְעָא
מִמַּדְבְּרָא דְצִין עַד רְחוֹב
לְמֶעֱל חֲמָת׃

21 So they went up, and spied out the land from the wilderness of Zin unto Rehob, at the entrance to Hamath.

וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד־חֶבְרוֹן
וְשָׁם אֲחִימַן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי יְלִידֵי
הָעֲנָק וְחֶבְרוֹן שֶׁבַע שָׁנִים
נִבְנְתָה לִפְנֵי צֹעַן מִצְרָיִם׃

וְסַלִּיקוּ בְדָרוֹמָא וַאֲתוֹ עַד
חֶבְרוֹן וְתַמָּן אֲחִימַן שֵׁשַׁי
וְתַלְמַי בְּנֵי גִּבָּרָא וְחֶבְרוֹן שְׁבַע
שְׁנִין אִתְבְּנִיאַת קֳדָם טָאנִיס
דְּמִצְרָיִם׃

22 And they went up into the South, and came unto Hebron; and Ahiman, Sheshai, and Talmai, the children of Anak, were there.—Now Hebron was built seven years before Zoan in Egypt.—

(18) את הארץ מה היא. יש לרץ מגדלת גבוריס ויש לרץ מגדלת מלשיס יש מגדלת מוכלוסין ויש ממעטת מוכלוסין (במ"ר. תנחומא שם): החזק הוא הרפה. סימן מסר להם שם בפרזיס יושבין חזקים הם שמוכין על גבורתם ושם בעריס בלורות הם יושבין מלשיס הם (במ"ר. תנחומא שם):

(19) הבמחנים. תרגומו הבפלחין כלכין פלוחין ופתוחין מלין חומה: הטובה היא. במעינות ותהומות טובים ונהריס:

(20) היש בה עץ. שם יש בהם מדם כשר שיגין עליהם בזכותו (ב"ב טו, ע): בכורי ענבים. ימים שהענבים מתבשלין בנכול:

(21) ממדבר צן עד רחב לבא חמת. הלכו בגבוליה בתורך וברוחב כמין גשם הלכו רוח גבול לרומית ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב כמו שהוה משה עלו זה בנגב דרך גבול לרומית מזרחית עד היס שהיס הוף גבול מערבי ומשם חזרו והלכו כל גבול מערבי על שפת היס עד לצף חמת שהוף שלל הר ההר במקצוע מערבית לפוניה כמו שמפורש בגבולות הארץ בפרשת אלה מסעי (להלן לד, ז):

(22) ויבא עד חברון. כלב לבדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות שלף יהא ניסת לחבריו להיות בעלמא וכן הוא אומר (דברים ט, לו) ולו אתן את הארץ אשר דרך בה וכתיב (שופטים ו, כ) ויתנו לכלב את חברון (שופטים לד, ג): שבע שנים נבנתה. לפשר שבנה חם את חברון לכנען בנו הקטן קודם שיבנה את צוען למצרים בנו הגדול שלף שהיתה מבוצה בכל טוב על לחם משבעה בלוען ובא להודיעך שבחה של ארץ ישראל שלף לך מרמין בארץ ישראל יותר מחברון לפיכך הקנוה לקברות אתיס ולף לך מעולה בכל מלוות כמלריס שנאמר (בראשית יג, י) כגן ה' כארץ מצרים ולוען היא המעולה שבארץ מלריס שסס מוסב המלכים שנאמר (ישעיה ל, ד) כי היו בצוען שריו והיתה חברון טובה ממנה שבעה חלקים (סוטה שם):

23 וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל אֶשְׁכֹּל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוֹרָה וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשָּׂאֻהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם וּמִן־הָרִמֹּנִים וּמִן־הַתְּאֵנִים׃

23 And they came unto the valley of Eshcol, and cut down from thence a branch with one cluster of grapes, and they bore it upon a pole between two; they took also of the pomegranates, and of the figs.—

24 לַמָּקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֶשְׁכֹּל עַל אֹדוֹת הָאֶשְׁכּוֹל אֲשֶׁר־כָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

24 That place was called the valley of Eshcol, because of the cluster which the children of Israel cut down from thence.—

25 וַיָּשֻׁבוּ מִתּוּר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם׃

25 And they returned from spying out the land at the end of forty days.

26 וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־מִדְבַּר פָּארָן קָדֵשָׁה וַיָּשִׁיבוּ אֹתָם דָּבָר וְאֶת־כָּל־הָעֵדָה וַיַּרְאוּם אֶת־פְּרִי הָאָרֶץ׃

26 And they went and came to Moses, and to Aaron, and to all the congregation of the children of Israel, unto the wilderness of Paran, to Kadesh; and brought back word unto them, and unto all the congregation, and showed them the fruit of the land.

27 וַיְסַפְּרוּ־לוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאנוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה־פִּרְיָהּ׃

27 And they told him, and said: 'We came unto the land whither thou sentest us, and surely it floweth with milk and honey; and this is the fruit of it.

28 אֶפֶס כִּי־עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהֶעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם־יְלִדֵי הָעֲנָק רָאִינוּ שָׁם׃

28 Howbeit the people that dwell in the land are fierce, and the cities are fortified, and very great; and moreover we saw the children of Anak there.

(23) זמורה. שוכת גפן ומשכול של ענבים תלוי בה: וישאהו במוט בשנים. ממשמע שנאמר וישאוהו במוט מיני יודע שהוא בשנים מה תלמוד לומר בשנים בשני מוטות הא כיצד שמונה נטלו משכול אחד נטל תאנה ואחד רמון יהושע וכלב לא נטלו כלום לפי שכל עצמם להוציא דבה נתכוונו כשם שפריה משונה כך עמה משונה ושם תפץ אחה לידע כמה משאוי אחד מהם לא ולמד מאנשים שהקימו בגלגל (יהושע ד, ה) הרימו להם איש איש אחד מן הירדן על שכמו והקימוה בגלגל ומקלוס רבותינו משקל כל אחת מ' סאה וגמירי טונא דמדלי אינש אלף אלים משאוי ממשייען אומו להריס (סוטה לד, ע):

(25) וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום. והלא מרגע מאות פרסה על מרגע מאות פרסה היא (מגילה ג, ע) ומהלך מדם צינועי עשרה פרסאות ליום (פסחים נד, ע) הרי מהלך מרגעים יום מן המזרח למערב ושם הלכו מרכה ורחבה אלא שגלוי לפני הקב"ה שיגזור עליהם יום נשנה קנר לפניהם את הדרך (תנחומא שלח ח):

(26) וילכו ויבאו. מהו וילכו להקים הליכתן לגיאתן מה גיאתן בעלה רעה אף הליכתן בעלה רעה (סוטה לה, ע): וישיבו אתם דבר. את משה ואת אהרן:

(27) זבת חלב ודבש היא. כל דבר שקר שאין חומרים בו קנאת אמת בתחלתו אין מתקיים בסופו (במדבר רבה. סוטה מח):

(28) בצרות. לשון חוזק ותרגומו כרכין לשון גירניות עגולות וגלגון אלרמי כריך עגול:

29	Amalek dwelleth in the land of the South; and the Hittite, and	29	עֲמָלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחִתִּי וְהַיְבוּסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב בָּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל־הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן׃	עֲמָלֵקָאָה יָתֵיב בַּאֲרַע דָּרוֹמָא וְחִתָּאֵי וִיבוּסָאֵי וַאֱמוֹרָאֵי יָתֵיב בְּטוּרָא וּכְנַעֲנָאָה יָתֵיב עַל יַמָּא וְעַל כֵּיף יַרְדְּנָא׃
30	And Caleb stilled the people toward Moses, and said: 'We should go up at once, and possess it; for we are well able to overcome it.'	30	וַיַּהַס כָּלֵב אֶת־הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלֹה נַעֲלֶה וְיָרַשְׁנוּ אֹתָהּ כִּי־יָכוֹל נוּכַל לָהּ׃	וְאַצִּית כָּלֵב יָת עַמָּא לְמֹשֶׁה וַאֲמַר מִסָּק נִסַּק וְנֵירַת יָתַהּ אֲרֵי מִיכָּל נְכוֹל לַהּ׃
31	But the men that went up with him said: 'We are not able to go up against the people; for they are stronger than we.'	31	וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוּכַל לַעֲלוֹת אֶל־הָעָם כִּי־חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ׃	וְגוּבְרַיָּא דְסִלִיקוּ עִמֵּיהּ אֲמַרוּ לָא נְכוֹל לְמִסַּק לְוָת עַמָּא אֲרֵי תַּקִּיף הוּא מִנָּנָא׃
32	And they spread an evil report of the land which they had spied out unto the children of Israel, saying: 'The land, through which we have passed to spy it out, is a land that eateth up the inhabitants thereof; and all the people that we saw in it are men of great stature.	32	וַיֹּצִיאוּ דִבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר אֹתָהּ אֶרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־רָאִינוּ בְתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מִדּוֹת׃	וְאַפִּיקוּ שׁוֹם בִּישׁ עַל אַרְעָא דְּאַלִילוּ יָתַהּ לְוָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אַרְעָא דַּעֲבַרְנָא בַהּ לְאַלָּלָא יָתַהּ אַרְעָא מְקַטְּלָא יָתְבָהָא הִיא וְכָל עַמָּא דַּחֲזֵינָא בְּגַוַּהּ אֲנָשִׁין דְּמִשְׁחָן׃
33	And there we saw the Nephilim, the sons of Anak, who come of the Nephilim; and we were in our own sight as grasshoppers, and so we were in their sight.'	33	וְשָׁם רָאִינוּ אֶת־הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן־הַנְּפִלִים וַנְּהִי בְעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם׃	וְתַמָּן חֲזֵינָא יָת גִּבָּרַיָּא בְּנֵי עֲנָק מִן גִּבָּרַיָּא וַהֲוֵינָא בְּעֵינַי נַפְשָׁנָא כְּקִטְמִצִין וְכֵן הֲוֵינָא בְּעֵינֵיהוֹן׃
XIV	And all the congregation lifted up their voice, and cried; and the people wept that night.	XIV	וַתִּשָּׂא כָּל־הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא׃	וַאֲרִימַת כָּל כְּנִשְׁתָּא וִיהַבוּ יָת קָלְהוֹן וּבְכוֹ עַמָּא בְּלֵילְיָא הַהוּא׃

(29) עמלק יושב וגו׳. לפי שנכוו בעמלק כבר הזכירהו מרגלים כדי ליירא׳ם (תנחומא שלח ט): על יד הירדן. יד כמשמעו אצל הירדן ולפי תוכלו לעבור׃

(30) ויהס כלב. השתיק את כולם׃ אל משה. לשמוע מה שידבר במשה נזוף ואמר וכי זו בלבד עשה לנו נן עמרם השומע היה שבור שבע לספר בגנותו שהיה בלבם על משה בשביל דברי המרגלים שתקן כולם לשמוע גנותו ואמר והלא קרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגיז לנו את השליו (במדבר רבה. פטירה שם)׃ עלה נעלה. אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נגלית בכל דבריו (שם)׃ ויהס. לשון שתיקה וכן (זכריה ב, יז) הס כל בשר (עמוס ו, י) הס כי לא להזכיר. כן דרך בני אדם הרוצה לשתק מגדלת מנשים אומר שי״ט (ס״א הס)׃

(31) חזק הוא ממנו. כשיכול כלפי מעלה אמרו (במדבר רבה. פטירה שם)׃

(32) אוכלת יושביה. בכל מקום שעברנו מצאנום קוברי מתים. והקב״ה עשה לטובה כדי לטרדם בהלוייתם ולא יתנו לב לחלוץ (שם)׃ אנשי מדות. גדולים וגבוהים וצריך לתת להם מדה כגון גלית (שמואל־א יז, ד) וגבהו שם אמות וזרת וכן (שמואל־ב כא, כ) איש מדון (ד״ה־א יא, כג) איש מדה׃

(33) הנפילים. ענקים מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי דור המבול (נדה טא, ב. יומא סז, ב)׃ וכן היינו בעיניהם. שמענו אומרים זה לזה נמלים (רש״י וכש״י חגיגה) יש בכרמים בתנשים (פטירה שם)׃ ענק. שמעניקים ממה בקומתן (שם לד, ג)׃

וַיִּלֹּנוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן כָּל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל־
הָעֵדָה לוּ־מַתְנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
אֹו בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוּ־מָתְנוּ׃

וְאִתְרָעֲמוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל
אַהֲרֹן כֹּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרוּ
לְהוֹן כָּל כְּנִשְׁתָּא לְוֵי דְמֵיתְנָא
בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם אוֹ בְּמַדְבְּרָא
הָדֵין לְוֵי דְמֵיתְנָא׃

2 And all the children of Israel murmured against Moses and against Aaron; and the whole congregation said unto them: 'Would that we had died in the land of Egypt! or would we had died in this wilderness!

וְלָמָּה יְהוָה מֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־
הָאָרֶץ הַזֹּאת לִנְפֹּל בַּחֶרֶב
נָשֵׁינוּ וְטַפֵּנוּ יִהְיוּ לָבַז הֲלֹוא
טֹוב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיְמָה׃

וּלְמָא יְיָ מַעֵיל יָתָנָא לְאַרְעָא
הָדָא לְמִפַּל בְּחַרְבָּא נְשָׁנָא
וְטַפְלָנָא יְהוֹן לְבִזָּא הֲלָא טָב
לָנָא דְנִתוּב לְמִצְרַיִם׃

3 And wherefore doth the LORD bring us unto this land, to fall by the sword? Our wives and our little ones will be a prey; were it not better for us to return into Egypt?'

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו נִתְּנָה
רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרָיְמָה׃

וַאֲמַרוּ גְּבַר לַאֲחוּהִי נְמַנֵּי
רֵישָׁא וּנְתוּב לְמִצְרַיִם׃

4 And they said one to another: 'Let us make a captain, and let us return into Egypt.'

וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פְּנֵיהֶם
לִפְנֵי כָּל־קְהַל עֲדַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃

וּנְפַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אַפֵּיהוֹן
קֳדָם כָּל קְהָלָא כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל׃

5 Then Moses and Aaron fell on their faces before all the assembly of the congregation of the children of Israel.

וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה
מִן־הַתָּרִים אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ
בִּגְדֵיהֶם׃

וִיהוֹשָׁעַ בַּר נוּן וְכָלֵב בַּר
יְפֻנֶּה מִן מְאַלְּלֵי אַרְעָא בַּזְעוּ
לְבוּשֵׁיהוֹן׃

6 And Joshua the son of Nun and Caleb the son of Jephunneh, who were of them that spied out the land, rent their clothes.

וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר
עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר אֹתָהּ טוֹבָה
הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד׃

וַאֲמַרוּ לְכָל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אַרְעָא
דַּעֲבַרְנָא בַהּ לְאַלָּלָא יָתַהּ
טָבָא אַרְעָא לַחְדָּא לַחְדָּא׃

7 And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land.

שלישי
אִם־חָפֵץ בָּנוּ יְהוָה וְהֵבִיא
אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וּנְתָנָהּ
לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר־הִוא זָבַת חָלָב
וּדְבָשׁ׃

אִם רַעֲוָא בְּנָא מִן קֳדָם יְיָ וְיַעֵיל
יָתָנָא לְאַרְעָא הָדָא וְיִתְּנַהּ
לָנָא אַרְעָא דְּהִיא עָבְדָא חֲלָב
וּדְבָשׁ׃

8 If the LORD delight in us, then He will bring us into this land, and give it unto us—a land which floweth with milk and honey.

אַךְ בַּיהוָה אַל־תִּמְרֹדוּ וְאַתֶּם
אַל־תִּירְאוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי
לַחְמֵנוּ הֵם סָר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם
וַיהוָה אִתָּנוּ אַל־תִּירָאֻם׃

בְּרַם בְּמֵימְרָא דַיְיָ לָא
תִמְרְדוּן וְאַתּוּן לָא תִדְחֲלוּן
מִן עַמָּא דְּאַרְעָא אֲרֵי בִידָנָא
מְסִירִין עַדָּא תּוּקְפְּהוֹן מִנְּהוֹן
וּמֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעֲדָנָא לָא
תִדְחֲלוּן מִנְּהוֹן׃

9 Only rebel not against the LORD, neither fear ye the people of the land; for they are bread for us; their defence is removed from over them, and the LORD is with us; fear them not.'

(1) כל העדה. סנהדרין (תנחומא שלח יג):
(2) לו מתנו. שלוחי ומתנו:
(4) נתנה ראש. כתרגומו נמני ריש נסיב עלינו מלך ונהוינו פירשו לשון עבודת אלילים (פסיקתא זוטרתא):

וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעֵדָה לִרְגֹּם אֹתָם
10 בָּאֲבָנִים וּכְבוֹד יְהוָה נִרְאָה
בְאֹהֶל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ (פ)

וַאֲמַרוּ כָל כְּנִשְׁתָּא לְמִרְגַּם
יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא וְיִקָרָא דַיְיָ
אִתְגְּלִי בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא לְכָל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃

But all the congregation bade stone them with stones, when the glory of the Lord appeared in the tent of meeting unto all the children of Israel.

10

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אָנָה
יג יְנַאֲצֵנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד־אָנָה לֹא־
יַאֲמִינוּ בִּי בְּכֹל הָאֹתוֹת אֲשֶׁר
עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ׃

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עַד אֲמָתַי יְהוֹן
מַרְגְּזִין קֳדָמַי עַמָּא הָדֵין וְעַד
אֲמָתַי לָא יְהֵימְנוּן בְּמֵימְרִי
בְּכֹל אָתַיָּא דַּעֲבַדִית בֵּינֵיהוֹן׃

And the Lord said unto Moses: 'How long will this people despise Me? and how long will they not believe in Me, for all the signs which I have wrought among them?

11

אַכֶּנּוּ בַדֶּבֶר וְאוֹרִשֶׁנּוּ וְאֶעֱשֶׂה
12 אֹתְךָ לְגוֹי־גָּדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ׃

אֲמְחִינוּן בְּמוֹתָא וַאֲשֵׁיצִינוּן
וְאַעֲבֵיד יָתָךְ לְעַם רַב וְתַקִּיף
מִנְּהוֹן׃

I will smite them with the pestilence, and destroy them, and will make of thee a nation greater and mightier than they.'

12

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ
13 מִצְרַיִם כִּי־הֶעֱלִיתָ בְכֹחֲךָ אֶת־
הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ׃

וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ וְיִשְׁמְעוּן
מִצְרָאֵי דַּאַסֵּיקְתָּא בְּחֵילָךְ יָת
עַמָּא הָדֵין מִבֵּינֵיהוֹן׃

And Moses said unto the Lord: 'When the Egyptians shall hear—for Thou broughtest up this people in Thy might from among them—

13

וְאָמְרוּ אֶל־יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת
שָׁמְעוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה בְּקֶרֶב
14 הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר־עַיִן בְּעַיִן
נְרָאָה אַתָּה יְהוָה וַעֲנָנְךָ עֹמֵד
עֲלֵהֶם וּבְעַמֻּד עָנָן אַתָּה הֹלֵךְ
לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבְעַמּוּד אֵשׁ
לָיְלָה׃

וְיֵימְרוּן לְיָתְבֵי אַרְעָא
הָדָא דִשְׁמַעוּ אֲרֵי אַתְּ יְיָ
שְׁכִינְתָךְ שָׁרְיָא בְּגוֹ עַמָּא
הָדֵין דִּבְעֵינֵיהוֹן חֲזוֹ שְׁכִינַת
יְקָרָךְ יְיָ וַעֲנָנָךְ מַטַּל עִלָּוֵיהוֹן
וּבְעַמּוּדָא דַּעֲנָנָא אַתְּ מְדַבַּר
קֳדָמֵיהוֹן בִּימָמָא וּבְעַמּוּדָא
דְּאִישָׁתָא בְּלֵילְיָא׃

they will say to the inhabitants of this land, who have heard that Thou Lord art in the midst of this people; inasmuch as Thou Lord art seen face to face, and Thy cloud standeth over them, and Thou goest before them, in a pillar of cloud by day, and in a pillar of fire by night;

14

וְהֵמַתָּה אֶת־הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ
15 אֶחָד וְאָמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ
אֶת־שִׁמְעֲךָ לֵאמֹר׃

וּתְקַטֵּיל יָת עַמָּא הָדֵין
כְּגוּבְרָא חַד וְיֵימְרוּן עַמְמַיָּא
דִּשְׁמַעוּ יָת שֵׁימַע גְּבוּרְתָךְ
לְמֵימַר׃

now if Thou shalt kill this people as one man, then the nations which have heard the fame of Thee will speak, saying:

15

(9) אל תמרדו. ושוב ומתם אל תיראו: כי לחמנו הם. נאכלם כלחם: סר צלם. מגיפם וחזקם כשריס שכשם מתו מיוב שהיה מגין עליהם (סוטה לח. ב"ב טו, ב) דבר אחר גלו של המקום סר מעליהם:

(10) לרגום אותם. את יהושע וכלב: וכבוד ה׳. הענן ירד שם (במדבר רבה. סוטה לה, ב):

(11) עד אנה. עד היכן: ינאצני. ירגיזוני: בכל האתות. בשביל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין שהיכולת בידי לקייס הבטחתי:

(12) ואורשנו. כתרגומו לשון תרוכין ושם תאמר מה תעשה לשבועת תבוע: ואעשה אתך לגוי גדול. שאתה מזרעם (במדבר רבה):

(13) ושמעו מצרים. ושמעו את אשר תהרגם: כי העלית. כי משמש בלשון אשר והם רצו אשר העלית בכחך הגדול מותם מקרבם וכשישמעו שאתה הורגם לא ישמרו שבועתך אלא ישמרו שבנגדם יכולת להלחם אבל כנגד יושבי הארץ לא יכולת להלחם. וזו היא:

(14) ואמרו אל יושב הארץ הזאת. כמו על יושב הארץ הזאת ומה ישמרו עליהם מה שאמור בסוף הענין מבלתי יכולת ה׳ בשביל ששמעו כי אתה ה׳ שוכן בקרבם ועין בעין אתה ה׳ נראה להם והכל בדרך חבה ולא הכירו בך שנתקה אהבתך מהם עד הנה (תנחומא שלח יג):

16 מִבְּלִתִּי יְכֹלֶת יְהוָה לְהָבִיא אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־
נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר׃

מִדְּלִית יוּכְלָא קֳדָם יְיָ לְאַעָלָא
יָת עַמָּא הָדֵין לְאַרְעָא דְקַיֶּים
לְהוֹן וְקַטִּילִנּוּן בְּמַדְבְּרָא׃

16 Because the Lord was not able to bring this people into the land which He swore unto them, therefore He hath slain them in the wilderness.

17 וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר
דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר׃

וּכְעַן סַגִּי כְעַן חֵילָא קֳדָמָךְ יְיָ
כְּמָא דְמַלֵּילְתָּא לְמֵימַר׃

17 And now, I pray Thee, let the power of the Lord be great, according as Thou hast spoken, saying:

18 יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד
נֹשֵׂא עָוֹן וָפָשַׁע וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה
פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים עַל־
שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים׃

יְיָ מַרְחִיק רְגַז וּמַסְגִּי לְמֶעֱבַד
טָבְוָן שָׁבִיק לַעֲוָיָן וּלְמָרוֹד
סָלַח לְדָתָיְבִין לְאוֹרָיְתֵיהּ
וְלִדְלָא תָיְבִין לָא מְזַכֵּי מַסְעַר
חוֹבֵי אֲבָהָן עַל בְּנִין מָרְדִין
עַל דָּר תְּלִיתַאי וְעַל דָּר
רְבִיעָאי׃

18 The Lord is slow to anger, and plenteous in lovingkindness, forgiving iniquity and transgression, and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, upon the third and upon the fourth generation.

19 סְלַח־נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל
חַסְדֶּךָ וְכַאֲשֶׁר נָשָׂאתָה לָעָם
הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד־הֵנָּה׃

שְׁבוֹק כְּעַן לְחוֹבֵי עַמָּא
הָדֵין כְּסַגִּיאוּת טָבְוָתָךְ
וּכְמָא דְשָׁבַקְתָּא לְעַמָּא הָדֵין
מִמִּצְרַיִם וְעַד כְּעַן׃

19 Pardon, I pray Thee, the iniquity of this people according unto the greatness of Thy lovingkindness, and according as Thou hast forgiven this people, from Egypt even until now.'

20 וַיֹּאמֶר יְהוָה סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ׃

וַאֲמַר יְיָ שְׁבַקִית כְּפִתְגָמָךְ׃

20 And the Lord said: 'I have pardoned according to thy word'

21 וְאוּלָם חַי־אָנִי וְיִמָּלֵא כְבוֹד־
יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ׃

וּבְרַם קַיָּים אֲנָא וּמָלְיָא יְקָרָא
דַיְיָ יָת כָּל אַרְעָא׃

21 But in very deed, as I live—and all the earth shall be filled with the glory of the Lord—

22 כִּי כָל־הָאֲנָשִׁים הָרֹאִים אֶת־
כְּבֹדִי וְאֶת־אֹתֹתַי אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי
בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיְנַסּוּ אֹתִי
זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ
בְּקוֹלִי׃

אֲרֵי כָל גּוּבְרַיָּא דַּחֲזוֹ יָת
יְקָרִי וְיָת אָתְוָתַי דַּעֲבַדִית
בְּמִצְרַיִם וּבְמַדְבְּרָא וְנַסִּיאוּ
קֳדָמַי דְּנָן עֲשַׂר זִמְנִין וְלָא
קַבִּילוּ לְמֵימְרִי׃

22 surely all those men that have seen My glory, and My signs, which I wrought in Egypt and in the wilderness, yet have put Me to proof these ten times, and have not hearkened to My voice;

(15) והמתה את העם הזה כאיש אחד. פתאום ומתוך כך יאמרו הגויים אשר שמעו את שמעך וגו׳:
(16) מבלתי יכלת וגו׳. לפי שיושבי הארץ חזקים וגבורים והיו דומה בעיניה לשלשים ואחד מלכים ואת יאמרו על יושב הארץ הזאת (ברכות נד): מבלתי יכלת. מתוך שלא היה יכולת בידו להציל אמטם: יכלת. אם דבר הוא:
(17) יגדל נא כח ה׳. לעשות דעתך: כאשר דברת לאמר. ומהו הדבור:
(18) ה׳ ארך אפים. לצדיקים ולרשעים כשעלה משה למרום מצאו משה להקב״ה שהיה יושב וכותב ה׳ ארך אפים לאחר לו להקב״ה אתה לרשעים אחר לו הקב״ה חייך שאתה אומר לו הקב״ה חייך לדבר כשאתה ישראל בעגל ובמרגלים התפלל משה לפניו בארך אפיים אחר לו הקב״ה והלא אומרת לי לצדיקים אחר לו והלא אומרת לי אף לרשעים (סנהדרין קיא, ב): ונקה. לשעיין שביש (יומא פו, ב):
(20) כדברך. כשביל מה שאומרת פן יאמרו מבלתי יכולת ה׳:
(21) ואולם. כמו אבל זאת אעשה להם: חי אני. לשון שבועה כשם שאני חי וכבודי ימלא את כל הארץ כך אקיים להם כי כל האנשים הרואים וגו׳. אם ירמו את הארץ:
(22) וינסו. כמשמעו: זה עשר פעמים. שנים בים שנים במן ושנים בשליו וכו׳ כדאיתא במסכת ערכין (טו, ב־ג):

23	surely they shall not see the land which I swore unto their fathers, neither shall any of them that despised Me see it.	23 אִם־יִרְאוּ֙ אֶת־הָאָ֔רֶץ אֲשֶׁ֥ר נִשְׁבַּ֖עְתִּי לַאֲבֹתָ֑ם וְכָל־מְנַאַ֖צַי לֹ֥א יִרְאֻֽוהָ׃	אִם יִחְזוֹן יָת אַרְעָא דְקַיֵימִית לַאֲבָהָתְהוֹן וְכָל דְאַרְגִיזוּ קֳדָמַי לָא יְחָזוֹנַהּ׃
24	But My servant Caleb, because he had another spirit with him, and hath followed Me fully, him will I bring into the land whereinto he went; and his seed shall possess it.	24 וְעַבְדִּ֣י כָלֵ֗ב עֵ֚קֶב הָיְתָ֣ה רוּחַ֣ אַחֶ֔רֶת עִמּ֔וֹ וַיְמַלֵּ֖א אַחֲרָ֑י וַהֲבִיאֹתִ֙יו אֶל־הָאָ֣רֶץ אֲשֶׁר־בָּ֣א שָׁ֔מָּה וְזַרְעוֹ֙ יוֹרִשֶׁ֔נָּה׃	וְעַבְדִי כָלֵב חֲלַף דַהֲוָת רוּחַ אוּחְרִי עִמֵיהּ וְאַשְׁלִים בָתַר דַחְלְתִי וְאַעֵילִנֵיהּ לְאַרְעָא דְעָאל לְתַמָן וּבְנוֹהִי יוֹרְתִנַהּ
25	Now the Amalekite and the Canaanite dwell in the Vale; tomorrow turn ye, and get you into the wilderness by the way to the Red Sea.’	25 וְהָעֲמָלֵקִ֥י וְהַֽכְּנַעֲנִ֖י יוֹשֵׁ֣ב בָּעֵ֑מֶק מָחָ֗ר פְּנ֤וּ וּסְעוּ֙ לָכֶ֔ם הַמִּדְבָּ֖רָה דֶּ֥רֶךְ יַם־סֽוּף׃ (פ)	וַעֲמָלֵקָאָה וּכְנַעֲנָאָה יָתֵיב בְּמֵישְׁרָא מְחַר אִתְפְּנוֹ וְטוּלוּ לְכוֹן לְמַדְבְּרָא אוֹרַח יַמָּא דְסוּף׃
26	And the Lord spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	רביעי וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה וְאֶל־אַהֲרֹ֖ן לֵאמֹֽר׃	וּמַלֵיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לְמֵימַר׃
27	‘How long shall I bear with this evil congregation, that keep murmuring against Me? I have heard the murmurings of the children of Israel, which they keep murmuring against Me.	27 עַד־מָתַ֞י לָעֵדָ֣ה הָרָעָ֗ה הַזֹּאת֙ אֲשֶׁ֣ר הֵ֔מָּה מַלִּינִ֖ים עָלָ֑י אֶת־תְּלֻנּ֞וֹת בְּנֵ֤י יִשְׂרָאֵל֙ אֲשֶׁ֣ר הֵ֔מָּה מַלִּינִ֖ים עָלַ֥י שָׁמָֽעְתִּי׃	עַד אֵמָתַי לְכְנִשְׁתָּא בִּישְׁתָּא הָדָא דְאִנּוּן מִתְרָעֲמִין עֲלַי יָת תּוּרְעֲמָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְאִנּוּן מִתְרָעֲמִין עֲלַי שְׁמִיעַ קֳדָמָי׃
28	Say unto them: As I live, saith the Lord, surely as ye have spoken in Mine ears, so will I do to you:	28 אֱמֹ֣ר אֲלֵהֶ֗ם חַי־אָ֙נִי֙ נְאֻם־יְהוָ֔ה אִם־לֹ֕א כַּאֲשֶׁ֥ר דִּבַּרְתֶּ֖ם בְּאָזְנָ֑י כֵּ֥ן אֶֽעֱשֶׂ֖ה לָכֶֽם׃	אֵימַר לְהוֹן קַיָים אֲנָא אֲמַר יְיָ אִם לָא כְּמָא דְמַלֵילְתּוּן קֳדָמָי כֵּן אַעֲבִיד לְכוֹן׃

(23) אם יראו. לפ ילמו: (אם יראו את הארץ. הרי זה מקרא מסורס הוי אומר אי אפשר שלא ימותו כל המנאצים שלא ילמדו את הארץ וכבודי ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לפיכך יכולת ה' להביאם שלא ימותו פתאום כדי שלא תלמד בליעור מדעתם שנה מעט מעט:) לא יראוה. לפ ילמו את הארץ:

(24) רוח אחרת. שמי רוחות אחת נלב למרגלים אחת נפש ואחת נלבו למרגלים אומר אני עמכם בעצה ובלבו היה לומר החמת ועל ידי כן היה בו כח להשתיקם כמו שנאמר (לעיל יג, ל) ויהס כלב שהיו שבורים שיאמר כמותם זהו שנאמר בספר (יהושע יד, ז) ואשיב אותו דבר כאשר עם לבבי ולפ כאשר עם פי (במדבר רבה): וימלא אחרי. וימלא את לבו אחרי וזה מקרא קצר: אשר בא שמה. מבורן תנתן לו: יורשנה. כתרגומו יתרכינה יורישו את הענקים ואת העם שאר בה ואין לתרגמו יירתינה שלפ במקום יירשנה:

(25) והעמלקי וגו׳. שם תלמוד שם יהרגו מאחר שאני עמכם: מחר פנו. לאמוריכם ופעו לכם וגו׳:

(27) לעדה הרעה וגו׳. שלו המרגלים מכאן לעדה שהיא עשרה (סנהדרין ג, ח): אשר המה מלינים. את ישראל עלי: את תלונות בני ישראל אשר המה מלינים. המרגלים מליניס אותם עלי שמעתי:

(28) חי אני. לשון שבועה: אם לא וגו׳ כן אעשה. כביכול אי אפשי: כאשר דברתם. שבקשתם ממני (לעיל ג) שלו במדבר הזה לו מתנו:

בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פִגְרֵיכֶם וְכָל־פְּקֻדֵיכֶם לְכָל־מִסְפַּרְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה אֲשֶׁר הַלִּינֹתֶם עָלָי׃

בְּמִדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פִגְרֵיכֶם וְכָל מִנְיָנְכֶם לְכָל חושְׁבְנְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא דְּאִתְרָעֲמַתּוּן עָלָי׃

29 your carcasses shall fall in this wilderness, and all that were numbered of you, according to your whole number, from twenty years old and upward, ye that have murmured against Me;

אִם־אַתֶּם תָּבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי לְשַׁכֵּן אֶתְכֶם בָּהּ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן׃

אִם אַתּוּן תֵּיעֲלוּן לְאַרְעָא דְּקַיֵּימִית בְּמֵימְרִי לְאַשְׁרָאָה יָתְכוֹן בַּהּ אֱלָהֵין כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה וִיהוֹשָׁעַ בַּר נוּן׃

30 surely ye shall not come into the land, concerning which I lifted up My hand that I would make you dwell therein, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.

וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לָבַז יִהְיֶה וְהֵבֵיאתִי אֹתָם וְיָדְעוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר מְאַסְתֶּם בָּהּ׃

וְטַפְלְכוֹן דַּאֲמַרְתּוּן לְבִזָּא יְהוֹן וְאַעֵיל יָתְהוֹן וְיִחְזוֹן יָת אַרְעָא דְּסַצְתּוּן בַּהּ׃

31 But your little ones, that ye said would be a prey, them will I bring in, and they shall know the land which ye have rejected.

וּפִגְרֵיכֶם אַתֶּם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה׃

וּפִגְרֵיכוֹן דִּילְכוֹן יִפְּלוּן בְּמַדְבְּרָא הָדֵין׃

32 But as for you, your carcasses shall fall in this wilderness.

וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רֹעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנָשְׂאוּ אֶת־זְנוּתֵיכֶם עַד־תֹּם פִּגְרֵיכֶם בַּמִּדְבָּר׃

וּבְנֵיכוֹן יְהוֹן מְאַחָרִין בְּמַדְבְּרָא אַרְבְּעִין שְׁנִין וְיִסְבְּלוּן יָת חוֹבֵיכוֹן עַד דְּיִסּוֹפוּן פִּגְרֵיכוֹן בְּמַדְבְּרָא׃

33 And your children shall be wanderers in the wilderness forty years, and shall bear your strayings, until your carcasses be consumed in the wilderness.

בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־תַּרְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם יֹום לַשָּׁנָה יֹום לַשָּׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹנֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וִידַעְתֶּם אֶת־תְּנוּאָתִי׃

בְּמִנְיַן יוֹמַיָּא דְּאַלֵּילְתּוּן יָת אַרְעָא אַרְבְּעִין יוֹמִין יוֹמָא לְשַׁתָּא יוֹמָא לְשַׁתָּא תְּסַבְּלוּן יָת חוֹבֵיכוֹן אַרְבְּעִין שְׁנִין וְתִדְּעוּן יָת דְּאִתְרָעֲמַתּוּן עָלָי׃

34 After the number of the days in which ye spied out the land, even forty days, for every day a year, shall ye bear your iniquities, even forty years, and ye shall know My displeasure.

אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם־לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל־הָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת הַנּוֹעָדִים עָלָי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ וְשָׁם יָמֻתוּ׃

אֲנָא יְיָ גְּזַרִית בְּמֵימְרִי אִם לָא דָּא אַעֲבִיד לְכָל כְּנִשְׁתָּא בִּישְׁתָּא הָדָא דְּאִזְדַּמְנוּ עָלַי בְּמַדְבְּרָא הָדֵין יְסוֹפוּן וְתַמָּן יְמוּתוּן׃

35 I the LORD have spoken, surely this will I do unto all this evil congregation, that are gathered together against Me; in this wilderness they shall be consumed, and there they shall die.'

(29) וכל פקדיכם לכל מספרכם. כל הנמנה לכל מספר שמתם נמנין בו כגון לגלגת ולבנת ולתת שקלים כל המנוייס לכל מותן מספרות ימותו ומלו הן מבן כ' שנה וגו' להודיע שבטו של לוי שמין פקודיהם מבן עשריס (ב"ב קכא, ב):

(32) ופגריכם אתם. כתרגומו (דילכון) לפי שדבר על הבניס להכניסס לארץ ובקש לומר ואתם תמותו טופל לשון זה כאן לומר לאתם:

(33) ארבעים שנה. לפ אע אחד מסס פחות מבן ס' לכך נגזר ארבעים כדי שיהיו מותם של בני עשריס מגיעין לכלל שנים ושנה רשמותם היתה בכלל ואף על פי שקדמה למלות המרגלים לפי שמשעטו את הענל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שתתמלא סאתם וזהו שנאמר (שמות לב, לד) וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם ואף כאן נאמר תשאו את עוונותיכם ולא עוונותיכם אתי עונות של ענל ושל תלונה וחשב להם בתוין חייהם מקלת שנה ככולה וכשנכנסו לשנת שנים מתו מותם של בני עשריס (תנחומא שלח יג): ונשאו את זנותיכם. כתרגומו ויקבלון ית חוביכון:

(34) את תנואתי. שהניחותם את לבבכם מאחרי. תנואה לשון הסרה כמו (במדבר ל, ו) כי הניע תניע לותה:

36 וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ וַיָּשֻׁבוּ (כ' וילונו)[ק' וַיַּלִּינוּ] עָלָיו אֶת־כָּל־הָעֵדָה לְהוֹצִיא דִבָּה עַל־הָאָרֶץ׃

36 וְגוּבְרַיָּא דִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְאַלָּלָא יָת אַרְעָא וְתָבוּ וְאַרְעִימוּ עֲלוֹהִי יָת כָּל כְּנִשְׁתָּא לְאַפָּקָא שׁוֹם בִּישׁ עַל אַרְעָא׃

36 And the men, whom Moses sent to spy out the land, and who, when they returned, made all the congregation to murmur against him, by bringing up an evil report against the land,

37 וַיָּמֻתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דִבַּת־הָאָרֶץ רָעָה בַּמַּגֵּפָה לִפְנֵי יְהוָה׃

37 וּמִיתוּ גּוּבְרַיָּא דְּאַפִּיקוּ שׁוֹם בִּישׁ עַל אַרְעָא בְּמוֹתָנָא קֳדָם יְיָ׃

37 even those men that did bring up an evil report of the land, died by the plague before the Lord.

38 וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה חָיוּ מִן־הָאֲנָשִׁים הָהֵם הַהֹלְכִים לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ׃

38 וְיְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְכָלֵב בַּר יְפוּנֶּה אִתְקַיְּימוּ מִן גּוּבְרַיָּא הָאִנּוּן דַּאֲזַלוּ לְאַלָּלָא יָת אַרְעָא׃

38 But Joshua the son of Nun, and Caleb the son of Jephunneh, remained alive of those men that went to spy out the land.

39 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד׃

39 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה יָת פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִתְאַבַּלוּ עַמָּא לַחְדָּא׃

39 And Moses told these words unto all the children of Israel; and the people mourned greatly.

40 וַיַּשְׁכִּמוּ בַבֹּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשׁ הָהָר לֵאמֹר הִנֶּנּוּ וְעָלִינוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה כִּי חָטָאנוּ׃

40 וְאַקְדִּימוּ בְצַפְרָא וּסְלִיקוּ לְרֵישׁ טוּרָא לְמֵימַר הָא אֲנַחְנָא סָלְקִין לְאַתְרָא דַּאֲמַר יְיָ אֲרֵי חַבְנָא׃

40 And they rose up early in the morning, and got them up to the top of the mountain, saying: 'Lo, we are here, and will go up unto the place which the Lord hath promised; for we have sinned.'

41 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָמָּה זֶּה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהִוא לֹא תִצְלָח׃

41 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְמָא דְנָן אַתּוּן עָבְרִין עַל גְּזֵרַת מֵימְרָא דַּייָ וְהִיא לָא תַצְלַח׃

41 And Moses said: 'Wherefore now do ye transgress the commandment of the Lord, seeing it shall not prosper?

42 אַל־תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם׃

42 לָא תִסְקוּן אֲרֵי לֵית שְׁכִינְתָא דַּייָ בֵּינֵיכוֹן וְלָא תִתְבְּרוּן קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן׃

42 Go not up, for the Lord is not among you; that ye be not smitten down before your enemies.

(36) וישבו וילינו עליו. וכשבאו מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה בהוצאת דבה מותם מנגיש וימותו. כל הוצאת דבה לשון חיזוק דבריס שמלקיחיס לשונס לאדם לדבר בו כמו (שיר ז, י) דובב שפתי ישנים וישנה לטובה וישנה לרעה לכך נאמר כאן מוציאי דבת הארץ רעה שיש דבה שהיא טובה: דבה. פרליר"ם בלע"ז:

(37) במגפה לפני ה'. נאותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו בלשון ונשתרבב לשונם על מבורס ומולעים יולאים מלשונם ובאין לתוך מבורס לכך נאמר במגפה וזהו לפני ה' כאותה הרשויה להם על פי מדותיו של הקב"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה (סוטה לה, ב):

(38) ויהושע וכלב חיו. מה תלמוד לומר חיו אן האנשים ההם אלא מלמד שנטלו חלקם של מרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים (ב"ב קיח, ב):

(40) אל ראש ההר. והוא הדרך העולה לארץ ישראל: הננו ועלינו אל המקום. לארץ ישראל: אשר אמר ה'. לאחה לנו שם נעלה: כי חטאנו. על שאר אמרנו (לעיל ג) הלא טוב לנו שוב מלרימה:

(41) והוא לא תצלח. זו שאחם עושין לא תצלח:

43	כִּי֩ הָעֲמָלֵקִי֙ וְהַֽכְּנַעֲנִ֣י שָׁ֔ם לִפְנֵיכֶ֖ם וּנְפַלְתֶּ֣ם בֶּחָ֑רֶב כִּ֣י־ עַל־כֵּ֗ן שַׁבְתֶּם֙ מֵאַחֲרֵ֣י יְהוָ֔ה וְלֹא־יִהְיֶ֥ה יְהוָ֖ה עִמָּכֶֽם׃	אֲרֵי֩ עֲמָלְקָאָ֨ה וּכְנַעֲנָאָ֤ה תַּמָּן֙ קֳדָמֵיכ֔וֹן וְתִפְּל֖וּן בְּחַרְבָּ֑א אֲרֵ֣י עַל כֵּ֗ן תְּבַתּוּן֙ מִבָּתַ֣ר פּוּלְחָנָ֔א דַּיְיָ֖ וְלָ֥א יְהֵ֛י מֵימְרָ֥א דַיְיָ֖ בְּסַעְדְּכ֥וֹן׃	For there the Amalekite and the Canaanite are before you, and ye shall fall by the sword; forasmuch as ye are turned back from following the Lord, and the Lord will not be with you.’	43
44	וַיַּעְפִּ֖לוּ לַעֲלֹ֣ות אֶל־רֹ֣אשׁ הָהָ֑ר וַאֲרֹ֨ון בְּרִית־יְהוָ֜ה וּמֹשֶׁ֗ה לֹא־ מָ֙שׁוּ֙ מִקֶּ֣רֶב הַֽמַּחֲנֶֽה׃	וְאִרְשַׁעוּ֙ לְמִסַּ֣ק לְרֵישׁ֔ טוּרָ֖א וַאֲרֹ֣ון קְיָמָ֣א דַיְיָ֔ וּמֹשֶׁ֖ה לָ֣א עֲדֹ֑ו מִגּ֖וֹ מַשְׁרְיָתָֽא׃	But they presumed to go up to the top of the mountain; nevertheless the ark of the covenant of the Lord, and Moses, departed not out of the camp.	44
45	וַיֵּ֣רֶד הָעֲמָלֵקִ֡י וְהַֽכְּנַעֲנִי֩ הַיֹּשֵׁ֨ב בָּהָ֜ר הַה֗וּא וַיַּכֻּ֙ם֙ וַיַּכְּתֻ֔ם עַד־ הַֽחָרְמָ֖ה׃ (פ)	וּנְחַת֩ עֲמָלְקָאָ֨ה וּכְנַעֲנָאָ֜ה דְּיָתֵ֣יב בְּטוּרָ֗א הַהִ֙וא֙ וּמְחֹונֹ֔ון וּטְרַדְונ֖וּן עַד֥ חָרְמָֽה׃	Then the Amalekite and the Canaanite, who dwelt in that hill-country, came down, and smote them and beat them down, even unto Hormah.	45
יד	וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃	וּמַלֵּ֣יל יְיָ֔ עִם֙ מֹשֶׁ֣ה לְמֵימַ֔ר׃	And the Lord spoke unto Moses, saying:	XV
2	דַּבֵּ֣ר אֶל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וְאָמַרְתָּ֖ אֲלֵהֶ֑ם כִּ֣י תָבֹ֗אוּ אֶל־אֶ֙רֶץ֙ מֹושְׁבֹ֣תֵיכֶ֔ם אֲשֶׁ֥ר אֲנִ֛י נֹתֵ֥ן לָכֶֽם׃	מַלֵּ֣יל עִם֩ בְּנֵ֨י יִשְׂרָאֵ֜ל וְתֵימַ֣ר לְהֹון֮ אֲרֵ֣י תֵיעֲלוּן֒ לְאַרַ֙ע֙ מוֹתְבָנֵיכֹ֔ון דַּאֲנָ֥א יָהֵ֖יב לְכֹֽון׃	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye are come into the land of your habitations, which I give unto you,	2
3	וַעֲשִׂיתֶ֣ם אִשֶּׁ֗ה לַיהוָה֙ עֹלָ֣ה אֹו־ זֶ֔בַח לְפַלֵּ֥א־נֶ֖דֶר אֹ֣ו בִנְדָבָ֑ה אֹ֚ו בְּמֹעֲדֵיכֶ֔ם לַעֲשֹׂ֥ות רֵ֛יחַ נִיחֹ֖חַ לַיהוָ֑ה מִן־הַבָּקָ֖ר אֹ֥ו מִן־הַצֹּֽאן׃	וְתַעְבְּדוּן֩ קוּרְבָּנָ֨א קֳדָ֜ם יְיָ֗ עֲלָתָ֤א אֹו֙ נִכְסַ֣ת קוּדְשַׁיָּ֔א לְפָרְשָׁ֥א נִדְרָ֖א אֹו֙ בִּנְדַבְתָּ֔א אֹ֚ו בְּמֹועֲדֵיכֹ֔ון לְמֶֽעֱבַד֙ לְאִתְקַבְּלָ֣א בְּרַעֲוָ֔א קֳדָ֖ם יְיָ֑ מִן֙ תֹּורֵ֣י אֹו֔ מִן֙ עָנָ֔א׃	and will make an offering by fire unto the Lord, a burnt-offering, or a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or as a freewill-offering, or in your appointed seasons, to make a sweet savour unto the Lord, of the herd, or of the flock;	3
4	וְהִקְרִ֣יב הַמַּקְרִ֗יב קָרְבָּנֹו֙ לַיהוָ֔ה מִנְחָ֕ה סֹ֖לֶת עִשָּׂרֹ֣ון בָּלּ֑וּל בִּרְבִעִ֖ית הַהִ֥ין שָֽׁמֶן׃	וְיַקְרֵ֣יב דְּמַקְרֵ֔יב קוּרְבָּנֵ֖יהּ קֳדָ֣ם יְיָ֑ מִנְחָ֤תָא סוֹלְתָּא֙ עֶשְׂרוֹנָ֣א דְפִ֔יל בְּרַבְעוּת֖ הִינָ֥א מִשְׁחָֽא׃	then shall he that bringeth his offering present unto the Lord a meal-offering of a tenth part of an ephah of fine flour mingled with the fourth part of a hin of oil;	4

(43) כי על כן שבתם. כלומר כי זאת תבוא לכם על מאסר שמתם וגו׳:

(44) ויעפלו. לשון מוזק וכן (חבקוק ג, ד) הוא עפלה. מיגרי״ש בלע״ז לשון עזות וכן (מיכה ד, ח) עופל בת ציון (ישעיה לב, יד) עופל ובחן. ומדרש תנחומא (ישן שלח יט) מפרשו לשון עופל הלכו מסכים שלא ברשות:

(45) ויכתום. כמו (דברים ט, כח) ומכות תומו טחון מכה ממר מכה: עד החרמה. שם המקום נקרא על שם המאורע:

(2) כי תבאו. נאמר להם איכנסו לארץ:

(3) ועשיתם אשה. אין זה לשון ציווי אלא כשתבאו שם ותעלה על נדבכם לעשות מאסם לה׳: ריח ניחח. שיהיה נאות רוח לפני:
לפלא נדר או בנדבה וגו׳. או שתעשו המאסם בשביל חובת מועדיכם שתייבתי אתכם לעשות במועד:

(4) והקריב המקריב. תקריבו נסכים ומנחה לכל בהמה המעלה כליל והשמן נגלל בתוכה והיין לספלים כמו שמנינו במסכת סוכה (מח, ו):

5	וְיַ֣יִן לַנֶּ֗סֶךְ רְבִיעִ֥ית הַהִ֛ין תַּעֲשֶׂ֖ה עַל־הָעֹלָ֣ה אֽוֹ־לַזָּ֑בַח לַכֶּ֥בֶשׂ הָאֶחָֽד׃	וְחַמְרָא֙ לְנִסְכָּ֣א רְבִיעָ֣ית הִינָ֔א תַּעֲבִ֖יד עַל֣ עֲלָתָ֑א אוֹ֙ לְנִכְסַ֣ת קוּדְשַׁ֔יָּא לְאִמְּרָ֖א חַֽד׃	5 and wine for the drink-offering, the fourth part of a hin, shalt thou prepare with the burnt-offering or for the sacrifice, for each lamb.
6	אֽוֹ לָאַ֖יִל תַּעֲשֶׂ֣ה מִנְחָ֑ה סֹ֚לֶת שְׁנֵ֣י עֶשְׂרֹנִ֔ים בְּלוּלָ֕ה בַּשֶּׁ֖מֶן שְׁלִשִׁ֥ית הַהִֽין׃	אוֹ֙ לְדִכְרָ֣א תַּעֲבִ֔יד מִנְחָ֕תָא סוֹלְתָ֛א תְּרֵ֥ין עֶשְׂרוֹנִ֖ין דְּפִילָ֑א בִּמְשַׁ֥ח תַּלְתִּ֖ית הִינָֽא׃	6 Or for a ram, thou shalt prepare for a meal-offering two tenth parts of an ephah of fine flour mingled with the third part of a hin of oil;
7	וְיַ֣יִן לַנֶּ֗סֶךְ שְׁלִשִׁ֥ית הַהִ֛ין תַּקְרִ֥יב רֵֽיחַ־נִיחֹ֖חַ לַיהוָֽה׃	וְחַמְרָ֣א לְנִסְכָּ֔א תַּלְתִּ֥ית הִינָ֖א תְּקָרֵ֣יב לְאִתְקַבָּלָ֑א בְּרַעֲוָ֖א קֳדָ֥ם יְיָ׃	7 and for the drink-offering thou shalt present the third part of a hin of wine, of a sweet savour unto the Lord.
8	וְכִֽי־תַעֲשֶׂ֣ה בֶן־בָּקָ֗ר עֹלָ֛ה אוֹ־זֶ֥בַח לְפַלֵּא־נֶ֖דֶר אוֹ־שְׁלָמִ֑ים לַיהוָֽה׃	וַאֲרֵ֣י תַּעֲבִ֔יד בַּ֖ר תּוֹרֵ֣י עֲלָתָ֑א אוֹ֙ נִכְסַ֣ת קוּדְשַׁ֔יָּא לְפָרָשָׁ֥א נִדְרָ֖א אוֹ֙ נִכְסַ֣ת קוּדְשַׁ֔יָּא קֳדָ֥ם יְיָ׃	8 And when thou preparest a bullock for a burnt-offering, or for a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or for peace-offerings unto the Lord;
9	וְהִקְרִ֣יב עַל־בֶּן־הַבָּקָ֗ר מִנְחָה֙ סֹ֣לֶת שְׁלֹשָׁ֔ה עֶשְׂרֹנִ֖ים בָּל֣וּל בַּשֶּׁ֑מֶן חֲצִ֖י הַהִֽין׃	וְיַקְרֵ֣יב עַל֩ בַּ֨ר תּוֹרֵ֜י מִנְחָתָ֗א סוֹלְתָ֤א תְלָתָא֙ עֶשְׂרוֹנִ֣ין דְּפִ֔יל בִּמְשַׁ֖ח פַּלְגוּת֥ הִינָֽא׃	9 then shall there be presented with the bullock a meal-offering of three tenth parts of an ephah of fine flour mingled with half a hin of oil.
10	וְיַ֣יִן תַּקְרִ֔יב לַנֶּ֖סֶךְ חֲצִ֣י הַהִ֑ין אִשֵּׁ֥ה רֵֽיחַ־נִיחֹ֖חַ לַיהוָֽה׃	וְחַמְרָא֙ תְּקָרֵ֣יב לְנִסְכָּ֔א פַּלְגוּת֥ הִינָ֖א קוּרְבַּ֣ן דְּמִתְקַבַּ֑ל בְּרַעֲוָ֖א קֳדָ֥ם יְיָ׃	10 And thou shalt present for the drink-offering half a hin of wine, for an offering made by fire, of a sweet savour unto the Lord.
11	כָּזֹ֣את יֵעָשֶׂ֗ה לַשּׁוֹר֙ הָאֶחָ֔ד אוֹ֙ לָאַ֣יִל הָאֶחָ֔ד אוֹ־לַשֶּׂ֖ה בַּכְּבָשִׂ֣ים אוֹ֔ בָּעִזִּ֑ים׃	כְּדֵ֣ין יִתְעֲבֵ֔יד לְתוֹרָ֥א חַד֙ אוֹ֙ לְדִכְרָ֣א חַד֔ אוֹ֙ לְאִמַּ֔רַיָּ֖א אוֹ֣ בְעִזַּיָּֽא׃	11 Thus shall it be done for each bullock, or for each ram, or for each of the he-lambs, or of the kids.
12	כַּמִּסְפָּ֕ר אֲשֶׁ֥ר תַּעֲשׂ֖וּ כָּכָ֣ה תַּעֲשׂ֑וּ לָאֶחָ֖ד כְּמִסְפָּרָֽם׃	כְּמִנְיָ֣ן דְּתַעְבְּד֔וּן כְּדֵ֖ין תַּעְבְּד֣וּן לְחַ֔ד כְּמִנְיָנֵהֽוֹן׃	12 According to the number that ye may prepare, so shall ye do for every one according to their number.
13	כָּל־הָאֶזְרָ֖ח יַעֲשֶׂ֣ה־כָּכָ֑ה אֶת־אֵ֗לֶּה לְהַקְרִ֛יב אִשֵּׁ֥ה רֵֽיחַ־נִיחֹ֖חַ לַיהוָֽה׃	כָּל֙ יַצִּיבָ֔א יַעֲבִ֖יד כְּדֵ֣ין יָ֑ת אִלֵּ֣ין לְקָרָבָ֔א קוּרְבַּ֥ן דְּמִתְקַבַּ֖ל בְּרַעֲוָ֥א קֳדָ֥ם יְיָ׃	13 All that are home-born shall do these things after this manner, in presenting an offering made by fire, of a sweet savour unto the Lord.

(5) לכבש האחד. על כל הכמור למעלה הוסף מוסף על המנחה ועל הסמן ועל היין:
(6) או לאיל. ומס מיל הוסף. וכיוצאים דרשו (מנחות נא. חולין כג, ו) מן לרבות את הפלגש לנסכי מיל:
(10) אשה ריח. מיינו מוסף מלמ על המנחה והסמן מצל היין מיינו מאם שמיינו ניתן על האש:
(11) או לשה. ניין שהוא נכנסים ניין שהוא בעוזים כבש ושה קרויס בתוך שנתם: איל. נין י"ג חדש ויוס מחד:
(12) כמספר אשר תעשו. כמספר הבהמות מאר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם: כמספרם של בהמות מספרם של נסכים:

14 וְכִי־יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־ בְּתוֹכְכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה אִשֶּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֵּן יַעֲשֶׂה׃

14 וַאֲרֵי יִתְגַּיֵּר עִמְּכוֹן גִּיּוֹרָא אוֹ דְּבֵינֵיכוֹן לְדָרֵיכוֹן וְיַעֲבֵיד קוּרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ כְּמָא דְּתַעְבְּדוּן כֵּן יַעֲבֵיד׃

And if a stranger sojourn with you, or whosoever may be among you, throughout your generations, and will offer an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; as ye do, so he shall do.

15 הַקָּהָל חָקָה אַחַת לָכֶם וְלַגֵּר הַגָּר חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּכֶם כַּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה׃

15 קְהָלָא קְיָמָא חַד לְכוֹן וּלְגִיּוֹרָיָא דְּיִתְגַּיְּרוּן קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן כְּוָתְכוֹן גִּיּוֹרָא יְהֵי קֳדָם יְיָ׃

As for the congregation, there shall be one statute both for you, and for the stranger that sojourneth with you, a statute for ever throughout your generations; as ye are, so shall the stranger be before the LORD.

16 תּוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר הַגָּר אִתְּכֶם׃ (פ)

16 אוֹרָיְתָא חֲדָא וְדִינָא חַד יְהֵי לְכוֹן וּלְגִיּוֹרָיָא דְּיִתְגַּיְּרוּן עִמְּכוֹן׃

One law and one ordinance shall be both for you, and for the stranger that sojourneth with you.

17 שני וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃

17 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃

And the LORD spoke unto Moses, saying:

18 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאֲכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה׃

18 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן בְּמֵיעַלְכוֹן לְאַרְעָא דַּאֲנָא מַעֵיל יָתְכוֹן לְתַמָּן׃

Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land whither I bring you,

19 וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוָה׃

19 וִיהֵי בְּמֵיכַלְכוֹן מִלַּחְמָא דְּאַרְעָא תַּפְרְשׁוּן אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ׃

then it shall be, that, when ye eat of the bread of the land, ye shall set apart a portion for a gift unto the LORD.

20 רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם חַלָּה תָּרִימוּ תְּרוּמָה כִּתְרוּמַת גֹּרֶן כֵּן תָּרִימוּ אֹתָהּ׃

20 רֵישׁ אֲצָוָתְכוֹן חַלְתָּא תַּפְרְשׁוּן אַפְרָשׁוּתָא כְּמָא דְּמַפְרְשִׁין מִן אִדְּרָא כֵּן תַּפְרְשׁוּן יָתַהּ׃

Of the first of your dough ye shall set apart a cake for a gift; as that which is set apart of the threshing-floor, so shall ye set it apart.

21 מֵרֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַיהוָה תְּרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם׃ (ס)

21 מֵרֵישׁ אֲצָוָתְכוֹן תִּתְּנוּן קֳדָם יְיָ אַפְרָשׁוּתָא לְדָרֵיכוֹן׃

Of the first of your dough ye shall give unto the LORD a portion for a gift throughout your generations.

(15) ככם כגר. כמותכם כן גר וכן דרך לשון עברית (ברכות יג, י) כגן ה' כארץ מצרים כן תרץ מצרים. (מ"ק כב, ד) כמוני כמוך כעמי כעמך:

(18) בבאכם אל הארץ. משמיה דיהוה זה מכל מילות שכתורה שכולן נאמר כי תבא כי תבא לפיכך כולן למדות זו מזו וכיון שפרט לך הכתוב בעת מהן שמינה עלה לאחר ירושה וישיבה אף כולן כן אבל זו נאמר בה בבואכם משנכנסו בה ואכלו מלחמה נתחייבו בחלה (ספרי קי. כתובות כה, ב):

(20) ראשית ערסתכם. כשתלושו כדי ערסותיכם שתהא רגילין ללוש במדבר וכמה היא (שמות טז, יח טז) וימודו בעומר עומר לגלגלת (ושיעורו מ"ג ביצים וחומש בילה) תרימו מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה רשית תלקח חלה אחת תרומה גסה ה': חלה. טורטי"ל בלע"ז: כתרומת גורן. שלא נאמר בה שיעור ולא כתרומת מעשר שנאמר בה שיעור אבל נתנו שיעור לבעל הבית אחד מעשרים ואחד מארבעה ונאחוסו אחד מאחד מארבעים ושמונה (חלה ג, ז):

(21) מראשית ערסתיכם. למה נאמר לפי שנאמר רשית ערסותיכם שומע אני רשאותה שבעיסות תלמוד לומר מרשית

22 וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל־ הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה׃

22 וַאֲרֵי תִשְׁתְּלוּן וְלָא תַעְבְּדוּן יָת כָּל פִּקּוּדַיָּא הָאִלֵּין דְּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה׃

And when ye shall err, and not observe all these commandments, which the Lord hath spoken unto Moses,

23 אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וָהָלְאָה לְדֹרֹתֵיכֶם׃

23 יָת כָּל דְּפַקֵּיד יְיָ לְכוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה מִן יוֹמָא דְּפַקֵּיד יְיָ וּלְהַלְאָה לְדָרֵיכוֹן׃

even all that the Lord hath commanded you by the hand of Moses, from the day that the Lord gave commandment, and onward throughout your generations;

24 וְהָיָה אִם מֵעֵינֵי הָעֵדָה נֶעֶשְׂתָה לִשְׁגָגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פַּר בֶּן־ בָּקָר אֶחָד לְעֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּת׃

24 וִיהֵי אִם מֵעֵינֵי כְּנִשְׁתָּא אִתְעֲבִידַת לְשָׁלוּ וַיַעְבְּדוּן כָּל כְּנִשְׁתָּא תּוֹר בַּר תּוֹרֵי חַד לַעֲלָתָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ וּמִנְחָתֵיהּ וְנִסְכֵּיהּ כְּדַחְזֵי וּצְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּתָא׃

then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the Lord—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering.

25 וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי־שְׁגָגָה הִוא וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם אִשֶּׁה לַיהוָה וְחַטָּאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל־שִׁגְגָתָם׃

25 וִיכַפַּר כָּהֲנָא עַל כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁתְּבִיק לְהוֹן אֲרֵי שָׁלוּתָא הִיא וְאַנּוּן אַיְתִיאוּ יָת קוּרְבָּנְהוֹן קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ וְחוֹבָתְהוֹן קֳדָם יְיָ עַל שָׁלוּתְהוֹן׃

And the priest shall make atonement for all the congregation of the children of Israel, and they shall be forgiven; for it was an error, and they have brought their offering, an offering made by fire unto the Lord, and their sin-offering before the Lord, for their error.

26 וְנִסְלַח לְכָל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל־ הָעָם בִּשְׁגָגָה׃ (ס)

26 וְיִשְׁתְּבִיק לְכָל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרָיָא דְּיִתְגַּיְרוּן בֵּינֵיהוֹן אֲרֵי לְכָל עַמָּא בִּשְׁלוּתָא׃

And all the congregation of the children of Israel shall be forgiven, and the stranger that sojourneth among them; for in respect of all the people it was done in error.

מקצתה ולא כולה (ספרי קי): תתנו לה׳ תרומה. לפי שלא שמענו שיעור לחלה נאמר תמנו שיהא בה כדי נתינה (שם):
(22) וכי תשגו ולא תעשו. עבודת גלולים היתה בכלל כל המצות שהכופר מביאין עליהן פר והרי הכתוב מוציאה כאן מכללן לידון בפר לעולה ושעיר לחטאת (שם קיא): וכי תשגו וגו׳. בעבודת גלולים מדבר או שינו אלא בחטא מכל המצות תלמוד לומר את כל המצות האלה מצוה אחת שהיא ככל המצות מה העובר על כל המצות פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק בה עול ומפר ברית ומגלה פנים ושיזו זו עבודת גלולים (שם. כריתות ז. הוריות ח, ו): אשר דבר ה׳ אל משה. מכאן ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענוס (תהלים סב, יב) אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי (הוריות שם. ספרי שם):
(23) את כל אשר צוה וגו׳. מגיד שכל המודה בעבודת גלולים ככופר בכל התורה כולה וכל מה שנתנאו הנביאים שנאמר למן היום אשר צוה ה׳ והלאה (ספרי שם):
(24) אם מעיני העדה נעשתה לשגגה. אם מעיני העדה נעשתה עבירה זו על ידי שוגג כגון שסגגו והורו על אחת מן העבודות שהיא מותרת לעבוד עבודת גלולים כגון: לחטאת. מסר ל׳ שאינו כשאר חטאות שכל חטאות שבתורה הבאות עם עולה החטאת קודמת לעולה שנאמר (ויקרא ה, י) ואת השני יעשה עולה וזו עולה קודמת לחטאת (הוריות יג, ו. זבחים נ):
(25) והביאו את קרבנם אשה לה׳. זה האמור בפרשה הוא פר העולה שנאמר אשה לה׳ (ספרי. יומא טו): וחטאתם. זה השעיר:

שביעי

27 וְאִם־נֶ֥פֶשׁ אַחַ֖ת תֶּחֱטָ֣א בִשְׁגָגָ֑ה וְהִקְרִ֥יבָה עֵ֛ז בַּת־שְׁנָתָ֖הּ לְחַטָּֽאת׃

27 And if one person sin through error, then he shall offer a she-goat of the first year for a sin-offering.

28 וְכִפֶּ֣ר הַכֹּהֵ֗ן עַל־הַנֶּ֙פֶשׁ֙ הַשֹּׁגֶ֔גֶת בְּחֶטְאָ֥הּ בִשְׁגָגָ֖ה לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה לְכַפֵּ֥ר עָלָ֖יו וְנִסְלַ֥ח לֽוֹ׃

28 And the priest shall make atonement for the soul that erreth, when he sinneth through error, before the Lord, to make atonement for him; and he shall be forgiven,

29 הָאֶזְרָ֤ח בִּבְנֵי֙ יִשְׂרָאֵ֔ל וְלַגֵּ֖ר הַגָּ֣ר בְּתוֹכָ֑ם תּוֹרָ֤ה אַחַת֙ יִהְיֶ֣ה לָכֶ֔ם לָעֹשֶׂ֖ה בִּשְׁגָגָֽה׃

29 both he that is home-born among the children of Israel, and the stranger that sojourneth among them: ye shall have one law for him that doeth aught in error.

30 וְהַנֶּ֣פֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂ֗ה בְּיָ֤ד רָמָה֙ מִן־הָאֶזְרָ֣ח וּמִן־הַגֵּ֔ר אֶת־יְהוָ֥ה הִ֖וא מְגַדֵּ֣ף וְנִכְרְתָ֥ה הַנֶּ֛פֶשׁ הַהִ֖וא מִקֶּ֥רֶב עַמָּֽהּ׃

30 But the soul that doeth aught with a high hand, whether he be home-born or a stranger, the same blasphemeth the Lord; and that soul shall be cut off from among his people.

31 כִּ֤י דְבַר־יְהוָה֙ בָּזָ֔ה וְאֶת־מִצְוָתוֹ֖ הֵפַ֣ר הִכָּרֵ֣ת תִּכָּרֵ֔ת הַנֶּ֥פֶשׁ הַהִ֖וא עֲוֹנָ֥הּ בָּֽהּ׃ (פ)

31 Because he hath despised the word of the Lord, and hath broken His commandment; that soul shall utterly be cut off, his iniquity shall be upon him.

32 וַיִּהְי֥וּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵ֖ל בַּמִּדְבָּ֑ר וַיִּמְצְא֣וּ אִ֔ישׁ מְקֹשֵׁ֥שׁ עֵצִ֖ים בְּי֥וֹם הַשַּׁבָּֽת׃

32 And while the children of Israel were in the wilderness, they found a man gathering sticks upon the sabbath day.

33 וַיַּקְרִיבוּ֩ אֹת֨וֹ הַמֹּצְאִ֜ים אֹת֗וֹ מְקֹשֵׁ֥שׁ עֵצִ֛ים אֶל־מֹשֶׁ֥ה וְאֶל־אַהֲרֹ֖ן וְאֶל כָּל־הָעֵדָֽה׃

33 And they that found him gathering sticks brought him unto Moses and Aaron, and unto all the congregation.

34 וַיַּנִּיח֣וּ אֹת֔וֹ בַּמִּשְׁמָ֖ר כִּ֣י לֹא פֹרַ֑שׁ מַה־יֵּעָשֶׂ֥ה לֽוֹ׃ (ס)

34 And they put him in ward, because it had not been declared what should be done to him.

(27) תחטא בשגגה. בעבודת מלילים (ספרי קיג): עז בת שנתה. שמר עבירות יחיד מביא כשבה או שעירה ובזו קבע לה שעירה (שם):

(30) ביד רמה. בזמיד: מגדף. מחרף כמו (יחזקאל ה, טו) והיתה חרפה וגדופה (ישעיה לז, ו) לשון גדפו נערי מלך אשור. ועוד דרשו רבותינו (כריתות ז, ב. סנהדרין ל) מכאן למבזה את השם שהוא בכרת:

(31) דבר ה׳. לזכרת עבודת מלילים מפי הגבורה והשמר מפי משה (ספרי שם): עונה בה. בזמן שעונה בה שלא עשה תשובה (שם):

(32) ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו. בגעותם של ישראל דבר הכתוב שלא שמרו שלא שבת לשעה וכשניה בא זה ומלנה (כריתות ז. ספרי קיג):

(33) המצאים אתו מקושש. שהתרו בו ולא היה מלקושש אלא משמלאוהו והתרו בו (ספרי שם. סנהדרין מא, ו):

35 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוּמַת הָאִישׁ רָגוֹם אֹתוֹ בָאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אִתְקְטָלָא יִתְקְטִיל גּוּבְרָא רְגוּמוּ יָתֵיהּ בְּאַבְנַיָּא כָּל כְּנִשְׁתָּא מִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא׃

35 And the Lord said unto Moses: 'The man shall surely be put to death; all the congregation shall stone him with stones without the camp.'

36 וַיֹּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בָאֲבָנִים וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ (פ)

וְאַפִּיקוּ יָתֵיהּ כָּל כְּנִשְׁתָּא לְמִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא וּרְגַמוּ יָתֵיהּ בְּאַבְנַיָּא וּמִית כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃

36 And all the congregation brought him without the camp, and stoned him with stones, and he died, as the Lord commanded Moses.

מפטיר 37 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימַר׃

37 And the Lord spoke unto Moses, saying:

38 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃

מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן וְיַעְבְּדוּן לְהוֹן כְּרוֹסְפְּדִין עַל כַּנְפֵי כְסוּתְהוֹן לְדָרֵיהוֹן וְיִתְּנוּן עַל כְּרוֹסְפַּד כַּנְפָא חוּטָא דִּתְכֵילְתָּא׃

38 'Speak unto the children of Israel, and bid them that they make them throughout their generations fringes in the corners of their garments, and that they put with the fringe of each corner a thread of blue.

39 וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃

וִיהוֹן לְכוֹן לְכְרוֹסְפְּדִין וְתִחְזוֹן יָתֵיהּ וְתִדְכְּרוּן יָת כָּל פִּקּוּדַיָּא דַּיְיָ וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן וְלָא תִטְעוֹן בָּתַר הַרְהוּר לִבְּכוֹן וּבָתַר חֵיזוּ עֵינֵיכוֹן דְּאַתּוּן טָעַן בָּתְרֵיהוֹן׃

39 And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the Lord, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray;

40 לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃

בְּדִיל דְּתִדְכְּרוּן וְתַעְבְּדוּן יָת כָּל פִּקּוּדָי וּתְהוֹן קַדִּישִׁין קֳדָם אֱלָהֲכוֹן׃

40 that ye may remember and do all My commandments, and be holy unto your God.

קיט פסוקים 41 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ (פ)

אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן דְּאַפֵּיקִית יָתְכוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמִהְוֵי לְכוֹן לֵאלָהּ אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃

41 I am the Lord your God, who brought you out of the land of Egypt, to be your God: I am the Lord your God.'

(34) כי לא פרש מה יעשה לו. לפ היו יודעים בגזיזו מיתה ימות אבל יודעים היו שהמלך שנת במיתה (ספרי קיל. סנהדרין עח, ב):

(35) רגום. פשט"ע בלע"ז וכן הלוך מלנ"ט וכן זכור ושמור:

(36) ויוציאו אתו. מכאן שבית הסקילה חוץ ורחוק מבית דין (ספרי שם. סנהדרין מה):

(38) ועשו להם ציצת. על שם הפתילים התלויים בה כמו (יחזקאל ח, ג) ויקחני בציצית ראשי. דבר אחר ציית על שם ורציתם לראותו כמו (שיר ג, ט) מעץ מן הארכיס: תכלת. בגד ירוק של אזמון (מנחות מג):

(39) וזכרתם את כל מצות ה׳. שמעון גימטריא של ציצית שם מאות ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי״ג: ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו (לעיל יג, כה) מתור הארץ. הלב והעיניים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העבירות העין רואה והלב חומד והגוף עושה את העבירות (מנחומא שלח טו):

The Haftarah is Joshua 2:1 – 2:24 on page 191.

קורח
טו

וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קְהָת וְאֹתְפְּלֵיג קֹרַח בַּר יִצְהָר בַּר
בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי קְהָת בַּר לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם
אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן־פֶּלֶת בְּנֵי בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בַּר פֶּלֶת בְּנֵי
רְאוּבֵן׃ רְאוּבֵן׃

XVI

Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men;

וַיָּקֻמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וַאֲנָשִׁים מִבְּנֵי־ וְקָמוּ לְאַפֵּי מֹשֶׁה וְגוּבְרַיָּא
יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם נְשִׂיאֵי מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מָאתַן וְחַמְשִׁין
עֵדָה קְרָאֵי מוֹעֵד אַנְשֵׁי־שֵׁם׃ רַבְרְבֵי כְּנִשְׁתָּא מְעָרְעֵי זִמָּן
אֲנָשִׁין דִּשְׁמָא׃

2

2

and they rose up in face of Moses, with certain of the children of Israel, two hundred and fifty men; they were princes of the congregation, the elect men of the assembly, men of renown;

(41) אני ה׳. נתמן לשלש שכר (ספרי קטו): אלהיכם. נתמן להפרע (שם): אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי (שם): אני ה׳ אלהיכם. עוד למה נאמר כדי שלא יתמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא אנשא ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלים שכר על כרחכם אני מלככם וכן הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ביד חזקה וגו׳ אמלוך עליכם (שמות רבה. ספרי שם). דבר אחר למה נאמר יכיחת מצרים אני הוא שהבחנתי במצרים בין טפה של זכור לשפיכה של זכור אני הוא עתיד להבחין ולהפרע מן המולה קלא אילן בגבעה ואומר תכלת הוא (ב״מ שם, ג) ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודת אלילים לומר שהמחלל את השבת כעובד עבודת אלילים שלא היה שקולה ככל המצות וכן הוא אומר בעזרא (נחמי׳ ט, יג־יד) ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם (חולין ה) ולא פרשת ציצית לכך נסמכה לומר שלפי שלא היה שקולה כנגד כל המצות שנאמר ועשיתם את כל מצותי: על כנפי בגדיהם. כנגד (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים. על מרגע כנפות ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש כנגד ד׳ לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו, ו־ז) והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי (זבחים יח, ב): פתיל תכלת. על שם שכול בכורות מרגוס של שכול תכלת. ומכאן היתה בלילה וכן נצע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חוטים שבה כנגד שמונה ימים שמהו ישראל משיגלו ממצרים עד שאמרו שירה על הים:

(1) ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח. לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרגם יונקלוס ואתפלג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן (מיכה טו, יב) מה יקמך לבך לוקח חותך להפליגך משאר בני אדם. דבר אחר ויקח קרח משך לשון סנהדרין שנאמר (במדבר כ, כה) קח את אהרן (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים (תנחומא קרח ו): בן יצהר בן קהת בן לוי. ולא הזכיר בן יעקב שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתו שנאמר (ברכות מט, ו) ובקהלם אל תחד כבודי והיכן נזכר שמו על קרח בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים שנאמר (ד״ה־ב ו, כב־כג) בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל (תנחומא ז): ודתן ואבירם. בשביל שהיה שבט ראובן סרוי בחנייתם תימנה (לעיל ב, י) שכן לקהת ובניו החונים תימנה (שם ג, כט) נשתתפו עם קרח במחלוקתו לוי לרשע לוי לשכנו (תנחומא ד). ומה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנא על נשיאותו של אלישפן בן עוזיאל שמיהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור (שם ג). אמר קרח אחי אבא מרבעה היו שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו׳ עמרם הבכור ונטלו שני בניו גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השניה לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עליו ומבטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס ר״נ רשאי סנהדרין רובן משבט ראובן שכיניו והם אלישור בן שדיאור ומבניו וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר ג, טז) אלה קרואי העדה והלבישן טליתות שכולן תכלת באו ועמדו לפניו משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת מייבת בציצית או פטורה אמר להם מייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר אחד של תכלת פוטרה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה (תנחומא ג): בני ראובן. דתן ואבירם ואון בן פלת:

וַיִּקָּהֲלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לָכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כֻּלָּם קְדֹשִׁים וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קְהַל יְהוָה׃

3 and they assembled themselves together against Moses and against Aaron, and said unto them: 'Ye take too much upon you, seeing all the congregation are holy, every one of them, and the LORD is among them; wherefore then lift ye up yourselves above the assembly of the LORD?'

וְאִתְכַּנִּישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַאֲמַרוּ לְהוֹן סַגִּי לְכוֹן אֲרֵי כָל כְּנִשְׁתָּא כוּלְהוֹן קַדִּישִׁין וּבֵינֵיהוֹן שָׁרְיָא שְׁכִינְתָא דַיְיָ וּמָדֵין אַתּוּן מִתְרַבְרְבִין עַל קְהָלָא דַיְיָ׃

3

וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו׃

4 And when Moses heard it, he fell upon his face.

וּשְׁמַע מֹשֶׁה וּנְפַל עַל אַפּוֹהִי׃

וי

וַיְדַבֵּר אֶל־קֹרַח וְאֶל־כָּל־עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וְיֹדַע יְהוָה אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ וְאֶת־הַקָּדוֹשׁ וְהִקְרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחַר־בּוֹ יַקְרִיב אֵלָיו׃

5 And he spoke unto Korah and unto all his company, saying: 'In the morning the LORD will show who are His, and who is holy, and will cause him to come near unto Him; even him whom He may choose will He cause to come near unto Him. .

וּמַלִּיל עִם קֹרַח וְעִם כָּל כְּנִשְׁתֵּיהּ לְמֵימַר בְּצַפְרָא וְיהוֹדַע יְיָ יָת דְּכָשֵׁר לֵיהּ וְיָת דְּקַדִּישׁ וְיָקָרֵיב לְקָדָמוֹהִי וְיָת דְּיִתְרְעֵי בֵּיהּ יְקָרֵיב לְשַׁמּוּשֵׁיהּ׃

5

זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מַחְתּוֹת קֹרַח וְכָל־עֲדָתוֹ׃

6 This do: take you censers, Korah, and all his company;

דָּא עֲבִידוּ סַבוּ לְכוֹן מַחְתְּיָן קֹרַח וְכָל כְּנִשְׁתֵּיהּ׃

6

וּתְנוּ בָהֶן ׀ אֵשׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה מָחָר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ רַב־לָכֶם בְּנֵי לֵוִי׃

7 and put fire therein, and put incense upon them before the LORD to-morrow; and it shall be that the man whom the LORD doth choose, he shall be holy; ye take too much upon you, ye sons of Levi.'

וְתִתְּנוּ עֲלֵיהוֹן אֶשָּׁא וְשַׁוּוֹ עֲלֵיהוֹן קְטוֹרֶת בּוּסְמִין קֳדָם יְיָ מְחַר וִיהֵי גּוּבְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ הוּא קַדִּישׁ סַגִּי לְכוֹן בְּנֵי לֵוִי׃

7

(3) רב לכם. הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים. כולם שמעו דבריס בסיני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו. סס לקחת אתה מלכות לא היה לך לגרר לאחיך כהונה לא אתם נבדלתם שמעתם בסיני (שמות כ, ג) אנכי ה' אלהיך כל העדה שמעו (תנחומא ד):

(4) ויפול על פניו. מפני המחלוקת שכבר זה בילס קרחן רביעי חטאו בעגל (שמות לב, יא) ויחל משה את־פני (שם ג, יא) ויתפלל משה במרגלים (שם יד, יג) ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים במחלוקתו של קרח נתרצלו ידיו משל נבן מלך שרס על חבירו ופייס עליו לוסבו פעס ושתים ושלש כשהרס רביעית נתרצלו ידי האוסב ההוא אמר עד מתי אטריח על המלך שמא לא יקבל עוד ממני (תנחומא ד):

(5) בקר ויודע וגו'. עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להרגות לפניו והוא היה מתכוין לדחותם שמא יחזרו בהם (תנחומא ה): בקר ויודע ה' את אשר לו. לעבודת לויה: ואת הקדוש. להטוטה: והקריב. לותם אליו (שם). והתרגום מוכיח כן ויקרב לקדמוהי יקרב לשמושיה. ומדרשו (שם) בקר אמר להם משה גדולות חלק הקב"ה בעולמו יכולים אתם להפוך בקר לערב כן תוכלו לבטל את זו שנאמר (בראשית ח, ה ד) ויהי ערב ויהי בוקר ויבדל בך (דה"ל כג, יג) ויבדל אהרן להקדישו וגו':

(6) זאת עשו קחו לכם מחתות. מה ראה לומר להם כך אמר להם בדרכי העובדי כוכבים ומזלות יש נימוסים הרבה וכומריס הרבה וכולם (ס"ק ותין כולס) מתקנאים בעבודת אחד אין לנו אלא ה' אחד תורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ואתם י"ן אתם מבקשים להוסיף אלה אני רואה בכך הם לכם תשמיש חביב מכל היה הקטרת החביבה מכל הקרבנות ושם המות נתון בתוכו שנו נשרפו נדב ואביהוא לפיכך התרה בהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש כבר הוא בקדושתו וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תתמיהו מי שיבחר בו יצא חי וכולכם מוזדים (תנחומא ה): מחתות. כלים שמוסיין בהם גחלים ויש להם בית יד:

(7) רב לכם בני לוי. דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכך התרה בהם וקבלו עליהם לקרב אלא הם חטאו על

ישראל	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח שִׁמְעוּ־נָא בְּנֵי לֵוִי׃	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְקָרַח שְׁמַעוּ כְעַן בְּנֵי לֵוִי׃
8	And Moses said unto Korah: 'Hear now, ye sons of Levi:	
9	הַמְעַט מִכֶּם כִּי־הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשָׁרְתָם׃	הַזְעֵיר לְכוֹן אֲרֵי אַפְרֵישׁ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל יָתְכוֹן מִכְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל לְקָרָבָא יָתְכוֹן לְקָדְמוֹהִי לְמִפְלַח יָת פּוּלְחַן מַשְׁכְּנָא דַיְיָ וְלְמִקָם קֳדָם כְּנִשְׁתָּא לְשַׁמָּשוּתְהוֹן׃
9	is it but a small thing unto you, that the God of Israel hath separated you from the congregation of Israel, to bring you near to Himself, to do the service of the tabernacle of the LORD, and to stand before the congregation to minister unto them;	
10	וַיַּקְרֵב אֹתְךָ וְאֶת־כָּל־אַחֶיךָ בְנֵי־לֵוִי אִתָּךְ וּבִקַּשְׁתֶּם גַּם־כְּהֻנָּה׃	וְקָרִיב יָתָךְ וְיָת כָּל־אֲחָיךְ בְּנֵי לֵוִי עִמָּךְ וּבְעַן אַתּוּן אַף כְּהוּנְתָא רַבְתָא׃
10	and that He hath brought thee near, and all thy brethren the sons of Levi with thee? and will ye seek the priesthood also?	
11	לָכֵן אַתָּה וְכָל־עֲדָתְךָ הַנֹּעָדִים עַל־יְהוָה וְאַהֲרֹן מַה־הוּא כִּי (כ' תלונו)[ק' תַלִּינוּ] עָלָיו׃	בְּכֵן אַתְּ וְכָל כְּנִשְׁתָּךְ דְּאִזְדַמַנְתּוּן עַל יְיָ וְאַהֲרֹן מָא הוּא אֲרֵי מִתְרָעֲמִתּוּן עֲלוֹהִי׃
11	Therefore thou and all thy company that are gathered together against the LORD—; and as to Aaron, what is he that ye murmur against him?'	
12	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה׃	וּשְׁלַח מֹשֶׁה לְמִקְרֵי לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַאֲמַרוּ לָא נִסַק׃
12	And Moses sent to call Dathan and Abiram, the sons of Eliab; and they said: 'We will not come up;	
13	הַמְעַט כִּי הֶעֱלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ לַהֲמִיתֵנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׂתָּרֵר עָלֵינוּ גַּם־הִשְׂתָּרֵר׃	הַזְעֵיר אֲרֵי אַסֵּיקְתָּנָא מֵאַרַע עָבְדָא חֲלָב וּדְבַשׁ לְקַטָּלוּתָנָא בְּמַדְבְּרָא אֲרֵי מִתְרָרַבְתְּ עֲלַנָא אַף אִתְרַבְרָבָא׃
13	is it a small thing that thou hast brought us up out of a land flowing with milk and honey, to kill us in the wilderness, but thou must needs make thyself also a prince over us?	

נפשותם שנאמר (להלן יז, ג) את מחתות החטאים האלה בנפשותם. וקרא שפקח היה מה ראה לשתות זה עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל שקול כנגד משה ואהרן ראה בשבילו תני נמלט וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כולם מתנבאים ברוח הקודש שנאמר (ד"ה־ג כה, ה) כל אלה בנים להימן ראה ימין ראה שפאר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ומני שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל שקול כנגד משה ואהרן ראה בשבילו תני נמלט וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כולם מתנבאים ברוח הקודש שנאמר (ד"ה־ג כה, ה) כל אלה בנים להימן ראה ימין ראה שפאר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ומני

(8) ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי. התחיל לדבר עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא יתחילו אלו בדבריהם יתחילו עמו לדבר גם אל כולם התחיל לזרז בהם שמעו נא בני לוי (סם ו):

(9) ולעמוד לפני העדה. לשיר על הדוכן:

(10) ויקרב אתך. לאותו שירות שהרחיק ממנו שלא עדת ישראל:

(11) לכן. בשביל כך אתה וכל עדתך הנועדים אתך על ה' כי בשליחותו עשיתי לתת כהונה לאהרן ולא לנו הוא המחלוקת הזה:

(12) וישלח משה וגו'. מכאן מחזיקין במחלוקת שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום (סנהדרין קי. תנחומא י): לא נעלה. פיהם הכשילם שלא להם שלח ילידה (שם ו):

אַף֙ לֹ֣א אֶל־אֶ֔רֶץ זָבַ֥ת חָלָ֖ב
וּדְבַ֑שׁ הֲבִיאֹתָ֙נוּ֙ וַתִּתֶּן־לָ֣נוּ
נַחֲלַ֔ת שָׂדֶ֖ה וָכָ֑רֶם הַעֵינֵ֤י
הָאֲנָשִׁ֙ים הָהֵ֣ם תְּנַקֵּ֔ר לֹ֥א נַעֲלֶֽה׃

14 שני

אַף לֹא לָאָרֶץ עָבְדָא חֲלָב
וּדְבַשׁ אַעֵילְתָּנָא וִיהַבְתְּ לָנָא
אַחְסָנַת חַקְלִין וְכַרְמִין הַעֵינֵי
גּוּבְרַיָּא הָאִנּוּן תְּשַׁלַּח לְעַוָּרָא
לָא נִסַּק׃

14 Moreover thou hast not brought us into a land flowing with milk and honey, nor given us inheritance of fields and vineyards; wilt thou put out the eyes of these men? we will not come up.'

וַיִּ֥חַר לְמֹשֶׁ֖ה מְאֹ֑ד וַיֹּ֙אמֶר֙ אֶל־
יְהוָ֔ה אַל־תֵּ֖פֶן אֶל־מִנְחָתָ֑ם לֹ֣א
חֲמ֤וֹר אֶחָד֙ מֵהֶ֣ם נָשָׂ֔אתִי וְלֹ֥א
הֲרֵעֹ֖תִי אֶת־אַחַ֥ד מֵהֶֽם׃

וְיִתְקֹף לְמֹשֶׁה לַחְדָּא וַאֲמַר
קֳדָם יְיָ לָא תְקַבֵּיל בְּרַעֲוָא
קוּרְבָּנֵהוֹן לָא חֲמָרָא דְּחַד
מִנְּהוֹן שַׁחֲרִית וְלָא אַבְאֵישִׁית
לְחַד מִנְּהוֹן׃

15 And Moses was very wroth, and said unto the Lord: 'Respect not thou their offering; I have not taken one ass from them, neither have I hurt one of them.'

וַיֹּ֥אמֶר מֹשֶׁ֖ה אֶל־קֹ֑רַח אַתָּ֥ה
וְכָל־עֲדָתְךָ֛ הֱיוּ֥ לִפְנֵֽי יְהוָ֖ה
אַתָּ֥ה וָהֵ֖ם וְאַהֲרֹ֥ן מָחָֽר׃

וַאֲמַר מֹשֶׁה לְקָרַח אַתְּ וְכָל
כְּנִשְׁתָּךְ הֲווֹ זְמִינִין לְקֳדָם יְיָ
אַתְּ וְאִנּוּן וְאַהֲרֹן מְחַר׃

16 And Moses said unto Korah: 'Be thou and all thy congregation before the Lord, thou, and they, and Aaron, to-morrow;

וּקְח֣וּ אִ֣ישׁ מַחְתָּתוֹ֮ וּנְתַתֶּ֣ם
עֲלֵיהֶם֒ קְטֹ֔רֶת וְהִקְרַבְתֶּ֥ם לִפְנֵֽי
יְהוָ֖ה אִ֣ישׁ מַחְתָּת֑וֹ חֲמִשִּׁ֤ים
וּמָאתַ֙יִם֙ מַחְתֹּ֔ת וְאַתָּ֥ה וְאַהֲרֹ֖ן
אִ֥ישׁ מַחְתָּתֽוֹ׃

וְסַבּוּ גְּבַר מַחְתְּתֵיהּ וְתִתְּנוּן
עֲלֵיהוֹן קְטוֹרֶת בּוּסְמִין
וּתְקָרְבוּן קֳדָם יְיָ גְּבַר
מַחְתְּתֵיהּ מְאָתַן וְחַמְשִׁין
מַחְתָּיָן וְאַתְּ וְאַהֲרֹן גְּבַר
מַחְתְּתֵיהּ׃

17 and take ye every man his fire-pan, and put incense upon them, and bring ye before the Lord every man his fire-pan, two hundred and fifty fire-pans; thou also, and Aaron, each his fire-pan.'

וַיִּקְח֣וּ אִ֣ישׁ מַחְתָּתוֹ֮ וַיִּתְּנ֣וּ
עֲלֵיהֶם֒ אֵ֔שׁ וַיָּשִׂ֥ימוּ עֲלֵיהֶ֖ם
קְטֹ֑רֶת וַיַּעַמְד֣וּ פֶֽתַח־אֹ֔הֶל
מוֹעֵ֖ד וּמֹשֶׁ֥ה וְאַהֲרֹֽן׃

וּנְסִיבוּ גְּבַר מַחְתְּתֵיהּ וִיהַבוּ
עֲלֵיהוֹן אֵישָׁתָא וְשַׁוִּיאוּ עֲלֵיהוֹן
קְטוֹרֶת בּוּסְמִין וְקָמוּ בִּתְרַע
מַשְׁכַּן זִמְנָא וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃

18 And they took every man his fire-pan, and put fire in them, and laid incense thereon, and stood at the door of the tent of meeting with Moses and Aaron.

וַיַּקְהֵ֨ל עֲלֵיהֶ֜ם קֹ֗רַח אֶת־כָּל־
הָעֵדָ֛ה אֶל־פֶּ֥תַח אֹֽהֶל מוֹעֵ֖ד
וַיֵּרָ֣א כְבוֹד־יְהוָ֑ה אֶל־כָּל־
הָעֵדָֽה׃ (ס)

וְכַנִּישׁ עֲלֵיהוֹן קָרַח יָת כָּל
כְּנִשְׁתָּא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא
וְאִתְגְּלִי יְקָרָא דַיְיָ לְכָל
כְּנִשְׁתָּא׃

19 And Korah assembled all the congregation against them unto the door of the tent of meeting; and the glory of the Lord appeared unto all the congregation.

(14) ותתן לנו. הדבר מוסב על לא האמור למעלה כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם ממרת לנו (שמות ג, יז) נעלה מאכס מעני מנריס אל ארץ וגו' משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו אלא גזרת עליונו להמיתנו במדבר שאמרת לנו (במדבר יד, כט) במדבר הזה יפלו פגריכם: העיני האנשים ההם תנקר וגו'. הפילו אתה שולח לנקר את עיניהם כדי לא נעלה אליך לא נעלה: האנשים ההם. כאדם המולה קללתו בחביריו:

(15) ויחר למשה מאד. נלטער עד למאוד: אל תפן אל מנחתם. לפי פשוטו הקטרת שהם מקריבים לפניך ממר אל תפן אליהם והמדרש אומר (תנחומא ז) יודע אני שיש להם חלק בעבודתי בזבוד אף אתה לפניך לרצון תניחנו להם ולא תאכלנו: לא חמור אחד מהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי לפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את משה ואת בני על החמור והיה לי ליטול חמורו החמור משלהם לא נטלתי אלא משלי (תנחומא ז). ותרגם יונקלוס שהרית לשון חמרי כך נקראת בלשון ארמי של אחד שחור (ב"מ עח, ב. ב"ב מז, ב):

(16) והם. עדתך:

(17) והקרבתם וגו' איש מחתתו. המשים ומאתים הם שבכם:

שלישי
20 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ — 20 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:

21 הִבָּדְלוּ מִתּוֹךְ הָעֲדָה הַזֹּאת וַאֲכַלֶּה אֹתָם כְּרָגַע׃ — 21 'Separate yourselves from among this congregation, that I may consume them in a moment.'

22 וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל־בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יֶחֱטָא וְעַל כָּל־הָעֵדָה תִּקְצֹף׃ (ס) — 22 And they fell upon their faces, and said: 'O God, the God of the spirits of all flesh, shall one man sin, and wilt Thou be wroth with all the congregation?'

23 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ — 23 And the LORD spoke unto Moses, saying:

24 דַּבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר הֵעָלוּ מִסָּבִיב לְמִשְׁכַּן־קֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם׃ — 24 'Speak unto the congregation, saying: Get you up from about the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram.'

25 וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל־דָּתָן וַאֲבִירָם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ — 25 And Moses rose up and went unto Dathan and Abiram; and the elders of Israel followed him.

26 וַיְדַבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אָהֳלֵי הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל־תִּגְּעוּ בְּכָל־אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן־תִּסָּפּוּ בְּכָל־חַטֹּאתָם׃ — 26 And he spoke unto the congregation, saying: 'Depart, I pray you, from the tents of these wicked men, and touch nothing of theirs, lest ye be swept away in all their sins.'

27 וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן־קֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם מִסָּבִיב וְדָתָן וַאֲבִירָם יָצְאוּ נִצָּבִים פֶּתַח אָהֳלֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם׃ — 27 So they got them up from the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram, on every side; and Dathan and Abiram came out, and stood at the door of their tents, with their wives, and their sons, and their little ones.

(19) ויקהל עליהם קרח. נדברי לימנות כל הלילה ההוא הלך אצל האבטיס ופתה לותם כשבורין אתם שעלי לנדי אני מקפיד אינו מקפיד אלא נשניל כלכם אלו נאין ונוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו הכהונה עד שנתפתו כלם (תנחומא ז): וירא כבוד ה׳. נא נעמוד ענן:

(22) אל אלהי הרוחות. יודע מחשבות אין מדתך כמדת בשר ודם שבשר ודם מלך בשר ודם שקרהה עליו מקלת מדינה אינו יודע מי החוטא לפיכך כשהוא כועס נפרע מכולם אבל אתה לפניך גלויות כל המחשבות ויודע אתה מי החוטא: האיש אחד. הוא החוטא ואתה על כל העדה תקצוף. למד הקדוש ב״ה יפה אמרת אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא (שם):

(24) העלו וגו׳. כתרגומו אסתלקו מסביבות משכן קרח:

(25) ויקם משה. כשבור שיעשו לו פניס ולא עשו (מד״ר. שם ח):

(27) יצאו נצבים. בקומה זקופה לחרף ולגדף כמו (שמואל־ב יז, טז) ויתיצב אחרונים יום דגלית (תנחומא ח): ונשיהם

28 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תֵּדְעוּן כִּי־ יְהוָה שְׁלָחַנִי לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל־ הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא מִלִּבִּי׃

28 And Moses said: 'Hereby ye shall know that the LORD hath sent me to do all these works, and that I have not done them of mine own mind.

29 אִם־כְּמוֹת כָּל־הָאָדָם יְמֻתֻן אֵלֶּה וּפְקֻדַּת כָּל־הָאָדָם יִפָּקֵד עֲלֵיהֶם לֹא יְהוָה שְׁלָחָנִי׃

29 If these men die the common death of all men, and be visited after the visitation of all men, then the LORD hath not sent Me.

30 וְאִם־בְּרִיאָה יִבְרָא יְהוָה וּפָצְתָה הָאֲדָמָה אֶת־פִּיהָ וּבָלְעָה אֹתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וְיָרְדוּ חַיִּים שְׁאֹלָה וְיִדַעְתֶּם כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־יְהוָה׃

30 But if the LORD make a new thing, and the ground open her mouth, and swallow them up, with all that appertain unto them, and they go down alive into the pit, then ye shall understand that these men have despised the LORD.'

31 וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבָּקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם׃

31 And it came to pass, as he made an end of speaking all these words, that the ground did cleave asunder that was under them.

32 וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־בָּתֵּיהֶם וְאֵת כָּל־ הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֵת כָּל־ הָרְכוּשׁ׃

32 And the earth opened her mouth and swallowed them up, and their households, and all the men that appertained unto Korah, and all their goods.

33 וַיֵּרְדוּ הֵם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֹלָה וַתְּכַס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל׃

33 So they, and all that appertained to them, went down alive into the pit; and the earth closed upon them, and they perished from among the assembly.

34 וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיהֶם נָסוּ לְקֹלָם כִּי אָמְרוּ פֶּן־תִּבְלָעֵנוּ הָאָרֶץ׃

34 And all Israel that were round about them fled at the cry of them; for they said: 'Lest the earth swallow us up.'

ובניהם וטפם. נח ורמה כמה קשה המחלוקת שהרי גית דין של מטה אין עושין מלא עד שיגיע שתי שערות ובית דין של מעלה על כ' שנה וכאן אבדו אף יונקי שדיים (שם ג):

(28) לעשות את כל המעשים האלה. שעשיתי על פי הדבור לאתה לאהרן כהונה גדולה ובניו סגני כהונה ולוים הקמתי:

(29) לא ה' שלחני. שלא אני עשיתי הכל מדעתי ובדין הוא מוכן עלי (שם ח):

(30) ואם בריאה. חדשה: יברא ה'. להמית מותם במיתה שלא נה מלפי עד הנה ומה היא הבריאה ופתחה האדמה את פיה ותבלעם חי וידעתם כי נאצו הם את ה' ואני מפי הגבורה שמעתי ורבותינו פירשו (שם יח, ו) שם בריאה פה לארץ משתים ימי בראשית מוטב ושם לאו יברא ה':

(34) נסו לקולם. שמגיל הקול היונק על בליעתן:

35 וְאֵ֣שׁ יָצְאָ֔ה מֵאֵ֖ת יְהוָ֑ה וַתֹּ֣אכַל אֶת־ הַחֲמִשִּׁ֥ים וּמָאתַ֖יִם אִ֥ישׁ מַקְרִיבֵ֥י הַקְּטֹֽרֶת׃ (ס)

וְאִישָׁתָ֣א נְפַקַת֩ מִן־ קֳדָ֨ם יְיָ֜ וַאֲכַלַ֣ת יָ֗ת מָאתַ֤ן וְחַמְשִׁין֙ גּוּבְרָ֔א מְקָרְבֵ֖י קְטוֹרֶ֥ת בּוּסְמַיָּֽא׃

35 And fire came forth from the Lord, and devoured the two hundred and fifty men that offered the incense.

XVII וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃ וּמַלֵּ֥יל יְיָ֖ עִם־ מֹשֶׁ֥ה לְמֵימַֽר׃

XVII And the Lord spoke unto Moses, saying:

2 אֱמֹ֞ר אֶל־אֶלְעָזָ֣ר בֶּן־אַהֲרֹ֣ן הַכֹּהֵ֗ן וְיָרֵם֙ אֶת־הַמַּחְתֹ֣ת מִבֵּ֔ין הַשְּׂרֵפָ֖ה וְאֶת־הָאֵ֑שׁ זְרֵ֥ה־הָלְאָ֖ה כִּ֥י קָדֵֽשׁוּ׃

אֵימַ֣ר לְאֶלְעָזָ֡ר בַּר֩ אַהֲרֹ֨ן כָּהֲנָ֜א וְיַפְרֵ֣ישׁ יָת֮ מַחְתָּיָתָא֒ מִבֵּ֣ין יְקִידְתָּ֗א וְיָת֙ אִשְׁתָּ֣א יַרְחִ֔יק לְהַלְאָ֖ה אֲרֵ֣י אִתְקַדַּשָֽׁא׃

2 ‘Speak unto Eleazar the son of Aaron the priest, that he take up the fire-pans out of the burning, and scatter thou the fire yonder; for they are become holy;

3 אֶת־מַחְתּ֣וֹת הַחַטָּאִ֣ים הָאֵ֔לֶּה בְּנַפְשֹׁתָ֑ם וְעָשׂ֣וּ אֹתָ֗ם רִקְעֵי־ פַחִים֙ צִפּ֣וּי לַמִּזְבֵּ֔חַ כִּֽי־ הִקְרִיבָ֥ם לִפְנֵי־יְהוָ֖ה וַיִּקְדָּ֑שׁוּ וְיִהְי֖וּ לְאֹ֥ות לִבְנֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃

יָת֞ מַחְתָּיָ֣ת חַיָּיבַ֗יָּא הָאִלֵּ֛ין דְּאִתְחַיַּ֥בוּ בְנַפְשָׁתְהוֹן֒ וְיַעְבְּד֣וּן יָתְהוֹן֮ טַסִּין֒ רְדִידִ֣ין חוּפָּ֣אָה לְמַדְבְּחָ֗א אֲרֵ֣י קָרִיבוּנִין֮ קֳדָם֒ יְיָ֣ וְאִתְקַדַּשָׁ֔א וִיהֵוְן֙ לְאָ֣ת לִבְנֵ֔י יִשְׂרָאֵֽל׃

3 even the fire-pans of these men who have sinned at the cost of their lives, and let them be made beaten plates for a covering of the altar—for they are become holy, because they were offered before the Lord—that they may be a sign unto the children of Israel.’

4 וַיַּקַּ֣ח אֶלְעָזָ֣ר הַכֹּהֵ֗ן אֵת֙ מַחְתֹּ֣ת הַנְּחֹ֔שֶׁת אֲשֶׁ֥ר הִקְרִ֖יבוּ הַשְּׂרֻפִ֑ים וַיְרַקְּעֻ֥ם צִפּ֖וּי לַמִּזְבֵּֽחַ׃

וּנְסִ֣יב אֶלְעָזָ֡ר כָּהֲנָא֩ יָת֨ מַחְתָּיָ֜ת נְחָשָׁ֗א דְּקָרִ֙יבוּ֙ יְקִידָ֔יָא וְרַדִּידוּנִ֖ין חוּפָּ֑אָה לְמַדְבְּחָֽא׃

4 And Eleazar the priest took the brazen fire-pans, which they that were burnt had offered; and they beat them out for a covering of the altar,

5 זִכָּר֣וֹן לִבְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל לְמַ֗עַן אֲשֶׁ֤ר לֹא־יִקְרַ֨ב אִ֜ישׁ זָ֗ר אֲשֶׁ֤ר לֹא֙ מִזֶּ֣רַע אַהֲרֹ֣ן הוּא֮ לְהַקְטִ֣יר קְטֹ֣רֶת לִפְנֵ֣י יְהוָ֔ה וְלֹא־יִהְיֶ֥ה כְקֹ֖רַח וְכַעֲדָתֹ֑ו כַּאֲשֶׁ֣ר דִּבֶּ֣ר יְהוָ֔ה בְּיַד־מֹשֶׁ֖ה לֹֽו׃ (פ)

דְּכָרָ֣ן לִבְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל לְמַ֗ען דְּלָ֣א יְקָרַ֣ב גְּבַ֣ר חִילוֹנִ֣י דְּלָ֣א מִזַּרְעָ֣א דְאַהֲרֹ֣ן הוּא֮ לְאַסָּקָ֣א קְטֹ֣רֶת בּוּסְמִ֣ין קֳדָם֒ יְיָ֣ וְלָ֣א יְהֵ֣י כְקָרַ֣ח וְכִכְנִשְׁתֵּ֔יהּ כְּמָ֗א דְּמַלֵּ֛יל יְיָ֥ בִּידָ֖א דְּמֹשֶׁ֥ה לֵיהּ׃

5 to be a memorial unto the children of Israel, to the end that no common man, that is not of the seed of Aaron, draw near to burn incense before the Lord; that he fare not as Korah, and as his company; as the Lord spoke unto him by the hand of Moses.

(2) ואת האש. שנמוך מהמתות: זרה הלאה. למרן מעל המתות: כי קדשו. המתות ומסורין בהנאה שהרי עשאום כלי שרת:

(3) החטאים האלה בנפשותם. שנעשו פושעים בנפשותם שנחלקו על הקב"ה (יומא לו): רקעי. לדידין: פחים. טסין מרודדין טיינד"ש בלע"ז: צפוי למזבח. למזבח הנחשת: ויהיו לאות. לזכרון שיזכרו אלו היו מתוכן שנחלקו על הכהונה ונשרפו:

(4) וירקעום. מיינטיגדר"ש בלע"ז:

(5) ולא יהיה כקרח. כדי שלא יהיה נקרא: כאשר דבר ה׳ ביד משה לו. כמו עליו על אהרן דבר אל משה שיהיה הוא ובניו כהנים לפיכך לא יקרב איש זר משה לא מזרע אהרן וגו׳ וכן כל לי ולו ולהם הסמוכים אצל דבור פתרונם כמו על. ומדרשו (תנחומא לו, יא) על קרח ומהו ביד משה ולא כתב אל משה רמז לחולקים על הכהונה שלוקין בצרעת כמו שלקה משה בידו שנאמר (שמות ד, ו) ויוציאה והנה ידו מצורעת כשלג ועל כן לקה עוזיה בצרעת (דה"ב כו, כ):

6	וַיִּלֹּנוּ כָל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמָּחֳרָת עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הֲמַתֶּם אֶת־עַם יְהוָה׃	וְאִתְרַעַמוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן לְמֵימַר אַתּוּן גַּרַמְתּוּן דְּמִית עַמֵּיהּ דַּיְיָ׃
7	וַיְהִי בְּהִקָּהֵל הָעֵדָה עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיִּפְנוּ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִנֵּה כִסָּהוּ הֶעָנָן וַיֵּרָא כְּבוֹד יְהוָה׃	וַהֲוָה בְּאִתְכַּנָּשׁוּת כְּנִשְׁתָּא עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וְאִתְפְּנִיאוּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְהָא חֲפָהִי עֲנָנָא וְאִתְגְּלִי יְקָרָא דַּיְיָ׃
8	וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד׃ (ס)	וְעָאל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְקֻדָּם מַשְׁכַּן זִמְנָא׃
9	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃	וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃
10	הֵרֹמּוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וַאֲכַלֶּה אֹתָם כְּרָגַע וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם׃	אִתְפָּרְשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הָדָא וַאֲשֵׁיצֵי יָתְהוֹן כְּשָׁעָה וּנְפַלוּ עַל אַפֵּיהוֹן׃
11	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קַח אֶת־הַמַּחְתָּה וְתֵן־עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קְטֹרֶת וְהוֹלֶךְ מְהֵרָה אֶל־הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי־יָצָא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי יְהוָה הֵחֵל הַנָּגֶף׃	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן סַב יָת מַחְתִּיתָא וְהַב עֲלַהּ אִישָׁתָא מֵעִלָּוֵי מַדְבְּחָא וְשַׁו קְטוֹרֶת בּוּסְמִין וְאוֹבֵיל בִּפְרִיעַ לְכְנִשְׁתָּא וְכַפַּר עֲלֵיהוֹן אֲרֵי נְפַק רוּגְזָא מִן קֳדָם יְיָ שָׁרֵי מוֹתָנָא׃
12	וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיָּרָץ אֶל־תּוֹךְ הַקָּהָל וְהִנֵּה הֵחֵל הַנָּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת־הַקְּטֹרֶת וַיְכַפֵּר עַל־הָעָם׃	וּנְסִיב אַהֲרֹן כְּמָא דְמַלֵּיל מֹשֶׁה וּרְהַט לְגוֹ קְהָלָא וְהָא שָׁרֵי מוֹתָנָא בְּעַמָּא וְיַהַב יָת קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא וְכַפַּר עַל עַמָּא׃
13	וַיַּעֲמֹד בֵּין־הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה׃	וְקָם בֵּין מִיתַיָּא וּבֵין חַיָּיָא וְאִתְכְּלִי מוֹתָנָא׃

(11) וכפר עליהם. רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטרת עושר המגפה כדליתע במסכת שבת (פט, ב):

(13) ויעמוד בין המתים וגו׳. למה את המלאך והעמידו על כרחו למה לו המלאך הנה לי לעשות שליחותי למה לו משה לומר לו ידך למה לו שני שלוחו של מקום ואתה שלוחו של משה למה לו אין משה יושב בגבורה שלו לעכב על ידך אלא שהיה מלאך המות מועד בא עמי ושלך וזהו שנאמר וישב אהרן אל משה (מכילתא). תגמומע תעזה מתה מאמין הרי הקב״ה ומשה אל פתח אהל מועד בא עמי ושלך וזהו שנאמר וישב אהרן אל משה (מכילתא). דבר אחר למה בקטרת לפי שהיו ישראל מליזין ומרגנים אחר הקטרת לומר סם המות הוא על ידו מתו נדב ואביהוא על

14 וַיִּהְיוּ֙ הַמֵּתִ֔ים בַּמַּגֵּפָ֖ה אַרְבָּעָ֣ה עָשָׂ֑ר אֶ֚לֶף וּשְׁבַ֣ע מֵא֔וֹת מִלְּבַ֖ד הַמֵּתִ֥ים עַל־דְּבַר־קֹֽרַח׃

14 Now they that died by the plague were fourteen thousand and seven hundred, besides them that died about the matter of Korah.

15 וַיָּ֣שָׁב אַהֲרֹ֔ן אֶל־מֹשֶׁ֖ה אֶל־פֶּ֣תַח אֹ֣הֶל מוֹעֵ֑ד וְהַמַּגֵּפָ֖ה נֶעֱצָֽרָה׃ (פ)

15 And Aaron returned unto Moses unto the door of the tent of meeting, and the plague was stayed.

16 וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃

16 And the LORD spoke unto Moses, saying:

17 דַּבֵּ֞ר אֶל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל וְקַ֤ח מֵאִתָּם֙ מַטֶּ֣ה מַטֶּ֔ה לְבֵ֖ית אָ֑ב מֵאֵ֥ת כָּל־נְשִׂיאֵהֶ֖ם לְבֵ֣ית אֲבֹתָ֑ם שְׁנֵ֥ים עָשָׂ֖ר מַטּ֣וֹת אִ֣ישׁ אֶת־שְׁמ֔וֹ תִּכְתֹּ֖ב עַל־מַטֵּֽהוּ׃

17 'Speak unto the children of Israel, and take of them rods, one for each fathers' house, of all their princes according to their fathers' houses, twelve rods; thou shalt write every man's name upon his rod.

18 וְאֶת־שֵׁ֥ם אַהֲרֹ֖ן תִּכְתֹּ֣ב עַל־מַטֵּ֣ה לֵוִ֑י כִּ֣י מַטֵּ֔ה אֶחָ֖ד לְרֹ֥אשׁ בֵּ֖ית אֲבֹתָֽם׃

18 And thou shalt write Aaron's name upon the rod of Levi, for there shall be one rod for the head of their fathers' houses.

19 וְהִנַּחְתָּ֖ם בְּאֹ֣הֶל מוֹעֵ֑ד לִפְנֵי֙ הָעֵדֻ֔ת אֲשֶׁ֥ר אִוָּעֵ֖ד לָכֶ֥ם שָֽׁמָּה׃

19 And thou shalt lay them up in the tent of meeting before the testimony, where I meet with you.

20 וְהָיָ֗ה הָאִ֤ישׁ אֲשֶׁר־אֶבְחַר־בּוֹ֙ מַטֵּ֣הוּ יִפְרָ֔ח וְהִשְׁכַּ֙תִּי֙ מֵעָלַ֔י אֶת־תְּלֻנּוֹת֙ בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל אֲשֶׁ֥ר הֵ֖ם מַלִּינִ֥ם עֲלֵיכֶֽם׃

20 And it shall come to pass, that the man whom I shall choose, his rod shall bud; and I will make to cease from Me the murmurings of the children of Israel, which they murmur against you.'

21 וַיְדַבֵּ֣ר מֹשֶׁ֔ה אֶל־בְּנֵ֖י יִשְׂרָאֵ֑ל וַיִּתְּנ֣וּ אֵלָ֗יו כָּל־נְשִׂיאֵיהֶם֙ מַטֶּ֣ה לְנָשִׂ֔יא אֶחָ֖ד מַטֶּ֣ה לְנָשִׂ֑יא לְבֵ֣ית אֲבֹתָ֔ם שְׁנֵ֥ים עָשָׂ֖ר מַטּ֑וֹת וּמַטֵּ֥ה אַהֲרֹ֖ן בְּת֥וֹךְ מַטּוֹתָֽם׃

21 And Moses spoke unto the children of Israel; and all their princes gave him rods, for each prince one, according to their fathers' houses, even twelve rods; and the rod of Aaron was among their rods.

ידו נשרפו חמשים ומאתים איש לפי הקב"ה תרלו שעושר מגפה הוא והחטא הוא הממית (מכילתא ויסע פרשה ו. ברכות נג, ב):

(18) כי מטה אחד. אף על פי שחלקתים לשמי משפחות משפחות כהונה לנד ולויה לנד מכל מקום שבט אחד הוא:

(20) והשכתי. כמו (ירמיה ח, ג) ויכו המיט (לעיל ז, י) ומתו המלך שכחה:

(21) בתוך מטותם. הניחו בלילה אחד שלא יאמרו מפני שהניחו בלד שכינה פרח (תנחומא לעיל ח):

22 וַיִּנַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטֹּת לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדֻת׃

22 And Moses laid up the rods before the LORD in the tent of the testimony.

23 וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל הָעֵדֻת וְהִנֵּה פָּרַח מַטֵּה־אַהֲרֹן לְבֵית לֵוִי וַיֹּצֵא פֶּרַח וַיָּצֵץ צִיץ וַיִּגְמֹל שְׁקֵדִים׃

23 And it came to pass on the morrow, that Moses went into the tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed blossoms, and bore ripe almonds.

24 וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הַמַּטֹּת מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מַטֵּהוּ׃ (פ)

24 And Moses brought out all the rods from before the LORD unto all the children of Israel; and they looked, and took every man his rod.

25 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הָשֵׁב אֶת־מַטֵּה אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדֻת לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹת לִבְנֵי־מֶרִי וּתְכַל תְּלוּנֹתָם מֵעָלַי וְלֹא יָמֻתוּ׃

25 and the LORD said unto Moses: 'Put back the rod of Aaron before the testimony, to be kept there, for a token against the rebellious children; that there may be made an end of their murmurings against Me, that they die not.'

26 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה׃ (פ)

26 Thus did Moses; as the LORD commanded him, so did he.

27 וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גָּוָעְנוּ אָבַדְנוּ כֻּלָּנוּ אָבָדְנוּ׃

27 And the children of Israel spoke unto Moses, saying: 'Behold, we perish, we are undone, we are all undone.

28 כָּל הַקָּרֵב | הַקָּרֵב אֶל־מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת הַאִם תַּמְנוּ לִגְוֹעַ׃ (ס)

28 Every one that cometh near, that cometh near unto the tabernacle of the LORD, is to die; shall we wholly perish?'

(23) ויצא פרח. כמשמעו: ציץ. הוא חנטת הפרי כשהפרח נופל: ויגמל שקדים. כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים לשון (ברא' מג, ח) ויגדל הילד ויגמל ולשון זה מצוי בפרי המילן כמו (ישעיה יח, ה) ובוסר גומל יהיה נצה. ולמה שקדים, הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות לפי המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לבא כמו שמצינו בעוזיה (ד"ה־ב כו, יט) והצרעת זרחה במצחו (מדרש אגדה) ותרגומו וכפית שגדין כמין משכול שקדים יחד כפותים זה על זה:

(25) למשמרת לאות. לזכרון שבחרתי בשהרן הכהן הגדול עוד על הכהונה: ותכל תלונתם. כמו ותכלה תלונתם לשון זה מפעל יחיד לשון נקבה כמו תלונתם מרמורי"ם בלע"ז וים חילוק בין תלונתם לתלונתם תלונה אחת תלונותם שם דבר בלשון יחיד ותפילו הם תלונות הרבה:

(28) כל הקרב הקרב וגו'. אין מהו יכולין להיות שהירין בכך כולנו רשאין להכנס לאהל מועד ואחד שיקריב עצמו יותר מאבריו ויכנס לתוך לאהל מועד ימות: האם תמנו לגוע. שמא הופקרנו למיתה:

XVIII

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אַתָּה
וּבָנֶיךָ וּבֵית־אָבִיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ
אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבָנֶיךָ
אִתָּךְ תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹן כְּהֻנַּתְכֶם׃

XVIII

And the Lord said unto Aaron:
'Thou and thy sons and thy fathers'
house with thee shall bear the
iniquity of the sanctuary; and thou
and thy sons with thee shall bear
the iniquity of your priesthood.

וְגַם אֶת־אַחֶיךָ מַטֵּה לֵוִי שֵׁבֶט
אָבִיךָ הַקְרֵב אִתָּךְ וְיִלָּווּ עָלֶיךָ
וְיָשָׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ
לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדֻת׃

2

And thy brethren also, the tribe of
Levi, the tribe of thy father, bring
thou near with thee, that they may
be joined unto thee, and minister
unto thee, thou and thy sons with
thee being before the tent of the
testimony.

וְשָׁמְרוּ מִשְׁמַרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת
כָּל־הָאֹהֶל אַךְ אֶל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ
וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרָבוּ וְלֹא־
יָמֻתוּ גַּם־הֵם גַּם־אַתֶּם׃

3

And they shall keep thy charge, and
the charge of all the Tent; only they
shall not come nigh unto the holy
furniture and unto the altar, that
they die not, neither they, nor ye.

וְנִלְווּ עָלֶיךָ וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת
אֹהֶל מוֹעֵד לְכֹל עֲבֹדַת הָאֹהֶל
וְזָר לֹא־יִקָּרֵב אֲלֵיכֶם׃

4

And they shall be joined unto thee,
and keep the charge of the tent of
meeting, whatsoever the service of
the Tent may be; but a common
man shall not draw nigh unto you.

וּשְׁמַרְתֶּם אֵת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ
וְאֵת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא־יִהְיֶה
עוֹד קֶצֶף עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

5

And ye shall keep the charge of the
holy things, and the charge of the
altar, that there be wrath no more
upon the children of Israel.

וַאֲנִי הִנֵּה לָקַחְתִּי אֶת־אֲחֵיכֶם
הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם
מַתָּנָה נְתֻנִים לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת־
עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד׃

6

And I, behold, I have taken your
brethren the Levites from among
the children of Israel; for you they
are given as a gift unto the Lord,
to do the service of the tent of
meeting.

(1) ויאמר ה׳ אל אהרן. למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת שלא יכנסו למקדש (ספרי קיז): אתה ובניך ובית אביך. סמ״ג עני קמח מצי עמרס (סמ קטז): תשאו את עון המקדש. עליכם מצי מטיל עונש הזרים שיטמאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא המהל המהרון והמלמן וכלי הקדש מתם תעבדו ומזהירו על כל זר הבא ליגע: ואתה ובניך. הכהנים: תשאו את עון כהונתכם. שמיתה מסורה ללוים ומזהירו הלוים השוגגים שלא יגעו מליכם בעבודתכם:

(2) וגם את אחיך. בני גרשון ובני מררי: וילוו. ויתחברו מליכם להזהיר גם מת הזרים מלהתקרב מליכם: וישרתוך. בשמירת השערים ולמנות מהם גזברין וסמרכלין (סמ. זבחים נז):

(4) וזר לא יקרב אליכם. מתכם מני מזהיר על כך:

(5) ולא יהיה עוד קצף. כמו שהיה כבר שנאמר (במדבר יז, יא) כי יצא הקצף (ספרי):

(6) לכם מתנה נתנים. יכול לעבודתכם של הדיוט תלמוד לומר לה׳ כמו שמפורש למעלה לשמור משמרת גזברין וסמרכלין:

וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת־
כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל־דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ 7
וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וַעֲבַדְתֶּם
עֲבֹדַת מַתָּנָה אֶתֵּן אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם
וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת׃ (פ)

And thou and thy sons with thee shall keep your priesthood in
7 everything that pertaineth to the altar, and to that within the veil; and ye shall serve; I give you the priesthood as a service of gift; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן וַאֲנִי
הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת־מִשְׁמֶרֶת 8
תְּרוּמֹתָי לְכָל־קָדְשֵׁי בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים לְמָשְׁחָה
וּלְבָנֶיךָ לְחָק־עוֹלָם׃

And the Lord spoke unto Aaron: 'And I, behold, I have given thee
8 the charge of My heave-offerings; even of all the hallowed things of the children of Israel unto thee have I given them for a consecrated portion, and to thy sons, as a due for ever.

זֶה־יִהְיֶה לְךָ מִקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים
מִן־הָאֵשׁ כָּל־קָרְבָּנָם לְכָל־ 9
מִנְחָתָם וּלְכָל־חַטָּאתָם וּלְכָל־
אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יָשִׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ
קָדָשִׁים לְךָ הוּא וּלְבָנֶיךָ׃

This shall be thine of the most holy things, reserved from the fire: every
9 offering of theirs, even every meal-offering of theirs, and every sin-offering of theirs, and every guilt-offering of theirs, which they may render unto Me, shall be most holy for thee and for thy sons.

בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל־ 10
זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה־לָּךְ׃

In a most holy place shalt thou eat
10 thereof; every male may eat thereof; it shall be holy unto thee.

וְזֶה־לְּךָ תְּרוּמַת מַתָּנָם לְכָל־ 11
תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים
וּלְבָנֶיךָ וְלִבְנֹתֶיךָ אִתְּךָ לְחָק־
עוֹלָם כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכַל
אֹתוֹ׃

And this is thine: the heave-offering of their gift, even all
11 the wave-offerings of the children of Israel; I have given them unto thee, and to thy sons and to thy daughters with thee, as a due for ever; every one that is clean in thy house may eat thereof.

(7) עבדת מתנה. נמתנה נתתיה לכם׃
(8) ואני הנה נתתי לך. בשמחה. לשון שמחה הוא כמו (שמות ד, יד) הנה הוא יוצא לקראתך ורואך ושמח בלבו משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כתב ולא חתם ולא העלה בערכאין בא אחד וערער (עליו) על השדה אמר לו המלך כל מי שירצה יבא ויערער לנגדך הריני כותב וחותם לך ומעלה בערכאין אף כאן לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה בגבית מלא עומס ולכך נסמכה פרשה זו לכאן (חולין קלג. ספרי קיז): משמרת תרומתי. שמתה צריך לשמרן בטהרה: למשחה. לגדולה (ספרי שם)׃
(9) מן האש. לאחר הקטרת האמים: כל קרבנם. כגון זבחי שלמי נבור (שם): מנחתם חטאתם ואשמם. כשמעון: אשר ישיבו לי. זה גזל הגר (שם)׃
(10) בקדש הקדשים תאכלנו וגו׳. למד על קדשי קדשים שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה (שם)׃
(11) תרומת מתנם. הסורס מן הסודה והשלמים ואיל נזיר: לכל תנופות. שהרי אלו טעונין תנופה (שם): כל טהור. ולא טמאים (ספרי). דבר אחר כל טהור לרבות משמו׃

12 כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל־חֵלֶב תִּירֹשׁ וְדָגָן רֵאשִׁיתָם אֲשֶׁר־ יִתְּנוּ לַיהוָה לְךָ נְתַתִּים׃

כֹּל טוּב מִשְׁחָא וְכֹל טוּב חֲמַר וַעֲבוּר רֵישִׁיתְהוֹן דְּיִתְּנוּן קֳדָם יְיָ לָךְ יְהַבְתִּנוּן׃

12 All the best of the oil, and all the best of the wine, and of the corn, the first part of them which they give unto the Lord, to thee have I given them.

13 בִּכּוּרֵי כָּל־אֲשֶׁר בְּאַרְצָם אֲשֶׁר־ יָבִיאוּ לַיהוָה לְךָ יִהְיֶה כָּל־ טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ׃

בְּכוּרֵי כֹּל דְּבַאֲרַעְהוֹן דְּיַתְוֹן קֳדָם יְיָ דִּילָךְ יְהֵי כָּל דְּדִכְּי בְּבֵיתָךְ יֵיכְלִנֵּיהּ׃

13 The first-ripe fruits of all that is in their land, which they bring unto the Lord, shall be thine; every one that is clean in thy house may eat thereof.

14 כָּל־חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה׃

כֹּל חֲרָמָא בְּיִשְׂרָאֵל דִּילָךְ יְהֵי׃

14 Every thing devoted in Israel shall be thine.

15 כָּל־פֶּטֶר ׀ רֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַיהוָה בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה־לָּךְ אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר־הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה׃

כֹּל פָּתַח וַלְדָּא לְכָל בִּשְׂרָא דְּיִקְרְבוּן קֳדָם יְיָ בַּאֲנָשָׁא וּבִבְעִירָא יְהֵי דִּילָךְ בְּרַם מִפְרָק תִּפְרוֹק יָת בּוּכְרָא דַּאֲנָשָׁא וְיָת בּוּכְרָא דִּבְעִירָא מְסָאֲבָא תִּפְרוֹק׃

15 Every thing that openeth the womb, of all flesh which they offer unto the Lord, both of man and beast, shall be thine; howbeit the first-born of man shalt thou surely redeem, and the firstling of unclean beasts shalt thou redeem.

16 וּפְדוּיָו מִבֶּן־חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הִוא׃

וּפוּרְקָנֵיהּ מִבַּר יַרְחָא תִּפְרוֹק בְּפוּרְסָנֵיהּ כְּסַף חֲמִישׁ סְלְעִין בְּסֶלְעֵי קוּדְשָׁא עֶשְׂרִין מָעִין הוּא׃

16 And their redemption-money—from a month old shalt thou redeem them—shall be, according to thy valuation, five shekels of silver, after the shekel of the sanctuary—the same is twenty gerahs.

17 אַךְ בְּכוֹר־שׁוֹר אוֹ־בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ־בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת־דָּמָם תִּזְרֹק עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃

בְּרַם בּוּכְרָא דְּתוֹרָא אוֹ בּוּכְרָא דְּאִמְּרָא אוֹ בּוּכְרָא דְּעִזָּא לָא תִפְרוֹק קוּדְשָׁא אִנּוּן יָת דַּמְהוֹן תִּזְרוֹק עַל מַדְבְּחָא וְיָת תַּרְבְּהוֹן תַּסִּיק קוּרְבָּן לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃

17 But the firstling of an ox, or the firstling of a sheep, or the firstling of a goat, thou shalt not redeem; they are holy: thou shalt dash their blood against the altar, and shalt make their fat smoke for an offering made by fire, for a sweet savour unto the Lord.

18 וּבְשָׂרָם יִהְיֶה־לָּךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לְךָ יִהְיֶה׃

וּבִשְׂרְהוֹן יְהֵי לָךְ כְּחַדְיָא דַּאֲרַמּוּתָא וּכְשָׁקָא דִּימִינָא דִּילָךְ יְהֵי׃

18 And the flesh of them shall be thine, as the wave-breast and as the right thigh, it shall be thine.

(12) ראשיתם. היא תרומה גדולה:

(18) כחזה התנופה וכשוק הימין. של שלמים שנאכלים לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם לשני ימים ולילה אחד לף הנכנס נאכל לשני ימים ולילה אחד (זבחים נו. ספרי קיח): לך יהיה. נתן רבי עקיבא ולמד הוסיף לך הכתוב הויה אחרת שלא תאמר כחזה ושוק של תודה שאינו נאכל אלא ליום ולילה (ספרי שם):

כָּל תְּרוּמֹת הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר כל אפרשות קודשיא
19 יָרִימוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נָתַתִּי 19 דיפרשון בני ישראל קדם יי
לְךָ וּלְבָנֶיךָ וְלִבְנֹתֶיךָ אִתָּךְ יהבית לך ולבנך ולבנתך
לְחָק־עוֹלָם בְּרִית מֶלַח עוֹלָם עמך לקים עלם קים מלח
הוּא לִפְנֵי יְהוָה לְךָ וּלְזַרְעֲךָ עלמא היא קדם יי לך ולבנך
אִתָּךְ׃ עמך׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן בְּאַרְצָם ואמר יי לאהרן בארעהון
20 לֹא תִנְחָל וְחֵלֶק לֹא־יִהְיֶה לְךָ 20 לא תנחל וחולק לא יהיה לך
בְּתוֹכָם אֲנִי חֶלְקְךָ וְנַחֲלָתְךָ בתוכם אנא חולקך ואחסנתך
בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ (ס) בגו בני ישראל׃

וְלִבְנֵי לֵוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָּל־מַעֲשֵׂר ולבני לוי הא יהבית כל
שביעי בְּיִשְׂרָאֵל לְנַחֲלָה חֵלֶף עֲבֹדָתָם 21 מעשרא בישראל לאחסנא
אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־עֲבֹדַת חלף פולחנהון דאנון פלחין
אֹהֶל מוֹעֵד׃ ית פולחן משכן זמנא׃

וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ולא יקרבון עוד בני ישראל
22 אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לָשֵׂאת חֵטְא 22 למשכן זמנא לקבלא חובא
לָמוּת׃ למות׃

וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא אֶת־עֲבֹדַת ויפלחון ליואי אנון ית פולחן
23 אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עֲוֹנָם 23 משכן זמנא ואנון יקבלון
חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ חוביהון קים עלם לדריכון
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחָלוּ נַחֲלָה׃ ובגו בני ישראל לא יחסנון
אחסנא׃

כִּי אֶת־מַעְשַׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר ארי ית מעשר בני ישראל
24 יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי 24 דיפרשון קדם יי אפרשותא
לַלְוִיִּם לְנַחֲלָה עַל־כֵּן אָמַרְתִּי יהבית ללואי לאחסנא על כן
לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא אמרית להון בגו בני ישראל
יִנְחֲלוּ נַחֲלָה׃ (פ) לא יחסנון אחסנא׃

(יז) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ ומליל יי עם משה למימר׃

All the heave-offerings of the holy things, which the children of Israel offer unto the LORD, have I given thee, and thy sons and thy daughters with thee, as a due for ever; it is an everlasting covenant of salt before the LORD unto thee and to thy seed with thee.'

And the LORD said unto Aaron: 'Thou shalt have no inheritance in their land, neither shalt thou have any portion among them; I am thy portion and thine inheritance among the children of Israel.

And unto the children of Levi, behold, I have given all the tithe in Israel for an inheritance, in return for their service which they serve, even the service of the tent of meeting.

And henceforth the children of Israel shall not come nigh the tent of meeting, lest they bear sin, and die.

But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance.

For the tithe of the children of Israel, which they set apart as a gift unto the LORD, I have given to the Levites for an inheritance; therefore I have said unto them: Among the children of Israel they shall have no inheritance.'

And the LORD spoke unto Moses, saying:

(19) כל תרומת הקדשים. מחיצתה של פרשה זו כללה בתחלה וכללה בסוף ופרט באמצע (ספס): ברית מלח עולם. ברית עם אהרן בדבר הנצרך ומתקיים מת מחריס (ספס): ברית מלח. כנצרך הכרותה למלח שמינו מסריח לעולם:

(20) וחלק לא יהיה לך בתוכם. לף נגיזה (ספרי קיט):

(23) והם. הלויס ישאו עונס של ישראל שעליהס להזהיר הזרים מגשת אליהס:

(24) אשר ירימו לה׳ תרומה. הכתוב קראו תרומה עד שיפרים ממנו תרומת מעשר (ספרי שס):

וְאֶל־הַלְוִיִּם תְּדַבֵּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־ יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאִתָּם בְּנַחֲלַתְכֶם וַהֲרֵמֹתֶם מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת יְהוָה מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר׃

וְעִם לֵיוָאי תְּמַלִּיל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי תְּסְבוּן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת מַעְשְׂרָא דִּי־הַבִית לְכוֹן מְנּהוֹן בְּאַחֲסָנַתְכוֹן וְתַפְרְשׁוּן מִנֵּיהּ אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ מַעְשְׂרָא מִן מַעְשְׂרָא׃

26 ‘Moreover thou shalt speak unto the Levites, and say unto them: When ye take of the children of Israel the tithe which I have given you from them for your inheritance, then ye shall set apart of it a gift for the Lord, even a tithe of the tithe.

וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֹּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן־הַיֶּקֶב׃

וְיִתְחֲשֵׁיב לְכוֹן אַפְרָשׁוּתְכוֹן כַּעֲבוּרָא מִן אִדְרָא וּכְמִלְאָתָא מִן מַעֲצַרְתָּא׃

27 And the gift which ye set apart shall be reckoned unto you, as though it were the corn of the threshing-floor, and as the fulness of the wine-press.

כֵּן תָּרִימוּ גַּם־אַתֶּם תְּרוּמַת יְהוָה מִכֹּל מַעְשְׂרֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃

כֵּן תַּפְרְשׁוּן אַף אַתּוּן אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ מִכֹּל מַעְשְׂרֵיכוֹן דְּתִסְּבוּן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתְּנוּן מִנֵּיהּ יָת אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ לְאַהֲרֹן כָּהֲנָא׃

28 Thus ye also shall set apart a gift unto the Lord of all your tithes, which ye receive of the children of Israel; and thereof ye shall give the gift which is set apart unto the Lord to Aaron the priest.

מִכֹּל מַתְּנֹתֵיכֶם תָּרִימוּ אֶת כָּל־ תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֶלְבּוֹ אֶת־ מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ׃

מִכֹּל מַתְּנָתֵיכוֹן תַּפְרְשׁוּן יָת כָּל אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ מִכָּל שׁוּפְרֵיהּ יָת קוּדְשַׁיָּא מִנֵּיהּ׃

29 Out of all that is given you ye shall set apart all of that which is due unto the Lord, of all the best thereof, even the hallowed part thereof out of it.

וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בַּהֲרִימְכֶם אֶת־ חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְנֶחְשַׁב לַלְוִיִּם כִּתְבוּאַת גֹּרֶן וְכִתְבוּאַת יָקֶב׃

וְתֵימַר לְהוֹן בְּאַפְרְשׁוּתְכוֹן יָת שׁוּפְרֵיהּ מִנֵּיהּ וְיִתְחֲשֵׁיב לְלֵיוָאֵי כְּעַלְלַת אִדְרָא וּכְעַלְלַת מַעֲצַרְתָּא׃

מפטיר 30 Therefore thou shalt say unto them: When ye set apart the best thereof from it, then it shall be counted unto the Levites as the increase of the threshing-floor, and as the increase of the wine-press.

וַאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מָקוֹם אַתֶּם וּבָתֵּיכֶם כִּי־שָׂכָר הוּא לָכֶם חֵלֶף עֲבֹדַתְכֶם בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃

וְתֵיכְלוּן יָתֵיהּ בְּכָל אֲתַר אַתּוּן וְאֶנָשׁ בָּתֵּיכוֹן אֲרֵי אַגְרָא הוּא לְכוֹן חֲלָף פּוּלְחָנְכוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃

31 And ye may eat it in every place, ye and your households; for it is your reward in return for your service in the tent of meeting.

(27) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן. תרומת מעשר שלכם יפסיד לזרים ולטמאים ותייצין עליה מיתה ומומס כתרומה גדולה שנקרעת רקמים דגן מן הגורן: וכמלאה מן היקב. כתרומת תירוש ויצהר הניטלת מן היקבים: מלאה. לשון גיסול תבואה שנתמלאת: יקב. הוא הבור שלפני הגת שהיין יורד לתוכו וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא וכן (זכריה יד, י) יקבי המלך הוא יס תוקיינוס חפירה שחפר מלכו של עולם:

(28) כן תרימו גם אתם. כמו שישראל מרימים מגרנם ומיקביהם תרימו גם אתם ממעשר שלכם כי הוא נחלתכם:

(29) מכל מתנתיכם תרימו את כל תרומת ה׳. בתרומה גדולה הכתוב מדבר שאם הקדיש לוי את הכהן בכרי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי צריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה ויחזור ויפריש תרומת מעשר (ספרי קכג):

(30) בהרימכם את חלבו ממנו. לומר שתרימו תרומת מעשר ממנו: ונחשב. המותר ללויס חולין גמורין: כתבואת גרן. לישראל שלא תאמר הוילו וקרלו הכתוב תרומה שנאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה׳ תרומה יכול יהא כולו אסור תלמוד לומר ונחשב ללויס כתבואת גרן מה של ישראל חולין אף של לוי חולין (ספ קכג):

	וְלֹא־תִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא	וְלָא תְקַבְּלוּן עֲלוֹהִי חוֹבָא	
לה פסוקיס	בַּהֲרִימְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ	בְּאַפָּרְשׁוּתְכוֹן יָת שׁוּפְרֵיהּ	
	וְאֶת־קָדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא	מִנֵּיהּ וְיָת קוּדְשַׁיָּא דִּבְנֵי	
	תְחַלְּלוּ וְלֹא תָמֻתוּ: (פ)	יִשְׂרָאֵל לָא תְחַלְּלוּן וְלָא	
		תְּמוּתוּן:	

And ye shall bear no sin by reason of it, seeing that ye have set apart from it the best thereof; and ye shall not profane the holy things of the children of Israel, that ye die not.'

32

The Haftarah is I Samuel 11:14 – 12:22 on page 193. On Rosh Ḥodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftara on page 208.

מקץ	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־	וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן	
[יז]	אַהֲרֹן לֵאמֹר:	לְמֵימַר:	

And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:

XIX

	זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה	דָּא גְּזֵירַת אוֹרָיְתָא דְּפַקֵּיד יְיָ	
2	יְהוָה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי	לְמֵימַר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל	2
	יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה	וְיִסְבּוּן לָךְ תּוֹרְתָא סְמוֹקְתָא	
	אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ	שַׁלְמְתָא דְּלֵית בַּהּ מוּמָא דְּלָא	
	מוּם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עֹל:	סְלִיק עֲלַהּ נִירָא:	

This is the statute of the law which the LORD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke.

2

	וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן	וְתִתְּנוּן יָתַהּ לְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא	
3	וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה	וְיַפֵּיק יָתַהּ לְמִבְרָא לְמַשְׁרְיָתָא	3
	וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו:	וְיִכּוֹס יָתַהּ קֳדָמוֹהִי:	

And ye shall give her unto Eleazar the priest, and she shall be brought forth without the camp, and she shall be slain before his face.

3

	וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ	וְיִסַּב אֶלְעָזָר כָּהֲנָא מִדְּמַהּ	
4	בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל־נֹכַח פְּנֵי	בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְיַדֵּי לָקֳבֵיל אַפֵּי	4
	אֹהֶל־מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע	מַשְׁכַּן זִמְנָא מִדְּמַהּ שְׁבַע זִמְנִין:	
	פְּעָמִים:		

And Eleazar the priest shall take of her blood with his finger, and sprinkle of her blood toward the front of the tent of meeting seven times.

4

	וְשָׂרַף אֶת־הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת־	וְיוֹקֵיד יָת תּוֹרְתָא לְעֵינוֹהִי יָת	
5	עֹרָהּ וְאֶת־בְּשָׂרָהּ וְאֶת־דָּמָהּ	מַשְׁכַּהּ וְיָת בִּשְׂרַהּ וְיָת דְּמַהּ	5
	עַל־פִּרְשָׁהּ יִשְׂרֹף:	עַל אוּכְלַהּ יוֹקֵיד:	

And the heifer shall be burnt in his sight; her skin, and her flesh, and her blood, with her dung, shall be burnt.

5

(31) בכל מקום. אפילו בגית הקברות (סס):

(32) ולא תשאו עליו חטא וגו'. הא אם לא תרימו משמו מטא (יבמות פט): ולא תמותו. הא אם תחללו תמותו (נכורות כו, ב):

(2) זאת חקת התורה. לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה מקח גזירה היא מלפני מין לך רשות להרהר אחריה (יומא סז, ב): ויקחו אליך. לעולם היא נקראת על שמך פרה שעשה משה במדבר (במדבר רבה): אדמה תמימה. שתהא תמימה בגדמימות שאם היו בה שתי שערות שחורות פסולה (ספרי קכג. פרה ג, ה):

(3) אלעזר. מלמד שהיה למחנה. אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות (יומא סא, ב. ספרי): ושחט אותה לפניו. זר שחטו ואלעזר רואה (יומא מב. ספרי קכג):

(4) אל נוכח פני אהל מועד. עומד בשורתו של ירושלים ומתכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם (יומא סא, ב. ספרי סס):

6 וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תוֹלָעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל־תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה׃

וְיִסַּב כָּהֲנָא אָעָא דְּאַרְזָא וְאֵיזוֹבָא וּצְבַע זְהוֹרִי וְיִרְמֵי לְגוֹ יְקִידַת תּוֹרְתָא׃

6 And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer.

7 וְכִבֶּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחַר יָבֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד־הָעָרֶב׃

וְיצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי כָּהֲנָא וְיַסְחֵי בִּשְׂרֵיהּ בְּמַיָּא וּבְתַר כֵּן ייֵעוֹל לְמַשְׁרְיָתָא וִיהֵי מְסָאַב כָּהֲנָא עַד רַמְשָׁא׃

7 Then the priest shall wash his clothes, and he shall bathe his flesh in water, and afterward he may come into the camp, and the priest shall be unclean until the even.

8 וְהַשֹּׂרֵף אֹתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃

וּדְמוֹקֵיד יָתַהּ יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי בְּמַיָּא וְיַסְחֵי בִּשְׂרֵיהּ בְּמַיָּא וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃

8 And he that burneth her shall wash his clothes in water, and bathe his flesh in water, and shall be unclean until the even.

9 וְאָסַף אִישׁ טָהוֹר אֶת אֲפֶר הַפָּרָה וְהִנִּיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הִוא׃

וְיִכְנוֹשׁ גְּבַר דְּכֵי יָת קְטָמָא דְּתוֹרְתָא וְיַצְנַע מִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא בַּאֲתַר דְּכֵי וּתְהֵי לְכְנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַטְּרָא לְמֵי אַדְיוּתָא חַטָּתָא הִיא׃

9 And a man that is clean shall gather up the ashes of the heifer, and lay them up without the camp in a clean place, and it shall be kept for the congregation of the children of Israel for a water of sprinkling; it is a purification from sin.

10 וְכִבֶּס הָאֹסֵף אֶת־אֲפֶר הַפָּרָה אֶת־בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת עוֹלָם׃ ישראל

וְיצַבַּע דְּכָנֵישׁ יָת קְטָמָא דְּתוֹרְתָא יָת לְבוּשׁוֹהִי וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וּתְהֵי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרַיָּא דְּיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיהוֹן לְקָיָם עָלַם׃

10 And he that gathereth the ashes of the heifer shall wash his clothes, and be unclean until the even; and it shall be unto the children of Israel, and unto the stranger that sojourneth among them, for a statute for ever.

11 הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל־נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים׃

דְּיִקְרַב בְּמִיתָא לְכָל נַפְשָׁא דַּאֲנָשָׁא וִיהֵי מְסָאַב שִׁבְעָא יוֹמִין׃

11 He that toucheth the dead, even any man's dead body, shall be unclean seven days;

12 הוּא יִתְחַטָּא־בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהָר וְאִם־לֹא יִתְחַטָּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהָר׃

הוּא יְדֵי עַלּוֹהִי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יִדְכֵּי וְאִם לָא יְדֵי עַלּוֹהִי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה לָא יִדְכֵּי׃

12 the same shall purify himself therewith on the third day and on the seventh day, and he shall be clean; but if he purify not himself the third day and the seventh day, he shall not be clean.

(7) אל המחנה. למחנה שכינה שאין טמא משולח חוץ למחני מחנות הלוי זב וצרוע על קרי ומצורע (פסחים סז, ו): וטמא הכהן עד הערב. סרסהו ורסקהו וטמא עד הערב ואחר יבוא אל המחנה:

(9) והניח מחוץ למחנה. למלאכה חלקים מחלקת אחד נתן בהר המשחה ואחד מחלק לכל המחנות ואחד נתן בחיל זה של מחנות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו בני העיירות וכל הטהורין להטהר וזה שבהר המשחה כהניס גדולים לפרות אחרות מקדשין היתה וזה שבחיל נתון למחנה מגזירת הכתוב שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת (ספרי קכד. פרה ג, יא): למי נדה. למי הזייה כמו (ויקרא ג, נג) וידו בן בנן בי (זכריה ב, ד) לידות את קרנות הגוים לשון זריקה: חטאת הוא. לשון חטוי כפשוטו ולפי הלכותיו קראה הכתוב חטאת לומר שהיא מקדשים להאסר בהנאה (ספרי שם. מנחות נא, ב):

(12) הוא יתחטא בו. בשפר הפרה (ס"ק הזה):

כָּל־הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם
13 אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת־
מִשְׁכַּן יְהוָה טִמֵּא וְנִכְרְתָה
הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מֵי
נִדָּה לֹא־זֹרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה
עוֹד טֻמְאָתוֹ בוֹ׃

כָּל דְּיִקְרַב בְּמִיתָא בְּנַפְשָׁא
דַּאֲנָשָׁא דִּימוּת וְלָא יַדֵּי עֲלוֹהִי
יָת מַשְׁכְּנָא דַּיְיָ סָאִיב וְיִשְׁתֵּיצֵי
אֲנָשָׁא הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל אֲרֵי מֵי
אַדָּיוּתָא לָא אִזְדְּרִיקוּ עֲלוֹהִי
מְסָאַב יְהֵי עוֹד סְאוֹבְתֵיהּ בֵּיהּ׃

13 Whosoever toucheth the dead, even the body of any man that is dead, and purifieth not himself—he hath defiled the tabernacle of the Lord—that soul shall be cut off from Israel; because the water of sprinkling was not dashed against him, he shall be unclean; his uncleanness is yet upon him.

זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת
14 בְּאֹהֶל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֹהֶל
וְכָל־אֲשֶׁר בָּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת
יָמִים׃

דָּא אוֹרָיְתָא אֱנָשׁ אֲרֵי יְמוּת
בְּמַשְׁכְּנָא כָּל דְּעָלִיל לְמַשְׁכְּנָא
וְכָל דִּבְמַשְׁכְּנָא יְהֵי מְסָאַב
שִׁבְעָא יוֹמִין׃

14 This is the law: when a man dieth in a tent, every one that cometh into the tent, and every thing that is in the tent, shall be unclean seven days.

וְכֹל כְּלִי פָתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צָמִיד
15 פָּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא׃

וְכָל מָאן דַּחֲסַף פְּתִיחַ דְּלֵית
מְגוּפַת שִׁיעָ מַסֵּק עֲלוֹהִי מְסָאַב
הוּא׃

15 And every open vessel, which hath no covering close-bound upon it, is unclean.

וְכֹל אֲשֶׁר־יִגַּע עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה
16 בֶּחָלָל־חֶרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ־בְעֶצֶם
אָדָם אוֹ בְקֶבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת
יָמִים׃

וְכָל דְּיִקְרַב עַל אַפֵּי חַקְלָא
בְּקְטִיל חַרְבָּא אוֹ בְמִיתָא אוֹ
בְּגַרְמָא דַּאֲנָשָׁא אוֹ בְקַבְרָא יְהֵי
מְסָאַב שִׁבְעָא יוֹמִין׃

16 And whosoever in the open field toucheth one that is slain with a sword, or one that dieth of himself, or a bone of a man, or a grave, shall be unclean seven days.

וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֲפַר שְׂרֵפַת
17 הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים
אֶל־כֶּלִי׃

וְיִסְבּוּן לְדִמְסָאַב מֵעֲפַר
יְקֵדַת חַטָּתָא וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי
מַי מַבּוּעַ לְמָאן׃

17 And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel.

וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ
שני טָהוֹר וְהִזָּה עַל־הָאֹהֶל וְעַל־
כָּל־הַכֵּלִים וְעַל־הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר
הָיוּ־שָׁם וְעַל־הַנֹּגֵעַ בַּעֶצֶם אוֹ
בֶחָלָל אוֹ בַמֵּת אוֹ בַקָּבֶר׃

וְיִסַּב אֵיזוֹבָא וְיִטְבּוֹל בְּמַיָּא
גְּבַר דְּכֵי וְיַדֵּי עַל מַשְׁכְּנָא
וְעַל כָּל מָנְיָא וְעַל נַפְשָׁתָא
דַּהֲווֹ תַּמָּן וְעַל דְּיִקְרַב בִּגַרְמָא
אוֹ בְקְטִילָא אוֹ בְמִיתָא אוֹ
בְקַבְרָא׃

18 And a clean person shall take hyssop, and dip it in the water, and sprinkle it upon the tent, and upon all the vessels, and upon the persons that were there, and upon him that touched the bone, or the slain, or the dead, or the grave.

(13) במת בנפש. ומי זה מת של נפש המדמה להוציא נפש בהמה שאין טומאתה נריכה הזאה (ולא טומאת שבעה) דבר אחר נפש זו רגיעית דס (חולין עב, ו): את משכן ה׳ טמא. מס נכנס לעזרה אפילו בטבילה בלא הזאת שליסי ושביעי: עוד טמאתו בו. אף על פי שטבל:

(14) כל הבא אל האהל. בעוד שהמת בתוכו:

(15) וכל כלי פתוח. בכלי חרס הכתוב מדבר שאין מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו לפיכך אם אין מגופת נמידתו פתולה עליו יפה בחבור טמא הוא אם אי אפשי נמיד פתיל עליו טהור (שם כח. שפרי קכו): פתיל. לשון מחובר בלשון עברי וכן (בראשית ל, ח) נפתולי אלהים נפתלתי עם אחותי:

(16) על פני השדה. רבותינו דרשו (חולין עב, ו. שפרי קכז) לרבות גולל ודופק ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל מטמא המת שם בנגיעה:

19 וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל־הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטָּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר בָּעֶרֶב׃

וְדַי דָּכְיָא עַל מְסָאֲבָא בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְיַדַּכֵּינֵיהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְיַצַּבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי בְמַיָּא וְיִדְכֵּי בְּרַמְשָׁא׃

19 And the clean person shall sprinkle upon the unclean on the third day, and on the seventh day; and on the seventh day he shall purify him; and he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and shall be clean at even.

20 וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקָּהָל כִּי אֶת־מִקְדַּשׁ יְהוָה טִמֵּא מֵי נִדָּה לֹא־זֹרַק עָלָיו טָמֵא הוּא׃

וּגְבַר דְּיִסְתָּאַב וְלָא יִדֵּי עֲלוֹהִי וְיִשְׁתֵּיצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ קְהָלָא אֲרֵי יָת מַקְדְּשָׁא דַּיְיָ סַאֵיב מֵי אַדָּיוּתָא לָא אִזְדְּרִיקוּ עֲלוֹהִי מְסָאַב הוּא׃

20 But the man that shall be unclean, and shall not purify himself, that soul shall be cut off from the midst of the assembly, because he hath defiled the sanctuary of the Lord; the water of sprinkling hath not been dashed against him: he is unclean.

21 וְהָיְתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמַזֵּה מֵי־הַנִּדָּה יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְהַנֹּגֵעַ בְּמֵי הַנִּדָּה יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃

וִיהֵי לְהוֹן לִקְיָם עָלַם וּדְמַדֵּי מֵי אַדָּיוּתָא יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וּדְיִקְרַב בְּמֵי אַדָּיוּתָא יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃

21 And it shall be a perpetual statute unto them; and he that sprinkleth the water of sprinkling shall wash his clothes; and he that toucheth the water of sprinkling shall be unclean until even.

22 וְכָל אֲשֶׁר־יִגַּע־בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנֹּגַעַת תִּטְמָא עַד־הָעָרֶב׃ (פ)

וְכֹל דְּיִקְרַב בֵּיהּ מְסָאֲבָא יְהֵי מְסָאַב וֶאֱנָשׁ דְּיִקְרַב בֵּיהּ יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃

22 And whatsoever the unclean person toucheth shall be unclean; and the soul that toucheth him shall be unclean until even.

XX 1 וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְבַּר־צִן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקָדֵשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֵר שָׁם׃

וַאֲתוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנִשְׁתָּא לְמַדְבְּרָא דְצִין בְּיַרְחָא קַדְמָאָה וִיתֵיב עַמָּא בְּרָקֵם וּמִיתַת תַּמָּן מִרְיָם וְאִתְקְבַרַת תַּמָּן׃

XX And the children of Israel, even the whole congregation, came into the wilderness of Zin in the first month; and the people abode in Kadesh; and Miriam died there, and was buried there.

(19) וחטאו ביום השביעי. הוא גמר טהרתו (ספרי):

(20) ואיש אשר יטמא וגו׳. אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כו׳ כדאיתא בנשנועות (טז, ג):

(21) ומזה מי הנדה. לעיל מינו אמרו (נדה ט. יומא יד, ב) שהמזה טהור וזה בא ללמד שהנוגע מי חטאת טמא טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו מה שאין כן בנוגע וזה שהוליכו בלשון מזה לומר לך שאין מטמאין עד שיהא בהן שיעור הזאה: והנגע וגו׳ יטמא. ואין טעון כבוס בגדים:

(22) וכל אשר יגע בו. הטמא הזה שנטמא בטמא יטמא: והנפש הנגעת. גו בטמא מת: תטמא עד הערב. מכאן למדנו שהמת מבי מאות הטומאה והנוגע בו אב הטומאה ומטמא לדש זהו פירושה לפי משמעה והלכותיה. ומדרש אגדה העתקתי מיסודו של רבי משה הדרשן וזהו: ויקחו אליך. משלהם כשם שהם פרקו נזמי הזהב לעגל משלהם כך יביאו זו לכפרה משלהם: פרה אדמה. משל נאן שפחה שטיפח פלטין של מלך לאמרו תבע ממנו ותקנה הגופה כך תבע פרה ותכפר על העגל (תנחומא חקת ח): אדמה. על שם (ישעיה ג, יח) שם יפדימו כתולע שהחטא קרוי לדום: תמימה. על שם שפרקו ישראל שהיו תמימים ועשאו בו בעלי מומין תבע זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמותם: לא עלה עליה עול. כשם שפרקו מעליהם עול שמים: אל אלעזר הכהן. כשם שנקהלו על אהרן שהוא כהן לעשות העגל ולפי שאהרן עשה את העגל לא נעשית עבודה זו על ידו שאין קטיגור נעשה סניגור (ר״ה כו, ב): ושרף את הפרה. כשם שנשרף העגל: עץ ארז ואזוב ושני תולעת. ג׳ מינין הללו כנגד שלשת אלפי איש שנפלו בעגל ואלו הוא הגדוה מכל המילות ואזוב נמוך מכולם סימן שהגדוה שנתגאה ואמר יפפיל את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר לו: למשמרת. כמו שפשט העגל שמור לדורות לפורענות שאין לך פקודה שאין בה מפקודת העגל שנאמר (שמות לב, לד) וביום פקדי ופקדתי וגו׳ (סנהדרין קב, ב). וכשם שהעגל מטמא כל העוסקין בו כך פרה מטמאה כל העוסקין בה וכשם שנטהרו בפרו שנאמר (שמות לב, כ) ויזר על פני המים וגו׳. כך ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת וגו׳:

2 וְלֹא־הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקָּהֲלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן׃ וְלָא הֲוָה מַיָּא לְכְנִשְׁתָּא וְאִתְכְּנִישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן׃

2 And there was no water for the congregation; and they assembled themselves together against Moses and against Aaron.

3 וַיָּרֶב הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוּ גָוַעְנוּ בְּגֹוַע אַחֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ וּנְצָא עַמָּא עִם מֹשֶׁה וַאֲמַרוּ לְמֵימַר לְוַי דְּמֵיתְנָא בְּמוֹתָא דַּאֲחָנָא קֳדָם יְיָ׃

3 And the people strove with Moses, and spoke, saying: 'Would that we had perished when our brethren perished before the LORD!

4 וְלָמָּה הֲבֵאתֶם אֶת־קְהַל יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירֵנוּ׃ וּלְמָא אַיְתִיתוּן יָת קְהָלָא דַיְיָ לְמַדְבְּרָא הָדֵין לְמִמְת תַּמָּן אֲנַחְנָא וּבְעִירָנָא׃

4 And why have ye brought the assembly of the LORD into this wilderness, to die there, we and our cattle?

5 וְלָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֹתָנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הָרָע הַזֶּה לֹא מְקוֹם זֶרַע וּתְאֵנָה וְגֶפֶן וְרִמֹּון וּמַיִם אַיִן לִשְׁתּוֹת׃ וּלְמָא אַסֵּיקְתּוּנָא מִמִּצְרַיִם לְאֵיתָאָה יָתָנָא לְאַתְרָא בִּישָׁא הָדֵין לָא אֲתַר כִּשָּׁר לְבֵית זְרַע וְאַף לָא תִינִין וְגוּפְנִין וְרִמּוֹנִין וּמַיָּא לֵית לְמִשְׁתֵּי׃

5 And wherefore have ye made us to come up out of Egypt, to bring us in unto this evil place? it is no place of seed, or of figs, or of vines, or of pomegranates; neither is there any water to drink.'

6 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקָּהָל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְּבוֹד־יְהוָה אֲלֵיהֶם׃ (פ) וְעָאל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִן קֳדָם קְהָלָא לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וּנְפַלוּ עַל אַפֵּיהוֹן וְאִתְגְּלִי יְקָרָא דַיְיָ לְהוֹן׃

6 And Moses and Aaron went from the presence of the assembly unto the door of the tent of meeting, and fell upon their faces; and the glory of the LORD appeared unto them.

7 (שלישי) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃

7 And the LORD spoke unto Moses, saying:

8 קַח אֶת־הַמַּטֶּה וְהַקְהֵל אֶת־הָעֵדָה אַתָּה וְאַהֲרֹן אָחִיךָ וְדִבַּרְתֶּם אֶל־הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מֵימָיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֶּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם׃ סַב יָת חוּטְרָא וּכְנוֹשׁ יָת כְּנִשְׁתָּא אַתְּ וְאַהֲרֹן אֲחוּךְ וּתְמַלְלוּן עִם כֵּיפָא לְעֵינֵיהוֹן וְיִתֵּין מֵימוֹהִי וְתַפֵּיק לְהוֹן מַיָּא מִן כֵּיפָא וְתַשְׁקֵי יָת כְּנִשְׁתָּא וְיָת בְּעִירֵהוֹן׃

8 'Take the rod, and assemble the congregation, thou, and Aaron thy brother, and speak ye unto the rock before their eyes, that it give forth its water; and thou shalt bring forth to them water out of the rock; so thou shalt give the congregation and their cattle drink.'

9 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטֶּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ׃ וּנְסִיב מֹשֶׁה יָת חוּטְרָא מִן קֳדָם יְיָ כְּמָא דְּפַקֵּדֵיהּ׃

9 And Moses took the rod from before the LORD, as He commanded him.

(1) כל העדה. עדה השלמה שכבר ממו ממי מדבר ועלו פרשו לחייס (תנחומא יד): ותמת שם מרים. למה נסמכה מיתת מריס לפרשת פרה אדומה לומר לך מה קרבנות מכפרין (ס"ג כמו שפרה אדומה מכפרת) אף מיתת צדיקים מכפרת (מ"ק כח, ב): ותמת שם מרים. אף היא נמשיקה מתה ומפני מה לא נאמר בה על פי ה' שמיתו דרך כבוד של מעלה (שם) ואהרן נאמר (במדבר לג, לח) על פי ה' בשלה מפעי:

(2) ולא היה מים לעדה. מכאן שכל מ' שנה היה להם הבאר בזכות מריס (תענית ט, ב):

(3) ולו גוענו. הלואי שגוענו: בגוע אחינו. בשעת מיתתן בדבר למד שמיתת צמ"ש מגונה ממנה: בגוע. שם דבר הוא כמו בשעת מיתתן ולא יתכן לפרשו כשממתו מיתתן שאם כן היה לו להקדק בגוע (כמוס):

(8) ואת בעירם. מכאן שאם הקנ"ה על ממונם של ישראל (במד"ר. תנחומא ט):

10 וַיַּקְהִלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקָּהָל
אֶל־פְּנֵי הַסָּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם
שִׁמְעוּ־נָא הַמֹּרִים הֲמִן־הַסֶּלַע
הַזֶּה נוֹצִיא לָכֶם מָיִם׃

וּכְנַשׁוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יָת קְהָלָא
לְקֳדָם כֵּיפָא וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמַעוּ
כְעַן סָרְבָנַיָּא הֲמִן כֵּיפָא הָדֵין
נַפֵּיק לְכוֹן מַיָּא׃

10 And Moses and Aaron gathered the assembly together before the rock, and he said unto them: 'Hear now, ye rebels; are we to bring you forth water out of this rock?'

11 וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־
הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם וַיֵּצְאוּ
מַיִם רַבִּים וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה
וּבְעִירָם׃ (ס)

וַאֲרֵים מֹשֶׁה יָת יְדֵיהּ וּמְחָא יָת
כֵּיפָא בְּחוּטְרֵיהּ תַּרְתֵּין זִמְנִין
וּנְפַקוּ מַיָּא סַגִּיאֵי וּשְׁתִיאַת
כְּנִשְׁתָּא וּבְעִירְהוֹן׃

11 And Moses lifted up his hand, and smote the rock with his rod twice; and water came forth abundantly, and the congregation drank, and their cattle.

12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־
אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי
לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקָּהָל הַזֶּה
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם׃

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן
חֲלַף דְּלָא הֵימַנְתּוּן בְּמֵימְרִי
לְקַדָּשׁוּתִי לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּכֵין לָא תַעֲלוּן יָת קְהָלָא
הָדֵין לְאַרְעָא דְּיַהֲבִית לְהוֹן׃

12 And the Lord said unto Moses and Aaron: 'Because ye believed not in Me, to sanctify Me in the eyes of the children of Israel, therefore ye shall not bring this assembly into the land which I have given them.'

13 הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקָּדֵשׁ
בָּם׃ (ס)

אִנּוּן מֵי מַצּוּתָא דִּנְצוֹ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ וְאִתְקַדַּשׁ
בְּהוֹן׃

13 These are the waters of Meribah, where the children of Israel strove with the Lord, and He was sanctified in them.

רביעי
14 וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקָּדֵשׁ
אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם כֹּה אָמַר אָחִיךָ
יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־
הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאָתְנוּ׃

וּשְׁלַח מֹשֶׁה אִזְגַּדִּין מֵרְקַם
לְוָת מַלְכָּא דֶּאֱדוֹם כְּדֵנָן אֲמַר
אֲחוּךְ יִשְׂרָאֵל אַתְּ יְדַעְתְּ יָת כָּל־
עָקְתָא דְּאַשְׁכַּחַתְנָא׃

14 And Moses sent messengers from Kadesh unto the king of Edom: 'Thus saith thy brother Israel: Thou knowest all the travail that hath befallen us;

(10) ויקהלו וגו׳. זה אחד מן המקומות שהמזיק מועט את המכופה (שם): המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא הוי מכירין לומר להם המורים קרניים לשון יוני שוטים מורים את מוריהם המן הסלע הזה שלא נגטוינו עליו נוציא לכם מים (שם):

(11) פעמים. לפי שברא׳שונה לא הוציא אלא טיפין לפי שלא זוכה המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע והמה דברו אל סלע אחר ולא הוציא אמרו אמ׳ צריך להכותו כבראשונה שנאמר (שמות יז, ו) והכית בצור ונזדמן להם לומר סלע והכהו:

(12) יען לא האמנתם בי. גלה הכתוב שאלולי חטא זה בלבד היו נכנסין לארץ כדי שלא יאמרו עליהם כעון שאר דור המדבר שנגזר עליהם שלא יכנסו לארץ כך היה עון משה ואהרן. והלא (במדבר יח, כג) הנאמן וכקר יאמר קשה מזו אלא לפי שנסתר חסך עליו הכתוב וכאן שנתעמד כל ישראל לא חסך עליו הכתוב מפני קדוש השם (תנחומא י): להקדישני. שאילו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שהיו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום קל ואומר אלו (מדרש תנחומא): לכן לא תביאו. בשבועה כמו (שמואל־ב ג, יד) לכן נשבעתי לבית עלי נסבע בקפילה שלא ירבו בתפלה על כך (תנחומא ואלף ג):

(13) המה מי מריבה. סח הנזכרים במקום אחר את אלו ראו מלטגיניי פרעה שמושיען של ישראל לוקה במים לכך גזרו (שמות ז, כה) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו (סוטה יב, ב): ויקדש בם. שמתו משה ואהרן על ידם. שבשהקב״ה עושה דין במקודשיו הוא יגלוי ומתקדש על הבריות וכן הוא אומר (יחזקאל לח, טו) ונודעתי לעיני הגוים וכן הוא אומר (ויקרא י, ג) בקרובי אקדש (זבחים קטו, ב):

(14) אחיך ישראל. מה ראה להזכיר כאן אחוה אלא אמר לו אתם אחים אנחנו בני אברהם שנאמר לו (בראשית טו, יג) כי גר יהיה זרעך ועל שנינו היה אותו האוב לפורעו (תנחומא יג): אתה ידעת את כל התלאה. לפיכך פירש אביהם מעל אבינו

15 וַיֵּרְדוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיְמָה וַנֵּשֶׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיָּרֵעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלַאֲבֹתֵינוּ׃

15 וּנְחַתוּ אֲבָהָתֲנָא לְמִצְרַיִם וִיתֵיבְנָא בְּמִצְרַיִם יוֹמִין סַגִּיאִין וְאַבְאִישׁוּ לַנָא מִצְרָאֵי וְלַאֲבָהָתַנָא׃

15 how our fathers went down into Egypt, and we dwelt in Egypt a long time; and the Egyptians dealt ill with us, and our fathers;

16 וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֹּצִאֵנוּ מִמִּצְרָיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְקָדֵשׁ עִיר קְצֵה גְּבוּלֶךָ׃

16 וְצַלִּינָא קֳדָם יְיָ וְקַבֵּיל צְלוֹתַנָא וּשְׁלַח מַלְאָכָא וְאַפְּקָנָא מִמִּצְרַיִם וְהָא אֲנַחְנָא בְּרֻקֶם קַרְתָּא דִּבְסְטַר תְּחוּמָךְ׃

16 and when we cried unto the Lord, He heard our voice, and sent an angel, and brought us forth out of Egypt; and, behold, we are in Kadesh, a city in the uttermost of thy border.

17 נַעְבְּרָה־נָּא בְאַרְצֶךָ לֹא נַעֲבֹר בִּשְׂדֶה וּבְכֶרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מֵי בְאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֵךְ לֹא נָטֶה יָמִין וּשְׂמֹאול עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלֶךָ׃

17 נְעִבַּר כְּעַן בְּאַרְעָךְ לָא נְעִבַּר בַּחֲקַל וּבְכַרְמָא וְלָא נִשְׁתֵּי מֵי גוּבָּא בְּאוֹרַח מַלְכָּא נֵיזֵיל לָא נִסְטֵי לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא עַד דְּנִעְבַּר תְּחוּמָךְ׃

17 Let us pass, I pray thee, through thy land; we will not pass through field or through vineyard, neither will we drink of the water of the wells; we will go along the king's highway, we will not turn aside to the right hand nor to the left, until we have passed thy border.'

18 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱדוֹם לֹא תַעֲבָר בִּי פֶּן־בַּחֶרֶב אֵצֵא לִקְרָאתֶךָ׃

18 וַאֲמַר לֵיהּ אֱדוֹמָאָה לָא תִעְבַּר בִּתְחוּמִי דִּלְמָא בִּדְקֶטְלִין בְּחַרְבָּא אֶפּוֹק לְקַדָּמוּתָךְ׃

18 And Edom said unto him: 'Thou shalt not pass through me, lest I come out with the sword against thee.'

19 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמְסִלָּה נַעֲלֶה וְאִם־מֵימֶיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנָתַתִּי מְכָרָם רַק אֵין־דָּבָר בְּרַגְלַי אֶעֱבֹרָה׃

19 וַאֲמַרוּ לֵיהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאוֹרַח כְּבִישָׁא נִסַּק וְאִם מַיָּךְ נִשְׁתֵּי אֲנָא וּבְעִירַי וְאֶתֵּין דְּמֵיהוֹן לְחוֹד לֵית פִּתְגָם בִּישׁ בְּרַגְלַי אֶעְבַּר׃

19 And the children of Israel said unto him: 'We will go up by the highway; and if we drink of thy water, I and my cattle, then will I give the price thereof; let me only pass through on my feet; there is no hurt.'

20 וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֱדוֹם לִקְרָאתוֹ בְּעַם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה׃

20 וַאֲמַר לָא תִעְבַּר וּנְפַק אֱדוֹמָאָה לְקַדָּמוּתֵיהּ בְּחֵיל רַב וּבְיַד תַּקִּיפָא׃

20 And he said: 'Thou shalt not pass through.' And Edom came out against him with much people, and with a strong hand.

(15) וילך לא מרץ מפני יעקב מחיו מפני השטר חוב המוטל עליהם והטילו על יעקב (בראשית רבה פב, יג):
(15) וירעו לנו. שגלגו צרות רבות: ולאבותינו. מכאן שהאחות מצטערים בקבר כשפורענות באה על ישראל (תנחומא ויצא יב):
(16) וישמע קלנו. כנגדכם שבניכם מגיעו (בראשית כו, כב) הקול קול יעקב שאנו צועקים ונענים (תנחומא בשלח ט): מלאך. זה משה מכאן שהנביאים קרוים מלאכים ואומר (ד"ה־ב לו, טו) ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים (תנחומא ויקרא ג):
(17) נעברה נא בארצך. מין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו עזר מעט לעבור דרך ארצך: ולא נשתה מי באר. מי בורות היה צריך לומר אלא כך אמר משה אף על פי שים בידינו מן לאכול ובאר לשתות לא נשתה ממנו אלא נקנה מכם אוכל ומים להגיחכם מכאן לשכסנאי שאף על פי שים בידו לאכול יקנה מן החנוני כדי להנות את מוכרו (במדבר רבה. תנחומא יב): דרך המלך נלך וגו׳. אנו מוסמים את בהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול (שם):
(18) פן בחרב אצא לקראתך. משם מתגלים בקול שהורישכם מביכם ומארתם ונגעק על ה׳ וישמע קולנו ושני מלא עליכם כמה שהורישני מצי (בראשית כז, מ) ועל מרגך תחיה (תנחומא בשלח ט):
(19) רק אין דבר. אין שום דבר מזיק:

21 וַיְמָאֵן אֱדוֹם נְתֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבֹר בִּגְבֻלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו׃ (פ)

Thus Edom refused to give Israel passage through his border; wherefore Israel turned away from him.

22 וַיִּסְעוּ מִקָּדֵשׁ וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה הֹר הָהָר׃

And they journeyed from Kadesh; and the children of Israel, even the whole congregation, came unto mount Hor.

23 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּהֹר הָהָר עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֱדוֹם לֵאמֹר׃

And the LORD spoke unto Moses and Aaron in mount Hor, by the border of the land of Edom, saying:

24 יֵאָסֵף אַהֲרֹן אֶל־עַמָּיו כִּי לֹא יָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־מְרִיתֶם אֶת־פִּי לְמֵי מְרִיבָה׃

'Aaron shall be gathered unto his people; for he shall not enter into the land which I have given unto the children of Israel, because ye rebelled against My word at the waters of Meribah.

25 קַח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְהַעַל אֹתָם הֹר הָהָר׃

Take Aaron and Eleazar his son, and bring them up unto mount Hor.

26 וְהַפְשֵׁט אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְהִלְבַּשְׁתָּם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְאַהֲרֹן יֵאָסֵף וּמֵת שָׁם׃

And strip Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron shall be gathered unto his people, and shall die there.'

27 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל־הֹר הָהָר לְעֵינֵי כָּל־הָעֵדָה׃

And Moses did as the LORD commanded; and they went up into mount Hor in the sight of all the congregation.

(20) וביד חזקה. בהבטחת זקנו (בראשית כז, כב) והידים ידי עשו (מדרש אגדה):

(22) כל העדה. כלם שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה בהן אחד מאותם שנגזרה עליהם שכבר כלו מתי מדבר ואלו מאותן שכמוב בהן (דברים ד, ד) חיים כלכם היום (תנחומא יד): הר ההר. הר על גבי הר כתפוח קטן על גבי תפוח גדול ואף על פי שהענן הולך לפניהם ומשוה את ההרים שלשה נשאלו בהן הר סיני לתורה והר נבו לקבורת משה והר ההר לקבורת אהרן (שם):

(23) על גבול ארץ אדום. מגיד שמפני שנתאבלו כאן להתקבץ לעשו הרשע נפרעו מעשיהם ואסרו הצדיק הזה וכן הענין אומר ליהושפט (ד"ה־ב כ, לז) בהתאחדך עם אחזיהו פרץ ה' את מעשיך (תנחומא יד):

(25) קח את אהרן. בדברי נחומים אמור לו משריך שמרצה כמרך נתון לבנך מה שאין כני זכאי לכך (שם יז):

(26) את בגדיו. את בגדי כהונה גדולה הלבישהו והפשיטם מעליו לתשם על בנו בפניו אמר לו הכנס למערה וכנס רואה מטה מוטעת ונר דולק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידיך ופשט קמוץ פיך וקמץ עשם עיניך ועשה מיד אחד משם לאותה מיתה וזהו שנאמר לו (דברים לב, נ) כאשר מת אהרן אחיך מיתה שנתאוית לה (תנחומא יבן חקת הוספה ג):

(27) ויעש משה. אף על פי שהדבר קשה לו לא עכב (תנחומא יז):

28 וַיַּפְשֵׁט מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן אֶת־
בְּגָדָיו וַיַּלְבֵּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר
בְּנוֹ וַיָּמָת אַהֲרֹן שָׁם בְּרֹאשׁ
הָהָר וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־
הָהָר׃

וְאַשְׁלַח מֹשֶׁה אֶת אַהֲרֹן אֶת
לְבוּשׁוֹהִי וְאַלְבֵּישׁ יָתְהוֹן יָת
אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וּמִית אַהֲרֹן
תַּמָּן בְּרֵישׁ טוּרָא וּנְחַת מֹשֶׁה
וְאֶלְעָזָר מִן טוּרָא׃

28 And Moses stripped Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron died there in the top of the mount; and Moses and Eleazar came down from the mount.

29 וַיִּרְאוּ כָל־הָעֵדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן
וַיִּבְכּוּ אֶת־אַהֲרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם
כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ (ס)

וַחֲזוֹ כָל כְּנִשְׁתָּא אֲרֵי מִית
אַהֲרֹן וּבְכוֹ יָת אַהֲרֹן תְּלָתִין
יוֹמִין כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃

29 And when all the congregation saw that Aaron was dead, they wept for Aaron thirty days, even all the house of Israel.

XXI 1 וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ־עֲרָד יֹשֵׁב
הַנֶּגֶב כִּי בָּא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ
הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבְּ
ו מִמֶּנּוּ שֶׁבִי׃

וּשְׁמַע כְּנַעֲנָאָה מַלְכָּא דַּעֲרָד
יָתִיב דָּרוֹמָא אֲרֵי אָתָא יִשְׂרָאֵל
אוֹרַח מְאַלְיָא וַאֲגִיחַ קְרָבָא
בְּיִשְׂרָאֵל וּשְׁבָא מִנֵּיהּ שִׁבְיָא׃

XXI 1 And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South, heard tell that Israel came by the way of Atharim; and he fought against Israel, and took some of them captive.

2 וַיִּדַּר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַיהוָה
וַיֹּאמַר אִם־נָתֹן תִּתֵּן אֶת־הָעָם
הַזֶּה בְּיָדִי וְהַחֲרַמְתִּי אֶת־
עָרֵיהֶם׃

וְקַיֵּים יִשְׂרָאֵל קְיָם קֳדָם יְיָ
וַאֲמַר אִם מְמָסַר תְּמְסַר יָת
עַמָּא הָדֵין בִּידִי וַאֲגַמַּר יָת
קִרְוֵיהוֹן׃

2 And Israel vowed a vow unto the Lord, and said: 'If Thou wilt indeed deliver this people into my hand, then I will utterly destroy their cities.'

3 וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל
וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֵם אֶתְהֶם
וְאֶת־עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם־
הַמָּקוֹם חָרְמָה׃ (פ)

וְקַבֵּיל יְיָ צְלוֹתֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל
וּמְסַר יָת כְּנַעֲנָאָה וְגַמַּר יָתְהוֹן
וְיָת קִרְוֵיהוֹן וּקְרָא שְׁמַיּהּ
דְּאַתְרָא חָרְמָה׃

3 And the Lord hearkened to the voice of Israel, and delivered up the Canaanites; and they utterly destroyed them and their cities; and the name of the place was called Hormah.

(29) ויראו כל העדה וגו׳. כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם את אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועכר את המגפה יפלוט בו מלאך המות מיד בקש משה רחמים והראהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו (במד״ר): כל בית ישראל. המגפים והנשים לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו (מדר״ן פי״ב): כי גוע. פומר אני שהמתרגם להא מית טועה הוא אלא אם כן מתרגם וירקו ומתחזיקו אלא ממרו רבותינו ז״ל כי זה משמש בלשון להא על מדרש שנסתלקו עניני כבוד וכדאמר רבי אבהו (ר״ה ג, ג) לאמר רבי אבהו מקרי וירקו אלא וירקו ועל לשון זה נופל לשון להא לפי שהוא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו למה ויירקו לפי שהרי את אהרן אבל על תרגום ומזו כל כיוצא בזה אין לשון להא נופל אלא לשון אשר שהוא מגזרת שמוע אי אתה מוצא אם משמש בלשון אשר כמו (מיכה כא, ד) ואם מדוע לא תקנר רומי והרבה מפורשים מזה הלשון (שם יד, ה) אם תרוצים ימיו:

(1) וישמע הכנעני. שמע שמת אהרן ונסתלקו עניני כבוד כו׳ כדאיתא בראש השנה (ג, ג) ועמלק מעולם לעולם מרדות לישראל מזמן בכל עת לפורענות (תנחומא יח): יושב הנגב. זה עמלק (שם) שנאמר (במדבר יג, כט) עמלק יושב בארץ הנגב ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב״ה לתת כנעניים בידם והם אינן כנעניים ולא ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען ולא נתפלל שתת שנאמר אם נתון תתן את העם הזה בידי (מדרש אגדה): דרך האתרים. דרך הנגב שהלכו הם המרגלים שנאמר (לעיל יג, כא) ויעלו ויתרו הנגב. דבר אחר דרך האתרים דרך התייר הגדול הנוסע לפניהם שנאמר (שם י, לג) דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה (תנחומא יח): וישב ממנו שבי. אינה שלשה שמהם (ילקוט משלי״ל. מדרש אגדה):

(2) והחרמתי. אקדיש שלשם לגבוה:

(3) ויחרם אתהם. כהריגה: ואת עריהם. מכלי גבוה:

4 וַיִּסְּעוּ֙ מֵהָ֣ר הָהָ֔ר דֶּ֖רֶךְ יַם־סֽוּף׃ לִסְבֹּ֣ב אֶת־אֶ֣רֶץ אֱד֑וֹם וַתִּקְצַ֥ר נֶֽפֶשׁ־הָעָ֖ם בַּדָּֽרֶךְ׃

וְנָטַלוּ֙ מֵהֹ֣ר טוּרָ֔א אוֹרַ֖ח יַמָּ֣א דְסוּף֑ לְאַקָּפָ֣א יָ֔ת אַרְעָ֖א דֶּאֱדֽוֹם׃ וְעַקַ֥ת נַפְשָׁ֖א דְּעַמָּ֥א בְּאוֹרְחָֽא׃

4 And they journeyed from mount Hor by the way to the Red Sea, to compass the land of Edom; and the soul of the people became impatient because of the way.

5 וַיְדַבֵּ֥ר הָעָ֖ם בֵּֽאלֹהִ֑ים וּבְמֹשֶׁ֗ה לָ֚מָּה הֶעֱלִיתֻ֣נוּ מִמִּצְרַ֔יִם לָמ֖וּת בַּמִּדְבָּ֑ר כִּ֣י אֵ֥ין לֶ֙חֶם֙ וְאֵ֣ין מַ֔יִם וְנַפְשֵׁ֖נוּ קָ֣צָה בַּלֶּ֣חֶם הַקְּלֹקֵ֑ל׃

וְאִתְרָעֵ֥ם עַמָּ֖א קֳדָ֣ם יְיָ֑ וְעִם֙ מֹשֶׁ֔ה נְצוֹ֙ לְמָ֣א אַסֵּקְתּוּנָ֔א מִמִּצְרַ֖יִם לְמֵ֣מְת בְּמַדְבְּרָ֑א אֲרֵ֣י לֵ֥ית לַחְמָ֖א וְלֵ֣ית מַיָּ֑א וְנַפְשַׁ֙נָא֙ עַקַ֣ת בְּמַנָּ֔א הָדֵּ֖ין דְּמֵיכְלֵ֥יהּ קַלִּֽיל׃

5 And the people spoke against God, and against Moses: 'Wherefore have ye brought us up out of Egypt to die in the wilderness? for there is no bread, and there is no water; and our soul loatheth this light bread.'

6 וַיְשַׁלַּ֤ח יְהוָה֙ בָּעָ֔ם אֶת־הַנְּחָשִׁ֖ים הַשְּׂרָפִ֑ים וַיְנַשְּׁכ֣וּ אֶת־הָעָ֔ם וַיָּ֥מָת עַם־רָ֖ב מִיִּשְׂרָאֵֽל׃

וְגָרֵי֙ יְיָ֣ בְּעַמָּ֔א יָ֚ת חִיוָ֣ן קָלַ֔ן וְנַכִּ֖יתוּ יָ֣ת עַמָּ֑א וּמִ֣ית עַ֔ם סַגִּ֖י מִיִּשְׂרָאֵֽל׃

6 And the LORD sent fiery serpents among the people, and they bit the people; and much people of Israel died.

7 וַיָּבֹ֤א הָעָם֙ אֶל־מֹשֶׁ֔ה וַיֹּאמְר֕וּ חָטָ֥אנוּ כִּֽי־דִבַּ֖רנוּ בַּיהוָ֑ה וָבָ֔ךְ הִתְפַּלֵּ֖ל אֶל־יְהוָ֑ה וְיָסֵ֥ר מֵעָלֵ֖ינוּ אֶת־הַנָּחָ֛שׁ וַיִּתְפַּלֵּ֥ל מֹשֶׁ֖ה בְּעַ֥ד הָעָֽם׃

וַאֲתָ֥א עַמָּ֖א לְוָ֣ת מֹשֶׁ֑ה וַאֲמַ֗רוּ חַבְנָ֤א אֲרֵי֙ אִתְרַעֲמְנָ֔א קֳדָ֖ם יְיָ֑ וְעִמָּ֗ךְ נְצֵ֤ינָא צַלִּי֙ קֳדָ֣ם יְיָ֔ וַיַּעְדֵּ֥י מִנָּ֖נָא יָ֣ת חִוְיָ֑א וְצַלִּ֥י מֹשֶׁ֖ה עַל־עַמָּֽא׃

7 And the people came to Moses, and said: 'We have sinned, because we have spoken against the LORD, and against thee; pray unto the LORD, that He take away the serpents from us.' And Moses prayed for the people.

(4) דרך ים סוף. כיון שמת מהרן ונאמר עליהם מלחמה זו חזרו למחוריהם דרך יס סוף הוא הדרך שחזרו להם כשנגזר עליהם גזירת מרגלים שנאמר (דברים ג, מ) ופנו המדברה דרך יס סוף. וכאן חזרו למחוריהם (עיין פרשת פנחס) שבע מסעות שנאמר (דברים י, ו) ובני יעקן נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. וכי במוסרה מת והלא בהר ההר מת אלא שחזרו והתאבלו עליו והספידוהו כחילו הוא בפניהם ואלו ובדוק במסעות ומצינו שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר (תנחומא חקת יח): לסבב את ארץ אדום. אלא נתנם לעבור בתלנו: ותקצר נפש העם בדרך. נטורת הדרך שהוקשה להם ממרו עכשיו היינו קרובים להכנס לארץ ואנו חוזרים לאחוריינו כך חזרו אבותיו ונשתהו שלשים ושמונה שנה עד היום לפיכך קרוי נפשם בעיני הדרך ובלשון לע"ז מנקרולו"ט ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם בדרך בהיותם בדרך ולא פירש זו מהי קצירה שכל מקום שתמצא קצור נפש במקרא מפורש שם מהי קצירה כגון (זכריה יא, ח) ותקצר נפשי בהם וכגון (שופטים י, טז) ותקצר נפשו בעמל ישראל וכל דבר הקשה על אדם נופל בו לשון קצור נפש כאדם שהטורח נפ עליו ואין דעתו רחבה לקבל אותו הדבר ואין לו מקום בתוך לבו לגור שם אותו הטער ובדבר המטריח נופל לשון גודל שגדול הוא וכבד על האדם כגון (זכריה שם) וגם נפשם בחלה בי גדלה עלי (מיכה י, טז) ויגאה כשחל תגודני כללו של פירושו כל לשון קצור נפש בדבר לשון שאין יכול לסובלו הוא שאין הדעת סובלתו:

(5) באלהים ובמשה. השוו עבד לקוטו (במ"ר. תנחומא יט): למה העליתנו. שניהם שוים: ונפשנו קצה. לף זה לשון קצור נפש ומשוש: בלחם הקלוקל. לפי שהמן נגלע בגיבריס קרוהו קלוקל שמרו עתיד המן הזה שיתפח במעיו כלוש יש ילוד שאם שמכניס ואינו מוציא (ע"ז ה. יומא עה, ב):

(6) את הנחשים השרפים. שמורפים את האדם בארס שיניהם (במ"ר): וינשכו את העם. יצא נחש שלקה על הוצאת דבה ויפרע ממוציאי דבה יצא נחש שכל המיצין נטעמין לו טעם אחד (טעם עפר) ויפרע מכפוי טובה שדבר אחד משתנה להם לכמה טעמים (תנחומא יט):

(7) ויתפלל משה. מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא מכזרי מלמחול (שם. ב"ק צב, ב):

8 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל־נֵס וְהָיָה כָּל־הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי׃

8 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עֲבִיד לָךְ קַלְיָא וְשַׁו יָתֵיהּ עַל אָת וִיהֵי כָּל דְּיִתְנְכִית וְיִחְזֵי יָתֵיהּ וְיִתְקַיַּם׃

8 And the Lord said unto Moses: 'Make thee a fiery serpent, and set it upon a pole; and it shall come to pass, that every one that is bitten, when he seeth it, shall live.'

9 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחַשׁ נְחֹשֶׁת וַיְשִׂמֵהוּ עַל־הַנֵּס וְהָיָה אִם־נָשַׁךְ הַנָּחָשׁ אֶת־אִישׁ וְהִבִּיט אֶל־נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת וָחָי׃

9 וַעֲבַד מֹשֶׁה חִוְיָא דִנְחָשָׁא וְשַׁוְיֵיהּ עַל אָת וְהָוֵי כַּד נְכִית חִוְיָא יָת גּוּבְרָא וּמִסְתַּכַּל בְּחִוְיָא דִנְחָשָׁא וּמִתְקַיַּם׃

9 And Moses made a serpent of brass, and set it upon the pole; and it came to pass, that if a serpent had bitten any man, when he looked unto the serpent of brass, he lived.

10 וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאֹבֹת׃

10 וּנְטַלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּשְׁרוֹ בְּאוֹבוֹת׃

10 And the children of Israel journeyed, and pitched in Oboth.

11 וַיִּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִיֵּי הָעֲבָרִים בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ׃

11 וּנְטַלוּ מֵאוֹבוֹת וּשְׁרוֹ בְּמָגָזַת עִבְרָאֵי בְּמַדְבְּרָא דְּעַל אַפֵּי מוֹאָב מִמַּדְנַח שִׁמְשָׁא׃

11 And they journeyed from Oboth, and pitched at Ije-abarim, in the wilderness which is in front of Moab, toward the sun-rising.

12 מִשָּׁם נָסָעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זָרֶד׃

12 מִתַּמָּן נְטַלוּ וּשְׁרוֹ בְּנַחֲלָא דְזָרֶד׃

12 From thence they journeyed, and pitched in the valley of Zered.

13 מִשָּׁם נָסָעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר אַרְנֹן אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר הַיֹּצֵא מִגְּבוּל הָאֱמֹרִי כִּי אַרְנֹן גְּבוּל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי׃

13 מִתַּמָּן נְטַלוּ וּשְׁרוֹ מֵעִבְרָא דְּאַרְנוֹן דִּבְמַדְבְּרָא דְּנָפֵיק מִתְּחוּם אֱמוֹרָאָה אֲרֵי אַרְנוֹן תְּחוּם מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין אֱמוֹרָאָה׃

13 From thence they journeyed, and pitched on the other side of the Arnon, which is in the wilderness, that cometh out of the border of the Amorites.—For Arnon is the border of Moab, between Moab and the Amorites;

(8) על נס. על כלונס שקורין פירק"ש בלע"ז וכן (ישעי' ל, יז) וכנס על הגבעה (שם מט, כב) חליס נסי (שם יג, ג) שאו נס ולפי שהוא גבוה לאות ולראיה קוראו נס: כל הנשוך. אפילו כלב או חמור נושכו היה נזוק ומתנועע והולך אלא שנשיכת הנחש ממהרת להמית לכך נאמר כאן ורואה אותו ראיה בעלמא ונשיכת הנחש נאמר והביט והיה אם נשך הנחש את איש והביט וגו' אלא היה ממהר נשוך הנחש להתרפאות אלא אם כן מביט בו בכוונה (במדבר רבה) ואמרו רבותינו (ר"ה כט, ב) וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאים ואם לאו היו נמוקים (נוסח אחר ניזוקים):

(9) נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא נאמר מאה הקב"ה קורלו נחש ואני אעשנו של נחושת לשון נופל על לשון נופל (ב"ר לג, ח):

(11) בעיי העברים. לא ידעתי למה נקרא שמה עייה ועי לשון חורבה הוא דבר הטהור בטמאטע והעי"ן בו יסוד לבדה והוא מלשון יעיע (ישעי' כח, יז) ויעה בדרך: העברים. דרך מעבר העוברים שם את הר נבו על ארץ כנען שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמורי: על פני מואב ממזרח השמש. במזרחה של ארץ מואב:

(13) מגבול האמורי. תחום סוף מצר שלהם וכן (דברים ג, יח) גבול מואב לשון קצה וסוף: מעבר ארנון. הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שבאו מעבר השני לארנון בתוך ארץ האמורי בצפונה של ארץ מואב: היוצא מגבול האמורי. רצועה יוצאה מגבול האמורי והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא נאו לגבול מואב (כי ארנון גבול מואב והם לא נתנו להם רשות לעבור בארצם ולפי פי שלא פירשה משה פירשה יפתח) כמו שאמר יפתח (שופטים יא, יז) וגם של מלך מואב שלא ולא אבה. ומשה רמזה (דברים ב, כט) כאשר עשו לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים ער מה שלו לא נתנוס לעבור בתוך ארצם שלא הקיפוס סביב לפי שהוא כן:

14 עַל־כֵּ֗ן יֵאָמַ֛ר בְּסֵ֥פֶר מִלְחֲמֹ֖ת
יְהוָ֑ה אֶת־וָהֵ֣ב בְּסוּפָ֔ה וְאֶת־
הַנְּחָלִ֖ים אַרְנֹֽן׃

14 על כן יתאמר בספרא קרבין
עבד יי על ימא דסוף וגבורן
על נחלי ארנון׃

15 וְאֶ֣שֶׁד הַנְּחָלִ֗ים אֲשֶׁ֤ר נָטָה֙
לְשֶׁ֣בֶת עָ֔ר וְנִשְׁעַ֖ן לִגְב֥וּל מוֹאָֽב׃

15 ושפוך לנחליא דמדברין
לקביל לחית ומסתמיך
לתחום מואב׃

16 וּמִשָּׁ֖ם בְּאֵרָ֑ה הִ֣וא הַבְּאֵ֗ר אֲשֶׁ֨ר
אָמַ֤ר יְהוָה֙ לְמֹשֶׁ֔ה אֱסֹ֥ף אֶת־
הָעָ֖ם וְאֶתְּנָ֥ה לָהֶ֖ם מָֽיִם׃ (ס)

16 ומתמן אתיהיבת להון בירא
היא בירא דאמר יי למשה
כנוש ית עמא ואיתין להון
מיא׃

17 אָ֚ז יָשִׁ֣יר יִשְׂרָאֵ֔ל אֶת־הַשִּׁירָ֖ה
הַזֹּ֑את עֲלִ֤י בְּאֵר֙ עֱנוּ־לָ֔הּ׃

17 בכין שבח ישראל ית
תושבחתא הדא סקי בירא
שבחוו לה׃

18 בְּאֵ֗ר חָפָרוּהָ֙ שָׂרִ֔ים כָּרוּ֖הָ
נְדִיבֵ֣י הָעָ֑ם בִּמְחֹקֵק֙ בְּמִשְׁעֲנֹתָ֔ם
וּמִמִּדְבָּ֖ר מַתָּנָֽה׃

18 בירא דחפרוהא רברביא
כרוהא רישי עמא סיפריא
בחוטריהון ומן מדברא
אתיהיבת להון׃

19 וּמִמַּתָּנָ֖ה נַחֲלִיאֵ֑ל וּמִנַּחֲלִיאֵ֖ל
בָּמֽוֹת׃

19 ומן מדברא אתיהיבת להון נחתא
עמהון לנחליא ומנחליא
סלקא עמהון לרמתא׃

14 wherefore it is said in the book of the Wars of the LORD: Vaheb in Suphah, And the valleys of Arnon,

15 And the slope of the valleys That inclineth toward the seat of Ar, And leaneth upon the border of Moab.—

16 And from thence to Beer; that is the well whereof the LORD said unto Moses: 'Gather the people together, and I will give them water.'

17 Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it—

18 The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And from the wilderness to Mattanah;

19 and from Mattanah to Nahaliel; and from Nahaliel to Bamoth;

(14) על כן יאמר. על חניה זו ונסים שנעשו בה יאמר בספר מלחמות ה'. כשמספרים נסים שנעשו לאבותינו יספרו את והב וגו': את והב. כמו את יהב כמו שיאמר מן יעד ועד כן יאמר מן יהב והב והוי"ו יסוד הוא כלומר את אשר יהב להם והרבה נסים ניס קוף: ואת הנחלים ארנון. כשם שמספרים בנסי ים סוף כך יש לספר בנסי נחלי ארנון שאף כאן נעשו נסים גדולים (תנחומא כ). ומה הם הנסים:

(15) ואשד הנחלים. תרגום של אף שאף אשד הנחלים שנשפך שם דם אמוריים שהיו נאבדים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקלר והרים סמוכים זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חבירו בהר מזה והדרך עובר בתוך הנחל אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל [לארץ] לתוך הנחל לעבור נעלו מן המערות בהרים שלמעלה מהם והרגם בחצים ואבני בליסטראות והיו אותן הנקעים בהר שלו לד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים בולטין לתוך כיון שבאו ישראל לעבור נזדעזע ההר של ארץ ישראל כשפחה היולדת להקביל פני גבירתה ותתקרב לנחל הר של אותו וכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום וזהו שאמר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו ותתקרב לנחל גבול אותו ונדבק בו וזהו ונשען לגבול אותו (כפ"ע ליתו) (ועברו ישראל על ההרים ולע ידעו הנסים החלו חלע על ידי הנחל שנכנסו לשם) (שם):

(16) ומשם בארה. משם נע האשד של הנחל כיצד אמר הקב"ה מי מודיע לבני הנסים הללו המשל אומר (שבת י, ב) נתת פת לתינוק הודיע לאמו לאמר שעברו מזרו ההרים למקומם והנחל ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרוגים וזרועות ואיברים ומוליכתן בציר המהנה וישראל רואו ואמרו שירה (תנחומא כ):

(17) עלי באר. מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה ומניח שהנחל הודיעה להם שנאמר ומשם נאבה וכי משם היתה והלא מתחלת מרגעים שנה היתה עמהם אלא שירדה לפרסם את הנסים וכן אז ישיר ישראל. השירה הזאת נאמרה בסוף מרגעים והנחל נתנה להם מתחלת מ' ומה ראה ליכתב כאן אלא לרמז לנו ענין הזה נדרש למעלה היימנו (שבת לה. ע"ש. תנחומא כ):

(18) באר חפרוה. זאת היא הנחל שאר חפרוה שרים משה ואהרן: במשענותם. בשמטה: וממדבר. נתנה להם:

(19) וממתנה נחליאל. כתרגומו:

20 וּמִבָּמוֹת הַגַּיְא אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה מוֹאָב רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְנִשְׁקָפָה עַל־פְּנֵי הַיְשִׁימֹן׃ (פ)

20 and from Bamoth to the valley that is in the field of Moab, by the top of Pisgah, which looketh down upon the desert.

וּמֵרָמָתָא לְחִלְיָא דִּבְחַקְלֵי מוֹאָב רֵישׁ רָמְתָא וּמִסְתַּכְיָא עַל אַפֵּי בֵּית יְשִׁימוֹן׃

21 וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל־סִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי לֵאמֹר׃

שביעי (רביעי)

And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, saying:

וּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֲזַגְדִּין לְוָת סִיחוֹן מַלְכָּא אֱמוֹרָאָה לְמֵימַר׃

22 אֶעְבְּרָה בְאַרְצֶךָ לֹא נִטֶּה בְּשָׂדֶה וּבְכֶרֶם לֹא נִשְׁתֶּה מֵי בְאֵר בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֵךְ עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלֶךָ׃

22 'Let me pass through thy land; we will not turn aside into field, or into vineyard; we will not drink of the water of the wells; we will go by the king's highway, until we have passed thy border.'

אֶעְבְּרָה בְּאַרְעָךְ לָא נִסְטֵי בְּחַקַל וּבְכַרְמָא לָא נִשְׁתֵּי מֵי בַּחֲקַל וּבְכַרְמָא לָא נִשְׁתֵּי מֵי גּוּבָא בְּאוֹרַח מַלְכָּא נֵיזֵיל עַד דִּנְעִבַּר תְּחוּמָךְ׃

23 וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבֹר בִּגְבֻלוֹ וַיֶּאֱסֹף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיֵּצֵא לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֹא יָהְצָה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל׃

23 And Sihon would not suffer Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and went out against Israel into the wilderness, and came to Jahaz; and he fought against Israel.

וְלָא שְׁבַק סִיחוֹן יָת יִשְׂרָאֵל לְמִעְבַּר בִּתְחוּמֵיהּ וּכְנַשׁ סִיחוֹן יָת כָּל עַמֵּיהּ וּנְפַק לְקַדָּמוּת יִשְׂרָאֵל לְמַדְבְּרָא וַאֲתָא לְיָהָץ וַאֲגִיחַ קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל׃

24 וַיַּכֻּהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי־חָרֶב וַיִּירַשׁ אֶת־אַרְצוֹ מֵאַרְנֹן עַד־יַבֹּק עַד־בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עַז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃

24 And Israel smote him with the edge of the sword, and possessed his land from the Arnon unto the Jabbok, even unto the children of Ammon; for the border of the children of Ammon was strong.

וּמְחָהִי יִשְׂרָאֵל לְפִתְגָם דְּחָרֶב וִירֵית יָת אַרְעֵיהּ מֵאַרְנוֹנָא עַד יוּבָקָא עַד בְּנֵי עַמּוֹן אֲרֵי תַקִּיף תְּחוּמָא דִּבְנֵי עַמּוֹן׃

(20) ומבמות הגיא אשר בשדה מואב. כי סם מת משה וסם נטלה הנחר. דבר אחר כרוח נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חוזים נוטל מקלו ומוסך לגל דגלו ומחנהו ומי הנחר נמשכין דרך לומו ימין ובאין לפני חניית כל שבט ושבט (תנחומא כא): במחקק. על פי משה שנקרא מחוקק שנאמר (דברים לג, כא) כי סם חלקת מחוקק ספון ולמה לא נזכר משה בשירה זו לפי שלקה על ידי הנחר וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקב"ה משל למלך שהיו מזמינין לומו לסעודה אמר סם לוהבי סם יני סם וסם לאו לגיי הולך (תנחומא כא): ראש הפסגה. כתרגומו ריש רמתא: פסגה. לשון גובה וכן (תהלים מח, יד) פסגו ארמנותיה הגביהו ארמנותיה: ונשקפה. לומה הפסגה על פני המקום שמשו ישימון והוא לשון מדבר שהוא שמם. דבר אחר ונשקפה הנחר על פני הישימון שנגנזה גימה של טבריה והעומד על הישימון מביט ורואה כמין כברה ניס והיא הנחר כך דרש רבי תנחומא (תנחומא כא). שבת לה, ו):

(21) וישלח ישראל מלאכים. ובמקום אחר תולה השליחות במשה שנאמר (דברים ג, כו) ותשלח מלאכים ממדבר קדמות וכן (במדבר כ, יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום ובירמיה הוא אומר (שופטים יא, יז) וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום וגו' הכתובים הללו נראיכים זה לזה זה נועל וזה פותח שמשה הוא ישראל ויש"ל הם משה לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל (תנחומא כב):

(22) אעברה בארצך. אף על פי שלא נצטוו לפתוח להם בשלום בקשו משה שלום (שם):

(23) ולא נתן סיחון וגו'. לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו משה שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גייסות כיון שאמרו לו ישראל נעבירה בארצך אמר להם כל עצמי איני יודע כאן אלא נאמר משפיכם ואתם אומרים כך (שם כג): ויצא לקראת ישראל. לולו היתה חשבון מלאה יתושין אין כריה יכולה לכשבה ואם היה סיחון בכפר אחד אין כל אדם יכול לכבשו וכל שכן שלו שהיה בחשבון. אמר הקב"ה מה אני מטריח על בני כל זאת נלוך על כל עיר ועיר ואין נותן בלב כל אנשי המלחמה לנאת מן העיירות ומתקבצו כולם למקום אחד ואם נפלו ואם הלכו ישראל אל העריס ואין עומד לנגדם כי אין אם אין אלא נשים וטף (שם):

25 וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־הֶעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכָל־בְּנֹתֶיהָ׃

וְנָסִיב יִשְׂרָאֵל יָת כָּל קִרְוַיָּא הָאִלֵּין וְיָתִיב יִשְׂרָאֵל בְּכָל קִרְוֵי אֱמוֹרָאָה בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכָל כַּפְרָנָתָא׃

25 And Israel took all these cities; and Israel dwelt in all the cities of the Amorites, in Heshbon, and in all the towns thereof.

26 כִּי חֶשְׁבּוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הוּא וְהוּא נִלְחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת־כָּל־אַרְצוֹ מִיָּדוֹ עַד־אַרְנֹן׃

אֲרֵי חֶשְׁבּוֹן קַרְתָּא דְּסִיחוֹן מַלְכָּא אֱמוֹרָאָה הִיא וְהוּא אַגִּיחַ קְרָבָא בְּמַלְכָּא דְּמוֹאָב קַדְמָאָה וּנְסִיב יָת כָּל אַרְעֵיהּ מִנֵּיהּ עַד אַרְנוֹן׃

26 For Heshbon was the city of Sihon the king of the Amorites, who had fought against the former king of Moab, and taken all his land out of his hand, even unto the Arnon.

27 עַל־כֵּן יֹאמְרוּ הַמֹּשְׁלִים בָּאוּ חֶשְׁבּוֹן תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן עִיר סִיחֹן׃

עַל כֵּן יֵימְרוּן מַתַּלָיָא עוֹלוּ לְחֶשְׁבּוֹן תִּתְבְּנֵי וְתִשְׁתַּכְלַל קַרְתָּא דְּסִיחוֹן׃

27 Wherefore they that speak in parables say: Come ye to Heshbon! Let the city of Sihon be built and established!

28 כִּי־אֵשׁ יָצְאָה מֵחֶשְׁבּוֹן לֶהָבָה מִקִּרְיַת סִיחֹן אָכְלָה עָר מוֹאָב בַּעֲלֵי בָמוֹת אַרְנֹן׃

אֲרֵי קִדּוּם תַּקִּיף כְּאִישָׁא נְפַק מֵחֶשְׁבּוֹן עָבְדֵי קִרְבָא כְּשַׁלְהָבִיתָא מִקַּרְתָּא דְּסִיחוֹן קַטִּילוּ עַמָּא דְּשָׁרוֹ בִּלְחָיֵת מוֹאָב כּוּמָרַיָּא דְּפָלְחִין בֵּית דַּחְלַת רָמָתָא דְּאַרְנוֹן׃

28 For a fire is gone out of Heshbon, A flame from the city of Sihon; It hath devoured Ar of Moab, The lords of the high places of Arnon.

29 אוֹי־לְךָ מוֹאָב אָבַדְתָּ עַם־כְּמוֹשׁ נָתַן בָּנָיו פְּלֵיטִם וּבְנֹתָיו בַּשְּׁבִית לְמֶלֶךְ אֱמֹרִי סִיחֹן׃

וַי לְכוֹן מוֹאָבֵי אֲבַדְתּוּן עַמָּא דִּפְלְחִין לִכְמוֹשׁ מְסַר בְּנוֹהִי צִירִין וּבְנָתֵיהּ בִּשְׁבְיָא לְמַלְכָּא אֱמוֹרָאָה סִיחוֹן׃

29 Woe to thee, Moab! Thou art undone, O people of Chemosh; He hath given his sons as fugitives, And his daughters into captivity, Unto Sihon king of the Amorites.

30 וַנִּירֶם אָבַד חֶשְׁבּוֹן עַד־דִּיבֹן וַנָּשִׁים עַד־נֹפַח אֲשֶׁר עַד־מֵידְבָא׃

פְּסַקַת מַלְכוּ מֵחֶשְׁבּוֹן עַדָּא שׁוּלְטָן מִדִּיבוֹן וְצַדִּיאוּ עַד נוֹפַח דְּסָמִיךְ עַל מֵידְבָא׃

30 We have shot at them—Heshbon is perished—even unto Dibon, And we have laid waste even unto Nophah, Which reacheth unto Medeba.

(24) כי עז. ומהו חזקו התרועתו של הקב"ה שאמר להם (דברים ג, יט) לא תגורש וגו':

(25) בנותיה. כפרים הסמוכים לה:

(26) והוא נלחם. למה הוצרך להכתב לפי שנאמר (פס ט) לא תצר את מואב ואשבון משל מואב היתה כתב לנו שסיחון לקחה מהם ועל ידו טהרה ליסראל (חולין ס, ב): מידו. מרשותו (ב"מ מו, ב):

(27) על כן. על זאת מלאמה שנלחם סיחון במואב: יאמרו המשלים. נלעס שנאמר בו (במדבר כג, ז) ויקח משלו: המשלים. נלעס ונעור ושס שמרו: באו חשבון. שלח היה סיחון יכול לכבשה והלך ושכר את נלעס לקללו וזהו שאמר לו בלק (שם כב, ו) כי ידעתי את אשר תברך מברך וגו' (תנחומא כל): תבנה ותכונן. משאון בשם סיחון להיות עירו:

(28) כי אש יצאה מחשבון. משכבשה סיחון: אכלה ער מואב. שם זאת המדינה קרוי ער בלשון עברי ולחיית בלשון ארמי: ער מואב. ער של מואב:

(29) אוי לך מואב. שקללו את מואב שימשרו בידו (שם): כמוש. שם אלהי מואב (שופטים יא, כד): נתן. הנותן את בניו של מואב: פליטם. נפים ופליטים מחרב ואת בנותיו בשבית וגו':

(30) ונירם אבד. מלכות שלשם: אבד חשבון עד דיבון. מלכות ועול שהיה למואב בחשבון לבד משם וכן עד דיבון תרגום של סר עד, כלומר סר ניר מדיבון. ניר לשון מלכות ועול וממשלת מים כמו (מלכים־ב יא, לו) למען היות ניר לדוד עבדי: ונשים. אי"ן דגושה לשון שממה כך יאמרו המושלים ונשים מואב: עד נפח. השימוש עד נפח:

31 וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי׃ וַיִּתֵּיב יִשְׂרָאֵל בַּאֲרַע אֱמוֹרָאָה׃

31 Thus Israel dwelt in the land of the Amorites.

32 וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־יַעְזֵר וַיִּלְכְּדוּ בְנֹתֶיהָ (כ' ויירש)[ק' וַיּוֹרֶשׁ] אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם׃ וּשְׁלַח מֹשֶׁה לְאַלָּלָא יָת יַעְזֵר וּכְבָשׁוּ כַּפְרָנָהָא וְתָרֵיךְ יָת אֱמוֹרָאָה דְּתַמָּן׃

32 And Moses sent to spy out Jazer, and they took the towns thereof, and drove out the Amorites that were there.

33 וַיִּפְנוּ וַיַּעֲלוּ דֶּרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתָם הוּא וְכָל־עַמּוֹ לַמִּלְחָמָה אֶדְרֶעִי׃ וְאִתְפְּנִיאוּ וּסְלִיקוּ לְאוֹרַח מַתְנַן וּנְפַק עוֹג מַלְכָּא דְּמַתְנַן לְקַדָּמוּתְהוֹן הוּא וְכָל עַמֵּיהּ לְאָגָחָא קְרָבָא לְאֶדְרֶעִי׃

33 And they turned and went up by the way of Bashan; and Og the king of Bashan went out against them, he and all his people, to battle at Edrei.

מפטיר 34 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אַל־תִּירָא אֹתוֹ כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לּוֹ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לָא תְדַחַל מִנֵּיהּ אֲרֵי בִידָךְ מְסַרִית יָתֵיהּ וְיָת כָּל עַמֵּיהּ וְיָת אַרְעֵיהּ וְתַעֲבֵיד לֵיהּ כְּמָא דַּעֲבַדְתָּא לְסִיחוֹן מַלְכָּא אֱמוֹרָאָה דְּיָתֵיב בְּחֶשְׁבּוֹן׃

34 And the LORD said unto Moses: 'Fear him not; for I have delivered him into thy hand, and all his people, and his land; and thou shalt do to him as thou didst unto Sihon king of the Amorites, who dwelt at Heshbon.'

35 וַיַּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לוֹ שָׂרִיד וַיִּירְשׁוּ אֶת־אַרְצוֹ׃ וּמְחוֹ יָתֵיהּ וְיָת בְּנוֹהִי וְיָת כָּל עַמֵּיהּ עַד דְּלָא אִשְׁתְּאַר לֵיהּ מְשֵׁיזֵיב וִירִיתוּ יָת אַרְעֵיהּ׃

35 So they smote him, and his sons, and all his people, until there was none left him remaining; and they possessed his land.

פז XXII 1 וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃ (ס) וּנְטָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּשְׁרוֹ בְּמֵישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא דִּירִיחוֹ׃

פסוקים 1 And the children of Israel journeyed, and pitched in the plains of Moab beyond the Jordan at Jericho.

The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33 on page 196. On Rosh Ḥodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftara on page 208.

נלק יט 2 וַיַּרְא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֵת כָּל־אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לָאֱמֹרִי׃ וַחֲזָא בָלָק בַּר צִפּוֹר יָת כָּל דַּעֲבַד יִשְׂרָאֵל לֶאֱמוֹרָאָה׃

2 And Balak the son of Zippor saw all that Israel had done to the Amorites.

(32) וישלח משה לרגל את יעזר. ממרגלים לכדוה ממרו לץ נעשה כרמשוניס נטוחים מנו נכח תפלתו של משה להלחם (תנחומא כל):

(34) אל תירא אותו. שהיה משה יכול להלחם ממך מעמוד לו זכותו של מכרחם (נרמשים נגמר (נרמשים יד, יג) ויבא הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדרלעומר וחבריו בעשתרות קרניס שנאמר (דברים ג, יא) כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים (נדה סא):

(35) ויכו אותו. משה הרגו כדאיתא בברכות (נד, ב) בהרוגה עקר טורף בר תלתא פרסי וכו׳:

(2) וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. ממר מנו שני מלכים שהיו נטוחים עליהם לץ עמדו בפניהם מנו על ממת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב (תנחומא בלק ג):

3 וַיָּגָר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הוּא וַיָּקָץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

וּדְחִיל מוֹאָבָה מִן קֳדָם עַמָּא לַחְדָּא אֲרֵי סַגִּי הוּא וְעַקַת לְמוֹאָבֵי מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

And Moab was sore afraid of the people, because they were many; and Moab was overcome with dread because of the children of Israel.

4 וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עַתָּה יְלַחֲכוּ הַקָּהָל אֶת־כָּל־סְבִיבֹתֵינוּ כִּלְחֵךְ הַשּׁוֹר אֵת יֶרֶק הַשָּׂדֶה וּבָלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהִוא׃

וַאֲמַר מוֹאָב לְסָבֵי מִדְיָן כְּעַן יְשֵׁיצוֹן קְהָלָא יָת כָּל סַחְרָנָא כְּמָא דְמָלְחִיךְ תּוֹרָא יָת יָרוֹקָא דְחַקְלָא וּבָלָק בַּר צִפּוֹר מַלְכָּא לְמוֹאָב בְּעִדָּנָא הַהוּא׃

And Moab said unto the elders of Midian: 'Now will this multitude lick up all that is round about us, as the ox licketh up the grass of the field.'—And Balak the son of Zippor was king of Moab at that time.—

5 וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר (בספרי ספרד ואשכנז בְּעֹור) פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל־הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹ לִקְרֹא־לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עָם יָצָא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כִסָּה אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יֹשֵׁב מִמֻּלִי׃

וּשְׁלַח אִזְגַּדִּין לְוָת בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר לְפְתוֹר אֲרָם דְּעַל פְּרָת אַרַע בְּנֵי עַמֵּיהּ לְמִקְרֵי לֵיהּ לְמֵימַר הָא עַמָּא נְפַק מִמִּצְרַיִם הָא חֲפָא יָת עֵין שְׁמְשָׁא דְּאַרְעָא וְהוּא שָׁרֵי מִלְקֳבְלִי׃

And he sent messengers unto Balaam the son of Beor, to Pethor, which is by the River, to the land of the children of his people, to call him, saying: 'Behold, there is a people come out from Egypt; behold, they cover the face of the earth, and they abide over against me.

6 וְעַתָּה לְכָה־נָּא אָרָה־לִּי אֶת־הָעָם הַזֶּה כִּי־עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוּלַי אוּכַל נַכֶּה־בּוֹ וַאֲגָרְשֶׁנּוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי יָדַעְתִּי אֶת אֲשֶׁר־תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ וַאֲשֶׁר תָּאֹר יוּאָר׃

וּכְעַן אֲיָתָא כְעַן לוּט לִי יָת עַמָּא הָדֵין אֲרֵי תַקִּיף הוּא מִנִּי מָאִם אֶכּוֹל לְאָגָחָא בֵּיהּ קְרָב וַאֲתָרְכִנֵּיהּ מִן אַרְעָא אֲרֵי יָדַעְנָא יָת דִּתְבָּרֵיךְ מְבָרַךְ וְדִתְלוּט לִיט׃

Come now therefore, I pray thee, curse me this people; for they are too mighty for me; peradventure I shall prevail, that we may smite them, and that I may drive them out of the land; for I know that he whom thou blessest is blessed, and he whom thou cursest is cursed.'

(3) ויגר. לשון מורא כמו (לעיל יט, כט) גורו לכם: ויקץ מואב. קצו מחייסם (כמו קצתי בחיי והוא מקרא קצר):

(4) אל זקני מדין. והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר (בראשית לו, לה) המכה את מדין במדבר מואב. שנאו מדין על מואב למלחמה. אלא מירתתן של ישראל עשו שלוש ביניהם. ומה ראה מואב ליטול עצה ממדין כיון שראו את ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם ממרו מנהיגם של אלו במדין נתגדל נשאל מהם מה מדתו ממרו לו אין כחו אלא בפיו ממרו אף אנו נגזוז עליהם במדם שכחו בפיו (תנחומא ג): כלחוך השור. כל מה שהשור מלחך אין בו סימן ברכה (במדבר רבה. תנחומא ג): בעת ההוא. לא היה רואי למלכות מנסיבי מדין היה וכיון שמת סיחון מנוהו עליהם לנוכח שעה:

(5) פתורה. כשולחני הזה שהכל מריקין לו מעות כך כל המלכים מריקין לו מגרותיהם (במד"ר. תנחומא ד) ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום: ארץ בני עמו. של בלק (במד"ר. תנחומא ד). משם היה וזה היה מתנבא ומומר לו עתיד אתה למלוך. ומה תאמר מפני מה השרה הקב"ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נביאים מזרנו למוטב העמיד להם נביאים והם פרנו גדר העולם שבתחלה היו גדורים בעריות וזה נתן להם עצה להפקיר עצמן לזנות (שם ג): לקרא לו. הקריאה שלו היתה ולהגאתו שהיה פוסק לו ממון הרבה (שם ד): עם יצא ממצרים. ומה תאמר מה מזיקך: הנה כסה את עין הארץ. סיחון ועוג שהיו שומרים לאותו עמדו עליהם והרגוס (שם): והוא יושב ממלי. משל כתיב קרובים הם להכריתני כמו (תהלים קיח, י) כי אמילם (תנחומא ד):

(6) נכה בו. אני ועמי נכה בהם. דבר אחר לשון משנה הוא (ב"מ קה, ב) מנכה לו מן הדמים לאחר מהם מעט (במד"ר. תנחומא ד): כי ידעתי וגו'. על ידי מלחמת סיחון שעזרתו להכות את מואב (שם חקת כד):

7 וַיֵּלְכוּ֙ זִקְנֵ֣י מוֹאָ֔ב וְזִקְנֵ֥י מִדְיָ֖ן וְקֶסָמִ֣ים בְּיָדָ֑ם וַיָּבֹ֙אוּ֙ אֶל־בִּלְעָ֔ם וַיְדַבְּר֥וּ אֵלָ֖יו דִּבְרֵ֥י בָלָֽק׃

7 וַאֲזַלוּ֙ סָבֵ֣י מוֹאָ֔ב וְסָבֵ֥י מִדְיָ֖ן וְקֶסָמַ֣יָּא בִּידֵיהוֹן֙ וַאֲת֣וֹ לְוָ֔ת וְאָמְל֥וּ עִמֵּ֖יהּ פִּתְגָמֵ֣י בָלָֽק׃

And the elders of Moab and the elders of Midian departed with the rewards of divination in their hand; and they came unto Balaam, and spoke unto him the words of Balak.

8 וַיֹּ֨אמֶר אֲלֵיהֶ֜ם לִ֣ינוּ פֹ֗ה הַלַּ֙יְלָה֙ וַהֲשִׁבֹתִ֣י אֶתְכֶ֔ם דָּבָ֕ר כַּאֲשֶׁ֥ר יְדַבֵּ֖ר יְהוָ֣ה אֵלָ֑י וַיֵּשְׁב֥וּ שָׂרֵי־מוֹאָ֖ב עִם־בִּלְעָֽם׃

ישראל 8 וַאֲמַ֣ר לְהוֹן֮ בִּיתוּ֒ הָכָא֙ בְּלֵילְיָ֔א וַאֲתֵ֥יב יָתְכ֖וֹן פִּתְגָמָ֑א כְּמָ֣א דִֽימַלֵּ֥יל יְיָ֛ עִמִּ֖י וְאוֹרִ֣יכוּ רַבְרְבֵ֥י מוֹאָ֖ב עִם בִּלְעָֽם׃

And he said unto them: 'Lodge here this night, and I will bring you back word, as the LORD may speak unto me'; and the princes of Moab abode with Balaam.

9 וַיָּבֹ֥א אֱלֹהִ֖ים אֶל־בִּלְעָ֑ם וַיֹּ֕אמֶר מִ֥י הָאֲנָשִׁ֖ים הָאֵ֥לֶּה עִמָּֽךְ׃

9 וַאֲתָ֥א מֵימַ֖ר מִן קֳדָ֣ם יְיָ֑ לְוָ֔ת בִּלְעָ֖ם וַאֲמַ֥ר מַן גּוּבְרַיָּ֖א הָאִלֵּ֥ין דְּעִמָּֽךְ׃

And God came unto Balaam, and said: 'What men are these with thee?'

10 וַיֹּ֨אמֶר בִּלְעָ֜ם אֶל־הָאֱלֹהִ֗ים בָּלָק֙ בֶּן־צִפֹּ֣ר מֶ֔לֶךְ מוֹאָ֖ב שָׁלַ֥ח אֵלָֽי׃

10 וַאֲמַ֣ר בִּלְעָ֗ם קֳדָ֤ם יְיָ֙ בָּלָ֔ק בַּ֥ר צִפּ֖וֹר מַלְכָּ֣א דְמוֹאָ֑ב שְׁלַ֖ח לְוָתִֽי׃

And Balaam said unto God: 'Balak the son of Zippor, king of Moab, hath sent unto me [saying]:

11 הִנֵּ֣ה הָעָ֗ם הַיֹּצֵא֙ מִמִּצְרַ֔יִם וַיְכַ֖ס אֶת־עֵ֣ין הָאָ֑רֶץ עַתָּ֣ה לְכָה־קָּבָה־לִּ֣י אֹת֔וֹ אוּלַ֥י אוּכַ֖ל לְהִלָּחֶם־בּ֥וֹ וְגֵרַשְׁתִּֽיו׃

11 הָא֣ עַמָּ֗א דִּנְפַק֙ מִמִּצְרַ֔יִם וַחֲפָ֖א יָ֣ת עֵ֣ין שִׁמְשָׁ֑א דְּאַרְעָ֣א כְּעַן֮ אֱיתָ֣א לוּט֒ לִ֣י יָתֵ֔יהּ מָאִם֙ אִכּ֣וֹל לְאָגָחָ֣א בֵ֔יהּ קְרָ֖ב וַאֲתָרְכִנֵּֽיהּ׃

Behold the people that is come out of Egypt, it covereth the face of the earth; now, come curse me them; peradventure I shall be able to fight against them, and shall drive them out.'

12 וַיֹּ֨אמֶר אֱלֹהִ֜ים אֶל־בִּלְעָ֗ם לֹ֤א תֵלֵךְ֙ עִמָּהֶ֔ם לֹ֥א תָאֹ֖ר אֶת־הָעָ֑ם כִּ֥י בָר֖וּךְ הֽוּא׃

12 וַאֲמַ֣ר יְיָ֔ לְבִלְעָ֖ם לָ֣א תֵיזֵ֑יל עִמְּהוֹן֙ לָ֣א תְלוּט֔ יָת עַמָּ֖א אֲרֵ֥י בְרִ֖יךְ הוּֽא׃

And God said unto Balaam: 'Thou shalt not go with them; thou shalt not curse the people; for they are blessed.'

(7) וקסמים בידם. כל מיני קסמים שלא יאמר אין כלי משמשי עמי (במד"ר). דבר אחר קסם זה נטלו בידם זקני מדין ממרו שם יבא עמנו בפעם הזאת יש בו ממש ושם ידמנו אין בו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה ממרו אין בו תקוה הניחוהו והלכו להם שנאמר וישבו שרי מואב עם בלעם אבל זקני מדין הלכו להם (שם. תנחומא ה):

(8) לינו פה הלילה. אין רוח הקודש שורה עליו אלא בלילה וכן בכל נביאי אומות העולם וכן לבן במלוש הלילה שנאמר (בראשית לא, כד) ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום הלילה. כתדא ההולך אצל פלגשו בהתבא (ויק"ר ל, יג): כאשר ידבר ה' אלי. שם ימליכני ללכת עם בני תדא כמותכם אלא עמכם שמא אין כבודו לתתי להלוך אלא עם שרים גדולים ממכם: וישבו. לשון עכבה:

(9) מי האנשים האלה עמך. להטעותו בא אמר פעמים שאין הכל גלוי לפניו אין דעתו שוה עליו אף אני אראה עם שאוכל לקלל ואלא יבין (תנחומא ה):

(10) בלק בן צפור וגו'. אף על פי שאיני חשוב בעיניך חשוב אני בעיני המלכים (שם):

(11) קבה לי. זו קללה מלמדת לי שהוא נוקב ומפרש (במדבר רבה. שם): וגרשתיו. מן העולם ובלק לא אמר אלא ואגרשנו מן הארץ אינו מבקש אלא להסיעם מעליו ובלעם היה שונאם יותר מבלק (במד"ר. תנחומא ה):

(12) לא תלך עמהם. אמר לו אם כן אקללנם אמקומי אמר לו לא תאור את העם אמר לו אם כן אברכם אמר לו אינם צריכין לברכתך כי ברוך הוא אשר מאמרים נברא (ס"א לדבורה) לא מדובאין ולא מעוקצין (במד"ר. תנחומא ו):

שני (חמישי)

13 וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל־ שָׂרֵי בָלָק לְכוּ אֶל־אַרְצְכֶם כִּי מֵאֵן יְהוָה לְתִתִּי לַהֲלֹךְ עִמָּכֶם׃
וְקָם בִּלְעָם בְּצַפְרָא וַאֲמַר לְרַבְרְבֵי בָלָק אִיזִלוּ לְאַרְעֲכוֹן אֲרֵי רַעֲוָא קֳדָם יְיָ דְּלָא לְמִשְׁבְּקִי לְמֵיזַל עִמְּכוֹן׃

13 And Balaam rose up in the morning, and said unto the princes of Balak: 'Get you into your land; for the LORD refuseth to give me leave to go with you.'

14 וַיָּקֻמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל־ בָּלָק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בִּלְעָם הָלֹךְ עִמָּנוּ׃
וְקָמוּ רַבְרְבֵי מוֹאָב וַאֲתוֹ לְוָת בָּלָק וַאֲמַרוּ סָרֵיב בִּלְעָם לְמֵיתֵי עִמָּנָא׃

14 And the princes of Moab rose up, and they went unto Balak, and said: 'Balaam refuseth to come with us.'

15 וַיֹּסֶף עוֹד בָּלָק שְׁלֹחַ שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה׃
וְאוֹסִיף עוֹד בָּלָק שְׁלַח רַבְרְבִין סַגִּיאִין וְיַקִּירִין מֵאִלֵּין׃

15 And Balak sent yet again princes, more, and more honourable than they.

16 וַיָּבֹאוּ אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אַל־נָא תִּמָּנַע מֵהֲלֹךְ אֵלָי׃
וַאֲתוֹ לְוָת בִּלְעָם וַאֲמַרוּ לֵיהּ כְּדְנָן אֲמַר בָּלָק בַּר צִפּוֹר לָא כְעַן תִּתְמְנַע מִלְּמֵיתֵי לְוָתִי׃

16 And they came to Balaam, and said to him: 'Thus saith Balak the son of Zippor: Let nothing, I pray thee, hinder thee from coming unto me;

17 כִּי־כַבֵּד אֲכַבֶּדְךָ מְאֹד וְכֹל אֲשֶׁר־תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה וּלְכָה־ נָּא קָבָה־לִּי אֶת הָעָם הַזֶּה׃
אֲרֵי יַקָּרָא אֲיַקְרִנָּךְ לַחְדָּא וְכֹל דְּתֵימַר לִי אֶעְבִּיד וְאִיתָא כְעַן לוּט לִי יָת עַמָּא הָדֵין׃

17 for I will promote thee unto very great honour, and whatsoever thou sayest unto me I will do; come therefore, I pray thee, curse me this people.'

18 וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־עַבְדֵי בָלָק אִם־יִתֶּן־לִי בָלָק מְלֹא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹר אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהָי לַעֲשׂוֹת קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה׃
וַאֲתִיב בִּלְעָם וַאֲמַר לְעַבְדֵי בָלָק אִם יְהֵין לִי בָלָק מְלֵי בֵיתֵיהּ כְּסַף וּדְהַב לֵית לִי רְשׁוּ לְמִעְבַּר עַל גְּזֵירַת מֵימְרָא דַּייָ אֱלָהִי לְמֶעְבַּד זְעֵירְתָא אוֹ רַבְּתָא׃

18 And Balaam answered and said unto the servants of Balak: 'If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD my God, to do any thing, small or great.

19 וְעַתָּה שְׁבוּ נָא בָזֶה גַּם־אַתֶּם הַלָּיְלָה וְאֵדְעָה מַה־יֹּסֵף יְהוָה דַּבֵּר עִמָּי׃
וּכְעַן אוֹרִיכוּ כְעַן הָכָא אַף אַתּוּן בְּלֵילְיָא וְאִדַּע מָא יוֹסִיף יְיָ לְמַלָּלָא עִמִּי׃

19 Now therefore, I pray you, tarry ye also here this night, that I may know what the LORD will speak unto me more.'

(13) להלך עמכם. מלך עם שריס גדולים מכם למדנו שרומו גבוה ולא רצה לגלות שהוא ברשותו של מקום מלך מלכי המלכים גסות לפיכך ויוסף עוד בלק:

(17) כי כבד אכבדך מאד. יותר ממה שהייתי נוטל לשעבר (רומה לומר במלחמת סיחון) תני נותן לך (במדבר רבה. תנחומא ו):

(18) מלא ביתו כסף וזהב. למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון מחריס ממר רצוי לו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי צריך לשכור מיילות רבות שיקח מיני נוטע ומיני ודלי נוטע (שם): לא אוכל לעבור. על כרחו גלה שהוא ברשות מחריס ומתנבא כאן שמיני יכול לנטול הברכות שנתברכו האבות מפי השכינה (שם):

(19) גם אתם. פיו הכשילו גם מתם סופכם לילך בפחי נפש כרשעים (שם): מה יסף. לא ישנה דבריו מברכה לקללה הלומי שלא יוסיף לברך כאן ומתנבא שעתיד להוסיף להם ברכות על ידו (שם):

וַיָּבֹא אֱלֹהִים ׀ אֶל־בִּלְעָם
לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־לִקְרֹא לְךָ
בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם וְאַךְ
אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ
אֹתוֹ תַּעֲשֶׂה׃

ואתא מימר מן קדם יי
בבלעם ליליא ואמר ליה אם
למיקרי לך אתו גוברייא קום
איזיל עמהון וברם ית פתגמא
דאמליל עמך יתיה תעביד׃

20 And God came unto Balaam at night, and said unto him: 'If the men are come to call thee, rise up, go with them; but only the word which I speak unto thee, that shalt thou do.'

וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־
אֲתֹנוֹ וַיֵּלֶךְ עִם־שָׂרֵי מוֹאָב׃

וקם בלעם בצפרא וזרז
ית אתניה ואזל עם רברבי
מואב׃

21 And Balaam rose up in the morning, and saddled his ass, and went with the princes of Moab.

וַיִּחַר־אַף אֱלֹהִים כִּי־הוֹלֵךְ
הוּא וַיִּתְיַצַּב מַלְאַךְ יְהוָה
בַּדֶּרֶךְ לְשָׂטָן לוֹ וְהוּא רֹכֵב
עַל־אֲתֹנוֹ וּשְׁנֵי נְעָרָיו עִמּוֹ׃

ותקיף רוגזא דיי ארי אזיל
הוא ואתעתד מלאכא דיי
באורחא לשטנא ליה והוא
רכיב על אתניה ותרין
עולימוהי עמיה׃

22 And God's anger was kindled because he went; and the angel of the LORD placed himself in the way for an adversary against him.—Now he was riding upon his ass, and his two servants were with him.—

וַתַּרְא הָאָתוֹן אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה
נִצָּב בַּדֶּרֶךְ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה
בְּיָדוֹ וַתֵּט הָאָתוֹן מִן־הַדֶּרֶךְ
וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה וַיַּךְ בִּלְעָם אֶת־
הָאָתוֹן לְהַטֹּתָהּ הַדָּרֶךְ׃

וחזת אתנא ית מלאכא דיי
מעתד באורחא וחרביה
שליפא בידיה וסטת אתנא מן
אורחא ואזלת בחקלא ומחא
בלעם ית אתנא לאסטיותה
לאורחא׃

23 And the ass saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and the ass turned aside out of the way, and went into the field; and Balaam smote the ass, to turn her into the way.

וַיַּעֲמֹד מַלְאַךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל
הַכְּרָמִים גָּדֵר מִזֶּה וְגָדֵר מִזֶּה׃

וקם מלאכא דיי בשבילא
כרמיא אתרא דגדירא מכא
וגדירא מכא׃

24 Then the angel of the LORD stood in a hollow way between the vineyards, a fence being on this side, and a fence on that side.

(20) אם לקרא לך. יש הקריאה שלך ושמור מאה ליטול עליה שכר קוס לך מאתם: ואך. על כרחך את הדבר אשר אדבר מלין לומו תעשה ואף על פי כן וילך בלעם אמר שמע לפתנו ויתרצה:

(21) ויחבש את אתנו. מכאן שהשואה מקלקלת את השורה שהפצם הוא בעצמו. אמר הקב"ה רשע כבר קדמך אברהם בזריזה שנאמר (בראשית כב, ג) ויבקע אברהם בבקר ויחבוש את חמורו (תנחומא ח): עם שרי מואב. לבו כלפי שוה (במדבר רבה. שם):

(22) כי הולך הוא. רואה שהדבר רע בעיני המקום ומתחזה לילך: לשטן לו. שלשלן לו. מלאך של רחמים היה והיה רוצה למנעו מלחטוא שלא יחטא ויפצר (במד"ר. תנחומא ח): ושני נעריו עמו. מכאן לאדם חשוב היושב לדרך יוליך עמו שני משרתים לשמשו ומוזרים ומשמשים זה את זה (שם):

(23) ותרא האתון. והוא לא ראה שנתן הקב"ה רשות לבהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש בו דעת מטרף דעתו כשיראה מזיקין (מדרש אגדה): וחרבו שלופה בידו. אמר רשע זה הניח כלי זיינו ובא לו לומנותו שכלי זיינין של חומות העולם כחרב והוא בא עליהם בפיו שהיו חומות שלהם שלף פי שלו ותפוש את שלו ותפוש עליו בחומותיו (תנחומא ח) וכן היה סופו (במדבר לא, ח) ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב:

(24) במשעול. כתרגומו בשביל. וכן (מ"ב כ, י) יש יפוק עפר שומרון לשעלים. עפר הנדבק בכפות הרגלים בהלוכן וכן (ישעיה מ, יב) מי מדד בשעלו מים. ברגליו ובהלוכו: גדר מזה וגדר מזה. שתי גדר של מבנים הוא:

25 וַתִּרְאֶ֤ה הָאָתוֹן֙ אֶת־מַלְאַ֣ךְ יְהוָ֔ה וַתִּלָּחֵ֖ץ אֶל־הַקִּ֑יר וַתִּלְחַ֞ץ אֶת־
רֶ֤גֶל בִּלְעָם֙ אֶל־הַקִּ֔יר וַיֹּ֖סֶף לְהַכֹּתָֽהּ׃

And the ass saw the angel of the LORD, and she thrust herself unto the wall, and crushed Balaam's foot against the wall; and he smote her again.

25 וַתַּרְא֤ הָאָתוֹן֙ אֶת־מַלְאַ֣ךְ יְהוָ֔ה וַתִּלָּחֵ֖ץ אֶל־הַקִּ֑יר וַתִּלְחַ֞ץ אֶת־
רֶ֤גֶל בִּלְעָם֙ אֶל־הַקִּ֔יר וַיֹּ֖סֶף לְהַכֹּתָֽהּ׃

26 וַיּ֤וֹסֶף מַלְאַךְ־יְהוָה֙ עֲבֹ֔ור וַיַּעֲמֹ֖ד בְּמָקֹ֣ום צָ֑ר אֲשֶׁ֤ר אֵין־
דֶּ֙רֶךְ֙ לִנְטֹ֣ות יָמִ֔ין וּשְׂמֹ֖אול׃

And the angel of the LORD went further, and stood in a narrow place, where was no way to turn either to the right hand or to the left.

26 וַיּ֤וֹסֶף מַלְאַךְ־יְהוָה֙ עֲבֹ֔ור וַיַּעֲמֹ֖ד בְּמָקֹ֣ום צָ֑ר אֲשֶׁ֤ר אֵין־
דֶּ֙רֶךְ֙ לִנְטֹ֣ות יָמִ֔ין וּשְׂמֹ֖אול׃

27 וַתַּרְא֤ הָאָתוֹן֙ אֶת־מַלְאַ֣ךְ יְהוָ֔ה וַתִּרְבַּ֥ץ תַּחַ֖ת בִּלְעָ֑ם וַיִּֽחַר־אַ֥ף
בִּלְעָ֛ם וַיַּ֥ךְ אֶת־הָאָתֹ֖ון בַּמַּקֵֽל׃

And the ass saw the angel of the LORD, and she lay down under Balaam; and Balaam's anger was kindled, and he smote the ass with his staff.

27 וַתַּרְא֤ הָאָתוֹן֙ אֶת־מַלְאַ֣ךְ יְהוָ֔ה וַתִּרְבַּ֥ץ תַּחַ֖ת בִּלְעָ֑ם וַיִּֽחַר־אַ֥ף
בִּלְעָ֛ם וַיַּ֥ךְ אֶת־הָאָתֹ֖ון בַּמַּקֵֽל׃

28 וַיִּפְתַּ֤ח יְהוָה֙ אֶת־פִּ֣י הָאָתֹ֔ון וַתֹּ֣אמֶר לְבִלְעָ֔ם מֶה־עָשִׂ֥יתִי לְךָ֖
כִּ֥י הִכִּיתַ֛נִי זֶ֥ה שָׁלֹ֖שׁ רְגָלִֽים׃

And the LORD opened the mouth of the ass, and she said unto Balaam: 'What have I done unto thee, that thou hast smitten me these three times?'

28 וַיִּפְתַּ֤ח יְהוָה֙ אֶת־פִּ֣י הָאָתֹ֔ון וַתֹּ֣אמֶר לְבִלְעָ֔ם מֶה־עָשִׂ֥יתִי לְךָ֖
כִּ֥י הִכִּיתַ֛נִי זֶ֥ה שָׁלֹ֖שׁ רְגָלִֽים׃

29 וַיֹּ֤אמֶר בִּלְעָם֙ לָאָתֹ֔ון כִּ֥י
הִתְעַלַּ֖לְתְּ בִּ֑י לֻ֥ו יֶשׁ־חֶ֖רֶב בְּיָדִ֥י
כִּֽי עַתָּ֖ה הֲרַגְתִּֽיךְ׃

And Balaam said unto the ass: 'Because thou hast mocked me; I would there were a sword in my hand, for now I had killed thee.'

29 וַיֹּ֤אמֶר בִּלְעָם֙ לָאָתֹ֔ון כִּ֥י
הִתְעַלַּ֖לְתְּ בִּ֑י לֻ֥ו יֶשׁ־חֶ֖רֶב בְּיָדִ֥י
כִּֽי עַתָּ֖ה הֲרַגְתִּֽיךְ׃

30 וַתֹּ֤אמֶר הָאָתֹון֙ אֶל־בִּלְעָ֔ם
הֲלֹ֥וא אָנֹכִ֖י אֲתֹנְךָ֣ אֲשֶׁר־רָכַ֔בְתָּ
עָלַ֙י֙ מֵעֹ֣ודְךָ֔ עַד־הַיֹּ֖ום הַזֶּ֑ה
הַהַסְכֵּ֥ן הִסְכַּ֛נְתִּי לַעֲשֹׂ֥ות לְךָ֖
כֹּ֑ה וַיֹּ֖אמֶר לֹֽא׃

And the ass said unto Balaam: 'Am not I thine ass, upon which thou hast ridden all thy life long unto this day? was I ever wont to do so unto thee?' And he said: 'Nay.'

30 וַתֹּ֤אמֶר הָאָתֹון֙ אֶל־בִּלְעָ֔ם
הֲלֹ֥וא אָנֹכִ֖י אֲתֹנְךָ֣ אֲשֶׁר־רָכַ֔בְתָּ
עָלַ֙י֙ מֵעֹ֣ודְךָ֔ עַד־הַיֹּ֖ום הַזֶּ֑ה
הַהַסְכֵּ֥ן הִסְכַּ֛נְתִּי לַעֲשֹׂ֥ות לְךָ֖
כֹּ֑ה וַיֹּ֖אמֶר לֹֽא׃

31 וַיְגַל֙ יְהוָ֔ה אֶת־עֵינֵ֖י בִּלְעָ֑ם
וַיַּ֣רְא אֶת־מַלְאַ֤ךְ יְהוָה֙ נִצָּ֣ב
בַּדֶּ֔רֶךְ וְחַרְבֹּ֥ו שְׁלֻפָ֖ה בְּיָדֹ֑ו
וַיִּקֹּ֖ד וַיִּשְׁתַּ֥חוּ לְאַפָּֽיו׃

Then the LORD opened the eyes of Balaam, and he saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and he bowed his head, and fell on his face.

31 וַיְגַל֙ יְהוָ֔ה אֶת־עֵינֵ֖י בִּלְעָ֑ם
וַיַּ֣רְא אֶת־מַלְאַ֤ךְ יְהוָה֙ נִצָּ֣ב
בַּדֶּ֔רֶךְ וְחַרְבֹּ֥ו שְׁלֻפָ֖ה בְּיָדֹ֑ו
וַיִּקֹּ֖ד וַיִּשְׁתַּ֥חוּ לְאַפָּֽיו׃

(25) ותלחץ. היא עצמה: ותלחץ. את מחריס את רגל בלעם:
(26) ויסף מלאך ה׳ עבור. לעבור עוד לפניו להלן להיות לפניו במקום אחר כמו (בראשית לג, ג) והוא עבר לפניהם. ומדרש אגדה יש במחומע (ח) מה ראה לעמוד בשלשה מקומות סימני מצות הראהו:
(28) זה שלש רגלים. רמז לו אתה מבקש לעקור לומה המוגנת שלש רגליס בשנה (תנחומא ט):
(29) התעללת. כתרגומו לשון גנאי ובזיון: לו יש חרב בידי. גנות גדולה היה לו לבלר זה בעיני הסנהדרין להרוג לומה שלמה בפיו ולאחרון זו צריך לכלי זיין (שם):
(30) ההסכן הסכנתי. כתרגומו וכן (ליוב כב, ג) הלגל יסכן בכר. וכיוצאיהן לשון מקרה זה בגמרא לאחרו ליה מאי טעמא לא רכבת אחוסיות אחר להון בראשיה שלאי ליה כו׳ כלאיתא במסכת עבודה זרה (ד, ב):

וַיֹּ֣אמֶר אֵלָ֗יו מַלְאַ֤ךְ יְהוָה֙ עַל־ 32
מָ֣ה הִכִּ֔יתָ אֶת־אֲתֹנְךָ֖ זֶ֣ה שָׁלֹ֣שׁ
רְגָלִ֑ים הִנֵּ֤ה אָנֹכִי֙ יָצָ֣אתִי לְשָׂטָ֔ן
כִּֽי־יָרַ֥ט הַדֶּ֖רֶךְ לְנֶגְדִּֽי׃

32 וַאֲמַר לֵיהּ מַלְאֲכָא דְיְיָ עַל
מָא מְחֵיתָא יָת אֲתָנָךְ דְּנָן תְּלָת
זִמְנִין הָא אֲנָא נְפַקִית לְשָׂטָן
אֲרֵי גְּלֵי קֳדָמַי דְּאַתְּ רָעֵי
לְמֵיזַל בְּאוֹרְחָא לְקִבְלִי׃

32 And the angel of the Lord said unto him: 'Wherefore hast thou smitten thine ass these three times? behold, I am come forth for an adversary, because thy way is contrary unto me;

וַתִּרְאַנִי֙ הָאָתוֹן֙ וַתֵּ֣ט לְפָנַ֔י זֶ֖ה 33
שָׁלֹ֣שׁ רְגָלִ֑ים אוּלַ֤י נָטְתָה֙ מִפָּנַ֔י
כִּ֣י עַתָּ֔ה גַּם־אֹתְכָ֥ה הָרַ֖גְתִּי
וְאוֹתָ֥הּ הֶחֱיֵֽיתִי׃

33 וַחֲזָתְנִי אֲתָנָא וּסְטָת מִן קֳדָמַי
דְּנָן תְּלָת זִמְנִין אִלּוּ פוֹן לָא
סְטָת מִן קֳדָמַי אֲרֵי כְעַן אַף
יָתָךְ קְטַלִית וְיָתַהּ קַיֵּימִית׃

33 and the ass saw me, and turned aside before me these three times; unless she had turned aside from me, surely now I had even slain thee, and saved her alive.'

וַיֹּ֣אמֶר בִּלְעָ֔ם אֶל־מַלְאַ֖ךְ יְהוָ֑ה 34
חָטָ֙אתִי֙ כִּ֣י לֹ֣א יָדַ֔עְתִּי כִּ֥י אַתָּ֛ה
נִצָּ֥ב לִקְרָאתִ֖י בַּדָּ֑רֶךְ וְעַתָּ֗ה אִם־
רַ֛ע בְּעֵינֶ֥יךָ אָשׁ֖וּבָה לִֽי׃

34 וַאֲמַר בִּלְעָם לְמַלְאֲכָא דְיְיָ
חַבִית אֲרֵי לָא יָדַעְנָא דְּאַתְּ
מְעַתַּד לְקֳדָמוֹתִי בְּאוֹרְחָא
וּכְעַן אִם בִּישׁ בְּעֵינָךְ אֲתוּב
לִי׃

34 And Balaam said unto the angel of the Lord: 'I have sinned; for I knew not that thou stoodest in the way against me; now therefore, if it displease thee, I will get me back.'

וַיֹּ֣אמֶר מַלְאַ֣ךְ יְהוָ֔ה אֶל־בִּלְעָ֖ם 35
לֵ֣ךְ עִם־הָאֲנָשִׁ֑ים וְאֶפֶס֙ אֶת־
הַדָּבָ֣ר אֲשֶׁר־אֲדַבֵּ֣ר אֵלֶ֔יךָ אֹת֥וֹ
תְדַבֵּ֖ר וַיֵּ֣לֶךְ בִּלְעָ֑ם עִם־שָׂרֵ֖י
בָּלָֽק׃

35 וַאֲמַר מַלְאֲכָא דְיְיָ לְבִלְעָם
אִיזֵיל עִם גּוּבְרַיָּא וּבְרַם
יָת פִּתְגָמָא דַּאֲמַלֵּיל עִמָּךְ
יָתִיהּ תְּמַלֵּיל וַאֲזַל בִּלְעָם עִם
רַבְרְבֵי בָלָק׃

35 And the angel of the Lord said unto Balaam: 'Go with the men; but only the word that I shall speak unto thee, that thou shalt speak.' So Balaam went with the princes of Balak.

וַיִּשְׁמַ֣ע בָּלָ֗ק כִּֽי־בָ֤א בִלְעָם֙ וַיֵּצֵ֣א 36
לִקְרָאת֔וֹ אֶל־עִ֥יר מוֹאָ֖ב אֲשֶׁ֣ר
עַל־גְּבוּל֙ אַרְנֹ֔ן אֲשֶׁ֖ר בִּקְצֵ֥ה
הַגְּבֽוּל׃

36 וּשְׁמַע בָּלָק אֲרֵי אֲתָא בִלְעָם
וּנְפַק לְקַדָּמוּתֵיהּ לְקִרְתָּא
דְּמוֹאָב דְּעַל תְּחוּם אַרְנוֹן
דְּבִסְטַר תְּחוּמָא׃

36 And when Balak heard that Balaam was come, he went out to meet him unto Ir-moab, which is on the border of Arnon, which is in the utmost part of the border.

(32) כי ירט הדרך לנגדי. רבותינו מכמי המפגה דרשוהו (שבת קה, ע) נוטריקון ירמה רמתה נטתה נשניל שהדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני. ולפי משמעו כי תרד הדרך לנגדי לשון לטת כי רציתי בעל הדרך שתרד ומהר הדרך שהוא לבעסי ולהמרותי ומקרא קצר הוא כמו (ש"ב יג, לט) ותכל דוד ליצא מחריבת ירט לשון רצון וכן (תיוב טז, יא) ועל ידי רבעים ירטני מפיים ומנחם תותי על ידי רבעים שחינן מלא מקניטים:

(33) אולי נטתה. כמו לולא פעמים שתולי משמש בלשון לולא: גם אתכה הרגתי. הרי זה מקרא מסורס והוא כמו גם הרגתי תותך כלומר לא העכבה בלבד קרחתיך על ידי כי גם ההריגה: ואותה החייתי. ועתה מפני שדברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד בתוכחה כמו שכתוב ויאמר לא. הרגתיה שלא יאמרו זו היא שקלקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להשיב שהם המקום על כבוד הבריות וכן (ויקרא כ, טו) ואת הבהמה תהרגו וכן (שם טז) והרגת את האשה ואת הבהמה (במ"ר):

(34) כי לא ידעתי. גם זה גנותו ועל כרחו הודה שהוא היה משחבא שיודע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי (תנחומא י):
אם רע בעיניך אשובה לי. להתירים נגד המקום היא תשובה זו. אמר לו הוא בעצמו נוני ללכת ואתה מלאך מבטל את דבריו למוד הוא לכך שאומר דבר ומלאך מחזירו אמר לאברהם (בראשית כב, ב) קח נא את בנך וגו' ועל ידי מלאך בטל את דברו אף אני אם רע בעיניך לריך אני לשוב (תנחומא י):

(35) לך עם האנשים. נדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו (במ"ר. מכות י, ב): ואפס. על כרחך את הדבר אשר אדבר וגו': לך עם האנשים. כי מלקך עמהם ואופך להאבד מן העולם: עם שרי בלק. אמת לקללם כאותם (שם):

(36) וישמע בלק. שלח שלוחים לבשרו (שם): אל עיר מואב. אל מטרפולין שלו עיר החשובה שלו לומר רואה את שלו

37	וַיֹּ֤אמֶר בָּלָק֙ אֶל־בִּלְעָ֔ם הֲלֹא֩ שָׁלֹ֨חַ שָׁלַ֜חְתִּי אֵלֶ֗יךָ לִקְרֹא־לָךְ֙ לָמָּ֣ה לֹא־הָלַ֔כְתָּ אֵלַ֔י הַאָמְנָ֥ם לֹ֖א אוּכַ֥ל כַּבֶּדֶֽךָּ׃	וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם הֲלָא מְשָׁלַח שְׁלַחִית לְוָתָךְ לְמִקְרֵי לָךְ לְמָא לָא אֲתַיְתָא לְוָתִי הַבְקוּשְׁטָא הֲוֵיתָא אֲמַר לֵית אֲנָא יָכֵיל לְיַקָּרוּתָךְ׃	37 And Balak said unto Balaam: 'Did I not earnestly send unto thee to call thee? wherefore camest thou not unto me? am I not able indeed to promote thee to honour?'
38	וַיֹּ֤אמֶר בִּלְעָם֙ אֶל־בָּלָ֔ק הִנֵּ֥ה־בָ֖אתִי אֵלֶ֑יךָ עַתָּ֗ה הַיָכֹ֤ל אוּכַל֙ דַּבֵּ֣ר מְאוּמָ֔ה הַדָּבָ֕ר אֲשֶׁ֥ר יָשִׂ֛ים אֱלֹהִ֖ים בְּפִ֑י אֹתוֹ֖ אֲדַבֵּֽר׃	וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק הָא אֲתֵיתִי לְוָתָךְ כְּעַן הֲמֵיכָל יָכֵילְנָא לְמַלָּלָא מִדְּעַם פִּתְגָמָא דִּישַׁוֵּי יְיָ בְּפוּמִי יָתֵיהּ אֲמַלֵּיל׃	38 And Balaam said unto Balak: 'Lo, I am come unto thee; have I now any power at all to speak any thing? the word that God putteth in my mouth, that shall I speak.'
39	וַיֵּ֥לֶךְ בִּלְעָ֖ם עִם־בָּלָ֑ק וַיָּבֹ֖אוּ קִרְיַ֥ת חֻצֽוֹת׃	וַאֲזַל בִּלְעָם עִם בָּלָק וַאֲתַיהּ לְקִרְיַת מָחוּזוֹהִי׃	39 And Balaam went with Balak, and they came unto Kiriath-huzoth.
40	וַיִּזְבַּ֤ח בָּלָק֙ בָּקָ֣ר וָצֹ֔אן וַיְשַׁלַּ֖ח לְבִלְעָ֑ם וְלַשָּׂרִ֖ים אֲשֶׁ֥ר אִתּֽוֹ׃	וּנְכַס בָּלָק תּוֹרִין וְעָאן וְשַׁלַּח לְבִלְעָם וּלְרַבְרְבַיָּא דְּעִמֵּיהּ׃	40 And Balak sacrificed oxen and sheep, and sent to Balaam, and to the princes that were with him.
41	וַיְהִ֣י בַבֹּ֔קֶר וַיִּקַּ֣ח בָּלָ֔ק אֶת־בִּלְעָ֖ם וַיַּעֲלֵ֑הוּ בָּמֹ֣ות בָּ֔עַל וַיַּ֖רְא מִשָּׁ֥ם קְצֵה־הָעָֽם׃	וַהֲוָה בְּצַפְרָא וּדְבַר בָּלָק יָת בִּלְעָם וְאַסְקֵיהּ לְרָמַת דַּחְלְתֵיהּ וַחֲזָא מִתַּמָּן קְצָת מִן עַמָּא׃	41 And it came to pass in the morning that Balak took Balaam, and brought him up into Bamoth-baal, and he saw from thence the utmost part of the people.
XXIII	וַיֹּ֤אמֶר בִּלְעָם֙ אֶל־בָּלָ֔ק בְּנֵ֥ה־לִ֖י בָּזֶ֣ה שִׁבְעָ֣ה מִזְבְּחֹ֑ת וְהָכֵ֥ן לִי֙ בָּזֶ֣ה שִׁבְעָ֣ה פָרִ֔ים וְשִׁבְעָ֖ה אֵילִֽים׃	וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנִי לִי הָכָא שִׁבְעָא מַדְבְּחִין וְאַתְקֵין לִי הָכָא שִׁבְעָא תוֹרִין וְשִׁבְעָא דְּכָרִין׃	XXIII And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'
2	וַיַּ֣עַשׂ בָּלָ֔ק כַּאֲשֶׁ֖ר דִּבֶּ֣ר בִּלְעָ֑ם וַיַּ֤עַל בָּלָק֙ וּבִלְעָ֔ם פָּ֖ר וָאָ֥יִל בַּמִּזְבֵּֽחַ׃	וַעֲבַד בָּלָק כְּמָא דְמַלִּיל בִּלְעָם וְאַסֵּיק בָּלָק וּבִלְעָם תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מַדְבְּחָא׃	2 And Balak did as Balaam had spoken; and Balak and Balaam offered on every altar a bullock and a ram.
3	וַיֹּ֤אמֶר בִּלְעָם֙ לְבָלָ֔ק הִתְיַצֵּ֖ב עַל־עֹלָתֶ֑ךָ וְאֵלְכָ֗ה אוּלַ֤י יִקֶּר־ה֙ יְהוָ֔ה לִקְרָאתִ֖י וּדְבַ֣ר מַה־יַּרְאֵ֑נִי וְהִגַּדְתִּי֙ לָ֣ךְ יֵ֔לֶךְ שֶׁ֖פִי׃	וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק אִתְעַתַּד עַל עֲלָתָךְ וַאֲהָךְ מָאִם יְעָרַע מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ לְקַדָּמוּתִי וּפִתְגָמָא דְיַחְזִינַנִי וַאֲחַוֵי לָךְ וַאֲזַל יְחִידָי׃	3 And Balaam said unto Balak: 'Stand by thy burnt-offering, and I will go; peradventure the Lord will come to meet me; and whatsoever He showeth me I will tell thee.' And he went to a bare height.

מנקפיס לעקור (נמד"ר. סס):

(37) האמנם לא אוכל כבדך. מתנגע שסופו לנזקת מעמו נקלון (סס):

(39) קרית חצות. עיר מלאה שווקים מנשים ונשים וטף מחוצותיה לומר לאה ורחס שלא יעקרו מלו:

(40) בקר וצאן. דגר מועט נקר אחד ולאן אחד גלגד (נמד"ר):

(41) במות בעל. כתרגומו לרמת דחלתיה סס עבודת מלילים:

(3) אולי יקרה ה׳ לקראתי. מיגו רגיל לדבר עמי ביוס: וילך שפי. כתרגומו יחידי לשון שופי ושקט שאין עמו אלא

4 וַיִּקָּר אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת־שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחֹת עָרַכְתִּי וָאַעַל פָּר וָאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ׃

וְעָרַע מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ בִּבְלְעָם וַאֲמַר קָדְמוֹהִי יָת שִׁבְעָא מַדְבְּחִין סַדֵּרִית וְאַסֵּיקִית תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מַדְבְּחָא׃

4 And God met Balaam; and he said unto Him: 'I have prepared the seven altars, and I have offered up a bullock and a ram on every altar.'

5 וַיָּשֶׂם יְהוָה דָּבָר בְּפִי בִלְעָם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכֹה תְדַבֵּר׃

וְשַׁוִי יְיָ פִּתְגָמָא בְּפוּמָא דְּבִלְעָם וַאֲמַר תּוּב לְוָת בָּלָק וּכְדֵין תְּמַלֵּיל׃

5 And the LORD put a word in Balaam's mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus thou shalt speak.'

6 וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נִצָּב עַל־עֹלָתוֹ הוּא וְכָל־שָׂרֵי מוֹאָב׃

וְתָב לְוָתֵיהּ וְהָא מְעַתַּד עַל עֲלָתֵיהּ הוּא וְכָל רַבְרְבֵי מוֹאָב׃

6 And he returned unto him, and, lo, he stood by his burnt-offering, he, and all the princes of Moab.

7 וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר מִן־אֲרָם יַנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ־מוֹאָב מֵהָרְרֵי־קֶדֶם לְכָה אָרָה־לִּי יַעֲקֹב וּלְכָה זֹעֲמָה יִשְׂרָאֵל׃

וּנְטַל מַתְלֵיהּ וַאֲמַר מִן אֲרָם דַּבְּרַנִי בָלָק מַלְכָּא דְּמוֹאָב מִטּוּרֵי מַדְנְחָא אֵיתָא לוּט לִי יַעֲקֹב וְאֵיתָא תָּרֵיךְ לִי יִשְׂרָאֵל׃

7 And he took up his parable, and said: From Aram Balak bringeth me, The king of Moab from the mountains of the East: 'Come, curse me Jacob, And come, execrate Israel.'

8 מָה אֶקֹּב לֹא קַבֹּה אֵל וּמָה אֶזְעֹם לֹא זָעַם יְהוָה׃

מָא אֲלוּטֵיהּ דְּלָא לָטֵיהּ אֵל וּמָא אֲתָרְכֵיהּ דְּלָא תָּרְכֵיהּ יְיָ׃

8 How shall I curse, whom God hath not cursed? And how shall I execrate, whom the LORD hath not execrated?

9 כִּי־מֵרֹאשׁ צֻרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגְבָעוֹת אֲשׁוּרֶנּוּ הֶן־עָם לְבָדָד יִשְׁכֹּן וּבַגּוֹיִם לֹא יִתְחַשָּׁב׃

אֲרֵי מֵרֵישׁ טוּרַיָּא חֲזֵיתֵיהּ וּמֵרָמָתָא סְכִיתֵיהּ הָא עַמָּא בִּלְחוֹדֵיהוֹן עֲתִידִין דְּיַחְסְנוּן עָלְמָא וּבְעַמְמַיָּא לָא יִתְדַּנּוּן גְּמִירָא׃

9 For from the top of the rocks I see him, And from the hills I behold him: Lo, it is a people that shall dwell alone, And shall not be reckoned among the nations.

שמיקה:

(4) ויקר. לשון ערעי לשון גרגי לשון טומאת קרי כלומר בקושי ובזיון ולא היה נגלה עליו ביום אלא בשביל להרעות תבתן של ישראל (ב"ר נב, ג): את שבעת המזבחות. שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפניו אבותיהם של אלו גרו לפניך שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן מברהם גרה מרבעה (בראשית יב, ז) ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו (שם ח) ויעתק משם ההרה וגו' (שם יג, יח) ויאהל מברם גרה ואחד בהר המוריה (שם כב, ט). וילחק גרה אחד (שם כו, כה) ויבן שם מזבח וגו' ויכרו שם עבדי יצחק באר. ויעקב גרה שתים אחד בשכם (שם לג, כ) ואחד בבית אל (שם לה, ז): ואעל פר ואיל במזבח. ומברהם לא העלה אלא איל אחד:

(7) ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל. בשני שמותיהם אמר לו לבלעם שמא אחד מהם אינו מועיל:

(8) מה אקב לא קבה אל. כשהיו רואים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר אבותיהם את עונם כי בשעה הרגו איש. לא קלל אלא שנאמר (בראשית מט, ז) ארור אפם (במ"ר. תנחומא ויחי י) כשנכנס אבותיהם במרמה אמר אבינו היה רואי להתקלל אלא אפם שנאמר (בראשית כז, ג) גם ברוך יהיה. במברכים נאמר (דברים כז, יב) אלה יעמדו לברך את העם. במקללים לא נאמר אלא נאמר (בראשית כז, לג) גם ברוך יהיה. ואלה יעמדו לקלל את העם אלא על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה (תנחומא בלק יב): לא זעם ה'. אני אין כאן אלא אני יודע לכוון השעה שהקב"ה כועס בה והוא לא כעס כל הימים הללו שבשבילו אתה אומר (מיכה ו, ה) עמי זכר נא מה יעץ וגו' ומה ענה אותו בלעם וגו' למען דעת צדקות ה' (ברכות ז, ח). סנהדרין קד, ב):

(9) כי מראש צרים אראנו. אני מסתכל בראשיתם ובתחלת ברואיהם ואני רואה אותם מיוסדים ומזקים כלוריס וגבעות

כ	מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת־ רֻבַע יִשְׂרָאֵל תָּמֹת נַפְשִׁי מָוֶת יְשָׁרִים וּתְהִי אַחֲרִיתִי כָּמֹהוּ׃	מַן יְכוֹל לְמִמְנֵי דַּעְדְּקָנָא דְּבֵית יַעֲקֹב דַּאֲמִיר עֲלֵיהוֹן יְסָגוֹן כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא אוֹ חֶדָא מֵאַרְבַּע מַשְׁרְיָתָא דְּיִשְׂרָאֵל תְּמוּת נַפְשִׁי מוֹתָא דְּקַשִּׁיטוֹהִי וִיהֵי סוֹפִי כְּוָתְהוֹן׃	10 Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his!
11	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם מֶה עָשִׂיתָ לִּי לָקֹב אֹיְבַי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בֵּרַכְתָּ בָרֵךְ׃	וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם מָא עֲבַדְתְּ לִי לְמִלְטָ שָׂנְאַי דְּבַרְתָּךְ וְהָא בָּרָכָא מְבָרֵיכְתְּ לְהוֹן׃	11 And Balak said unto Balaam: 'What hast thou done unto me? I took thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast blessed them altogether.'
12	וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יָשִׂים יְהוָה בְּפִי אֹתוֹ אֶשְׁמֹר לְדַבֵּר׃	וַאֲתֵיב וַאֲמַר הֲלָא יָת דְּיִשַׁוֵּי יְיָ בְּפוּמִי יָתֵיהּ אֶטַּר לְמַלָּלָא׃	12 And he answered and said: 'Must I not take heed to speak that which the LORD putteth in my mouth?'
חמישי 13	וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק (כ' לך)[ק'] לְכָה־ נָּא אִתִּי אֶל־מָקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אֶפֶס קָצֵהוּ תִּרְאֶה וְכֻלּוֹ לֹא תִרְאֶה וְקָבְנוֹ־ לִי מִשָּׁם׃	וַאֲמַר לֵיהּ בָּלָק אֵיתָא כְּעַן עִמִּי לַאֲתַר אָחֳרָן דְּתִתְחֲזִינֵיהּ מִתַּמָּן לְחוֹד קְצָתֵיהּ תִּחְזֵי וְכוּלֵיהּ לָא תִחְזֵי וּתְלוּטֵיהּ לִי מִתַּמָּן׃	13 And Balak said unto him: 'Come, I pray thee, with me unto another place, from whence thou mayest see them; thou shalt see but the utmost part of them, and shalt not see them all; and curse me them from thence.'
14	וַיִּקָּחֵהוּ שְׂדֵה צֹפִים אֶל־רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיִּבֶן שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעַל פָּר וָאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ׃	וְדַבְּרֵיהּ לַחֲקַל סָכוּתָא לְרֵישׁ רָמְתָא וּבְנָא שִׁבְעָא מַדְבְּחִין וְאַסֵּיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מַדְבְּחָא׃	14 And he took him into the field of Zophim, to the top of Pisgah, and built seven altars, and offered up a bullock and a ram on every altar.
15	וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק הִתְיַצֵּב כֹּה עַל־עֹלָתֶךָ וְאָנֹכִי אִקָּרֶה כֹּה׃	וַאֲמַר לְבָלָק אִתְעַתַּד הָכָא עַל עֲלָתָךְ וַאֲנָא אֶתְמְטֵי עַד כָּא׃	15 And he said unto Balak: 'Stand here by thy burnt-offering, while I go toward a meeting yonder.'

הללו על ידי מצות ומהות (תנחומא יג): הן עם לבדד ישכון. הוא משה זכו לו מצותיו לשכון בדד כתרגומו: ובגוים לא יתחשב. כתרגומו לץ יהיו נעשין כלה עם שאר האומות עובדי גילולים שנאמר (ירמיה ל, יא) כי אעשה כלה בכל הגוים וגו' אין נמנין עם השאר. דבר אחר כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם שנאמר (דברים לב, יג) ה' בדד ינחנו (תנחומא יג). וכשהאומות עובדי גילולים בעובדה הם אוכלין עם כל אחד ואחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לץ יתחשב:

(10) מי מנה עפר יעקב וגו'. כתרגומו דעדקין דבית יעקב וכו' מארבע משריתא מארבע דגליס. דבר אחר עפר יעקב אין חשבון במצות שהם מקיימין בעפר (דברים כב, י) לץ תמרוק בשור ובחמור (ויקרא יט, יט) לץ מזרע כלאיס. עפר פרה ועפר סוטה וכיוצא בהם (תנחומא יג): ומספר את רבע ישראל. רביעותיהן. זרע היוצץ מן התמרים שלהם: תמת נפשי מות ישרים. שבהם:

(13) וקבנו לי. לשון צווי קללהו לי:

(14) שדה צופים. מקום גבוה היה שאם הלופה עומד לשמור אם יבא חיל על העיר: ראש הפסגה. גלעד לץ היה קוסם כנגד רואה שעתידה פרשה להפרץ בישראל משם שאם את משה. כשבור שאם תמוך עליהם הקללה וזו היא הפרשה שלני רואה (שם יג):

(15) אקרה כה. מאת הקב"ה: אקרה. לשון מתפעל:

16 וַיִּקֶר יְהוָה אֶל־בִּלְעָם וַיָּשֶׂם דָּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכֹה תְדַבֵּר׃

16 And the LORD met Balaam, and put a word in his mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus shalt thou speak.'

17 וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנֵּהוּ נִצָּב עַל־עֹלָתוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אִתּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה־דִּבֶּר יְהוָה׃

17 And he came to him, and, lo, he stood by his burnt-offering, and the princes of Moab with him. And Balak said unto him: 'What hath the LORD spoken?'

18 וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר קוּם בָּלָק וּשְׁמָע הַאֲזִינָה עָדַי בְּנוֹ צִפֹּר׃

18 And he took up his parable, and said: Arise, Balak, and hear; Give ear unto me, thou son of Zippor:

19 לֹא אִישׁ אֵל וִיכַזֵּב וּבֶן־אָדָם וְיִתְנֶחָם הַהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדִבֶּר וְלֹא יְקִימֶנָּה׃

19 God is not a man, that He should lie; Neither the son of man, that He should repent: When He hath said, will He not do it? Or when He hath spoken, will He not make it good?

20 הִנֵּה בָרֵךְ לָקָחְתִּי וּבֵרֵךְ וְלֹא אֲשִׁיבֶנָּה׃

20 Behold, I am bidden to bless; And when He hath blessed, I cannot call it back.

21 לֹא־הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא־רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ׃

21 None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The LORD his God is with him, And the shouting for the King is among them.

וְעָרַע מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ בְּבִלְעָם וְשַׁוִּי פִּתְגָמָא בְּפוּמֵיהּ וַאֲמַר תּוּב לְוָת בָּלָק וּכְדֵין תְּמַלֵּיל׃

וַאֲתָא לְוָתֵיהּ וְהָא מְעַתַּד עַל עֲלָתֵיהּ וְרַבְרְבֵי מוֹאָב עִמֵּיהּ וַאֲמַר לֵיהּ בָּלָק מָא מַלֵּיל יְיָ׃

וּנְטַל מַתְלֵיהּ וַאֲמַר קוּם בָּלָק וּשְׁמַע אַצֵית לְמֵימְרִי בַּר צִפּוֹר׃

לָא כְמִלֵּי בְנֵי אֲנָשָׁא מֵימַר אֱלָהָא בְּנֵי אֲנָשָׁא אָמְרִין וּמְכַדְּבִין וְאַף לָא כְעוּבָדֵי בְנֵי בִשְׁרָא דְּאִנּוּן גָּזְרִין לְמֶעֱבַד וְתָיְבִין וּמִתְמַלְכִין הוּא אֲמַר וְעָבִיד וְכָל מֵימְרֵיהּ מִתְקַיְּמִים׃

הָא בִרְכָאן קַבִּילִית וּבָרְכִנֵּיהּ לְיִשְׂרָאֵל וְלָא אָתִיב בִּרְכָתִי מִנֵּיהּ׃

אִסְתַּכְּלִית וְלֵית פָּלְחֵי גִּלּוּלִין בְּדִבְיֵת יַעֲקֹב וְאַף לָא עָבְדֵי לֵיאוּת שְׁקַר בְּיִשְׂרָאֵל מֵימְרָא דַּיְיָ אֱלָהֲהוֹן בְּסַעְדְּהוֹן וּשְׁכִינַת מַלְכְּהוֹן בֵּינֵיהוֹן׃

(16) וישם דבר בפיו. ומה היא השימה הזאת ומה מסר המקרא בזאתו שוב אל בלק וכה תדבר אלא כשהיה שומע שאינו נרצה לקללו אמר מה אני חוזר אצל בלק לנערו ונתן לו הקב"ה רסן ומכה בפיו כאדם הפוקח בהמה בחכה להוליכה אל אשר ירצה אמר לו על כרחך תשוב אל בלק (שם):

(17) ושרי מואב אתו. ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין הוא תקוה הלכו להם מקצתם ונשארו אצלו מקצתם (שם): מה דבר ה׳. לשון נחוק הוא כלומר איזה ענין נרשמתך (במ"ר. שם):

(18) קום בלק. כיון שראהו מצפה הוא נתכוון לנערו עמוד על רגליך איזה ענין נשמעי אזנך אזנים שלוח אזניך בשליחותו של מקום (שם): בנו צפר. לשון מקרא הוא כמו (תהלים נ, י) חיתו יער (ברא"ת מ, כד) וחיתו ארץ (תהלים קיד, ח) למעינו מים:

(19) לא איש אל וגו׳. כבר נשבע להם להביאם ארץ שבעה אומות ואתה סבור להמיתם במדבר (תנחומא מסעי ז): ההוא אמר וגו׳. בלשון תימה ותרגומו תייבין ומתמלכין חוזרים ונמלכין לחזור בהם:

(20) הנה ברך לקחתי. אתה שומעני מה דבר ה׳ קבלתי ממנו לברך אותם (ס"ג ברך כמו לברך): וברך ולא אשיבנה. הוא ברך אותם ואני לא אשיב את ברכתו: וברך. כמו וברך וכן הוא גזרת רי"ש כמו (תהלים עד, יח) חויב חרף כמו חרף וכן (שם י, ג) ובוצע ברך המהלל ומברך את הגוזל ואומר אל תירא כי לא תעשם שלוש יהיה לך מרגיז הוא להקב"ה. ואין לומר ברך שם דבר שאם כן היה נקוד בפתח קטן (רוצה לומר סגול תחת הרי"ש) וטעמו למעלה אצל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ קטן (לירי) וטעמו למטה:

22 אֵ֚ל מוֹצִיאָ֣ם מִמִּצְרַ֔יִם כְּתוֹעֲפֹ֥ת רְאֵ֖ם לּֽוֹ׃
אֵ֚ל דְּאַפִּיקְנוּן מִמִּצְרַ֔יִם תּוֹקְפָ֥א וְרוּמָ֖א דִּילֵ֥יהּ׃

22 God who brought them forth out of Egypt Is for them like the lofty horns of the wild-ox.

23 כִּֽי־לֹא־נַ֚חַשׁ בְּיַעֲקֹ֔ב וְלֹא־קֶ֖סֶם בְּיִשְׂרָאֵ֑ל כָּעֵ֤ת יֵאָמֵר֙ לְיַעֲקֹ֣ב וּלְיִשְׂרָאֵ֔ל מַה־פָּעַ֖ל אֵֽל׃
אֲרֵ֡י לָא־נַחֲשָׁ֣א בְּיַעֲקֹב֩ וְלָא־קְסָ֨ם בְּיִשְׂרָאֵ֜ל כְּעִדָּ֣ן יִתְאֲמַ֣ר לְיַעֲקֹ֗ב וּלְיִשְׂרָאֵל֙ מָ֣א עֲבַ֣ד אֱלָהָֽא׃

23 For there is no enchantment with Jacob, Neither is there any divination with Israel; Now is it said of Jacob and of Israel: 'What hath God wrought! '

24 הֶן־עָ֚ם כְּלָבִ֣יא יָקֻ֔ם וְכַאֲרִ֖י יִתְנַשָּׂ֑א לֹ֤א יִשְׁכַּב֙ עַד־יֹאכַ֣ל טֶ֔רֶף וְדַם־חֲלָלִ֖ים יִשְׁתֶּֽה׃
הָא֩ עַמָּ֨א כְּלֵיתָ֜א שְׁרֵ֣י וּכְאַרְיָ֗א יִתְנַטַּ֙ל֙ לָ֣א יִשְׁרֵ֔י בְּאָרְעֵ֖יהּ עַד דְּיִקְטוֹל֙ קְטוֹל֔ וְנִכְסֵ֥י עַמְמַ֖יָּא יֵיכַֽל׃

24 Behold a people that riseth up as a lioness, And as a lion doth he lift himself up; He shall not lie down until he eat of the prey, And drink the blood of the slain.

25 וַיֹּ֤אמֶר בָּלָק֙ אֶל־בִּלְעָ֔ם גַּם־קֹ֥ב לֹא־תְקֻבֶּ֖נּוּ גַּם־בָּרֵ֣ךְ לֹא־תְבָרְכֶֽנּוּ׃
וַאֲמַ֤ר בָּלָק֙ לְבִלְעָ֔ם אַ֚ף מְלָ֣ט לָ֔א תְּלוּטִנּ֖וּן אַ֣ף בָּרְכָ֑א לָ֥א תְבָרֵכְנּֽוּן׃

25 And Balak said unto Balaam: 'Neither curse them at all, nor bless them at all.'

26 וַיַּ֥עַן בִּלְעָ֖ם וַיֹּ֣אמֶר אֶל־בָּלָ֑ק הֲלֹא֙ דִּבַּ֣רְתִּי אֵלֶ֔יךָ לֵאמֹ֕ר כֹּ֚ל אֲשֶׁר־יְדַבֵּ֣ר יְהוָ֔ה אֹת֥וֹ אֶֽעֱשֶֽׂה׃
וַאֲתִ֣יב בִּלְעָ֗ם וַאֲמַ֙ר֙ לְבָלָ֔ק הֲלָ֣א מַלֵּ֔לִית עִמָּ֖ךְ לְמֵימַ֑ר כֹּ֚ל דִּימַלֵּ֣יל יְיָ֔ אֵתֵ֖יהּ אַעֲבִֽיד׃

26 But Balaam answered and said unto Balak: 'Told not I thee, saying: All that the LORD speaketh, that I must do?'

(21) לא הביט און וגו׳. כתרגומו. דבר אחר אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה: לא הביט הקב"ה און שבישראל שכשהן עוברין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן בחוויות שלהם ובעמלן שהם עוברים על דמו: עמל. לשון עבירה כמו (שם ז, טו) הרה עמל (שם י, יד) כי אתה עמל ובעס תביט. לפי שהעבירה היא עמל לפני המקום: ה׳ אלהיו עמו. אפילו מכעיסין וממריס לפניו אינו זז מתוכן: ותרועת מלך בו. לשון חבה ורעות כמו (שמואל ב טו, לז) רעה דוד אוהב דוד (שופטים טו, ו) ויתנה למרעהו. וכן תרגום אונקלוס ושכינת מלכהון ביניהון:

(22) אל מוציאם ממצרים. אתה אומרת (לעיל כג, ה) הגה עם לבדד ישכון ואני אומר אל המלהיבם הוליאם (תהומות יד): כתועפות ראם לו. כתוקף רוש וגובה שלו וכן (ישעיה כג, כה) וכפך תועפות לשון מעוז המה. ואומר אני שהוא לשון (בראשית ל, כ) ועוף יעופף. המעופף בראש וגובה ותוקף לג הוא זה: דבר אחר תועפות לשם. תוקף לחמים ואמרו רבותינו (גיטין סח, ב) אלו השדים:

(23) כי לא נחש ביעקב. כי לאויים הם לנבואה שאין בהם מנחשים וקוסמים: כעת יאמר ליעקב וגו׳. עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חבתן לעין כל שהן יושבין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחיצתן לפניו ממלאכי השרת והם יאמרו להם מה פעל אל וזהו שנאמר (ישעיה ל, כ) והיו עיניך רואות את מוריך. דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הווה הוא אינן נריכים למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקב"ה ומה גזרותיו במרוס אינן מנחשים וקוסמים אלא נאמר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום או מוריס ומומים מגידים להם (תהומות יד). ואונקלוס לא תרגם כן:

(24) הן עם כלביא יקום וגו׳. כשהן עומדין מצותם שחרית הן מתגברים כלביא וכאריה לחטוף את המצות ללבוש ציצית לקרוא את שמע ולהניח תפילין (שם): לא ישכב. גלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו כיצד קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו בידי המקום בא מחנה וגייס להזיקם הקב"ה שומרם ונלחם מלחמותם ומפילם חללים (שם) דבר אחר הן עם כלביא יקום וגו׳. כתרגומו: ודם חללים ישתה. נתנבא שאין משה מת עד שיפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנאמר (יהושע יג, כב) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב על חלליהם (במ"ר. תהומות יד):

(25) גם קב לא תקבנו. גם לשון מוסף על גם האמי וגם אמי על גם לשון וכן (מ"א ג, כו) גם לי גם לך לא יהיה וכן (דברים לג, כה) גם נמור גם נמולה:

שמי (שניעי)
וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם לְכָה־
נָּא אֶקָּחֲךָ אֶל־מָקוֹם אַחֵר אוּלַי
יִישַׁר בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים וְקַבֹּתוֹ לִי
מִשָּׁם׃

27 And Balak said unto Balaam: 'Come now, I will take thee unto another place; peradventure it will please God that thou mayest curse me them from thence.'

וַיִּקַּח בָּלָק אֶת־בִּלְעָם רֹאשׁ
הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל־פְּנֵי
הַיְשִׁימֹן׃

28 And Balak took Balaam unto the top of Peor, that looketh down upon the desert.

וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק בְּנֵה־
לִי בָזֶה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן
לִי בָּזֶה שִׁבְעָה פָּרִים וְשִׁבְעָה
אֵילִם׃

29 And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'

וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר אָמַר בִּלְעָם
וַיַּעַל פָּר וָאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ׃

30 And Balak did as Balaam had said, and offered up a bullock and a ram on every altar.

XXIV
וַיַּרְא בִּלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה
לְבָרֵךְ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְלֹא־הָלַךְ
כְּפַעַם־בְּפַעַם לִקְרַאת נְחָשִׁים
וַיָּשֶׁת אֶל־הַמִּדְבָּר פָּנָיו׃

XXIV And when Balaam saw that it pleased the LORD to bless Israel, he went not, as at the other times, to meet with enchantments, but he set his face toward the wilderness.

וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא
אֶת־יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לִשְׁבָטָיו וַתְּהִי
עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים׃

2 And Balaam lifted up his eyes, and he saw Israel dwelling tribe by tribe; and the spirit of God came upon him.

וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר נְאֻם בִּלְעָם
בְּנוֹ בְעֹר וּנְאֻם הַגֶּבֶר שְׁתֻם
הָעָיִן׃

3 And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;

(27) וקבותו לי. אין זה לשון נזוי כמו וקבנו אלנו לשון עתיד אולי ייטב בעיניו ותקבנו לי משם. מלדיר"ם בלע"ז:
(28) ראש הפעור. קוסם היה בלק ורואה שהן עתידין לנקות על ידי פעור ולפי היה יודע במה חמר שמע הקללה תחול עליהם משם וכן כל המוזיס בכוכבים רוחים ואין יודעים מה רוחים (מדרש הגדה):
(1) וירא בלעם כי טוב וגו'. חמר מיני נריך לנדוק בהקב"ה כי לפי יחפוץ לקללם: ולא הלך כפעם בפעם. כאשר עשה ג' פעמים: לקראת נחשים. לנחש אולי יקרה ה' לקראתו כרגלו חמר רועה ולפי רועה לקללם מזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם תחול: וישת אל המדבר פניו. כתרגומו:
(2) וישא בלעם את עיניו. בקש להכניס בהם עין רעה והרי יש לך ג' מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה המעורים למעלה (אבות פ"ה): שכן לשבטיו. רואה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואין מעורבין זואה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה שלא יציץ לתוך אהל חבירו (ב"ב ס, ב): ותהי עליו רוח אלהים. עלה בלבו שלא יקללם:
(3) בנו בעור. כמו (תהלים קיד, ח) למעיינו מים. ומדרש אגדה (תנחומא יג) שניהם היו גדולים מאבותיהם בלק בנו

4 נְאֻם שֹׁמֵעַ אִמְרֵי־אֵל אֲשֶׁר מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה נֹפֵל וּגְלוּי עֵינָיִם׃

4 אֵימַר דְּשָׁמַע מֵימַר מִן קֳדָם אֵל דְּחֵיזוּ מִן קֳדָם שַׁדַּי חָזֵי שָׁכִיב וּמִתְגְּלֵי לֵיהּ׃

4 The saying of him who heareth the words of God, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:

5 מַה־טֹּבוּ אׇהָלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל׃

5 מָא טָבָא אַרְעָךְ יַעֲקֹב בֵּית מִשְׁרָךְ יִשְׂרָאֵל׃

5 How goodly are thy tents, O Jacob, Thy dwellings, O Israel!

6 כִּנְחָלִים נִטָּיוּ כְּגַנַּת עֲלֵי נָהָר כַּאֲהָלִים נָטַע יְהוָה כַּאֲרָזִים עֲלֵי־מָיִם׃

6 כְּנַחְלִין דְּמִדַּבְּרִין כְּגִנַּת שִׁקְיָא דְּעַל פְּרָת כְּבוּסְמַיָּא דִּנְצַב יְיָ כְּאַרְזִין דִּנְצִיבִין עַל מַיָּא׃

6 As valleys stretched out, As gardens by the river-side; As aloes planted of the Lord, As cedars beside the waters;

7 יִזַּל־מַיִם מִדָּלְיָו וְזַרְעוֹ בְּמַיִם רַבִּים וְיָרֹם מֵאֲגַג מַלְכּוֹ וְתִנַּשֵּׂא מַלְכֻתּוֹ׃

7 יִסְגֵי מַלְכָּא דְּיִתְרַבֵּא מִבְּנוֹהִי וְיִשְׁלוּט בְּעַמְמִין סַגִּיאִין וְיִתְקַף מֵאֲגַג מַלְכֵּיהּ וְתִתְנַשָּׂא מַלְכוּתֵיהּ׃

7 Water shall flow from his branches, And his seed shall be in many waters; And his king shall be higher than Agag, And his kingdom shall be exalted.

8 אֵל מוֹצִיאוֹ מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעֲפֹת רְאֵם לוֹ יֹאכַל גּוֹיִם צָרָיו וְעַצְמֹתֵיהֶם יְגָרֵם וְחִצָּיו יִמְחָץ׃

8 אֵל דְּאַפֵּיקִנּוּן מִמִּצְרַיִם תּוּקְפָא וְרוּמָא דִּילֵיהּ יֵיכְלוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל נִכְסֵי עַמְמַיָּא שַׁנָּאֵיהוֹן וּבִבְזַת מַלְכֵיהוֹן יְתַפַּנְקוּן וְאַרְעָתְהוֹן יַחְסְנוּן׃

8 God who brought him forth out of Egypt Is for him like the lofty horns of the wild-ox; He shall eat up the nations that are his adversaries, And shall break their bones in pieces, And pierce them through with his arrows.

נפול מגיו נגו הוא במלכות ובלעם גדול מאגיו בנביאות מנה בן פרס היה: שתם העין. עינו נקורה ומונעת למוך וחור שלה נראה פתוח ולשון משנה הוא (ע"ז סט, ע) כדי שיסתום ויסתום ויגוב. ורבותינו אמרו (נדה לא, ע) לפי שאמר (לעיל כג, י) ומספר את רובע ישראל שהקב"ה יושב ומונה רביעותיהן של ישראל מתי תבא טפה שעולד הצדיק ממנה. אמר בלעם מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יפתכל בדברים הללו ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם. ויש מפרשים שתום העין פתוח העין, כמו שתרגם אונקלוס ועל שאמר שתום העין ולא אמר שתום העינים למדנו שסומת באחת מעיניו היה:

(4) נפל וגלוי עינים. פשוטו כתרגומו שאין נראה עליו אלא גלילה כשהוא שוכב. ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה בו כח לעמוד על רגליו ונופל על פניו לפי שהיה ערל ומשום להיות נגלה עליו בקומה זקופה לפניו:

(5) מה טבו אהליך. על שראה פתחיהם שאינן מכוונין זה מול זה (ב"ב ס, ע): משכנתיך. מגיותיך כתרגומו. דבר אחר מה טובו אהליך מה טובו אהל שילה ובית עולמים בישובן שמקריבין בהן קרבנות לכפר עליהם: משכנתיך. אף כשהן חרבין לפי שהן משכון עליהם ומרגלן כפרה על הנפשות שנאמר (ויקרא ד, יא) כלה ה' את חמתו ושמה כלה ויצת אש בציון (תנחומא פקודי ה):

(6) כנחלים נטיו. שנארכו ומשכו לנטות למרחוק. אמרו רבותינו מברכותיו של אותו רשע אנו למדים מה היה בלבו לקללם כשאמר להשית על המדבר פניו וכשהפך המקום את פיו נרכס מעין אותם קללות שבקש לומר כו' כדלקמן בחלק (סנהדרין קא, ב): כאהלים. כתרגומו לשון (תהלים מה, כ) מור ואהלות: נטע ה'. בגן עדן. לשון אחר כאהלים נטע ה' כשמים המתוחין כאהל שנאמר (ישעיה מ) וימתחם כאהל לשבת (ולשון זה אינו לשם כן היה לו לנקוד כאוהלים הפ' במול"ס): נטע ה'. לשון נטיעה מצינו באוהלים שנאמר (דניאל יא, מה) ויטע אהלי אפדנו:

(7) מדליו. מגבורותיו ופירושו כתרגומו: וזרעו במים רבים. לשון הצלחה הוא זרעו כזרע הזרוע על פני המים: וירם מאגג מלכו. מלך ראשון שלהם יכבוש את אגג מלך עמלק: ותנשא מלכתו. של יעקב יותר ויותר שיצא ממריו דוד ושלמה:

(8) אל מוציאו ממצרים. מי גורם להם הגדולה הזאת. אל המוציאם ממצרים בתוקף ורוס שלו יאכל את הגוים שהם צריו: ועצמותיהם. שלהם: יגרם. מנחש פתר בו לשון שבירה וכן (שמות ג, ג) לא גרמו לבקר וכן (יחזקאל כג, לד) ואת חרשיה תגרמי. ואני אומר לשון עשה שמגרר הדבר בשניו מסביב והמוח שבפנים ומעמיד העצם על ערמימותו: וחציו

9	כָּרַע שָׁכַב כַּאֲרִי וּכְלָבִיא מִי יְקִימֶנּוּ מְבָרְכֶיךָ בָרוּךְ וְאֹרְרֶיךָ אָרוּר׃	9	יְנוּחַ יִשְׁרֵי בְתָקוֹף כְּאַרְיָא וּכְלֵיתָא וְלֵית דְּיקִימְנֵיהּ בְּרִיכָךְ יְהוֹן בְּרִיכִין וְלִיטָךְ יְהוֹן לִיטִין׃
10	וַיִּחַר־אַף בָּלָק אֶל־בִּלְעָם וַיִּסְפֹּק אֶת־כַּפָּיו וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם לָקֹב אֹיְבַי קְרָאתִיךָ וְהִנֵּה בֵּרַכְתָּ בָרֵךְ זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים׃	10	וּתְקֵיף רוּגְזָא דְּבָלָק בְּבִלְעָם וּשְׁקַפְנוּן לִידּוֹהִי וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם לְמִלְטָ שְׁנָאַי קְרֵיתָךְ וְהָא בָּרְכָא מְבָרֵיכְתְּ לְהוֹן דְּנָן תְּלָת זִמְנִין׃
11	וְעַתָּה בְּרַח־לְךָ אֶל־מְקוֹמֶךָ אָמַרְתִּי כַּבֵּד אֲכַבֶּדְךָ וְהִנֵּה מְנָעֲךָ יְהוָה מִכָּבוֹד׃	11	וּכְעַן אִיזֵיל לָךְ לְאַתְרָךְ אֲמַרְתִּי כַּבָּדָא אֲכַבְּדָךְ וְהָא מַנְעָךְ יְיָ מִן יְקָר׃
12	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק הֲלֹא גַּם אֶל־מַלְאָכֶיךָ אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר׃	12	וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק הֲלָא אַף עִם אִזְגְּדָךְ דִּשְׁלַחְתָּא לְוָתִי מַלִּילִית לְמֵימַר׃
13	אִם־יִתֶּן־לִי בָלָק מְלֹא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹר אֶת־פִּי יְהוָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלִּבִּי אֲשֶׁר־יְדַבֵּר יְהוָה אֹתוֹ אֲדַבֵּר׃	13	אִם יִתֵּין לִי בָלָק מְלֵי בֵיתֵיהּ כְּסַף וּדְהַב לֵית לִי רְשׁוּ לְמִשְׁבַּר עַל גְּזֵירַת מֵימְרָא דַּיְיָ לְמֶעֱבַד טָבְתָא אוֹ בִשְׁתָּא מֵרְעוּתִי דִּימַלֵּיל יְיָ יָתֵיהּ אֲמַלֵּיל׃
14	וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי לְכָה אִיעָצְךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים׃	14	וּכְעַן הָאֲנָא אָזֵיל לְעַמִּי אֵיתָא אֶמְלִכְנָךְ מָא דְּתַעֲבִיד עַמָּא הָדֵין לְעַמָּךְ בְּסוֹף יוֹמַיָּא׃

He couched, he lay down as a lion, And as a lioness; who shall rouse him up? Blessed be every one that blesseth thee, And cursed be every one that curseth thee.

And Balak's anger was kindled against Balaam, and he smote his hands together; and Balak said unto Balaam: 'I called thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast altogether blessed them these three times.

Therefore now flee thou to thy place; I thought to promote thee unto great honour; but, lo, the LORD hath kept thee back from honour.'

And Balaam said unto Balak: 'Spoke I not also to thy messengers that thou didst send unto me, saying:

If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD, to do either good or bad of mine own mind; what the LORD speaketh, that will I speak?

And now, behold, I go unto my people; come, and I will announce to thee what this people shall do to thy people in the end of days.'

ימחץ. מוקלוס תרגם מניו של נריס חלוקה שלהם כמו (בראשית מט, כג) בעלי חניס מרי פלגותא (ס"ק לשון חלוקה ומניה) וכן יממץ נשון (שופטים ה, כו) ומחנה וחלפה רקמו שיחנו את מרכס ויש לפתור נשון חניס ממש מניו של הקב"ה יממץ נדמס של נריס יטבול וינטבע נדמס כמו (תהלים סח, כד) למען תממץ רגלך נדם ומינו זו מלשון מכה כמו (דברים נב, נט) ממחני שהנשוע נדם נרמה כמילו מחון וגגוע:

(9) כרע שכב כארי. כתרגומו. יתיישנו נתרכס נכח ונגבורה:

(10) ויספוק. הכה זו על זו:

(13) לעבור את פי ה׳. כאן לא נאמר אלהי כמו שאמר נרשעותה (לעיל כב, יח) לפי שידע שנאשם נהקב"ה ונטרד:

(14) הולך לעמי. מעתה הריני כשאר עמי שנסתלק הקב"ה מעלי: לכה איעצך. מה לך לעשות ומה היה העצה אלהיהם של אלו שזמה הוא כו' כדאיתא נחלק (סנהדרין קו, ע) תדע שבלעם השית עצה זו להכשילם בזמה שהרי נאמר (במדבר לא, טז) הן הנה היו לבני ישראל נדבר נלעם: אשר יעשה העם הזה לעמך. מקרא קצר הוא זה. מיעצך להכשילם ואומר לך מה שהן עתידין להרע למואב נאחרית הימים ומאן פאתי מואב. התרגום מפרש קוצר העברי ויקטול וכו׳:

15 וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר נְאֻם בִּלְעָם בְּנוֹ בְעֹר וּנְאֻם הַגֶּבֶר שְׁתֻם הָעָיִן׃

וּנְטַל מַתְלֵיהּ וַאֲמַר אֵימַר בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר וְאֵימַר גּוּבְרָא דְּשַׁפִּיר חָזֵי׃

15 And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;

16 נְאֻם שֹׁמֵעַ אִמְרֵי־אֵל וְיֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה נֹפֵל וּגְלוּי עֵינָיִם׃

אֵימַר דְּשָׁמַע מֵימַר מִן קֳדָם אֵל וְיָדַע מַדַּע מִן קֳדָם עִלָּאָה חֵיזוּ מִן קֳדָם שַׁדַּי חָזֵי שְׁכִיב וּמִתְגְּלֵי לֵיהּ׃

16 The saying of him who heareth the words of God, And knoweth the knowledge of the Most High, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:

17 אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עַתָּה אֲשׁוּרֶנּוּ וְלֹא קָרוֹב דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב וְקָם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל וּמָחַץ פַּאֲתֵי מוֹאָב וְקַרְקַר כָּל־בְּנֵי־שֵׁת׃

חֲזֵיתֵיהּ וְלָא כְעַן סְכֵיתֵיהּ וְלָא קְרִיב כַּד יְקוּם מַלְכָּא מִיַּעֲקֹב וְיִתְרַבֵּא מְשִׁיחָא מִיִּשְׂרָאֵל וְיַקְטֵיל רַבְרְבֵי מוֹאָב וְיִשְׁלוֹט בְּכָל בְּנֵי אֲנָשָׁא׃

17 I see him, but not now; I behold him, but not nigh; There shall step forth a star out of Jacob, And a scepter shall rise out of Israel, And shall smite through the corners of Moab, And break down all the sons of Seth.

18 וְהָיָה אֱדוֹם יְרֵשָׁה וְהָיָה יְרֵשָׁה שֵׂעִיר אֹיְבָיו וְיִשְׂרָאֵל עֹשֶׂה חָיִל׃

וִיהֵי אֱדוֹם יְרוּתָא וִיהֵי יְרוּתָא שֵׂעִיר לְבַעֲלֵי דְּבָבוֹהִי וְיִשְׂרָאֵל יַצְלַח בְּנִכְסִין׃

18 And Edom shall be a possession, Seir also, even his enemies, shall be a possession; While Israel doeth valiantly.

19 וְיֵרֵד מִיַּעֲקֹב וְהֵאֱבִיד שְׂרִיד מֵעִיר׃

וְיֵחוֹת חַד מִדְּבֵית יַעֲקֹב וְיוֹבֵיד מְשֵׁיזֵיב מִקִּרְיַת עַמְמַיָּא׃

19 And out of Jacob shall one have dominion, And shall destroy the remnant from the city.

20 וַיַּרְא אֶת־עֲמָלֵק וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמָלֵק וְאַחֲרִיתוֹ עֲדֵי אֹבֵד׃

וַחֲזָא יָת עֲמָלֵקְאָה וּנְטַל מַתְלֵיהּ וַאֲמַר רֵישׁ קְרַבַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל הֲוָה עֲמָלֵק וְסוֹפֵיהּ לְעָלְמָא יֵיבַד׃

20 And he looked on Amalek, and took up his parable, and said: Amalek was the first of the nations; But his end shall come to destruction.

21 וַיַּרְא אֶת־הַקֵּינִי וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ׃

וַחֲזָא יָת שָׁלְמָאָה וּנְטַל מַתְלֵיהּ וַאֲמַר תַּקִּיף בֵּית מוֹתְבָךְ וְשַׁוִּי בְּכֹרְךָ תַּקִּיף מְדוֹרָךְ׃

21 And he looked on the Kenite, and took up his parable, and said: Though firm be thy dwelling-place, And though thy nest be set in the rock;

(16) ויודע דעת עליון. לכוין השעה שכועס כה (ברכות ז, ע):

(17) אראנו. רומה לני שאמו של יעקב וגדולתו אך לא עתה הוא אלא לאחר זמן: דרך כוכב. כתרגומו לשון (איכה ג, ז) דרך קשתו. שהכוכב עובר כאן. וכלע"ז דיסטינ"ט כלומר יקוס מזל: וקם שבט. רומה ומושל: ומחץ פאתי מואב. זה דוד שנאמר בו (שמואל־ב ח, ג) שהכה מואב שרלה וימדד שני חבלים להמית וגו' (מדרש תנחומא): וקרקר. לשון קורה כמו (מ"ב יט, כד) לני קרתי (ישעיה נו, ע) מקנת בור נקרתם (משלי ל, יז) יקרוה עורבי נחל. פורו"ל בלע"ז: כל בני שת. כל האומות שכולם יצאו מן שת בנו של אדם הראשון:

(18) והיה ירשה שעיר איביו. לאויביו ישראל:

(19) וירד מיעקב. ועוד יהיה מושל לאחר מיעקב: והאביד שריד מעיר. מעיר האמורה של אדום והיא רומי ועל אלך האמיה רומר כן שנאמר בו (תהלים עב, ח) וירד מים עד ים (עובדיה ע, יא) ולא יהיה שריד לבית עשו:

(20) וירא את עמלק. נסתכל בפורענותו של עמלק: ראשית גוים עמלק. הוא קדם את כולם להלחם בישראל וכן תרגם יונקלוס. ואחריתו להאבד בידם שנאמר (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק:

22 כִּי אִם־יִהְיֶה לְבָעֵר קָיִן עַד־מָה אַשּׁוּר תִּשְׁבֶּךָּ׃

22 אֲרֵי אִם יְהֵי לְשֵׁיצָאָה שְׁלָמָאָה עַד מָא אַתּוּרָאָה יְשַׁבֵּינָךְ׃

22 Nevertheless Kain shall be wasted; How long? Asshur shall carry thee away captive. .

23 וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר אֹוי מִי יִחְיֶה מִשָּׂמוֹ אֵל׃

23 וּנְטַל מַתְלֵיהּ וַאֲמַר וָי לְחַיָּיבָיָא דְּיֵיחוֹן כַּד יַעֲבִיד אֱלָהָא יָת אִלֵּין׃

23 And he took up his parable, and said: Alas, who shall live after God hath appointed him?

24 וְצִים מִיַּד כִּתִּים וְעִנּוּ אַשּׁוּר וְעִנּוּ־עֵבֶר וְגַם־הוּא עֲדֵי אֹבֵד׃

24 וְסִיעָן יִצְטָרְחָן מֵרוֹמָאֵי וְיַעֲנוֹן לְאַתּוּר וְיַשְׁעְבְּדוּן לְעֵבֶר פְּרָת וְאַף אִנּוּן לְעָלְמָא יֵיבְדוּן׃

24 But ships shall come from the coast of Kittim, And they shall afflict Asshur, and shall afflict Eber, And he also shall come to destruction.

25 וַיָּקָם בִּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לִמְקֹמוֹ וְגַם־בָּלָק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ׃ (פ)

25 וְקָם בִּלְעָם וַאֲזַל וְתָב לְאַתְרֵיהּ וְאַף בָּלָק אֲזַל לְאוֹרְחֵיהּ׃

25 And Balaam rose up, and went and returned to his place; and Balak also went his way.

כא XXV וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בַּשִּׁטִּים וַיָּחֶל הָעָם לִזְנוֹת אֶל־בְּנוֹת מוֹאָב׃

וְיָתִיב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּין וְשָׁרֵי עַמָּא לְמִטְעֵי בָּתַר בְּנָת מוֹאָב׃

And Israel abode in Shittim, and the people began to commit harlotry with the daughters of Moab.

2 וַתִּקְרֶאןָ לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהֵיהֶן׃

2 וּקְרָאָה לְעַמָּא לְדִבְחֵי טָעֲוָתְהוֹן וַאֲכַל עַמָּא וּסְגִידוּ לְטָעֲוָתְהוֹן׃

2 And they called the people unto the sacrifices of their gods; and the people did eat, and bowed down to their gods.

3 וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל׃

3 וְאִתְחַבַּר יִשְׂרָאֵל לְבַעְלָא פְּעוֹר וּתְקֵיף רוּגְזָא דַּיְיָ בְּיִשְׂרָאֵל׃

3 And Israel joined himself unto the Baal of Peor; and the anger of the Lord was kindled against Israel.

(21) וירא את הקיני. לפי שהיה קיני תקוע אצל עמלק כענין שנאמר (שמואל־א טו, ו) וימר שאול אל הקיני וגו' הזכירו אחר עמלק נפתל בגדולתם של בני יתרו שנאמר בהם (דה"א ב, נה) תרעתים שמעתים סוכתים (ספרי בהעלתך עח): איתן מושבך. תמה אני מהיכן זכית לכך הלא אחר עמי היית בעגל (שמות ג, י) הבה נתחכמה לו ועתה נתישבת בגיתין ומעון של ישראל (סנהדרין קו, ע):

(22) כי אם יהיה לבער קין וגו'. משרין שנתקעת לתוקף זה שגיונך נוטרל עוד מן העולם כי לף אחר עתיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לנער ממקום שנתישבת שם מה נכך: עד מה אשור תשבך. עד היכן הוא מגלה אומך שמא לאחר ואחזור אין זה טורד מן העולם אלא מלטול ממקום למקום ותשוב עם שאר הגליות:

(23) וישא משלו וגו'. כיון שהזכיר את שביית אשור אמר: אוי מי יחיה משמו אל. מי יכול להחיות את עצמו משומו את אלה שלא ישים עליו הגוזר את אלה שיעמוד שנחריב וינלבל את כל האומות ועוד יבוא ליס מיד כתיס ויעברו כתיים שהן מרמייס בצירניות גדולות על אשור:

(24) וענו אשור וענו עבר. ועמו אומס שבעבר הנהר: וגם הוא עדי אובד. וכן פירש (דניאל ז, יא) עד דקטילת חיותא והובד גשמה: וצים. ספינות גדולות כדכתיב (ישעיה לג, כא) ולי אדיר ובורי רבתא:

(1) בשטים. כך אמר (סנהדרין קו, ע): לזנות אל בנות מואב. על ידי עצת בלעם כדלעיתא בחלק (שם):

(2) וישתחוו לאלהיהן. כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמעי לי והיא מושיטה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה (תנחומא יח):

(3) פעור. על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין רעי וזו היא עבודתו: ויחר אף ה' בישראל. שלח בהם מגפה:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח אֶת־ כָּל־רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לַיהוָה נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ וְיָשֹׁב חֲרוֹן אַף־יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל׃

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה דְּבַר יָת כָּל רֵישֵׁי עַמָּא וְדוֹן וּקְטוֹל דְּחַיָּיב קְטוֹל קֳדָם יְיָ לָקֳבֵיל שְׁמְשָׁא וְיִתוּב תְּקוֹף רוּגְזָא דַיְיָ מִיִּשְׂרָאֵל׃

4 And the Lord said unto Moses: 'Take all the chiefs of the people, and hang them up unto the Lord in face of the sun, that the fierce anger of the Lord may turn away from Israel.'

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הִרְגוּ אִישׁ אֲנָשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר׃

וַאֲמַר מֹשֶׁה לְדַיָּנֵי יִשְׂרָאֵל קִטוּלוּ גְּבַר גּוּבְרוֹהִי דְּאִתְחַבַּרוּ לְבַעְלָא פְּעוֹר׃

5 And Moses said unto the judges of Israel: 'Slay ye every one his men that have joined themselves unto the Baal of Peor.'

וְהִנֵּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיַּקְרֵב אֶל־אֶחָיו אֶת־הַמִּדְיָנִית לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְהֵמָּה בֹכִים פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃

וְהָא גּוּבְרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתָא וְקָרֵיב לְוָת אֲחוֹהִי יָת מִדְיָנֵיתָא לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִנּוּן בָּכִין בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃

6 And, behold, one of the children of Israel came and brought unto his brethren a Midianitish woman in the sight of Moses, and in the sight of all the congregation of the children of Israel, while they were weeping at the door of the tent of meeting.

מפטיר

וַיַּרְא פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־ אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם מִתּוֹךְ הָעֲדָה וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ׃

וַחֲזָא פִּינְחָס בַּר אֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כָּהֲנָא וְקָם מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא וּנְסִיב רוּמְחָא בִּידֵיהּ׃

7 And when Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, saw it, he rose up from the midst of the congregation, and took a spear in his hand.

וַיָּבֹא אַחַר אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־ הַקֻּבָּה וַיִּדְקֹר אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־הָאִשָּׁה אֶל־ קֹרְבָתָהּ וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

וְעָאל בָּתַר גּוּבְרָא בַּר יִשְׂרָאֵל לְקוּבְתָּא וּבַזַּע יָת תַּרְוֵיהוֹן יָת גּוּבְרָא בַּר יִשְׂרָאֵל וְיָת אִתְּתָא בִּמְעַהָא וְאִתְכְּלִי מוֹתָנָא מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

8 And he went after the man of Israel into the chamber, and thrust both of them through, the man of Israel, and the woman through her belly. So the plague was stayed from the children of Israel.

(4) קח את כל ראשי העם. לשפוט את העובדים לפעור (סנהדרין לה, ב): והוקע אותם. את העובדים. והוקע. היא תלייה (שם לד, ב) כמו שמלינו בבני שאול (שמואל ב כא, ו) והוקענום לה' ושם תלייה מפורשת. עובדי עבודת גלולים בסקילה וכל הנסקלים נתלין (סנהדרין מה, ב): נגד השמש. לעין כל ומדרש אגדה (תנחומא יט) השמש מודיע את החוטאים הענן נקפל מכנגדו והשמה זורחת עליו:

(5) הרגו איש אנשיו. כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים ודייני ישראל מ' רבוא ושמונת אלפים כדאיתא בסנהדרין (יח, ב):

(6) והנה איש וגו'. נתקבצו שבטו של שמעון מגל זמרי שהיה נשיא שלהם ואמרו לו אנו נדונין במיתה ואתה יושב וכו' כדאיתא בגלון הנשרפין (שם פג, ב): את המדינית. כזבי בת צור: לעיני משה. אמרו לו. משה. זו אסורה לו מותרת אם תאמר אסורה בת יתרו מי התירה לך וכו' כדאיתא התם (שם): והמה בכים. נתעלמה ממנו הלכה (כל הבועל ארמית קנאין פוגעין בו) גערו כולם בבכיה. בעגל עמד משה כנגד שבעים רבוא שנאמר (שמות לב, כ) ויטחן עד אשר דק וגו'. וכאן רפו ידיו. אלא כדי שיבעט פינחס ויטול את הרשות לו (סנהדרין שם. תנחומא כ):

(7) וירא פינחס. ראה מעשה ונזכר הלכה אמר לו למשה מקובלני ממך הבועל ארמית קנאין פוגעין בו. אמר לו קריינא דמגרמתא מיהו ליהוי פרווענקא מיד ויקח רומח בידו וגו' (סנהדרין שם):

(8) אל הקבה. אל האהל: אל קבתה. כמו (דברים יח, ג) הלמיים (ס"ת של הקיבה) והקיבה. כוון בתוך זכרות של זמרי ונקבות שלה ולשון כולם שלח למטה הרגם והרבה נסים נעשו לו כו' כדאיתא התם (סנהדרין פב, ב. ספרי קלח):

קד פסוקים

וַיִּהְיוּ֙ הַמֵּתִ֔ים בַּמַּגֵּפָ֖ה אַרְבָּעָ֣ה וְעֶשְׂרִ֑ים אָֽלֶף׃ (פ)

וַהֲווֹ֙ דְּמִיתוּ֙ בְּמוֹתָ֣נָא עֶשְׂרִ֔ין וְאַרְבְּעָ֖א אַלְפִ֑ין׃

9 And those that died by the plague were twenty and four thousand.

The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8 on page 199.

פינחס כב

וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃

וּמַלֵּ֖יל יְיָ֥ עִם מֹשֶׁ֖ה לְמֵימַֽר׃

10 And the LORD spoke unto Moses, saying:

פִּינְחָ֞ס (בספרי ספרד ואשכנז נהוג לכתוב פִּינְחָ֤ס ביו״ד זעירא) בֶּן־אֶלְעָזָ֙ר בֶּן־אַהֲרֹ֣ן הַכֹּהֵ֔ן הֵשִׁ֥יב אֶת־חֲמָתִ֖י מֵעַ֣ל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵ֑ל בְּקַנְאֹ֥ו אֶת־קִנְאָתִ֖י בְּתוֹכָ֑ם וְלֹא־כִלִּ֥יתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵ֖ל בְּקִנְאָתִֽי׃

פִּינְחָ֣ס בַּר֩ אֶלְעָזָ֙ר בַּר֙ אַהֲרֹ֣ן כָּהֲנָ֔א אֲתֵ֥יב יָת֙ חֵמְתִ֣י מֵעַ֔ל בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל בְּדַקְנִ֣י יָת֑ קִנְאָתִ֗י בֵּינֵיהוֹן֙ וְלָ֣א שֵׁיצִ֔יתִי יָ֖ת בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל בְּקִנְאָתִֽי׃

11 ‘Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, hath turned My wrath away from the children of Israel, in that he was very jealous for My sake among them, so that I consumed not the children of Israel in My jealousy.

לָכֵ֖ן אֱמֹ֑ר הִנְנִ֥י נֹתֵ֛ן לֹ֖ו אֶת־בְּרִיתִ֥י שָׁלֽוֹם׃ (בספרי ספרד ואשכנז וי״ו קטיעא)

בְּכֵ֣ין אֵימַ֔ר הָאֲנָ֥א גָּזַ֖ר לֵיהּ֙ יָ֣ת קְיָמִ֣י שְׁלָֽם׃

12 Wherefore say: Behold, I give unto him My covenant of peace;

וְהָיְתָ֥ה לֹ֛ו וּלְזַרְעֹ֥ו אַחֲרָ֖יו בְּרִ֣ית כְּהֻנַּ֣ת עֹולָ֑ם תַּ֚חַת אֲשֶׁ֣ר קִנֵּ֣א לֵאלֹהָ֔יו וַיְכַפֵּ֖ר עַל־בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃

וִיתֵ֣הֵי לֵיהּ֩ וּלְבַנּ֙וֹהִי֙ בָּתְרֹ֣והִי קְיָ֔ם כְּהוּנַּ֥ת עָלַ֖ם חֶלֶף֙ דְּקַנִּ֣י קֳדָ֔ם אֱלָהֵ֖יהּ וְכַפַּ֥ר עַל־בְּנֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃

13 and it shall be unto him, and to his seed after him, the covenant of an everlasting priesthood; because he was jealous for his God, and made atonement for the children of Israel.’

וְשֵׁ֗ם אִ֤ישׁ יִשְׂרָאֵל֙ הַמֻּכֶּ֔ה אֲשֶׁ֥ר הֻכָּ֖ה אֶת־הַמִּדְיָנִ֑ית זִמְרִ֖י בֶּן־סָלֻ֥א נְשִׂיא־בֵ֖ית אָ֥ב לַשִּׁמְעֹנִֽי׃

וְשׇׁם֙ גּוּבְרָ֣א בַּר֩ יִשְׂרָאֵ֙ל דְּאִתְקְטִ֜יל עִם֙ מִדְיָנֵיתָ֔א זִמְרִ֖י בַּר֣ סָלּ֑וּא רַ֥ב בֵּית־אָ֖ב לְבֵ֥ית שִׁמְעֹֽון׃

14 Now the name of the man of Israel that was slain, who was slain with the Midianitish woman, was Zimri, the son of Salu, a prince of a fathers’ house among the Simeonites.

(11) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השבטים מבזים אותו הרמיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו ענגליס לעבודת אלילים והרג נשיא שבט מישראל לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן (סנהדרין פב, ב. סוטה מב): בקנאו את קנאתי. בנקמו את נקמתי. בקנפו את הקנף שהיה לי לקנוף. כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר ונפרטמנ"ט בלע"ז:

(12) את בריתי שלום. שתהא לו לברית שלום כמלא המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקב"ה שלומותיו (סנהדרין שם):

(13) והיתה לו. בריתי זאת: ברית כהנת עולם. אף על פי שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן לא נתנה אלא למלא משפחתו ולבניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שיולידו אחר המשחתן אבל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשך לא בא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו בזבחים (קא, ב) לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי: לאלהיו. בשביל אלהיו. כמו (במדבר יא, כט) המקנא אתה אלי (זכריה ח, ב) וקנאתי לציון. בשביל ציון:

(14) ושם איש ישראל וגו׳. כשם שייחס את הנלדין לשבט ייחס את הרשע לגנאי (תנחומא פנחס ג): נשיא בית אב לשמעוני. לאחד מאותם בני אבות שהיו לשבט שמעון. דבר אחר להודיע שבאו של פינחס אלף על פי שזה היה נשיא לא מנע

15 וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמֻּכָּה הַמִּדְיָנִית כָּזְבִּי בַת־צוּר רֹאשׁ אֻמּוֹת בֵּית־אָב בְּמִדְיָן הוּא׃ (פ)

15 וְשׁוֹם אִתְּתָא דְּאִתְקְטִילַת מִדְיָנָיְתָא כָּזְבִּי בַת צוּר רֵישׁ אוּמֵי בֵּית אַבָּא בְּמִדְיָן הוּא׃

15 And the name of the Midianitish woman that was slain was Cozbi, the daughter of Zur; he was head of the people of a fathers' house in Midian.

ישראל 16 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃

16 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃

16 And the Lord spoke unto Moses, saying:

17 צָרֹר אֶת־הַמִּדְיָנִים וְהִכִּיתֶם אוֹתָם׃

17 אַעֵיק לְמִדְיָנָאֵי וּתְקַטֵּיל יָתְהוֹן׃

17 'Harass the Midianites, and smite them;

18 כִּי צֹרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלֵיהֶם אֲשֶׁר־נִכְּלוּ לָכֶם עַל־דְּבַר־פְּעוֹר וְעַל־דִּבַּר כָּזְבִּי בַת־נְשִׂיא מִדְיָן אֲחֹתָם הַמֻּכָּה בְּיוֹם־הַמַּגֵּפָה עַל־דְּבַר־פְּעוֹר׃

18 אֲרֵי מְעִיקִין אִנּוּן לְכוֹן בְּנִכְלֵיהוֹן דְּנַכִּילוּ לְכוֹן עַל עִיסַק פְּעוֹר וְעַל עִיסַק כָּזְבִּי בַת רַבָּא דְּמִדְיָן אֲחָתְהוֹן דְּאִתְקְטִילַת בְּיוֹמָא דְּמוֹתָנָא עַל עִיסַק פְּעוֹר׃

18 for they harass you, by their wiles wherewith they have beguiled you in the matter of Peor, and in the matter of Cozbi, the daughter of the prince of Midian, their sister, who was slain on the day of the plague in the matter of Peor.'

XXVI 1 וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגֵּפָה (פ) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר׃

1 וַהֲוָה בָּתַר מוֹתָנָא וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְאֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כָּהֲנָא לְמֵימַר׃

XXVI 1 And it came to pass after the plague, that the Lord spoke unto Moses and unto Eleazar the son of Aaron the priest, saying:

2 שְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־יֹצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל׃

2 קַבִּילוּ יָת חוּשְׁבַּן כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן כָּל נָפֵיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל׃

2 'Take the sum of all the congregation of the children of Israel, from twenty years old and upward, by their fathers' houses, all that are able to go forth to war in Israel.'

3 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֹתָם בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר׃

3 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא אִתְּמַנֵּי לְמִמְנֵי יָתְהוֹן בְּמֵישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִּירִיחוֹ לְמֵימַר׃

3 And Moses and Eleazar the priest spoke with them in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:

את עצמו מלקנא למילול השם לכן הודיעך הכתוב מי הוא המוכה׃

(15) ושם האשה המכה וגו׳. להודיעך שנאתן של מדינים שהפקידו את מלך לזנות כדי להחטיא את ישראל (שם)׃ ראש אומות. לאחד מחמשת (במדבר לא, ח) מלכי מדין את חוי את רקם ואת צור וגו׳ והוא היה חשוב מכולם שנאמר לשם אומות ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר בתו מנאו שליטי (תנחומא שם)׃ בית אב. ממשפחות היו למדין. (בראשית כה, ד) עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה וזה היה מלך לאחד מהם׃

(17) צרור. כמו זכור שמור לשון הווה. עליכם לגייב חומה׃

(18) כי צוררים הם לכם וגו׳. שהפקידו בנותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר פעור. ואת מועד לא זוה להשמיד מפני רוח שהיתה עתידה לעלות מהם כדאמרינן (בבבא קמא לח, ב)׃

(1) ויהי אחרי המגפה וגו׳. משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן והוא מונה חומן לומן לידע מניין הנותרות. דבר אחר כשילמו ממצריים ומסרו למשה נמסרו לו במניין עכשיו שקרב למות ולהחזיר נפשו מחזירם במניין (תנחומא יד)׃

(2) לבית אבתם. על שבט הוא יתיחסו ולא אחר השם (ב"ב קט, ב)׃

(3) וידבר משה ואלעזר הכהן אתם. דברו עמם על זאת שנזה המקום למנותם׃ לאמר. ממרו להם נריכים אתם להמנות׃

4 מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

4 מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דִּנְפַקוּ מֵאַרְעָא דְּמִצְרָיִם׃

'[Take the sum of the people,] from twenty years old and upward, as the LORD commanded Moses and the children of Israel, that came forth out of the land of Egypt.'

שני 5 רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפַלּוּא מִשְׁפַּחַת הַפַּלֻּאִי׃

5 רְאוּבֵן בּוּכְרָא דְיִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ זַרְעִית חֲנוֹךְ לְפַלּוּא זַרְעִית פַּלּוּא׃

Reuben, the first-born of Israel: the sons of Reuben: of Hanoch, the family of the Hanochites; of Pallu, the family of the Palluites;

6 לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרֹנִי לְכַרְמִי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי׃

6 לְחֶצְרוֹן זַרְעִית חֶצְרוֹן לְכַרְמִי זַרְעִית כַּרְמִי׃

of Hezron, the family of the Hezronites; of Carmi, the family of the Carmites.

7 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הָרְאוּבֵנִי וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים׃

7 אִלֵּין זַרְעֲיָת רְאוּבֵן וַהֲווֹ מְנָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וּתְלָתָא אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה וּתְלָתִין׃

These are the families of the Reubenites; and they that were numbered of them were forty and three thousand and seven hundred and thirty.

8 וּבְנֵי פַלּוּא אֱלִיאָב׃

8 וּבְנֵי פַלּוּא אֱלִיאָב׃

And the sons of Pallu: Eliab.

9 וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וַאֲבִירָם הוּא־דָתָן וַאֲבִירָם (כ' קרואי)[ק' קְרִיאֵי] הָעֵדָה אֲשֶׁר הִצּוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בַּעֲדַת־קֹרַח בְּהַצֹּתָם עַל־יְהוָה׃

9 וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וַאֲבִירָם הוּא דָתָן וַאֲבִירָם מְעָרְעֵי כְּנִשְׁתָּא דְּאִתְכְּנִישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בְּכְנִשְׁתָּא דְּקֹרַח בְּאִתְכַּנּוֹשֵׁיהוֹן עַל יְיָ׃

And the sons of Eliab: Nemuel, and Dathan, and Abiram. These are that Dathan and Abiram, the elect of the congregation, who strove against Moses and against Aaron in the company of Korah, when they strove against the LORD;

10 וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־קֹרַח בְּמוֹת הָעֵדָה בַּאֲכָל הָאֵשׁ אֵת חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם אִישׁ וַיִּהְיוּ לְנֵס׃

10 וּפְתַחַת אַרְעָא יָת פּוּמַהּ וּבְלַעַת יָתְהוֹן וְיָת קֹרַח בְּמוֹתָא דְּכְנִשְׁתָּא כַּד אֲכָלַת אִישָׁתָא יָת מָאתַן וְחַמְשִׁין גּוּבְרָא וַהֲווֹ לְאָת׃

and the earth opened her mouth, and swallowed them up together with Korah, when that company died; what time the fire devoured two hundred and fifty men, and they became a sign.

11 וּבְנֵי־קֹרַח לֹא־מֵתוּ׃ (ס)

11 וּבְנֵי קֹרַח לָא מִיתוּ׃

Notwithstanding the sons of Korah died not.

(4) מבן עשרים שנה ומעלה כאשר צוה וגו׳. שיהא מניינם מבן עשרים שנה ומעלה שנאמר (שמות ל, יג) כל העובר על הפקודים וגו׳:

(5) משפחת החנכי. לפי שהיו המומות מצוין מומם ואומרים מה אלו מתייחסין על שבטיהם שבודין הם שלא שלטו המצריים בשמותיהם אם בגופם היו מושלים קל וחומר בנשותיהם לפיכך הטיל הקב״ה שמו עליהם ה״ק מנד זה ויו״ד מנד זה לומר מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם וזה הוא שמפורש על ידי דוד (תהלים קכב, ד) שבטי יה עדות לישראל (שהש״ר ד, יב). השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם לפיכך נכתב בתיב החנכי הפלאי אבל בימינה (להלן מד) לא הוצרך לומר משפחת הימני לפי שהשם קבוע בו יו״ד נרשם וה״ה נסוף:

(9) אשר הצו. את ישראל על משה: בהצותם. את העם על ה׳: הצו. השיאו את ישראל לריב על משה לשון הפעילו:

(10) ויהיו לנס. לאות ולזכרון (במדבר יז, ה) למען אשר לא יקרב איש זר להלוק עוד על הכהונה:

12	בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לִנְמוּאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי לְיָכִין מִשְׁפַּחַת הַיָּכִינִי׃	בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְזַרְעֲיָתָהוֹן לִנְמוּאֵל זַרְעִית נְמוּאֵל לְיָמִין זַרְעִית יָמִין לְיָכִין זַרְעִית יָכִין׃	12 The sons of Simeon after their families: of Nemuel, the family of the Nemuelites; of Jamin, the family of the Jaminites; of Jachin, the family of the Jachinites;
13	לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי לְשָׁאוּל מִשְׁפַּחַת הַשָּׁאוּלִי׃	לְזֶרַח זַרְעִית זֶרַח לְשָׁאוּל זַרְעִית שָׁאוּל׃	13 of Zerah, the family of the Zerahites; of Shaul, the family of the Shaulites.
14	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַשִּׁמְעֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמָאתָיִם׃ (ס)	אִלֵּין זַרְעֲיָת שִׁמְעוֹן עֶשְׂרִין וּתְרֵין אַלְפִין וּמְאָתַן׃	14 These are the families of the Simeonites, twenty and two thousand and two hundred.
15	בְּנֵי גָד לְמִשְׁפְּחֹתָם לִצְפוֹן מִשְׁפַּחַת הַצְּפוֹנִי לְחַגִּי מִשְׁפַּחַת הַחַגִּי לְשׁוּנִי מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּנִי׃	בְּנֵי גָד לְזַרְעֲיָתָהוֹן לְצְפוֹן זַרְעִית צְפוֹן לְחַגִּי זַרְעִית חַגִּי לְשׁוּנִי זַרְעִית שׁוּנִי׃	15 The sons of Gad after their families: of Zephon, the family of the Zephonites; of Haggi, the family of the Haggites; of Shuni, the family of the Shunites;
16	לְאָזְנִי מִשְׁפַּחַת הָאָזְנִי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי׃	לְאָזְנִי זַרְעִית אָזְנִי לְעֵרִי זַרְעִית עֵרִי׃	16 of Ozni, the family of the Oznites; of Eri, the family of the Erites;
17	לַאֲרוֹד מִשְׁפַּחַת הָאֲרוֹדִי לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאַרְאֵלִי׃	לַאֲרוֹד זַרְעִית אֲרוֹד לְאַרְאֵלִי זַרְעִית אַרְאֵלִי׃	17 of Arod, the family of the Arodites; of Areli, the family of the Arelites.
18	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־גָד לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ (ס)	אִלֵּין זַרְעֲיָת בְּנֵי גָד לְמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין אַלְפִין וַחֲמֵישׁ מְאָה׃	18 These are the families of the sons of Gad according to those that were numbered of them, forty thousand and five hundred.
19	בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃	בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וּמִית עֵר וְאוֹנָן בְּאַרְעָא דִכְנָעַן׃	19 The sons of Judah: Er and Onan; and Er and Onan died in the land of Canaan.
20	וַיִּהְיוּ בְנֵי־יְהוּדָה לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשֵׁלָה מִשְׁפַּחַת הַשֵּׁלָנִי לְפֶרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפַּרְצִי לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי׃	וַהֲווֹ בְנֵי יְהוּדָה לְזַרְעֲיָתָהוֹן לְשֵׁלָה זַרְעִית שֵׁלָה לְפֶרֶץ זַרְעִית פֶּרֶץ לְזֶרַח זַרְעִית זֶרַח׃	20 And the sons of Judah after their families were: of Shelah, the family of the Shelanites; of Perez, the family of the Perezites; of Zerah, the family of the Zerahites.

(11) ובני קרח לא מתו. סה היו בעלה תהלה. ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם ויושבו שם (במ"ר):

(13) לזרח. הוא זומר (שמות ו, טו). לשון זוהר. אבל משפחת אהד בעלה וכן חמש משבט בנימין שהרי בעשרה בניס ירד למצרים (בראשית מו, כא) וכאן לא מנה אלא חמשה וכן אתנון לגד הרי שבע משפחות ומלאתי בגמרא ירושלמית (סוטה ז, י) שבשמת אהרן נסתלקו עניי כדוד ובאו הכנעניס להלחס בישראל ומתו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהס ז' משעות מהר ההר למוסרה שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן והלא בהר ההר מת וממוסרה עד הר ההר שמונה משעות יש למפרע אלא שחזרו לאחוריהס ורדפו בני לוי אחריהס להחזירס והרגו מהס שבע משפחות ומבני לוי נפלו אחרא משפחות משפחת שמעי ועזיאלי ומבני יצהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרחי והרכיעית לא ידעתי מה היא. ורבי תנחומא (ויחי י) דרש שמתו במגפה בדבר בלעם אבל לפי האסרון שאסר משבט שמעון במנין זה ממנין הראשון שבמדבר סיני נראה שכל כ"ד אלף נפלו משבטו של שמעון:

(16) לאזני. אומר אני שזו משפחת אתנון (בראשית מו, טז) ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו:

21 וַיִּהְיוּ בְנֵי־פֶרֶץ לְחֶצְרֹן לְחֶצְרֹנִי לְחָמוּל לְחָמוּלִי׃
וַהֲווֹ בְנֵי פֶּרֶץ לְחֶצְרוֹן זַרְעִית חֶצְרוֹן לְחָמוּל זַרְעִית חָמוּל׃
21 And the sons of Perez were: of Hezron, the family of the Hezronites; of Hamul, the family of the Hamulites.

22 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת יְהוּדָה לִפְקֻדֵיהֶם שִׁשָּׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ (ס)
אִלֵּין זַרְעָיָת יְהוּדָה לְמִנְיָנֵיהוֹן שִׁבְעִין וְשִׁתָּא אַלְפִין וַחֲמֵישׁ מְאָה׃
22 These are the families of Judah according to those that were numbered of them, threescore and sixteen thousand and five hundred.

23 בְּנֵי יִשָּׂשכָר לְמִשְׁפְּחֹתָם תּוֹלָע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי לְפוָּה מִשְׁפַּחַת הַפּוּנִי׃
בְּנֵי יִשָּׂשכָר לְזַרְעָיָתְהוֹן תּוֹלָע זַרְעִית תּוֹלָע לְפוָּה זַרְעִית פּוָּה׃
23 The sons of Issachar after their families: of Tola, the family of the Tolaites; of Puvah, the family of the Punites;

24 לְיָשׁוּב מִשְׁפַּחַת הַיָּשֻׁבִי לְשִׁמְרֹן מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְרֹנִי׃
לְיָשׁוּב זַרְעִית יָשׁוּב לְשִׁמְרוֹן זַרְעִית שִׁמְרוֹן׃
24 of Jashub, the family of the Jashubites; of Shimron, the family of the Shimronites.

25 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת יִשָּׂשכָר לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת׃ (ס)
אִלֵּין זַרְעָיָת יִשָּׂשכָר לְמִנְיָנֵיהוֹן שִׁתִּין וְאַרְבְּעָא אַלְפִין וּתְלָת מְאָה׃
25 These are the families of Issachar according to those that were numbered of them, threescore and four thousand and three hundred.

26 בְּנֵי זְבוּלֻן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְסֶרֶד מִשְׁפַּחַת הַסַּרְדִּי לְאֵלֹן מִשְׁפַּחַת הָאֵלֹנִי לְיַחְלְאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְלְאֵלִי׃
בְּנֵי זְבוּלוֹן לְזַרְעָיָתְהוֹן לְסֶרֶד זַרְעִית סֶרֶד לְאֵילוֹן זַרְעִית אֵילוֹן לְיַחְלְאֵל זַרְעִית יַחְלְאֵל׃
26 The sons of Zebulun after their families: of Sered, the family of the Seredites; of Elon, the family of the Elonites; of Jahleel, the family of the Jahleelites.

27 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַזְּבוּלֹנִי לִפְקֻדֵיהֶם שִׁשִּׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ (ס)
אִלֵּין זַרְעָיָת זְבוּלוֹן לְמִנְיָנֵיהוֹן שִׁתִּין אַלְפִין וַחֲמֵישׁ מְאָה׃
27 These are the families of the Zebulunites according to those that were numbered of them, threescore thousand and five hundred.

28 בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפְּחֹתָם מְנַשֶּׁה וְאֶפְרָיִם׃
בְּנֵי יוֹסֵף לְזַרְעָיָתְהוֹן מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם׃
28 The sons of Joseph after their families: Manasseh and Ephraim.

(24) לישוב. הוא יוד הנמור ביורדי מצרים (בס יג) כי כל המשפחות נקראו על שם יורדי מצרים. והגולדין משם והלאה לא נקראו המשפחות על שמם חוץ ממשפחות לפרים ומנשה שנולדו כולם במצרים ואלד ונעמן בני בלע בן בנימין ומלאתי ניסודו של רבי משה הדרשן שירדה ימין למצרים כשהיתה מעוברת משם לכך נחלקו למשפחות כאלרון וחמול שהיו בני בניס ליהודה ואבר ומלכיאל שהיו בני בניס של אשר. ושם בגדה היא הרי טוב ושם לאו אומר לני שהיו לבלע בני בניס הרביה ומשניס הללו אלד ונעמן יצאה מכל ג' משפחה רבה ונקראו תולדות שאר הבניס על שם בלע ותולדות השניס הללו נקראו על שמם. וכן לני אומר בבני מכיר שנחלקו לב' משפחות אחת נקראת על שמו ואחת נקראת על שם גלעד בנו. ה' משפחות חסרו מבניו של בנימין כאן נתקיימה מקצת נבואת ימו שקראתו בן מוכי (שם לה, יח) בן מינוחי וכפלגש בגבעה (שופטים כ) נתקיימה כולה. זו מלאתי ניסודו של רבי משה הדרשן:

29 בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמָכִיר מִשְׁפַּחַת הַמָּכִירִי וּמָכִיר הוֹלִיד אֶת־גִּלְעָד לְגִלְעָד מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי׃

בְּנֵי מְנַשֶּׁה. לְמָכִיר זַרְעִית מָכִיר וּמָכִיר אוֹלִיד יָת גִּלְעָד לְגִלְעָד זַרְעִית גִּלְעָד׃

29 The sons of Manasseh: of Machir, the family of the Machirites—and Machir begot Gilead; of Gilead, the family of the Gileadites.

30 אֵלֶּה בְנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר מִשְׁפַּחַת הָאֲיעֶזְרִי לְחֶלֶק מִשְׁפַּחַת הַחֶלְקִי׃

אִלֵּין בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר זַרְעִית אִיעֶזֶר לְחֶלֶק זַרְעִית חֶלֶק׃

30 These are the sons of Gilead: of Iezer, the family of the Iezerites; of Helek, the family of the Helekites;

31 וְאַשְׂרִיאֵל מִשְׁפַּחַת הָאַשְׂרִיאֵלִי וְשֶׁכֶם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁכְמִי׃

וְאַשְׂרִיאֵל זַרְעִית אַשְׂרִיאֵל וְשֶׁכֶם זַרְעִית שֶׁכֶם׃

31 and of Asriel, the family of the Asrielites; and of Shechem, the family of the Shechemites;

32 וּשְׁמִידָע מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמִידָעִי וְחֵפֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶפְרִי׃

וּשְׁמִידָע זַרְעִית שְׁמִידָע וְחֵפֶר זַרְעִית חֵפֶר׃

32 and of Shemida, the family of the Shemidaites; and of Hepher, the family of the Hepherites.

33 וּצְלָפְחָד בֶּן־חֵפֶר לֹא־הָיוּ לוֹ בָנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בְּנוֹת צְלָפְחָד מַחְלָה וְנֹעָה חָגְלָה מִלְכָּה וְתִרְצָה׃

וּצְלָפְחָד בַּר חֵפֶר לָא הֲווֹ לֵיהּ בְּנִין אֶלָּהֵין בְּנָן וְשׁוֹם בְּנָת צְלָפְחָד מַחְלָה וְנוֹעָה חָגְלָה מִלְכָּה וְתִרְצָה׃

33 And Zelophehad the son of Hepher had no sons, but daughters; and the names of the daughters of Zelophehad were Mahlah, and Noah, Hoglah, Milcah, and Tirzah.

34 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת׃ (ס)

אִלֵּין זַרְעָת מְנַשֶּׁה וּמִנְיָנֵיהוֹן חַמְשִׁין וּתְרִין אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה׃

34 These are the families of Manasseh; and they that were numbered of them were fifty and two thousand and seven hundred.’

35 אֵלֶּה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשׁוּתֶלַח מִשְׁפַּחַת הַשֻּׁתַלְחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת הַבַּכְרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחֲנִי׃

אִלֵּין בְּנֵי אֶפְרַיִם לְזַרְעָתְהוֹן לְשׁוּתֶלַח זַרְעִית שׁוּתֶלַח לְבֶכֶר זַרְעִית בֶּכֶר לְתַחַן זַרְעִית תַּחַן׃

35 These are the sons of Ephraim after their families: of Shuthelah, the family of the Shuthelahites; of Becher, the family of the Becherites; of Tahan, the family of the Tahanites.

36 וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוּתֶלַח לְעֵרָן מִשְׁפַּחַת הָעֵרָנִי׃

וְאִלֵּין בְּנֵי שׁוּתֶלַח לְעֶרָן זַרְעִית עֶרָן׃

36 And these are the sons of Shuthelah: of Eran, the family of the Eranites.

37 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לִפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אֵלֶּה בְנֵי־יוֹסֵף לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ (ס)

אִלֵּין זַרְעָת בְּנֵי אֶפְרַיִם לְמִנְיָנֵיהוֹן תְּלָתִין וּתְרִין אַלְפִין וַחֲמֵישׁ מְאָה אִלֵּין בְּנֵי יוֹסֵף לְזַרְעָתְהוֹן׃

37 These are the families of the sons of Ephraim according to those that were numbered of them, thirty and two thousand and five hundred. These are the sons of Joseph after their families.

(36) ואלה בני שותלח וגו׳. שאר בני שותלח נקראו תולדותיהם על שם שותלח ומערן יצאה משפחה רבה ונקראת על שמו ומשבט בני שותלח נשתי משפחות על ושמונ בפרשה זו חמשים ושבע משפחות ומבני לוי שמונה הרי שבעים וחמש וזהו שנאמר (דברים ז, ז) כי אתם המעט וגו׳ ר״ל מעט ממשה אתם מפרים ממשפחות כל העמים שהן שבעים אף זה הבנתי מיקודו של רבי משה הדרשן. אך הוצרכתי לפחות ולהוסיף בדבריו:

38 בְּנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֶלַע מִשְׁפַּחַת הַבַּלְעִי לְאַשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאַשְׁבֵּלִי לַאֲחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאֲחִירָמִי׃

בְּנֵי בִנְיָמִן לְזַרְעֲיָתָהוֹן לְבֶלַע זַרְעִית בֶּלַע לְאַשְׁבֵּל זַרְעִית אַשְׁבֵּל לַאֲחִירָם זַרְעִית אֲחִירָם׃

38 The sons of Benjamin after their families: of Bela, the family of the Belaites; of Ashbel, the family of the Ashbelites; of Ahiram, the family of the Ahiramites;

39 לְשֻׁפּוּפָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי׃

לְשֻׁפּוּפָם. זַרְעִית שְׁפוּפָם לְחוּפָם זַרְעִית חוּפָם׃

39 of Shephupham, the family of the Shuphamites; of Hupham, the family of the Huphamites.

40 וַיִּהְיוּ בְנֵי־בֶלַע אַרְדְּ וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאַרְדִּי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי׃

וַהֲווֹ בְנֵי בֶלַע אַרְדְּ וְנַעֲמָן זַרְעִית אַרְדְּ לְנַעֲמָן זַרְעִית נַעֲמָן׃

40 And the sons of Bela were Ard and Naaman; [of Ard,] the family of the Ardites; of Naaman, the family of the Naamites.

41 אֵלֶּה בְנֵי־בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ (ס)

אִלֵּין בְּנֵי בִנְיָמִן לְזַרְעֲיָתָהוֹן וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה׃

41 These are the sons of Benjamin after their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and six hundred.

42 אֵלֶּה בְנֵי־דָן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשׁוּחָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת דָּן לְמִשְׁפְּחֹתָם׃

אִלֵּין בְּנֵי דָן לְזַרְעֲיָתָהוֹן לְשׁוּחָם זַרְעִית שׁוּחָם אִלֵּין זַרְעֲיָת דָּן לְזַרְעֲיָתָהוֹן׃

42 These are the sons of Dan after their families: of Shuham, the family of the Shuhamites. These are the families of Dan after their families.

43 כָּל־מִשְׁפְּחֹת הַשּׁוּחָמִי לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ (ס)

כָּל זַרְעִית שׁוּחָם לְמִנְיָנֵיהוֹן שִׁתִּין וְאַרְבְּעָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה׃

43 All the families of the Shuhamites, according to those that were numbered of them, were threescore and four thousand and four hundred. .

44 בְּנֵי אָשֵׁר לְמִשְׁפְּחֹתָם לְיִמְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לְיִשְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לִבְרִיעָה מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי׃

בְּנֵי אָשֵׁר לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְיִמְנָה זַרְעִית יִמְנָה לְיִשְׁוִי זַרְעִית יִשְׁוִי לִבְרִיעָה זַרְעִית בְּרִיעָה׃

44 The sons of Asher after their families: of Imnah, the family of the Imnites; of Ishvi, the family of the Ishvites; of Beriah, the family of the Beriites.

45 לִבְנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרִי לְמַלְכִּיאֵל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיאֵלִי׃

לִבְנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר זַרְעִית חֶבֶר לְמַלְכִּיאֵל זַרְעִית מַלְכִּיאֵל׃

45 Of the sons of Beriah: of Heber, the family of the Heberites; of Malchiel, the family of the Malchielites.

46 וְשֵׁם בַּת־אָשֵׁר שָׂרַח׃

וְשׁוֹם בַּת אָשֵׁר שָׂרַח׃

46 And the name of the daughter of Asher was Serah.

(38) לאחירם. הוי לאחי (נרשמית מו, כח) שירד למצרים ולפי שנקרע על שם יוסף שהיה לאחיו ורש ממנו נקרע לאחירם׃
(39) שפופם. הוי מופיס (נרשמית שם) על שם שהיה יוסף שפוף בין המומות׃
(42) לשוחם. הוי מושיס (שם כג)׃
(46) ושם בת אשר שרח. לפי שהיתה קיימת בחייס מנחה כמן (סוטה יג, ו)׃

47 אֵ֚לֶּה מִשְׁפְּחֹ֣ת בְּנֵי־אָשֵׁ֔ר לִפְקֻדֵיהֶ֑ם שְׁלֹשָׁ֤ה וַחֲמִשִּׁים֙ אֶ֣לֶף וְאַרְבַּ֔ע מֵא֖וֹת׃ (ס)

47 These are the families of the sons of Asher according to those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred.

48 בְּנֵ֣י נַפְתָּלִ֔י לְמִשְׁפְּחֹתָ֑ם לְיַחְצְאֵ֕ל מִשְׁפַּ֖חַת הַיַּחְצְאֵלִ֑י לְגוּנִ֕י מִשְׁפַּ֖חַת הַגּוּנִֽי׃

48 The sons of Naphtali after their families: of Jahzeel, the family of the Jahzeelites; of Guni, the family of the Gunites;

49 לְיֵ֕צֶר מִשְׁפַּ֖חַת הַיִּצְרִ֑י לְשִׁלֵּ֕ם מִשְׁפַּ֖חַת הַשִּׁלְמִֽי׃

49 of Jezer, the family of the Jezerites; of Shillem, the family of the Shillemites.

50 אֵ֚לֶּה מִשְׁפְּחֹ֣ת נַפְתָּלִ֔י לְמִשְׁפְּחֹתָ֑ם וּפְקֻדֵיהֶ֗ם חֲמִשָּׁ֤ה וְאַרְבָּעִים֙ אֶ֣לֶף וְאַרְבַּ֔ע מֵא֖וֹת׃

50 These are the families of Naphtali according to their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and four hundred.

51 אֵ֚לֶּה פְּקוּדֵ֣י בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל שֵׁ֥שׁ־מֵא֖וֹת אֶ֣לֶף וָאָ֑לֶף שְׁבַ֥ע מֵא֛וֹת וּשְׁלֹשִׁ֖ים׃ (פ)

51 These are they that were numbered of the children of Israel, six hundred thousand and a thousand and seven hundred and thirty.

52 שלישי כג וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃

52 And the LORD spoke unto Moses, saying:

53 לָאֵ֛לֶּה תֵּחָלֵ֥ק הָאָ֖רֶץ בְּנַחֲלָ֑ה בְּמִסְפַּ֖ר שֵׁמֹֽות׃

53 'Unto these the land shall be divided for an inheritance according to the number of names.

54 לָרַ֖ב תַּרְבֶּ֣ה נַחֲלָתֹ֑ו וְלַמְעַ֣ט תַּמְעִ֔יט נַחֲלָתֹ֖ו אִ֣ישׁ לְפִ֣י פְקֻדָ֔יו יִתַּ֖ן נַחֲלָתֹֽו׃

54 To the more thou shalt give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; to each one according to those that were numbered of it shall its inheritance be given.

55 אַךְ־בְּגוֹרָ֖ל יֵחָלֵ֣ק אֶת־הָאָ֑רֶץ לִשְׁמֹ֥ת מַטֹּ֖ות אֲבֹתָ֥ם יִנְחָלֽוּ׃

55 Notwithstanding the land shall be divided by lot; according to the names of the tribes of their fathers they shall inherit.

(53) לאלה תחלק הארץ. ועל לפמותים מכן עשריס לף על פי שכמו לכלל עשריס בטרס חלוק המרן שהרי שבע שניס בכשו ושבע חלקו לף נטלו חלק במרן חלק ללו שם מחות חלק וחלף ומס היה לחמד מהס ששה בניס לף נטלו חלק חלק מביהס לבדו (ספרי קלב. ב"ב קיז, ב):

(54) לרב תרבה נחלתו. לשבע שהיה מרובה בחוכלוסין נתנו חלק רב ולף על פי שלף היו החלקים שוים שהרי הכל לפי רבוי השבע חלקו החלקים לף עשו חלק על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקודש כמו שמפורש בשבע במרע (קכב, ב) חלעזר הכהן היה מלובש באורים ותומים ואומר ברוח הקודש מס שבע פלוני עולה תחוס פלוני עולה עמו והשבטים היו כתובים בי"ב פתקין וי"ב גבולים בי"ב פתקין ובללוס בקלפי והנשיא מכניס ידו לתוכה ועוטל שני פתקין עולה בידו פתק של שם שבטו ופתק של גבול המפורש לו והגורל עלמו היה לווח ואומר לני הגורל עליתי לגבול פלוני לשבע פלוני שנגמר על פי הגורל ולף נתחלקה המרן כמדה לפי שים גבול משובח מחברו חלף בשומת בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמים (תנחומא ו):

56 עַל־פִּי֙ הַגּוֹרָ֔ל תֵּחָלֵ֖ק נַחֲלָתֹ֑ו בֵּ֥ין רַ֖ב לִמְעָֽט׃ (ס)

56 According to the lot shall their inheritance be divided between the more and the fewer.'

57 וְאֵ֖לֶּה פְּקוּדֵ֣י הַלֵּוִ֑י לְמִשְׁפְּחֹתָ֗ם לְגֵרְשׁ֞וֹן מִשְׁפַּ֤חַת הַגֵּרְשֻׁנִּי֙ לִקְהָ֔ת מִשְׁפַּ֖חַת הַקְּהָתִ֑י לִמְרָרִ֖י מִשְׁפַּ֥חַת הַמְּרָרִֽי׃

57 And these are they that were numbered of the Levites after their families: of Gershon, the family of the Gershonites; of Kohath, the family of the Kohathites; of Merari, the family of the Merarites.

58 אֵ֚לֶּה מִשְׁפְּח֣וֹת לֵוִ֔י מִשְׁפַּ֥חַת הַלִּבְנִ֖י מִשְׁפַּ֣חַת הַחֶבְרֹנִ֑י מִשְׁפַּ֥חַת הַמַּחְלִ֖י מִשְׁפַּ֥חַת הַמּוּשִׁ֖י מִשְׁפַּ֥חַת הַקָּרְחִ֑י וְקְהָ֖ת הֹולִ֥ד אֶת־עַמְרָֽם׃

58 These are the families of Levi: the family of the Libnites, the family of the Hebronites, the family of the Mahlites, the family of the Mushites, the family of the Korahites. And Kohath begot Amram.

59 וְשֵׁם֙ אֵ֣שֶׁת עַמְרָ֔ם יוֹכֶ֖בֶד בַּת־לֵוִ֑י אֲשֶׁ֨ר יָלְדָ֤ה אֹתָהּ֙ לְלֵוִ֔י בְּמִצְרָ֖יִם וַתֵּ֣לֶד לְעַמְרָ֔ם אֶת־אַהֲרֹ֖ן וְאֶת־מֹשֶׁ֑ה וְאֶת־מִרְיָ֖ם אֲחֹתָֽם׃

59 And the name of Amram's wife was Jochebed, the daughter of Levi, who was born to Levi in Egypt; and she bore unto Amram Aaron and Moses, and Miriam their sister.

60 וַיִּוָּלֵ֣ד לְאַהֲרֹ֗ן אֶת־נָדָב֙ וְאֶת־אֲבִיה֔וּא אֶת־אֶלְעָזָ֖ר וְאֶת־אִיתָמָֽר׃

60 And unto Aaron were born Nadab and Abihu, Eleazar and Ithamar.

61 וַיָּ֣מָת נָדָ֔ב וַאֲבִיה֖וּא בְּהַקְרִיבָ֣ם אֵ֣שׁ־זָרָ֔ה לִפְנֵ֖י יְהוָֽה׃

61 And Nadab and Abihu died, when they offered strange fire before the LORD.

(55) לשמות מטות אבותם. ולו יונתי מנריס (ב"ב קיז, ו) שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שנמורה שכל הנחלות החייס יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החייס. כיצד שני אחים מיונתי מנריס שהיו לחם נניס בנתי האדץ לזה אחד ולזה שלשה. האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לנחלה תחלק האדץ חזרה נחלתן אצל אבי אביהן ואלקו הכל בשוה. וזהו שנאמר לשמות מטות אבותם יונחלו. שאחר שנטלו הבניס חלקה לפי האבות שילונו ממנריס ואלו מתחלה חלקוה למנין יונתי מנריס לא היו נוטלין אלו הד' אלא שני חלקים עכשיו נטלו ד' חלקים: אך בגורל. יגלו יהושע וכלב וכן הוא אומר (שופטים ו, כ) ויתנו לכלב את חברון כאשר דבר משה ואומר (יהושע יט, נ) על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל (ב"ב קכב, ו): מטות אבותם. יגלו גריס ועבדיס (ספרי קלב):

(56) על פי הגורל. הגורל היה מדבר כמו שפירשתי. מגיד שנתחלקה ברוח הקודש. לכך נאמר על פי ה':

(58) אלה משפחת לוי. חסר כאן משפחת השמעי והעזיאלי וקנת מן היהרי:

(59) אשר ילדה אתה ללוי. משמו ילדתה במנריס [לידתה במנריס] ואין הורתה במנריס. כשנכנסו לתוך החומה ילדתה והיא השלימה מנין השבעים. שהרי בפרטן לי אתה מונה שלש ששים ושש (סוטה יג, ו):

62 וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה כִּי לֹא הָתְפָּקְדוּ בְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נִתַּן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

62 וַהֲווֹ מְנָנֵיהוֹן עֶשְׂרִין וּתְלָתָא אַלְפִין כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָא אֲרֵי לָא אִתְמְנִיאוּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲרֵי לָא אִתְיְהִיבַת לְהוֹן אַחְסָנָא בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

62 And they that were numbered of them were twenty and three thousand, every male from a month old and upward; for they were not numbered among the children of Israel, because there was no inheritance given them among the children of Israel.

63 אֵלֶּה פְקוּדֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃

63 אִלֵּין מְנָנֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא דִּמְנוֹ יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֵישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִּירִיחוֹ׃

63 These are they that were numbered by Moses and Eleazar the priest, who numbered the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.

64 וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה אִישׁ מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר סִינָי׃

64 וּבְאִלֵּין לָא הֲוָה גְּבַר מִמְּנָנֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כָּהֲנָא דִּמְנוֹ יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא דְּסִינָי׃

64 But among these there was not a man of them that were numbered by Moses and Aaron the priest, who numbered the children of Israel in the wilderness of Sinai.

65 כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמֻתוּ בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נוֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן׃ (ס)

65 אֲרֵי אֲמַר יְיָ לְהוֹן מָמָת יְמוּתוּן בְּמַדְבְּרָא וְלָא אִשְׁתְּאַר מִנְּהוֹן אֱנָשׁ אֱלָהֵין כָּלֵב בַּר יְפוּנֶּה וְיְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן׃

65 For the LORD had said of them: 'They shall surely die in the wilderness.' And there was not left a man of them, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.

XXVII וַתִּקְרַבְנָה בְּנוֹת צְלָפְחָד בֶּן־חֵפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפְּחֹת מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחְלָה נֹעָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה׃

XXVII וּקְרִיבָא בְּנָת צְלָפְחָד בַּר חֵפֶר בַּר גִּלְעָד בַּר מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה לְזַרְעָיָת מְנַשֶּׁה בַּר יוֹסֵף וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנָתֵיהּ מַחְלָה נָעָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה׃

XXVII Then drew near the daughters of Zelophehad, the son of Hepher, the son of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of Manasseh the son of Joseph; and these are the names of his daughters: Mahlah, Noah, and Hoglah, and Milcah, and Tirzah.

2 וַתַּעֲמֹדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי הַנְּשִׂיאִם וְכָל־הָעֵדָה פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר׃

2 וְקָמָא קֳדָם מֹשֶׁה וּקְדָם אֶלְעָזָר כָּהֲנָא וּקְדָם רַבְרְבַיָּא וְכָל כְּנִשְׁתָּא בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לְמֵימַר׃

2 And they stood before Moses, and before Eleazar the priest, and before the princes and all the congregation, at the door of the tent of meeting, saying:

(62) כי לא התפקדו בתוך בני ישראל. להיות נמנין בני עשרים שנה ומה טעם: כי לא נתן להם נחלה. והנמנין מבן עשרים שנה היו בני נחלה שנאמר מיום לפי פקודיו יותן נחלתו׃

(64) ובאלה לא היה איש וגו׳. מגיד על הנשים לפי שהן היו מחבבות את הארץ. המנשים חומריס (במדבר יד, ד) נתנה רשע ונשובה מצרימה. והנשים חומרות (להלן כז, ד) תנה לנו אחוזה. לכך נסמכה פרשת בנות צלפחד לכאן׃

(1) למשפחת מנשה בן יוסף. למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה אלא לומר לך יוסף חבב את הארץ שנאמר (בראשית נ, כה) והעליתם את עצמותי וגו׳ ובנותיו חבבו את הארץ שנאמר תנה לנו אחוזה. וללמדך שהיו כולם צדיקים שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו חתומים ופרט לך הכתוב באחד מהם ליתן לשבח הרי זה צדיק בן צדיק. ומה יחסו לגלעי כגון (מ״ב כה, כה) עד ישמעאל בן נתניה בן אלישמע בידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו (ספרי שם): מחלה נעה וגו׳. ולהלן הוא אומר (במדבר לו, יא) ותהיינה מחלה תרצה. מגיד שכולן שקולות זו כזו לפיכך שנה את סדרן (ספרי שם):

3	אֲבִינוּ֙ מֵ֣ת בַּמִּדְבָּ֔ר וְה֣וּא לֹא־ הָיָ֗ה בְּת֙וֹךְ֙ הָעֵדָ֔ה הַנּוֹעָדִ֖ים עַל־יְהוָ֑ה בַּעֲדַ֥ת־קֹ֖רַח כִּי־ בְחֶטְא֣וֹ מֵ֔ת וּבָנִ֖ים לֹא־הָ֥יוּ לֽוֹ׃	אֲבוּנָא מִית בְּמַדְבְּרָא וְהוּא לָא־ לָא הֲוָה בְּגוֹ כְּנִשְׁתָּא דְּאִזְדַּמְנוּ עַל יְיָ בְּכְנִשְׁתָּא דְּקָרַח אֲרֵי בְּחוֹבֵיהּ מִית וּבְנִין לָא הֲווֹ לֵיהּ׃	3 ‘Our father died in the wilderness, and he was not among the company of them that gathered themselves together against the Lord in the company of Korah, but he died in his own sin; and he had no sons.
4	לָ֣מָּה יִגָּרַ֗ע שֵׁם־אָבִ֙ינוּ֙ מִתּ֣וֹךְ֙ מִשְׁפַּחְתּ֔וֹ כִּ֥י אֵ֖ין לוֹ֣ בֵּ֑ן תְּנָה־לָּ֙נוּ֙ אֲחֻזָּ֔ה בְּת֖וֹךְ אֲחֵ֥י אָבִֽינוּ׃	לְמָא יִתְמְנַע שְׁמָא דַּאֲבוּנָא מִגּוֹ זַרְעִיתֵיהּ אֲרֵי לֵית לֵיהּ בַּר הַב לַנָא אַחְסָנָא בְּגוֹ אֲחֵי אֲבוּנָא׃	4 Why should the name of our father be done away from among his family, because he had no son? Give unto us a possession among the brethren of our father.’
5	וַיַּקְרֵ֥ב מֹשֶׁ֛ה אֶת־מִשְׁפָּטָ֖ן לִפְנֵ֥י יְהוָֽה׃ (פ)	וְקָרֵיב מֹשֶׁה יָת דִּינְהוֹן לְקֳדָם יְיָ׃	5 And Moses brought their cause before the Lord.
6	וַיֹּ֥אמֶר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃	וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימַר׃	6 And the Lord spoke unto Moses, saying:
7	כֵּ֣ן בְּנ֣וֹת צְלָפְחָ֔ד דֹּבְרֹ֖ת נָת֣וֹן תִּתֵּ֣ן לָהֶ֗ם אֲחֻזַּ֙ת נַחֲלָ֔ה בְּת֖וֹךְ אֲחֵ֣י אֲבִיהֶ֑ם וְהַעֲבַרְתָּ֙ אֶת־ נַחֲלַ֣ת אֲבִיהֶ֔ן לָהֶֽן׃	יָאוּת בְּנָת צְלָפְחָד מְמַלְלָן מְתָּן תִּתֵּין לְהוֹן אֲחוּדַת אַחְסָנָא בְּגוֹ אֲחֵי אֲבוּהוֹן וְתַעְבַּר יָת אַחְסָנַת אֲבוּהוֹן לְהוֹן׃	7 ‘The daughters of Zelophehad speak right: thou shalt surely give them a possession of an inheritance among their father’s brethren; and thou shalt cause the inheritance of their father to pass unto them.
8	וְאֶל־בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל תְּדַבֵּ֣ר לֵאמֹ֑ר אִ֣ישׁ כִּֽי־יָמ֗וּת וּבֵן֙ אֵ֣ין לוֹ֔ וְהַעֲבַרְתֶּ֥ם אֶת־נַחֲלָת֖וֹ לִבְתּֽוֹ׃	וְעִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלֵּיל לְמֵימַר גְּבַר אֲרֵי יְמוּת וּבַר לֵית לֵיהּ וְתַעְבְּרוּן יָת אַחְסָנְתֵּיהּ לִבְרָתֵּיהּ׃	8 And thou shalt speak unto the children of Israel, saying: If a man die, and have no son, then ye shall cause his inheritance to pass unto his daughter.
9	וְאִם־אֵ֥ין לוֹ֖ בַּ֑ת וּנְתַתֶּ֥ם אֶת־ נַחֲלָת֖וֹ לְאֶחָֽיו׃	וְאִם לֵית לֵיהּ בְּרַתָּא וְתִתְּנוּן יָת אַחְסָנְתֵּיהּ לַאֲחוֹהִי׃	9 And if he have no daughter, then ye shall give his inheritance unto his brethren.

(2) לפני משה ולפני אלעזר. מגיד שלא עמדו לפניהם אלא בשעת הדרשה אחר שמת אהרן (ספ): לפני משה. ואחר כך לפני אלעזר אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע אלא אלא מקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה אבא חנן משום רבי אלעזר אומר בשעת המדרש היו יושבים ועמדו לפני כולם (ב"ב קיט, ב. ספרי ספ):

(3) והוא לא היה וגו'. לפי שהיו בעלי אומות לומר בחטאו מת נזקקו לומר לא בחטאו מתלוננים ולא בעדת קרח שהנו על הקב"ה אלא בחטאו לבדו מת ולא החטיא את אחריו עמו רבי עקיבא אומר מקושש עליש היה ורבי שמעון אומר מן המעפילים היה (ב"ב קיח, ב. ספרי ספ. שבת צו, ב. נז, ב):

(4) למה יגרע שם אבינו. אנו במקום בן עומדות ואם אין הנקבות מקובות זרע מתיבש ממנו ליבש (ב"ב קיט, ב): כי אין לו בן. הא אם היה לו בן לא היו מובעות כלום. מגיד שהכמניות היו:

(5) ויקרב משה את משפטן. נתעלמה הלכה ממנו וכאן נפרע על שנטל עטרה לומר (דברים ו, יז) והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי. דבר אחר רואה היתה פרשה זו להכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד וכתבה על ידן (סנהדרין ח, ב):

(7) כן בנות צלפחד דברת. כמרגומו יאות כך כתובה פרשה זו לפני במרום (ספרי קלב) מגיד שרואה עינן מה שלא רואה עינו של משה: כן בנות צלפחד דברת. יפה תבעו. ספרי אלא שהקב"ה מודה לדבריו (ספ): נתן תתן. שני מלקיס, אחד לאביהן שהיה מיוחס מלרים ואחד עם אחיו בנכסי אפר (ב"ב קיח, ב. ספרי ספ): והעברת. לשון העברה (ס"א עברה) הוא כמו שאינו מניח בן ליורשו (ב"ב קטז, ב). דבר אחר על שם שבשת מעברת נחלה משבט לשבט שבנה ובעלה יורשין אותה. אלא מפני נחלה לא נעטוה אלא לאותו הדור בלבד (ספ קכ, ב) וכן והעברתם את נחלתו לבתו. בכולן הוא אומר והעברתם ובשבת הוא אומר והעברתם (ספ קמז, ב):

10	וְאִם־אֵין לוֹ אַחִים וּנְתַתֶּם אֶת־ נַחֲלָתוֹ לַאֲחֵי אָבִיו:	וְאִם לֹית לֵיהּ אַחִין וְתִתְּנוּן יָת אַחְסָנְתֵּיהּ לַאֲחֵי אֲבוּהִי:	And if he have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his father's brethren.
11	וְאִם־אֵין אַחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־ מֹשֶׁה: (פ)	וְאִם לֹית אַחִין לַאֲבוּהִי וְתִתְּנוּן יָת אַחְסָנְתֵּיהּ לְקָרִיבֵיהּ דְּקָרִיב לֵיהּ מִזַּרְעִיתֵיהּ וְיֵרַת יָתַהּ וּתְהֵי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְגָזֵרַת דִּין כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה:	And if his father have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his kinsman that is next to him of his family, and he shall possess it. And it shall be unto the children of Israel a statute of judgment, as the Lord commanded Moses.'
12	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל־הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה סַק לְטוּרָא דְּעִבְרָאֵי הָדֵין וַחֲזִי יָת אַרְעָא דִּיהַבִית לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	And the Lord said unto Moses: 'Get thee up into this mountain of Abarim, and behold the land which I have given unto the children of Israel.
13	וְרָאִיתָה אֹתָהּ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל־ עַמֶּיךָ גַּם־אָתָּה כַּאֲשֶׁר נֶאֱסַף אַהֲרֹן אָחִיךָ:	וְתֶחְזֵי יָתַהּ וְתִתְכְּנֵישׁ לְעַמָּךְ אַף אַתְּ כְּמָא דְּאִתְכְּנֵישׁ אַהֲרֹן אָחוּךְ:	And when thou hast seen it, thou also shalt be gathered unto thy people, as Aaron thy brother was gathered;
14	כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי בְּמִדְבַּר־ צִן בִּמְרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הֵם מֵי־מְרִיבַת קָדֵשׁ מִדְבַּר־צִן: (ס)	כְּמָא דְּסָרֵיבְתּוּן עַל מֵימְרִי בְּמַדְבְּרָא דְּצִין בְּמַצּוּת כְּנִשְׁתָּא לְקַדָּשׁוּתִי בְּמַיָּא לְעֵינֵיהוֹן אִנּוּן מֵי מַצּוּת רְקָם מַדְבְּרָא דְּצִין:	because ye rebelled against My commandment in the wilderness of Zin, in the strife of the congregation, to sanctify Me at the waters before their eyes.'—These are the waters of Meribath-kadesh in the wilderness of Zin.—
15	כד וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר:	וּמַלֵּיל מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ לְמֵימַר:	And Moses spoke unto the Lord, saying:

(11) לשארו הקרב אליו ממשפחתו. ואין משפחה קרויה אלא משפחת האב (ספרי סה. ג"ב קט, ג):

(12) עלה אל הר העברים. למה נסמכה לכאן כיון שאמר הקב"ה נתן אתן להם אמר לו אותי זוה המקום להנחיל שמא הודיה הגזירה ואכנס לארץ אמר לו הקב"ה גזרתי במקומה עומדת (במדבר רבה. תנחומא ט) דבר אחר כיון שנכנס משה להתלות בני גד ובני ראובן שמא ואמר כמדומה שהודה לי נדרי משה למלך שגזר על בנו אלא יכנס לפתח פלטין שלו ויכנס לשער והוא אחריו לחצר והוא אחריו לטרקלין והוא אחריו כיון שבא ליכנס לקיטון אמר לו בני מכאן ואילך אתה אסור ליכנס (ספרי סה):

(13) כאשר נאסף אהרן אחיך. מכאן שנתאוה משה למיתתו של אהרן (שם קלו). דבר אחר אין אתה טוב ממנו. (דברים לב, נ) על אשר לא קדשתם. הא אם קדשתם אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטר (תנחומא ט. ספרי קלז). בכל מקום שכתב מיתתם כתב קרחה גזרה על דור המדבר למות במדבר בעון שלא האמינו לכך נקש משה שיכתב קרחתו שלא יאמרו אף הוא מן הממריס היה משל לשתי נשים שלוקות בבית דין אחת קלקלה ואחת מכלה פני שביעית וכו' אף כאן בכל מקום שהזכיר מיתתן הזכיר קרחתם להודיע שלא היתה בהם אלא זו בלבד (יומא פ. ספרי שם):

(14) הם מי מריבת קדש. הם לבדם אין בהם עון אחר. דבר אחר הם שהמרו במרה הם היו שהמרו בים סוף הם עתידים שהמרו במדבר צן:

(15) וידבר משה אל ה' וגו'. להודיע שבאותן של נדיקים שכשנפטרין מן העולם מניחין נרכן ועוסקין בנרכי נכור (ספרי קלח): לאמר. אמר לו השיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו (שם):

16 יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה׃
16 יְמַנֵּי יְיָ אֱלָהּ רוּחַיָא לְכָל בִּשְׂרָא גּוּבְרָא עַל כְּנִשְׁתָּא׃

16 'Let the LORD, the God of the spirits of all flesh, set a man over the congregation,

17 אֲשֶׁר־יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וַאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת יְהוָה כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם רֹעֶה׃
17 דְּיִפּוֹק קֳדָמֵיהוֹן וּדְיֵיעוֹל קֳדָמֵיהוֹן וּדְיַפֵּיקִנּוּן וּדְיַעֲיִלִנּוּן וְלָא תְּהֵי כְּנִשְׁתָּא דַיְיָ כְּעָנָא דְּלֵית לְהוֹן רָעֵי׃

17 who may go out before them, and who may come in before them, and who may lead them out, and who may bring them in; that the congregation of the LORD be not as sheep which have no shepherd.'

18 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן אִישׁ אֲשֶׁר־רוּחַ בּוֹ וְסָמַכְתָּ אֶת־יָדְךָ עָלָיו׃
18 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה סַב לָךְ יָת יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן גְּבַר דְּרוּחַ נְבוּאָה בֵּיהּ וְתִסְמוֹךְ יָת יְדָךְ עֲלוֹהִי׃

18 And the LORD said unto Moses: 'Take thee Joshua the son of Nun, a man in whom is spirit, and lay thy hand upon him;

19 וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָּל־הָעֵדָה וְצִוִּיתָה אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם׃
19 וְתִקֵּים יָתֵיהּ קֳדָם אֶלְעָזָר כָּהֲנָא וּקְדָם כָּל כְּנִשְׁתָּא וְתִפַּקֵּיד יָתֵיהּ לְעֵינֵיהוֹן׃

19 and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation; and give him a charge in their sight.

20 וְנָתַתָּה מֵהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
20 וְתִתֵּין מִזִּיוָךְ עֲלוֹהִי בְּדִיל דִּיקַבְּלוּן מִנֵּיהּ כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

20 And thou shalt put of thy honour upon him, that all the congregation of the children of Israel may hearken.

21 וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאַל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל־פִּיו יֵצְאוּ וְעַל־פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל־הָעֵדָה׃
21 וְיִקְדָם אֶלְעָזָר כָּהֲנָא יְקוּם וְיִשְׁאַל לֵיהּ בְּדִין אוּרִיָא קֳדָם יְיָ עַל מֵימְרֵיהּ יְהוֹן נָפְקִין וְעַל מֵימְרֵיהּ יְהוֹן עָאלִין הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ וְכָל כְּנִשְׁתָּא׃

21 And he shall stand before Eleazar the priest, who shall inquire for him by the judgment of the Urim before the LORD; at his word shall they go out, and at his word they shall come in, both he, and all the children of Israel with him, even all the congregation.'

(16) יפקד ה׳. כיון שאמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו אמר הגיע שעה שאתבע צרכי שיירשו בני את גדולתי. אמר לו הקב״ה לא כך עלתה במחשבה לפני. כלאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מן מתוך האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כז, יח) נוצר תאנה יאכל פריה (במ״ר. תנחומא יא): אלהי הרוחות. למה נאמר אמר לפניו רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואיזו דומין זה לזה תנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו (שם י):

(17) אשר יצא לפניהם. לא כדרך מלכי האומות שיושבים בבתיהם ומשלחין את חייליהם למלחמה אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיחון ועוג שנאמר (במדבר כא, לד) אל תירא אותו. וכדרך שעשה יהושע שנאמר (יהושע ה, יג) וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה וגו׳. וכן בדוד הוא אומר (ש״א יח, טז) כי הוא יוצא ובא לפניהם. יוצא בראש ונכנס בראש (ספרי קלט): ואשר יוציאם. בזכיותיו: ואשר יביאם. בזכיותיו (שם). דבר אחר שלא תעשה לו כדרך שאתה עושה לי. שאיני מכניסן לארץ (במ״ר כא, טו):

(18) קח לך. קחנו בדברים שתריץ בזכיות להכניסו בניו של מקום (ספרי קמא): לך. את שבדוק לך את זה אתה מכיר (שם קמ): אשר רוח בו. כאשה שאלת שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד (שם): וסמכת את ידך עליו. תן לו מתורגמן בידרוש בחייך. שלא יאמרו עליו לא היה לו להכיס בשם בימי משה (שם):

(19) וצויתה אתו. על ידאלל דע שטרחנין הם קרבנים הם על מנת שתקבל עליך (שם בהעלתך נא):

(20) ונתתה מהודך עליו. זה קילון עור פניס: מהודך. ולא כל הודך נמצינו למדין פני משה כאחד פני יהושע כלבנה (ספרי קמ. ב״ב עה, ע): למען ישמעו כל עדת בני ישראל. שיהיו נוהגין בו כבוד וירא כדרך שנוהגין בך:

(21) ולפני אלעזר הכהן יעמד. הרי שאלתך שאלת שאין הכבוד הזה ז (ס״ת נוטל) מביא מבית שאף יהושע יהא צריך

וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמִדֵהוּ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָּל־הָעֵדָה׃

And Moses did as the LORD commanded him; and he took Joshua, and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation.

וַיִּסְמֹךְ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיְצַוֵּהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃ (פ)

And he laid his hands upon him, and gave him a charge, as the LORD spoke by the hand of Moses.

חמישי XXVIII וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃

And the LORD spoke unto Moses, saying:

צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ׃

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.

וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָּמִיד׃

And thou shalt say unto them: This is the offering made by fire which ye shall bring unto the LORD: he-lambs of the first year without blemish, two day by day, for a continual burnt-offering.

אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם׃

The one lamb shalt thou offer in the morning, and the other lamb shalt thou offer at dusk;

וַעֲשִׂרִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין׃

and the tenth part of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with the fourth part of a hin of beaten oil.

וַיַּעַבֵד מֹשֶׁה כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָתֵיהּ וּדְבַר יָת יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמִדֵהוּ לִפְנֵי אֶלְעָזָר כָּהֲנָא וּקְדָם כָּל כְּנִשְׁתָּא׃

וּסְמַךְ יָת יְדוֹהִי עֲלוֹהִי וְפַקְּדֵיהּ כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה׃

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃

פַּקֵּיד יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן יָת קוּרְבָּנִי לְחֵים סְדוּר לְקוּרְבָּנַי לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא תִּטְּרוּן לְקָרָבָא קֳדָמַי בְּזִמְנֵיהּ׃

וְתֵימַר לְהוֹן דֵּין קוּרְבָּנָא דִּתְקָרְבוּן קֳדָם יְיָ אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא שַׁלְמִין תְּרֵין לְיוֹמָא עֲלָתָא תְּדִירָא׃

יָת אִמְּרָא חַד תַּעֲבִיד בְּצַפְרָא וְיָת אִמְּרָא תִּנְיָנָא תַּעֲבִיד בֵּין שְׁמָשַׁיָּא׃

וְעִשְׂרוֹנָא דְסוֹלְתָא לְמִנְחָתָא דְּרִבְעִת הִינָא בְּמִשְׁחָ כְּתִישָׁא רְבָעוּת הִינָא׃

לגלעזר (במ"ר כא, טו): ושאל לו. כשיטתך לגאת למלחמה: על פיו. של אלעזר: וכל העדה. סנהדרין (יומא עג. סנהדרין טז, ז):

(22) ויקח את יהושע. לקחו בדברים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הבא (ספרי קמא):

(23) ויסמך את ידיו. בעין יפה יותר ויותר ממה שנאמרה. שהקב"ה אמר לו וסמכת את ידך והוא עשה כשתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו מכאחו בעין יפה (שם): כאשר דבר ה׳. לפי לענין ההוד נתן מהודו עליו:

(2) צו את בני ישראל. מה אמור למעלה יפקוד ה׳. אמר לו הקב"ה עד שאתה מצוני על בני בוא אתה בני עלי. משל לבת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לבעלה על בניה וכו' כדאיתא בספרי (קמב): קרבני. זה הדם (שם): לחמי. אלו מיומרין וכן הוא אומר (ויקרא ג, טז) והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה: לאשי. הנתנין לאשי מזבחי: תשמרו. שיהיו כהניס ולויס וישראלים עומדין על גדיו מכאן למדו ותקנו מעמדות (ספרי שם. תענית כז, ז): במועדו. בכל יום הוא מועד התמידים:

(3) ואמרת להם. מזהירה לבית דין (ספרי שם): שנים ליום. כפשוטו ועיקרו בא ללמד שיהיו שחטין כנגד היום תמיד של אחר במערב ושל בין הערבים במזרחן של מבפנים (שם. יומא סב):

(4) את הכבש אחד. לפי על פי שכבר נאמר בפרשת ותצוה (שמות כט, לח) וזה אשר תעשה וגו' היה שיהא מזהיר לימי המלואים וכאן הוה לדורות:

6 עֹלַת תָּמִיד הָעֲשִׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃

6 It is a continual burnt-offering, which was offered in mount Sinai, for a sweet savour, an offering made by fire unto the Lord.

עֹלַת תְּדִירָא דְּאִתְעֲבִידַת בְּטוּרָא דְסִינַי לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ׃

7 וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה׃

7 And the drink-offering thereof shall be the fourth part of a hin for the one lamb; in the holy place shalt thou pour out a drink-offering of strong drink unto the Lord.

וְנִסְכֵּיהּ רַבְעוּת הִינָא לְאִמְּרָא חַד בְּקוּדְשָׁא יְתַנַּסַּךְ נִסּוּךְ דַּחֲמַר עַתִּיק קֳדָם יְיָ׃

8 וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ (פ)

8 And the other lamb shalt thou present at dusk; as the meal-offering of the morning, and as the drink-offering thereof, thou shalt present it, an offering made by fire, of a sweet savour unto the Lord.

וְיָת אִמְּרָא תִּנְיָנָא תַּעֲבִיד בֵּין שְׁמַשַׁיָּא כְּמִנְחַת צַפְרָא וּכְנִסְכֵּיהּ תַּעֲבִיד קוּרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃

9 וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן וְנִסְכּוֹ׃

9 And on the sabbath day two he-lambs of the first year without blemish, and two tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, and the drink-offering thereof.

וּבְיוֹמָא דְשַׁבְּתָא תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא שַׁלְמִין וּתְרֵין עֶשְׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח וְנִסְכֵּיהּ׃

10 עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ׃ (פ)

10 This is the burnt-offering of every sabbath, beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.

עֲלַת שַׁבָּא תִּתְעֲבִיד בְּשַׁבָּא עַל עֲלַת תְּדִירָא וְנִסְכַּהּ׃

11 וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם׃

11 And in your new moons ye shall present a burnt-offering unto the Lord: two young bullocks, and one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;

וּבְרֵישֵׁי יַרְחֵיכוֹן תְּקָרְבוּן עֲלָתָא קֳדָם יְיָ תּוֹרֵי בְּנֵי תוֹרֵי תְּרֵין וּדְכַר חַד אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא שִׁבְעָא שַׁלְמִין׃

12 וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לַפָּר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לָאַיִל הָאֶחָד׃

12 and three tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for each bullock; and two tenth parts of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for the one ram;

וּתְלָתָא עֶשְׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְתוֹרָא חַד וּתְרֵין עֶשְׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְדִכְרָא חַד׃

(5) סלת למנחה. מנחת נסכים׃

(6) העשיה בהר סיני. כלומר שנעשו בימי המלוים. דבר אחר העשויה בהר סיני הקיש עולת תמיד לעולת הר סיני לומר שנתקדשה לפני מתן תורה שכתוב בה (שמות כד, ו) ויסד בגבעות מלמד שטעונה כלי (תו"כ לו פי"ח, ח)׃

(7) ונסכו. יין: בקדש הסך. על המזבח יתנסכו (ספרי): נסך שכר. יין המשכר פרט ליין מגתו (ב"ב צז, ב)׃

(8) ריח ניחח. נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני (ספרי קמג)׃

(10) עלת שבת בשבתו. ולא עולת שבת בשבת אחרת הרי שלא הקריב בשבת זו שומע אני יקריב שתים לשבת הבאה תלמוד לומר בשבתו מגיד שאם עבר יומו בטל קרבנו (שם קמד): על עלת התמיד. אלו מוספין לבד מותן שני כבשים של עולת התמיד ומגיד שאין קרבין אלא בין שני התמידין וכן בכל המוספין נאמר על עולת התמיד לתלמוד זה (ספרי שם)׃

13 וְעִשָּׂרֹן עִשָּׂרוֹן סֹלֶת מִנְחָה֙ בְּלוּלָ֣ה בַשֶּׁ֔מֶן לַכֶּ֖בֶשׂ הָאֶחָ֑ד עֹלָ֤ה רֵֽיחַ־נִיחֹ֙חַ֙ אִשֶּׁ֣ה לַיהוָֽה׃

13 and a several tenth part of fine flour mingled with oil for a meal-offering unto every lamb; for a burnt-offering of a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.

וְעִשָּׂרֹנָ֣א עִשָּׂרוֹנָ֔א סוּלְתָ֖א מְנָחָ֣ה דְפִילָ֑א בִּמְשַׁ֗ח לְאִמְּרָא֙ חַד֙ עֲלָתָ֣א לְאִתְקַבָּלָ֔א בְּרַֽעֲוָ֖א קוּרְבָּנָ֥א קֳדָם֙ יְיָ׃

14 וְנִסְכֵּיהֶם֙ חֲצִ֣י הַהִ֔ין יִֽהְיֶ֥ה לַפָּ֖ר וּשְׁלִישִׁ֣ת הַהִ֑ין לָאַ֣יִל וּרְבִיעִ֣ת הַהִ֔ין לַכֶּ֖בֶשׂ יַ֣יִן זֹ֗את עֹלַ֤ת חֹדֶשׁ֙ בְּחָדְשׁ֔וֹ לְחָדְשֵׁ֖י הַשָּׁנָֽה׃

14 And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new month throughout the months of the year.

וְנִסְכֵּיהוֹן֙ פַּלְגוּת֙ הִינָ֣א יְהֵ֔י לְתוֹרָ֖א וּתְלָתוּת֙ הִינָ֣א לְדִכְרָ֑א וְרִבְעוּת֙ הִינָ֣א לְאִמְּרָ֔א חַמְרָ֣א דָ֔א עֲלַ֥ת רֵישׁ֙ יַרְחָ֔א בְּאִתְחַדְּתוּתֵ֖יהּ כֵּ֣ן לְכָל֙ רֵישֵׁ֣י יַרְחֵ֔י שַׁתָּֽא׃

15 וּשְׂעִ֥יר עִזִּ֖ים אֶחָ֑ד לְחַטָּ֣את לַיהוָ֔ה עַל־עֹלַ֥ת הַתָּמִ֖יד יֵעָשֶׂ֥ה וְנִסְכּֽוֹ׃ (ס)

15 And one he-goat for a sin-offering unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.

וּשְׂעִיר֙ בַּר֙ עִזִּ֣ין חַד֙ לְחַטָּ֔את קֳדָ֖ם יְיָ֑ עַל֙ עֲלַ֣ת תְּדִירָ֔א יִתְעֲבִ֖יד וְנִסְכֵּֽיהּ׃

שני 16 וּבַחֹ֣דֶשׁ הָרִאשׁ֗וֹן בְּאַרְבָּעָ֤ה עָשָׂר֙ יוֹם֙ לַחֹ֔דֶשׁ פֶּ֖סַח לַיהוָֽה׃

16 And in the first month, on the fourteenth day of the month, is the LORD'S passover.

וּבְיַרְחָ֣א קַדְמָאָ֔ה בְּאַרְבְּעָ֥ת עֲשָׂרָ֖א יוֹמָ֣א לְיַרְחָ֑א פִּסְחָ֖א קֳדָ֥ם יְיָ׃

17 וּבַחֲמִשָּׁה֙ עָשָׂ֣ר יוֹם֙ לַחֹ֣דֶשׁ הַזֶּ֔ה חָ֖ג שִׁבְעַ֣ת יָמִ֑ים מַצּ֖וֹת יֵאָכֵֽל׃

17 And on the fifteenth day of this month shall be a feast; seven days shall unleavened bread be eaten.

וּבְחַמְשְׁתָּ֣ר עֲשָׂרָ֗א יוֹמָ֣א לְיַרְחָ֔א הָדֵ֖ין חַגָּ֑א שִׁבְעָ֣א יוֹמִ֔ין פַּטִּ֖ירָא יִתְאֲכִֽיל׃

18 בַּיּ֥וֹם הָרִאשׁ֖וֹן מִקְרָא־קֹ֑דֶשׁ כָּל־מְלֶ֥אכֶת עֲבֹדָ֖ה לֹ֥א תַעֲשֽׂוּ׃

18 In the first day shall be a holy convocation; ye shall do no manner of servile work;

בְּיוֹמָ֣א קַדְמָאָ֔ה מְעָרַ֥ע קַדִּ֖ישׁ כָּל֙ עֲבִידַ֣ת פּוּלְחָ֑ן לָ֥א תַעְבְּדוּֽן׃

19 וְהִקְרַבְתֶּ֨ם אִשֶּׁ֜ה עֹלָ֣ה לַיהוָ֗ה פָּרִ֤ים בְּנֵי־בָקָר֙ שְׁנַ֣יִם וְאַ֔יִל אֶחָ֖ד וְשִׁבְעָ֣ה כְבָשִׂ֑ים בְּנֵ֥י שָׁנָ֖ה תְּמִימִ֥ם יִהְיוּ֙ לָכֶֽם׃

19 but ye shall present an offering made by fire, a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, and seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;

וְתַקְרְבוּן֙ קוּרְבָּנָ֣א עֲלָתָ֔א קֳדָ֖ם יְיָ֑ תּוֹרֵ֤י בְנֵי֙ תּוֹרֵ֣י תַרְיִ֔ן וְדִכְרָ֥ חַד֙ וְשִׁבְעָ֣א אִמְּרִ֔ין בְּנֵ֥י שְׁנָ֖א שַׁלְמִ֣ין יְהוֹן֙ לְכ֔וֹן׃

(12) ושלשה עשרונים. כמשפט נסכי פר שכן הן קונין בפרשת נסכים (לעיל טו, ט־י):

(14) זאת עלת חדש בחדשו. שאם עבר יומו בטל קרבנו ושוב אין לו תשלומין (ספרי קמה):

(15) ושעיר עזים וגו׳. כל שעירי המוספין באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הכל כמו שמפורש במסכת שבועות (ט, ו) ומשמנה שעיר רשע תדש שנאמר בו לה׳ ללמדך שמכפר על שאין בו ידיעה לו בתחילה ולפ שסוף שאין מכיר בתטע מלפ הקב״ה בלבד ושאר השעירין למדין ממנו ומדרשו בגמרא (שם. חולין ס) אמר הקב״ה הביאו כפרה עלי על שמעטתי את הירח: על עלת התמיד יעשה. כל הקרבן הזה: ונסכו. אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נסכים לחטאת:

(18) כל מלאכת עבודה. שפילו מלאכה הצריכה לכם. כגון דבר האבד המותרת בחולו של מועד לשורה ניוס טוב:

(19) פרים. כנגד אברהם שנאמר (בראשית יח, ו) ואל הבקר רץ אברהם: אילים. כנגד אילו של יצחק: כבשים. כנגד יעקב (בראשית ל, מ) והכשבים הפריד יעקב. ניסודו של רבי משה הדרשן ראיתי זאת:

20 וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל תַּעֲשׂוּ׃

20 וּמִנְחָתְהוֹן סוּלְתָּא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תְּלָתָא עֲשָׂרוֹנִין לְתוֹרָא וּתְרֵין עֲשָׂרוֹנִין לְדִכְרָא תַּעְבְּדוּן׃

20 and their meal-offering, fine flour mingled with oil; three tenth parts shall ye offer for a bullock, and two tenth parts for the ram;

21 עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים׃

21 עֲשָׂרוֹנָא עֲשָׂרוֹנָא תַּעֲבִיד לְאִמְּרָא חַד כֵּן לְשִׁבְעָא אִמְּרִין׃

21 a several tenth part shalt thou offer for every lamb of the seven lambs;

22 וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃

22 וּצְפִירָא דְּחַטָּתָא חַד לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן׃

22 and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you.

23 מִלְבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֵלֶּה׃

23 בָּר מֵעֲלַת צַפְרָא דְּהִיא עֲלַת תְּדִירָא תַּעְבְּדוּן יָת אִלֵּין׃

23 Ye shall offer these beside the burnt-offering of the morning, which is for a continual burnt-offering.

24 כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה עַל־עוֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ׃

24 כְּאִלֵּין תַּעְבְּדוּן לְיוֹמָא שִׁבְעָא יוֹמִין לְחֵים קוּרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בִּרְעָוָא קֳדָם יְיָ עַל עֲלַת תְּדִירָא יִתְעֲבֵיד וְנִסְכֵּיהּ׃

24 After this manner ye shall offer daily, for seven days, the food of the offering made by fire, of a sweet savour unto the Lord; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.

25 וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ (ס)

25 וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָן לָא תַּעְבְּדוּן׃

25 And on the seventh day ye shall have a holy convocation; ye shall do no manner of servile work.

כה 26 וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃

26 וּבְיוֹמָא דְּבִכּוּרַיָּא בְּקָרוֹבֵיכוֹן מִנְחָתָא חֲדַתָּא קֳדָם יְיָ בְּעַצְרָתְכוֹן מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָן לָא תַּעְבְּדוּן׃

26 Also in the day of the first-fruits, when ye bring a new meal-offering unto the Lord in your feast of weeks, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work;

27 וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אַיִל אֶחָד שִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה׃

27 וְתִקְרְבוּן עֲלָתָא לְאִתְקַבָּלָא בִּרְעָוָא קֳדָם יְיָ תּוֹרֵי בְּנֵי תּוֹרֵי תְּרֵין דְּכַר חַד שִׁבְעָא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא׃

27 but ye shall present a burnt-offering for a sweet savour unto the Lord: two young bullocks, one ram, seven he-lambs of the first year;

(24) כאלה תעשו ליום. שלש יהיו פותחין והולכין כפרי החג (ספרי קמז):
(26) וביום הבכורים. חג השבועות קרוי בכורי קניל חטים על שם הלחם שהם רשאוים למנחת חטים הבאה מן החדש (מנחות פד, ב):

28	וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד׃	וּמִנְחָתָהּ֨וֹן סוּלְתָ֜א דְּפִילָ֗א בְּמִשַּׁח֙ תְּלָתָ֣א עֶשְׂרוֹנִ֔ין לְתוֹרָ֖א חַד֙ תְּרֵ֣ין עֶשְׂרוֹנִ֔ין לְדִכְרָ֖א חַד׃	28 and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for each bullock, two tenth parts for the one ram,
29	עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לִשְׁבְעַת הַכְּבָשִׂים׃	עֶשְׂרוֹנָ֖א עֶשְׂרוֹנָ֑א לְאִמְּרָ֥א חַד֙ כֵּ֣ן לְשִׁבְעָ֔א אִמְּרִ֖ין׃	29 a several tenth part for every lamb of the seven lambs;
30	שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃	צְפִ֥יר בַּר־עִזִּ֖ין חַ֑ד לְכַפָּ֖רָא עֲלֵיכ֥וֹן׃	30 one he-goat, to make atonement for you.
31	מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תְּמִימִם יִהְיוּ־לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם׃ (פ)	בַּ֚ר מֵעֲלַ֣ת תְּדִירָ֔א וּמִנְחָתֵ֖יהּ תַּעְבְּד֣וּן שַׁלְמִ֑ין יְהוֹן֙ לְכ֣וֹן וְנִסְכֵּיהוֹן׃	31 Beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, ye shall offer them—they shall be unto you without blemish—and their drink-offerings.
XXIX	וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם׃	וּבְיַרְחָ֣א שְׁבִיעָאָ֗ה בְּחַ֤ד לְיַרְחָא֙ מְעָרַ֣ע קַדִּ֔ישׁ יְהֵ֖י לְכ֑וֹן כָּל֙ עֲבִידַ֣ת פּוּלְחָ֔ן לָ֥א תַעְבְּד֖וּן יוֹם֙ יַבָּבָ֣א יְהֵ֔י לְכ֖וֹן׃	XXIX And in the seventh month, on the first day of the month, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work; it is a day of blowing the horn unto you.
2	וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם׃	וְתַעְבְּד֣וּן עֲלָתָ֗א לְאִתְקַבָּלָא֙ בְּרַעֲוָ֔א קֳדָ֖ם יְיָ֑ תּוֹר֙ בַּ֣ר תּוֹרֵ֔י חַ֣ד דְּכַ֔ר חַ֖ד אִמְּרִ֥ין בְּנֵי֙ שְׁנָ֔א שִׁבְעָ֖א שַׁלְמִֽין׃	2 And ye shall prepare a burnt-offering for a sweet savour unto the Lord: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;
3	וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל׃	וּמִנְחָתָהּ֨וֹן סוּלְתָ֜א דְּפִילָ֗א בְּמִשַּׁח֙ תְּלָתָ֣א עֶשְׂרוֹנִ֔ין לְתוֹרָ֖א תְּרֵ֣ין עֶשְׂרוֹנִ֑ין לְדִכְרָֽא׃	3 and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth part for the ram,
4	וְעִשָּׂרוֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לִשְׁבְעַת הַכְּבָשִׂים׃	וְעֶשְׂרוֹנָ֖א חַ֣ד לְאִמְּרָ֑א חַד֙ כֵּ֣ן לִשְׁבְעָ֔א אִמְּרִֽין׃	4 and one tenth part for every lamb of the seven lambs;
5	וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃	וּצְפִ֥יר בַּר־עִזִּ֖ין חַ֑ד חַטָּתָ֖א לְכַפָּ֥רָא עֲלֵיכ֖וֹן׃	5 and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you;

(31) תמימים יהיו לכם ונסכיהם. אף הנסכים יהיו תמימים. למדו רבותינו (מנחות פג, ב) מכאן שהעלה קמחין פסול לנסכים:

6 מִלְּבַד עֹלַת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃ (ס)

6 beside the burnt-offering of the new month, and the meal-offering thereof, and the continual burnt-offering and the meal-offering thereof, and their drink-offerings, according unto their ordinance, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.

7 וּבֶעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ׃

7 And on the tenth day of this seventh month ye shall have a holy convocation; and ye shall afflict your souls; ye shall do no manner of work;

8 וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם׃

8 but ye shall present a burnt-offering unto the LORD for a sweet savour: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;

9 וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל הָאֶחָד׃

9 and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth parts for the one ram,

10 עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים׃

10 a several tenth part for every lamb of the seven lambs;

11 שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּפֻּרִים וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם׃ (ס)

11 one he-goat for a sin-offering; beside the sin-offering of atonement, and the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.

שביעי 12 וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגֹּתֶם חַג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים׃

12 And on the fifteenth day of the seventh month ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work, and ye shall keep a feast unto the LORD seven days;

(6) מלבד עלת החדש. מוספי לשם מדם שהוא ניסוך לשם הטנה:

(11) מלבד חטאת הכפרים. שעיר הנעשה בפניס הממור בחמרי מות (ויקרא טז, ט) שגם הוא מעלת: ועלת התמיד. ומלבד עולת התמיד תעשו עולות הללו: ונסכיהם. מוסב על המוספין הכתובים ועל תעשו והוא לשון ניווי מלבד עולת התמיד ומנחתה תעשו את אלה ונסכיהם. וכן כל ונסכיהם האמורים בכל המועדות חוץ משל קרבנות החג שכל ונסכה ונסכיהם ונסכיה שבהם מוספים על התמיד ולינן לשון ניווי. שהרי נסכיהם של מוספין כתובין לעצמן בכל יום ויום:

וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ
נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר
שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם
כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר
תְּמִימִם יִהְיוּ׃

וְתַקְרִבוּן עֲלָתָא קוּרְבַּן
דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ
תּוֹרֵי בְנֵי תוֹרֵי תְּלָת עֲשַׂר
דְּכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא
אַרְבְּעַת עֲשַׂר שַׁלְמִין יְהוֹן׃

13 13 and ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the Lord: thirteen young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year; they shall be without blemish;

וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן
שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד
לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרִים שְׁנֵי
עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד לִשְׁנֵי
הָאֵילִם׃

וּמִנְחָתְהוֹן סוֹלְתָא דְּפִילָא
בְּמִשַׁח תְּלָתָא עֶשְׂרוֹנִין
לְתוֹרָא חַד לְתְלָת עֲשַׂר
תּוֹרִין תְּרֵין עֶשְׂרוֹנִין לְדִכְרָא
חַד לְתְרֵין דִּכְרִין׃

14 14 and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for every bullock of the thirteen bullocks, two tenth parts for each ram of the two rams,

וְעִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד
לְאַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים׃

וְעֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא לְאִמְּרָא חַד
כֵּן לְאַרְבְּעַת עֲשַׂר אִמְּרִין׃

15 15 and a several tenth part for every lamb of the fourteen lambs;

וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת
מִלְבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ
וְנִסְכָּהּ׃ (ס)

וּצְפִיר בַּר עִזִּין חַד חַטָּתָא בָּר
מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ׃

16 16 and one he-goat for a sin-offering beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.

וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים בְּנֵי־בָקָר
שְׁנֵים עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים
בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃

וּבְיוֹמָא תִנְיָנָא תּוֹרֵי בְנֵי תוֹרֵי
תְּרֵי עֲשַׂר דִּכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין
בְּנֵי שְׁנָא אַרְבְּעַת עֲשַׂר שַׁלְמִין׃

17 17 And on the second day ye shall present twelve young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים
לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם
כַּמִּשְׁפָּט׃

וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי
לְדִכְרֵי וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיֵנֵיהוֹן
כְּדַחְזֵי׃

18 18 and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;

וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת
מִלְבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ
וְנִסְכֵּיהֶם׃ (ס)

וּצְפִיר בַּר עִזִּין חַד חַטָּתָא
בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתַהּ
וְנִסְכֵּיהוֹן׃

19 19 and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.

וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עַשְׁתֵּי־
עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־
שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃

וּבְיוֹמָא תְלִיתָאָה תּוֹרֵי חַד
עֲשַׂר דִּכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי
שְׁנָא אַרְבְּעַת עֲשַׂר שַׁלְמִין׃

20 20 And on the third day eleven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;

(18) ומנחתם ונסכיהם לפרים. פרי החג ע' תומות עובדי גילולים שמתמעטים והולכים סימן כליה הם וכימי המקדש היו מגיעין עליהם מן הכורבן (סוכה נה, ב): ולכבשים. כנגד ישראל שנקראו (ירמיה ב, יג) שה פזורה והם קבועים ומניעים תפעים ושמונה לכלות מהם תפעים ושמונה קללות שבתוכחה תורה (מדרש תגדה). בשני נאמר ונסכיהם על שני תמידי היום ולא שיהא הלשון מגע לדרוש כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בשני ונסכיהם בשני ונסכיה בשביעי כמשפטם מ"ס יו"ד מ"ס הרי כאן מיס רמז לנסוך המים מן התורה בחג (תענית ג, ב):

21 וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃
21 and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;

22 וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃ (ס)
22 and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.

23 וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃
23 And on the fourth day ten bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;

24 מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃
24 their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;

25 וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃ (ס)
25 and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.

26 וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃
26 And on the fifth day nine bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;

27 וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃
27 and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;

28 וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃ (ס)
28 and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.

29 וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמֹנָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃
29 And on the sixth day eight bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;

30 וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃
30 and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;

31 וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וּנְסָכֶיהָ׃ (ס)

וצְפִירָא דְחַטָּתָא חַד בָּר מֵעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהָא׃

31 and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offerings thereof.

32 וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃

וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תּוֹרֵי שִׁבְעָא דְּכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבְּעַת עֲשַׂר שַׁלְמִין׃

32 And on the seventh day seven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;

33 וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם׃

וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדִכְרֵי וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כְּדַחְזֵי לְהוֹן׃

33 and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;

34 וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃ (ס)

וצְפִירָא דְחַטָּתָא חַד בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ׃

34 and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.

35 מפטיר בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃

בְּיוֹמָא תְמִינָאָה כְּנִישִׁין תְּהוֹן לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוּלְחַן לָא תַעְבְּדוּן׃

35 On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work;

36 וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם׃

וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ תּוֹר חַד דְּכַר חַד אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא שִׁבְעָא שַׁלְמִין׃

36 but ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the Lord: one bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;

37 מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּר לָאַיִל וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃

מִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרָא לְדִכְרָא וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כְּדַחְזֵי׃

37 their meal-offering and their drink-offerings for the bullock, for the ram, and for the lambs, shall be according to their number, after the ordinance;

38 וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃

וצְפִירָא דְחַטָּאתָא חַד בָּר מֵעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ׃

38 and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.

(35) עצרת תהיה לכם. עצורים בעמיית מלאכה (מגיגה יח, ב). דבר אחר עצרת עצרו מלנשת. מלמד שטעון ליגה (ספרי קנג). ומדרשו בגמרא (סוכה נה) לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד ע' לאומות וכשבאין לנכת אמר להם המקום בבקשה מכם עמו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכם׃

(36) פר אחד איל אחד. פיל (אלו) כנגד ישראל התעכבו לי מעט עוד. ולשון מבה הוא כבניס הנפטרים מאביהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם עכבו עוד יום אחד. משל למלך שעשה סעודה וכו' כדאיתא במסכת סוכה (שם) ובמדרש רבי תנחומא (יז) למדה תורה דרך ארץ שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון מאכילו פטומות למחר מאכילו דגים למחר מאכילו בשר בהמה למחר מאכילו קטניות למחר מאכילו ירק פותח והולך כפרי החג׃

39 These ye shall offer unto the Lord in your appointed seasons, beside your vows, and your freewill-offerings, whether they be your burnt-offerings, or your meal-offerings, or your drink-offerings, or your peace-offerings.

39 אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנִּדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְשַׁלְמֵיכֶם׃

אֵלִּין תַּעְבְּדוּן קֳדָם יְיָ בְּמוֹעֲדֵיכוֹן בָּר מִנְּדָרֵיכוֹן וְנִדְבָתְכוֹן לַעֲלָוָתְכוֹן וּלְמִנְחָתְכוֹן וּלְנִסְכֵּיכוֹן וּלְנִכְסַת קוּדְשֵׁיכוֹן׃

XXX And Moses told the children of Israel according to all that the Lord commanded Moses.

קסמ פסוקים וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ (פ)

וַאֲמַר מֹשֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃

The Haftarah is I Kings 18:46 – 19:21 on page 200. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftara on page 203 instead.

2 And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the Lord hath commanded.

מטות כו וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה׃

וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם רֵישֵׁי שִׁבְטַיָּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר דֵּין פִּתְגָמָא דְּפַקֵּיד יְיָ׃

3 When a man voweth a vow unto the Lord, or sweareth an oath to bind his soul with a bond, he shall not break his word; he shall do according to all that proceedeth out of his mouth.

3 אִישׁ כִּי־יִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה אוֹ־הִשָּׁבַע שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל־הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה׃

גְּבַר אֲרֵי יִדַּר נְדַר קֳדָם יְיָ אוֹ יְקַיֵּים קְיָם לְמֵיסַר אִסָּר עַל נַפְשֵׁיהּ לָא יְבַטֵּיל פִּתְגָמֵיהּ כְּכֹל דְּיִפּוֹק מִפּוּמֵיהּ יַעֲבִיד׃

4 Also when a woman voweth a vow unto the Lord, and bindeth herself by a bond, being in her father's house, in her youth,

4 וְאִשָּׁה כִּי־תִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה וְאָסְרָה אִסָּר בְּבֵית אָבִיהָ בִּנְעֲרֶיהָ׃

וְאִתְּתָא אֲרֵי תִדַּר נְדַר קֳדָם יְיָ וְתֵיסַר אִסָּר בְּבֵית אֲבוּהָ בְּרַבְיוּתַהּ׃

(39) אלה תעשו לה׳ במועדיכם. דבר הקנוב למובח: לבד מנדריכם. אם בחמם לילור קרבנות ברגל מלוה היא בילכך לו נדרים לו נדבות שנדרתם כל השנה תקריבום ברגל שמא יקשה לו לחזור ולעלות לירושלים ולהקריב נדריו ומתוך עובר בבל תאחר (ספרי קנב):

(1) ויאמר משה אל בני ישראל. להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל לפי שעד כאן דבריו של מקום ופרשת נדרים מתחלת בדבורו של משה הוצרך להפסיק בהלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל שאם לא כן יש בשמעת שלא אמר להם זו אלא בפרשת נדרים שהחיל דבריו (שם):

(2) ראשי המטות. חלק כבוד לנשיאים ללמדם בהלה ואחר כך לכל בני ישראל ומנין שאף שאר הדברות כן תלמוד לומר (שמות לד, לב-לג) ויצוום אליו אהרן וכל הנשיאים בעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל. ומה ראה לאומרה כאן למד שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים בלבד נאמר כאן זה הדבר ונאמר בשחוטי חוץ (ויקרא יז, ג) זה הדבר מה להלן נאמרה לאהרן ולבניו ולכל בני ישראל שנאמר דבר אל אהרן וגו' אף זו נאמרה לכולן (ספרי מטות קנג. נדרים עח, ב. ב"ב קכ): זה הדבר. משה נתנבא (שמות יח, ד) בכה אמר ה' כחצות הלילה. והנביאים נתנבאו בכה אמר ה' חוסף עליהם משה שנתנבא בלשון זה הדבר. דבר אחר זה הדבר מיעוט הוא לומר שהחכם בלשון התרה ובעל (ויק) בלשון הפרה בלשון הכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מופר (ספרי שם. נדרים שם):

(3) נדר. האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני יכול תפילו נשבע שיאכל נבלות חני קורא עליו ככל היוצא מפיו יעשה תלמוד לומר לאסור אסר לאסור את המותר ולא להתיר את האסור (ספרי שם): לא יחל דברו. כמו לא יחלל דברו לא יעשה דבריו חולין (שם):

וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וֶאֱסָרָהּ
אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וְהֶחֱרִישׁ
לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָּל־נְדָרֶיהָ
וְכָל־אִסָּר אָסְרָה עַל־
נַפְשָׁהּ יָקוּם׃

וְשָׁמַע אֲבִיהָ יָת נִדְרַהּ
וַאֲסָרַהּ דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ
וְיִשְׁתְּוֹק לַהּ אֲבוּהָא וְיקוּמוּן
כָּל נִדְרַהָא וְכָל אֱסָרֵי דַּאֲסָרַת
עַל נַפְשַׁהּ יְקוּמוּן׃

and her father heareth her vow, or her bond wherewith she hath bound her soul, and her father holdeth his peace at her, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she hath bound her soul shall stand.

וְאִם־הֲנִיא אָבִיהָ אֹתָהּ בְּיוֹם
שָׁמְעוֹ כָּל־נְדָרֶיהָ וֶאֱסָרֶיהָ
אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ לֹא
יָקוּם וַיהוָה יִסְלַח־לָהּ כִּי־הֵנִיא
אָבִיהָ אֹתָהּ׃

וְאִם אַעְדִי אֲבוּהָא יָתְהוֹן
בְּיוֹמָא דִּשְׁמַע כָּל נִדְרַהָא
וַאֲסָרַהָא דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ
לָא יְקוּמוּן וּמִן קֳדָם יְיָ
יִשְׁתְּבֵיק לַהּ אֲרֵי אַעְדִי
אֲבוּהָא יָתְהוֹן׃

But if her father disallow her in the day that he heareth, none of her vows, or of her bonds wherewith she hath bound her soul, shall stand; and the Lord will forgive her, because her father disallowed her.

וְאִם־הָיוֹ תִהְיֶה לְאִישׁ וּנְדָרֶיהָ
עָלֶיהָ אוֹ מִבְטָא שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר
אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ׃

וְאִם מְהָוָה תְּהֵוִי לִגְבַר
וְנִדְרַהָא עֲלַהּ אוֹ פִּירוּשׁ
שִׂפְוָתַהָא דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ׃

And if she be married to a husband, while her vows are upon her, or the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul;

וְשָׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ
וְהֶחֱרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נְדָרֶיהָ
וֶאֱסָרֶהָ אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ
יָקֻמוּ׃

וְיִשְׁמַע בַּעְלַהּ בְּיוֹמָא דִּשְׁמַע
וְיִשְׁתְּוֹק לַהּ וְיקוּמוּן נִדְרַהָא
וַאֲסָרַהָא דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ
יְקוּמוּן׃

and her husband hear it, whatsoever day it be that he heareth it, and hold his peace at her; then her vows shall stand, and her bonds wherewith she hath bound her soul shall stand.

וְאִם בְּיוֹם שָׁמְעוֹ אִישָׁהּ הֵנִיא
אוֹתָהּ וְהֵפֵר אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר
עָלֶיהָ וְאֵת מִבְטָא שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר
אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וַיהוָה יִסְלַח־
לָהּ׃

וְאִם בְּיוֹמָא דִּשְׁמַע בַּעְלַהּ
אַעְדִי יָתְהוֹן וּבַטֵּיל יָת נִדְרַהּ
דַּעֲלַהּ וְיָת פִּירוּשׁ שִׂפְוָתַהָא
דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ וּמִן קֳדָם יְיָ
יִשְׁתְּבֵיק לַהּ׃

But if her husband disallow her in the day that he heareth it, then he shall make void her vow which is upon her, and the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul; and the Lord will forgive her.

(4) בבית אביה. נרשום מביה ומפילו מיה בניתו (שם): בנעוריה. ולא קטנה ולא בוגרת שהקטנה אין נדריה נדר והבוגרת מיאה נרשותו של אביה להפר נדריה ומי זו היא קטנה ממרו רבותינו (נדה מה, ב) בת י"ב שנה ויום אחד נדריה נדרים. עד שתביא שתים שהקדימה נדרה נדר. בת י"ב שנה ויום אחד מיאה נדריה להבדק:

(6) ואם הניא אביה אותה. שם מנע אותה מן הנדר כלומר שהפר לה. הגמה זו איני יודע מה היא כשהוא לומר ושם ביום שמוע מיאה יניא אותה והפר הוי לומר הגמה זו הפרה (ספרי שם) ופשוטו לשון מניעה והסרה וכן (במדבר לב, ז) ולמה תניאון את בני ישראל וכן (תהלים קמז, ה) שמן רגלי אל יני רגלי וכן (במדבר יד, לד) וידעתם את תנואתי. את אשר סרתם מעלי: וה׳ יסלח לה. כמה הכתוב מדבר בשהפר בעודה נערה ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוברת על נדריה ושותה יין ומטמאה למתים זו היא שנדריה קיימים אף על פי שהוא מופר ושם המופרים נדריה קיימים קל וחומר לשאינן מופרים (ספרי):

(7) ואם היו תהיה לאיש. זו מרושה או שיגיע עליה נשואה כשהוא לומר ושם בית אישה נדריה הרי נשואה לומר וכאן בארוסה ובא ללמוד בה שתניה ובעלה מפירין נדריה הפר האב ולא הפר הבעל או הפר הבעל ולא הפר האב הרי זה אינו מופר ואין צריך לומר שם קיים אחד מהם (שם. נדרים פז): ונדריה עליה. שנדריה בניה מניה ולא שמע בהן מניה ולא הופרו ולא הוקמו (ספרי שם):

(8) ושמע אישה וגו׳. הרי לך שאם קיים הבעל שהוא קיים (שם):

(9) והפר את נדרה אשר עליה. יכול אפילו לא הפר האב תלמוד לומר בנעוריה בית מניה כל שבנעוריה נרשות מניה היא (קידושין יג. כתובות מו, ב):

לוי	וְנֵדֶר אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה כֹּל אֲשֶׁר־ אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ:	וְנֵדֶר אַרְמְלָא וּמִתָּרְכָא כֹּל דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ קַיָּים עֲלַהּ:
10	But the vow of a widow, or of her that is divorced, even every thing wherewith she hath bound her soul, shall stand against her.	
	וְאִם־בֵּית אִישָׁהּ נָדָרָה אוֹ־ אָסְרָה אִסָּר עַל־נַפְשָׁהּ בִּשְׁבֻעָה:	וְאִם בֵּית בַּעְלַהּ נָדְרַת אוֹ אֲסָרַת אִסָּר עַל נַפְשַׁהּ בְּקִיּוּם:
11	And if a woman vowed in her husband's house, or bound her soul by a bond with an oath,	
12	וְשָׁמַע אִישָׁהּ וְהֶחֱרַשׁ לָהּ לֹא הֵנִיא אֹתָהּ וְקָמוּ כָּל־נְדָרֶיהָ וְכָל־אִסָּר אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־ נַפְשָׁהּ יָקוּם:	וְיִשְׁמַע בַּעְלַהּ וְיִשְׁתּוֹק לַהּ לָא אַעְדִּי יָתְהוֹן וִיקוּמוּן כָּל נִדְרַהָא וְכָל אֲסָרֵי דַּאֲסָרַת עַל נַפְשַׁהּ יְקוּמוּן:
12	and her husband heard it, and held his peace at her, and disallowed her not, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she bound her soul shall stand.	
13	וְאִם־הָפֵר יָפֵר אֹתָם ׀ אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל־מוֹצָא שְׂפָתֶיהָ לִנְדָרֶיהָ וּלְאֵסַר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִישָׁהּ הֲפֵרָם וַיהוָה יִסְלַח־לָהּ:	וְאִם בַּטָּלָא יְבַטֵּיל יָתְהוֹן בַּעְלַהּ בְּיוֹמָא דִּשְׁמַע כָּל אַפָּקוּת שְׂפְוָתַהָא לְנִדְרַהָא וּלְאֵסַר נַפְשַׁהּ לָא יְקוּמוּן בַּעְלַהּ בַּטֵּילְנוּן וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּבִיק לַהּ:
13	But if her husband make them null and void in the day that he heareth them, then whatsoever proceeded out of her lips, whether it were her vows, or the bond of her soul, shall not stand: her husband hath made them void; and the Lord will forgive her.	
יזרמל 14	כָּל־נֵדֶר וְכָל־שְׁבֻעַת אִסָּר לְעַנֹּת נָפֶשׁ אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ:	כָּל נְדַר וְכָל קִיּוּמַת אִסָּר לְסַגָּפָא נַפַּשׁ בַּעְלַהּ יְקַיֵּימִנּוּן וּבַעְלַהּ יְבַטֵּילִנּוּן:
14	Every vow, and every binding oath to afflict the soul, her husband may let it stand, or her husband may make it void.	
15	וְאִם־הַחֲרֵשׁ יַחֲרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ מִיּוֹם אֶל־יוֹם וְהֵקִים אֶת־כָּל־ נְדָרֶיהָ אוֹ אֶת־כָּל־אֱסָרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הֵקִים אֹתָם כִּי־הֶחֱרִשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ:	וְאִם מַשְׁתֵּק יְשְׁתּוֹק לַהּ בַּעְלַהּ מִיּוֹם לְיוֹם וִיקַיֵּים יָת כָּל־ נִדְרַהָא אוֹ יָת כָּל אֲסָרַהָא דַּעֲלַהּ קַיֵּים יָתְהוֹן אֲרֵי שְׁתֵיק לַהּ בְּיוֹמָא דִּשְׁמַע:
15	But if her husband altogether hold his peace at her from day to day, then he causeth all her vows to stand, or all her bonds, which are upon her; he hath let them stand, because he held his peace at her in the day that he heard them.	
16	וְאִם־הָפֵר יָפֵר אֹתָם אַחֲרֵי שָׁמְעוֹ וְנָשָׂא אֶת־עֲוֹנָהּ:	וְאִם בַּטָּלָא יְבַטֵּיל יָתְהוֹן בָּתַר דִּשְׁמַע וְיִקַּבֵּיל יָת חוֹבַהּ:
16	But if he shall make them null and void after that he hath heard them, then he shall bear her iniquity.	

(10) כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה. לפי שאינה לא נרשות זה ולא נרשות בעל ובאלמנה מן הנשואין הכתוב מדבר. ואל אלמנה מן האירוסין מת הבעל נתרוקנה וחזרה לרשות הזה (ספרי קנד. נדרים סא, ו):

(11) ואם בית אישה נדרה. בנשואה הכתוב מדבר (ספרי שם):

(14) כל נדר וכל שבועת אסר וגו'. לפי שאמר שהבעל מפר יכול כל נדריה במשמע תלמוד לומר לענות נפש אינו מפר אלא נדרי עינוי נפש בלבד. והם מפורשים במסכת נדרים (עט, ו):

(15) מיום אל יום. אלא תאמר מעת לעת לכך נאמר מיום אל יום ללמדך שאין מפר אלא עד שתחשך (שם עו, ב):

(16) אחרי שמעו. אחרי ששמע וקיים שאמר אפפי בו וחזר והפר לה אפילו בו ביום (ספרי קנו): ונשא את עונה. הוא נכנס תחתיה. למדנו מכאן שהגורם תקלה לחבירו הוא נכנס תחתיו לכל העונשין:

17 אֵת־מִשֶּׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבִתּוֹ בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ׃ (פ)

אִלֵּין קְיָמַיָּא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה בֵּין גּוּבְרָא לְאִתְּתֵיהּ בֵּין אַבָּא לְבְרַתֵּיהּ בְּרַבְיוּתַהּ בֵּית אֲבוּהָא׃

17 These are the statutes, which the LORD commanded Moses, between a man and his wife, between a father and his daughter, being in her youth, in her father's house.

XXXI כז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃

And the LORD spoke unto Moses, saying:

2 נְקֹם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחַר תֵּאָסֵף אֶל־עַמֶּיךָ׃

אִתְפְּרַע פּוּרְעָנוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן מִדְיָנָאֵי בָּתַר כֵּן תִּתְכַּנֵּישׁ לְעַמָּךְ׃

'Avenge the children of Israel of the Midianites; afterward shalt thou be gathered unto thy people.'

3 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הֶחָלְצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לַצָּבָא וְיִהְיוּ עַל־מִדְיָן לָתֵת נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדְיָן׃

וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם עַמָּא לְמֵימַר זָרִיזוּ מִנְּכוֹן גּוּבְרִין לְחֵילָא וְיֵהוֹן עַל מִדְיָן לְמִתַּן פּוּרְעָנוּת דִּין עַמֵּיהּ דַּיְיָ בְּמִדְיָן׃

3 And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the LORD's vengeance on Midian.

4 אֶלֶף לַמַּטֶּה אֶלֶף לַמַּטֶּה לְכֹל מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּ לַצָּבָא׃

אַלְפָא לְשִׁבְטָא אַלְפָא לְשִׁבְטָא לְכֹל שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל תְּשַׁלְּחוּן לְחֵילָא׃

4 Of every tribe a thousand, throughout all the tribes of Israel, shall ye send to the war.'

5 וַיִּמָּסְרוּ מֵאַלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלֶף לַמַּטֶּה שְׁנֵים־עָשֶׂר אֶלֶף חֲלוּצֵי צָבָא׃

וְאִתְבְּחַרוּ מֵאַלְפַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל אַלְפָא לְשִׁבְטָא תְּרֵי עֲשַׂר אַלְפִין מְזָרְזֵי חֵילָא׃

5 So there were delivered, out of the thousands of Israel, a thousand of every tribe, twelve thousand armed for war.

6 וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף לַמַּטֶּה לַצָּבָא אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לַצָּבָא וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ וַחֲצֹצְרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ׃

וּשְׁלַח יָתְהוֹן מֹשֶׁה אַלְפָא לְשִׁבְטָא לְחֵילָא יָתְהוֹן וְיָת פִּינְחָס בַּר אֶלְעָזָר כָּהֲנָא לְחֵילָא וּמָנֵי קוּדְשָׁא וַחֲצוֹצְרָת יַבָּבְתָא בִּידֵיהּ׃

6 And Moses sent them, a thousand of every tribe, to the war, them and Phinehas the son of Eleazar the priest, to the war, with the holy vessels and the trumpets for the alarm in his hand.

(2) מאת המדינים. ולא מאת המואבים שהמואבים נכנסו לדבר מחמת ירמה שהיו ירמים מהם שיהיו שוללים לותם שלא נאמר אלא (דברים ג, ט) אל תתגר בם מלחמה. אבל מדיינים נתעברו על ריב לא להם. דבר אחר מפני ג' פרידות טובות שיש לי להוליך מהם רות המואבית ועמה הערונים (ב"ק לח, ב):

(3) וידבר משה וגו'. אף על פי שמעת שמיתתו תלויה בדבר עשה בשמחה ולא ליחר (ספרי קנז): החלצו. כתרגומו לשון תלוגי נצח מזויינים: אנשים. לדיקים וכן (שמות יז, ט) בחר לנו אנשים וכן (דברים ג, טו) אנשים חכמים וידועים (תנחומא מטות ג): נקמת ה'. שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקב"ה (שם):

(4) לכל מטות ישראל. לרבות שבט לוי (ספרי שם):

(5) וימסרו. להודיעך שבמן של רועי ישראל כמה הם חביבים על ישראל עד שלא שמעו במיתתו מה הוא לומר (שמות יז, ד) עוד מעט וסקלוני ומשמעו שמיתת משה תלויה בנקמת מדין לא רצו ללכת עד שנמסרו על כרחן (ספרי שם):

(6) אותם ואת פינחס. מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כולם. ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר אמר הקב"ה מי שהתחיל במלוה שהרג כזבי בת צור יגמור (תנחומא שם). דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו שנאמר (בראשית נ, כה) והמדנים מכרו אותו (ספרי שם) ומנין שהיה אמו של פינחס משל יוסף שנאמר (שמות ו, כה) מבנות פוטיאל מוזרע יתרו שפיטם עגלים לעבודת אלילים ומוזרע יוסף שפטפט בילורו. דבר אחר שהיה משוח מלחמה (סוטה מג, ב): וכלי הקדש. זה האורן והנזיר

7 וַיִּצָּבְאוּ עַל־מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר׃

7 ואתחיילו על מדין כמא דפקיד יי ית משה וקטלו כל דכורא׃

7 And they warred against Midian, as the Lord commanded Moses; and they slew every male.

8 וְאֶת־מַלְכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל־חַלְלֵיהֶם אֶת־אֱוִי וְאֶת־רֶקֶם וְאֶת־צוּר וְאֶת־חוּר וְאֶת־רֶבַע חֲמֵשֶׁת מַלְכֵי מִדְיָן וְאֶת בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר הָרְגוּ בֶּחָרֶב׃

8 וית מלכי מדין קטלו על קטוליהון ית אוי וית רקם וית צור וית חור וית רבע חמשא מלכי מדין וית בלעם בר בעור קטלו בחרבא׃

8 And they slew the kings of Midian with the rest of their slain: Evi, and Rekem, and Zur, and Hur, and Reba, the five kings of Midian; Balaam also the son of Beor they slew with the sword.

9 וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־נְשֵׁי מִדְיָן וְאֶת־טַפָּם וְאֶת כָּל־בְּהֶמְתָּם וְאֶת־כָּל־מִקְנֵהֶם וְאֶת־כָּל־חֵילָם בָּזָזוּ׃

9 ושבו בני ישראל ית נשי מדין וית טפלהון וית כל בעירהון וית כל גיתיהון וית כל נכסיהון בזו׃

9 And the children of Israel took captive the women of Midian and their little ones; and all their cattle, and all their flocks, and all their goods, they took for a prey.

10 וְאֶת כָּל־עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֶת כָּל־טִירֹתָם שָׂרְפוּ בָּאֵשׁ׃

10 וית כל קרוייהון במותבניהון וית כל בית סגדתהון אוקידו בנורא׃

10 And all their cities in the places wherein they dwelt, and all their encampments, they burnt with fire.

11 וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־הַשָּׁלָל וְאֶת כָּל־הַמַּלְקוֹחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה׃

11 ושבו ית כל עדאה וית כל דברתא באנשא ובבעירא׃

11 And they took all the spoil, and all the prey, both of man and of beast.

שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין בכשפים והוא עצמו פורח עמהם הרואה להם את הענין שהשם מקוק בו והם נופלים לכך נאמר על חלליהם כמלכי מדין שנופלים על החלליהם מן החויר וכן בבלעם כתיב (בספר יהושע יג, כב) אל חלליהם (תנחומא ד):
בידו. כרשומו וכן (במדבר כא, כ) ויקח את כל ארצו מידו (ספרי קנו):
(8) חמשת מלכי מדין. וכי איני רואה שמשה מנה הכתוב למה הוזקק לומר ממשת אלף לגמדך שהוו כולם בעלה והושוו כולם בפורענות. בלעם הלך אל ליטול שכר עשרים ואחד אלף שהפיל מישראל בעצתו ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיחן עלה רעה אמר להם אם כשהייתם שמים רגוש בא יכולתם להם. ועכשיו כי"ב אלף אתם בחיים להלחם. נתנו לו שכרו משלם ולא קמקמוהו (שם): בחרב. הוא בא על ישראל והחליף חומנותם בחומנותם שאין נוטעים אלא בפיסם על ידי תפלה ובקשה. ובא הוא ותפש חומנותם לקללם בפיו אף הם באו עליו והחליפו חומנותם בחומנות החומות שבאין במרכב שנאמר (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה:
(10) טירתם. מקום פלטרין שלהם (ספרי שם) שהוא לשון מושב כומריס יודעי חוקיהם. דבר אחר לשון מושב שריהם כמו שמתורגם (ש"ב ו, ח) סרני פלשתים טורני פלשתאי:
(11) ויקחו את כל השלל וגו'. מגיד שהיו כשרים ונדיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בגזה אלא ברשות שנאמר את כל השלל וגו' ועליהם מפורש בקבלה (שה"ש ו, ו) שניך כעדר הרחלים וגו'. אף אנשי המלחמה שניך כולם נדיקים (ספרי שם):
שלל. הן מטלטלין של מלבוש ותכשיטין: בז. הוא ניזת מטלטלין שאינם תכשיטין: מלקוח. אלו ואלמה. ומקום שכתוב שבי אצל מלקוח שבי באלו ומלקוח בבהמה:

12 וַיָּבִ֨אוּ אֶל־מֹשֶׁ֜ה וְאֶל־אֶלְעָזָ֣ר
הַכֹּהֵ֗ן וְאֶל־עֲדַ֤ת בְּנֵֽי־יִשְׂרָאֵל֙
אֶת־הַשְּׁבִ֣י וְאֶת־הַמַּלְקוֹחַ֔
וְאֶת־הַשָּׁלָ֖ל אֶל־הַֽמַּחֲנֶ֑ה אֶל־
עַרְבֹ֣ת מוֹאָ֗ב אֲשֶׁ֤ר עַל־יַרְדֵּן֙
יְרֵח֔וֹ׃ (ס)

12 And they brought the captives, and the prey, and the spoil, unto Moses, and unto Eleazar the priest, and unto the congregation of the children of Israel, unto the camp, unto the plains of Moab, which are by the Jordan at Jericho.

13 וַיֵּצְא֨וּ מֹשֶׁ֜ה וְאֶלְעָזָ֣ר הַכֹּהֵ֗ן
וְכָל־נְשִׂיאֵ֤י הָעֵדָה֙ לִקְרָאתָ֔ם
אֶל־מִח֖וּץ לַֽמַּחֲנֶֽה׃

שלישי (שני)

13 And Moses, and Eleazar the priest, and all the princes of the congregation, went forth to meet them without the camp.

14 וַיִּקְצֹ֥ף מֹשֶׁ֖ה עַל־פְּקוּדֵ֣י הֶחָ֑יִל
שָׂרֵ֤י הָאֲלָפִים֙ וְשָׂרֵ֣י הַמֵּא֔וֹת
הַבָּאִ֖ים מִצְּבָ֥א הַמִּלְחָמָֽה׃

14 And Moses was wroth with the officers of the host, the captains of thousands and the captains of hundreds, who came from the service of the war.

15 וַיֹּ֥אמֶר אֲלֵיהֶ֖ם מֹשֶׁ֑ה הַֽחִיִּיתֶ֖ם
כָּל־נְקֵבָֽה׃

15 And Moses said unto them: 'Have ye saved all the women alive?

16 הֵ֣ן הֶ֤נָּה הָיוּ֙ לִבְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל
בִּדְבַ֥ר בִּלְעָ֖ם לִמְסָר־מַ֣עַל
בַּיהוָ֑ה עַל־דְּבַר־פְּעֹ֔ור וַתְּהִ֖י
הַמַּגֵּפָ֥ה בַּעֲדַ֖ת יְהוָֽה׃

16 Behold, these caused the children of Israel, through the counsel of Balaam, to revolt so as to break faith with the LORD in the matter of Peor, and so the plague was among the congregation of the LORD.

17 וְעַתָּ֕ה הִרְג֥וּ כָל־זָכָ֖ר בַּטָּ֑ף וְכָל־
אִשָּׁ֣ה יֹדַ֤עַת אִ֙ישׁ֙ לְמִשְׁכַּ֣ב זָכָ֔ר
הַרְגֽוּ׃

17 Now therefore kill every male among the little ones, and kill every woman that hath known man by lying with him.

18 וְכָל־הַטַּ֣ף בַּנָּשִׁ֗ים אֲשֶׁ֤ר לֹא־
יָדְעוּ֙ מִשְׁכַּ֣ב זָכָ֔ר הַחֲיּ֥וּ לָכֶֽם׃

18 But all the women children, that have not known man by lying with him, keep alive for yourselves.

(13) ויצאו משה ואלעזר הכהן. לפי שרצו את נערי ישראל יוצאים לחטוף מן השבוי (שם):
(14) ויקצף משה על פקודי החיל. ממונים על החיל ללמדך שכל שרמון הדור תלוי בגדולים שים כח בידם למחות (שם):

(16) הן הנה. מגיד שהיו מכירין אותן. זו היא שנכשל פלוני בה (ספרי זוטא): בדבר בלעם. אמר להם אפילו את מכניסים כל האומות (ס"ת האומות) שבעולם אין את יכולים להם אמר מרומים את המנהיג שהיו שם מאות רבוא בחור גוזו ואשיתכם עמה. אלהיהם של אלו גוזל וכו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, ו) ובספרי (שם):
(17) וכל אשה יודעת איש. רמזו להם על פי שלא נבעלה ולפני הניף העבירוס והרחויה להבעל פניה מוריקות (יבמות ס, ב): הרגו. אמר חזר ואמר להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל שאם אני קורא הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף בנשים וגו' אינו יודע אם להרוג (וכל אשה יודעת) עם הזכרים או להחיות עם הטף לכך נאמר הרוגו (ספרי קנז):

19 וְאַתֶּם חֲנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כֹּל הֹרֵג נֶפֶשׁ וְכָל נֹגֵעַ בֶּחָלָל תִּתְחַטְּאוּ בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וּשְׁבִיכֶם׃

19 וַאֲתוּן שְׁרוֹ מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא שִׁבְעָא יוֹמִין כֹּל דְּקָטַל נַפְשָׁא וְכֹל דְּקָרַב בְּקְטִילָא תִּדּוֹן עֲלוֹהִי בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה אַתּוּן וּשְׁבִיכוֹן׃

And encamp ye without the camp seven days; whosoever hath killed any person, and whosoever hath touched any slain, purify yourselves on the third day and on the seventh day, ye and your captives.

20 וְכָל־בֶּגֶד וְכָל־כְּלִי־עֹור וְכָל־מַעֲשֵׂה עִזִּים וְכָל־כְּלִי־עֵץ תִּתְחַטָּאוּ׃ (ס)

20 וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מָאן דְּמִשַּׁךְ וְכָל עוֹבָד דְּמַעְזֵי וְכָל מָן דְּאָע תִּדּוֹן עֲלוֹהִי׃

And as to every garment, and all that is made of skin, and all work of goats' hair, and all things made of wood, ye shall purify.'

21 וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל־אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

21 וַאֲמַר אֶלְעָזָר כָּהֲנָא לְגוּבְרֵי חֵילָא דַּאֲתוֹ לְקָרָבָא דָּא גְּזֵירַת אוֹרָיְתָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃

And Eleazar the priest said unto the men of war that went to the battle: 'This is the statute of the law which the Lord hath commanded Moses:

22 אַךְ אֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכָּסֶף אֶת־הַנְּחֹשֶׁת אֶת־הַבַּרְזֶל אֶת־הַבְּדִיל וְאֶת־הָעֹפָרֶת׃

22 בְּרַם יָת דַּהֲבָא וְיָת כַּסְפָּא יָת נְחָשָׁא יָת בַּרְזְלָא יָת עֲבָצָא וְיָת אֲבָרָא׃

Howbeit the gold, and the silver, the brass, the iron, the tin, and the lead,

23 כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהֵר אַךְ בְּמֵי נִדָּה יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא־יָבֹא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַמָּיִם׃

23 כָּל מִדְעַם דְּמִתְעַל בְּנוּרָא תַּעְבְּרוּנֵיהּ בְּנוּרָא וְיִדְכֵּי בְּרַם בְּמֵי אַדְיוּתָא יִתַּדֵּי וְכֹל דְּלָא מִתְעַל בְּנוּרָא תַּעְבְּרוּנֵיהּ בְּמַיָּא׃

every thing that may abide the fire, ye shall make to go through the fire, and it shall be clean; nevertheless it shall be purified with the water of sprinkling; and all that abideth not the fire ye shall make to go through the water.

(19) מחוץ למחנה. שלא יכנסו לעזרה: כל הורג נפש. רבי מאיר אומר בהורג בדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר ולמדך הכתוב שהכלי מטמא מדס בחבורי המת כאלו נוגע במת עצמו או יכול אפילו זרק בו מן והרגו תלמוד לומר וכל הנוגע בחלל מקיש הורג לנוגע מה נוגע על ידי חבוריו אף הורג על ידי חבוריו (ספרי מקץ קכז): תתחטאו. במי נדה כדין שאר טמאי מתים שאף לדברי האומרים (יבמות ס, ב. שם, ו) קברי עובדי גילולים אינן מטמאין בהעל שנאמר (יחזקאל לד, לא) ואתן צאני מרעיתי אדם אתם קרויין אדם ואין עובדי גילולים קרויין אדם. מוסיף הוא שהעובדי גילולים מטמאין במגע ובמשא שלא נאמר אדם אלא בצאני מרעיתי אדם אתם קרויין אדם (במדבר יט, יד) אדם כי ימות בהאהל: אתם ושביכם. לא שהנכרים מקבלין טומאה ונריכין הזאה אלא אתם בני ברית אף שביכם כשיבואו לברית ויטמאו נריכין הזאה (ספרי קנז):

(20) וכל מעשה עזים. להביא כלי הקרנים והטלפים והעצמות (ת"כ. חולין כה, ב):

(21) ויאמר אלעזר הכהן וגו'. לפי שבא משה לכלל כעס בא לכלל טעות שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים וכן אתה מוצא בשמיני למולואים שנאמר (ויקרא י, יז) ויקצוף (משה) על אלעזר ועל איתמר בא לכלל כעס בא לכלל טעות וכן (במדבר כ, יא) בשמעו גא המוריס ויך את הסלע על ידי הכעס טעה (ספרי שם): אשר צוה ה' וגו'. תלה ההוראה ברבו (שם):

(22) אך את הזהב וגו'. אף על פי שלא הזהיר לכם משה אלא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר לכם על הלכות גיעול. ואף לשון מיעוט כלומר ממועטין אתם מלהשתמש בכלים אפילו לאחר שהרתן מטומאת המת עד שיטהרו מבליעת מיקור נבלות. ורבותינו אמרו (יל"ש תשפ"ה) אף את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגעילנו וזהו לשון אך שלא יהא שם חלודה אך המתכת יהיה כמות שהוא:

(23) כל דבר אשר יבא באש. לנשתל בו כלוס: תעבירו באש. כדרך תשמישו הגעלתו מה שתשמישו על ידי חמין יגעילנו בחמין ומה שתשמישו על ידי צלי כגון הטפוד והמסקלה יצלנו בתור (ע"ז עה, ב): אך במי נדה יתחטא. לפי

24 וְכִבַּסְתֶּם בִּגְדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּטְהַרְתֶּם וְאַחַר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה׃ (ס)

24 And ye shall wash your clothes on the seventh day, and ye shall be clean, and afterward ye may come into the camp.'

רביעי כח

25 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃

25 And the LORD spoke unto Moses, saying:

26 שָׂא אֵת רֹאשׁ מַלְקוֹחַ הַשְּׁבִי בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה אַתָּה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה׃

26 'Take the sum of the prey that was taken, both of man and of beast, thou, and Eleazar the priest, and the heads of the fathers' houses of the congregation;

27 וְחָצִיתָ אֶת־הַמַּלְקוֹחַ בֵּין תֹּפְשֵׂי הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים לַצָּבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה׃

27 and divide the prey into two parts: between the men skilled in war, that went out to battle, and all the congregation;

28 וַהֲרִמֹתָ מֶכֶס לַיהוָה מֵאֵת אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים לַצָּבָא אֶחָד נֶפֶשׁ מֵחֲמֵשׁ הַמֵּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן׃

28 and levy a tribute unto the LORD of the men of war that went out to battle: one soul of five hundred, both of the persons, and of the beeves, and of the asses, and of the flocks;

29 מִמַּחֲצִיתָם תִּקָּחוּ וְנָתַתָּה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה׃

29 take it of their half, and give it unto Eleazar the priest, as a portion set apart for the LORD.

30 וּמִמַּחֲצַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקַּח אֶחָד אֶחָז מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן מִכָּל־הַבְּהֵמָה וְנָתַתָּה אֹתָם לַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה׃

30 And of the children of Israel's half, thou shalt take one drawn out of every fifty, of the persons, of the beeves, of the asses, and of the flocks, even of all the cattle, and give them unto the Levites, that keep the charge of the tabernacle of the LORD.'

31 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

31 And Moses and Eleazar the priest did as the LORD commanded Moses.

פשוטו מטוי זה לטהרו מטומאת מת ימר להס גריכין הכלים גיעול לטהרס מן הטיסור ומטוי לטהרן מן הטומאה. ורבותינו דרשו (סס) מכאן שאף להכשירן מן הטיסור הטעון טבילה לכלי מתכות ומי נדה הכתובים כאן דרשו מיס הרחויס לטבול בהס נדה. וכמה הס מ' סאה: וכל אשר לא יבא באש. כל דבר שאין מתאימין על ידי האור כגון כוסות וגלוסיות שמשמיזן בגרון ולא בלעו טיסור: תעבירו במים. מטבילו ודיו ודוקא כלי מתכות (סס):

(24) אל המחנה. למחנה שכינה שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה לויה וממחנה ישראל (פסחים סו, ב):

(26) שא את ראש. קח את המצטון:

(27) וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה וגו'. מצין לאחלו ומציו לאחלו:

32 וַיְהִי֙ הַמַּלְקוֹחַ֔ יֶ֖תֶר הַבָּ֑ז אֲשֶׁ֣ר בָּזְז֔וּ עַ֖ם הַצָּבָ֑א צֹ֣אן שֵׁשׁ־מֵא֗וֹת אֶ֚לֶף וְשִׁבְעִ֣ים אֶ֔לֶף וַחֲמֻשָּׁ֖ת אֲלָפִֽים׃

32 Now the prey, over and above the booty which the men of war took, was six hundred thousand and seventy thousand and five thousand sheep,

33 וּבָקָ֖ר שְׁנַ֣יִם וְשִׁבְעִ֑ים אָֽלֶף׃

33 and threescore and twelve thousand beeves,

34 וַחֲמֹרִ֖ים אֶחָ֣ד וְשִׁשִּׁ֑ים אָֽלֶף׃

34 and threescore and one thousand asses,

35 וְנֶ֙פֶשׁ֙ אָדָ֔ם מִן־הַנָּשִׁ֖ים אֲשֶׁ֣ר לֹא־יָדְע֣וּ מִשְׁכַּ֣ב זָכָ֔ר כָּל־נֶ֖פֶשׁ שְׁנַ֥יִם וּשְׁלֹשִׁ֖ים אָֽלֶף׃

35 and thirty and two thousand persons in all, of the women that had not known man by lying with him.

36 וַתְּהִ֞י הַמֶּחֱצָ֣ה חֵ֗לֶק הַיֹּצְאִים֙ בַּצָּבָ֔א מִסְפַּ֖ר הַצֹּ֑אן שְׁלֹשׁ־מֵא֤וֹת אֶ֙לֶף֙ וּשְׁלֹשִׁ֣ים אֶ֔לֶף וְשִׁבְעַ֥ת אֲלָפִ֖ים וַחֲמֵ֥שׁ מֵאֽוֹת׃

36 And the half, which was the portion of them that went out to war, was in number three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep.

37 וַיְהִ֣י הַמֶּ֔כֶס לַיהוָ֖ה מִן־הַצֹּ֑אן שֵׁ֥שׁ מֵא֖וֹת חָמֵ֥שׁ וְשִׁבְעִֽים׃

37 And the LORD's tribute of the sheep was six hundred and threescore and fifteen.

38 וְהַבָּקָ֖ר שִׁשָּׁ֣ה וּשְׁלֹשִׁ֑ים אָ֙לֶף֙ וּמִכְסָ֣ם לַיהוָ֔ה שְׁנַ֥יִם וְשִׁבְעִֽים׃

38 And the beeves were thirty and six thousand, of which the LORD's tribute was threescore and twelve.

39 וַחֲמֹרִ֖ים שְׁלֹשִׁ֣ים אֶ֑לֶף וַחֲמֵ֥שׁ מֵא֖וֹת וּמִכְסָ֥ם לַיהוָ֛ה אֶחָ֥ד וְשִׁשִּֽׁים׃

39 And the asses were thirty thousand and five hundred, of which the LORD's tribute was threescore and one.

40 וְנֶ֙פֶשׁ֙ אָדָ֔ם שִׁשָּׁ֥ה עָשָׂ֖ר אָ֑לֶף וּמִכְסָ֥ם לַיהוָ֛ה שְׁנַ֥יִם וּשְׁלֹשִׁ֖ים נָֽפֶשׁ׃

40 And the persons were sixteen thousand, of whom the LORD's tribute was thirty and two persons.

41 וַיִּתֵּ֣ן מֹשֶׁ֔ה אֶת־מֶ֖כֶס תְּרוּמַ֣ת יְהוָ֑ה לְאֶלְעָזָ֣ר הַכֹּהֵ֔ן כַּאֲשֶׁ֥ר צִוָּ֖ה יְהוָ֥ה אֶת־מֹשֶֽׁה׃

41 And Moses gave the tribute, which was set apart for the LORD, unto Eleazar the priest, as the LORD commanded Moses.

(32) ויהי המלקוח יתר הבז. לפי שלא נמנו להריס מכס מן המטלטלין שלא מן המלקוח כתב את הלשון הזה ויהי המלקוח שנמנו לכלל חלוקה ולכלל מכס שהיה עודף על בז המטלטלין מאחר בזזו עם הנפש איש לו ולא נמנו לכלל חלוקה מספר הצאן וגו׳:

חמישי
וּמֶחֱצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
חָצָה מֹשֶׁה מִן־הָאֲנָשִׁים
הַצֹּבְאִים׃

42 And of the children of Israel's half, which Moses divided off from the men that warred—

וּמִפֶּלֶגֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּפְלַג
מֹשֶׁה מִן גּוּבְרַיָּא דְּנִפַקוּ
לְחֵילָא׃

וַתְּהִי מֶחֱצַת הָעֵדָה מִן־הַצֹּאן
שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף
שְׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃

43 now the congregation's half was three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep,

וּפִלְגוּת כְּנִשְׁתָּא מִן עָנָא
תְּלָת מְאָה וּתְלָתִין וְשַׁבְעָא
אַלְפִין וַחֲמֵישׁ מְאָה׃

44 and thirty and six thousand beeves,

וּבָקָר שְׁלֹשָׁה וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף׃

וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁתָּא אַלְפִין׃

45 and thirty thousand and five hundred asses,

וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אָלֶף וַחֲמֵשׁ
מֵאוֹת׃

וְחֲמָרֵי תְּלָתִין אַלְפִין וַחֲמֵישׁ
מְאָה׃

46 and sixteen thousand persons—

וְנֶפֶשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר אָלֶף׃

וְנַפְשָׁא דַּאֲנָשָׁא שִׁתַּת עֲשַׂר
אַלְפִין׃

47 even of the children of Israel's half, Moses took one drawn out of every fifty, both of man and of beast, and gave them unto the Levites, that kept the charge of the tabernacle of the Lord; as the Lord commanded Moses.

וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִמַּחֲצַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶת־הָאֶחָז אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים
מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן
אֹתָם לַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת
מִשְׁכַּן יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה׃

וּנְסֵיב מֹשֶׁה מִפֶּלְגוּת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל יָת דְּאִתָּחַד חַד מִן
חַמְשִׁין מִן אֲנָשָׁא וּמִן בְּעִירָא
וִיהַב יָתְהוֹן לְלֵיוָאֵי נָטְרֵי
מַטְּרַת מַשְׁכְּנָא דַּיְיָ כְּמָא
דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃

48 And the officers that were over the thousands of the host, the captains of thousands, and the captains of hundreds, came near unto Moses;

וַיִּקְרְבוּ אֶל־מֹשֶׁה הַפְּקֻדִים
אֲשֶׁר לְאַלְפֵי הַצָּבָא שָׂרֵי
הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת׃

וּקְרִיבוּ לְוָת מֹשֶׁה דְּמְמוּנַן עַל
אַלְפֵי חֵילָא רַבְּנֵי אַלְפֵי וְרַבְּנֵי
מְאָתָא׃

49 and they said unto Moses: 'Thy servants have taken the sum of the men of war that are under our charge, and there lacketh not one man of us.

וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ נָשְׂאוּ
אֶת־רֹאשׁ אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר
בְּיָדֵנוּ וְלֹא־נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ׃

וַאֲמַרוּ לְמֹשֶׁה עַבְדָךְ קַבִּילוּ
יָת חוּשְׁבַּן גּוּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא
דְּעִמָּנָא וְלָא שְׁגָא מִנָּנָא אֱנָשׁ׃

50 And we have brought the Lord's offering, what every man hath gotten, of jewels of gold, armlets, and bracelets, signet-rings, ear-rings, and girdles, to make atonement for our souls before the Lord.'

וַנַּקְרֵב אֶת־קָרְבַּן יְהוָה אִישׁ
אֲשֶׁר מָצָא כְּלִי־זָהָב אֶצְעָדָה
וְצָמִיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז
לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי
יְהוָה׃

וְקָרֵיבְנָא יָת קוּרְבָּנָא דַּיְיָ גְּבַר
דְּאַשְׁכַּח מָאן דְּדְהַב שֵׁירִין
וְשַׁבְיִן עִזְקָן קְדָשִׁין וּמָחוֹךְ
לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתָנָא קֳדָם יְיָ׃

(42) וממחצית בני ישראל אשר חצה משה. לעדה. והוציאה להם מן המתים הלוחמים׃
(43) ותהי מחצת העדה. כן וכן׃
(47) ויקח משה וגו׳׃
(48) הפקודים. הממונים׃
(49) ולא נפקד. ולא נחסר ותרגומו ולא שגיח לא הוה נלעון מרמי חסרון כמו (ברייתא לא, לט) לעכי לחטנה תרגומו דהוה שגיח ממניע וכן (שמואל־ב כ, יח) כי יפקד מושבך. יחסר מקום מושבך. יש הרגיל ליתב שם וכן (שם כז) ויפקד מקום דוד. נחסר מקומו ואין יש יושב שם׃

51 וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־ הַזָּהָב מֵאִתָּם כָּל כְּלִי מַעֲשֶׂה׃

וּנְסִיב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא יָת דַּהֲבָא מִנְּהוֹן כֹּל מָאן דְּעוּבָדָא׃

51 And Moses and Eleazar the priest took the gold of them, even all wrought jewels.

52 וַיְהִי כָּל־זְהַב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הֵרִימוּ לַיהוָה שִׁשָּׁה עָשָׂר אֶלֶף שְׁבַע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים שָׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת׃

וְכָל דְּהַב אַפְרָשׁוּתָא דְּאַפְרִישׁוּ קֳדָם יְיָ שִׁתַּת עֲשַׂר אַלְפִין שְׁבַע מְאָה וְחַמְשִׁין סְלְעִין מִן רַבְּנֵי אַלְפֵי וּמִן רַבְּנֵי מָאָוָתָא׃

52 And all the gold of the gift that they set apart for the LORD, of the captains of thousands, and of the captains of hundreds, was sixteen thousand seven hundred and fifty shekels.—

53 אַנְשֵׁי הַצָּבָא בָּזְזוּ אִישׁ לוֹ׃

גּוּבְרִין דְּחֵילָא בַּזּוּ גְּבַר לְנַפְשֵׁיהּ׃

53 For the men of war had taken booty, every man for himself.—

54 וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וַיָּבִאוּ אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד זִכָּרוֹן לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְהוָה׃ (פ)

וּנְסִיב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא יָת דַּהֲבָא מִן רַבְּנֵי אַלְפֵי וּמָאָוָתָא וְאֵיתְיאוּ יָתֵיהּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא דְּוִכְרָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ׃

54 And Moses and Eleazar the priest took the gold of the captains of thousands and of hundreds, and brought it into the tent of meeting, for a memorial for the children of Israel before the LORD.

XXXII (שני) כט וּמִקְנֶה רַב הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי־גָד עָצוּם מְאֹד וַיִּרְאוּ אֶת־אֶרֶץ יַעְזֵר וְאֶת־אֶרֶץ גִּלְעָד וְהִנֵּה הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֶה׃

וּבְעִיר סַגִּי הֲוָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי גָּד תַּקִּיף לַחְדָּא וַחֲזוֹ יָת אַרַע יַעְזֵר וְיָת אַרַע גִּלְעָד וְהָא אַתְרָא אַתַר כְּשַׁר לְבֵית בְּעִיר׃

XXXII Now the children of Reuben and the children of Gad had a very great multitude of cattle; and when they saw the land of Jazer, and the land of Gilead, that, behold, the place was a place for cattle,

2 וַיָּבֹאוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂיאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר׃

וְאָתוֹ בְנֵי גָּד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה וּלְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא וּלְרַבְרְבֵי כְּנִשְׁתָּא לְמֵימַר׃

2 the children of Gad and the children of Reuben came and spoke unto Moses, and to Eleazar the priest, and unto the princes of the congregation, saying:

3 עֲטָרוֹת וְדִיבֹן וְיַעְזֵר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה וּשְׂבָם וּנְבוֹ וּבְעֹן׃

עֲטָרוֹת וְדִיבוֹן וְיַעְזֵר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה וּשְׂבָם וּנְבוֹ וּבְעוֹן׃

3 'Ataroth, and Dibon, and Jazer, and Nimrah, and Heshbon, and Elealeh, and Sebam, and Nebo, and Beon,

4 הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי עֲדַת יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֶה הִוא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֶה׃ (ס)

אַרְעָא דְּמָחָא יְיָ יָת יָתְבָהָא קֳדָם כְּנִשְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל אַרַע כְּשָׁרָא לְבֵית בְּעִיר הִיא וּלְעַבְדָּךְ אִית בְּעִיר׃

4 the land which the LORD smote before the congregation of Israel, is a land for cattle, and thy servants have cattle.'

(50) אצעדה. מלו צמידים של רגל: וצמיד. של יד: עגיל. נזמי אוזן: וכומז. דפוס של בית הרחס לכפר על הרהור הלב של בעות מדין:
(3) עטרות ודיבון וגו׳. ממרן סימון ועוג היו:

5	וַיֹּאמְרוּ אִם־מָצָאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ תִּתֶּן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לַאֲחֻזָּה אַל־תַּעֲבִרֵנוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן׃	וַאֲמַרוּ אִם אַשְׁכַּחְנָא רַחֲמִין בְּעֵינָךְ תְּתְיְהֵיב אַרְעָא הָדָא לְעַבְדָךְ לַאֲחָסָנָא לָא תַּעְבְּרִנָּנָא יָת יַרְדְּנָא׃	And they said: 'If we have found favour in thy sight, let this land be given unto thy servants for a possession; bring us not over the Jordan.'
6	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לִבְנֵי־גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן הַאֲחֵיכֶם יָבֹאוּ לַמִּלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹּה׃	וַאֲמַר מֹשֶׁה לִבְנֵי גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן הַאֲחֵיכוֹן יֵיתוֹן לְאָגָחָא קְרָבָא וְאַתּוּן תִּתְּבוּן הָכָא׃	And Moses said unto the children of Gad and to the children of Reuben: 'Shall your brethren go to the war, and shall ye sit here?
7	וְלָמָּה (כ' תנואון)[ק' תְנִיאוּן] אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְהוָה׃	וּלְמָא תוֹנוֹן יָת לִבָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְמִעְבַּר לְאַרְעָא דְיְהַב לְהוֹן יְיָ׃	And wherefore will ye turn away the heart of the children of Israel from going over into the land which the LORD hath given them?
8	כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשָׁלְחִי אֹתָם מִקַּדֵּשׁ בַּרְנֵעַ לִרְאוֹת אֶת־הָאָרֶץ׃	כְּדֵין עֲבַדוּ אֲבָהָתְכוֹן כַּד שְׁלַחִית יָתְהוֹן מֵרַקֵם גֵּיאָה לְמִחְזֵי יָת אַרְעָא׃	Thus did your fathers, when I sent them from Kadesh-barnea to see the land.
9	וַיַּעֲלוּ עַד־נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיָּנִיאוּ אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי־בֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְהוָה׃	וּסְלִיקוּ עַד נַחְלָא דְאֶתְכְּלָא וַחֲזוֹ יָת אַרְעָא וְאוֹנִיאוּ יָת לִבָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְלָא לְמֵיעַל לְאַרְעָא דְיְהַב לְהוֹן יְיָ׃	For when they went up unto the valley of Eshcol, and saw the land, they turned away the heart of the children of Israel, that they should not go into the land which the LORD had given them.
10	וַיִּחַר־אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר׃	וּתְקֵיף רוּגְזָא דַייָ בְּיוֹמָא הַהוּא וְקַיֵים לְמֵימַר׃	And the LORD's anger was kindled in that day, and He swore, saying:
11	אִם־יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֹלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא־מִלְאוּ אַחֲרָי׃	אִם יְחֲזוֹן גּוּבְרַיָא דְסָלִיקוּ מִמִּצְרַיִם מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא יָת אַרְעָא דְקַיֵימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אֲרֵי לָא אַשְׁלִימוּ בָּתַר דַּחְלְתִי׃	Surely none of the men that came up out of Egypt, from twenty years old and upward, shall see the land which I swore unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob; because they have not wholly followed Me;
12	בִּלְתִּי כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה הַקְּנִזִּי וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן כִּי מִלְאוּ אַחֲרֵי יְהוָה׃	אֱלָהֵין כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה קְנִזָּאָה וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן אֲרֵי אַשְׁלִימוּ בָּתַר דַּחְלְתָּא דַייָ׃	save Caleb the son of Jephunneh the Kenizzite, and Joshua the son of Nun; because they have wholly followed the LORD.

(6) האחיכם. לשון תמיהה הוא׃
(7) ולמה תניאון. תסירו ותמניעו לבם מעבור שיהיו סבורים שתם ירגלים לעבור מפני המלחמה וחוזק הערים והעם׃
(8) מקדש ברנע. כך שמה ומני קדם היו׃
(12) הקנזי. מורגו של קנז היה וילדה לו ממו של כלב את עתניאל (שופטים יא, ג)׃

13 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיְנִעֵם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תֹּם כָּל־הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה׃

וּתְקֵיף רוּגְזָא דַּייָ בְּיִשְׂרָאֵל וְאוֹטַרנוּן בְּמַדְבְּרָא אַרְבְּעִין שְׁנִין עַד דְּסַף כָּל דָּרָא דַּעֲבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ׃

13 And the Lord's anger was kindled against Israel, and He made them wander to and fro in the wilderness forty years, until all the generation, that had done evil in the sight of the Lord, was consumed.

14 וְהִנֵּה קַמְתֶּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תַּרְבּוּת אַנְשִׁים חַטָּאִים לְסֹפֶת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף־יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל׃

וְהָא קַמְתּוּן בָּתַר אֲבָהָתְכוֹן תַּלְמִידֵי גוּבְרַיָּא חַיָּבַיָּא לְאוֹסָפָא עוֹד עַל תְּקוֹף רוּגְזָא דַּייָ לְיִשְׂרָאֵל׃

14 And, behold, ye are risen up in your fathers' stead, a brood of sinful men, to augment yet the fierce anger of the Lord toward Israel.

15 כִּי תְשׁוּבֻן מֵאַחֲרָיו וְיָסַף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בַּמִּדְבָּר וְשִׁחַתֶּם לְכָל־הָעָם הַזֶּה׃ (ס)

אֲרֵי תְתוּבוּן מִבָּתַר דַּחְלָתֵיהּ וְיוֹסִיף עוֹד לְאוֹחָרוּתְהוֹן בְּמַדְבְּרָא וּתְחַבְּלוּן לְכָל עַמָּא הָדֵין׃

15 For if ye turn away from after Him, He will yet again leave them in the wilderness; and so ye will destroy all this people.'

16 וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גְּדֵרֹת צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פֹּה וְעָרִים לְטַפֵּנוּ׃

וּקְרִיבוּ לְוָתֵיהּ וַאֲמָרוּ חַטְרִין דְּעָאן נִבְנֵי לִבְעִירָנָא הָכָא וְקִרְוִין לְטַפְלָנָא׃

16 And they came near unto him, and said: 'We will build sheepfolds here for our cattle, and cities for our little ones;

17 וַאֲנַחְנוּ נֶחָלֵץ חֻשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם־הֲבִיאֹנֵם אֶל־מְקוֹמָם וְיָשַׁב טַפֵּנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃

וַאֲנַחְנָא נְזָדְרֵז מַבְעִין קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד דְּנַעֲילִנּוּן לַאֲתַרְהוֹן וְיִתֵּיב טַפְלָנָא בְּקִרְוִין כְּרִיכָן מִן קֳדָם יָתְבֵי אַרְעָא׃

17 but we ourselves will be ready armed to go before the children of Israel, until we have brought them unto their place; and our little ones shall dwell in the fortified cities because of the inhabitants of the land.

18 לֹא נָשׁוּב אֶל־בָּתֵּינוּ עַד הִתְנַחֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ׃

לָא נְתוּב לְבָתַּנָא עַד דְּיַחְסְנוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אַחְסָנָתֵיהּ׃

18 We will not return unto our houses, until the children of Israel have inherited every man his inheritance.

19 כִּי לֹא נִנְחַל אִתָּם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וָהָלְאָה כִּי בָאָה נַחֲלָתֵנוּ אֵלֵינוּ מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה׃ (פ)

אֲרֵי לָא נַחְסִין עִמְּהוֹן מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא וּלְהַלְאָה אֲרֵי קַבִּילְנָא אַחְסָנָתָנָא לָנָא מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא מַדְנְחָא׃

19 For we will not inherit with them on the other side of the Jordan, and forward, because our inheritance is fallen to us on this side of the Jordan eastward.'

(13) וינעם. ויטלטלם. מן נע ונד (ס"ח וטלטלם נוע ונד):

(14) לספות. כמו (ישעיה כט, ח) ספו שנה על שנה (ירמיה ז, כח) עולותיכם ספו וגו' לשון מוספת:

(16) נבנה למקננו פה. מסיס היו על ממונם יותר מבניהם ובנותיהם שהקדימו מקניהם לטפם. ימר להם לא כן עשו העיקר עיקר והטפל טפל בנו לכם תחלה ערים לטפכם ואחר כך גדרות לצאנכם (תנחומא ז):

(17) ואנחנו נחלץ חשים. נזדיין מהיריס כמו (ישעיה ח, ח) מהר שלל חש בז (שם ה, יט) ימהר יחישה: לפני בני ישראל. נרשמי גייסות. מתוך שגבוריס היו. שכן נאמר בגד (דברים לג, כ) וטרף זרוע לף קדקד ולף משה חזר ופירש להם בחלה הדברים (שם ג, יח) ואנו אתכם בעת ההיא וגו' חלוצים תעברו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וכירימו כתיב (יהושע ו, יג) והחלוץ הולך לפניהם זה רמונן וגד שקיימו מנאם: וישב טפנו. נעודנו מגל אחינו: בערי המבצר. שגננה עכשיו:

(19) מעבר לירדן וגו׳. נעבר המערבי: כי באה נחלתנו. נגר קבלנוה נעבר המזרחי:

שביעי (רביעי)

20 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם־תַּעֲשׂוּן אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אִם־תֵּחָלְצוּ לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה׃

And Moses said unto them: 'If ye will do this thing: if ye will arm yourselves to go before the Lord to the war,

21 וְעָבַר לָכֶם כָּל־חָלוּץ אֶת־הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוֹ אֶת־אֹיְבָיו מִפָּנָיו׃

and every armed man of you will pass over the Jordan before the Lord, until He hath driven out His enemies from before Him,

22 וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחַר תָּשֻׁבוּ וִהְיִיתֶם נְקִיִּם מֵיְהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לַאֲחֻזָּה לִפְנֵי יְהוָה׃

and the land be subdued before the Lord, and ye return afterward; then ye shall be clear before the Lord, and before Israel, and this land shall be unto you for a possession before the Lord.

23 וְאִם־לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן הִנֵּה חֲטָאתֶם לַיהוָה וּדְעוּ חַטַּאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם׃

But if ye will not do so, behold, ye have sinned against the Lord; and know ye your sin which will find you.

24 בְּנוּ־לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֵרֹת לְצֹנַאֲכֶם וְהַיֹּצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ׃

Build you cities for your little ones, and folds for your sheep; and do that which hath proceeded out of your mouth.'

25 וַיֹּאמֶר בְּנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי מְצַוֶּה׃

And the children of Gad and the children of Reuben spoke unto Moses, saying: 'Thy servants will do as my lord commandeth.

26 טַפֵּנוּ נָשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל־בְּהֶמְתֵּנוּ יִהְיוּ־שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד׃

Our little ones, our wives, our flocks, and all our cattle, shall be there in the cities of Gilead;

27 וַעֲבָדֶיךָ יַעַבְרוּ כָּל־חֲלוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי דֹבֵר׃

but thy servants will pass over, every man that is armed for war, before the Lord to battle, as my lord saith.'

(24) לצנאכם. תיבה זו מגזרת (תהלים ח, ח) צנה ומלפיס כלס. שמין בו מל"ף מפסיק בין נו"ן לנד"י ומל"ף שבא כמן אחר הנו"ן במקום ס"ף של צנה הוא. מיקודו של רבי משה הדרשן למדמי כן: והיצא מפיכם תעשו. לגבוה. שקבלתם עליכם לעבור למלחמה על כרחם ומלוק שמשה לא בקש מהם מלא ונכבשה ואחר תשובו והם קבלו עליהם עד התנחל הרי הוסיפו להתעכב שבע שחלקו וכן עשו:

(25) ויאמר בני גד. כולם כמים אחד:

28 וַיְצַו לָהֶם֙ מֹשֶׁ֔ה אֶת־אֶלְעָזָ֖ר הַכֹּהֵ֑ן וְאֶת־יְהוֹשֻׁ֣עַ בִּן־נ֔וּן וְאֶת־רָאשֵׁ֖י אֲבֹ֣ות הַמַּטֹּ֑ות לִבְנֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃

28 וּפַקֵּיד לְהוֹן מֹשֶׁה יָת אֶלְעָזָר כָּהֲנָא וְיָת יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְיָת רֵישֵׁי אֲבָהָת שִׁבְטַיָּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

So Moses gave charge concerning them to Eleazar the priest, and to Joshua the son of Nun, and to the heads of the fathers' houses of the tribes of the children of Israel.

29 וַיֹּ֣אמֶר מֹשֶׁ֗ה אֲלֵהֶם֙ אִם־יַעַבְר֣וּ בְנֵי־גָ֔ד וּבְנֵי־רְאוּבֵ֖ן אִתְּכֶ֑ם אֶת־הַיַּרְדֵּ֗ן כָּל־חָלָ֙וץ֙ לַמִּלְחָמָ֔ה לִפְנֵ֖י יְהוָ֑ה וְנִכְבְּשָׁ֤ה הָאָ֙רֶץ֙ לִפְנֵיכֶ֔ם וּנְתַתֶּ֥ם לָהֶ֛ם אֶת־אֶ֥רֶץ הַגִּלְעָ֖ד לַאֲחֻזָּֽה׃

29 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְהוֹן אִם יִעְבְּרוּן בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן עִמְּכוֹן יָת יַרְדְּנָא כָּל דִּמְזָרֵז לְקָרָבָא קֳדָם יְיָ וְיִתְכְּבִישׁ אַרְעָא קֳדָמֵיכוֹן וְתִתְּנוּן לְהוֹן יָת אֲרַע גִּלְעָד לַאֲחָסָנָא׃

And Moses said unto them: 'If the children of Gad and the children of Reuben will pass with you over the Jordan, every man that is armed to battle, before the LORD, and the land shall be subdued before you, then ye shall give them the land of Gilead for a possession;

30 וְאִם־לֹ֣א יַעֲבְר֗וּ חֲלוּצִים֙ אִתְּכֶ֔ם וְנֶאֱחֲז֖וּ בְּתֹכְכֶ֑ם בְּאֶ֥רֶץ כְּנָ֖עַן׃

30 וְאִם לָא יִעְבְּרוּן מְזָרְזִין עִמְּכוֹן וְיִתְחַסְנוּן בֵּינֵיכוֹן בְּאַרְעָא דִּכְנָעַן׃

but if they will not pass over with you armed, they shall have possessions among you in the land of Canaan.'

31 וַיַּעֲנ֥וּ בְנֵי־גָ֖ד וּבְנֵ֣י רְאוּבֵ֑ן לֵאמֹ֔ר אֵ֚ת אֲשֶׁ֣ר דִּבֶּ֔ר יְהוָ֖ה אֶל־עֲבָדֶ֥יךָ כֵּ֖ן נַעֲשֶֽׂה׃

31 וַאֲתִיבוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֵימַר יָת דְּמַלֵּיל יְיָ לְעַבְדָּךְ כֵּן נַעֲבֵיד׃

And the children of Gad and the children of Reuben answered, saying: 'As the LORD hath said unto thy servants, so will we do.

32 נַחְנ֣וּ נַעֲבֹ֗ר חֲלוּצִים֙ לִפְנֵ֣י יְהוָ֔ה אֶ֖רֶץ כְּנָ֑עַן וְאִתָּ֨נוּ֙ אֲחֻזַּ֣ת נַחֲלָתֵ֔נוּ מֵעֵ֖בֶר לַיַּרְדֵּֽן׃

32 נַחְנָא נְעִבַּר מְזָרְזִין קֳדָם עַמָּא דַּייָ לְאַרְעָא דִּכְנָעַן וְעִמָּנָא אֲחוּדַת אַחְסָנַתָּנָא מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא׃

We will pass over armed before the LORD into the land of Canaan, and the possession of our inheritance shall remain with us beyond the Jordan.'

33 וַיִּתֵּ֨ן לָהֶ֜ם מֹשֶׁ֗ה לִבְנֵי־גָד֙ וְלִבְנֵ֣י רְאוּבֵ֔ן וְלַחֲצִ֖י שֵׁ֣בֶט מְנַשֶּׁ֣ה בֶן־יוֹסֵ֑ף אֶת־מַמְלְכ֞וּת סִיחֹ֣ן מֶֽלֶךְ־הָאֱמֹרִ֗י וְאֶת־מַמְלֶ֙כֶת֙ עֹ֣וג מֶֽלֶךְ־הַבָּשָׁ֔ן הָאָ֖רֶץ לְעָרֶ֣יהָ בִּגְבֻלֹ֑ת עָרֵ֖י הָאָ֥רֶץ סָבִֽיב׃

33 וְיָהַב לְהוֹן מֹשֶׁה לִבְנֵי גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן וּלְפַלְגוּת שִׁבְטָא דִּמְנַשֶּׁה בַּר יוֹסֵף יָת מַלְכוּתֵיהּ דְּסִיחוֹן מַלְכָּא אֱמוֹרָאָה וְיָת מַלְכוּתֵיהּ דְּעוֹג מַלְכָּא דְּמָתְנַן אַרְעָא לְקִרְוָתָא בְּתָחוּמָהָא קִרְוֵי אַרְעָא סְחוֹר סְחוֹר׃

And Moses gave unto them, even to the children of Gad, and to the children of Reuben, and unto the half-tribe of Manasseh the son of Joseph, the kingdom of Sihon king of the Amorites, and the kingdom of Og king of Bashan, the land, according to the cities thereof with their borders, even the cities of the land round about.

34 וַיִּבְנ֣וּ בְנֵי־גָ֗ד אֶת־דִּיבֹן֙ וְאֶת־עָטָר֔וֹת וְאֶת־עֲרֹעֵֽר׃

34 וּבְנוֹ בְנֵי גָד יָת דִּיבוֹן וְיָת עָטְרוֹת וְיָת עֲרוֹעֵר׃

And the children of Gad built Dibon, and Ataroth, and Aroer;

35 וְאֶת־עָטְרֹ֥ת שׁוֹפָ֖ן וְאֶת־יַעְזֵ֑ר וְיָגְבְּהָֽה׃

35 וְיָת עָטְרוֹת שׁוֹפָן וְיָת יַעְזֵר וְרָמָתָא׃

and Atroth-shophan, and Jazer, and Jogbehah;

(28) ויצו להם. כמו עליהם ועל תנחם מינה אלעזר ויהושע. כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם׃
(32) ואתנו אחזת נחלתנו. כלומר בידינו וברשותנו תהי אחוזת נחלתנו מעבר הזה׃

36 וְאֶת־בֵּית נִמְרָה וְאֶת־בֵּית הָרָן עָרֵי מִבְצָר וְגִדְרֹת צֹאן׃
36 and Beth-nimrah, and Beth-haran; fortified cities, and folds for sheep.

37 וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת־חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־אֶלְעָלֵא וְאֶת קִרְיָתָיִם׃
37 And the children of Reuben built Heshbon, and Elealeh, and Kiriathaim;

38 וְאֶת־נְבֹו וְאֶת־בַּעַל מְעוֹן מֻסַּבֹּת שֵׁם וְאֶת־שִׂבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמֹת אֶת־שְׁמוֹת הֶעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ׃
38 and Nebo, and Baal-meon—their names being changed—and Sibmah; and gave their names unto the cities which they builded.

מפטיר 39 וַיֵּלְכוּ בְּנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה גִּלְעָדָה וַיִּלְכְּדָהּ וַיֹּרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־בָּהּ׃
39 And the children of Machir the son of Manasseh went to Gilead, and took it, and dispossessed the Amorites that were therein.

40 וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־הַגִּלְעָד לְמָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׁב בָּהּ׃
40 And Moses gave Gilead unto Machir the son of Manasseh; and he dwelt therein.

41 וְיָאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־חַוֹּתֵיהֶם וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חַוֹּת יָאִיר׃
41 And Jair the son of Manasseh went and took the villages thereof, and called them Havvoth-jair.

קינ פסוקים 42 וְנֹבַח הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־קְנָת וְנִבַּח אֲזַל וּכְבָשׁ יָת קְנָת וְיָת כְּפַרְנָהָא וּקְרָא לַהּ נֹבַח בִּשְׁמֵיהּ׃ (פ)
42 And Nobah went and took Kenath, and the villages thereof, and called it Nobah, after his own name.

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3 on page 203. This Haftara is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

מסעי XXXIII 1 אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃
XXXIII 1 These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron.

(36) ערי מבצר וגדרות צאן. זה סוף הפסוק מוסב על תחלת הענין ויבנו בני גד את העריס הללו להיות ערי מבצר וגדרות לצאן׃
(38) ואת נבו ואת בעל מעון מוסבת שם. ונבו ובעל מעון שמות עבודת אלילים הם והיו האמוריים קוריס עריהם על שם עבודת אלילים שלהם ובני ראובן הסבו את שמות לשמות אחרים וזהו מוסבות שם ונבו ובעל מעון מוסבות לשם אחר: ואת שבמה. גבו שבמה והיא שבח המוזכרה למעלה (לעיל ג)׃
(39) ויורש. כתרגומו ותריך. שתיבת רי"ש משמשת את תלוקות לשון ירושה ולשון הורשה שהוא טירוד ותירוך׃
(41) חוותיהם. כפרניהון׃ ויקרא אתהן חות יאיר. לפי שלא היו לו בניס קראס בשמו לזכרון׃
(42) ויקרא לה נבח. לה מינו מפיק ה"ל ורמיתי ביסודו של רבי משה הדרשן לפי שלא נתקייס לה שס זה לפיכך הוס רפה. שמשמע מדרשו כמו לא. ותמהני מה ידרוש בשתי תיבות הדומות לה (רות ג, יד) ויאמר לה בועז (זכריה ה, יא) לבנות לה בית׃
(1) אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו. להודיע מסדיו של מקום. שלף על פי שגזר עליהס לטלטלס ולהניעס במדבר לא

2 וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצָאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצָאֵיהֶם׃

וכתב משה את מפקניהון למשלניהון על מימרא דייי ואלין משלניהון למפקניהון׃

2 And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the Lord; and these are their stages at their goings forth.

3 וַיִּסְעוּ מֵרַעְמְסֵס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָּל־מִצְרָיִם׃

ונטלו מרעמסס בירחא קדמאה בחמיסתי עסרא יומא לירחא קדמאה מבתר פסחא נפקו בני ישראל בריש גלי לעיני כל מצראי׃

3 And they journeyed from Rameses in the first month, on the fifteenth day of the first month; on the morrow after the passover the children of Israel went out with a high hand in the sight of all the Egyptians,

4 וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים׃ לוי

ומצראי מקברין ית דקטל ייָ בהון כל בוכרא ובטעוָתהון עבד ייָ דינין׃

4 while the Egyptians were burying them that the Lord had smitten among them, even all their first-born; upon their gods also the Lord executed judgments.

5 וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכֹּת׃

ונטלו בני ישראל מרעמסס ושרו בסכות׃

5 And the children of Israel journeyed from Rameses, and pitched in Succoth.

6 וַיִּסְעוּ מִסֻּכֹּת וַיַּחֲנוּ בְאֵתָם אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר׃

ונטלו מסכות ושרו באיתם דבסטר מדברא׃

6 And they journeyed from Succoth, and pitched in Etham, which is in the edge of the wilderness.

7 וַיִּסְעוּ מֵאֵתָם וַיָּשָׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַּעַל צְפֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל׃ ישראל

ונטלו מאיתם ותב על פום חירתא דקדם בעיל צפון ושרו קדם מגדול׃

7 And they journeyed from Etham, and turned back unto Pihahiroth, which is before Baal-zephon; and they pitched before Migdol.

8 וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעַבְרוּ בְתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבַּר אֵתָם וַיַּחֲנוּ בְּמָרָה׃

ונטלו מן קדם חירתא ועברו בגו ימא למדברא ואזלו מהלך תלתא יומין במדברא דאיתם ושרו במרה׃

8 And they journeyed from Penehahiroth, and passed through the midst of the sea into the wilderness; and they went three days' journey in the wilderness of Etham, and pitched in Marah.

9 וַיִּסְעוּ מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֵילִמָה וּבְאֵילִם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת מָיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם׃

ונטלו ממרה ואתו לאילים ובאילים תרי עסר מבועין דמיין ושבעין דקלין ושרו תמן׃

9 And they journeyed from Marah, and came unto Elim; and in Elim were twelve springs of water, and threescore and ten palm-trees; and they pitched there.

תמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה. שהרי אין כאן אלא ארבעים ושתים מסעות. אלא מסה י"ד שכולם היו בשנה רשמוה קודם גזירה. משנסעו מרעמסס עד שבאו לרתמה. שמסס נשתלחו המרגלים שנאמר (במדבר יג, טז) ואחר נסעו העם מחצרות וגו' (שם יג, ג) שלח לך אנשים וגו'. וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה למדת שהוא במדבר פארן ועוד הוא אומר שם ח' מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר על ערבות מואב בשנת הארבעים שנאמר שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא (מסעי ג. במדבר רבה) דרש בו דרשה אחרת משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפואתו כיון שהיו חוזרין התחיל אביו מונה כל המסעות אמר לו כאן יצננו כאן הוקרנו כאן חסרת את רחצך וכו׳:

(4) ומצרים מקברים. טרודים בתגלס:

10	וַיִּסְעוּ מֵאֵילִם וַיַּחֲנוּ עַל־יַם־ סוּף:	וְנָטַלוּ מֵאֵילִים וּשְׁרוֹ עַל יַמָּא דְסוּף:	10 And they journeyed from Elim, and pitched by the Red Sea.
11	וַיִּסְעוּ מִיַּם־סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר־ סִין:	וְנָטַלוּ מִיַּמָּא דְסוּף וּשְׁרוֹ בְּמַדְבְּרָא דְסִין:	11 And they journeyed from the Red Sea, and pitched in the wilderness of Sin.
12	וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר־סִין וַיַּחֲנוּ בְּדָפְקָה:	וְנָטַלוּ מִמַּדְבְּרָא דְסִין וּשְׁרוֹ בְּדָפְקָה:	12 And they journeyed from the wilderness of Sin, and pitched in Dophkah.
13	וַיִּסְעוּ מִדָּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאָלוּשׁ:	וְנָטַלוּ מִדָּפְקָה וּשְׁרוֹ בְּאָלוּשׁ:	13 And they journeyed from Dophkah, and pitched in Alush.
14	וַיִּסְעוּ מֵאָלוּשׁ וַיַּחֲנוּ בִּרְפִידִם וְלֹא־הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לִשְׁתּוֹת:	וְנָטַלוּ מֵאָלוּשׁ וּשְׁרוֹ בִּרְפִידִם וְלָא הֲוָה תַּמָּן מַיָּא לְעַמָּא לְמִשְׁתֵּי:	14 And they journeyed from Alush, and pitched in Rephidim, where was no water for the people to drink.
15	וַיִּסְעוּ מֵרְפִידִם וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר סִינָי:	וְנָטַלוּ מֵרְפִידִם וּשְׁרוֹ בְּמַדְבְּרָא דְסִינָי:	15 And they journeyed from Rephidim, and pitched in the wilderness of Sinai.
16	וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר סִינָי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרֹת הַתַּאֲוָה:	וְנָטַלוּ מִמַּדְבְּרָא דְסִינָי וּשְׁרוֹ בְּקִבְרֵי דְמִשַּׁאֲלֵי:	16 And they journeyed from the wilderness of Sinai, and pitched in Kibroth-hattaavah.
17	וַיִּסְעוּ מִקִּבְרֹת הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בַּחֲצֵרֹת:	וְנָטַלוּ מִקִּבְרֵי דְמִשַּׁאֲלֵי וּשְׁרוֹ בַּחֲצֵרוֹת:	17 And they journeyed from Kibroth-hattaavah, and pitched in Hazeroth.
18	וַיִּסְעוּ מֵחֲצֵרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:	וְנָטַלוּ מֵחֲצֵרוֹת וּשְׁרוֹ בְּרִתְמָה:	18 And they journeyed from Hazeroth, and pitched in Rithmah.
19	וַיִּסְעוּ מֵרִתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמֹּן פָּרֶץ:	וְנָטַלוּ מֵרִתְמָה וּשְׁרוֹ בְּרִמּוֹן פָּרֶץ:	19 And they journeyed from Rithmah, and pitched in Rimmon-perez.
20	וַיִּסְעוּ מֵרִמֹּן פָּרֶץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה:	וְנָטַלוּ מֵרִמּוֹן פָּרֶץ וּשְׁרוֹ בְּלִבְנָה:	20 And they journeyed from Rimmon-perez, and pitched in Libnah.
21	וַיִּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה:	וְנָטַלוּ מִלִּבְנָה וּשְׁרוֹ בְּרִסָּה:	21 And they journeyed from Libnah, and pitched in Rissah.
22	וַיִּסְעוּ מֵרִסָּה וַיַּחֲנוּ בִּקְהֵלָתָה:	וְנָטַלוּ מֵרִסָּה וּשְׁרוֹ בִּקְהֵלָתָה:	22 And they journeyed from Rissah, and pitched in Kehelah.
23	וַיִּסְעוּ מִקְּהֵלָתָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־ שָׁפֶר:	וְנָטַלוּ מִקְּהֵלָתָה וּשְׁרוֹ בְּטוּרָא דְשָׁפֶר:	23 And they journeyed from Kehelah, and pitched in mount Shepher.

(18) ויחנו ברתמה. על שם נשון הרע של מרגלים שנאמר (תהלים קכ, ז) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חצי גבור שנויים עם גחלי רתמים:

24 וַיִּסְעוּ מֵהַר־שָׁפֶר וַיַּחֲנוּ בַּחֲרָדָה׃ וְנָטַלוּ מִטּוּרָא דְשָׁפֶר וּשְׁרוֹ בַּחֲרָדָה׃ 24 And they journeyed from mount Shepher, and pitched in Haradah.

25 וַיִּסְעוּ מֵחֲרָדָה וַיַּחֲנוּ בְּמַקְהֵלֹת׃ וּנְטַלוּ מֵחֲרָדָה וּשְׁרוֹ בְּמַקְהֵלוֹת׃ 25 And they journeyed from Haradah, and pitched in Makheloth.

26 וַיִּסְעוּ מִמַּקְהֵלֹת וַיַּחֲנוּ בְּתָחַת׃ וּנְטַלוּ מִמַּקְהֵלוֹת וּשְׁרוֹ בְּתָחַת׃ 26 And they journeyed from Makheloth, and pitched in Tahath.

27 וַיִּסְעוּ מִתָּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתָרַח׃ וּנְטַלוּ מִתָּחַת וּשְׁרוֹ בְּתָרַח׃ 27 And they journeyed from Tahath, and pitched in Terah.

28 וַיִּסְעוּ מִתָּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה׃ וּנְטַלוּ מִתָּרַח וּשְׁרוֹ בְּמִתְקָה׃ 28 And they journeyed from Terah, and pitched in Mithkah.

29 וַיִּסְעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחַשְׁמֹנָה׃ וּנְטַלוּ מִמִּתְקָה וּשְׁרוֹ בְּחַשְׁמוֹנָה׃ 29 And they journeyed from Mithkah, and pitched in Hashmonah.

30 וַיִּסְעוּ מֵחַשְׁמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמֹסֵרוֹת׃ וּנְטַלוּ מֵחַשְׁמוֹנָה וּשְׁרוֹ בְּמוֹסֵרוֹת׃ 30 And they journeyed from Hashmonah, and pitched in Moseroth.

31 וַיִּסְעוּ מִמֹּסֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בִּבְנֵי יַעֲקָן׃ וּנְטַלוּ מִמוֹסֵרוֹת וּשְׁרוֹ בִּבְנֵי יַעֲקָן׃ 31 And they journeyed from Moseroth, and pitched in Bene-jaakan.

32 וַיִּסְעוּ מִבְּנֵי יַעֲקָן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר הַגִּדְגָּד׃ וּנְטַלוּ מִבְּנֵי יַעֲקָן וּשְׁרוֹ בְּחוֹר גִּדְגָּד׃ 32 And they journeyed from Bene-jaakan, and pitched in Hor-haggidgad.

33 וַיִּסְעוּ מֵחֹר הַגִּדְגָּד וַיַּחֲנוּ בְּיָטְבָתָה׃ וּנְטַלוּ מֵחוֹר גִּדְגָּד וּשְׁרוֹ בְּיָטְבָתָה׃ 33 And they journeyed from Hor-haggidgad, and pitched in Jotbah.

34 וַיִּסְעוּ מִיָּטְבָתָה וַיַּחֲנוּ בְּעַבְרֹנָה׃ וּנְטַלוּ מִיָּטְבָתָה וּשְׁרוֹ בְּעַבְרוֹנָה׃ 34 And they journeyed from Jotbah, and pitched in Abronah.

35 וַיִּסְעוּ מֵעַבְרֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּעֶצְיֹן גָּבֶר׃ וּנְטַלוּ מֵעַבְרוֹנָה וּשְׁרוֹ בְּעֶצְיוֹן גָּבֶר׃ 35 And they journeyed from Abronah, and pitched in Ezion-geber.

36 וַיִּסְעוּ מֵעֶצְיֹן גָּבֶר וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר־צִן הִוא קָדֵשׁ׃ וּנְטַלוּ מֵעֶצְיוֹן גָּבֶר וּשְׁרוֹ בְּמַדְבְּרָא דְצִין הִיא רְקָם׃ 36 And they journeyed from Ezion-geber, and pitched in the wilderness of Zin—the same is Kadesh.

37 וַיִּסְעוּ מִקָּדֵשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהַר הָהָר בִּקְצֵה אֶרֶץ אֱדוֹם׃ וּנְטַלוּ מֵרְקָם וּשְׁרוֹ בְּהוֹר טוּרָא בִּסְיָפֵי אַרְעָא דֶאֱדוֹם׃ 37 And they journeyed from Kadesh, and pitched in mount Hor, in the edge of the land of Edom.—

38 וַיַּ֤עַל אַהֲרֹן֙ הַכֹּהֵ֔ן אֶל־הֹ֖ר הָהָ֑ר עַל־פִּ֣י יְהוָ֔ה וַיָּ֥מָת שָׁ֖ם בִּשְׁנַ֣ת הָאַרְבָּעִ֑ים לְצֵ֤את בְּנֵֽי־יִשְׂרָאֵל֙ מֵאֶ֣רֶץ מִצְרַ֔יִם בַּחֹ֥דֶשׁ הַחֲמִישִׁ֖י בְּאֶחָ֥ד לַחֹֽדֶשׁ׃

וְסִלִּיק אַהֲרֹן כָּהֲנָא לְהוֹר טוּרָא עַל מֵימְרָא דַּיְיָ וּמִית תַּמָּן בִּשְׁנַת אַרְבְּעִין לְמִפַּק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּיַרְחָא חֲמִישָׁאָה בְּחַד לְיַרְחָא׃

38 And Aaron the priest went up into mount Hor at the commandment of the LORD, and died there, in the fortieth year after the children of Israel were come out of the land of Egypt, in the fifth month, on the first day of the month.

39 וְאַהֲרֹ֛ן בֶּן־שָׁלֹ֥שׁ וְעֶשְׂרִ֖ים וּמְאַ֣ת שָׁנָ֑ה בְּמֹתֹ֖ו בְּהֹ֥ר הָהָֽר׃ (ס)

וְאַהֲרֹן בַּר מְאָה וְעֶשְׂרִין וּתְלָת שְׁנִין כַּד מִית בְּהוֹר טוּרָא׃

39 And Aaron was a hundred and twenty and three years old when he died in mount Hor.

40 וַיִּשְׁמַ֣ע הַֽכְּנַעֲנִ֔י מֶ֖לֶךְ עֲרָ֑ד וְהוּא־יֹשֵׁ֣ב בַּנֶּ֔גֶב בְּאֶ֖רֶץ כְּנָ֑עַן בְּבֹ֖א בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃

וּשְׁמַע כְּנַעֲנָאָה מַלְכָּא דַּעֲרָד וְהוּא יָתֵיב בְּדָרוֹמָא בְּאַרְעָא דִּכְנָעַן בְּמֵיתֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

40 And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South in the land of Canaan, heard of the coming of the children of Israel.—

41 וַיִּסְעוּ֙ מֵהֹ֣ר הָהָ֔ר וַיַּחֲנ֖וּ בְּצַלְמֹנָֽה׃

וּנְטַלוּ מֵהֹר טוּרָא וּשְׁרוֹ בְּצַלְמֹנָה׃

41 And they journeyed from mount Hor, and pitched in Zalmonah.

42 וַיִּסְעוּ֙ מִצַּלְמֹנָ֔ה וַיַּחֲנ֖וּ בְּפוּנֹֽן׃

וּנְטַלוּ מִצַּלְמֹנָה וּשְׁרוֹ בְּפוּנוֹן׃

42 And they journeyed from Zalmonah, and pitched in Punon.

43 וַיִּסְעוּ֙ מִפּוּנֹ֔ן וַיַּחֲנ֖וּ בְּאֹבֹֽת׃

וּנְטַלוּ מִפּוּנוֹן וּשְׁרוֹ בְּאוֹבוֹת׃

43 And they journeyed from Punon, and pitched in Oboth.

44 וַיִּסְעוּ֙ מֵאֹבֹ֔ת וַיַּחֲנ֖וּ בְּעִיֵּ֣י הָעֲבָרִ֑ים בִּגְבֻ֖ול מֹואָֽב׃

וּנְטַלוּ מֵאוֹבוֹת וּשְׁרוֹ בְּמִגְזַת עִבְרָאֵי בִּתְחוּם מוֹאָב׃

44 And they journeyed from Oboth, and pitched in Ije-abarim, in the border of Moab.

45 וַיִּסְעוּ֙ מֵעִיִּ֔ם וַיַּחֲנ֖וּ בְּדִיבֹ֥ן גָּֽד׃

וּנְטַלוּ מִמִּגְזָתָא וּשְׁרוֹ בְּדִיבוֹן גָּד׃

45 And they journeyed from Ijim, and pitched in Dibon-gad.

46 וַיִּסְעוּ֙ מִדִּיבֹ֣ן גָּ֔ד וַיַּחֲנ֖וּ בְּעַלְמֹ֥ן דִּבְלָתָֽיְמָה׃

וּנְטַלוּ מִדִּיבֹן גָּד וּשְׁרוֹ בְּעַלְמוֹן דִּבְלָתָיִם׃

46 And they journeyed from Dibon-gad, and pitched in Almon-diblathaim.

47 וַיִּסְעוּ֙ מֵעַלְמֹ֣ן דִּבְלָתָ֔יְמָה וַיַּחֲנ֖וּ בְּהָרֵ֣י הָעֲבָרִ֑ים לִפְנֵ֖י נְבֹֽו׃

וּנְטַלוּ מֵעַלְמוֹן דִּבְלָתָיִם וּשְׁרוֹ בְּטוּרֵי דְּעִבְרָאֵי דְּקֳדָם נְבוֹ׃

47 And they journeyed from Almon-diblathaim, and pitched in the mountains of Abarim, in front of Nebo.

48 וַיִּסְעוּ֙ מֵהָרֵ֣י הָעֲבָרִ֔ים וַיַּחֲנ֖וּ בְּעַרְבֹ֣ת מֹואָ֑ב עַל־יַרְדֵּ֖ן יְרֵחֹֽו׃

וּנְטַלוּ מִטּוּרֵי דְּעִבְרָאֵי וּשְׁרוֹ בְּמֵישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִּירִיחוֹ׃

48 And they journeyed from the mountains of Abarim, and pitched in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.

(38) על פי ה׳. מלמד שמת בנשיקה (ב״ב יז, ב):

(40) וישמע הכנעני. כאן למדך שמיתת אהרן היתה בשמועה שנסתלקו ענני כבוד וכסבור שנתנה רשות להלחם בישראל לפיכך חזר וכתבה (ר״ה ג, ב):

(44) בעיי העברים. לשון מרגלות וגלים כמו (מיכה ו, ו) לעי העדה (תהלים עח, ב) שמו את ירושלים לעיים:

49 וַיַּחֲנוּ עַל־הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיְשִׁמֹת עַד אָבֵל הַשִּׁטִּים בְּעַרְבֹת מוֹאָב׃ (ס)

49 And they pitched by the Jordan, from Beth-jeshimoth even unto Abel-shittim in the plains of Moab.

שלישי (ממשי) 50 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר׃

50 And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:

51 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן׃

51 'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,

52 וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאִבַּדְתֶּם אֶת כָּל־מַשְׂכִּיֹּתָם וְאֶת כָּל־צַלְמֵי מַסֵּכֹתָם תְּאַבֵּדוּ וְאֶת כָּל־בָּמוֹתָם תַּשְׁמִידוּ׃

52 then ye shall drive out all the inhabitants of the land from before you, and destroy all their figured stones, and destroy all their molten images, and demolish all their high places.

53 וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ וִישַׁבְתֶּם־בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ לָרֶשֶׁת אֹתָהּ׃

53 And ye shall drive out the inhabitants of the land, and dwell therein; for unto you have I given the land to possess it.

54 וְהִתְנַחַלְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ בְּגוֹרָל לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם לָרַב תַּרְבּוּ אֶת־נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט תַּמְעִיט אֶת־נַחֲלָתוֹ אֶל אֲשֶׁר־יֵצֵא לוֹ שָׁמָּה הַגּוֹרָל לוֹ יִהְיֶה לְמַטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם תִּתְנָחָלוּ׃

54 And ye shall inherit the land by lot according to your families—to the more ye shall give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; wheresoever the lot falleth to any man, that shall be his; according to the tribes of your fathers shall ye inherit.

(49) מבית הישמת עד אבל השטים. כאן למדך שיעור מחנה ישראל י"ב מיל. דאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי ההוא מתרגמ' וכו' (עירובין נה, ב): אבל השטים. מישור של שטים שמו:

(51) כי אתם עברים את הירדן וגו' והורשתם וגו'. והלא כמה פעמים הוזהרו על כך אלא כך אמר להם משה כשאתם עוברים בירדן ביאתה על מנת כן תעברו. ומה לאו מים בתין ושוטפין אתכם וכן מניני שאמר להם יהושע בעודם בירדן (סוטה לד, ב. תוספתא סוטה ח, ה):

(52) והורשתם. משכיתם. כתרגומו בית סגדתהון על שם שהיו מסככין את הקרקע ברצפת מצנים של שיש להשתחוות עליהם בפיסוע ידיים ורגלים כדכתיב (ויקרא כו, ו) ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה: מסכתם. כתרגומו מתכתהון:

(53) והורשתם את הארץ. והורשתם אותה מיושביה ואז וישבתם בה מוכלו להתקיים בה ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה:

(54) אל אשר יצא לו שמה. מקרע קלר הוא זה אל מקום אשר יגיע לו שמה הגורל לו יהיה: למטות אבותיכם. לפי משנתו יונתי מנריס (ב"ב קיז, ב). דבר אחר בשניים עשר גדולין כמנין השבטים:

55	וְאִם־לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשִׂכִּים בְּעֵינֵיכֶם וְלִצְנִנִם בְּצִדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֶתְכֶם עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ׃	וְאִם לָא תְתָרְכוּן יָת יָתְבֵי אַרְעָא מִן קֳדָמֵיכוֹן וִיהֵי דְּתַשְׁאֲרוּן מִנְּהוֹן לְסִיעָן וְלִטְנִינִם בְּסִטְרֵיכוֹן וְיעִיקוּן לְכוֹן עַל אַרְעָא דְּאַתּוּן יָתְבִין בַּהּ׃	But if ye will not drive out the inhabitants of the land from before you, then shall those that ye let remain of them be as thorns in your eyes, and as pricks in your sides, and they shall harass you in the land wherein ye dwell.
56	וְהָיָה כַּאֲשֶׁר דִּמֵּיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֶעֱשֶׂה לָכֶם׃ (פ)	וִיהֵי כְּמָא דְחַשֵּׁיבִית לְמֶעֱבַד לְהוֹן אֲעֲבִיד לְכוֹן׃	And it shall come to pass, that as I thought to do unto them, so will I do unto you.
XXXIV	לא וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃	וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃	And the LORD spoke unto Moses, saying:
2	צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־אַתֶּם בָּאִים אֶל־הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנַעַן לִגְבֻלֹתֶיהָ׃	פַּקֵּיד יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי אַתּוּן עָאלִין לְאַרְעָא דִּכְנָעַן דָּא אַרְעָא דְּתִתְפְּלֵיג לְכוֹן בַּאֲחָסָנָא אַרְעָא דִּכְנַעַן לְתְחוּמָהָא׃	'Command the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land of Canaan, this shall be the land that shall fall unto you for an inheritance, even the land of Canaan according to the borders thereof.
3	וְהָיָה לָכֶם פְּאַת־נֶגֶב מִמִּדְבַּר־צִן עַל־יְדֵי אֱדוֹם וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל נֶגֶב מִקְצֵה יָם־הַמֶּלַח קֶדְמָה׃	וִיהֵי לְכוֹן רוּחַ דָּרוֹמָא מִמַּדְבְּרָא דְצִין עַל תְּחוּמֵי אֱדוֹם וִיהֵי לְכוֹן תְּחוּם דָּרוֹמָא מִסְיָפֵי יַמָּא דְמִלְחָא קִדּוּמָא׃	Thus your south side shall be from the wilderness of Zin close by the side of Edom, and your south border shall begin at the end of the Salt Sea eastward;

(55) והיה אשר תותירו מהם. יהיו לכם לרעה: לשכים בעיניכם. ליתדות המנקרות עיניכם תרגום של יתדות סיכיא: ולצנינם. פותריס בו הפותריס לשון מסוכת קוצים הסוככת אתכם לסגור ולכלוא אתכם מאין יוצא ובא: וצררו אתכם. כתרגומו:

(2) זאת הארץ אשר תפול לכם וגו׳. לפי שהרבה מלות נוהגות בארץ ואין נוהגות בחוצה לארץ הוצרך לכתוב מצרי גבולי רומותיה סביב. לומר לך מן הגבולים הללו ולפנים המצות נוהגות: תפול לכם. על שם שנתחלקה בגורל נקראת חלוקה לשון נפילה. ומדרש אגדה אומר (תנחומא ד) על ידי שהפיל הקב״ה שריפס של ע׳ אומות מן השמים וכפתן לפני משה אמר לו רואה אין בהם עוד כח:

(3) והיה לכם פאת נגב. רוח דרומית שאר מן המזרח למערב: ממדבר צן. שאר אינו לדוס מתחלת מקצוע דרומית מזרחית של ארץ משעת המטות. כיצד שלש מלכות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אינו זו קצת ארץ מצרים וארץ לדוס כולה וארץ מואב כולה. ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית שנאמר בפרשה זו מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאותיו הימה. ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים שנאמר (יהושע יג, ג) מן השיחור אשר על פני מצרים. ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל וארץ לדוס אינה לנד המזרח וארץ מואב אינו לנד לדוס בסוף הדרום למזרח וכשיעלו ישראל ממצרים שם רצה המקום לקרב את כיסאו בארץ היה מעבירם את הגילום לנד נפון ובאין לארץ ישראל ולא עשה כן וזהו שנאמר (שמות יג, יז) ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים שהם יושבים על היס במערבה של ארץ כנען כענין שנאמר בפלשתים (בפניה ג, ה) יושבי חבל היס גוי כרתים. ולא נחם אותו הדרך אלא הסיבן והוליכם אל המדבר והוא שקראו יחזקאל (יחזקאל כ, לה) מדבר העמים לפי שהיו כמה אומות יושבות בדרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד עד שבאו לדרומה של ארץ לדוס ובקשו ממלך לדוס שיניחם לעבור דרך ארצו ולהכנס לארץ דרך רחבה ולא רצה והוליכו לסבוב את כל דרומה של לדוס עד בואם לדרומה של ארץ מואב שנאמר (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה. והלכו כל דרומה של מואב עד סופה

וְנָסַב לָכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב
לְמַעֲלֵה עַקְרַבִּים וְעָבַר צִנָה
(כ' והיה)[ק' וְהָיוּ] תּוֹצְאֹתָיו
מִנֶּגֶב לְקָדֵשׁ בַּרְנֵעַ וְיָצָא חַצַר־
אַדָּר וְעָבַר עַצְמֹנָה׃

וְיִסְחַר לָכוֹן תְּחוּמָא מִדְּרוֹמָא
לְמַסְקַנָּא דְּעַקְרַבִּין וְיִעְבַּר
לְצִין וִיהוֹן מַפְּקָנוֹהִי מִדְּרוֹמָא
לְרֻקֶם וְיִפּוֹק לַחֲצַר־
אַדָּר וְיִעְבַּר לְעַצְמוֹן׃

4 and your border shall turn about southward of the ascent of Akrabbim, and pass along to Zin; and the goings out thereof shall be southward of Kadesh-barnea; and it shall go forth to Hazar-addar, and pass along to Azmon;

וְנָסַב הַגְּבוּל מֵעַצְמוֹן נַחְלָה
מִצְרַיִם וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו הַיָּמָּה׃

וְיִסְחַר תְּחוּמָא מֵעַצְמוֹן
לְנַחְלָא דְּמִצְרַיִם וִיהוֹן
מַפְּקָנוֹהִי לְיַמָּא׃

5 and the border shall turn about from Azmon unto the Brook of Egypt, and the goings out thereof shall be at the Sea.

וּגְבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם
הַגָּדוֹל וּגְבוּל זֶה־יִהְיֶה לָכֶם
גְּבוּל יָם׃

וּתְחוּם מַעְרְבָא וִיהֵי לְכוֹן יַמָּא
רַבָּא וּתְחוּמֵיהּ דֵּין יְהֵי לְכוֹן
תְּחוּם מַעְרְבָא׃

6 And for the western border, ye shall have the Great Sea for a border; this shall be your west border.

וְזֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן מִן־
הַיָּם הַגָּדֹל תְּתָאוּ לָכֶם הֹר
הָהָר׃

וְדֵין יְהֵי לְכוֹן תְּחוּם צְפוּנָא מִן
יַמָּא רַבָּא תְּכָוְנוּן לְכוֹן לְהוֹר
טוּרָא׃

7 And this shall be your north border: from the Great Sea ye shall mark out your line unto mount Hor;

מֵהֹר הָהָר תְּתָאוּ לְבֹא חֲמָת
וְהָיוּ תּוֹצְאֹת הַגְּבֻל צְדָדָה׃

מֵהוֹר טוּרָא תְּכָוְנוּן לְמֵעֵי
חֲמָת וִיהוֹן מַפְּקָנוֹהִי דְּתְחוּמָא
לְצְדָד׃

8 from mount Hor ye shall mark out a line unto the entrance to Hamath; and the goings out of the border shall be at Zedad;

ומשם הפכו פניהם לנפון עד שמצאו כל מעין מזרחי שלה לרחבה וכשכלו את מזרחה מעלו את מרץ סיחון ועוג שהיו יושבין במזרחה של כנען והירדן מפסיק ביניהם וזהו שנאמר ביפתח (שם יח) וילך במדבר ויסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויבא ממזרח שמש לארץ מואב. וכשמו את ארץ סיחון ועוג שהיתה בנפונה של ארץ מואב. וקרבו על הירדן והוא כנגד מקנוע נפונית מערבית של ארץ מואב ממש נמצא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקנוע דרומית מזרחית שלה אצל אדום:

(4) ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים. כל מקום שנאמר ונסב ולא ויצא מלמד שלא היה המעין שוה אלא הולך ויוצא לחוץ ויוצא המעין ועוקם לצד נפונו של עולם נמלכסון למערב ועובר המעין בדרומה של מעלה עקרבים נמצא מעלה עקרבים לפניו מן המעין: ועבר צנה. אל תקרי כמו מצרימה: והיו תוצאותיו. קלותיו. בדרומה של קדש ברנע: ויצא חצר אדר. מתפשט המעין ומרחיב לצד נפון של עולם ומשך עוד בהלכסון למערב ובא לו לחצר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מצרים. ולשון ונסב המשמר כאן לפי שכתב ויצא חצר אדר שהתחיל להרחיב משערב את קדש ברנע ורוחב חותה רלועה שבלטה לצד נפון היתה מקדש ברנע עד עצמון ומשם והלאה מתקצר המעין ונסב לצד הדרום ובא לו לנחל מצרים ומשם לצד המערב אל היס הגדול שהוא מעין מערבה של כל ארץ ישראל. נמצא שנחל מצרים במקנוע מערבית דרומית:

(5) והיו תוצאותיו הימה. אל מעין המערב שאין עוד גבול נגב מאריך לצד המערב משם והלאה:

(6) וגבול ים. ומעין מערבי מהו: והיה לכם הים הגדול. למעין: וגבול. הנפין שבמוך היס אף הס מן הגבול והס מייס שקורין מיזוג"ס (גיטין ח, ע):

(7) גבול צפון. מעין נפון: מן הים הגדול תתאו לכם הר ההר. שהוא במקנוע נפונית מערבית. ולשון משפיע ונכנס לתוך היס ויש מרוחב היס לפניס הימנו ומוכה הימנו (שם): תתאו. משפעו לכס לנטות ממערב לנפון אל הר ההר: תתאו. לשון סיבה כמו (ד"ה־ב יב, יא) אל תרלים (יחזקאל מ, י) ותאי השער היליע שקורין לפנדי"ן שהוא מוסב ומשופע:

(8) מהר ההר. משמו ותלכו אל מעין הנפון לצד המזרח ותפגעו בלבע חמת זו מנטוכיה: תוצאות הגבול. סופי הגבול. כל מקום שנאמר תוצאות הגבול או המעין כלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל או משם מתפשט ומרחיב ויוצא לחמוריו להמשיך להלן בהלכסון יותר מן הרוחב הרשמון ולענין רוחב המדה הרשמון קרוי תוצאות משם כלתה אותה מדה:

9 וְיָצָא הַגְּבֻל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו חֲצַר עֵינָן זֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן׃

9 and the border shall go forth to Ziphron, and the goings out thereof shall be at Hazar-enan; this shall be your north border.

10 וְהִתְאַוִּיתֶם לָכֶם לִגְבוּל קֶדְמָה מֵחֲצַר עֵינָן שְׁפָמָה׃

10 And ye shall mark out your line for the east border from Hazar-enan to Shepham;

11 וְיָרַד הַגְּבֻל מִשְּׁפָם הָרִבְלָה מִקֶּדֶם לָעָיִן וְיָרַד הַגְּבֻל וּמָחָה עַל־כֶּתֶף יָם־כִּנֶּרֶת קֵדְמָה׃

11 and the border shall go down from Shepham to Riblah, on the east side of Ain; and the border shall go down, and shall strike upon the slope of the sea of Chinnereth eastward;

12 וְיָרַד הַגְּבוּל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לִגְבֻלֹתֶיהָ סָבִיב׃

12 and the border shall go down to the Jordan, and the goings out thereof shall be at the Salt Sea; this shall be your land according to the borders thereof round about.'

13 וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְנַחֲלוּ אֹתָהּ בְּגוֹרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתִשְׁעַת הַמַּטּוֹת וַחֲצִי הַמַּטֶּה׃

13 And Moses commanded the children of Israel, saying: 'This is the land wherein ye shall receive inheritance by lot, which the Lord hath commanded to give unto the nine tribes, and to the half-tribe;

14 כִּי לָקְחוּ מַטֵּה בְנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמַטֵּה בְנֵי־הַגָּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וַחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה לָקְחוּ נַחֲלָתָם׃

14 for the tribe of the children of Reuben according to their fathers' houses, and the tribe of the children of Gad according to their fathers' houses, have received, and the half-tribe of Manasseh have received, their inheritance;

15 שְׁנֵי הַמַּטּוֹת וַחֲצִי הַמַּטֶּה לָקְחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרֵחוֹ קֶדְמָה מִזְרָחָה׃ (פ)

15 the two tribes and the half-tribe have received their inheritance beyond the Jordan at Jericho eastward, toward the sun-rising.'

(9) והיו תוצאתיו חצר ענן. הוא הוא סוף הגבול הצפוני. ומגלגלת מגר ענן במקום לצפונית מזרחית. ומשם והתאויתם לכם אל מגר המזרחי׃

(10) והתאויתם. לשון הסבה ונטיה כמו תמאו׃ שפמה. במגר המזרחי ומשם הרבלה׃

(11) מקדם לעין. שם מקום והמגר הולך במזרחו ומגלגל הענן לפניו מן המגר ומארץ ישראל הוא׃ וירד הגבול. כל שהגבול הולך מצפון לדרום הוא יורד והולך׃ ומחה על כתף. ענבר׃ ים כנרת קדמה. שיהא יש כנרת תוך לגבול במערב והגבול במזרח יש כנרת ומשם יורד אל הירדן והירדן מושך ובא מן הצפון לדרום בתלכסון נוטה לגד מזרח ומתקרב לגד ארץ כנען כנגד יש כנרת ומושך לגד מזרחה של ארץ ישראל כנגד יש כנרת עד שנופל בים המלח ומשם כלה הגבול בתוצאותיו אל יש המלח שממנו התחלת מגר מקצוע דרומית מזרחית הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה׃

(15) קדמה מזרחה. אל פני העולם שהם במזרח שרוח מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחור לפיכך דרום לימין

16	And the Lord spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃	רביעי (שני)
17	‘These are the names of the men that shall take possession of the land for you: Eleazar the priest, and Joshua the son of Nun.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־ יִנְחֲלוּ לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן׃	17
18	And ye shall take one prince of every tribe, to take possession of the land.	וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמַּטֶּה תִּקְחוּ לִנְחֹל אֶת־הָאָרֶץ׃	18
19	And these are the names of the men: of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה׃	19
20	And of the tribe of the children of Simeon, Shemuel the son of Ammihud.	וּלְמַטֵּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן־ עַמִּיהוּד׃	20
21	Of the tribe of Benjamin, Elidad the son of Chislon.	לְמַטֵּה בִנְיָמִן אֱלִידָד בֶּן־ כִּסְלֹון׃	21
22	And of the tribe of the children of Dan a prince, Bukki the son of Jogli.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־דָן נָשִׂיא בֻּקִּי בֶן־ יָגְלִי׃	22
23	Of the children of Joseph: of the tribe of the children of Manasseh a prince, Hanniel the son of Ephod;	לִבְנֵי יוֹסֵף לְמַטֵּה בְנֵי־מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חַנִּיאֵל בֶּן־אֵפֹד׃	23
24	and of the tribe of the children of Ephraim a prince, Kemuel the son of Shiphtan.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־אֶפְרַיִם נָשִׂיא קְמוּאֵל בֶּן־שִׁפְטָן׃	24
25	And of the tribe of the children of Zebulun a prince, Eli-zaphan the son of Parnach.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־זְבוּלֻן נָשִׂיא אֱלִיצָפָן בֶּן־פַּרְנָךְ׃	25
26	And of the tribe of the children of Issachar a prince, Paltiel the son of Azzan.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־יִשָּׂשכָר נָשִׂיא פַּלְטִיאֵל בֶּן־עַזָּן׃	26
27	And of the tribe of the children of Asher a prince, Ahihud the son of Shelomi.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־אָשֵׁר נָשִׂיא אֲחִיהוּד בֶּן־שְׁלֹמִי׃	27

ונפון למאמל:

(17) אשר ינחלו לכם. בשבילכם כל נשיא ונשיא שפוטרופוס לשבטו ומחלק נחלת השבט למשפחות ולגברים ובורר לכל אחד ואחד חלק הגון. ומה שהם עושין יהיה כעזו כאלו עשוהו שלוחים. ולפי יתכן לפרש לכם זה ככל שבמקרא שאם כן היה לו לכתוב יגחילו לכם יגחלו משמע שהם נוחלים לכם בשבילכם ובמקומכם כמו (שמות יד, יד) ה׳ ילחם לכם:

(18) לנחול את הארץ. שיהיו נוחל ומוחל תחתה במקומכם:

28 וּלְמַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא פְּדַהְאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד׃
וּלְשִׁבְטָא דִבְנֵי נַפְתָּלִי רַבָּא פְּדַהְאֵל בַּר עַמִּיהוּד׃
28 And of the tribe of the children of Naphtali a prince, Pedahel the son of Ammihud.

29 אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ (פ)
אִלֵּין דְּפַקֵּיד יְיָ לְאַחְסָנָא יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא דִכְנָעַן׃
29 These are they whom the Lord commanded to divide the inheritance unto the children of Israel in the land of Canaan.'

חמישי XXXV וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר׃
וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמֵישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִּירִיחוֹ לְמֵימַר׃
And the Lord spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:

2 צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתְּנוּ לַלְוִיִּם מִנַּחֲלַת אֲחֻזָּתָם עָרִים לָשָׁבֶת וּמִגְרָשׁ לֶעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם׃
פַּקֵּיד יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתְּנוּן לְלֵיָאֵי מֵאַחְסָנַת אֲחֻדַּתְהוֹן קִרְוִין לְמִתַּב וְרֶוַח לְקִרְוַיָּא סַחְרָנֵיהוֹן תִּתְּנוּן לְלֵיָאֵי׃
2 'Command the children of Israel, that they give unto the Levites of the inheritance of their possession cities to dwell in; and open land round about the cities shall ye give unto the Levites.

3 וְהָיוּ הֶעָרִים לָהֶם לָשָׁבֶת וְהוֹן לְמִתַּב וּמִגְרְשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמְתָּם וְלִרְכֻשָׁם וּלְכֹל חַיָּתָם׃
וְיהוֹן קִרְוַיָּא לְהוֹן לְמִתַּב וְרַוְחֵיהוֹן יְהוֹן לִבְעִירְהוֹן וּלְקִנְיָנְהוֹן וּלְכֹל חֵינָתְהוֹן׃
3 And the cities shall they have to dwell in; and their open land shall be for their cattle, and for their substance, and for all their beasts.

4 וּמִגְרְשֵׁי הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם מִקִּיר הָעִיר וָחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב׃
וְרַוְחֵי קִרְוַיָּא דְּתִתְּנוּן לְלֵיָאֵי מִכּוֹתֶל קִרְתָּא וּלְבָרָא אֶלֶף אַמִּין סְחוֹר סְחוֹר׃
4 And the open land about the cities, which ye shall give unto the Levites, shall be from the wall of the city and outward a thousand cubits round about.

5 וּמַדֹּתֶם מִחוּץ לָעִיר אֶת־פְּאַת־קֵדְמָה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת־פְּאַת־נֶגֶב אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת־פְּאַת־יָם אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֵת פְּאַת צָפוֹן אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְהָעִיר בַּתָּוֶךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגִּרְשֵׁי הֶעָרִים׃
וְתִמְשְׁחוּן מִבָּרָא לְקִרְתָּא יָת רוּחַ קִדּוּמָא תְּרִין אַלְפִין אַמִּין וְיָת רוּחַ דָּרוֹמָא תְּרִין אַלְפִין אַמִּין וְיָת רוּחַ מַעְרְבָא תְּרִין אַלְפִין אַמִּין וְיָת רוּחַ צִפּוּנָא תְּרִין אַלְפִין אַמִּין וְקִרְתָּא בְּמִצְיַע דֵּין יְהֵי לְהוֹן רַוְחֵי קִרְוַיָּא׃
5 And ye shall measure without the city for the east side two thousand cubits, and for the south side two thousand cubits, and for the west side two thousand cubits, and for the north side two thousand cubits, the city being in the midst. This shall be to them the open land about the cities.

(29) לנחל את בני ישראל. שהם ימחילו לאומה להם למחלקותיה׃
(2) ומגרש. ריוח מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר ואין רשאין לבנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה (ערכין לג, ב)׃
(3) ולכל חיתם. לכל נרכיסם (נדרים פא, ב)׃
(4) אלף אמה סביב. ואמריו הוא אומר אלפים באמה הא כיצד אלפים הוא נותן להם סביב ומהם אלף הפנימים למגרש והחיצונים לשדות וכרמים (עירובין נא. סוטה כז, ב)׃

6 וְאֵת הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם אֵת שֵׁשׁ־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָנֻס שָׁמָּה הָרֹצֵחַ וַעֲלֵיהֶם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר׃

וְיֶת קִרְוַיָּא דְּתִתְּנוּן לְלֵיָואֵי יָת שֵׁית קִרְוֵי שֵׁיזָבוּתָא דְּתִתְּנוּן לְמִשְׁרַק לְתַמָּן קָטוֹלָא וַעֲלֵיהוֹן תִּתְּנוּן אַרְבְּעִין וְתַרְתֵּין קִרְוִין׃

6 And the cities which ye shall give unto the Levites, they shall be the six cities of refuge, which ye shall give for the manslayer to flee thither; and beside them ye shall give forty and two cities.

7 כָּל־הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר אֹתָן וְאֶת־מִגְרְשֵׁיהֶן׃

כָּל קִרְוַיָּא דְּתִתְּנוּן לְלֵיָואֵי אַרְבְּעִין וְתַמְנֵי קִרְוִין יָתְהוֹן וְיָת רַוְחֵיהוֹן׃

7 All the cities which ye shall give to the Levites shall be forty and eight cities: them shall ye give with the open land about them.

8 וְהֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאֲחֻזַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הָרַב תַּרְבּוּ וּמֵאֵת הַמְעַט תַּמְעִיטוּ אִישׁ כְּפִי נַחֲלָתוֹ אֲשֶׁר יִנְחָלוּ יִתֵּן מֵעָרָיו לַלְוִיִּם׃ (פ)

וְקִרְוַיָּא דְּתִתְּנוּן מֵאֲחֻזַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן סַגִּיאֵי תַּסְגּוֹן וּמִן זְעֵירֵי תַּזְעֲרוּן גְּבַר כְּפוּם אַחְסָנְתֵּיהּ דְּיַחְסְנוּן יִתֵּין מִקִּרְווֹהִי לְלֵיָואֵי׃

8 And concerning the cities which ye shall give of the possession of the children of Israel, from the many ye shall take many, and from the few ye shall take few; each tribe according to its inheritance which it inheriteth shall give of its cities unto the Levites.'

9 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃

9 And the Lord spoke unto Moses, saying:

10 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אַרְצָה כְּנָעַן׃

מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי אַתּוּן עָבְרִין יָת יַרְדְּנָא לְאַרְעָא דִּכְנָעַן׃

10 'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,

11 וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם וְנָס שָׁמָּה רֹצֵחַ מַכֵּה־נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה׃

וּתְזַמְנוּן לְכוֹן קִרְוִין קִרְוֵי שֵׁיזָבוּתָא יְהֵוְין לְכוֹן וְיִעְרוֹק לְתַמָּן קָטוֹלָא דְּיִקְטוֹל נַפְשָׁא בְּשָׁלוּ׃

11 then ye shall appoint you cities to be cities of refuge for you, that the manslayer that killeth any person through error may flee thither.

12 וְהָיוּ לָכֶם הֶעָרִים לְמִקְלָט מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד־עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לַמִּשְׁפָּט׃

וְיִהְוֵין לְכוֹן קִרְוַיָּא לְשֵׁיזָבָא מִגָּאֵל דָּמָא וְלָא יְמוּת קָטוֹלָא עַד דְּיִקּוּם קֳדָם כְּנִשְׁתָּא לְדִינָא׃

12 And the cities shall be unto you for refuge from the avenger, that the manslayer die not, until he stand before the congregation for judgment.

13 וְהֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתֵּנוּ שֵׁשׁ־עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם׃

וְקִרְוַיָּא דְּתִתְּנוּן שֵׁית קִרְוֵי שֵׁיזָבוּתָא יְהֵוְין לְכוֹן׃

13 And as to the cities which ye shall give, there shall be for you six cities of refuge.

(11) והקריתם. אין הקרייה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומר (בראשית כז, כ) כי הקרה ה' אלהיך לפני (ספרי קנט):

(12) מגאל. מפני גואל הדם שהוא קרוב לנרצח (מכות יב, ע):

(13) שש ערי מקלט. מגיד אתה על פי שהבדיל משה בחייו ג' ערים בעבר הירדן (דברים ד, מא) לא היו קולטות עד שנכתרו שלש שנתן יהושע בארץ כנען (מכות ט, ב. ספרי):

14 אֶת שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה׃

14 יָת תְּלָת קִרְוָיָא תִּתְּנוּן מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא וְיָת תְּלָת קִרְוָיָא תִּתְּנוּן בְּאַרְעָא דִּכְנָעַן קִרְוֵי שֵׁיזְבוּתָא יְהוֹן׃

Ye shall give three cities beyond the Jordan, and three cities shall ye give in the land of Canaan; they shall be cities of refuge.

15 לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר וְלַתּוֹשָׁב בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ־הֶעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לָנוּס שָׁמָּה כָּל־מַכֵּה־נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה׃

15 לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרָיָא וּלְתוֹתָבְיָא דְּבֵינֵיהוֹן יְהוֹן שִׁית קִרְוָיָא הָאִלֵּין לְשֵׁיזָבָא לְמִעְרַק לְתַמָּן כָּל דְּיִקְטוֹל נַפְשָׁא בְּשָׁלוּ׃

For the children of Israel, and for the stranger and for the settler among them, shall these six cities be for refuge, that every one that killeth any person through error may flee thither.

16 וְאִם־בִּכְלִי בַרְזֶל הִכָּהוּ וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוּמַת הָרֹצֵחַ׃

16 וְאִם־בְּכֵלָּא דְּבַרְזֶלָּ הַכָּהוּ וַיְמָת רַצָּחָא הוּא מִיתָא יִתְקְטֵל רַצָּחָא׃

But if he smote him with an instrument of iron, so that he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.

17 וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ הִכָּהוּ וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוּמַת הָרֹצֵחַ׃

17 וְאִם בְּאַבְנָא דְּמִתְנַסְּבָא בִּיַד דְּהִיא כְּמַסַּת דִּימוּת בַּהּ מְחָהִי וַיְמָת רַצָּחָא הוּא מִיתָא יִתְקְטֵל רַצָּחָא׃

And if he smote him with a stone in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.

18 אוֹ בִכְלִי עֵץ־יָד אֲשֶׁר־יָמוּת בּוֹ הִכָּהוּ וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוּמַת הָרֹצֵחַ׃

18 אוֹ בְכֵלָּא דְּעֵץ־יְדָא דְּמִתְנַסִּיב בִּיַד דְּהוּא כְּמַסַּת דִּימוּת בֵּיהּ מְחָהִי וַיְמָת רַצָּחָא הוּא מִיתָא יִתְקְטֵל רַצָּחָא׃

Or if he smote him with a weapon of wood in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.

19 גֹּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ בְּפִגְעוֹ־בוֹ הוּא יְמִתֶנּוּ׃

19 גָּאֵיל דְּמָא הוּא יִקְטוֹל יָת קָטוֹלָא כַּד אִתְחַיַּב לֵיהּ מִן דִּינָא הוּא יִקְטְלִנֵּיהּ׃

The avenger of blood shall himself put the murderer to death; when he meeteth him, he shall put him to death.

20 וְאִם־בִּשְׂנְאָה יֶהְדֳּפֶנּוּ אוֹ־הִשְׁלִיךְ עָלָיו בִּצְדִיָּה וַיָּמֹת׃

20 וְאִם בְּשִׂנְאָה דְּחָהִי אוֹ רְמָא עֲלוֹהִי בְּכָמְנָא וְקַטֵּיהּ׃

And if he thrust him of hatred, or hurled at him any thing, lying in wait, so that he died;

(14) את שלש הערים וגו׳. לף על פי שנאמרו כנען ט׳ שבטים וכנען אינן אלא שנים ומחצה הרוה מנין ערי מקלט שלהם משום דכגלעד נפישי רוצחים דכתיב (הושע ו, ח) גלעד קריית פועלי און עקובה מדם (מכות שם):

(16) ואם בכלי ברזל הכהו. אין זה מדבר בהורג בשוגג שמוך לו אלא בהורג במזיד ועל ללמד שהורג בכל דבר צריך שיהא בו שיעור כדי להמית שנאמר ככולם אשר ימות בו ממתגמינן להיכן כמסת דימות בה מוץ מן הברזל שגלוי וידוע לפני הקב״ה שהברזל ממית בכל שהוא אפילו מחט לפיכך לא נתנה בו תורה שיעור לכתוב בו אשר ימות בו ואם תאמר בהורג בשוגג הכתוב מדבר הרי הוא אומר למטה מו ככל אבן אשר ימות בה אלא רואה וגו׳ למד על המזרים למעלה שהורג במזיד הכתוב מדבר (ספרי קס. סנהדרין עו, ב):

(17) באבן יד. שיש בה שיעור להמית כתרגומו לפי שנאמר (שמות כא, יח) והכה איש את רעהו באבן ולא נתן בה שיעור יכול כל שהוא לכך נאמר אשר ימות בה (ספרי קס):

(18) או בכלי עץ יד. לפי שנאמר (שמות כא, כ) וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט יכול כל שהוא לכך נאמר בעץ אשר ימות בו שיהא בו כדי להמית (ספרי קס):

(19) בפגעו בו. אפילו בתוך ערי מקלט:

(20) בצדיה. כתרגומו בכמנא. במארב:

21 אוֹ בְאֵיבָה הִכָּהוּ בְיָדוֹ וַיָּמֹת מוֹת־יוּמַת הַמַּכֶּה רֹצֵחַ הוּא גֹּאֵל הַדָּם יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ בְּפִגְעוֹ־בוֹ׃

21 or in enmity smote him with his hand, that he died; he that smote him shall surely be put to death: he is a murderer; the avenger of blood shall put the murderer to death when he meeteth him.

22 וְאִם־בְּפֶתַע בְּלֹא־אֵיבָה הֲדָפוֹ אוֹ־הִשְׁלִיךְ עָלָיו כָּל־כְּלִי בְּלֹא צְדִיָּה׃

22 But if he thrust him suddenly without enmity, or hurled upon him any thing without lying in wait,

23 אוֹ בְכָל־אֶבֶן אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ בְּלֹא רְאוֹת וַיַּפֵּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא־אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מְבַקֵּשׁ רָעָתוֹ׃

23 or with any stone, whereby a man may die, seeing him not, and cast it upon him, so that he died, and he was not his enemy, neither sought his harm;

24 וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמַּכֶּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה׃

24 then the congregation shall judge between the smiter and the avenger of blood according to these ordinances;

25 וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת־הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהֵשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וְיָשַׁב בָּהּ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ׃

25 and the congregation shall deliver the manslayer out of the hand of the avenger of blood, and the congregation shall restore him to his city of refuge, whither he was fled; and he shall dwell therein until the death of the high priest, who was anointed with the holy oil.

26 וְאִם־יָצֹא יֵצֵא הָרֹצֵחַ אֶת־גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה׃

26 But if the manslayer shall at any time go beyond the border of his city of refuge, whither he fleeth;

27 וּמָצָא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לִגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וְרָצַח גֹּאֵל הַדָּם אֶת־הָרֹצֵחַ אֵין לוֹ דָּם׃

27 and the avenger of blood find him without the border of his city of refuge, and the avenger of blood slay the manslayer; there shall be no bloodguiltiness for him;

(22) בפתע. בחוסר. ותרגומו בתכיף שהיה סמוך לו ולא היה לו שהות להזהר עליו׃

(23) או בכל אבן אשר ימות בה. הכתוב: בלא ראות. שלא ראתהו: ויפל עליו. מכאן למדו הסוגיא דרך ירידה גולה דרך עלייה אינו גולה (מכות ז, ב)׃

(25) עד מות הכהן הגדול. שהוא בא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם והרוצח בא לקלקל את השכינה מישראל ומקצר את ימי החייס. אינו כדאי לפני כהן גדול (ספרי קמ). דבר אחר לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל בימיו: אשר משח אותו בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות הקנריס הוא שלא פירש מי משחו אלא כתיב משחו המושח אותו בשמן הקדש. ורבותינו דרשוהו במסכת מכות (יא, ב) לרבויי דבר לגמד שחס עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכאן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני שנאמר אחר משח אותו וכי הוא משחו לכהן או הכהן משחו אותו אלא להביא את הנמשח בימיו שמחזירו במיתתו׃

כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד־מוֹת 28
הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן
הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרֹצֵחַ אֶל־אֶרֶץ
אֲחֻזָּתוֹ׃

אֲרֵי בְקִרְיַת שֵׁיזָבוּתֵיהּ יְתִיב 28
עַד דִּימוּת כָּהֲנָא רַבָּא וּבָתַר
דִּימוּת כָּהֲנָא רַבָּא יְתוּב
קָטוֹלָא לַאֲרַע אַחְסָנָתֵיהּ׃

because he must remain in his city of refuge until the death of the high priest; but after the death of the high priest the manslayer may return into the land of his possession.

וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט 29
לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם׃

וִיהוֹן אִלֵּין לְכוֹן לִגְזֵירַת דִּין 29
לְדָרֵיכוֹן בְּכֹל מוֹתְבָנֵיכוֹן׃

And these things shall be for a statute of judgment unto you throughout your generations in all your dwellings.

כָּל־מַכֵּה־נֶפֶשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצַח 30
אֶת־הָרֹצֵחַ וְעֵד אֶחָד לֹא־יַעֲנֶה
בְנֶפֶשׁ לָמוּת׃

כָּל דְּיִקְטוֹל נַפְשָׁא לְפוּם 30
סָהֲדִין יִקְטוֹל יָת קָטוֹלָא
וְסָהִיד חַד לָא יְסַהֵיד בֶּאֱנָשׁ
לְמִקְטַל׃

Whoso killeth any person, the murderer shall be slain at the mouth of witnesses; but one witness shall not testify against any person that he die.

וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ 31
אֲשֶׁר־הוּא רָשָׁע לָמוּת כִּי־מוֹת
יוּמָת׃

וְלָא־תְקַבְּלוּן מָמוֹן עַל אֱנָשׁ 31
קָטוֹל דְּהוּא חַיָּיב לְמִמְתָ אֲרֵי
אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל׃

Moreover ye shall take no ransom for the life of a murderer, that is guilty of death; but he shall surely be put to death.

וְלֹא־תִקְחוּ כֹּפֶר לָנוּס אֶל־עִיר 32
מִקְלָטוֹ לָשׁוּב לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ
עַד־מוֹת הַכֹּהֵן׃

וְלָא־תְקַבְּלוּן מָמוֹן לְמִעְרַק 32
לְקִרְיַת שֵׁיזָבוּתֵיהּ לְמִתָּב
לְמִתַּב בְּאַרְעָא עַד דִּימוּת
כָּהֲנָא׃

And ye shall take no ransom for him that is fled to his city of refuge, that he should come again to dwell in the land, until the death of the priest.

וְלֹא־תַחֲנִיפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר 33
אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחֲנִיף
אֶת־הָאָרֶץ וְלָאָרֶץ לֹא־יְכֻפַּר
לַדָּם אֲשֶׁר שֻׁפַּךְ־בָּהּ כִּי־אִם
בְּדַם שֹׁפְכוֹ׃

וְלָא תְחַיְּבוּן יָת אַרְעָא דְּאַתּוּן 33
בַּהּ אֲרֵי דְּמָא הוּא מְחַיֵּיב יָת
אַרְעָא וּלְאַרְעָא לָא מִתְכַּפַּר
עַל דַּם זַכַּאי דְּאִתְאַשַּׁד בַּהּ
אֱלָהֵין בְּדַם אָשְׁדֵיהּ׃

So ye shall not pollute the land wherein ye are; for blood, it polluteth the land; and no expiation can be made for the land for the blood that is shed therein, but by the blood of him that shed it.

וְלֹא תְטַמְּאוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר 34
אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן
בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ (פ)

וְלָא תְסָאֲבוּן יָת אַרְעָא דְּאַתּוּן 34
יָתְבִין בַּהּ דְּשָׁכִינְתִי שָׁרְיָא
בְּגַוֵּהּ אֲרֵי אֲנָא יְיָ שְׁכִינְתִי שָׁרְיָא
בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

And thou shalt not defile the land which ye inhabit, in the midst of which I dwell; for I the Lord dwell in the midst of the children of Israel.'

(27) אין לו דם. הרי הוא כהורג את הנפש שאין לו דם (מכות יב):

(29) בכל מושבתיכם. למד שהיה סנהדרין [קטנה] נוהגת בחוצה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל (סנ ז, ו):

(30) כל מכה נפש וגו׳. הצע להרגו על שהכה את הנפש: לפי עדים ירצח. שיעידו שנמזיד והתראה הרגו (ספרי קסו):

(31) ולא תקחו כופר. לע יפטר בממון (כתובות לז. ספרי סנ):

(32) ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו. למי שנס אל עיר מקלטו שהרג בשוגג שיהו נפטר מגלות בממון ליתן כופר לשוב לשבת בארץ בטרם יומת הכהן (ספרי סנ): לנוס. כמו לָנָס כמו (מיכה ג, ח) שובי מלחמה שאתה מן המלחמה וכן (בראשית ג, יח) נוגי ממועד וכן (יהושע ה, ה) כי מולים היו כשאר תלמיד שוב על מי שאב כבר ומול על מי שמל כבר כן תלמיד לנוס על מי שנס כבר וקורהו נוס כלומר מוכרח. ומה תלמיד לנוס לגרוס ופרשהו לע תקחו כופר למי שיש לו לגרוס מן הגלות לע ידעתי היאך ילמד לשוב לשבת בארץ הרי עדיין לע נס ומהיכן ישוב:

(33) ולא תחניפו. ולע תרשיעו. כתרגומו ולע תחייבון:

שביעי

וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת
לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בֶּן־
מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפְּחֹת בְּנֵי
יוֹסֵף וַיְדַבְּרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי
הַנְּשִׂאִים רָאשֵׁי אָבוֹת לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל׃

וּקְרִיבוּ רֵישֵׁי אֲבָהָתָא לְזַרְעִית
בְּנֵי גִלְעָד בַּר מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה
מִזַּרְעָיַת בְּנֵי יוֹסֵף וּמַלִּילוּ
קֳדָם מֹשֶׁה וּקְדָם רַבְרְבַיָּא
רֵישֵׁי אֲבָהָתָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

XXXVI

and they said: 'The LORD commanded my lord to give the land for inheritance by lot to the children of Israel; and my lord was commanded by the LORD to give the inheritance of Zelophehad our brother unto his daughters.

2 וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנִי צִוָּה יְהוָה
לָתֵת אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּגוֹרָל
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַאדֹנִי צִוָּה בַיהוָה
לָתֵת אֶת־נַחֲלַת צְלָפְחָד אָחִינוּ
לִבְנוֹתָיו׃

2 וַאֲמַרוּ יָת רַבּוֹנִי פַּקִּיד יְיָ לְמִתַּן
יָת אַרְעָא בַּאֲחָסָנָא בְּעַדְבָּא
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְרַבּוֹנִי אִתְפַּקַּד
בְּמֵימְרָא דַּייָ לְמִתַּן יָת אַחְסָנַת
צְלָפְחָד אֲחוּנָא לִבְנָתֵיהּ׃

And if they be married to any of the sons of the other tribes of the children of Israel, then will their inheritance be taken away from the inheritance of our fathers, and will be added to the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will it be taken away from the lot of our inheritance.

3 וְהָיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שִׁבְטֵי בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרְעָה נַחֲלָתָן
מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסַף עַל נַחֲלַת
הַמַּטֶּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם
וּמִגּוֹרָל נַחֲלָתֵנוּ יִגָּרֵעַ׃

3 וְיִהְוֻן לְחַד מִבְּנֵי שִׁבְטֵי
בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁין וְתִתְמְנַע
אַחְסָנְתְּהוֹן מֵאַחְסָנַת אֲבָהָתָנָא
וְתִתּוֹסַף עַל אַחְסָנַת שִׁבְטָא
דְּיִהְוֻן לְהוֹן וּמֵעֲדַב אַחְסָנְתָנָא
יִתְמְנַע׃

And when the jubilee of the children of Israel shall be, then will their inheritance be added unto the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will their inheritance be taken away from the inheritance of the tribe of our fathers.'

4 וְאִם־יִהְיֶה הַיֹּבֵל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְנוֹסְפָה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת
הַמַּטֶּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם
וּמִנַּחֲלַת מַטֵּה אֲבֹתֵינוּ יִגָּרַע
נַחֲלָתָן׃

4 וְאִם יְהֵי יוֹבִילָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְתִתּוֹסַף אַחְסָנַתְהוֹן עַל
אַחְסָנַת שִׁבְטָא דְּיִהְוֻן לְהוֹן
וּמֵאַחְסָנַת שִׁבְטָא דַּאֲבָהָתָנָא
תִּתְמְנַע אַחְסָנַתְהוֹן׃

And Moses commanded the children of Israel according to the word of the LORD, saying: 'The tribe of the sons of Joseph speaketh right.

5 וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־
פִּי יְהוָה לֵאמֹר כֵּן מַטֵּה בְנֵי־
יוֹסֵף דֹּבְרִים׃

5 וּפַקִּיד מֹשֶׁה יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
עַל מֵימְרָא דַּייָ לְמֵימַר יָאוּת
שִׁבְטָא דִּבְנֵי יוֹסֵף מְמַלִּלִין׃

(34) אשר אני שכן בתוכה. שלא תסכינו אומתי ונטומאתם: כי אני ה׳ שוכן בתוך בני ישראל. לפי שזמן שהם טמאים שכינה (שכויה) ביניהם:

(3) ונוסף על נחלת המטה. שהרי גנה יורשה והבן מתייחס על שבט אביו:

(4) ואם יהיה היובל. מכאן היה רבי יהודה אומר עתיד היובל שיפסוק (ת"כ ויקרא פרשתא יג, ו): ואם יהיה היובל. כלומר אין זו מכירה שמוזכת ביובל שהירושה קיימת מוזכת. ואפילו אם יהיה היובל לא תחזור הנחלה לשבטו ונמצא שנוספה על נחלת המטה שאר תהיינה להם:

זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה
לִבְנוֹת צְלָפְחָד לֵאמֹר לַטּוֹב
בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אַךְ
לְמִשְׁפַּחַת מַטֵּה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה
לְנָשִׁים׃

6 דֵּין פִּתְגָמָא דְּפַקֵּיד יְיָ לִבְנָת
צְלָפְחָד לְמֵימַר לִדְתְקֵין
בְּעֵינֵיהוֹן יְהֵוְיָן לְנְשִׁין בְּרַם
לְזַרְעִית שִׁבְטָא דַּאֲבוּהוֹן
יְהֵוְיָן לְנְשִׁין׃

6 This is the thing which the Lord hath commanded concerning the daughters of Zelophehad, saying: Let them be married to whom they think best; only into the family of the tribe of their father shall they be married.

וְלֹא־תִסֹּב נַחֲלָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
מִמַּטֶּה אֶל־מַטֶּה כִּי אִישׁ
בְּנַחֲלַת מַטֵּה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃

7 וְלָא תַסְחַר אַחְסָנָא לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל מִשִּׁבְטָא לְשִׁבְטָא
אֲרֵי גְּבַר בְּאַחְסָנַת שִׁבְטָא
דַּאֲבָהָתוֹהִי יִדְבְּקוּן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃

7 So shall no inheritance of the children of Israel remove from tribe to tribe; for the children of Israel shall cleave every one to the inheritance of the tribe of his fathers.

וְכָל־בַּת יֹרֶשֶׁת נַחֲלָה מִמַּטּוֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת
מַטֵּה אָבִיהָ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן
יִירְשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת
אֲבֹתָיו׃

8 וְכָל בְּרַתָּא יָרְתַת אַחְסָנָא
מִשִּׁבְטַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחַד
מִזַּרְעִית שִׁבְטָא דַּאֲבוּהָא
תְּהֵי לְאִתּוּ בְּדִיל דְּיֵירְתוּן
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אַחְסָנַת
אֲבָהָתוֹהִי׃

8 And every daughter, that possesseth an inheritance in any tribe of the children of Israel, shall be wife unto one of the family of the tribe of her father, that the children of Israel may possess every man the inheritance of his fathers.

וְלֹא־תָסֹב נַחֲלָה מִמַּטֶּה לְמַטֶּה
אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ
מַטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

9 וְלָא תַסְחַר אַחְסָנָא מִשִּׁבְטָא
לְשִׁבְטָא אוּחֳרָנָא אֲרֵי גְּבַר
בְּאַחְסָנָתֵיהּ יִדְבְּקוּן שִׁבְטַיָּא
דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

9 So shall no inheritance remove from one tribe to another tribe; for the tribes of the children of Israel shall cleave each one to its own inheritance.'

כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן
עָשׂוּ בְּנוֹת צְלָפְחָד׃

10 כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה כֵּן
עֲבָדָא בְּנָת צְלָפְחָד׃

10 Even as the Lord commanded Moses, so did the daughters of Zelophehad.

וַתִּהְיֶינָה מַחְלָה תִּרְצָה וְחָגְלָה
וּמִלְכָּה וְנֹעָה בְּנוֹת צְלָפְחָד
לִבְנֵי דֹדֵיהֶן לְנָשִׁים׃

מפטיר 11 וַהֲוָאָה מַחְלָה תִּרְצָה וְחָגְלָה
וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בְּנָת צְלָפְחָד
לִבְנֵי אֲחֵי אֲבוּהוֹן לְנְשִׁין׃

11 For Mahlah, Tirzah, and Hoglah, and Milcah, and Noah, the daughters of Zelophehad, were married unto their father's brothers' sons.

מִמִּשְׁפְּחֹת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף
הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־
מַטֵּה מִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן׃

12 מִזַּרְעָיַת בְּנֵי מְנַשֶּׁה בַּר יוֹסֵף
הֲוָאָה לְנְשִׁין וַהֲוָת אַחְסָנַתְהוֹן
עַל שֵׁיבֶט זַרְעִית אֲבוּהוֹן׃

12 They were married into the families of the sons of Manasseh the son of Joseph, and their inheritance remained in the tribe of the family of their father.

אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר
קלנ פסוקים 13 צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן
יְרֵחוֹ׃

13 אִלֵּין פִּקּוּדַיָּא וְדִינַיָּא דְּפַקֵּיד יְיָ
בִּידָא דְּמֹשֶׁה לְוָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּמֵישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא
דִּירִיחוֹ׃

13 These are the commandments and the ordinances, which the Lord commanded by the hand of Moses unto the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.

(8) וכל בת ירשת נחלה. שלא היה בן לאחיה׃
(11) מחלה תרצה וגו׳. כאן מנאן לפי גדולתן זו מזו בשניס ושאו כסדר תולדותן וכאן המקרא מנאן לפי חכמתן ומגיד שבקולות זו כזו (ב״ב קכ)׃

The Haftarah is Jeremiah 2:4 – 2:28 & 3:4 – 3:4 on page 205. Sepharadim read Jeremiah 2:4 – 2:28 & 4:1 – 4:2. Read this Haftara even on Rosh Ḥodesh. The Rosh Ḥodesh Maftir, Numbers 28:9 – 15 is still read, on page 143.

חזק חזק ונתחזק

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־כָּל־ דנריס
יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר בָּעֲרָבָה מ֫וֹל סוּף בֵּין־פָּארָן וּבֵין־תֹּפֶל וְלָבָן וַחֲצֵרֹת וְדִי זָהָב׃

אַחַד עָשָׂר יוֹם מֵחֹרֵב דֶּרֶךְ הַר־שֵׂעִיר עַד 2
קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ׃

וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעַשְׁתֵּי־עָשָׂר חֹדֶשׁ 3
בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֲלֵהֶם׃

אַחֲרֵי הַכֹּתוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר נוי
יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֶת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר־ יוֹשֵׁב בְּעַשְׁתָּרֹת בְּאֶדְרֶעִי׃

בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב הוֹאִיל מֹשֶׁה 5
בֵּאֵר אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר׃

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב לֵאמֹר 6
רַב־לָכֶם שֶׁבֶת בָּהָר הַזֶּה׃

פְּנוּ וּסְעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הַר הָאֱמֹרִי וְאֶל־ 7
כָּל־שְׁכֵנָיו בָּעֲרָבָה בָהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבַנֶּגֶב וּבְחוֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְּבָנוֹן עַד־ הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר־פְּרָת׃

רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת־הָאָרֶץ בֹּאוּ וּרְשׁוּ יחזקל
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם וּלְזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם׃

וָאֹמַר אֲלֵכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר לֹא־אוּכַל 9
לְבַדִּי שְׂאֵת אֶתְכֶם׃

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנְּכֶם הַיּוֹם 10
כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב׃

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם 11
אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם׃

THESE ARE the words which Moses spoke unto all Israel beyond the Jordan; in the wilderness, in the Arabah, over against Suph, between Paran and Tophel, and Laban, and Hazeroth, and Di-zahab.

It is eleven days journey from Horeb unto Kadesh-barnea by the way of mount Seir.

And it came to pass in the fortieth year, in the eleventh month, on the first day of the month, that Moses spoke unto the children of Israel, according unto all that the LORD had given him in commandment unto them;

after he had smitten Sihon the king of the Amorites, who dwelt in Heshbon, and Og the king of Bashan, who dwelt in Ashtaroth, at Edrei;

beyond the Jordan, in the land of Moab, took Moses upon him to expound this law, saying:

The LORD our God spoke unto us in Horeb, saying: 'Ye have dwelt long enough in this mountain;

turn you, and take your journey, and go to the hill-country of the Amorites and unto all the places nigh thereunto, in the Arabah, in the hill-country, and in the Lowland, and in the South, and by the sea-shore; the land of the Canaanites, and Lebanon, as far as the great river, the river Euphrates.

Behold, I have set the land before you: go in and possess the land which the LORD swore unto your fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to give unto them and to their seed after them.'

And I spoke unto you at that time, saying: 'I am not able to bear you myself alone;

the LORD your God hath multiplied you, and, behold, ye are this day as the stars of heaven for multitude.—

The LORD, the God of your fathers, make you a thousand times so many more as ye are, and bless you, as He hath promised you!

הפטרות

הפטרת במדבר

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22. On Erev Rosh Ḥodesh, read the Haftarah on page 210.

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בִּמְקוֹם אֲשֶׁר־יֵאָמֵר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֵאָמֵר לָהֶם בְּנֵי אֵל־חָי׃	II:1	Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living God.'
וְנִקְבְּצוּ בְּנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו וְשָׂמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֶאל׃	2	And the children of Judah and the children of Israel shall be gathered together, and they shall appoint themselves one head, and shall go up out of the land; for great shall be the day of Jezreel.
אִמְרוּ לַאֲחֵיכֶם עַמִּי וְלַאֲחוֹתֵיכֶם רֻחָמָה׃	3	Say ye unto your brethren: 'Ammi'; and to your sisters, 'Ruhamah.'
רִיבוּ בְאִמְּכֶם רִיבוּ כִּי־הִיא לֹא אִשְׁתִּי וְאָנֹכִי לֹא אִישָׁהּ וְתָסַר זְנוּנֶיהָ מִפָּנֶיהָ וְנַאֲפוּפֶיהָ מִבֵּין שָׁדֶיהָ׃	4	Plead with your mother, plead; For she is not My wife, neither am I her husband; And let her put away her harlotries from her face, And her adulteries from between her breasts;
פֶּן־אַפְשִׁיטֶנָּה עֲרֻמָּה וְהַצַּגְתִּיהָ כְּיוֹם הִוָּלְדָהּ וְשַׂמְתִּיהָ כַמִּדְבָּר וְשַׁתְּתִיהָ כְּאֶרֶץ צִיָּה וַהֲמִתִּיהָ בַּצָּמָא׃	5	Lest I strip her naked, And set her as in the day that she was born, And make her as a wilderness, And set her like a dry land, And slay her with thirst.
וְאֶת־בָּנֶיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בְנֵי זְנוּנִים הֵמָּה׃	6	And I will not have compassion upon her children; For they are children of harlotry.
כִּי זָנְתָה אִמָּם הֹבִישָׁה הוֹרָתָם כִּי אָמְרָה אֵלְכָה אַחֲרֵי מְאַהֲבַי נֹתְנֵי לַחְמִי וּמֵימַי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי שַׁמְנִי וְשִׁקּוּיָי׃	7	For their mother hath played the harlot, She that conceived them hath done shamefully; For she said: 'I will go after my lovers, That give me my bread and my water, My wool and my flax, mine oil and my drink.'
לָכֵן הִנְנִי־שָׂךְ אֶת־דַּרְכֵּךְ בַּסִּירִים וְגָדַרְתִּי אֶת־גְּדֵרָהּ וּנְתִיבוֹתֶיהָ לֹא תִמְצָא׃	8	Therefore, behold, I will hedge up thy way with thorns, And I will make a wall against her, That she shall not find her paths.
וְרָדְפָה אֶת־מְאַהֲבֶיהָ וְלֹא־תַשִּׂיג אֹתָם וּבִקְשָׁתַם וְלֹא תִמְצָא וְאָמְרָה אֵלְכָה וְאָשׁוּבָה אֶל־אִישִׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אָז מֵעָתָּה׃	9	And she shall run after her lovers, but she shall not overtake them, And she shall seek them, but shall not find them; Then shall she say: 'I will go and return to my first husband; For then was it better with me than now.'
וְהִיא לֹא יָדְעָה כִּי אָנֹכִי נָתַתִּי לָהּ הַדָּגָן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְכֶסֶף הִרְבֵּיתִי לָהּ וְזָהָב עָשׂוּ לַבָּעַל׃	10	For she did not know that it was I that gave her The corn, and the wine, and the oil, And multiplied unto her silver and gold, Which they used for Baal.

לָכֵן אָשׁוּב וְלָקַחְתִּי דְגָנִי בְּעִתּוֹ וְתִירוֹשִׁי בְּמוֹעֲדוֹ וְהִצַּלְתִּי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי לְכַסּוֹת אֶת־עֶרְוָתָהּ׃ 11 Therefore will I take back My corn in the time thereof, And My wine in the season thereof, And will snatch away My wool and My flax Given to cover her nakedness.

וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת־נַבְלֻתָהּ לְעֵינֵי מְאַהֲבֶיהָ וְאִישׁ לֹא־יַצִּילֶנָּה מִיָּדִי׃ 12 And now will I uncover her shame in the sight of her lovers, And none shall deliver her out of My hand.

וְהִשְׁבַּתִּי כָּל־מְשׂוֹשָׂהּ חַגָּהּ חָדְשָׁהּ וְשַׁבַּתָּהּ וְכֹל מוֹעֲדָהּ׃ 13 I will also cause all her mirth to cease, Her feasts, her new moons, and her sabbaths, And all her appointed seasons.

וַהֲשִׁמֹתִי גַּפְנָהּ וּתְאֵנָתָהּ אֲשֶׁר אָמְרָה אֶתְנָה הֵמָּה לִי אֲשֶׁר נָתְנוּ־לִי מְאַהֲבָי וְשַׂמְתִּים לְיַעַר וַאֲכָלָתַם חַיַּת הַשָּׂדֶה׃ 14 And I will lay waste her vines and her fig-trees, Whereof she hath said: 'These are my hire That my lovers have given me'; And I will make them a forest, And the beasts of the field shall eat them.

וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת־יְמֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר תְּקַטֵּיר לָהֶם וַתַּעַד נִזְמָהּ וְחֶלְיָתָהּ וַתֵּלֶךְ אַחֲרֵי מְאַהֲבֶיהָ וְאֹתִי שָׁכְחָה נְאֻם־יְהוָה׃ (ס) 15 And I will visit upon her the days of the Baalim, Wherein she offered unto them, And decked herself with her ear-rings and her jewels, And went after her lovers, And forgot Me, saith the LORD.

לָכֵן הִנֵּה אָנֹכִי מְפַתֶּיהָ וְהֹלַכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר וְדִבַּרְתִּי עַל־לִבָּהּ׃ 16 Therefore, behold, I will allure her, And bring her into the wilderness, And speak tenderly unto her.

וְנָתַתִּי לָהּ אֶת־כְּרָמֶיהָ מִשָּׁם וְאֶת־עֵמֶק עָכוֹר לְפֶתַח תִּקְוָה וְעָנְתָה שָׁמָּה כִּימֵי נְעוּרֶיהָ וּכְיוֹם עֲלוֹתָהּ מֵאֶרֶץ־מִצְרָיִם׃ 17 And I will give her her vineyards from thence, And the valley of Achor for a door of hope; And she shall respond there, as in the days of her youth, And as in the day when she came up out of the land of Egypt.

וְהָיָה בַיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־יְהוָה תִּקְרְאִי אִישִׁי וְלֹא־תִקְרְאִי־לִי עוֹד בַּעְלִי׃ 18 And it shall be at that day, saith the LORD, That thou shalt call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali.

וַהֲסִרֹתִי אֶת־שְׁמוֹת הַבְּעָלִים מִפִּיהָ וְלֹא־יִזָּכְרוּ עוֹד בִּשְׁמָם׃ 19 For I will take away the names of the Baalim out of her mouth, And they shall no more be mentioned by their name.

וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיּוֹם הַהוּא עִם־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְעִם־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֶמֶשׂ הָאֲדָמָה וְקֶשֶׁת וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה אֶשְׁבֹּר מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁכַּבְתִּים לָבֶטַח׃ 20 And in that day will I make a covenant for them With the beasts of the field, and with the fowls of heaven, And with the creeping things of the ground; And I will break the bow and the sword and the battle out of the land, And will make them to lie down safely.

וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים׃ 21 And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion.

וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בֶּאֱמוּנָה וְיָדַעַתְּ אֶת־יְהוָה׃ (פ) 22 And I will betroth thee unto Me in faithfulness; And thou shalt know the LORD.

הפטרת נשא

The Haftarah is Judges 13:2 – 13:25.

XIII:2 וַיְהִי֙ אִ֣ישׁ אֶחָ֔ד מִצָּרְעָ֖ה מִמִּשְׁפַּ֣חַת הַדָּנִ֑י
וּשְׁמ֣וֹ מָנ֗וֹחַ וְאִשְׁתּ֛וֹ עֲקָרָ֥ה וְלֹ֖א יָלָֽדָה׃

And there was a certain man of Zorah, of the family of the Danites, whose name was Manoah; and his wife was barren, and bore not.

3 וַיֵּרָ֣א מַלְאַ֣ךְ־יְהוָ֗ה אֶל־הָאִשָּׁה֙ וַיֹּ֣אמֶר אֵלֶ֔יהָ הִנֵּה־נָ֥א אַתְּ־עֲקָרָ֖ה וְלֹ֣א יָלַ֑דְתְּ
וְהָרִ֥ית וְיָלַ֖דְתְּ בֵּֽן׃

And the angel of the LORD appeared unto the woman, and said unto her: 'Behold now, thou art barren, and hast not borne; but thou shalt conceive, and bear a son.

4 וְעַתָּ֗ה הִשָּׁמְרִי־נָ֙א֙ וְאַל־תִּשְׁתִּ֣י יַ֔יִן וְשֵׁכָ֖ר
וְאַל־תֹּאכְלִ֣י כָּל־טָמֵֽא׃

Now therefore beware, I pray thee, and drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing.

5 כִּ֣י הִנָּ֤ךְ הָרָה֙ וְיֹלַ֣דְתְּ בֵּ֔ן וּמוֹרָ֖ה לֹא־יַעֲלֶ֣ה
עַל־רֹאשׁ֑וֹ כִּֽי־נְזִ֤יר אֱלֹהִים֙ יִהְיֶ֣ה הַנַּ֔עַר
מִן־הַבָּ֖טֶן וְה֣וּא יָחֵ֑ל לְהוֹשִׁ֥יעַ אֶת־יִשְׂרָאֵ֖ל
מִיַּ֥ד פְּלִשְׁתִּֽים׃

For, lo, thou shalt conceive, and bear a son; and no razor shall come upon his head; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb; and he shall begin to save Israel out of the hand of the Philistines.'

6 וַתָּבֹ֣א הָאִשָּׁה֮ וַתֹּ֣אמֶר לְאִישָׁהּ֒ לֵאמֹ֗ר אִ֚ישׁ
הָאֱלֹהִ֣ים בָּ֔א אֵלַ֖י וּמַרְאֵ֑הוּ כְּמַרְאֵ֗ה מַלְאַךְ֙
הָאֱלֹהִ֣ים נוֹרָ֔א מְאֹ֖ד וְלֹ֣א שְׁאִלְתִּ֑יהוּ אֵ֥י־
מִזֶּ֖ה הֽוּא וְאֶת־שְׁמ֥וֹ לֹא־הִגִּ֖יד לִֽי׃

Then the woman came and told her husband, saying: 'A man of God came unto me, and his countenance was like the countenance of the angel of God, very terrible; and I asked him not whence he was, neither told he me his name;

7 וַיֹּ֣אמֶר לִ֔י הִנָּ֥ךְ הָרָ֖ה וְיֹלַ֣דְתְּ בֵּ֑ן וְעַתָּ֗ה
אַל־תִּשְׁתִּ֤י יַ֙יִן֙ וְשֵׁכָ֔ר וְאַל־תֹּאכְלִ֖י כָּל־
טֻמְאָ֑ה כִּֽי־נְזִ֤יר אֱלֹהִים֙ יִהְיֶ֣ה הַנַּ֔עַר מִן־
הַבֶּ֖טֶן עַד־י֥וֹם מוֹתֽוֹ׃ (פ)

but he said unto me: Behold, thou shalt conceive, and bear a son; and now drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb to the day of his death.'

8 וַיֶּעְתַּ֥ר מָנ֖וֹחַ אֶל־יְהוָ֑ה וַיֹּאמַ֗ר בִּ֣י אֲדוֹנָ֔י
אִ֣ישׁ הָאֱלֹהִ֗ים אֲשֶׁ֤ר שָׁלַ֙חְתָּ֙ יָבוֹא־נָ֣א עוֹד֮
אֵלֵ֣ינוּ֒ וְיוֹרֵ֔נוּ מַה־נַּעֲשֶׂ֖ה לַנַּ֥עַר הַיּוּלָֽד׃

Then Manoah entreated the LORD, and said: 'Oh, LORD, I pray Thee, let the man of God whom Thou didst send come again unto us, and teach us what we shall do unto the child that shall be born.'

9 וַיִּשְׁמַ֤ע הָאֱלֹהִים֙ בְּקֹ֣ול מָנ֔וֹחַ וַיָּבֹ֨א מַלְאַךְ֩
הָאֱלֹהִ֨ים עֹ֜וד אֶל־הָאִשָּׁ֗ה וְהִיא֙ יוֹשֶׁ֣בֶת
בַּשָּׂדֶ֔ה וּמָנ֥וֹחַ אִישָׁ֖הּ אֵ֥ין עִמָּֽהּ׃

And God hearkened to the voice of Manoah; and the angel of God came again unto the woman as she sat in the field; but Manoah her husband was not with her.

10 וַתְּמַהֵ֣ר הָאִשָּׁ֔ה וַתָּ֖רָץ וַתַּגֶּ֣ד לְאִישָׁ֑הּ
וַתֹּ֣אמֶר אֵלָ֗יו הִנֵּ֤ה נִרְאָה֙ אֵלַ֔י הָאִ֖ישׁ אֲשֶׁר־
בָּ֥א בַיּ֖וֹם אֵלָֽי׃

And the woman made haste, and ran, and told her husband, and said unto him: 'Behold, the man hath appeared unto me, that came unto me that day.'

11 וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מָנוֹחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֶל־
הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הַאַתָּה הָאִישׁ אֲשֶׁר־
דִּבַּרְתָּ אֶל־הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי׃

11 And Manoah arose, and went after his wife, and came to the man, and said unto him: 'Art thou the man that spokest unto the woman?' And he said: 'I am.'

12 וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ עַתָּה יָבֹא דְבָרֶיךָ מַה־יִּהְיֶה
מִּשְׁפַּט־הַנַּעַר וּמַעֲשֵׂהוּ׃

12 And Manoah said: 'Now when thy word cometh to pass, what shall be the rule for the child, and what shall be done with him?'

13 וַיֹּאמֶר מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־מָנוֹחַ מִכֹּל אֲשֶׁר־
אָמַרְתִּי אֶל־הָאִשָּׁה תִּשָּׁמֵר׃

13 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Of all that I said unto the woman let her beware.

14 מִכֹּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִגֶּפֶן הַיַּיִן לֹא תֹאכַל וְיַיִן
וְשֵׁכָר אַל־תֵּשְׁתְּ וְכָל־טֻמְאָה אַל־תֹּאכַל
כֹּל אֲשֶׁר־צִוִּיתִיהָ תִּשְׁמֹר׃ (ס)

14 She may not eat of any thing that cometh of the grapevine, neither let her drink wine or strong drink, nor eat any unclean thing; all that I commanded her let her observe.'

15 וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ אֶל־מַלְאַךְ יְהוָה נַעְצְרָה־נָּא
אוֹתָךְ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עִזִּים׃

15 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'I pray thee, let us detain thee, that we may make ready a kid for thee.'

16 וַיֹּאמֶר מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־מָנוֹחַ אִם־
תַּעְצְרֵנִי לֹא־אֹכַל בְּלַחְמֶךָ וְאִם־תַּעֲשֶׂה
עֹלָה לַיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא־יָדַע מָנוֹחַ כִּי־
מַלְאַךְ יְהוָה הוּא׃

16 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Though thou detain me, I will not eat of thy bread; and if thou wilt make ready a burnt-offering, thou must offer it unto the LORD.' For Manoah knew not that he was the angel of the LORD.

17 וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ אֶל־מַלְאַךְ יְהוָה מִי שְׁמֶךָ כִּי־
יָבֹא (כ' דבריך)[ק' דְּבָרְךָ] וְכִבַּדְנוּךָ׃

17 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'What is thy name, that when thy words come to pass we may do thee honour?'

18 וַיֹּאמֶר לוֹ מַלְאַךְ יְהוָה לָמָּה זֶּה תִּשְׁאַל
לִשְׁמִי וְהוּא־פֶלִאי׃ (פ)

18 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore askest thou after my name, seeing it is hidden?'

19 וַיִּקַּח מָנוֹחַ אֶת־גְּדִי הָעִזִּים וְאֶת־הַמִּנְחָה
וַיַּעַל עַל־הַצּוּר לַיהוָה וּמַפְלָא לַעֲשׂוֹת
וּמָנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ רֹאִים׃

19 So Manoah took the kid with the meal-offering, and offered it upon the rock unto the LORD; and [the angel] did wondrously, and Manoah and his wife looked on.

20 וַיְהִי בַּעֲלוֹת הַלַּהַב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
הַשָּׁמַיְמָה וַיַּעַל מַלְאַךְ־יְהוָה בְּלַהַב
הַמִּזְבֵּחַ וּמָנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ רֹאִים וַיִּפְּלוּ עַל־
פְּנֵיהֶם אָרְצָה׃

20 For it came to pass, when the flame went up toward heaven from off the altar, that the angel of the LORD ascended in the flame of the altar; and Manoah and his wife looked on; and they fell on their faces to the ground.

21 וְלֹא־יָסַף עוֹד מַלְאַךְ יְהוָה לְהֵרָאֹה אֶל־
מָנוֹחַ וְאֶל־אִשְׁתּוֹ אָז יָדַע מָנוֹחַ כִּי־מַלְאַךְ
יְהוָה הוּא׃

21 But the angel of the LORD did no more appear to Manoah or to his wife. Then Manoah knew that he was the angel of the LORD.

22 וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ אֶל־אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי
אֱלֹהִים רָאִינוּ׃

22 And Manoah said unto his wife: 'We shall surely die, because we have seen God.'

וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לוּ חָפֵץ יְהוָה לַהֲמִיתֵנוּ לֹא־לָקַח מִיָּדֵנוּ עֹלָה וּמִנְחָה וְלֹא הֶרְאָנוּ אֶת־כָּל־אֵלֶּה וְכָעֵת לֹא הִשְׁמִיעָנוּ כָּזֹאת׃	23	But his wife said unto him: 'If the LORD were pleased to kill us, He would not have received a burnt-offering and a meal-offering at our hand, neither would He have shown us all these things, nor would at this time have told such things as these.'
וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שִׁמְשׁוֹן וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה׃	24	And the woman bore a son, and called his name Samson; and the child grew, and the LORD blessed him.
וַתָּחֶל רוּחַ יְהוָה לְפַעֲמוֹ בְּמַחֲנֵה־דָן בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֹל׃ (פ)	25	And the spirit of the LORD began to move him in Mahaneh-dan, between Zorah and Eshtaol.

הפטרת בהעלתך

The Haftarah is Zechariah 2:14 – 4:7.

רָנִּי וְשִׂמְחִי בַּת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכֵךְ נְאֻם־יְהוָה׃	II:14	'Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the LORD.
וְנִלְווּ גוֹיִם רַבִּים אֶל־יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וְהָיוּ לִי לְעָם וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכֵךְ וְיָדַעַתְּ כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחַנִי אֵלָיִךְ׃	15	And many nations shall join themselves to the LORD in that day, and shall be My people, and I will dwell in the midst of thee'; and thou shalt know that the LORD of hosts hath sent me unto thee.
וְנָחַל יְהוָה אֶת־יְהוּדָה חֶלְקּוֹ עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלָם׃	16	And the LORD shall inherit Judah as His portion in the holy land, and shall choose Jerusalem again.
הַס כָּל־בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נֵעוֹר מִמְעוֹן קָדְשׁוֹ׃ (פ)	17	Be silent, all flesh, before the LORD; for He is aroused out of His holy habitation.
וַיַּרְאֵנִי אֶת־יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ יְהוָה וְהַשָּׂטָן עֹמֵד עַל־יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ׃	III:1	And he showed me Joshua the high priest standing before the angel of the LORD, and Satan standing at his right hand to accuse him.
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן יִגְעַר יְהוָה בְּךָ הַשָּׂטָן וְיִגְעַר יְהוָה בְּךָ הַבּוֹחֵר בִּירוּשָׁלָם הֲלֹוא זֶה אוּד מֻצָּל מֵאֵשׁ׃	2	And the LORD said unto Satan: 'The LORD rebuke thee, O Satan, yea, the LORD that hath chosen Jerusalem rebuke thee; is not this man a brand plucked out of the fire?'
וִיהוֹשֻׁעַ הָיָה לָבֻשׁ בְּגָדִים צוֹאִים וְעֹמֵד לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ׃	3	Now Joshua was clothed with filthy garments, and stood before the angel.

וַיַּ֣עַן וַיֹּ֗אמֶר אֶל־הָעֹמְדִ֤ים לְפָנָיו֙ לֵאמֹ֔ר
הָסִ֥ירוּ הַבְּגָדִ֖ים הַצֹּאִ֑ים מֵעָלָ֣יו וַיֹּ֣אמֶר
אֵלָ֗יו רְאֵ֤ה הֶעֱבַ֙רְתִּי֙ מֵעָלֶ֣יךָ עֲוֹנֶ֔ךָ וְהַלְבֵּ֖שׁ
אֹתְךָ֥ מַחֲלָצֽוֹת׃

וָאֹמַ֕ר יָשִׂ֥ימוּ צָנִ֖יף טָה֑וֹר עַל־רֹאשׁ֗וֹ
וַיָּשִׂ֤ימוּ הַצָּנִיף֙ הַטָּה֔וֹר עַל־רֹאשׁ֖וֹ
וַיַּלְבִּשֻׁ֣הוּ בְגָדִ֑ים וּמַלְאַ֥ךְ יְהוָ֖ה עֹמֵֽד׃

וַיָּ֥עַד מַלְאַ֖ךְ יְהוָ֑ה בִּיהוֹשֻׁ֥עַ לֵאמֹֽר׃

כֹּה־אָמַ֞ר יְהוָ֣ה צְבָאוֹת֮ אִם־בִּדְרָכַ֣י תֵּלֵךְ֒
וְאִם֙ אֶת־מִשְׁמַרְתִּ֣י תִשְׁמֹ֔ר וְגַם־אַתָּ֖ה תָּדִ֣ין
אֶת־בֵּיתִ֑י וְגַם֙ תִּשְׁמֹ֣ר אֶת־חֲצָרָ֔י וְנָתַתִּ֥י לְךָ֖
מַהְלְכִ֥ים בֵּין֙ הָעֹמְדִ֣ים הָאֵ֔לֶּה׃

שְׁמַע־נָ֣א יְהוֹשֻׁ֣עַ ׀ הַכֹּהֵ֣ן הַגָּד֗וֹל אַתָּה֙
וְרֵעֶ֣יךָ הַיֹּשְׁבִ֔ים לְפָנֶ֖יךָ כִּי־אַנְשֵׁ֣י מוֹפֵ֑ת
הֶֽמָּה כִּי־הִנְנִ֞י מֵבִ֣יא אֶת־עַבְדִּ֗י צֶֽמַח׃

כִּ֣י ׀ הִנֵּ֣ה הָאֶ֗בֶן אֲשֶׁ֤ר נָתַ֙תִּי֙ לִפְנֵ֣י יְהוֹשֻׁ֔עַ
עַל־אֶ֥בֶן אַחַ֖ת שִׁבְעָ֣ה עֵינָ֑יִם הִנְנִ֤י מְפַתֵּחַ֙
פִּתֻּחָ֔הּ נְאֻ֖ם יְהוָ֣ה צְבָאוֹת֑ וּמַשְׁתִּ֛י אֶת־עֲוֹ֥ן
הָאָ֖רֶץ־הַהִ֥יא בְּיוֹם־אֶחָֽד׃

בַּיּ֣וֹם הַה֗וּא נְאֻ֛ם יְהוָ֥ה צְבָאוֹת֖ תִּקְרְא֣וּ אִ֑ישׁ
לְרֵעֵ֖הוּ אֶל־תַּ֥חַת גֶּ֖פֶן וְאֶל־תַּ֥חַת תְּאֵנָֽה׃

וַיָּ֗שָׁב הַמַּלְאָךְ֙ הַדֹּבֵ֣ר בִּ֔י וַיְעִירֵ֕נִי כְּאִ֖ישׁ
אֲשֶׁר־יֵעוֹר֥ מִשְּׁנָתֽוֹ׃

וַיֹּ֣אמֶר אֵלַ֔י מָ֥ה אַתָּ֖ה רֹאֶ֑ה (כ' ויאמר)[ק'
וָאֹמַ֗ר] רָאִ֙יתִי֙ ׀ וְהִנֵּ֣ה מְנוֹרַ֣ת זָהָ֔ב כֻּלָּ֕הּ
וְגֻלָּ֖הּ עַל־רֹאשָׁ֑הּ וְשִׁבְעָ֤ה נֵרֹתֶ֙יהָ֙ עָלֶ֔יהָ
שִׁבְעָ֣ה וְשִׁבְעָ֔ה מוּצָקֹ֖ות לַנֵּרֹ֥ות אֲשֶׁר־עַל־
רֹאשָֽׁהּ׃

וּשְׁנַ֥יִם זֵיתִ֖ים עָלֶ֣יהָ אֶחָ֑ד מִימִ֤ין הַגֻּלָּה֙
וְאֶחָ֔ד עַל־שְׂמֹאלָֽהּ׃

וָאַ֣עַן ׀ וָאֹמַ֗ר אֶל־הַמַּלְאָךְ֙ הַדֹּבֵ֣ר בִּ֔י לֵאמֹ֖ר
מָה־אֵ֥לֶּה אֲדֹנִֽי׃

4 And he answered and spoke unto those that stood before him, saying: 'Take the filthy garments from off him.' And unto him he said: 'Behold, I cause thine iniquity to pass from thee, and I will clothe thee with robes.'

5 And I said: 'Let them set a fair mitre upon his head.' So they set a fair mitre upon his head, and clothed him with garments; and the angel of the LORD stood by.

6 And the angel of the LORD forewarned Joshua, saying:

7 'Thus saith the LORD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

8 Hear now, O Joshua the high priest, thou and thy fellows that sit before thee; for they are men that are a sign; for, behold, I will bring forth My servant the Shoot.

9 For behold the stone that I have laid before Joshua; upon one stone are seven facets; behold, I will engrave the graving thereof, saith the LORD of hosts: And I will remove the iniquity of that land in one day.

10 In that day, saith the LORD of hosts, shall ye call every man his neighbour under the vine and under the fig-tree.

IV:1 And the angel that spoke with me returned, and waked me, as a man that is wakened out of his sleep.

2 And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

3 and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.'

4 And I answered and spoke to the angel that spoke with me, saying: 'What are these, my lord?'

וַיַּ֣עַן הַמַּלְאָ֗ךְ הַדֹּבֵר֙ בִּ֔י וַיֹּ֥אמֶר אֵלַ֖י הֲלוֹא֙ יָדַ֣עְתָּ מָּה־הֵ֔מָּה וָאֹמַ֕ר לֹ֥א אֲדֹנִֽי׃	5	Then the angel that spoke with me answered and said unto me: 'Knowest thou not what these are?' And I said: 'No, my lord.'
וַיַּ֣עַן וַיֹּ֣אמֶר אֵלַ֗י לֵאמֹר֙ זֶ֣ה דְּבַר־יְהוָ֔ה אֶל־זְרֻבָּבֶ֖ל לֵאמֹ֑ר לֹ֤א בְחַ֙יִל֙ וְלֹ֣א בְכֹ֔חַ כִּ֖י אִם־בְּרוּחִ֑י אָמַ֖ר יְהוָ֥ה צְבָאֽוֹת׃	6	Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the LORD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the LORD of hosts.
מִי־אַתָּ֣ה הַר־הַגָּדוֹל֮ לִפְנֵי֒ זְרֻבָּבֶל֙ לְמִישֹׁ֔ר וְהוֹצִיא֙ אֶת־הָאֶ֣בֶן הָרֹאשָׁ֔ה תְּשֻׁאוֹת֙ חֵ֣ן חֵ֔ן לָ֖הּ׃ (פ)	7	Who art thou, O great mountain before Zerubbabel? thou shalt become a plain; and he shall bring forth the top stone with shoutings of Grace, grace, unto it.'

הפטרת שלח לך

The Haftarah is Joshua 2:1 – 2:24.

וַיִּשְׁלַ֨ח יְהוֹשֻׁ֜עַ בִּן־נ֗וּן מִן־הַשִּׁטִּים֙ שְׁנַ֣יִם־אֲנָשִׁ֔ים מְרַגְּלִ֖ים חֶ֣רֶשׁ לֵאמֹ֑ר לְכ֗וּ רְא֛וּ אֶת־הָאָ֥רֶץ וְאֶת־יְרִיח֖וֹ וַיֵּלְכ֔וּ וַיָּבֹ֗אוּ בֵּית־אִשָּׁ֥ה זוֹנָ֛ה וּשְׁמָ֥הּ רָחָ֖ב וַיִּשְׁכְּבוּ־שָֽׁמָּה׃	II:1	And Joshua the son of Nun sent out of Shittim two spies secretly, saying: 'Go view the land, and Jericho.' And they went, and came into the house of a harlot whose name was Rahab, and lay there.
וַיֵּאָמַ֖ר לְמֶ֣לֶךְ יְרִיח֑וֹ לֵאמֹ֗ר הִנֵּ֤ה אֲנָשִׁים֙ בָּ֣אוּ הֵנָּ֔ה הַלַּ֖יְלָה מִבְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל לַחְפֹּ֖ר אֶת־הָאָֽרֶץ׃	2	And it was told the king of Jericho, saying: 'Behold, there came men in hither to-night of the children of Israel to search out the land.'
וַיִּשְׁלַ֣ח מֶ֣לֶךְ יְרִיח֗וֹ אֶל־רָחָב֙ לֵאמֹ֔ר הוֹצִ֣יאִי הָאֲנָשִׁ֔ים הַבָּאִ֖ים אֵלַ֑יִךְ אֲשֶׁר־בָּ֣אוּ לְבֵיתֵ֔ךְ כִּ֥י לַחְפֹּ֖ר אֶת־כָּל־הָאָ֥רֶץ בָּֽאוּ׃	3	And the king of Jericho sent unto Rahab, saying: 'Bring forth the men that are come to thee, that are entered into thy house; for they are come to search out all the land.'
וַתִּקַּ֤ח הָאִשָּׁה֙ אֶת־שְׁנֵ֣י הָאֲנָשִׁ֔ים וַתִּצְפְּנֵ֖ו וַתֹּ֣אמֶר ׀ כֵּ֣ן בָּ֣אוּ אֵלַ֣י הָאֲנָשִׁ֔ים וְלֹ֥א יָדַ֖עְתִּי מֵאַ֥יִן הֵֽמָּה׃	4	And the woman took the two men, and hid them; and she said: 'Yea, the men came unto me, but I knew not whence they were;
וַיְהִ֣י הַשַּׁ֗עַר לִסְגּוֹר֙ בַּחֹ֔שֶׁךְ וְהָאֲנָשִׁ֖ים יָצָ֑אוּ לֹ֣א יָדַ֔עְתִּי אָ֥נָה הָלְכ֖וּ הָאֲנָשִׁ֑ים רִדְפ֥וּ מַהֵ֛ר אַחֲרֵיהֶ֖ם כִּ֥י תַשִּׂיגֽוּם׃	5	and it came to pass about the time of the shutting of the gate, when it was dark, that the men went out; whither the men went I know not; pursue after them quickly; for ye shall overtake them.'
וְהִ֣יא הֶעֱלָתַ֔ם הַגָּ֖גָה וַתִּטְמְנֵ֣ם בְּפִשְׁתֵּ֣י הָעֵ֔ץ הָעֲרֻכ֥וֹת לָ֖הּ עַל־הַגָּֽג׃	6	But she had brought them up to the roof, and hid them with the stalks of flax, which she had spread out upon the roof.
וְהָאֲנָשִׁ֞ים רָדְפ֣וּ אַחֲרֵיהֶם֮ דֶּ֣רֶךְ הַיַּרְדֵּן֒ עַ֚ל הַמַּעְבְּר֣וֹת וְהַשַּׁ֔עַר סָגְר֕וּ אַחֲרֵ֖י כַּאֲשֶׁ֣ר יָצְא֑וּ הָרֹדְפִ֖ים אַחֲרֵיהֶֽם׃	7	And the men pursued after them the way to the Jordan unto the fords; and as soon as they that pursued after them were gone out, the gate was shut.

וְהֵמָּה טֶרֶם יִשְׁכָּבוּן וְהִיא עָלְתָה עֲלֵיהֶם
עַל־הַגָּג׃

8 And before they were laid down, she came up unto them upon the roof;

וַתֹּאמֶר אֶל־הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי־נָתַן יְהוָה
לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ וְכִי־נָפְלָה אֵימַתְכֶם
עָלֵינוּ וְכִי נָמֹגוּ כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם׃

9 and she said unto the men: 'I know that the LORD hath given you the land, and that your terror is fallen upon us, and that all the inhabitants of the land melt away before you.

כִּי שָׁמַעְנוּ אֵת אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת־מֵי
יַם־סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם
וַאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי
אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן וּלְעוֹג אֲשֶׁר
הֶחֱרַמְתֶּם אוֹתָם׃

10 For we have heard how the LORD dried up the water of the Red Sea before you, when ye came out of Egypt; and what ye did unto the two kings of the Amorites, that were beyond the Jordan, unto Sihon and to Og, whom ye utterly destroyed.

וַנִּשְׁמַע וַיִּמַּס לְבָבֵנוּ וְלֹא־קָמָה עוֹד
רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הוּא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ
מִתָּחַת׃

11 And as soon as we had heard it, our hearts did melt, neither did there remain any more spirit in any man, because of you; for the LORD your God, He is God in heaven above, and on earth beneath.

וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּ־נָא לִי בַּיהוָה כִּי־עָשִׂיתִי
עִמָּכֶם חָסֶד וַעֲשִׂיתֶם גַּם־אַתֶּם עִם־בֵּית
אָבִי חֶסֶד וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֶת׃

12 Now therefore, I pray you, swear unto me by the LORD, since I have dealt kindly with you, that ye also will deal kindly with my father's house—and give me a true token—

וְהַחֲיִתֶם אֶת־אָבִי וְאֶת־אִמִּי וְאֶת־אַחַי
וְאֶת־(כ׳ אחותי)[ק׳ אַחְיוֹתַי] וְאֵת כָּל־
אֲשֶׁר לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת־נַפְשֹׁתֵינוּ מִמָּוֶת׃

13 and save alive my father, and my mother, and my brethren, and my sisters, and all that they have, and deliver our lives from death.'

וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחְתֵּיכֶם
לָמוּת אָם לֹא תַגִּידוּ אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה
בְּתֵת־יְהוָה לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ
חֶסֶד וֶאֱמֶת׃

14 And the men said unto her: 'Our life for yours, if ye tell not this our business; and it shall be, when the LORD giveth us the land, that we will deal kindly and truly with thee.'

וַתּוֹרִדֵם בַּחֶבֶל בְּעַד הַחַלּוֹן כִּי בֵיתָהּ
בְּקִיר הַחוֹמָה וּבַחוֹמָה הִיא יוֹשָׁבֶת׃

15 Then she let them down by a cord through the window; for her house was upon the side of the wall, and she dwelt upon the wall.

וַתֹּאמֶר לָהֶם הָהָרָה לֵכוּ פֶּן־יִפְגְּעוּ בָכֶם
הָרֹדְפִים וְנַחְבֵּתֶם שָׁמָּה שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד
שׁוֹב הָרֹדְפִים וְאַחַר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם׃

16 And she said unto them: 'Get you to the mountain, lest the pursuers light upon you; and hide yourselves there three days, until the pursuers be returned; and afterward may ye go your way.'

וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נְקִיִּם אֲנַחְנוּ
מִשְּׁבֻעָתֵךְ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ׃

17 And the men said unto her: 'We will be guiltless of this thine oath which thou hast made us to swear.

הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָאִים בָּאָרֶץ אֶת־תִּקְוַת חוּט
18 הַשָּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרִי בַּחַלּוֹן אֲשֶׁר הוֹרַדְתֵּנוּ
בּוֹ וְאֶת־אָבִיךְ וְאֶת־אִמֵּךְ וְאֶת־אַחַיִךְ וְאֵת
כָּל־בֵּית אָבִיךְ תַּאַסְפִי אֵלַיִךְ הַבָּיְתָה׃

וְהָיָה כֹּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדַּלְתֵי בֵיתְךָ
19 הַחֻצָה דָּמוֹ בְרֹאשׁוֹ וַאֲנַחְנוּ נְקִיִם וְכֹל
אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתָּךְ בַּבַּיִת דָּמוֹ בְרֹאשֵׁנוּ אִם־
יָד תִּהְיֶה־בּוֹ׃

וְאִם־תַּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיִינוּ נְקִיִם
20 מִשְּׁבֻעָתֵךְ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ׃

וַתֹּאמֶר כְּדִבְרֵיכֶם כֵּן־הוּא וַתְּשַׁלְּחֵם
21 וַיֵּלֵכוּ וַתִּקְשֹׁר אֶת־תִּקְוַת הַשָּׁנִי בַּחַלּוֹן׃

וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הָהָרָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשֶׁת
22 יָמִים עַד־שָׁבוּ הָרֹדְפִים וַיְבַקְשׁוּ הָרֹדְפִים
בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצָאוּ׃

וַיָּשֻׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדוּ מֵהָהָר וַיַּעַבְרוּ
23 וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וַיְסַפְּרוּ־לוֹ אֵת
כָּל־הַמִּצְאוֹת אוֹתָם׃

וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיָדֵנוּ
24 אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְגַם־נָמֹגוּ כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
מִפָּנֵינוּ׃ (ס)

18 Behold, when we come into the land, thou shalt bind this line of scarlet thread in the window which thou didst let us down by; and thou shalt gather unto thee into the house thy father, and thy mother, and thy brethren, and all thy father's household.

19 And it shall be, that whosoever shall go out of the doors of thy house into the street, his blood shall be upon his head, and we will be guiltless; and whosoever shall be with thee in the house, his blood shall be on our head, if any hand be upon him.

20 But if thou utter this our business, then we will be guiltless of thine oath which thou hast made us to swear.'

21 And she said: 'According unto your words, so be it.' And she sent them away, and they departed; and she bound the scarlet line in the window.

22 And they went, and came unto the mountain, and abode there three days, until the pursuers were returned; and the pursuers sought them throughout all the way, but found them not.

23 Then the two men returned, and descended from the mountain, and passed over, and came to Joshua the son of Nun; and they told him all that had befallen them.

24 And they said unto Joshua: 'Truly the LORD hath delivered into our hands all the land; and moreover all the inhabitants of the land do melt away before us.'

הפטרת קורח

The Haftarah is I Samuel 11:14 – 12:22. On Rosh Ḥodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftarah on page 208.

XI:14 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם לְכוּ וְנֵלְכָה
הַגִּלְגָּל וּנְחַדֵּשׁ שָׁם הַמְלוּכָה׃

וַיֵּלְכוּ כָל־הָעָם הַגִּלְגָּל וַיַּמְלִיכוּ שָׁם אֶת־
15 שָׁאוּל לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָּל וַיִּזְבְּחוּ־שָׁם
זְבָחִים שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּשְׂמַח שָׁם
שָׁאוּל וְכָל־אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד־מְאֹד׃ (פ)

XI:14 Then said Samuel to the people: 'Come and let us go to Gilgal, and renew the kingdom there.'

15 And all the people went to Gilgal; and there they made Saul king before the LORD in Gilgal; and there they sacrificed sacrifices of peace-offerings before the LORD; and there Saul and all the men of Israel rejoiced greatly.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל הִנֵּה שָׁמַעְתִּי בְקֹלְכֶם לְכֹל אֲשֶׁר־אֲמַרְתֶּם לִי וָאַמְלִיךְ עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ׃	XII:1	And Samuel said unto all Israel: 'Behold, I have hearkened unto your voice in all that ye said unto me, and have made a king over you.
וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם וַאֲנִי זָקַנְתִּי וָשַׂבְתִּי וּבָנַי הִנָּם אִתְּכֶם וַאֲנִי הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנֵיכֶם מִנְּעֻרַי עַד־הַיּוֹם הַזֶּה׃	2	And now, behold, the king walketh before you; and I am old and grayheaded; and, behold, my sons are with you; and I have walked before you from my youth unto this day.
הִנְנִי עֲנוּ בִי נֶגֶד יְהוָה וְנֶגֶד מְשִׁיחוֹ אֶת־שׁוֹר ו מִי לָקָחְתִּי וַחֲמוֹר מִי לָקָחְתִּי וְאֶת־מִי עָשַׁקְתִּי אֶת־מִי רַצּוֹתִי וּמִיַּד־מִי לָקַחְתִּי כֹּפֶר וְאַעְלִים עֵינַי בּוֹ וְאָשִׁיב לָכֶם׃	3	Here I am; witness against me before the LORD, and before His anointed: whose ox have I taken? or whose ass have I taken? or whom have I defrauded? or whom have I oppressed? or of whose hand have I taken a ransom to blind mine eyes therewith? and I will restore it you.'
וַיֹּאמְרוּ לֹא עָשַׁקְתָּנוּ וְלֹא רַצּוֹתָנוּ וְלֹא־לָקַחְתָּ מִיַּד־אִישׁ מְאוּמָה׃	4	And they said: 'Thou hast not defrauded us, nor oppressed us, neither hast thou taken aught of any man's hand.'
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֵד יְהוָה בָּכֶם וְעֵד מְשִׁיחוֹ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מְצָאתֶם בְּיָדִי מְאוּמָה וַיֹּאמֶר עֵד׃ (פ)	5	And he said unto them: 'The LORD is witness against you, and His anointed is witness this day, that ye have not found aught in my hand.' And they said: 'He is witness.'
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן וַאֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת־אֲבֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃	6	And Samuel said unto the people: 'It is the LORD that made Moses and Aaron, and that brought your fathers up out of the land of Egypt.
וְעַתָּה הֲתִיצָבוּ וְאִשָּׁפְטָה אִתְּכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֵת כָּל־צִדְקֹת יְהוָה אֲשֶׁר־עָשָׂה אִתְּכֶם וְאֶת־אֲבוֹתֵיכֶם׃	7	Now therefore stand still, that I may plead with you before the LORD concerning all the righteous acts of the LORD, which He did to you and to your fathers.
כַּאֲשֶׁר־בָּא יַעֲקֹב מִצְרַיִם וַיִּזְעֲקוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן וַיּוֹצִיאוּ אֶת־אֲבֹתֵיכֶם מִמִּצְרַיִם וַיֹּשְׁבוּם בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃	8	When Jacob was come into Egypt, then your fathers cried unto the LORD, and the LORD sent Moses and Aaron, who brought forth your fathers out of Egypt, and they were made to dwell in this place.
וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכֹּר אֹתָם בְּיַד סִיסְרָא שַׂר־צְבָא חָצוֹר וּבְיַד־פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֲמוּ בָם׃	9	But they forgot the LORD their God, and He gave them over into the hand of Sisera, captain of the host of Hazor, and into the hand of the Philistines, and into the hand of the king of Moab, and they fought against them.
וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה (כ' ויאמר)[ק' וַיֹּאמְרוּ] חָטָאנוּ כִּי עָזַבְנוּ אֶת־יְהוָה וַנַּעֲבֹד אֶת־הַבְּעָלִים וְאֶת־הָעַשְׁתָּרוֹת וְעַתָּה הַצִּילֵנוּ מִיַּד אֹיְבֵינוּ וְנַעַבְדֶךָּ׃	10	And they cried unto the LORD, and said: We have sinned, because we have forsaken the LORD, and have served the Baalim and the Ashtaroth; but now deliver us out of the hand of our enemies, and we will serve Thee.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יְרֻבַּעַל וְאֶת־בְּדָן וְאֶת־ יִפְתָּח וְאֶת־שְׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וַתֵּשְׁבוּ בֶּטַח׃ 11

And the LORD sent Jerubbaal, and Bedan, and Jephthah, and Samuel, and delivered you out of the hand of your enemies on every side, and ye dwelt in safety.

וַתִּרְאוּ כִּי־נָחָשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא עֲלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ עָלֵינוּ וַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם מַלְכְּכֶם׃ 12

And when ye saw that Nahash the king of the children of Ammon came against you, ye said unto me: Nay, but a king shall reign over us; when the LORD your God was your king.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם אֲשֶׁר שְׁאֲלְתֶּם וְהִנֵּה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ׃ 13

Now therefore behold the king whom ye have chosen, and whom ye have asked for; and, behold, the LORD hath set a king over you.

אִם־תִּירְאוּ אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ וּשְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא תַמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה וְהְיִתֶם גַּם־אַתֶּם וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מָלַךְ עֲלֵיכֶם אַחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ 14

If ye will fear the LORD, and serve Him, and hearken unto His voice, and not rebel against the commandment of the LORD, and both ye and also the king that reigneth over you be followers of the LORD your God—;

וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם אֶת־פִּי יְהוָה וְהָיְתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם וּבַאֲבֹתֵיכֶם׃ 15

but if ye will not hearken unto the voice of the LORD, but rebel against the commandment of the LORD, then shall the hand of the LORD be against you, and against your fathers.

גַּם־עַתָּה הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר יְהוָה עֹשֶׂה לְעֵינֵיכֶם׃ 16

Now therefore stand still and see this great thing, which the LORD will do before your eyes.

הֲלֹא קְצִיר־חִטִּים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־יְהוָה וְיִתֵּן קֹלוֹת וּמָטָר וּדְעוּ וּרְאוּ כִּי־רָעַתְכֶם רַבָּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לִשְׁאֹל לָכֶם מֶלֶךְ׃ (ס) 17

Is it not wheat harvest to-day? I will call unto the LORD, that He may send thunder and rain; and ye shall know and see that your wickedness is great, which ye have done in the sight of the LORD, in asking you a king.'

וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה קֹלֹת וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּירָא כָּל־הָעָם מְאֹד אֶת־יְהוָה וְאֶת־שְׁמוּאֵל׃ 18

So Samuel called unto the LORD; and the LORD sent thunder and rain that day; and all the people greatly feared the LORD and Samuel.

וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אֶל־שְׁמוּאֵל הִתְפַּלֵּל בְּעַד־עֲבָדֶיךָ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאַל־נָמוּת כִּי־יָסַפְנוּ עַל־כָּל־חַטֹּאתֵינוּ רָעָה לִשְׁאֹל לָנוּ מֶלֶךְ׃ 19

And all the people said unto Samuel: 'Pray for thy servants unto the LORD thy God, that we die not; for we have added unto all our sins this evil, to ask us a king.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם אַל־תִּירָאוּ אַתֶּם עֲשִׂיתֶם אֶת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת אַךְ אַל־תָּסוּרוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֶת־יְהוָה בְּכָל־לְבַבְכֶם׃ 20

And Samuel said unto the people: 'Fear not; ye have indeed done all this evil; yet turn not aside from following the LORD, but serve the LORD with all your heart;

וְלֹא תָסֻורוּ כִּי אַחֲרֵי הַתֹּהוּ אֲשֶׁר לֹא־ יוֹעִילוּ וְלֹא יַצִּילוּ כִּי־תֹהוּ הֵמָּה׃

21 and turn ye not aside; for then should ye go after vain things which cannot profit nor deliver, for they are vain.

כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְהוָה אֶת־עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ לְעָם׃

22 For the LORD will not forsake His people for His great name's sake; because it hath pleased the LORD to make you a people unto Himself.

הפטרת חקת

The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33. On Rosh Ḥodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftarah on page 208.

וְיִפְתָּח הַגִּלְעָדִי הָיָה גִּבּוֹר חַיִל וְהוּא בֶּן־ אִשָּׁה זוֹנָה וַיּוֹלֶד גִּלְעָד אֶת־יִפְתָּח׃

XI:1 Now Jephthah the Gileadite was a mighty man of valour, and he was the son of a harlot; and Gilead begot Jephthah.

וַתֵּלֶד אֵשֶׁת־גִּלְעָד לוֹ בָּנִים וַיִּגְדְּלוּ בְנֵי־ הָאִשָּׁה וַיְגָרְשׁוּ אֶת־יִפְתָּח וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־ תִנְחַל בְּבֵית־אָבִינוּ כִּי בֶן־אִשָּׁה אַחֶרֶת אָתָּה׃

2 And Gilead's wife bore him sons; and when his wife's sons grew up, they drove out Jephthah, and said unto him: 'Thou shalt not inherit in our father's house; for thou art the son of another woman.'

וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפְּנֵי אֶחָיו וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ טוֹב וַיֵּתְלַקְטוּ אֶל־יִפְתָּח אֲנָשִׁים רֵיקִים וַיֵּצְאוּ עִמּוֹ׃ (פ)

3 Then Jephthah fled from his brethren, and dwelt in the land of Tob; and there were gathered vain fellows to Jephthah, and they went out with him.

וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלָּחֲמוּ בְּנֵי־עַמּוֹן עִם־ יִשְׂרָאֵל׃

4 And it came to pass after a while, that the children of Ammon made war against Israel.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־נִלְחֲמוּ בְּנֵי־עַמּוֹן עִם־יִשְׂרָאֵל וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי גִלְעָד לָקַחַת אֶת־יִפְתָּח מֵאֶרֶץ טוֹב׃

5 And it was so, that when the children of Ammon made war against Israel, the elders of Gilead went to fetch Jephthah out of the land of Tob.

וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לְכָה וְהָיִיתָה לָּנוּ לְקָצִין וְנִלָּחֲמָה בִּבְנֵי עַמּוֹן׃

6 And they said unto Jephthah: 'Come and be our chief, that we may fight with the children of Ammon.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לִזְקְנֵי גִלְעָד הֲלֹא אַתֶּם שְׂנֵאתֶם אוֹתִי וַתְּגָרְשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי וּמַדּוּעַ בָּאתֶם אֵלַי עַתָּה כַּאֲשֶׁר צַר לָכֶם׃

7 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'Did not ye hate me, and drive me out of my father's house? and why are ye come unto me now when ye are in distress?'

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח לָכֵן עַתָּה שַׁבְנוּ אֵלֶיךָ וְהָלַכְתָּ עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בִּבְנֵי עַמּוֹן וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ לְכֹל יֹשְׁבֵי גִלְעָד׃

8 And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'Therefore are we returned to thee now, that thou mayest go with us, and fight with the children of Ammon, and thou shalt be our head over all the inhabitants of Gilead.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֶל־זִקְנֵי גִלְעָד אִם־מְשִׁיבִים
אֹתִי יְהוָה לְפָנַי אֲנֹכִי אֶהְיֶה לָכֶם לְרֹאשׁ׃

9 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'If ye bring me back home to fight with the children of Ammon, and the LORD deliver them before me, I will be your head.'

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי־גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח יְהוָה יִהְיֶה
שֹׁמֵעַ בֵּינוֹתֵינוּ אִם־לֹא כִדְבָרְךָ כֵּן נַעֲשֶׂה׃

10 And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'The LORD shall be witness between us; surely according to thy word so will we do.'

וַיֵּלֶךְ יִפְתָּח עִם־זִקְנֵי גִלְעָד וַיָּשִׂימוּ הָעָם
אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקָצִין וַיְדַבֵּר יִפְתָּח
אֶת־כָּל־דְּבָרָיו לִפְנֵי יְהוָה בַּמִּצְפָּה׃ (פ)

11 Then Jephthah went with the elders of Gilead, and the people made him head and chief over them; and Jephthah spoke all his words before the LORD in Mizpah.

וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מַלְאָכִים אֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן
לֵאמֹר מַה־לִּי וָלָךְ כִּי־בָאתָ אֵלַי לְהִלָּחֶם
בְּאַרְצִי׃

12 And Jephthah sent messengers unto the king of the children of Ammon, saying: 'What hast thou to do with me, that thou art come unto me to fight against my land?'

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן אֶל־מַלְאֲכֵי יִפְתָּח
כִּי־לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְצִי בַּעֲלוֹתוֹ
מִמִּצְרַיִם מֵאַרְנוֹן וְעַד־הַיַּבֹּק וְעַד־הַיַּרְדֵּן
וְעַתָּה הָשִׁיבָה אֹתָהֶן בְּשָׁלוֹם׃

13 And the king of the children of Ammon answered unto the messengers of Jephthah: 'Because Israel took away my land, when he came up out of Egypt, from the Arnon even unto the Jabbok, and unto the Jordan; now therefore restore those cities peaceably.'

וַיֹּסֶף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־
מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן׃

14 And Jephthah sent messengers again unto the king of the children of Ammon;

וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח לֹא־לָקַח
יִשְׂרָאֵל אֶת־אֶרֶץ מוֹאָב וְאֶת־אֶרֶץ בְּנֵי
עַמּוֹן׃

15 and he said unto him: 'Thus saith Jephthah: Israel took not away the land of Moab, nor the land of the children of Ammon.

כִּי בַּעֲלוֹתָם מִמִּצְרָיִם וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל
בַּמִּדְבָּר עַד־יַם־סוּף וַיָּבֹא קָדֵשָׁה׃

16 But when they came up from Egypt, and Israel walked through the wilderness unto the Red Sea, and came to Kadesh;

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים ׀ אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם
׀ לֵאמֹר אֶעְבְּרָה־נָּא בְאַרְצֶךָ וְלֹא שָׁמַע
מֶלֶךְ אֱדוֹם וְגַם אֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלָח וְלֹא
אָבָה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּקָדֵשׁ׃

17 then Israel sent messengers unto the king of Edom, saying: Let me, I pray thee, pass through thy land; but the king of Edom hearkened not. And in like manner he sent unto the king of Moab; but he would not; and Israel abode in Kadesh.

וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיָּסָב אֶת־אֶרֶץ אֱדוֹם וְאֶת־
אֶרֶץ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ לְאֶרֶץ
מוֹאָב וַיַּחֲנוּ בְּעֵבֶר אַרְנֹן וְלֹא־בָאוּ
בִּגְבוּל מוֹאָב כִּי אַרְנֹן גְּבוּל מוֹאָב׃

18 Then he walked through the wilderness, and compassed the land of Edom, and the land of Moab, and came by the east side of the land of Moab, and they pitched on the other side of the Arnon; but they came not within the border of Moab, for the Arnon was the border of Moab.

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל־סִיחוֹן מֶלֶךְ־
הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל
נַעְבְּרָה־נָּא בְאַרְצְךָ עַד־מְקוֹמִי׃

19 And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, the king of Heshbon; and Israel said unto him: Let us pass, we pray thee, through thy land unto my place.

וְלֹא־הֶאֱמִין סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבֹר
בִּגְבֻלוֹ וַיֶּאֱסֹף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ
בְּיָהְצָה וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל׃

20 But Sihon trusted not Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and pitched in Jahaz, and fought against Israel.

וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־סִיחֹן וְאֶת־
כָּל־עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיַּכֻּם וַיִּירַשׁ יִשְׂרָאֵל
אֶת כָּל־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַהִיא׃

21 And the LORD, the God of Israel, delivered Sihon and all his people into the hand of Israel, and they smote them; so Israel possessed all the land of the Amorites, the inhabitants of that country.

וַיִּירְשׁוּ אֶת כָּל־גְּבוּל הָאֱמֹרִי מֵאַרְנוֹן
וְעַד־הַיַּבֹּק וּמִן־הַמִּדְבָּר וְעַד־הַיַּרְדֵּן׃

22 And they possessed all the border of the Amorites, from the Arnon even unto the Jabbok, and from the wilderness even unto the Jordan.

וְעַתָּה יְהוָה ו אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת־
הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּירָשֶׁנּוּ׃

23 So now the LORD, the God of Israel, hath dispossessed the Amorites from before His people Israel, and shouldest thou possess them?

הֲלֹא֩ אֵת אֲשֶׁר יוֹרִישְׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ אוֹתוֹ
תִּירָשׁ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
מִפָּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירָשׁ׃

24 Wilt not thou possess that which Chemosh thy god giveth thee to possess? So whomsoever the LORD our God hath dispossessed from before us, them will we possess.

וְעַתָּה הֲטֹוב טוֹב אַתָּה מִבָּלָק בֶּן־צִפּוֹר
מֶלֶךְ מוֹאָב הֲרֹוב רָב עִם־יִשְׂרָאֵל אִם־
נִלְחֹם נִלְחַם בָּם׃

25 And now art thou any thing better than Balak the son of Zippor, king of Moab? did he ever strive against Israel, or did he ever fight against them?

בְּשֶׁבֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּוֹן וּבִבְנוֹתֶיהָ
וּבְעַרְעוֹר וּבִבְנוֹתֶיהָ וּבְכָל־הֶעָרִים אֲשֶׁר
עַל־יְדֵי אַרְנֹון שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמַדּוּעַ
לֹא־הִצַּלְתֶּם בָּעֵת הַהִיא׃

26 While Israel dwelt in Heshbon and its towns, and in Aroer and its towns, and in all the cities that are along by the side of the Arnon, three hundred years; wherefore did ye not recover them within that time?

וְאָנֹכִי לֹא־חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עֹשֶׂה אִתִּי
רָעָה לְהִלָּחֶם בִּי יִשְׁפֹּט יְהוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם
בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן׃

27 I therefore have not sinned against thee, but thou doest me wrong to war against me; the LORD, the Judge, be judge this day between the children of Israel and the children of Ammon.'

וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל־דִּבְרֵי יִפְתָּח
אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו׃ (פ)

28 Howbeit the king of the children of Ammon hearkened not unto the words of Jephthah which he sent him.

וַתְּהִי עַל־יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־
הַגִּלְעָד וְאֶת־מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפֵּה
גִלְעָד וּמִמִּצְפֵּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן׃

29 Then the spirit of the LORD came upon Jephthah, and he passed over Gilead and Manasseh, and passed over Mizpeh of Gilead, and from Mizpeh of Gilead he passed over unto the children of Ammon.

וַיִּדַּר יִפְתָּח נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמַר אִם־נָתֹון
תִּתֵּן אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי׃

30 And Jephthah vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver the children of Ammon into my hand,

31 וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדַּלְתֵי בֵיתִי לִקְרָאתִי בְּשׁוּבִי בְשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה לַיהוָה וְהַעֲלִיתִיהוּ עֹלָה׃ (פ)

then it shall be, that whatsoever cometh forth of the doors of my house to meet me, when I return in peace from the children of Ammon, it shall be the LORD'S, and I will offer it up for a burnt-offering.'

32 וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֶם בָּם וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ׃

So Jephthah passed over unto the children of Ammon to fight against them; and the LORD delivered them into his hand.

33 וַיַּכֵּם מֵעֲרוֹעֵר וְעַד־בֹּאֲךָ מִנִּית עֶשְׂרִים עִיר וְעַד אָבֵל כְּרָמִים מַכָּה גְדוֹלָה מְאֹד וַיִּכָּנְעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ (פ)

And he smote them from Aroer until thou come to Minnith, even twenty cities, and unto Abel-cheramim, with a very great slaughter. So the children of Ammon were subdued before the children of Israel.

הפטרת בלק

The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8.

V:6 וְהָיָה׀ שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטַל מֵאֵת יְהוָה כִּרְבִיבִים עֲלֵי־עֵשֶׂב אֲשֶׁר לֹא־יְקַוֶּה לְאִישׁ וְלֹא יְיַחֵל לִבְנֵי אָדָם׃ (פ)

And the remnant of Jacob shall be in the midst of many peoples, As dew from the LORD, as showers upon the grass, That are not looked for from man, Nor awaited at the hands of the sons of men.

7 וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בַּגּוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּאַרְיֵה בְּבַהֲמוֹת יַעַר כְּכְפִיר בְּעֶדְרֵי־צֹאן אֲשֶׁר אִם־עָבַר וְרָמַס וְטָרַף וְאֵין מַצִּיל׃

And the remnant of Jacob shall be among the nations, in the midst of many peoples, As a lion among the beasts of the forest, As a young lion among the flocks of sheep, Who, if he go through, treadeth down and teareth in pieces, And there is none to deliver.

8 תָּרֹם יָדְךָ עַל־צָרֶיךָ וְכָל־אֹיְבֶיךָ יִכָּרֵתוּ׃

Let Thy hand be lifted up above Thine adversaries, And let all Thine enemies be cut off. .

9 וְהָיָה בַיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־יְהוָה וְהִכְרַתִּי סוּסֶיךָ מִקִּרְבֶּךָ וְהַאֲבַדְתִּי מַרְכְּבֹתֶיךָ׃

And it shall come to pass in that day, saith the LORD, That I will cut off thy horses out of the midst of thee, And will destroy thy chariots;

10 וְהִכְרַתִּי עָרֵי אַרְצֶךָ וְהָרַסְתִּי כָּל־מִבְצָרֶיךָ׃

And I will cut off the cities of thy land, And will throw down all thy strongholds;

11 וְהִכְרַתִּי כְשָׁפִים מִיָּדֶךָ וּמְעוֹנְנִים לֹא יֵהְיוּ־לָךְ׃

And I will cut off witchcrafts out of thy hand; And thou shalt have no more soothsayers;

12 וְהִכְרַתִּי פְסִילֶיךָ וּמַצֵּבוֹתֶיךָ מִקִּרְבֶּךָ וְלֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה עוֹד לְמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ׃

And I will cut off thy graven images and thy pillars out of the midst of thee; And thou shalt no more worship the work of thy hands.

13 וְנָתַשְׁתִּי אֲשֵׁירֶיךָ מִקִּרְבֶּךָ וְהִשְׁמַדְתִּי עָרֶיךָ׃

And I will pluck up thy Asherim out of the midst of thee; And I will destroy thine enemies.

וְעָשִׂיתִי בְּאַף וּבְחֵמָה נָקָם אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא שָׁמֵעוּ׃ (פ)	14	And I will execute vengeance in anger and fury upon the nations, Because they hearkened not.
שִׁמְעוּ־נָא אֵת אֲשֶׁר־יְהוָה אֹמֵר קוּם רִיב אֶת־הֶהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלֶךָ׃	VI:1	Hear ye now what the LORD saith: Arise, contend thou before the mountains, And let the hills hear thy voice.
שִׁמְעוּ הָרִים אֶת־רִיב יְהוָה וְהָאֵתָנִים מוֹסְדֵי אָרֶץ כִּי רִיב לַיהוָה עִם־עַמּוֹ וְעִם־יִשְׂרָאֵל יִתְוַכָּח׃	2	Hear, O ye mountains, the LORD'S controversy, And ye enduring rocks, the foundations of the earth; For the LORD hath a controversy with His people, And He will plead with Israel.
עַמִּי מֶה־עָשִׂיתִי לָךְ וּמָה הֲלְאִתֶּיךָ עֲנֵה בִי׃	3	O My people, what have I done unto thee? And wherein have I wearied thee? Testify against Me.
כִּי הֶעֱלִתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתִיךָ וָאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה אַהֲרֹן וּמִרְיָם׃	4	For I brought thee up out of the land of Egypt, And redeemed thee out of the house of bondage, And I sent before thee Moses, Aaron, and Miriam.
עַמִּי זְכָר־נָא מַה־יָּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב וּמֶה־עָנָה אֹתוֹ בִלְעָם בֶּן־בְּעוֹר מִן־הַשִּׁטִּים עַד־הַגִּלְגָּל לְמַעַן דַּעַת צִדְקוֹת יְהוָה׃	5	O My people, remember now what Balak king of Moab devised, And what Balaam the son of Beor answered him; From Shittim unto Gilgal, That ye may know the righteous acts of the LORD.
בַּמֶּה אֲקַדֵּם יְהוָה אִכֹּף לֵאלֹהֵי מָרוֹם הַאֲקַדְּמֶנּוּ בְעוֹלוֹת בַּעֲגָלִים בְּנֵי שָׁנָה׃	6	'Wherewith shall I come before the LORD, And bow myself before God on high? Shall I come before Him with burnt-offerings, With calves of a year old?
הֲיִרְצֶה יְהוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים בְּרִבְבוֹת נַחֲלֵי־שָׁמֶן הַאֶתֵּן בְּכוֹרִי פִּשְׁעִי פְּרִי בִטְנִי חַטַּאת נַפְשִׁי׃	7	Will the LORD be pleased with thousands of rams, With ten thousands of rivers of oil? Shall I give my first-born for my transgression, The fruit of my body for the sin of my soul?'
הִגִּיד לְךָ אָדָם מַה־טּוֹב וּמָה־יְהוָה דּוֹרֵשׁ מִמְּךָ כִּי אִם־עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהַצְנֵעַ לֶכֶת עִם־אֱלֹהֶיךָ׃ (ס)	8	It hath been told thee, O man, what is good, And what the LORD doth require of thee: Only to do justly, and to love mercy, and to walk humbly with thy God.

הפטרת פינחס

The Haftarah is I Kings 18:46 – 19:21. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftarah on page 203 instead.

וְיַד־יְהוָה הָיְתָה אֶל־אֵלִיָּהוּ וַיְשַׁנֵּס מָתְנָיו וַיָּרָץ לִפְנֵי אַחְאָב עַד־בֹּאֲכָה יִזְרְעֶאלָה׃	XVIII:46	And the hand of the LORD was on Elijah; and he girded up his loins, and ran before Ahab to the entrance of Jezreel.

וַיַּגֶּד אַחְאָב לְאִיזֶבֶל אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה אֵלִיָּהוּ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר הָרַג אֶת־כָּל־הַנְּבִיאִים בֶּחָרֶב׃

XIX:1 And Ahab told Jezebel all that Elijah had done, and withal how he had slain all the prophets with the sword.

וַתִּשְׁלַח אִיזֶבֶל מַלְאָךְ אֶל־אֵלִיָּהוּ לֵאמֹר כֹּה־יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפוּן כִּי־כָעֵת מָחָר אָשִׂים אֶת־נַפְשְׁךָ כְּנֶפֶשׁ אַחַד מֵהֶם׃

2 Then Jezebel sent a messenger unto Elijah, saying: 'So let the gods do [to me], and more also, if I make not thy life as the life of one of them by to-morrow about this time.'

וַיַּרְא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־נַפְשׁוֹ וַיָּבֹא בְּאֵר שֶׁבַע אֲשֶׁר לִיהוּדָה וַיַּנַּח אֶת־נַעֲרוֹ שָׁם׃

3 And when he saw that, he arose, and went for his life, and came to Beer-sheba, which belongeth to Judah, and left his servant there.

וְהוּא־הָלַךְ בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יוֹם וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב תַּחַת רֹתֶם (כ׳ אחת)[ק׳ אֶחָד] וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר רַב עַתָּה יְהוָה קַח נַפְשִׁי כִּי־לֹא־טוֹב אָנֹכִי מֵאֲבֹתָי׃

4 But he himself went a day's journey into the wilderness, and came and sat down under a broom-tree; and he requested for himself that he might die; and said: 'It is enough; now, O LORD, take away my life; for I am not better than my fathers.'

וַיִּשְׁכַּב וַיִּישַׁן תַּחַת רֹתֶם אֶחָד וְהִנֵּה־זֶה מַלְאָךְ נֹגֵעַ בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֱכוֹל׃

5 And he lay down and slept under a broom-tree; and, behold, an angel touched him, and said unto him: 'Arise and eat.'

וַיַּבֵּט וְהִנֵּה מְרַאֲשֹׁתָיו עֻגַת רְצָפִים וְצַפַּחַת מָיִם וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיָּשָׁב וַיִּשְׁכָּב׃

6 And he looked, and, behold, there was at his head a cake baked on the hot stones, and a cruse of water. And he did eat and drink, and laid him down again.

וַיָּשָׁב מַלְאַךְ יְהוָה ׀ שֵׁנִית וַיִּגַּע־בּוֹ וַיֹּאמֶר קוּם אֱכֹל כִּי רַב מִמְּךָ הַדָּרֶךְ׃

7 And the angel of the LORD came again the second time, and touched him, and said: 'Arise and eat; because the journey is too great for thee.'

וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתְּ וַיֵּלֶךְ בְּכֹחַ ׀ הָאֲכִילָה הַהִיא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵב׃

8 And he arose, and did eat and drink, and went in the strength of that meal forty days and forty nights unto Horeb the mount of God.

וַיָּבֹא־שָׁם אֶל־הַמְּעָרָה וַיָּלֶן שָׁם וְהִנֵּה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־לְּךָ פֹּה אֵלִיָּהוּ׃

9 And he came thither unto a cave, and lodged there; and, behold, the word of the LORD came to him, and He said unto him: 'What doest thou here, Elijah?'

וַיֹּאמֶר קַנֹּא קִנֵּאתִי לַיהוָה ׀ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ בֶחָרֶב וָאִוָּתֵר אֲנִי לְבַדִּי וַיְבַקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ׃

10 And he said: 'I have been very jealous for the LORD, the God of hosts; for the children of Israel have forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars, and slain Thy prophets with the sword; and I, even I only, am left; and they seek my life, to take it away.'

וַיֹּאמֶר צֵא וְעָמַדְתָּ בָהָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִנֵּה
יְהוָה עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק
הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים לִפְנֵי יְהוָה לֹא
בָרוּחַ יְהוָה וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ לֹא בָרַעַשׁ
יְהוָה׃

11 And He said: 'Go forth, and stand upon the mount before the LORD.' And, behold, the LORD passed by, and a great and strong wind rent the mountains, and broke in pieces the rocks before the LORD; but the LORD was not in the wind; and after the wind an earthquake; but the LORD was not in the earthquake;

וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה וְאַחַר
הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דַקָּה׃

12 and after the earthquake a fire; but the LORD was not in the fire; and after the fire a still small voice.

וַיְהִי כִשְׁמֹעַ אֵלִיָּהוּ וַיָּלֶט פָּנָיו בְּאַדַּרְתּוֹ
וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֹד פֶּתַח הַמְּעָרָה וְהִנֵּה אֵלָיו קוֹל
וַיֹּאמֶר מַה־לְּךָ פֹה אֵלִיָּהוּ׃

13 And it was so, when Elijah heard it, that he wrapped his face in his mantle, and went out, and stood in the entrance of the cave. And, behold, there came a voice unto him, and said: 'What doest thou here, Elijah?'

וַיֹּאמֶר קַנֹּא קִנֵּאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרָגוּ
בֶחָרֶב וָאִוָּתֵר אֲנִי לְבַדִּי וַיְבַקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ׃ (ס)

14 And he said: 'I have been very jealous for the LORD, the God of hosts; for the children of Israel have forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars, and slain Thy prophets with the sword; and I, even I only, am left; and they seek my life, to take it away.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדַרְכְּךָ
מִדְבַּרָה דַמֶּשֶׂק וּבָאתָ וּמָשַׁחְתָּ אֶת־חֲזָאֵל
לְמֶלֶךְ עַל־אֲרָם׃

15 And the LORD said unto him: 'Go, return on thy way to the wilderness of Damascus; and when thou comest, thou shalt anoint Hazael to be king over Aram;

וְאֶת יֵהוּא בֶן־נִמְשִׁי תִּמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל־
יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט מֵאָבֵל
מְחוֹלָה תִּמְשַׁח לְנָבִיא תַּחְתֶּיךָ׃

16 and Jehu the son of Nimshi shalt thou anoint to be king over Israel; and Elisha the son of Shaphat of Abel-meholah shalt thou anoint to be prophet in thy room.

וְהָיָה הַנִּמְלָט מֵחֶרֶב חֲזָאֵל יָמִית יֵהוּא
וְהַנִּמְלָט מֵחֶרֶב יֵהוּא יָמִית אֱלִישָׁע׃

17 And it shall come to pass, that him that escapeth from the sword of Hazael shall Jehu slay; and him that escapeth from the sword of Jehu shall Elisha slay.

וְהִשְׁאַרְתִּי בְיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל־
הַבִּרְכַּיִם אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לַבַּעַל וְכָל־
הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא־נָשַׁק לוֹ׃

18 Yet will I leave seven thousand in Israel, all the knees which have not bowed unto Baal, and every mouth which hath not kissed him.'

וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת־אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט
וְהוּא חֹרֵשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר צְמָדִים לְפָנָיו וְהוּא
בִּשְׁנֵים הֶעָשָׂר וַיַּעֲבֶר אֵלִיָּהוּ אֵלָיו וַיַּשְׁלֵךְ
אַדַּרְתּוֹ אֵלָיו׃

19 So he departed thence, and found Elisha the son of Shaphat, who was plowing, with twelve yoke of oxen before him, and he with the twelfth; and Elijah passed over unto him, and cast his mantle upon him.

וַיַּעֲזֹב אֶת־הַבָּקָר וַיָּרָץ אַחֲרֵי אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמֶר אֶשְּׁקָה־נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאֵלְכָה אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ שׁוּב כִּי מֶה־עָשִׂיתִי לָךְ׃

20 And he left the oxen, and ran after Elijah, and said: 'Let me, I pray thee, kiss my father and my mother, and then I will follow thee.' And he said unto him: 'Go back; for what have I done to thee?'

וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת־צֶמֶד הַבָּקָר וַיִּזְבָּחֵהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר בִּשְּׁלָם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן לָעָם וַיֹּאכֵלוּ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי אֵלִיָּהוּ וַיְשָׁרְתֵהוּ׃ (פ)

21 And he returned from following him, and took the yoke of oxen, and slew them, and boiled their flesh with the instruments of the oxen, and gave unto the people, and they did eat. Then he arose, and went after Elijah, and ministered unto him.

הפטרת מטות

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3. This Haftarah is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ בֶּן־חִלְקִיָּהוּ מִן־הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בַּעֲנָתוֹת בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן׃

I:1 THE WORDS of Jeremiah the son of Hilkiah, of the priests that were in Anathoth in the land of Benjamin,

אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ בֶן־אָמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בִּשְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמָלְכוֹ׃

2 to whom the word of the LORD came in the days of Josiah the son of Amon, king of Judah, in the thirteenth year of his reign.

וַיְהִי בִּימֵי יְהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד־תֹּם עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְצִדְקִיָּהוּ בֶן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד־גְּלוֹת יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי׃ (פ)

3 It came also in the days of Jehoiakim the son of Josiah, king of Judah, unto the end of the eleventh year of Zedekiah the son of Josiah, king of Judah, unto the carrying away of Jerusalem captive in the fifth month.

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃

4 And the word of the LORD came unto me, saying:

בְּטֶרֶם (כ' אצורך)[ק' אֶצָּרְךָ] בַּבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מֵרֶחֶם הִקְדַּשְׁתִּיךָ נָבִיא לַגּוֹיִם נְתַתִּיךָ׃

5 Before I formed thee in the belly I knew thee, And before thou camest forth out of the womb I sanctified thee; I have appointed thee a prophet unto the nations.

וָאֹמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יֱהוִה הִנֵּה לֹא־יָדַעְתִּי דַבֵּר כִּי־נַעַר אָנֹכִי׃ (ס)

6 Then said I: 'Ah, Lord GOD! behold, I cannot speak; for I am a child.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־תֹּאמַר נַעַר אָנֹכִי כִּי עַל־כָּל־אֲשֶׁר אֶשְׁלָחֵךְ תֵּלֵךְ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּךָּ תְּדַבֵּר׃

7 But the LORD said unto me: Say not: I am a child; For to whomsoever I shall send thee thou shalt go, And whatsoever I shall command thee thou shalt speak.

אַל־תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי־אִתְּךָ אֲנִי לְהַצִּלֶךָ נְאֻם־יְהוָה׃

8 Be not afraid of them; For I am with thee to deliver thee, Saith the LORD.

9 וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יָדּוֹ וַיִּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיךָ׃

9 Then the LORD put forth His hand, and touched my mouth; and the LORD said unto me: Behold, I have put My words in thy mouth;

10 רְאֵה הפקדתיך הַפְקַדְתִּיךָ׀ הַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם וְעַל־הַמַּמְלָכוֹת לִנְתוֹשׁ וְלִנְתוֹץ וּלְהַאֲבִיד וְלַהֲרוֹס לִבְנוֹת וְלִנְטוֹעַ׃ (פ)

10 See, I have this day set thee over the nations and over the kingdoms, To root out and to pull down, And to destroy and to overthrow; To build, and to plant.

11 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מָה־אַתָּה רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וָאֹמַר מַקֵּל שָׁקֵד אֲנִי רֹאֶה׃

11 Moreover the word of the LORD came unto me, saying: 'Jeremiah, what seest thou?' And I said: 'I see a rod of an almond-tree.'

12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הֵיטַבְתָּ לִרְאוֹת כִּי־שֹׁקֵד אֲנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשֹׂתוֹ׃ (ס)

12 Then said the LORD unto me: 'Thou hast well seen; for I watch over My word to perform it.'

13 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה ׀ אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר מָה אַתָּה רֹאֶה וָאֹמַר סִיר נָפוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפָנָיו מִפְּנֵי צָפוֹנָה׃

13 And the word of the LORD came unto me the second time, saying: 'What seest thou?' And I said: 'I see a seething pot; and the face thereof is from the north.'

14 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָי מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה עַל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃

14 Then the LORD said unto me: 'Out of the north the evil shall break forth upon all the inhabitants of the land.

15 כִּי׀ הִנְנִי קֹרֵא לְכָל־מִשְׁפְּחוֹת מַמְלְכוֹת צָפוֹנָה נְאֻם־יְהוָה וּבָאוּ וְנָתְנוּ אִישׁ כִּסְאוֹ פֶּתַח׀ שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־חוֹמֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה׃

15 For, lo, I will call all the families of the kingdoms of the north, saith the LORD; and they shall come, and they shall set every one his throne at the entrance of the gates of Jerusalem, and against all the walls thereof round about, and against all the cities of Judah.

16 וְדִבַּרְתִּי מִשְׁפָּטַי אוֹתָם עַל כָּל־רָעָתָם אֲשֶׁר עֲזָבُונִי וַיְקַטְּרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם׃

16 And I will utter My judgments against them touching all their wickedness; in that they have forsaken me, and have offered unto other gods, and worshipped the work of their own hands.

17 וְאַתָּה תֶּאְזֹר מָתְנֶיךָ וְקַמְתָּ וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אָנֹכִי אֲצַוֶּךָּ אַל־תֵּחַת מִפְּנֵיהֶם פֶּן־אֲחִתְּךָ לִפְנֵיהֶם׃

17 Thou therefore gird up thy loins, and arise, and speak unto them all that I command thee; be not dismayed at them, lest I dismay thee before them.

18 וַאֲנִי הִנֵּה נְתַתִּיךָ הַיּוֹם לְעִיר מִבְצָר וּלְעַמּוּד בַּרְזֶל וּלְחֹמוֹת נְחֹשֶׁת עַל־כָּל־הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ לְכֹהֲנֶיהָ וּלְעַם הָאָרֶץ׃

18 For, behold, I have made thee this day a fortified city, and an iron pillar, and brazen walls, against the whole land, against the kings of Judah, against the princes thereof, against the priests thereof, and against the people of the land.

19 וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא־יוּכְלוּ לָךְ כִּי־אִתְּךָ אֲנִי נְאֻם־יְהוָה לְהַצִּילֶךָּ׃ (פ)

19 And they shall fight against thee; but they shall not prevail against thee; For I am with thee, saith the LORD, to deliver thee.'

II:1 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃

II:1 And the word of the LORD came to me, saying:

הָלֹךְ וְקָרָאתָ בְאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה
אָמַר יְהוָה זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת
כְּלוּלֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ
לֹא זְרוּעָה׃

2 Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the LORD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown.

קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ
כָּל־אֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ רָעָה תָּבֹא אֲלֵיהֶם
נְאֻם־יְהוָה׃ (פ)

3 Israel is the LORD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the LORD.

הפטרת מסעי

The Haftarah is Jeremiah 2:4 – 2:28 & 3:4 – 3:4. Read this Haftarah even on Rosh Ḥodesh. The Rosh Ḥodesh Maftir, Numbers 28:9 – 15 is still read, on page 143.

שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכֹל־
מִשְׁפְּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל׃

II:4 Hear ye the word of the LORD, O house of Jacob, and all the families of the house of Israel;

כֹּה אָמַר יְהוָה מַה־מָּצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי
עָוֶל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלָי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל
וַיֶּהְבָּלוּ׃

5 Thus saith the LORD: What unrighteousness have your fathers found in Me, that they are gone far from Me, and have walked after things of nought, and are become nought?

וְלֹא אָמְרוּ אַיֵּה יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם הַמּוֹלִיךְ אֹתָנוּ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ
עֲרָבָה וְשׁוּחָה בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצַלְמָוֶת בְּאֶרֶץ
לֹא־עָבַר בָּהּ אִישׁ וְלֹא־יָשַׁב אָדָם שָׁם׃

6 Neither said they: 'Where is the LORD that brought us up Out of the land of Egypt; that led us through the wilderness, through a land of deserts and of pits, through a land of drought and of the shadow of death, through a land that no man passed through, and where no man dwelt?'

וָאָבִיא אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ הַכַּרְמֶל לֶאֱכֹל
פִּרְיָהּ וְטוּבָהּ וַתָּבֹאוּ וַתְּטַמְּאוּ אֶת־אַרְצִי
וְנַחֲלָתִי שַׂמְתֶּם לְתוֹעֵבָה׃

7 And I brought you into a land of fruitful fields, to eat the fruit thereof and the good thereof; but when ye entered, ye defiled My land, and made My heritage an abomination.

הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אַיֵּה יְהוָה וְתֹפְשֵׂי
הַתּוֹרָה לֹא יְדָעוּנִי וְהָרֹעִים פָּשְׁעוּ בִי
וְהַנְּבִאִים נִבְּאוּ בַבַּעַל וְאַחֲרֵי לֹא־יוֹעִלוּ
הָלָכוּ׃

8 The priests said not: 'Where is the LORD?' And they that handle the law knew Me not, and the rulers transgressed against Me; the prophets also prophesied by Baal, and walked after things that do not profit.

לָכֵן עֹד אָרִיב אִתְּכֶם נְאֻם־יְהוָה וְאֶת־בְּנֵי
בְנֵיכֶם אָרִיב׃

9 Wherefore I will yet plead with you, saith the LORD, and with your children's children will I plead.

כִּי עִבְרוּ אִיֵּי כִתִּיִּם וּרְאוּ וְקֵדָר שִׁלְחוּ
וְהִתְבּוֹנְנוּ מְאֹד וּרְאוּ הֵן הָיְתָה כָּזֹאת׃

10 For pass over to the isles of the Kittites, and see, and send unto Kedar, and consider diligently, and see if there hath been such a thing.

11 הַהֵימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהֵמָּה לֹא אֱלֹהִים
וְעַמִּי הֵמִיר כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל׃

11 Hath a nation changed its gods, which yet are no gods? But My people hath changed its glory For that which doth not profit.

12 שֹׁמּוּ שָׁמַיִם עַל־זֹאת וְשַׂעֲרוּ חָרְבוּ מְאֹד
נְאֻם־יְהוָה׃

12 Be astonished, O ye heavens, at this, and be horribly afraid, be ye exceeding amazed, saith the LORD.

13 כִּי־שְׁתַּיִם רָעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֹתִי עָזְבוּ
מְקוֹר ו מַיִם חַיִּים לַחְצֹב לָהֶם בֹּארוֹת
בֹּארֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא־יָכִלוּ הַמָּיִם׃

13 For My people have committed two evils: They have forsaken Me, the fountain of living waters, and hewed them out cisterns, broken cisterns, That can hold no water.

14 הַעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם־יְלִיד בַּיִת הֽוּא מַדּוּעַ
הָיָה לָבַז׃

14 Is Israel a servant? Is he a home-born slave? Why is he become a prey?

15 עָלָיו יִשְׁאֲגוּ כְפִירִים נָתְנוּ קוֹלָם וַיָּשִׁיתוּ
אַרְצוֹ לְשַׁמָּה עָרָיו (כ׳ נצתה)[ק׳ נִצְּתוּ]
מִבְּלִי יוֹשֵׁב׃

15 The young lions have roared upon him, and let their voice resound; and they have made his land desolate, his cities are laid waste, without inhabitant.

16 גַּם־בְּנֵי־נֹף (כ׳ ותחפנס)[ק׳ וְתַחְפַּנְחֵס]
יִרְעוּךְ קָדְקֹד׃

16 The children also of Noph and Tahpanhes feed upon the crown of thy head.

17 הֲלוֹא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עָזְבֵךְ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהַיִךְ בְּעֵת מוֹלְכֵךְ בַּדָּרֶךְ׃

17 Is it not this that doth cause it unto thee, that thou hast forsaken the LORD thy God, when He led thee by the way?

18 וְעַתָּה מַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מֵי
שִׁחֹר וּמַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ אַשּׁוּר לִשְׁתּוֹת מֵי
נָהָר׃

18 And now what hast thou to do in the way to Egypt, to drink the waters of Shihor? Or what hast thou to do in the way to Assyria, to drink the waters of the River?

19 תְּיַסְּרֵךְ רָעָתֵךְ וּמְשֻׁבוֹתַיִךְ תּוֹכִחֽוּךְ וּדְעִי
וּרְאִי כִּי־רַע וָמָר עָזְבֵךְ אֶת־יְהוָה אֱלֹהָיִךְ
וְלֹא פַחְדָתִי אֵלַיִךְ נְאֻם־אֲדֹנָי יֱהוִה
צְבָאוֹת׃

19 Thine own wickedness shall correct thee, and thy backslidings shall reprove thee: Know therefore and see that it is an evil and a bitter thing, that thou hast forsaken the LORD thy God, neither is My fear in thee, Saith the Lord GOD of hosts.

20 כִּי מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עֻלֵּךְ נִתַּקְתִּי
מוֹסְרוֹתַיִךְ וַתֹּאמְרִי לֹא (כ׳ אעבוד)[ק׳
אֶעֱבֹור] כִּי עַל־כָּל־גִּבְעָה גְּבֹהָה וְתַחַת
כָּל־עֵץ רַעֲנָן אַתְּ צֹעָה זֹנָה׃

20 For of old time I have broken thy yoke, and burst thy bands, and thou saidst: 'I will not transgress' ; upon every high hill And under every leafy tree Thou didst recline, playing the harlot.

21 וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת וְאֵיךְ
נֶהְפַּכְתְּ לִי סוּרֵי הַגֶּפֶן נָכְרִיָּה׃

21 Yet I had planted thee a noble vine, Wholly a right seed; How then art thou turned into the degenerate plant Of a strange vine unto Me?

22 כִּי אִם־תִּכַבְּסִי בַּנֶּתֶר וְתַרְבִּי־לָךְ בֹּרִית
נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנַי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה׃

22 For though thou wash thee with nitre, and take thee much soap, yet thine iniquity is marked before Me, saith the Lord GOD.

אֵ֚יךְ תֹּאמְרִ֔י לֹ֥א נִטְמֵ֖אתִי אַחֲרֵ֣י הַבְּעָלִ֑ים
לֹ֣א הָלַ֔כְתִּי רְאִ֖י דַּרְכֵּ֑ךְ בַּגַּ֥יְא דְּעִ֖י מֶ֣ה
עָשִׂ֑ית בִּכְרָ֤ה קַלָּה֙ מְשָׁרֶ֣כֶת דְּרָכֶ֔יהָ׃

פֶּ֣רֶה ׀ לִמֶּ֣ד מִדְבָּ֗ר בְּאַוַּ֤ת (כ' נפשו)[ק'
נַפְשָׁהּ֙] שָׁאֲפָ֣ה רוּחַ֔ תַּאֲנָתָ֖הּ מִ֣י יְשִׁיבֶ֑נָּה
כָּל־מְבַקְשֶׁ֙יהָ֙ לֹ֣א יִיעָפ֔וּ בְּחָדְשָׁ֖הּ
יִמְצָאֽוּנָהּ׃

מִנְעִ֤י רַגְלֵךְ֙ מִיָּחֵ֔ף (כ' וגורנך)[ק' וּגְרוֹנֵ֖ךְ]
מִצְּמָאָ֑ה וַתֹּ֣אמְרִ֔י נוֹאָ֖שׁ לֹ֑וֹא כִּֽי־אָהַ֤בְתִּי
זָרִים֙ וְאַחֲרֵיהֶ֖ם אֵלֵֽךְ׃

כְּבֹ֤שֶׁת גַּנָּב֙ כִּֽי יִמָּצֵ֔א כֵּ֚ן הֹבִ֣ישׁוּ בֵּ֔ית
יִשְׂרָאֵ֖ל הֵ֣מָּה מַלְכֵיהֶ֑ם שָׂרֵיהֶ֙ם֙ וְכֹהֲנֵיהֶ֔ם
וּנְבִיאֵיהֶֽם׃

אֹמְרִ֥ים לָעֵ֖ץ אָבִ֣י אַתָּ֑ה וְלָאֶ֙בֶן֙ אַ֣תְּ (כ'
ילדתני)[ק' יְלִדְתָּ֔נוּ] כִּֽי־פָנ֥וּ אֵלַ֖י עֹ֣רֶף
וְלֹ֣א פָנִ֑ים וּבְעֵ֤ת רָעָתָם֙ יֹאמְר֔וּ קוּמָ֖ה
וְהוֹשִׁיעֵֽנוּ׃

וְאַיֵּ֣ה אֱלֹהֶ֗יךָ אֲשֶׁ֤ר עָשִׂ֙יתָ֙ לָ֔ךְ יָקֻ֖מוּ אִם־
יוֹשִׁיעֽוּךָ֙ בְּעֵ֣ת רָעָתֶ֔ךָ כִּ֣י מִסְפַּ֤ר עָרֶ֙יךָ֙ הָי֣וּ
אֱלֹהֶ֔יךָ יְהוּדָֽה׃ (ס)

הֲלֹ֥וֹא מֵעַ֖תָּה (כ' קראתי)[ק' קָרָ֣את] לִ֑י
אָבִ֖י אַלּ֥וּף נְעוּרַ֖י אָתָּֽה׃

23 How canst thou say: 'I am not defiled, I have not gone after the Baalim'? See thy way in the valley, know what thou hast done; thou art a swift young camel traversing her ways;

24 A wild ass used to the wilderness, that snuffeth up the wind in her desire; her lust, who can hinder it? All they that seek her will not weary themselves; in her month they shall find her.

25 Withhold thy foot from being unshod, and thy throat from thirst; but thou saidst: 'There is no hope; No, for I have loved strangers, and after them will I go.'

26 As the thief is ashamed when he is found, so is the house of Israel ashamed; they, their kings, their princes, and their priests, and their prophets;

27 Who say to a stock: 'Thou art my father', and to a stone: 'Thou hast brought us forth', for they have turned their back unto Me, and not their face; but in the time of their trouble they will say: 'Arise, and save us.'

28 But where are thy gods that thou hast made thee? Let them arise, if they can save thee in the time of thy trouble; for according to the number of thy cities Are thy gods, O Judah.

III:4 Didst thou not just now cry unto Me: 'My father, Thou art the friend of my youth.

הפטרת שבת ראש חודש

The Maftir for Shabbat Rosh Ḥodesh is Numbers 28:9 – 15. The Haftarah is Isaiah 66:1 – 24.

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדֹם רַגְלָי אֵי־זֶה בַּיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ־לִי וְאֵי־זֶה מָקוֹם מְנוּחָתִי׃	LXVI:1	Thus saith the LORD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?
וְאֶת־כָּל־אֵלֶּה יָדִי עָשְׂתָה וַיִּהְיוּ כָל־אֵלֶּה נְאֻם־יְהוָה וְאֶל־זֶה אַבִּיט אֶל־עָנִי וּנְכֵה־רוּחַ וְחָרֵד עַל־דְּבָרִי׃	2	For all these things hath My hand made, and so all these things came to be, saith the LORD; but on this man will I look, even on him that is poor and of a contrite spirit, and trembleth at My word.
שֹׁחֵט הַשּׁוֹר מַכֵּה־אִישׁ זוֹבֵחַ הַשֶּׂה עֹרֵף כֶּלֶב מַעֲלֵה מִנְחָה דַּם־חֲזִיר מַזְכִּיר לְבֹנָה מְבָרֵךְ אָוֶן גַּם־הֵמָּה בָּחֲרוּ בִּדְרָכֵיהֶם וּבְשִׁקּוּצֵיהֶם נַפְשָׁם חָפֵצָה׃	3	He that killeth an ox is as if he slew a man; he that sacrificeth a lamb, as if he broke a dog's neck; He that offereth a meal-offering, as if he offered swine's blood; he that maketh a memorial-offering of frankincense, as if he blessed an idol; according as they have chosen their own ways, and their soul delighteth in their abominations;
גַּם־אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלֻלֵיהֶם וּמְגוּרֹתָם אָבִיא לָהֶם יַעַן קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה דִּבַּרְתִּי וְלֹא שָׁמֵעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבַאֲשֶׁר לֹא־חָפַצְתִּי בָּחָרוּ׃ (ס)	4	Even so I will choose their mockings, And will bring their fears upon them; Because when I called, none did answer; When I spoke, they did not hear, But they did that which was evil in Mine eyes, And chose that in which I delighted not.
שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה הַחֲרֵדִים אֶל־דְּבָרוֹ אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שֹׂנְאֵיכֶם מְנַדֵּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד יְהוָה וְנִרְאֶה בְשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יֵבֹשׁוּ׃	5	Hear the word of the LORD, Ye that tremble at His word: Your brethren that hate you, that cast you out for My name's sake, have said: 'Let the LORD be glorified, That we may gaze upon your joy', But they shall be ashamed.
קוֹל שָׁאוֹן מֵעִיר קוֹל מֵהֵיכָל קוֹל יְהוָה מְשַׁלֵּם גְּמוּל לְאֹיְבָיו׃	6	Hark! an uproar from the city, Hark! it cometh from the temple, Hark! the LORD rendereth recompense to His enemies.
בְּטֶרֶם תָּחִיל יָלָדָה בְּטֶרֶם יָבוֹא חֶבֶל לָהּ וְהִמְלִיטָה זָכָר׃	7	Before she travailed, she brought forth; Before her pain came, She was delivered of a man-child.
מִי־שָׁמַע כָּזֹאת מִי רָאָה כְּאֵלֶּה הֲיוּחַל אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד אִם־יִוָּלֵד גּוֹי פַּעַם אֶחָת כִּי־חָלָה גַם־יָלְדָה צִיּוֹן אֶת־בָּנֶיהָ׃	8	Who hath heard such a thing? Who hath seen such things? Is a land born in one day? Is a nation brought forth at once? For as soon as Zion travailed, She brought forth her children.
הַאֲנִי אַשְׁבִּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר יְהוָה אִם־אֲנִי הַמּוֹלִיד וְעָצַרְתִּי אָמַר אֱלֹהָיִךְ׃ (ס)	9	Shall I bring to the birth, and not cause to bring forth? Saith the LORD; Shall I that cause to bring forth shut the womb? Saith thy God.
שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ כָּל־אֹהֲבֶיהָ שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל־הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ׃	10	Rejoice ye with Jerusalem, And be glad with her, all ye that love her; Rejoice for joy with her, All ye that mourn for her;

לְמַעַן תֵּינְקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשֹּׁד תַּנְחֻמֶיהָ
לְמַעַן תָּמֻצּוּ וְהִתְעַנַּגְתֶּם מִזִּיז כְּבוֹדָהּ׃ (ס)

11 That ye may suck, and be satisfied With the breast of her consolations; That ye may drink deeply with delight Of the abundance of her glory.

כִּי־כֹה׀ אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹטֶה־אֵלֶיהָ כְּנָהָר שָׁלוֹם וּכְנַחַל שוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וְיִנַקְתֶּם
עַל־צַד תִּנָּשֵׂאוּ וְעַל־בִּרְכַּיִם תְּשָׁעֲשָׁעוּ׃

12 For thus saith the LORD: Behold, I will extend peace to her like a river. And the wealth of the nations like an overflowing stream, and ye shall suck thereof: Ye shall be borne upon the side, and shall be dandled upon the knees.

כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תְנַחֲמֶנּוּ כֵּן אָנֹכִי אֲנַחֶמְכֶם
וּבִירוּשָׁלַ͏ִם תְּנֻחָמוּ׃

13 As one whom his mother comforteth, So will I comfort you; and ye shall be comforted in Jerusalem.

וּרְאִיתֶם וְשָׂשׂ לִבְּכֶם וְעַצְמוֹתֵיכֶם כַּדֶּשֶׁא
תִּפְרַחְנָה וְנוֹדְעָה יַד־יְהוָה אֶת־עֲבָדָיו
וְזָעַם אֶת־אֹיְבָיו׃ (ס)

14 And when ye see this, your heart shall rejoice, and your bones shall flourish like young grass; and the hand of the LORD shall be known toward His servants, and He will have indignation against His enemies.

כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכַסּוּפָה
מַרְכְּבֹתָיו לְהָשִׁיב בְּחֵמָה אַפּוֹ וְגַעֲרָתוֹ
בְּלַהֲבֵי־אֵשׁ׃

15 For, behold, the LORD will come in fire, And His chariots shall be like the whirlwind; to render His anger with fury, And His rebuke with flames of fire.

כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט וּבְחַרְבּוֹ
אֶת־כָּל־בָּשָׂר וְרַבּוּ חַלְלֵי יְהוָה׃

16 For by fire will the LORD contend, And by His sword with all flesh; And the slain of the LORD shall be many.

הַמִּתְקַדְּשִׁים וְהַמְּטַהֲרִים אֶל־הַגַּנּוֹת אַחַר
(כ׳ אחד)[ק׳ אַחַת] בַּתָּוֶךְ אֹכְלֵי בְּשַׂר
הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהָעַכְבָּר יַחְדָּו יָסֻפוּ
נְאֻם־יְהוָה׃

17 They that sanctify themselves and purify themselves to go unto the gardens, behind one in the midst, Eating swine's flesh, and the detestable thing, and the mouse, Shall be consumed together, saith the LORD.

וְאָנֹכִי מַעֲשֵׂיהֶם׀ וּמַחְשְׁבֹתֵיהֶם בָּאָה לְקַבֵּץ
אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְּשֹׁנוֹת וּבָאוּ וְרָאוּ
אֶת־כְּבוֹדִי׃

18 For I [know] their works and their thoughts; [the time] cometh, that I will gather all nations and tongues; and they shall come, and shall see My glory.

וְשַׂמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשִׁלַּחְתִּי מֵהֶם ׀ פְּלֵיטִים
אֶל־הַגּוֹיִם תַּרְשִׁישׁ פּוּל וְלוּד מֹשְׁכֵי קֶשֶׁת
תֻּבַל וְיָוָן הָאִיִּים הָרְחֹקִים אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ
אֶת־שִׁמְעִי וְלֹא־רָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ
אֶת־כְּבוֹדִי בַּגּוֹיִם׃

19 And I will work a sign among them, and I will send such as escape of them unto the nations, to Tarshish, Pul and Lud, that draw the bow, to Tubal and Javan, to the isles afar off, that have not heard My fame, neither have seen My glory; and they shall declare My glory among the nations.

וְהֵבִיאוּ אֶת־כָּל־אֲחֵיכֶם מִכָּל־הַגּוֹיִם׀ מִנְחָה׀ לַיהוָה בַּסּוּסִים וּבָרֶכֶב וּבַצַּבִּים וּבַפְּרָדִים וּבַכִּרְכָּרוֹת עַל הַר קָדְשִׁי יְרוּשָׁלַם אָמַר יְהוָה כַּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּנְחָה בִּכְלִי טָהוֹר בֵּית יְהוָה׃ 20

And they shall bring all your brethren out of all the nations for an offering unto the LORD, upon horses, and in chariots, and in fitters, and upon mules, and upon swift beasts, to My holy mountain Jerusalem, saith the LORD, as the children of Israel bring their offering in a clean vessel into the house of the LORD.

וְגַם־מֵהֶם אֶקַּח לַכֹּהֲנִים לַלְוִיִּם אָמַר יְהוָה׃ 21

And of them also will I take for the priests and for the Levites, saith the LORD.

כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עֹמְדִים לְפָנַי נְאֻם־יְהוָה כֵּן יַעֲמֹד זַרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם׃ 22

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the LORD, so shall your seed and your name remain.

וְהָיָה מִדֵּי־חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבוֹא כָל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי אָמַר יְהוָה׃ 23

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the LORD.

וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפֹּשְׁעִים בִּי כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה וְהָיוּ דֵרָאוֹן לְכָל־בָּשָׂר׃ והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחות לפני אמר יהוה 24

And they shall go forth, and look Upon the carcasses of the men that have rebelled against Me; For their worm shall not die, Neither shall their fire be quenched; And they shall be an abhorring unto all flesh.

הפטרת שבת מחר חודש

The Haftarah for Shabbat Maḥar Ḥodesh is I Samuel 20:18 – 42.

וַיֹּאמֶר־לוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפְקַדְתָּ כִּי יִפָּקֵד מוֹשָׁבֶךָ׃ XX:18

And Jonathan said unto him: 'To-morrow is the new moon; and thou wilt be missed, thy seat will be empty.

וְשִׁלַּשְׁתָּ תֵּרֵד מְאֹד וּבָאתָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־נִסְתַּרְתָּ שָּׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה וְיָשַׁבְתָּ אֵצֶל הָאֶבֶן הָאָזֶל׃ 19

And in the third day thou shalt hide thyself well, and come to the place where thou didst hide thyself in the day of work, and shalt remain by the stone Ezel.

וַאֲנִי שְׁלֹשֶׁת הַחִצִּים צִדָּה אוֹרֶה לִשְׁלַח־לִי לְמַטָּרָה׃ 20

And I will shoot three arrows to the side-ward, as though I shot at a mark.

וְהִנֵּה אֶשְׁלַח אֶת־הַנַּעַר לֵךְ מְצָא אֶת־הַחִצִּים אִם־אָמֹר אֹמַר לַנַּעַר הִנֵּה הַחִצִּים׀ מִמְּךָ וָהֵנָּה קָחֶנּוּ׀ וָבֹאָה כִּי־שָׁלוֹם לְךָ וְאֵין דָּבָר חַי־יְהוָה׃ 21

And, behold, I will send the lad: Go, find the arrows. If I say unto the lad: Behold, the arrows are on this side of thee; take them, and come; for there is peace to thee and no hurt, as the LORD liveth.

וְאִם־כֹּה אֹמַר לָעֶלֶם הִנֵּה הַחִצִּים מִמְּךָ וָהָלְאָה לֵּךְ כִּי שִׁלַּחֲךָ יְהוָה׃ 22 But if I say thus unto the boy: Behold, the arrows are beyond thee; go thy way; for the LORD hath sent thee away.

וְהַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וָאַתָּה הִנֵּה יְהוָה בֵּינִי וּבֵינְךָ עַד־עוֹלָם׃ (ס) 23 And as touching the matter which I and thou have spoken of, behold, the LORD is between me and thee for ever.'

וַיִּסָּתֵר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ (כ' על)[ק' אֶל־] לֶאֱכֹל׃ 24 So David hid himself in the field; and when the new moon was come, the king sat him down to the meal to eat.

וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשָׁבוֹ כְּפַעַם ו בְּפַעַם אֶל־מוֹשַׁב הַקִּיר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיֵּשֶׁב אַבְנֵר מִצַּד שָׁאוּל וַיִּפָּקֵד מְקוֹם דָּוִד׃ 25 And the king sat upon his seat, as at other times, even upon the seat by the wall; and Jonathan stood up, and Abner sat by Saul's side; but David's place was empty.

וְלֹא־דִבֶּר שָׁאוּל מְאוּמָה בַּיּוֹם הַהֻוא כִּי אָמַר מִקְרֶה הוּא בִּלְתִּי טָהֹור הוּא כִּי־לֹא טָהֹור׃ (ס) 26 Nevertheless Saul spoke not any thing that day; for he thought: 'Something hath befallen him, he is unclean; surely he is not clean.'

וַיְהִי מִמָּחֳרָת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפָּקֵד מְקוֹם דָּוִד (פ) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מַדּוּעַ לֹא־בָא בֶן־יִשַׁי גַּם־תְּמוֹל גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַלָּחֶם׃ 27 And it came to pass on the morrow after the new moon, which was the second day, that David's place was empty; and Saul said unto Jonathan his son: 'Wherefore cometh not the son of Jesse to the meal, neither yesterday, nor to-day?'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל נִשְׁאֹל נִשְׁאַל דָּוִד מֵעִמָּדִי עַד־בֵּית לָחֶם׃ 28 And Jonathan answered Saul: 'David earnestly asked leave of me to go to Beth-lehem;

וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי נָא כִּי זֶבַח מִשְׁפָּחָה לָנוּ בָּעִיר וְהוּא צִוָּה־לִי אָחִי וְעַתָּה אִם־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אִמָּלְטָה נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־אֶחָי עַל־כֵּן לֹא־בָא אֶל־שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ׃ (ס) 29 and he said: Let me go, I pray thee; for our family hath a sacrifice in the city; and my brother, he hath commanded me; and now, if I have found favour in thine eyes, let me get away, I pray thee, and see my brethren. Therefore he is not come unto the king's table.'

וַיִּחַר־אַף שָׁאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ בֶּן־נַעֲוַת הַמַּרְדּוּת הֲלֹוא יָדַעְתִּי כִּי־בֹחֵר אַתָּה לְבֶן־יִשַׁי לְבָשְׁתְּךָ וּלְבֹשֶׁת עֶרְוַת אִמֶּךָ׃ 30 Then Saul's anger was kindled against Jonathan, and he said unto him: 'Thou son of perverse rebellion, do not I know that thou hast chosen the son of Jesse to thine own shame, and unto the shame of thy mother's nakedness?

כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשַׁי חַי עַל־הָאֲדָמָה לֹא תִכּוֹן אַתָּה וּמַלְכוּתֶךָ וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן־מָוֶת הוּא׃ (ס) 31 For as long as the son of Jesse liveth upon the earth, thou shalt not be established, nor thy kingdom. Wherefore now send and fetch him unto me, for he deserveth to die.'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָמָּה יוּמַת מֶה עָשָׂה׃ 32 And Jonathan answered Saul his father, and said unto him: 'Wherefore should he be put to death? what hath he done?'

וַיָּטֶל שָׁאוּל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְהַכֹּתוֹ וַיֵּדַע יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הִיא מֵעִם אָבִיו לְהָמִית אֶת־דָּוִד׃ (ס)

33 And Saul cast his spear at him to smite him; whereby Jonathan knew that it was determined of his father to put David to death.

וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעִם הַשֻּׁלְחָן בָּחֳרִי־אָף וְלֹא־אָכַל בְּיוֹם־הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי לֶחֶם כִּי נֶעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמוֹ אָבִיו׃ (ס)

34 So Jonathan arose from the table in fierce anger, and did eat no food the second day of the month; for he was grieved for David, and because his father had put him to shame.

וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשָּׂדֶה לְמוֹעֵד דָּוִד וְנַעַר קָטֹן עִמּוֹ׃

35 And it came to pass in the morning, that Jonathan went out into the field at the time appointed with David, and a little lad with him.

וַיֹּאמֶר לְנַעֲרוֹ רֻץ מְצָא נָא אֶת־הַחִצִּים אֲשֶׁר אָנֹכִי מוֹרֶה הַנַּעַר רָץ וְהוּא־יָרָה הַחֵצִי לְהַעֲבְרוֹ׃

36 And he said unto his lad: 'Run, find now the arrows which I shoot.' And as the lad ran, he shot an arrow beyond him.

וַיָּבֹא הַנַּעַר עַד־מְקוֹם הַחֵצִי אֲשֶׁר יָרָה יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנַּעַר וַיֹּאמֶר הֲלֹוא הַחֵצִי מִמְּךָ וָהָלְאָה׃

37 And when the lad was come to the place of the arrow which Jonathan had shot, Jonathan cried after the lad, and said: 'Is not the arrow beyond thee?'

וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנַּעַר מְהֵרָה חוּשָׁה אַל־תַּעֲמֹד וַיְלַקֵּט נַעַר יְהוֹנָתָן אֶת־(כ' החצי)[ק' הַחִצִּים] וַיָּבֹא אֶל־אֲדֹנָיו׃

38 And Jonathan cried after the lad: 'Make speed, hasten, stay not.' And Jonathan's lad gathered up the arrows, and came to his master.

וְהַנַּעַר לֹא־יָדַע מְאוּמָה אַךְ יְהוֹנָתָן וְדָוִד יָדְעוּ אֶת־הַדָּבָר׃ (ס)

39 But the lad knew not any thing; only Jonathan and David knew the matter.

וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־כֵּלָיו אֶל־הַנַּעַר אֲשֶׁר־לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הָבֵיא הָעִיר׃

40 And Jonathan gave his weapons unto his lad, and said unto him: 'Go, carry them to the city.'

הַנַּעַר בָּא וְדָוִד קָם מֵאֲצֶל הַנֶּגֶב וַיִּפֹּל לְאַפָּיו אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וַיִּשְׁקוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיִּבְכּוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ עַד־דָּוִד הִגְדִּיל׃

41 And as soon as the lad was gone, David arose out of a place toward the South, and fell on his face to the ground, and bowed down three times; and they kissed one another, and wept one with another, until David exceeded.

וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה יִהְיֶה ו בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זַרְעִי וּבֵין זַרְעֲךָ עַד־עוֹלָם׃ (פ)

42 And Jonathan said to David: 'Go in peace, forasmuch as we have sworn both of us in the name of the LORD, saying: The LORD shall be between me and thee, and Between my seed and thy seed, for ever.'